

# DYKCYONARZYK GEOGRAFICZNY,

C Z Y L I

## O P I S A N I E

KROLESTW, PROWINCYI, MIAST, BISKUPSTW, XIĘSTW  
HRABSTW, MARGRABSTW, PORTOW, FORTEC  
y innych mieysc znaczneyszych w czterech częściach świata.

### Z W Y R A Z E N I E M

*W* którym Królestwie, Prowincyi, Kraiue iakie się mieyscē  
znayduie. do ktorego Państwa należy. nad którą rzeką,  
odnogą, górą lub morzem iest położone, odległości iego w mi-  
lacz Francuzkich, co do mieysc obcych, a w Polskich co do  
kraiu naszego od mieysc w poblizkości głównieyszych, z ich  
długością i szerokością Geograficzną podług Mapy naye-  
pszych, nieopuszczając nic, co by o iakim mieyscu pomiey-  
szo go wiedzieć byto można.

PO ANGIELSKU NAPISANY

PRZEZ

PANA ECHARDA,

Z trzynastej Edycyi Angielskiej na Francuzki ięzyk przelo-  
żony, powiększony i poprawiony przez X. VOSGIEŃ

Nakoniec z oliney Francuzkiej Edycyi w Polskim wydany ięzyku,  
z dodatkiem zaszylych odmian, i umieszczeniem wielu Miał i Prowin-  
cyi Polskich.

Tom III.

*Ex Libris. In Portuensi Commissione*

W WARSZAWIE

w Drukarni PIOTRA DUFOUR Drukarza J. K. Mci.

M. DCC. LXXXIII.

1783.



~~№ III 393~~ ~~III/111~~ ~~JOAN III~~

176

~~№ III 393~~

**BIBLIOTEKA**  
**Inst. Historii Architektury**  
**i Sztuki**

~~KANCELIA  
HISTORII  
ARCHITEKTURY  
I Sztuki  
P A B~~

~~III/125~~





# DYKCYONARZYK GEOGRAFICZNY.

## S

**SAADACH**, *Saada*, M. Azji obronne i ludne, w Arabii szczęśliwey. Tu wyprawiają przednie skóry kosztowe. Leży o *m.* 120. od Senay dl. 48. 10. sz. 17. 15.

**SÄAL**, Cykul Saaleński, powiat Xłwa Magdeburkiego. Leży nad rz. Saalą bardziej wgórney, niż w dolney Saxonii. Hala *Salka* jest w nim M. S.

**SAALBURG**, m. w Saxonii wvż. i pow. nad Saalą na górze, nal. do młodzey linii Hr. Reufen.

**SAAR-BOKENHEIM**, albo **BOKENON**, m. w Hr. Sarwerdeńskim, o milę od Sarwerden, należy do Francyi.

**SAARSTAEDE**, m. w Bisk. Hildesheimskim, o *m.* 2 na poln. ku z. od Hildesheimu.

**SABA**, m. Perjskie w Prow. Irak Agemi, na trakcie z Suktanii do Komu, leży w równinie wiel. dl. 33. sz. 34. 56.

**SABA**, wyspka Amer. jedna z Antylskich, 4 albo 5 *m.* okręgu mająca, jest żyzna i wesola. Mieszka na niej kilka familii Hollen, z wyłby S. Fustachiusza, które się bawia robotą pończoch bawelnianych. dl. 314. sz. 17. 35.

**SABAKZAR**, m. Mosk. w Król. Kazanu, na poln. Wolgi i wyspy Mokryczy.

**SABAUDIA**, lub **SAVOYA**, *Savoie*, Xłstwo w Europ. udzielne między Fr. i Włochami, gran. na poln. zier. Genewęńskim, które je oddziela od Szwaycar, na w. góry Alpes rozgraniczają je od Piemontu i Walezyi, na z. oblewa rz. Rodan. Mocą traktatu r. 1601. bieg Rodanu i brzegi ograniczające Sabandya należały do Fr. ale przez traktat r. 1760. szrodek biegu tej rz. czyni oddział tych dwóch Państw, na poln. gran. z Delinatem i częścią Piemontu. Wzdłuż ma na *m.* 33. wżerz naywięcey 27. Dzieli się na Sabandya właściwą, pow. Genewęński, Sablański, Tarentezki, Moriemę, Bugoy i Fausligny. Kray jest górzysty, nieplodny i trudny do uprawy, wygośny jednak do łowu. Mieszkańcy są prości, łódzcy i poczciwi. Obyczaje mają Niemiecowe Fr. Chambery jest M. S. Xżę Sabaudyi posiada nadto Piemont, Sardynią &c. Niemcy poczytuują go za swoy kray lenny i w Cyr. go Renu wvż. mieszczą, lubo Xżę Sabaudyi, odłączył się od Rzeczy Nie-

mieckiey i swych Deputatow doniey, wzywanych nawet, niezle.

SABBABURG, zamek Xżęcy w Hallyi niż. na wyfokiey górze. Służy Xżętom do polowania.

SABIA, Krol. w Kastreryi wśchod. Krol jego zowie się *Sedanda*. Leży na pold. Sofali, na w. Maniki.

SABEL, albo SENEEL, m. w Kurlandyi, z zamkiem nad rz. Windawą na w. Goldyngi. dl. 45. sz. 57.

SABINIA, *Sabinia*, Prowin. Włofka w stanie Papiezkim. Graniczy na poln. z Umbryą, na pold. z Kampanią Rzymską, na w. z Abruzzią, na z. z Patrimonium. Ma m. 9 dlug. i tyleż prawie szer. Jest bardzo żyzna, obfitnie w oliwę i wino. *Magliano*, jest w niej M. S. i Rezydencya Bisk. Mieszkańcy tey Prow. są bojaźliwi, i zatopieni w rofkach, przeto wolą spokojne życie, niż wojenne rzemiosło.

SABINOW, ob. Szebeny.

SABIONCELLO, *Hyllis*, półwysp Dalmacyi w Rzpltey Raguzanśkiey, mający około m. 30. okręgu. Leży na pold. odnogi Narenta, a na poln. kanału, który ją oddziela od wysp Kurfoli i Meledy.

SABIONETA, *Sabloneta*, M. mocne i Xstwo Wło. na pograniczu Xstw Mantuy i Kremony. Ma zamek, należy do domu Austr. Leży o m. 5 na poln. od Parmy, 8 na w. od Kremony, 8 na pold. ku z. od Mantuy. dl. 27. 59. sz. 45. 2.

SABLANCEAUX, Opac. Fr. o m. 3 na południe. ku zachod. od *Saintes*, należy do Angustynianow. i czyni 3500. liwr.

SABLANSKIE Xstwo, ob. Chablais.

SABLE, *Sablottum*, dawne m. Fr. w pow. Cenomańskim, z tyt. Marge. Leży nad rz. Sartrą na pograniczu Andegawii, o m. 10 na poln. ku w. od Andegawy, 11 na pold. ku z. od Mans, 34 na pold.

ku z. od Paryża. dl. 17. 15. sz. 47. 50.

SABLES D'OLONNE, ob. Olonne.

SABLESTAN, albo SABLUSTAN, *Sablestania*, Prow. Azyat. w Persyi na gran. Indostanu. Jest to kraj górzysty, obłany wielą rzekami, strumkami, i jeziorami. Boost w nim jest M. S.

SABU, albo SABAQ, mafe Krol. Afr. na złotym brzegu Gwinei. Graniczy na poln. z Krol. Akanis, na w. z Krol. Fantynow, na pold. z morzem. Jest bardzo żyzne, obfitnie w zboże i owoce. Jest w nim wiele m. z których Sabu jest stol. Hollendrzy mają w tym Krol. Fortecę Nassau. dl. 18. 30. sz. 5. 6.

SABUGAL, m. Portug. w Prow. Beira, z tyt. Hr. Leży nad rz. Coa, o m. 5 ku pold. od *de la Guarda*.

SACANIA, *Taconia*, *Sakania*, nazwisko dane tey części Morei, która jest między odnogami Lapancką, Angijską, Napolską, między Xstwem Klarenckim, i Międzymorzem Korynckim.

SACCAI, Sakkaja, *Saccia*, M. Japońskie bardzo obronne i jedno z najświetniejszych, na wyspie Niphon, z kilką zamkami dobrze uzbroionemi. Ma też wiele pięknych kościołow i palacow, iuż w samym mieście, iuż za miastem. Leży w mieyscu bardzo miłym, nad morzem, o m. 5 od Ofakki, z iedney strony ma górę, która mu służy zatwierdżę. dl. 153. sz. 34.

SACE, m. w Normandyi, o m. 2 ku pold. na w. od Pontorson.

SACHSA, m. nad Hartzą w Saxonii wyż. w Hrab. Klettenberskim.

SACHOCIN, *Sonchocinum*, m. powiatowe, w ziemi Ciechanowskiey, dawne, niemające nic znacznego, o m. 5 od Nowegomiasta. Leży blisko Łydym. W pow. tym wiele jest ośladley szlachty, swo płaci kwart. zł. 648.

**SACHSEN**, ob. Saxonia.

**SACHSENBERG**, *Saxenberg*, m. w Hr. Waldeckim, o m. 5 od Korbachu ku pold.

**SACHSENBURG**, m. Karyntii wyż.

**SACHSENHAGEN**, *Sachsenhagen*, m. z zamkiem w Hrab. Schaumburskim, w Westfalii, o m. 8 na półn. ku w. od Minden.

**SACILE**, *Sacillum, Sacula*, m. Włoc. w Marchii Trewizańskiej, która jest częścią Państwa Weneckiego. To m. dla rokofanego położenia, nazywają *Ogrodem Rzeploty Weneckiej*.

**SACZKOWICE**, Krol. w Brzeskim Lkt. plac. kwar. zł. 50. Jest w pow. Pińskim.

**SADDECZ Nowy**, *Sandecia*, dość znaczne M. w Woi. Krakow. murami opasane, z zamkiem, ozdobione Kollegiatą, klasztorem Franciszkanow, i Norbertanow, którzy tu mają Opac. tudzież kolegium Pińskim. Przedtym było mocne i obronne, ale od Szwedow zostało zruynowane. Leży między rz. z jednej strony Dunajcem, z drugiej Kamiénicą, ktorey wylewy tam szkodliwe bywają. Na przedmieściach wiele szlachty osiadło. Było Powiatowe i Grodowe z Katedrą, teraz pod pan. Austr. w Cyr. Wiślickim, jest stol. Dystryktu Iwego, o milę od niego, jest

**SADDECZ stary**, dość porządne m. drewniane, kilka kościołami przyozdobione, ofobliwie wspinała Fara, i bogatym niegdys klasztorem Franciszkanek, fund. od S. Kunegundy Krolowy, z nadaniem 100 włk, ktorey tu cialo leży. Icy także cud dotąd widzieć się tu dać, że rzeczka pod górę płynie dla wygody miasta. Panny te są zniezione r. 1782. Jest tu także szpital dobrze opatrzony, dla podupadłych mieszczan. Ma przedmieście na ćwierć mili rozległe. Leży między dwiema rz. Dunajcem i

Popradem, która blisko tego m. w Dunajec wpada. Obywatele mimo swych przywilejow, zostawali podlegli rządowi Franciszkanek. Leży o m. 10 na pold. ku w. od Krakowa, 5 na półn. od Podoleńca, 6 od Tarnowa, tyleż od Biecza.

**SADKI**, m. w pow. Nakielskim pod pan. Pruskim, przedtym ftwo. Leży blisko Noteci.

**SADLETZ**, w Czechach w Cyr. Czaślawskim na Cy. Kuttenbergi. Jest to klasztor Cyfterski, przy którym jest kościół najpiękniejszy w całych Czechach. Na cmentarzu jego mnostwo ludzi grześć się każe, gdyż tam nawieziono ziemi z kraju Kanaan.

**SADO**, ob. Sando.

**SADOWO**, m. w Xstwie Zmudzkiem nad rz. o m. 2 od Radziwiłżkow.

**SADRAS**, Osada Hollender. na brzegu Koromandelu, o m. 12 ku pold. od Madras.

**SABULGEN**, ob. Sulgen.

**SAFIA**, albo **AFFI**, *Safia*, M. Afr. znaczne w Krol. Marokańskim w Prow. Duquela, z zamkiem. To M. Portugal. długo trzymali, ale je w r. 1641. opuścili. Jest bardzo handlowne, położone w krain żyznym, otoczone pagórkami, które bronią miasto. dł. 9.40. fz. 32.

**SAGAN**, piękne M. w Szląsku, stol. Xstwa tegoż im. z zamkiem. Krol. Pruski był tu od Moskalow zbity 1759. Leży nad rz. Bober i Kweisę, o m. 27 na półn. ku z. od Wrocławia, 40 na półn. ku w. od Pragi, dl. 33. 12. fz. 51. 35. Xstwo ityka się z dolną Łuczycą.

**SAGONE**, m. zburzone, w części zachod. wyspy Korfyki, z Bisk. należącym do Metropolii Pizańskiej, który ma swoje rezydencyą, o m. 8 na pold. ku w. w m. zwanym *Vico*.

**SAGRES**, *Sacrum Promontorium*, M. mocne Portugal. w Al-

gabryi z portem i twierdzą, którą utrzymuje liczny Garuizon. Założone jest od Infanta Don Henryka syna Jana I. Króla, na początku 1 wieku. Leży o półtorej mili od Pizyladku S. Wincentego, o *m.* 5 ku półd. od Lizbony. dł. 9. 2. sz. 36. o.

SAGUÉAY, *Saguenea*, Prowincja Amer. półn. nad rz. S. Wawrzyńca. Graniczy z Kiliścynami, z Eskimami, z rz. S. Wawrzyńca i rz. Saguenay, Kwebek jest w niej M. S.

SÁHAGUN, *S. Facundus*, m. Hisp. w Król. Legionu z Opac. Benedyktyn. było niegdyś daleko znaczniejsze, niż teraz. Leży nad rz. Seg. w żyznej i obfitującej w zboże równinie, o *m.* 7 na półn. ku z. od Palencyi. dł. 13. 14. sz. 32. 42.

SAHARA, albo ZARA, *Sahara*, nazwisko puszcy w Barbarii leżącej, która się rozciąga na półn. Nigrycyi od rz. Albach naprzeciwko wysp Kanaryjskich, aż do Egiptu i Nubii idąc od z. na w. a od tej rz. aż do ujścia Senegali idąc od półn. ku półd. Jest to kraj bardzo nieplodny, pełen rozpalonych piasków i prawie nie mieszkalny, oprócz niektórych miast, gdzie mieszkają Barbarzyńcy, bardziej podobni do zwierząt, niż do ludzi. Tu owdzie o *m.* 100. lub 200. nieznalazłby kropli wody.

SAHARATOGA, aratoga, miejsce Amer. półn. w Prow. Nowego Yorku, nie był daleko od rz. Hudson, gdzie General Angielski Burgayne z wojskiem swoim musiał się poddać Amerykanom r. 1777 o *m.* 10 ku półn. od Albany.

SALD, nazwisko górnego Egiptu, którego M. S. jest Girge. Ob. Seide.

SAIGNON, m. Fr. w Prow. wancyi, o *m.* 1 od Aptu.

SAIL-SOUS-COUSANS, m. w pow. Forez, o *m.* 1 od Boen, które ma wody mineralne otwierające

pory, i pędzące urynę.

SAILLAN'S, *Salientes*, m. Fr. w dolnym Delfinacie, w pow. Dieńskim, nad rz. Dromą, między m. *Dis* i *Cress*.

SAIN, *Sena*, wysępka Fr. na przeciwko portu Hrest ku półd. była schronieniem ofiarnie czczonych od dawnych Gaulow.

SAINT, *Sainte, San, Sancta, Święty, Święta, Hedwig porządku abecadła trzeba szukać takich nazwisk, miejscem od Imiń Świętych nadanych, wyjąwszy Santa Cruz i Santa Fe*, które tętu mizey opisują.

SAINT-ANGEL, m. Fr. w pow. Lemowickim z Przeorstem Benedyktynskim, o *m.* 1 od Uffel.

SAINT-FEMIN, wioska, o *m.* 1 ku z. od Senlis, w której wiele blondyn robią.

SAINT-CROIX, S. Krzyż, tak się nazywa stanowisko przy wyspie Madera, niebardzo dla okretow bardzo bezpieczne, i stanowisko drugie przy Teneryfie, które jest najbezpieczniej, i tam ze wszystkich wysp Kanaryjskich najwięcej można dostać żywności. Leży na brzegu wchodnim ku półn.

SAINTEs, (les) nazwisko 3 małych wysp Amer. między Gwadalupą i Dominiką.

SAINTEs, albo XAINTEs, *Mexolanum, Santonum, Santones*, dawne i znaczne M. Fr. sadowe, i stol. pow. Santobiskiego z Bisk. należącym do Metropolii Burdegalskiej. Widać w nim można wiele zabytków starożytności, iako to Amfiteatr, Wodociągi, i bramę tryumfalną na moście rz. *Charente*, która pod tym M. płynie. Tu się odprawiały zbory Katolickie w r. 563. 1075. 1080 i 1096. Benedyktyni mają tu Opac. pod tyt. Nawświetszej Panny. Leży to M. na wzgórku, o *m.* 15 na półd. ku w. od *Rochelle*, 15 na z. od Angulemy, 23 na północ od Burdegali,

105 na południe ku zachodowi Paryża. dług. 35. 1. szer. 45. 38.

**SAINTOGNE**, *Santonia*, pow. udzielny Fr. graniczy na w. z pow. Angulemskim i Perigord, na połn. z Piktawią i pow. Alteńskim, na z. z Oceanem, na półd. z pow. Burdegal. i rz. Gironde. Ma dług. około *m.* 25. sz. 12. Rz. Charente dzieli go na część półd. i półn. Kray jest żywny w zboże, wino, i owoce. Tu najlepszą w Europie sól warzą, i konie tej Prow. mają wiele zalewy.

**SAINTRAILLES**, włość Fr. o *m.* 4 na z. od Auch.

**SAISSAC**, m. Fr. w Langwedocji, w Diec. Karkassońskiej z tyt. Margr. o *m.* 3 ku w. od S. Papoul.

**SAISSANS**, m. Fr. w Hr. Astaraceńskim, o *m.* 1 ku półn. od Maffoube.

**SALX**, Kartuzya, klasztor Kartuzjański, o *m.* 1 od Castres.

**SALA**, albo **SAAL**, *Sala*, Salberg, m. Szwedzkie w Westmanlandyi. na gran. Nerycyi i Upplandyi, o *m.* 12 ku z. od Upsalu, 20 na półn. ku z. od Sztokolm. dl. 24. 50. sz. 50. 58. fl. jest górami szczytami, nayobfitszemi w krucieczce dawniey, teraz go mniej wydalają.

**SALA**, rz. Niem. w Arcy-Bisk. Saltzburckim, wpada w Saltz niedaleko Salisburgu.

**SALA**, rz. ob. Sola, w Woi. Krakowskim.

**SALAGNAC**, m. Fr. w powiecie Lemowiceńskim, o *m.* 7 na półn. ku w. od *Limoges*.

**SALAMANCA**, Saltmantyka, *Salamantica*, dawne, wielkie, piękne, bogate, ludne, handlowne, i jedno z sławniejszych M. Hiszp. w Krol. Legionu, z Bisk. nal. do Metropolii Kompostellańskiej. Ma nayślawniejszą w Hiszp. Akademią i 24 piękne Kollegia. Hiszp. nazywają oneż: *Alatką cnot, umiętno-*

*ści i sztuk.* Jest w nim wiele budynków pięknych i kościołów wspaniałych, obok wielki kościół szkoły Akademickie. Leży po części na wzgórkach, po części na równinie, nad rz. Tormes, na której jest piękny most kamienny, o *m.* 15 na półd. ku w. od Mirandy, 74 od Kompostelli, 42 na półd. od Legionu, 35 na półn. ku z. od Madrytu. dl. 12. 33. sz. 41. 5.

**SALANCHES**, m. Sabaudyi w wyż. pow. *Fauffigni*, nad strumykiem który wpada w rz. Arwę, o *m.* 5 na półd. ku w. od *Cluses*.

**SALANKEMEN**, *Salancema*, m. Węgier. w Sklawonii, w pow. Szymiyskim, fl. batalią wygraną Xcia de Baden, z Turkami w r. 1691. Leży nad prawym brzegiem Dunaju, o *m.* 8 na półn. ku z. od Belgradu, 10 na półd. ku w. od Peterwaradynu. dl. 38. 28. sz. 45. 14.

**SALATY**, m. w pow. Upitskim nad rz. Muszą, o *m.* 5 od Birtza.

**SALAU**, *Salavia*, dawne m. Pruskie w Prow. Nadrawii, zwane dawniey Wostopolo, należało do Bisk. Sambieńskiego, blisko Pregeli, o *m.* 2 od Taplauken.

**SALBRIS**, m. Fr. w pow. *Blaisois*, o *m.* 6 na w. od Romorantynu, nad rz. *Sandre*.

**SALCES**, ob. *Salfes*.

**SALDANA**, m. Hisz. w Krolestwie dawniej Kastylii, z zamkiem pod górą, blisko rz. *Carrier*, i granic Legionu.

**SALDERN**, zamek z rezyd. letnią blisko Brunświku.

**SALE**, *Sala*, dawne, znaczne i mocne M. Afr. w Krol. Fezańskim, z portem i wielą twierdzami, wstawione rozbojami morskimi. Leży nad rz. Guerou, która dzieli to miasto na dwa, blisko Oceanu, o *m.* 40 na półn. ku z. od Fezu. dl. 11. 5. sz. 34.

**SALE**, ( *Ilha do*) *wyspa soli*, w Afr. i z wysp Kapu Zielonego, nay-



bliżej ku w. leżąca. Ma dług. około *m.* 9. szer. przeszło 2. Bierzże nazwisko od wielu jezior stonnych na niej będących. dl. 355. 40. 12. 16. 30.

**SALECK**, zamek Bisk. Fuldeńskiego nad rz. Saalą.

**SALENCY**, wieś o *m.* 1 na w. od Noyony. S. Medard posiadał ją uczynił tu wieczny fundusz, aby każdy dziedzic corocznie dawał różą i 25 ll. r. najcenniejszej z Papien wiejskich, których wybrał z pomiędzy 3 od gromady prezentowanych. Ten zwyczaj zawsze potym był chowany, a Parlament potwierdził go swym dekretem r. 1774. d. 19. Grud.

**SALÉON**, m. z tyt. Margr. w Delfinacie, o *m.* 10 na pold. ku z. od Gap.

**SALERNO**, *Salernum*, Salerno, daw. i znaczne M. Włoc. w Krol. Neapol. stol. Pryncypatu bliż. z Arcy-Bisk. fund. r. 974. od którego dependuje 8. Biskupstw. z zamkami, portem i Akademią nauki lekarskiej, st. naowczas gdy przepisy Hipokratela i Galiena były w użyciu. Bywają tu często jarmarki wielkie. Leży w głąb odnogi tegoż im. o *m.* 11 na pold. ku w. od Neapolu, 12 od Beneventu. dl. 32. 19. sz. 40. 15

**SALERS**, *Salernum*, m. Fr. w Arvernii wyż. o *m.* 4 na poln. od Aurillaku.

**SALFELD**, albo **ZOFFELD**, m. Niem. w Karynthii niż. nad rz. Glaną, o *m.* 2 na pol. ku w. od Klagenfurmu. Jest tu Przecisłwo S. Maryi Saleńskiej z kościołem najdawniejszym w tamtych krajach, gdzie leży ciało S. Modesta, którego mają za Apostoła Karyntyi.

**SALFELD**, w. Turynгии, na którym się pisze jedna linia Xżąt *de Saxe Coburg*. Prusacy tu wygrali batalią r. 1761. Ma piękny zamek zal. r. 1668. Leży nad rz. Saalą, o *m.* 8 na pold. ku z. od Jeny. Niegdyś było tu bogate Opac.

Benedykt. Stany tego Xstwa uwolnione są od prawa Kadukowego we Franc. w r. 1778.

**SALFELD**, lub **SAALFELD**, m. Pruskie, w Prow. Pomezanii z zamkiem zalo. około r. 1328. Jest dobrze zabudowane, miejscem jest Konfystorza, i Justitz-Collegii, st. 3cią w Prusach Prowincyalną Lacińską szkołą. Leży nad jeziorem Ebing, m. 2 od Preuschmarku.

**SALBERG**, *Salberga*, m. Szwedz. w Westmanii, nad rz. Salha, blisko gór kruszcowych frebrnych.

**SALIES**, m. Fr. w Benearnie, o *m.* 5 na z. od Orthezy, st. źródłami wod stonnych, z których wywarzają sol białą, i znacznie z niej żywią mieszkańcy.

**SALIGNAC**, *Saliniacum*, m. Fr. w wyż. pow. Perigord, od którego prz. iął nazwisko dom Salignac-Fenelonow. Leży o *m.* 10 na w. ku pold. od Perigueux, a 2 od Sarlaty. dl. 18. 38. sz. 45. 40.

**SALINADELLA** marza, zupy solne w Sycylii, blisko m. Marza, w Prow. di Noto.

**SALINS**, *Salinae*, M. Fr. znaczne w Franżkonce, z fortecą nazwaną St. Jędrzeia należącą do Wielkorządztwa Bezangon. St. jest solnemi minami. Wielka tzyba będąca we środku miasta, jest nakształt maley twierdzy. Leży na żyznym pagórku nad rz. *Furieuse*, która ma w samym mieście swe źródło. Leży o *m.* 8 na pold. od Bezangon, 81 na pold. ku w. od Pärza. dl. 23. 36. sz. 46. 58.

**SALIS**, dobra szlach. w Inflanciech z Parafią, nad rz. tegoż im. i przy jej uściu. W okolicy mieszkańcy mówią dawnym Inflanckim językiem mieszanym z Estońskim. Leży niedaleko Dunamundy.

**SALISBURG**, ob. Saltzbutg.

**SALISBURY**, albo **SALESBURY**, *Sarviodunum*, *Sarisburia*, jedno z najpiękniejszych M. Ang. stol. Prow. Wiltshiry, z tyt. Hr. i

3 Bisk. nal. do Metrop. Kantuaryjskiego, przy kościele Katedr. jest dzwon największy w całej Anglii. Wyśyla to M. Posłow 4 na Parl. Leży nad rz. Avon, przy kilku strumykach, o m. 22 na połud. ku z. od Londynu, 11 na pold. ku w. od Bath. dl. 15. 55. sz. 51. 2.

SALLARTAINÉ, m. Fr. w Piktawii, o m. 3 na pold. ku z. od *Garnache*.

SALLE, (la) m. Fr. w Langwedocyi, o m. 3 na z. od Alais.

SALLES, m. Fr. w Arweronii blisko Klermontu.

SALLESCURAN, m. Fr. w pow. *Rouergue*, o m. 5 na z. od Milhaud.

SALM, albo SALMES; *Salmonia*, m. na połn. Sarry, blisko granic Alfacyi i Lotaryngii, w pow. *Voge*, z zamkiem i tyt. Xstwa ustanowionego w r. 1662. przez Ferdynanda II. Cesarza. Leży przy górze *Voge*, blisko rz. *Brusch*, a przy źródle *Sarry*, o m. 8 na z. od Strazburga, 22 na w. ku pold. od Nancy. dl. 24. 57. sz. 48. 54. Stolicą tego Xstwa było m. *Badonvilles*, które potem przez Fr. zamienione jest za m. *Senones*, tenże teraz stolicą Xstwa Salm. Inższe tegoż im. m. jest w Xstwie Luksenburskim, z tyt. Hr. nad rz. *Alba*, o m. 7 na pold. od Limburga. To m. zowią niższą *Salma bas Salm*, *nieder Salm*, a to dla różnicy od pierwszego, które się nazywa wyższą *Salma haut Salm*, *ober Salm*, ob. *Rhingrave*.

SALMADE, f. źródło wody mineralney w *Buffange*.

SALMANSWEILER, *Salomonis villa*, Opac. bogatej niedependujące Cyter. w Szwabii, o m. 5 na w. od *Überlingen*, blisko jeziora Konstancyjskiego. Opat ma głosi miejsce na seymie. Klasztor jest nad rz. *Aach*, do niego tu nal. wsi 25.

SALMANTYKA, ob. *Salamanca*.

SALMIECH, m. Fr. w pow. *Rouergue*, o m. 7 na pold. ku w. od *Rhodesz*.

SALMUNSTER, m. z grodem nad rz. *Kins*, w Opac. *Fuldeńskim*, o m. 10 na pold. ku z. od *Fuldy*.

SALNA, dobra w Wei. *Wiluńskim*, gran. z *Kluczem Dr.* *świątkim*.

SALO, *Salsodium*, m. Rzepltey *Weneckiej* w pow. *Breściańskim*. *Cesarzkie* wojska przymuszone były opuścić m. po potyczce pod *Calcinato* w r. 1706. Leży nad jeziorem *Gardą*, o m. 4 na połn. ku z. od *Gardy*, 7 na połn. ku w. od *Bressyi*. dl. 28. 6. sz. 45. 38.

SALOBRENA, albo *Salobregua*, m. Hiszp. w Krot. *Grenady* z portem i zamkiem obronnym. Prowadzi wielki handel cukrem i rybami. Leży na skale blisko mycia rz. tegoż im. o m. 5 na w. od *Almunezar*.

SALOMON, (les iles de) wyspy *Salomona*, na morzu pold. odkryte od *Alwara Mendozy* w r. 1567. Pomiędzy temi znaczniejszych jest 18. z nich niektóre mają m. 200 *Franc.* obwodu. Zresztą te wyspy iśćżcze nie są dobrze znane. Leżą w szer. pold. 7. 23.

SALON, *Salum*, m. Fr. w *Prowan.* w pow. *Akwitenskim*, w kościele tu *Franciskanow* znajduje się grob *fi. Nostradama*. Leży to m. nad kanałem nazwanym *Fosse Craponne*, który się łączy z rz. *Durance*, o m. 4 na połn. ku z. od *Aix*, 10 na w. od *Arles*. dl. 22. 50. sz. 43. 40.

SALONA, blisko od *Spalatro*, w *Dalmacyi*. Było to niegdyś pomieszkanie *Dyoklecjana*, ale teraz są tylko gruzy, kościot, i kilka młynow.

SALONE, *Amphissa*, m. *Greckie* w *Liwadyi*, z Bisk. nal. do *Metrop. Ateńskiej*. Zamieszkałe jest od *Turkow* i *Grekow*, leży nad rz. blisko *Golfu* tegoż im. o m. 17

na pośn. ku w. od Lepantu. dł. 40. 36. sz. 38. 50.

**SALONIKI**, Salonique, Tessalonika, *Tessalonica*, dawno, rozległe, ludne, bogate i fl. M. Turcyj Euro. stol. Macedonii, z Arcy-Bisk. Greckim, dobrym portem i z wielą twierdzami, ma wiele kościołów Greck. Meczetów, i Bożnic żydowskich, których tam bardzo wiele osiada. Prowadzi handel znaczny, obbliwie jedwabiem, bawełną, lnem, wołkiem, skorami, alunem i lepszą nierównie od Smirneńskiej gąbką. Leży to m. wgląd Gólfu tegoż im. częścią na wzgórk, częścią na spadzistym miejscu, blisko rz. Wardar, o m. 20 na pośn. od Larysy, 40 na pośn. ku z. od Sophii, 108 na z. od Konstantynopola. dł. 40. 48. sz. 40. 41.

**SALPA**, m. Wfo. w Kapitnacie z Biskup.

**SALS**, źródło mineralne, o m. 1 od Fours.

**SALSBRACH**, między Badą i Strazburgiem, za Renem, gdzie Turenniusz fl. poległ w r. 1675.

**SALSRES**, *Salsulae*, zamek Fr. bardzo mocny w Ruffylonie, na gran. Langwedocyi. Xżę Kondeniz dobył go r. 1639. Hiszpani odebrali r. 1640. a Fr. znowu opanowali r. 1642. Leży wpośród stawu tegoż im. i między górami, o m. 4 na pośn. od Rerpinianu. dł. 20. 35. sz. 43. 43.

**SALSETTA**, *Salseta*, wyspa na morzu Indyjskim, blisko półwyspu z tej strony Gangesu, i rz. Dekan. Ma około m. 24 obwo- du, 7 dług. a 5 szer. Obsitnie w ryż, owoce i trzcinę cukrową. Należała dawniej do Portugalczyków; Maratowie opanowali ją r. 1750. a Angli- cy odebrali im szturmem r. 1774. 28. Grudnia.

**SALTA**, m. Ameryki połud. w Tukumanie, prowadzące wielki handel zbożem, winem, bydłem, &c. Należy do Hiszp. leży nad rz.

o m. 15. od Esteco. dł. 314. 15. sz. 25. 50.

**SALTASH**, m. Ang. w Kor- nuwallii, połyła z Dep. na Parl. leży o m. 60 na pośd. ku z. od Londynu. dł. 13. 30. sz. 50. 40.

**SALTES**, m. Hiszp. w Prow. Sewilli, na wyspie oblanej rzeką tegoż im.

**SALTOW**, m. Mosk. w Wiel. korszadztwie Belgorodzkiem.

**SALTZ**, rz. Niem. wypływa blisko granic Tyrolu, a wpada w Innę.

**SALTZA**, albo **SALTZEN**, m. Niem. w Saxonii niż. w Krwie Mag- leburkim nad Elbą o m. 4 na pośd. od Magdeburga. Znaydną się przy nim źródła wod stonych. dł. 29. 36. sz. 52. 25.

**SALTZBURG**, *Salisburgum*, Salisburg, wiel. dawne i mocne M. Niem. w Cyr. Bawar. stol. Państwa tegoż im. należy do Arcy-Bisk. Saltzburckiego, który jest Udziel- nym Panem i ma tytuł Legata S. śielicy na całe Niemcy. Ma zamek bardzo obronny z twego położenia, i Akademią zał. r. 1633. Kościół Katedr. i pałac Arcy-Bisk. są bar- dzo wspaniale. Miasto z dwóch stron oblewa rz. Saltzburg; leży o m. 20 na pośd. od Passawy, 27 na w. ku pośd. od Municha, 53 na pośn. od Wenecyi, 42 na z. ku pośn. od Wiednia. dł. 30. 50. sz. 47. 42. W bliskości tegoż m. są znaczne szczyby solne. Arcy-Bisk. Saltzbur- skie, gran. na pośn. z Bawaryą, na w. z Austryą, na pośd. z Ka- ryntyą i Tyrolem, na z. z Tyro- lers i Bawaryą. Kray jest górzisty, rozciąga się wzdłuż rz. Saltzburgi, ma dług. m. 48. szer. 36. Kapituła składa się z 24 Kanoników, z któ- rych każdy Baronem lub Hrabią być powinien, i wywodzić się z 4 herbow szlacheństwa, a niemają za- dnego głosu, poki nie są Xżmi. S. Rupert, czyli Robert był pierwszym Bisk. Saltzburckim, Grzegorz XII. podniósł tę Katedrę na Arcy-Bisk.

i nadał tytuł Legata S. Stolicy na całe Niemcy, ani idzie appellałya od tego Arcy-Bisk. do Nuncyusza Papieżki go. W tym Arcy-Bisk. jest order S. Ruperta ustanowiony r. 1701. Liczba Kawalerów jest 12. wszyscy powinni być z szlachty. Dochody roczne Arcy-Bisk. wynoszą na 3075000. liwr. oprócz 30000. zł. Niem. które mu płacą z grzy, i 8000. talarów Cesar. za 3 mize wielkie, które odprawia corocznie. Pzeki znaczniejszy w tym Arcy-Bisk. Saltz, Sala, Muer, i Lawa.

**SALTZDAL**, *Valtis salinarum*, zamek wspaniały z rezydencją, o m. 1. od Wolfenbutel. Ma klasztor Panieńki dla Xniczek, założony r. 1701. Bierze nazwisko od minery solney znalezionej w bliskości.

**SALTZ der Helden**, m. z zamkiem i grodem w Xstwie Grubenbergen, na pold. Embelku. Ma minerg solną, od ktorej bierze nazwisko.

**SALTZ-Hemmendorf**, m. Niemiec. w pow. Hameln, ma źródło wody stonej.

**SALTZUNGEN**, m. w Xięstwie Henneberg, z zamkiem nazwanym: Schuppenburg, nal. do domu Xżat Saxe-Meinungen.

**SALVADOR**, albo **BANZA**, wielkie M. Afr. stol. Krol Kongo, w Prow. Sogno. Ma pałac wielki gdzie rezyduje Krol, i Biskup Portugal. Leży na gorze przepaścistej. dl. 32. sz. 5. Inższe tegoż im. m. w Amer. w Wielkorządztwie Gwatemali, z krainą tegoż nazwiska.

**SALVADOR**, (St.) *Sotero-polis*, wiel. ludne i piękne M. Amer. pold. stol. Brezylji, z Arcy-Bisk. i wielą twierdzami. Jest rezydencją Vice-Krola i wszystkich Urzędników Portugal. w Brezylji. Ma kilka klasztorów zakonnych, i jedno wspaniałe Kollegium. Mieszkańcy są rozpustni, pyszni, rozwięzli, nieumiejętni i zabobonni. handel prowadzą znaczny. Leży to M. na wzgórku przy od-

nodze wszystkich Świętych. Port ma przy schyłku pag. rka. dl. 339. 35. sz. 13. S. Salvador jest raczey Patronem kościoła katedr. niż. nazwiskiem miasta, gdyż M. nazywa się właściwie: odnogą WW. SS. *Baye de tous les SS.*

**SALVAGES**, (les) wyspa Afr. z wiela przy niej stojącemi skalami na Oceanie Atlantyckim, między Madery i wyspami Kanaryjskimi. Wielka tu liczba zayduie się kanarkow. Liczy się często między Kanaryjskimi, lecz należy do Madery i nie jest zamieszkana. dl. 30. 8. sz. 18. 13.

**SALVAGNAC**, m. Fr. w Langwed. w Dyec. Albeńskiej

**SALVANES**, w Fr. Opac. Cyfter czyniące 1400. liwr. o m. 5 na pold. od Vabres, w Dyecezyi. Wabreńskiej.

**SALVATEIRA**, m. Portug. w Estremaderze, na lewey stronie rz. Tagu, o m. 10 na poln. ku w. od Lizbony. Ma pałac Krol. dl. 9. 41. sz. 38. 19.

**SALVATIERA**, mocne M. Portug. w Prow. Beirze, na gran: Estremadury Hiszp. Francuzi dobyli go w r. 1704. a Związkowi w r. 1701. Leży nad rz. Elia, o m. 5 na poln. ku w. od Alkantary. dl. 11. 48. sz. 39. 33.

**SALVATIENRA**, m. Hiszp. w Galicyi, nad rz. Minho. o m. 12 na poln. od Bragi, 23 na pold. od Kompostelli. dl. 9. 30. sz. 41. 48. Tegoż im. m. Hiszp. w Biskaii, w pow. Alawa. Leży na schyłku góry S. Adryana, o m. 5 na w. od Wittoryi. dl. 15. 28. sz. 42. 50.

**SALUCES**, *Salutiae*, *Saluzzo*, Margr. Saluceńskie, zamek i m. Włó. w Piemontcie, z Biskup. który nal. do Metrop. Turynuńskiej, ale niechce tylko samego Papieżowi podlegać. Leży na wzgórku pod Alpami, blisko rz. Padu, o m. 9 na pold. ku z. od Turynu. dl. 25. 8. sz. 44. 35. Margr. Saluceńskie jest Prowincją Xstwa Piemontu. Gran-

na pośn. z Delfinatem i pow. czterech Dolin, na w. z pow. Sawilhan i Poffano, na pośd. z pow. Coni, i Hr. Niceńskim, na z. z Doliną Barcelonetta. Franc. posiadając to Xięstwo jako lenność Delfinatu, ustąpili go Xciu Sabaudyi traktatem Lugduńskim r. 1601.

**SALVETAT**, *Salvitas*, m. Fr. w pow. *Rouergue*, o m. 4 na pośd. ku z. od *Ville-Franche*, blisko pewney rz. Ma sądy Krol. Było oyczyzną śl. Ministra Klaudyusza. Tegoż im. m. Fr. w Langwedocyi, o m. 3 na pośn. od *St. Pons*.

**SALVIAC**, m. Fr. o m. 7 na pośn. od *Perigueux*.

**SALUM**, rz. Affr. między Senegalą, i Gambią i jest odnogą Gambii, od ktorey się oddziela wyżey wioski Kahony, gdzie jest skład wielki kupiecki. Ta rz. będąc spławna, czyni wielką wygodę Franc. w tey części Affr. w ktorey im jest pozwolony handel, można bowiem nią dopłynąć w górę do Gambii, a przez tę do rz. Nigru, ktorey jest odnogą Gambia, i tak Franc. ułatwiają sobie handel, który dawniey prowadzili przez rz. Senegal, która jest też sama co i Niger. Salum ma 6 uścicia i okoliczne kraje od niej biera nazwisko.

**SALUZZO**, ob. Saluces.

**SALZ**, Salza, &c. obacz Saltz, Saltza &c.

**SAMAR**, albo **TANDAYA**, wyspa jedna z Filipińskich na morzu ludyjskim, na pośd. ku w. od *Luſon*, od ktorey ją dzieli cieśnina *St. Bernardyn*. Ma około m. 130. obwodu. Jest na niej wiele gór przepaściſtych, ale doliny są żyzne.

**SAMARA**, m. Mosk. w Prow. Synbirskoi nad Wolgą, i rz. tegoż im. która płynie pod Orenburg, i pływ rzeczonym mieście wchodzi do Wolgi.

**SAMARA**, rz. Mosk. w Kiiowskiem, płynie od w. ku z. pod *Sergeieſkoy* i *Nowogrod* naprzeciw *Kudaku* wpada do *Dniepra*. Tam

że blisko tegoż im. włość leży nad *Dnieprem*.

**SAMARAN**, m. Azyat. bardzo ludne, na wyspie *Jawie* ku w.

**SAMARKANDA**, *Marcanda*, wiel. piękne, mocne, ludne i śl. M. Azyatyckie, stol. Krol. tegoż im. w kraju *Uzbekow*, z śl. Akademią i zamkiem, który był zwyczajną rezydencyą *Tamerlana*. Prowadzi wielki handel, obobliwie wybornemi owocami, które okolica wydaje. Leży w położeniu pięknym nad rz. *Sogdą*, blisko granic *Perſkich*, o m. 40 od *Bokary*. dl. 85. 30. ſz. 39. 20.

**SAMBIA**, ob. *Samlandia*.

**SAMBALLES**, nazwisko, ktore się daje wielkiej liczbie wysp małych *Ameryk*. ku brzegowi pośn. cieśniny *Panama* leżących, ktorych góry i lasy mały zdaleka czynią widok.

**SAMBLANCEY**, m. Fr. o m. 4 na pośn. ku z. od *Tours*.

**SAMBORZ**, *Samboria*, M. Ruſkie, teraz pod pan. *Austr.* stol. cyskulu tego im. dobrze drzewem zabudowane, ozdobne kilką kościółkami, klasztorem *Franciſzkanew*, *Poiezuickim*, szkołami, &c. Śl. zupami soli warzoney, Wprzod należało do dobr. *Ekonomii Krolewſkiej* i dostarczało *Woi. Wielko-Polskim* rocznie na 18000. beczek, płacono każda po gr. 48. Leży w górach nad *Nieſtrem*, o m. 4 od *Drohobyczy*, od *Przemysła* 6. ode *Lwowa* 10. Dale się widzieć przy *Samborzu* zamek dawny. O m. 2 leży małe m. *Stary Sambor*, oblite w sol warzoną, jest nad *Nieſtrem*. *Cyrkuł Samborski* dzieli się na 3 dystrykty: *Przemyski*, *Liski* i *Drohobycki*.

**SAMBORZEC**, dobra w *Sandomirskim*, niedaleko *Pokrzywnicy*.

**SAMBRE**, (la) *Sabris*, *Sambra*, rz. Fr. w *Niderlandzie*, ktora wypływa blisko m. *Neuion*, w *Pikardyi*, a wpada w *Możę* pod *Namurem*, spławna jest przez ślu-

zy, od *Landrecies*, aż do *Maubeu-ge*.

SAMER, m. Fr. o *m.* 1 od *Boulogne*, w bliskości Liany, z Opac. Bened. które czyni 8000. liwrow.

SAMLANDIA, czyli SAMBIA, Cyr. Krol. Pruskiego, zawierający 3 pow. Samlandyi właściwey, Skiawonii i Nardawii. Miała przedtym ta Prow. Bisk. które po wniesieniu Lutra sekty sekularyzowane jest, a Sambieńskim Biskup. jest razem Warmiński.

SAMMATAN, *Sammatanum*, m. Fr. w Hr. Konweneńskim, dawniej bardzo znaczne było. W nim się narodził Franc. *de Belle Foret*. Leży w dolinie nad rz. Sawą, ma zamek bardzo obronny na wierzchołku góry, o *m.* 1 na połn. ku w. od *Lombezy*. dl. 18. 37. sz. 43. 34.

SAMOGITIA, ob. Zmudz.  
SAMOJEDY, Narod połn. Państwa Moskiew. mieszkalący między Tartaryą Azyatycką i Prowin. S. Archaniola, wzdłuż morza, aż do Syberyi. Jest to Narod dziki i po większej części bałwochwalski, żyjąz myślistwa, i rybołówstwa, a mieszkał w zimie pod namiotami, gdzie prawie niewychodząc nigdy pożywnią to, co wlecie zebrali. Zou tyle niewiają ile nakupić mogą, a obrzydliwzy je sobie, oddają rodzicom, wzamianę za inne. Mają ich za wielkich Czarnociężników. Często zestarzałych rodziców, gdy się do pracy niezdolniami stana, topią, mając to za miłośnierny uczynek. Od czałow Piotra W. wielu inż z nich wiarę Chrześciańską przytęło.

SAMORIN, ob. Kalikut.

SAMOS, wyspa na Archipelagu, przy Natolii, na połn. odnogi tegoż im. na połd. odnogi Efezkiy, na w. wyspy Nikaryi. Ma około *m.* 13 dług. a 9 szer. Jest nader żyzna, obitnie zwłazczna w wyborne owoce wszelkiego rodzaju,

ofobliwie w muszkatele przednie. tudzież w zwierzynę i drób, nie jest jednak tak dobre uprawna, iak była za czałow Greckich. Mieszkańców liczy około 12000. prawie samych Greków. Należy do Turkow, mnisi i świeccy xięża posiadają wielką część iey. Biskup ma rezydencyą w m. Kora. dl. 44. 20. sz. 37. 45.

SAMOTRACIA, albo SAMANDRACHI, Samotracya, wysypka na Archipelagu, o *m.* 4 od brzegow połd. Romanii, na połn. wyspy Imbro. Jest prawie zupełnie okrągła, ma 30 wszędzie rozległości *m.* 3. dl. 44. 42. sz. 40. 34.

SAMOŁOWKA, m. w Woi. Braclawskim, przedtym obronne, leży nad Bohem przy tyściu rz. Zary, powyżey Winnicy, o *m.* 3.

SAMPIGNY, m. i Hr. Fr. w Lotaryngii, nad rz. Mozą, między *Commerci* i *St. Michel*. Ma piękny zamek założony r. 1636 na wzór Luxemburgu Paryskie. lubo mnieyszy, stawiany zaś od iednegoż Architekta *Jakoba de Brosse*, dla Xiężny Phalsburckiey.

SAMSCHA, Prow. Azyat. w Georgii, gran. na połd. z Armenią, na z. z Gurieleni, na połn. z Itamirettą, na w. z Kaketą. Ma rządęc hołdującego W. Sultanowi.

SAMSKIE stwo, w Mściskawskim, płaciło kwar. 2183. teraz pod pan. Ross.

SAMSOA, *Samus Danica*, wyspa Duńska, na morzu Bałtyckim, na połn. wyspy Fionii, a na w. Jutlandyi. Ma dług. około *m.* 3. szer. 1. dl. 28. 2. sz. 55.

SAMSON, (St.) m. Fr. w Normandyi nad rz. Ryllą, o *m.* 2 na połn. od *Pont Audemer*. Tegoż im. m. w pow. Cenomaneńskim, o *m.* 6 na z. od Alensony. Trzecie w Xstwie Adengaweńskim blisko *Angers*.

SAMSONOW, wieś w Woi. Sandomirskim, w pow. Chęcińskim, B. rudami i kuźnicami żela-

znemi. Ma dwa piece, jeden we wsi Samfonowie, drugi na Salasie; które lubo dawniej tu były, teraz niestety jednak stały około r. 1778. za Xcia Soltyka Bisk. Krak. Wydała one na rok żelaza 3000. cełtnarow. Należy do Bisk. Krak. Teżoż im. są dobra Kukielow w Olszanińskim.

SAMSOUN, *Amisus*, dawne m. Turcyi Azyatyckiej w Wielkorządztwie Siwas, teraz niekzemne, z portem przy morzu czarnym, o m. 15 na półn. ku z. od Amazyi.

SAN. *Sanus*, rzeka na Rusi, Bierze swój początek z gór Karnackich, płynie pod Lutowilką, Litzko Sanok, Dubiecko, Przemysł, Jacoffaw, Sieniawę, Rozwadow, i niżej Sandomierza wpada do Wisły. Zabiera w się Solinkę, Oławę, Witok, Wiśnią, Tanel, &c. Jest spławny. Przerzyna góry wiel. i kray bardzo urodzajny.

SANAA, wielkie, piękne, ludne i bardzo handlowne M. Azyat. poł. Arabii szczęśliwej w Yemenii własnej. Powietrze ma bardzo umiarkowane i dość prawie zawsze równe. Wody zdrowe także i śladu pięknych wód. Leży w miejscu bardzo wlotym między górami, o m. 100. na półn. ku w. od Aden, dl. 64. sz. 14. 58.

SANCERRE, *Sacrum Cerevis, Sincerra*, m. Fr. w Berry, na gran. pow. Niwernenskiego, z tyt. Hr. należy do domu Burbońskiego Xżąt Kondenzow. To m. było jedną z najlepszych fortec Hugonotow, wojska Karola IX. przymuszone były odstąpić od oblężenia jego w r. 1569. ale r. 1575. wytrzymawszy ciężki głód poddać się musiało, i fortyfikacye jego zburzone są. Leży na górze blisko rz. Ligeru, o m. 9 na półn. ku z. od Nevers, 10 na półd. ku w. od Bourges, 44 na półd. od Paryża. dl. 20. 30. sz. 47. 16.

SANCIAN, *Sancianum*, mała wyspa na Oceanie, przy Prow.

Quanton w Chinach. Ma około 1000 15 obwodn, fl. jest grobn. S. Franciszka Xawer. zmarłego tu w r. 1552.

SANCOINS, *Tincontium*, m. Fr. w pow. Berry, nad siron. Argent, o m. 6 na półd. ku z. od Nevers.

SANDAU, m. w Xstwie Magdeburckim w Cyr. Jerychaw, o m. 7 na półn. od tegoż M. Ma śady i komorę celną.

SANDECCZ, ob. Sądecz.

SANDERHAUSEN, wieś Niemiec. blisko Kassel, przy króley Francuzi zbili Hannowerczykow, w r. 1758.

SANDERSITZ, ob. Sainte Ursule.

SANDILLON, m. Fr. w Orleanie, o m. 3 na półd. ku w. od Orleansu.

SANDO, *Santum*, wyspa Japońska w półn. stronie wyspy Niphon, z miastem tegoż im. Ma około m. 35 obwodn. dl. 156. sz. 37. 15.

SANDOMIERZ, *Sandomiria*, wiel. piękne i fl. M. S. Wojsk. ozdobne bogata i wspaniała Kolegiata, kościołami Reform. Dominik. Benedyktynck. Krzyżaków, &c. Collegium Kanon. i Pofeznickim z szkołami. Umocnione jest sztuką i od natury. Zamek będący na wiel. skale r. 1656. był od Szwedow wydzobony miętami. Podług Strykowskiego, gdy Tron Polki miał zupełnie wolnego obrania, było stolicą młodszych Królewicow. St. jest Tatarow okrucieństw, osobliwie r. 1241. w którym 40 Męczenikow zamordowanych zostało. r. 1259. od Moskowlow i Tatarow złupione, r. 1287. próżno oblegane, 1635. opanowane od Szwedow, następującego r. odebrane od wojsk Pol. było. R. 1702. stanęła tu Konfederacya na stronę Augusta II. Jest nad Wisłą blisko uścia Sanu, z kąd ma nazwisko, w bardzo miłym położeniu na górze, przeco Kazimierz

W. i inni Krolowie czesto tu sie bawili, od Jaroslawa m. 14. od Zamościa 15. od Krakowa 22. ode Lwowa 28. dl. 44. 10. sz. 51. r. Woi. Sandomirskie, Prow. MaloPol. w porzadku 2ga. miała dawniey swych Xząt, pod Wladyslawem Lokietkiem. była przyłączona do Korony, zawiera 6 pow. Sandomirski Pilzński, Wislicki, Radomski, Opoczynski, Ciecisz i ziemie Stężycką. Seymiknie w Opatowie, obiera Poslow 7, Dep. 2. Herbiego na 2 podzieleny, w jednej połowie ma 3 pola białe na przemiał z czernoweni, w drugiej gwiazd 9. Mundur kontusz błękitny, żupan biały, obzlegi ponfowe, guziki żółte. Senatorow ma Wdę i Kafzel. Sandomirskich, Kafzel. Wislickiego, Radomskiego, Zawichostskiego, Zarnowskiego, Matogostkiego, Polanieckiego i Czechowskiego. Ekonomia Sandomir. nal. do dobr stonowych Krol. wyznaczona r. 1590. stwo płaci kwar. zł. 10554. obra zaś Kafzelanii Sandomir. 2626. Część wiel. Woi. tego r. 1772. po Wisłę zabrana została od Austr. przeco powowa prawie pow. i stwa Sandomir. Wislickiego część mała, więkza część Pilzńskiego odpała od Polski. Kraj jest miły, żyzny, równy i bogaty. Obsitnie w zboże, osobliwie pszenicę najlepszą w Pol. świadczą Pifarze, że pod Sandomir. uprawiano winnice. Owocow wszelkich rodzi bardzo wiele, a naywięcey w Pol. posiada kruczow, osobliwie żelaza, marmurów, miedzi, kredy &c. Przytę obfitości kraiu, mieszkańcow ma bardzo ludzkich i wspaniałych, ludgospodaruy, położenie do handlu wygodne, miasta nayporządniejszye &c. M. S. Sandomierz. Rzeki więkzsz: Wisła, Nida, Pilica, San &c.

SANDOUX, (St.) m. Fr. w Arwernii blisko Klermontu.

SANDRAS, Opac. Fr. Benedykt. na z. m. Alais, czyni 4000 liwr.

SANDRICOURT, Margr. Fr. blisko Pontoise.

SANDEWICH, *Sandwichus*, Sandwich, m. Angiel. z tyt. Hr. pofyla 2 Dep. na Parl. Leży w Hr. Kent, o m. 7 na pold. kn z. od Londynu. dl. 18. 45. ob. Forts (cinq.)

SANDY-HOOK, Cypel w nowym Jerseyu, naprzeciw Cypłu zachodniego wyspy *Isla Longue*, który zamyka odoga. B. Admirał d'Estabig ztamtąd i zturinował do Anglikow w nowym Yorku. 1778.

SANGERHAUSEN, m. Turyngei z zamkiem i ładami, o m. 3 na pold. od Mansfeldu, nal. do domu Eleka. Saksiego.

SANGROD, m. z stwem płacącym kwar. zł. 508. w Woi. i pow. Trockim.

SANGVEHAR, *Sanguelhar*, m. Parl. Szkoockie, w Hr. Dornfries. Leży o m. 17 na pold. ku z. od Eäyburga, blisko źrzodia rz. Nithy. dl. 13. 30. sz. 55. 43.

SANGUESA, *Sturissa*, *Sanguessa*, dawne m. Hiszp. w Krol. Nawarry, na gran. Arragonii, stoł. jedney Meryndady. Leży nad rz. Aragon, o m. 11 na połu. ku w. od Kalahorry, 8 na pold. kn w. od Pampełny. dl. 16. 32. sz. 42. 28.

SANGVIN, *Sanguinum*, Krolestwo Indyj wchod. na wyspie Celezes.

SANKOWA, m. w Woi. Kaliskim.

SANNIKI, w ziemi Gostyńskiej Krolewiczczyna płaci kwar. 1500. Leży niedaleko Gębina.

SANOK, *Sanocum*, m. Ruskie teraz pod pan. Austr. w cyr. Samborskim, z dawnym zamkiem na wzgórk z klasztorem Franciszkanow, mało osiadłe; leży nad Sanem w kraiu górzystym, od Dubiecka m. 5. od Krosna 6. od Przemysła 7. Przedtym było stoł. ziemi Sanockiey z stwem grod. Pod Sanokiem jest góra, w ktorey ma się znaydować Lazur, a w okolicy dalszey żelazo.



SANSAC, m. Fr. w pow. Angulemskim, nad rz. Sonną, o m. 4 na pold. od Rochefaucant.

SANTA-CRUZ, *Santa Cruz*, M. Afr. na brzegu Barbaryi, w Prow. Suza, w Cesar. Marokańskim, z portem i fortyfikacją. Maurowie wzięli je Portugalczykom r. 1536. Leży w końcu góry Adafu, na przylądku Agger. dl. 7. 40 sz. 30. 30. Tegoż im. wielka wyspa na morzu pold. jedna z znaczniejszych wysp Salomeńskich, mająca około m. 100. obwołu. dl. 200. sz. 20. 21.

SANTA-CRUZ de la Sierra, M. Amer. pold. stol. Prow. tegoż im. w Peru. w Andyancyi *Los Charcas*, blisko granic Paragwaj, z Bisk. nal. do Metrop. Platąńskiej. Leży na schyłku góry, w miejscu obitującym w przodzie owoce, nad rz. Guipay. dl. 308 sz. 26. 40.

SANTA-CRUZ de Caravaca, ob. Caravaca.

SANTA-FE, małe m. Hiszp. w Krol. Grenady, nad rz. Xenilą, na z. Grenady, założone od Ferdynanda Katol. gdy trzymał w obłężeniu Grenadę.

SANTA-FE, *Santae Fidei Fanum*, M. Amer. pold. stol. nowego Meksyku. Leży w górach blisko *Rio del Notre*, o m. 300. od Meksyku. dl. 271. sz. 35. 32.

SANTA-FE de Bogota, M. Amer. pold. stol. Krol. nowej Grenady, z Arcy-Bisk. Trybunałem najwyż. i Akademią założoną r. 1610. Leży nad rz. Pati blisko gór Bogota. dl. 307. 30. sz. 3. 58.

SANTANDER, *Fanum S. Andreae*, m. Hiszp. w Biskai z portem obronnym, i z Katedrą Bisk.

SANTAREN, *Scalabis*, dawne i piękne M. Portug. w Estremadurze, na górze blisko rz. Tagu, w krainie bardzo żyznej i płodnej w oliwę, zboże i wino. Tam żniwo następuje we 2 Miesiące pośiewie. Don Alfons Henriquez odebrał to miejsce Maurom w r. 1447. Leży o m. 8 na pold. od Leyryi.

14 na pold. ku w. od Lizbony. dl. 9. 50. sz. 39. 12.

SANTEN, *Santena*, m. Niemiec w Westfalii, w Xstwie Ksi. wii. tu w r. 624. stał się traktat podziału sukcesyi Xstwa Juliuskiego, samo m. zostało w dziale Krola Pruskiego. Leży o pół mili od Rennu, w dolinie między górami, o m. 2 na pold. ku z. od Westelu. dl. 24. 8. sz. 51. 38.

SANTERRRE, *Sanguiterre*, mała włość Fr. w Pikardyi. Gran. na pold. z Kambrezją, na w. z W. ruandją, na z. z pow. Ambiańskim, a na pold. ma rz. Sommy. Jest bardzo żyzna, M. S. w niej jest Perenna.

SANTILANNA, *S. Julianae Fanum*, M. Hiszp. stol. Asturyi, która także tegoż im. używa z tyt. Hr. Leży o m. 5 na pold. ku z. od S. André, 22 na w. od Oviedo, 38 na pold. ku z. od Burgos, 80 od Madrytu. dl. 13. 2. sz. 43. 30.

SANTIN, (St.) blisko *Laigne*, w Normandyi, z źródłem wód mineralnych.

SANTOK, *Santocum*, dawne m. w Woi. Poznańskim, z Opac. Cysterfów bogatym, i Kaźtelanią. Zabrane jest pod pan. Pruskie. Leży nad Notecią gdzie uchodzi do Warty przy gran. Szląskiej, od Uścicia m. na m. 6.

SANTORINI, *Thera*, St. Erini, wyspa Archipi. na pold. Kandyi. Ma około m. 3 dl. i tyleż szer. Cała jest okryta kamieniami z morza wyrzucanemi, i brzegi tak ma okropne, iż do niej przyładować trudno, A lubo grunt ma suchy i nieplodny, jednakże przemysł 100 o. tam osiadłych mieszkańców, wprowadza z niego obficie rącznicę, bawełnę i wino. Jest na tej wyspie kilka m. i wiosek, i Bisk. Katolic. Turka tu prawie żadnego niema. dl. 43. 33. sz. 39. 10.

SANTULIET, twierdza Niderlandu w Brabancyi, na brzegu wschod.

wichod. rz. Skaldy, między M. Lilloo i Bergopzoom. dł. 21. 48. sz. 51. 21.

SANSAY, m. Fr. w Piktawii, o m. 12 na półd. ku z. od Piktawy, 5 na z. od Sivray.

SAONE, *Arar Soccona*, Sona, znaczna rz. Fr. która wypływa z gór *Vofge*, blisko Darney, i płynie przez Franzkont, Burgundya, Belloioceński pow. i wpada w Rodan pod Lugdunem. Splawna jest od Auxonne. Tegoż im. jest rz. w Krol. Neapolit. w ziemi Laworze, która wypływa blisko Tiano, a wpada do morza Neapol.

SAORGIO, m. Wlo. w Xstwie Piemonckim, w Hr. Niceńskim.

SAP, obfzerne m. Fr. w Normandyi, z tyt. Vice-Hr. o m. 8 na półd. od Liseux.

SAPHET, m. Palestyny na wyfokiey górze, między Seydą i S. Janem z Akry, blisko morza, przez trzęsienie ziemi w r. 1759. zburzone.

SAPHORIN d'Ozon, (St.) m. Fr. w Delfinacie, o m. 3 na północ od Wienney.

SAPIENZA, dawniey *Insula Spagia*, są 3 małe wyspy na morzu śródziemnym w pobliżkości Morei, naprzeciw m. Modony, z ktorvch największa *Sphacteria* nazywała się.

SAPIECHOW, m. w pow. Wilkomirskim, na pogran. Upitkiego, od Wilkomirza ku półn. o m. 10.

SAPIEZYN, ob. Druia.

SAPIEZYSZKI, m. w powiecie Kowieńskim, z pałacem Xżąt Sapiehow. Leży nad Niemnem, o m. 2 od Kowna.

SAPPA, m. z Bisk. w Dalmacyi nał. do Metrop. Durazzo, między tymże m. i Antivari.

SAPTES, wioska blisko Karkafonny, w ktorej zaczęto fabrykować sukienne w Langwedocvi.

SAPOCHOW, m. w Woiew. Podolskim z ftwem plac. Kwartę z.

658. niedaleko Dzwinoogrodu.

SAPOSZOK, m. Moskiewa w Prow. Peryestawa Rezańskiego.

SARAGOSSA, Saragoce, *Caesaraugusta*, dawne, wiel. piękne, ludne i handlowne M. Hiszp. stol. Krol. Arragonii; z Arcy Bisk. Akademią i Trybunalem inkwizycyi. Jest rezydencyą Vice-Krola i wszystkich Urzędnikow tey Prow. Między wielą wspaniałemi w tym M. budowlami znacznieysze są dwie Katedry, szpital generalny, pałac Inkwizycyi, który będąc uzbroionny, służy miastu za Cytadellę, tudzież Ratusz mieyski wspaniały. Pod tym M. Fr. i Hiszp. zbici byli r. 1710. Leży nad rz. Ebbrem, na ktorey są dwa piękne mosty. Okolicę ma żyzną i obfitującą we wszystkie rzeczy do życia potrzebne, o m. 39 na z. ku półn. od Tarrakony, 24 na z. od Lerydy, 53 od Barcello-ny, 60 na półn. ku w. od Madrytu. dł. 16. 57. sz. 41. 47.

SARAJEO, Bosna-Seray, *Seraium*, *Serai*, wielkie i mocne M. Tureckie w Bosnii, nad rz. Migliataską, o m. 48 na półd. ku z. od Belgradu, 24 na półn. ku w. od Banialuki, 27 na półd. ku w. od Jayczy. dł. 36. 28. sz. 44. 40.

SARALDE, m. Lotaryngii przy zbiegu rz. Sary i Alby, o m. 7 na z. ku półn. od Bitche.

SARAMON, *Cella Medulsi*, Opac. Fr. o m. 4 na w. od Auch. Jest Benedykt. i czyni 2800. liwr.

SARANŃSK, m. Mosk. w Prowin. Penfa, w Krol. Kazanńskim.

SARATOW, Saratof, *Saratovia*, m. Mosk. w Krol. Astrakanńskim, blisko rz. Wolgi, na wierzchołku góry, o m. 130. na półd. ku w. od Moskwy. Obywatele iego prawie wszyscy są żołnierzami. dł. 67. sz. 52. 4. Okolice od famych prawie cudzoziemcow są osiadłe.

SARAWIA, Prow. Afr. w Abissynii, z ktorej wychodzą największe konie murzyńskie.

SARAWKA, m. w Woiew. Podol-

skim, nad rz. Owczycą, o m. 2 powyżej Zinkowa.

SARBOURG, *Pons Saravi*, m. Niem. w Elektorstwie Trewirskim, nad Sarą, na ktorej jest most. Leży o m. 4 na połd. od Trewiru. dl. 24. 15. sz. 49. 35.

SARBOURG, Sarbruck, m. Fr. w Lotaryngii, blisko granic Alfacyi niż. o m. 4 na z. od Falsburga, 6 na połd. od Sawerden, 10 na w. od Marfali, 11 na połn. ku w. od Lunewillu, 20 na połd. ku w. od Metz.

SARBRUCK, Sarburg, Sa-rebruche, *Saraepontum*, *Pons Saravi*, dawne m. i Hr. w Lotaryngii. Należy do domu Hr. Nassau Usingen, dawniej było Cesar. Leży przy schyłku góry, nad rz. Sarą, o m. 4 na połd. ku w. od Sarlouis, 10 na w. od Metz, 89 od Paryża. dl. 24. 44. sz. 48. 43. Prawo Kadukowe między Franc. i obywatelami tego Hr. zniesione jest r. 1774.

SARDES, *Sardis*, bardzo dawne, st. i bogate M. Azji mniejszej, niegdys stol. Krol. Lidyi, zburzone jest od Tamerlana, i teraz na tym miejscu jest tylko wieś nazwana Sart. Widzieć tam dotąd daie się wiele gruzow z pyżnych niegdys gmachow. Leży o m. 20 na w. od Smirny.

SARDYNIA, *Sardinia*, *Sar-daigne*, wyspa znaczna na morzu śródziem. mająca na połn. Korfykę, długa na m. 58. szer. 30. Rodzi wiele zhoża, cytryn, pomarańczow, oliwy &c. Obfituje w liczne trzody, osobliwie w zwierza rogate, i drobne, minery złota, srebra, ołowiu &c. Rośnie tu ziele Sardonik, ktore kurczy nerwy i muszkuły, i sprawuje śmiech poniewolny, zkąd poszedł wyraz u Lac. o śmiechu przynuszonym: *risus Sardonicus*. Polow ryb jest tu bardzo obfity, osobliwie sardel, tuńczykow i korałow. Dla niezdro wości powietrza jest nielubna, i od dawna bardzo źleu pra-

wiana. Xżę Sabaudyi, ktory Królem się iej tytułnie, mało z niey ma pożytku. Ustąpiona mu zaś była od Cesarza w zamian za Sycylią r. 1720. Dzieli się na *Capo di Cagliari*, i *Capo di Lugodori*. Cagliari i Saffari, są miasta stol. dl. 25. 4-27. 26. sz. 38. 42-41. 11. Krol. Sardynskie składa się procz Sardynii, z Xstw Sabaudyi, Montferratu, Piemontu i części Medyolanu. Wlzyńskie kraie wynoszą na 1224. mil kwadrat. i zawierają ludzi, procz Sardynii na 2 miliony. Panuje w nim dom Sabaudzki, ktory godność Krolewską r. 1713. z Sycylią a na iej miejsce Sardynią 1713. otrzymał, i 1720. odziedzyl. Rząd niema określenia; dochody Krol. wynoszą do 25 milionow liwr. Piemontekich, woyska trzyma pospolicie 38648. procz małej liczby okrętow, fregat i galer.

SARE, *Saravus*, rz. Lotar. wypływa niżej Salmi, a wpada w Mozellę niżej Trewiru. żeglowną być poczyna od Saralby.

SAREN, m. Fr. w Xstwie Aurelianeńskim, o m. 2 na połn. od Orleanu.

SARGANS, *Sarunotes*, Hr. i m. Szwajcarskie, w którym rezydnie sędzia. Leży na skale na wierzchołku małej góry, o m. 5 na połd. ku z. od Koiry, nal. do 7 dawnych Kantonow. dl. 27. 10. sz. 47. 11. Blizko miasta są źródła wod mineralnych, na różne choroby pomocnych.

SARGEŁ, *Canuccis*, wielkie i dawne M. Afr. w Cesar. Marokańskim, w Prow. Tremesslińskiej z zam. i portem. Leży nad morzem, o m. 10 od Tenezu i Algeru. dl. 16. 10. sz. 33. 30. Andr. Doria zbit był w tym porcie od Barbarossy.

SARGNAC, m. Fr. w Lan-gwedocyi, o m. 2 na połn. ku w. od Nifnes.

SARGUEMINE, m. w Lotaryngii Niem. nad rz. Sarą, o m. 3. na połd. od Sarburga. dl. 34. 47. sz. 49. 4

**SARLAT**, *Sarlatum*, m. Fr. w pow. Perigord z Bisk. pod Metropolią Burdegalskiego, jest bardzo ubogie, leży nad rz. Sarlatą, otoczone górami, o m. 11 na półd. ku w. od Perigueux, 14 na półn. ku z. od Cahors, 35 na w. ku półn. od Burdegali, 120 na półd. ku z. od Paryża. dl. 18. 54. sz. 45. 3.

**SAR-LOUIS**, *Sarus Ludovici*, mocne m. Fr. w Lotaryngii, założone r. 1680. na rozkaz Ludwika XIV. a ufortyfikowane podług regul Waubana. Leży nad rz. Sarą, w Ciężninie małej półwyspy, którą ta rzeczka formuje, o m. 4. na półn. ku z. od Sarbruchu, 13 na półn. ku w. od Metz, 90 na w. ku półn. od Paryża. dl. 24. 28. sz. 49. 22.

**SARMAN**, wielkie i ludne m. Afr. w Krol. Trypolitańskim. Mieszkańcy jego są sami Berberowie.

**SARNO**, *Sarnus*, m. Włó. w Krol. Neapol. w Pryncypacie bliż. z Bisk. pod Metropolią Salerneńską i z tyt. Xłtwa. Leży nad rz. Sarną blisko iey źrzedła, o m. 5 na półn. od Salerny, 8 na półd. ku w. od Neapolu. dl. 32. 10. sz. 40. 48.

**SARNOWA**, m. w Woi. Poznanski osiadłe od rzemieślników, na pograniezu Szląskim, od Górki na półd. o m. 2.

**SARNOWO**, m. w Woi. Sandomirskim, guiazdo imienia Sarnowskich.

**SAROS**, zamek mocny wyższych Węgrów w Hr. tegoż im. na gran. Polskich, nad rz. Thareza, o m. 2 na z. od Preszowa. dl. 39. 28. sz. 49. 12. Hr. Saroskie na 4 się dzieli dystrykty.

**SARRE**, m. Fr. w ziemi *Labour*, o m. 3 na w. od S. Jana de Luz.

**SARREAL**, m. Hiszp. w Katalonii nad rz. Francoli, o m. 3 na półn. ku w. od *Montblanc*. W okolicy iego są szczyby alabastru tak przemiętego, iż z niego robią zwiercia-

dła lókna.

**SARSIN**, *Sarsina*, dawne m. Włó. w stanie Papiezkiem, w Prow. Romanii, z Bisk. pod Metropolią Rawenneńskiego. Leży na granicy Xłtwa Toskańskiego przy schyłku góry Appenninu, nad rz. Savio, o m. 8 na półd. ku z. od Rimini, 12 na półd. od Rawenny, 54 na półn. ku z. od Rzymu. dl. 29. 42. sz. 43. 55.

**SARSTFEDT**, m. i trakt bliżko rz. Insteru, w Bisk. Hildesheimskim, o m. 3 na półn. ku z. od Hildesheimu.

**SARTE**, rz. Fr. która wypływa w Somme-Sarte, o m. 2 od Mortagne, a wpada do rz. Mayenny na przeciwko wyspy S. Aubin, o m. 2 niżej Angers. Do żeglugi jest zdatną od Mans.

**SARTOWITZ**, z zamkiem nad Wisłą w Woi. Pomorskim, opanowane było od Krzyżaków i złupione r. 1242. Leży o milę powyżej Swiecia.

**SARWAR**, Hr. i m. w niż. Węgrzech, nad rz. Raabą. dl. 35. 2. sz. 47. 10.

**SAR-WERDEN**, *Sar-Verda*, Hr. i m. w Lotaryngii Niem. nal. do domu Nassau. Utingen, nad rz. Sarą, o m. 4 na półn. od Sarburga, 89. na w. od Paryża. dl. 24. 45. sz. 48. 59. Stary Sar-Werden nal. do Francyi.

**SARWITZA**, *Servitia*, m. Turcyi Europy w Macedonii, leży częścią na wzgórkach, częścią na dolinie, nad małą rz. o m. 18 na z. ku półd. od Saloniki. Tegoż im. rz. w Węgrzech, oblewa Albę Krol. i płynąc ku półd. blisko Bathy wpada do Dunaju.

**SARZANA**, *Sergianum*, dawne i mocne m. Włó. z Bisk. pod Metropolią Pizańskiego, ale wziętym z iego Juryzdykcyi. Wielki Xzę Toskański ustąpił go Geneuecznikom za Liwornę. Leży przy uściu rz. Macra, o m. 4 na półn. ku z. od Maffy, 13. od Pizy, 20. na półd.

ku w. od Genuy. dl. 27. 37. sz. 44. 8.

**S A S** de Gand, *Sassa*, male ale bardzo mocne m. w Flandryi Holl. w pow. Gandawskim, o m. 3 od Gandawy. Nad kanałem, który ułatwia komunikacyą miasta Gand, ma piękne śluzy. Hollen. opanowali to m. r. 1644. Ma także mały port wśród twierdzy, o 4 bastyonach. dl. 21. 20. sz. 51. 15.

**S A S A W A**, lub **S A Z A W A**, rz. w Czechach, płynie od południa ku z. przez Cyrkuł Czastawski, wpada do Moldawy.

**S A S E R O N**, wielkie M. Indyj w Krol. Bengalskim. Leży przy schyłku góry, blisko wielkiego stawu, w pośrodku którego jest wysypka, a na tey wspaniały Meczet, do którego prowadzi piękny most. dl. 102. 20. sz. 26. 10.

**S A S Q U E S A H A N O X E S**, Narod dziki Amer. poln. w Wirginii, mieszkający wzdłuż pewney rz. która wpada w odnogę nazwaną Bolus. Ci ludzie są nadzwyczajney wyśkości i grubości, używają łukow i strzał, okrywają się niedźwiedzimi skórami, do których dla ozdoby przypinają wilcze łapy.

**S A S S A R I**, *Sassaris*, wielkie i ozdobne M. Wło. w Sardynii, iedno z pierwszych M. tey wyspy, z zamkiem Arcy-Bisk. Fr. dobyli go r. 1527. i zburzyli. Leży w równinie, nad rz. Torrà, w stronie półn. o m. 6 na półn. od Alghiers, 8 na półd. od Castell Arragonese. dl. 26. 14. sz. 40. 46

**S A S S E N B E R G**, m. z zamkiem, w Bisk. i pow. Monasterkim.

**S A S S E B E S**, albo **M I L L E N B A C H**, mocne m. i Hr. w Tranfylwanii. Leży przy zbiegu dwóch małych rz. które o kilka m. niżej wpadają w Marosch, o m. 9 na z. od Hermanstadtu. dl. 42. 5. sz. 46. 16.

**S A S S E N A G E**, m. w Delfinacie, śl. przez swe wyborne fery, o m. 2 na z. od Grenobli.

**S A S S O W**, m. Ruskie, nad

rzeczką, iedną z tych 4. z których Bug się zbiera, jest dawne dziedzictwo domu Sasłowskich. ad Białego kamienia m. 1. od Złoczowa 2. od Brodow 4.

**S A S S U O L O**, albo **S A S S U E I L**, *Saxulum*, m. Włoskie w Xst wie Modeńskim, w Prow. Carpi, stol. pewney włości nal. do Margr. S. Marcina, domu d'Est. Ma zamek obronny, leży nad rz. Secchia, o m. 4 na półd. ku z. od Modeny. dl. 28. 24. sz. 44. 32.

**S A T A L I A**, *Satalia*, wielkie i bardzo obronne M. Turcyi Azyat. na brzegu małego Karamanii z niewielkim portem. Dzieli się na 3 miasta, ma wspaniały Meczet, który niegdyś był kościołem Nays. P. Maryi. Leży w głąb bardzo niebezpieczney tegoż im. odnogi, w krainie obfitującej we wszystkie, ołobławie w cytryny i pomarańcze przedziwney piękności. Handluie wlną, bawełną, sierścią kozią, gummą, dragantem, agarykiem, opium, woskiem żółtym, który jest nayszczyeyszy i nayszacownieyszy ze wszystkich wchodnich. Odległe jest to M. o m. 60. na z. ku półd. od Cogni, 110 na półd. ku w. od Konstantynopola. dl. 48. 46. sz. 37. 8.

**S A T A N O W**, m. w Woj. Podolskim dobrze zabudowane, nad rz. Podhorce, od Tarnorudy m. 3. od Husiatyna 2.

**S A T Ū R**, (St.) Opac. Fr. Augustyn. w Dyec. Biturycyjskiej, o m. 2 na półn. od Sancerry, czyni 8000. liwr.

**S A T U R N I N**, (St.) nazwisko dwóch m. Fr. w Arvernii, z tych iedno leży o m. 4 na półd. od Klermontu, drugie blisko St. Flour. ob. St. Sernin.

**S A T Z**, albo **Z A T E C K**, Cyr. i m. Krol. w Czechach, o m. 16 na z. od Pragi, nad rz. Egrą.

**S A T Z I G**, m. stol. Cyr. tegoż im. w Saxonii wyż. w Pomeranii dalszey, z zamkiem.

**S A U**, ob. Sawa.

SAUBALADE, Opac. Fr. w Dyec. Lescar, zakonn. Cyfterfow, o m. 4 na pold. od Orthezy. Czynie 2200. liwr.

SAUCOURT, *Sathularis*, wioska Fr. w pow. *Vimeu*, gdzie Ludwik II. zbil Nermancezykow r. 881. o m. 2 na pold. od *St. Valeri*.

SAUDRE, (la) rz. Fr. w powiecie Berri, która wpada w *Cher* poniżej Romorentin.

SAUFLIEU, (St.) m. Fr. w Pikardyi, blisko Amiens.

SAUGES, m. Fr. w Xieściewie Andegaweskim, blisko Fleche.

SAUGUES, *Salgae*, m. Fr. w Langwedocyi, w pow. *Gévaudan*, o m. 11 na poln. od Mendy. Tegoż im. m. w Arwernii, blisko Brioude.

SAUION, m. Fr. w pow. Santonńskim, o m. 5 na z. od Saintes, nad rz. *Seudre*, z zamkiem.

SAULGES, (St.) m. Fr. w pow. Niwerneskim, z Przeorstwem Benedykt. w dolinie, o m. 7 na poln. ku w. od Nevers.

SAULGEN, m. Niem. w Szwabii, w Hr. *Waldeburg*, o m. 3 na pold. ku z. od *Buchau*.

SAULGON, m. Fr. w pow. Anguleńskim, o m. 9 od Angulemy.

SAULIEU, *Sidolencum*, m. Fr. w Xstwie Burgundzkim, stol. pow. *Auxois*. Było tam niegdyś Kollegium Druidow, mieli gay poświęcony, i dotychczas zostają znaki kościoła słońca. Teraz jest Kollegium, w którym są złożone kości S. Andoka Apostoła Antuńczykow, także umęczonego. Anglicy dobywszy to m. spalili r. 1359. a *Tavannes* odebrał je związkowym r. 1589. Handluje drzewem, klepkami, balami na beczki kupieckie, i zbożem. Leży na wzgórkku, w kraiu obłutującym w zboże i bydło, o m. 5 na pold. ku z. od *Semuru*, 13 na z. od *Dijon*, 57 na pold. ku w. od *Paryża*. dl. 21. 53. sz. 47. 16.

SAULNOT, w Hr. Burgund-

zkim, w Wielkorządztwie *Montbelliard*, fl. go czynią źródła wód słonvch, z których wyciągają wiele wyborney soli. Leży blisko *Granges*, do ktorego też należy.

SAULT, *Saltus*, m. i Hr. w Prowancyi, o m. 7 na w. od *Carpentras*.

SAULX, m. w Burgundyi między *Grancey* i *Is*, nad *Tillą*, gniazdo familii *Saulx-Tavannes*.

SAUMUR, *Salmurium*, znaczne M. w Xstwie Andegaweskim z zamkiem dawnym, i Krolewskim Kollegium. Tu się odprawił zbor ieden r. 1276. drugi r. 1315. *Kalwini* mieli tu fl. Akademią, ale ją zniesiono po odwołaniu Edyktu Nanteńskiego. Jest tu znaczny trakt na *Ligierze*, fl. most, i piękne kofzary. Leży o m. 9. na pold. ku w. od *Angers*, 15 na pold. ku z. od *Tours*, 64 od *Paryża*. dl. 17. 35. sz. 47. 15. Jest oyczyzną *Pani Dacier*.

SAURAT, m. Fr. w ziemi *Foix*, o m. 3 na pold. od *Foix*.

SAUSSAYE, (la) Opac. czyli raczey Przeorstwo Benedykt. o m. 2 na pold. od *Paryża*, blisko *Villejuif*.

SAUSSENBERG, dawny, spustoszony zamek, stol. Landgrafstwa tegoż im. w Szwabii, między *Brigau* i *Renem*, o m. 5 na poln. ku w. od *Bazylei*. Nal. do *Margrabioiw Bade-Durlach*.

SAUVAGERE, (la) m. Fr. w *Normandyi*, o m. 4 na w. od *Domfrontu*.

SAUVANT, (St.) m. Fr. o m. 7 na pold. ku z. od *Piktawy*.

SAUVASSANGES, m. Fr. w *Arwernii*, o m. 6 na pold. od *Ambertry*.

SAUVE, (St.) Opac. Fr. Benedykt. w Dyec. *Ambieński* w *Montreuil*, czynie 2500. liwr. Tegoż im. m. Fr. w *Arwernii*, blisko *Klermontu*. Inne o m. 2 od *Puy*.

SAUVELADE, ob. *Saubalade*.

SAUVERMAIEURE, (Notre Dame de) Nayśw. Panny, Opac. Benedykt. o m. 6 na półd. ku w. od Burdegali, czyni 8000. liwr.

SAUVES, *Salva*, wielkie m. Fr. w Langwedocyi, o m. 5 na południe ku zachodowi od Alais, nad rz. *Vidourle*, z Opac. Benedykt. ktore czyni 4000. liwr.

SAUVEFAT, (la) m. Fr. w Arvernii, blisko Klermontu. Tegoż im. *de Caumont*, m. Fr. blisko Agen. Trzecie *de Saveres*, m. o m. 4 na w. od Agen.

SAUVETERRE, m. Fr. w pow. Ageneńskim, o m. 2 na półn. od Fumeli. Tegoż im. drugie m. w pow. *Rouergue*, o m. 5 na połud. ku w. od *Villefranche*. Trzecie w pow. Montauban. Czwarte w krainie *Comminges*, o m. 1 na z. od Lombezy.

SAUVETERRE, *Salva Terra*, m. Fr. w pow. Benearny, o m. 7 na półn. ku z. od Pau, z zamkiem spustofszalym.

SAUVEUR, (ile de St.) ob. Guanachani.

SAUVEUR, (St.) Opac. Benedykt. we Fr. w pow. Lodewańskim, czyni 1500. liwr. ob. Vertus. Inſze tegoż im. Opac. Bened. blisko *Valenciennes*, czyniące 3000. liwr. Trzecie w Marfylii. Czwarte w *Evreux*.

SAUVEUR, (St.) Źródła wód mineralnych, blisko Luzy mających moc czyszczenia.

SAUVEUR de Blaye, (St.) Opac. Benedykt. we Fr. w Dyec. Burdegalskiej, o m. 2 od *Bec d'Ambe*s, czyni 4000. liwr.

SAUVEUR, (St.) Landelin, m. Fr. w Normandyi, w Dyec. *de Coutances*. Inne tegoż im. o m. 4 na półd. od Argentan. Trzecie o m. 6 na półn. ku z. łoż Clamecy.

SAUVEUR le Vicomte (St.) m. Fr. w Normandyi w Dyec. *de Coutances*. w źródł bagnow nad rz. *Ouwe*, z Opac. Bened. ktore czyni 7000. liwr. o m. 3 na półd. od *Valognes*.

SAUVOIR, Opac. Bernard. blisko Laony.

SAUXILANGES, *Celsinatus*, m. Fr. w Arvernii, o m. 4 na w. od Issbire, z fi. klasztorem zakonu Kluniaceńskiego.

SAUZAY, m. Fr. w Piktawii blisko Luzignan.

SAVENIERS, m. Fr. w Xſtwie Andegaweńskim, o m. 3 na półd. od Angers.

SAVERDUN, *Saverdanum*, m. Fr. w Hr. Foix, niegdyś bardzo obronne, leży nad rz. *Ariège*, o m. 5 na półn. od Foix, 7 na półd. od Tolozy. dl. 19. 15. ſz. 43. 16.

SAVERNA, albo ZABERN, *Taberna*, m. Fr. w Allacyi niż. w Wielkorządztwie Strazburskim na granicy Lotaryngii, z pięknym pałacem, gdzie często rezydują Biskupi Strazburscy. Leży przy schyłku góry *Voge*, w krainie obfitującej w wino i bardzo wesołej, nad rz. *Sorta*, o m. 5 na półn. ku z. od Strazburga, 94 na półn. ku w. od Paryża. dl. 25. 2. ſz. 48. 44.

SAVIGNEPEVEQUE, m. Fr. w pow. Cenomaneńskim, o m. 2 na półn. ku w. od Mans, z zamkiem.

SAVIGNI, wioska ztyt. Margrab. nad rz. *Orge*, o m. 4 na połud. od Paryża. Tegoż im. wioska w Xſtwie Burgundzkim, o m. 1 na półn. od Beaune, wydaie przednie wina.

SAVIGNY, Opac. Fr. w Normandyi, Cyſterfow, o m. 4 na połud. od Mortain, czyni 13000. liwrow. Drugie tegoż im. Opac. Benedykt. w Dyec. Lugduńskiej, o m. 4 na z. od Lugdunu, czyni 6000. liwr. Zakonnicy powinni czynić wywod szlacheſtwa.

SAVILLANO, *Savilianum*, piękne i obronne m. Wło. w Piemencie, ſtoł. Prow. tegoż im. z bogatym Opac. Benedykt. Położenie ma bardzo wygodne nad rz. *Maira*, o m. 2 na z. od Foſſano, 3 na w. od Saluzzy, 4 na półn. od Coni, 9 na półd. od Turynu. dl. 24. 18. ſz.

44. 30. Prowincya Sawillanu, graniczy na w. z Prow. Chierasco i Fossano, na pośn. z Prow. Coni, na z. z Margr. Saluceńskim, na pośn. z Karnianiolą.

SAVIN, (St.) tak się nazywają dwa Opac. Benedvkt. we Fr. z których jedno jest w Dyec. Piktawskiej, o m. 10 na w. od Piktawy, nad rz. Garteinpą, w m. tegoż im. czyniące 3000. liwr. Drugie w Dyeczyi Tarbes, o m. 9 na pośd. od Tarbes, czyniące 2400. liwr.

SAVINES, m. Fr. w Delfinacie, o m. 2 na z. od Embrunu.

SAVINIEN, (St.) du Port, m. Fr. w pow. Sautońskim, o m. 4 na pośd. ku z. od Saintes nad rz. *Seudre*, z zamkiem.

SAVONA, wielkie, osiadłe, ozdobne i obronne M. Włó. drugie w Rzpłtey Geneeńskiej, z dwoma zamkami i Bisk. nal. do Metrop. Medyolaneńskiej. Ma wiele kośc. i domow pięknych. Jest oyczyzną Gabr. *Chiabrera*. Krol Sardyński opanował je r. 1746. Leży w gruntach dobrze uprawnych, obficie w jedwab i wszelkiego rodzaju owoce, nad morzem śródziemnym; i ma port prawie zawalony, o m. 10 na pośd. ku z. od Genuy, 5 na pośn. ku w. od Finału. dt. 26. 2. fz. 44. 20.

SAVONIERES, *Saponari*, m. Fr. w Turynji, o m. 2 na pośd. od Tonrs. Blizko niego są iaskinie ś. mrożeniem wód.

SAWA, *Savus*, rz. Węgier. która wypływa w wyższej Karnioli, na granicy Karyntyi, a wpada do Dunaju, blizko Belgradu.

SAVERN, *Sabrina*, rz. Angielska, wypływa z góry Plinlimouth, w Hr. Montgomery, na granicy Hr. Cardigan, w kraiu Wallii, a wpada w kanał S. Jerzego.

SAWERNA, albo RHEIN-ZABERN, *Taberna Rhenana*, w Bisk. Spireńskim, o m. 6 od Spiry. ob. Berg-Zabern.

SAWIN, m. w Woi. Witebskim, z stwem, ktore płaci kwarty

zł. 800. teraz pod pan. Rossyi. Te goż im. m. w ziemi Chelmskiej, w gruncie żyznym, od Chelma na z. ku pośn. m. 5.

SAWISKIE stwo w Woi. Kiowskiem płaci kwarty zł. 1610.

SAWOLAX, kraina w Finlandyi pełna izeior i mało zamieszka na, leży między Kexholmią, Karellaią, Tawastlandyą i Bothnią. R. 1743. część iej niemalą Moskale zabrali Szwedom, która teraz zawiera się w Wielkorządztwie Kymenogrodzkim, w części więkzey pozostały przy Szwecyi żadnego niema miasta.

SAWOŁOCIE, czyli Rzewa Pustala, m. w Wielkorządztwie Pleskowskim, oblane zewiząd, i mocne, ś. obłężeniem Jana Zamoyckiego. Jest niedaleko Pskowa.

SAWRAN, lub SAWRANEK, m. w Woi. Braclawskim nad rz. wśrzod wielkich pól, o m. 2 od Czczelnika na pośd.

SAXENBURG, m. Karyntyi wyż. nad Drawą, o m. 18 na w. od Klagenfurtu, z pow. swoim nal. do Arcy-Bisk. Salisburkiego; leży na trakcie bardzo wielkim. Te goż im. zamek i grod nad rz. Unstrutą, w Wielkorządztwie Kwerfurtu, o m. 8 na pośd. ku w. od Northausen.

SAXENHAUSEN, ob. Frankfort.

SAXONIA, Saxen, wielki kray Niem. dzieli się na trzy części, na Xstwo Salskie, Cyr. Saxonii wyż. i Cyrkuł Saxonii niż. Xstwo, czyli Cyr. Elektoralny Salski graniczy na pośn. z Margr. Brandeburskim, na w. z Luzacyą niż. na pośd. z Miśnią, na z. z Xstwem Anhalt. Ma około m. 30 dług. a 25 szer. Kray jest bardzo żyzny i obficie w góry kruszcowe. Obywatele wielki handel prowadzą. Elba dzieli go na 2 części nierowne, Wittemberg jest M. S. Elektor Salski jest Wielkim. Marszałkiem Cesarstkim. W tym Xstwie Marcin Luter zaczął opowiadać błędy swoje. Cyr. Saxonii wyż.



zamyka w sobie wielką liczbę Pań. udzielnych. Graniczy na w. z Prufami, częścią Polski i Szląskiem, na półd. z Bawaryą, Czechami i Frankonią, na z. z Cyr. Renu wyż. i Saxonią niż. na półn. z morzem Bałtyckim i częścią Saxonii niż. Nal. do Juryzdykcyi Elektora Saskiego.

Cyr. Saxonii niż. zamyka także wiele udzielnych Państw. Graniczy na półn. z morzem Bałtyckim i Xięstwem Slezwickim, na z. z morzem Niem. i Westfalią, na półd. z Cyr. Renu wyż. i wyż. Saxonią, na w. z tąż Saxonią. Zostaie pod rządem Xżąt: Magdeburckiego, Bremeńskiego, i Brunświk-Luneburckiego.

Dom Saski na początku wieku XVI. rozdzielił się nad dwie główne linie, przez dwóch braci Ernesta i Alberta. Linia Ernestowska znowu się podzieliła na wiele domow, to jest: I. Weymar, II. Gotha, III. Mainungen, IV. Hildeburghausen, i V. Salfeld. Z linii zaś Albertyńskiej idzie dom Elektorcki, który posiada Xiśwo Saskie, część Lużacyi, Turynгии, i Miśnią, w której Drezno jest M. S. oraz i rezydencją Elektora.

SAXUMA, wyspa i Krol. na Oceanie wschodnim, nal. do Japonii.

SAYKOCK, *Saicocum*, wiel. wyspa na Oceanie wschod. iedna z tych, z których się składa Cesarstwo Japońskie. ob. Japonia.

SAYD, ob. Thebaida.

SAYDA, m. Niem. w Miśnii, w Cyr. Ertzgeburckim.

SAYN, albo SEHN, Hr. udzielne i m. w Niem. blisko Renu, o m. 3 na półn. od Koblentzu, nal. do Elektora Trewirskiego.

SAYPAN, ob. Joseph (St.)

SCALA, m. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Pryncypacie bliż. z Bisk. do ktorego przyłączone jest drugie Ravello. Leży o m. 2 na półn. od Amalfi. dl. 32. 7. sz. 40.

38.

SCALANOVA, m. Tur. A-

zyat. w Natolii z zamkiem i portem. Leży nad morzem, w krainie obfitej w dobre wina, o m. 5 od Efezu. dl. 45. 6. sz. 37. 54.

SCANDEROON, ob. Alexandrette.

SCANDIANO, m. i Margr. w Modenskim Xiświe.

SCANDINAVIA, *Scandia*, Skandynawia, nazwisko tey północney części Europy, która zamyka Danią, Szwecyą i Norwegią.

SCARDONA, m. w Dalnocyi Tur. o m. 3 na w. od Sebenico, stoł. Bisk. Katol. Łac. nad odnogą morflą.

SCARLINO, *Scartinum*, m. Wło. w Xiświe Toskańskim w Wielkorządztwie Piombinu, z zamkiem. Leży nad morzem, o m. 3 na półd. od Messy, 4 od Piombino. dl. 28. 32. sz. 42. 58.

SCARO, *Scaros*, m. na wyspie Santorynie, z Bisk. Katol. Łac. dl. 43. 33. sz. 36. 10.

SCARPANTO, *Carpallus*, Skarpant, wyspa na Archipelagu, na półd. ku z. od wyspy Kodu, a na półn. ku w. od Kandyi. Ma około m. 9 dług. a 3 naywięcey szer. Jest na niej wiele gór wyfokich. Oblicznie w bydło i zwierzyne. Ma rudę żelazną, sżyby marmurowe, i kilka dobrych portow. Nal. do Tugkow. dl. 44. 35. sz. 35. 26.

SCARPA, Skarpa, rz. w Niderlandzie, wypływa w Artezji poniżej *Ambigny*, a wpada w Skaldę blisko Mortagne, splawną jest od Arras.

SCELLA, Prow. Afr. w Abisynii, na z. Prow. Bamby. Jest to kray okryty górami wyfokiem, mimo tego iednak osiadły i uprawny dobrze. Wszędzie ma dobre pastwiska, ktorem i żywi wielkie stada bydła.

SELLIERES, ob. Selliers.

SCHAAKEN, Szaki, m. Prufkie w Cyr. Krolowickim, o półmili od Kurisch-Hassu, gdzie pospolicie na okręty wsiadają, ktorzy

przez Curisch-Haff do Memelu płynąć chcą.

**SCHACHENBURG**, Szakenberg, Hr. Duńskie, w Dyec. Rypenskiej, składa się z różnych wiosek, między ktoremi *Mügel-Tonder*, jest najznaczniejsza, ponieważ w niej raz 2 złote rogi w ziemi znaleziono.

**SCHAERDING**, m. Bawaryi wyż. z zamkiem, w Regencyi Burghausen, o m. 4 na połd. od Passau. Austriacy dobyli go w r. 1742. i 1743.

**SCHAFFHAUSEN**, *Scaphusia*, Szafnza, wielkie, piękne i obronne M. i Kanton Szwajcarski, z zamkiem do Cytadelli podobnym. Ma dwa wspaniałe kościoły i zegar sztuczny bardzo. Obywatele są Protestanci. Położenie ma bardzo wygodne przy prawym brzegu Renu, na którym tu jest jeden z najpiękniejszych mostów, o m. 9 na połn. od Zurychu, 9 na z. od Konstancyi, 16 na w. od Bazylei. dł. 26. 26. sz. 47. 39.

Kanton Schaffuzeński, jest 12ty w liczbie Kantonow Szwajcarskich. Graniczy na połn. i z. z Cyr. Szwab-  
skim, na w. z Kantonem Zurychu i Bisk. Konstancyjskim, na połd. z tymże i z Turgawią. Grunta ma dobre i obfituje w zboże, owoce i przednie wina. Służy ten Kanton Szwajcarom za przedmurze przeciw Niemcom.

**SCHALHOLT**, *Schalholtum*, Schalholt, m. albo raczej rozległa wioska, stoł. wyspy Islandyi, z Bisk. nal. do Metrop. Dronheimskiej.

**SCHAMACHIA**, ob. Skamachia.

**SCHANDAU**, w Cyr. Misnii, blisko granic Czeskich, o m. 10 na połd. ku w. od Drezna.

**SCHAPRODE**, na wyspie Rugen miejsce zalecone dobrym portem, z kąd zboże przewożą do Stralsundu.

**SCHARNITZ**, *Scarbia*, m. Niem. w Austr. w Tyrolu, obronne

Leży na znacznym trakcie, o m. 4 na połn. od Inspruku na granicy Bawaryi. Dawniej *Porta Claudia* i *Scarantia* zwane.

**SCHARTZFELD**, Grod Wielkorządztwa Grubenhagen, leży na wyfokiej skale niedaleko Osterody. Blizko tego miejsca w jaskini znajdują wiele trupow ludzkich i zwierząt w kamień obrocanych.

**SCHAUEN**, albo **SKAVEN**, włość udzielna w Cef. Niem. blizko Osterwiku, w Wielkorządztwie Halberstadtzkim. Nal. do Panow *von Grote*.

**SCHAVE**, m. w Pomeranii dalszej, w Xltwie Wendeńskim, nad rz. Wipperą, o m. 5 na połd. ku w. od Rugenwaldu.

**SCHAVEN**, m. Duńskie, na brzegu połn. Jutlandyi. Naprzeciw niego jest w morzu posunięty znaczny hak, czyli mielizna piaszczysta, przeto palą wielki ogień tamże dla przestrogi okrętow.

**SCHADENBURG**, Hr. udzielne Niem. w Westfalii, między Xltwami Mindeńskim i Brunświckim nad Wezerą. Landgraf Hessen-Kasselki posiada wiel. część tego. Schauenburg jest stary zamek na górze Rosselberg, o m. 2 na połn. ku w. od Rinteln blizko Wezery. Tam mieszka sędzia i poborca. Hr. zawiera 7 M. 3 m. 167 wsi. Mieszkańcy są Luteranie.

**SCHAUMBURG**, Hrab. w Niem. udzielne, naprzeciw Hrab. Holzapfel, nad rz. Lahn, należy do Xżąt Anhalt-Bernburg-Hoym, i ma nazwisko od zamku, będącego na górze. Jest w Westfalii na granicy Saxonii.

**SCHAUMBURG**, lub **SCHAUMBURG**, Hr. w Austrii, w pow. Enns, nal. do Grafow de Stahrenberg.

**SCHAEER**, m. i włość w Szwabii w Hr. niż. Walburkim, blizko Pfulendorfu, z zamkiem nad Dunajem. o m. 18 na połd. ku z. od Ulmy.

**SCHIEDINGEN**, forteca

blisko rz. Unstruty, w Xstwie Kwerfurtu, o *m.* 4 na pośn. ku z. od Naumburga. *fl.* wygraną Fr. nad związkowemi r. 1761.

**SCHLEKSTAT**, *Scladistadium*, dawne i obronne m. Fr. w Alfacyi wyż. niegdyś znaczne. Oyczyzną jest Marcina Bucera. Leży nad rz. Illą, o *m.* 8 na pośn. ku z. od Strazburga, 4 na pośn. ku z. od Kolmaru. *dl.* 25. *11.* *sz.* 48. 17.

**SHELLENBERG**, m. w Bawaryi, o *m.* 4 na pośd. od Salzburga *fl.* porażką Bawarczyków 1704. Tegoż im. udzielną włość w Szwabii, blisko Feldkirchen, dziedziczna domu Lichtenstein. ob. Lavingen.

**SHEMBERG**, m. w Szwabii, w wyż. Hr. Hohenberskim, o *m.* 1. na pośn. od Hohenberga.

**SHEMNITZ**, *Schemnitzium*, M. wyż. Węgier, wolne i jedno z siedmiu miast górniczych z trzema zamkami. *fl.* go czynią srebrne i inne kruszcowe minery, tudzież łaźnie ciepłe. Blisko tego m. widzieć się daie skała wysoka, ktorej część od wierzchu aż do dołu ma kolor jasno błękitny mieszany z zielonym, i wielą plamami żółtemi, i rosfoszny sprawuje widok. Leży to M. między wielą wyniosłemi górami, nad rz. o *m.* 26. na pośnoc ku w. od Presburga.

**SCHENCK**, forteca Niem. o *m.* 2 na pośn. od Kliwii, tam gdzie Ren dzieli się na dwa koryta, z ktorych jedno nazywa się Wahal. *nal.* do Krola Pruskiego.

**SCHENCKENDORFF**, m. i grod w Luzacyi niż. o *m.* 2 na pośd. od Gubeny, *nal.* do W. Mistrza Sonneburfskiego.

**SCHENING**, *Schenigia*, m. Szwedzkie w Ostrogoty. Odprawił się w nim zbor kośc. r. 1248. Leży w gruntach żyznych i powietrzu zdrowym, o *m.* 3 na pośd. ku w. od Wadsteny, *dl.* 33. 22. *sz.* 58. 12.

**SCHENINGEN**, albo **SCHONINGEN**, m. Xstwa Wolfenbutel-

fskiego, z zamkiem, o *m.* 2 na pośd. ku z. od Helmstaedtu.

**SCHERDING**, m. Niem. w Bawaryi, nad Inną, na pośd. Pafawy.

**SCHERMBECK**, m. z zamkiem w Xstwie Kliwii, o *m.* 5 na pośd. ku w. od Weselu.

**SCHESLITZ**, piękne m. i grod w Frankonii, z zamkiem, w Bisk. Bamberskim, blisko Bambergi.

**SCHETLAND**, *Aemodae*, wyspy Szotlandzkie na morzu Szkoockim, o *m.* 15 na pośn. od Orkadyfskich, między niemi największa jest Mainland. Ziemia na tych wyspach taka jest prawie iak na Orkadach. Obywatele z połowu ryb największe mają dochody, obyczaje mają dosyć podobne do Norwegczyków, są dobrzy ludzie, bardzo spokojni, żyją bardzo długo, nieznając prawie choroby. Corok mają dwa miesiące nieustannego dnia, a dwa miesiące nocy. Dla niespokojności okolicznego morza, przez znaczną część roku niemają żadney komunikacyi z obcemi. ob. Orcades.

**SHEVA**, m. Duńskie w Nord-Jutlandyi, w Dyec. Wiburfskiej, przy uściu małej rz. w Golf Witk-Sund. Wychodzą z niego dobre konie.

**SCHIEDER**, zamek obronny w Westfalii, w Hr. Lippe-Buckenburg, nad rz. Emmerą, na pośn. ku w. od Paderborny.

**SCHIEFELBEIN**, Cyrkuł, m. i zamek w nowey Marchii Brandeburfskiej nad rz. Regą, o *m.* 6 na pośn. od Falkenburga. Ma wiele fabryk sukiennych i rasy, *nal.* do W. Mistrza Sonneburfskiego.

**SCHIENDAM**, m. Hollend. w Prow. Hollandyi, dziewiąte z tych, ktore w tey Prow. posyłaią Deputatow na obrady publiczne. Leży nad rz. Schie, a ma komunikacyą z Mozą, przez wielki kanał. Odlegle jest o *m.* 1 od Rotter-

damu, 2 na połu. od Delftu. dl. 21. 55. sz. 51. 54.

**SCHIERMOND**, *Monicoga*, Schiermonicoga, mała wyspa Holl. ma kilka m. mało znacznych.

**SCHILDE**, m. w Cyr. Miśnii, o m. 8 na połu. ku w. od Torgawy.

**SCHILDESCHÉ**, Opac. Papien szlacheckich w Hr. Rawenberskim, założone r. 910. przez S. Marcfwida. Z tych 12 bywa Religii Proteſtanckiey, a 5 Katolickiey.

**SCHILDLO**, albo **SCHILDLAU**, wioſka w Lużacyi niż. nad Odrą.

**SCHINTA**, obronne m. Węgiel. wyż. w Hr. Nitrenſkim, nad rz. Waagą, o m. 9 na połu. ku z. od Nitry.

**SCHIRAS**, lub **SKIRAS**, *Schirafum*, wielkie i ſt. M. S. Prowin. Farſitan w Perſyi, które miane jeſt u Perſow za drugą ſtołicę Państwa. Han czyli Rządca tego M. bywa poſpolicie jeden z możniejszych Pańſtwa Perſkich, Krolowie ſami częſto tu przemieſzkowali, i dotąd ich pałac widzieć ſię daie z pięknyemi bardzo ogrodami. Leży nad rzeką Bendemir w równinie piękney i żniętey wielą kanałami, mającemi bardzo dobrą wodę, które czynią okolice żyzną. Góry otaczające go, ſą wyſokie i okryte winnicami wybornemi, o m. 90 na połu. ku w. od Iſpahanu, 63 od Laary. dl. 73. 35. sz. 29. 36.

**SCHIRECK**, w Hr. Wernigodzkim, nad rz. Koldebodą, ſt. miejsce rudami żelaznymi.

**SCHIRWAN**, albo **SERWAN**, Szyrwan, *Servania*, Prow. Perſka, graniczy na w. z morzem Kaſpiyſkim, na połu. z tymże i z Prow. Mogan, na z. z Prow. Kur, która ją oddziela od Prow. Gandyi, na poſ. z Wielkorządztwem Derbentu. Skamachia jeſt w niej M. S.

**SCHIZAR**, *Lariſſa*, dawne m. Syryi nad rz. Oront między Famią i Hamach, o m. 25 na połu. ku w. od Alepu, 15 na połu. ku z. od Lizey. Ma zamek, leży w kraju

obſtynającym w drzewo i owoce.

**SCHLAKEN**, m. i Grod w Frankonii, w Xiſtwie Koburſkim, o m. 7 na połu. ku z. od Koburga.

**SCHLACKENWALDE**, m. Czeſkie w Cyr. Elnbogenſkim, o m. 4 na połu. ku w. od Elnbogen. Bliżko niego ſą ſt.miny cynowe.

**SCHLACKENWERDE**, m. Czeſkie w Cyr. Elnbogenſkim, o m. 4 na połu. ku w. od Elnbogen. Ma zamek, piękne ogrody, ozdobue Collegium i ſzkolę na przedmieſciu. Leży niedaleko od Karlsbadu.

**SCHLAITZ**, m. z zamkiem w kraju *Voigtland*, w Sax. gdzie linia jedna domu Hr. de Reuffen trzyma ſwoy dwór. Leży o m. 6 na połu. od Hoffu.

**SCHLAN**, ob. Slany.

**SCHLANGENBAD**, ob. Schwalbach.

**SCHLEISHEIM**, zamek letniey rezydentcy Elektora Bawar. w Regencyi Munichſkiej, o m. 4 od Munichu.

**SCHLESWICK**, ob. Slewick.

**SCHLEUSSINGEN**, m. Niem. w Cyr. Frankonii, w Xiſtwie Hennebergi, nad rz. Schleus, z pięknym zamkiem i Collegium, o m. 13 na połu. ku z. od Koburga.

**SCHLUSSELBERG**, zamek i grod w Xiſtwie Mindenſkim nad Wezerą, o m. 8 na połu. ku w. od Mindeny. Tegoż im. iuſze m. w Austryi wyż. w pow. Haus, o m. 5 na połu. ku z. od Lintzu. Inne przy ieżiorze Ladoga, tam gdzie Newa z tego ieżiora wypływa, o m. 8 na w. od Petersburga. Tam ofadzaią więźniow publicznych. Czar Jan VI. z domu Brunſwick-Bewern, tam był ofadzony po ſtraćeniu z Tronu, r. 1741. a zabity r. 1764. od właſney Gwardyi, przez boiażů, aby go buntownicy niewydobyli. Miał natenczas lat 25.

**SCHMALKALDEN**, ob. Smalkalden.

**SCHMECHTEN**, w Biſkup.

Padernbornskim, st. przez wody mineralne. Blizko tego miejsca Kwintyliusz Warus zbity był od Arminiusza.

**SCHMIEDBERG**, *Schmiedberga*, m. Szląskie w Xstwie Jaworskim, pod górą, blizko źródła rz. Bauber, o m. 9 na połd. ku z. od Jawora. Tam robią wiele plotna lnianego.

**SCHMIEDEBERG**, m. w Cyr. Elekt. Saskim, o m. 4 na połd. od Wittembergi. W nim robią przednie piwa.

**SCHMELLEN**, m. w Xstwie Altenburskim, nad rz. Sprottą, o m. 3 na połd. ku z. od Altenburgu. Nal. do domu Sax-Gotha.

**SCHNACKENBURG**, m. i grod w Xstwie Zelleńskim nad Elbą, o m. 10 na połn. ku z. od Hawelbergi.

**SCHNEBERG**, albo **SCHNEEBERG**, st. m. w górach Miśni, w Cyr. Ertzgeburskim, nad rz. Muldą, o m. 4 na połd. ku w. od Zwickau. Miny srebrne przy nim odkryte r. 1417. wydała niezmiernie summy. Blizko niego jest m. Neustadel, ktorego wszyscy mieszkańcy bawią się kopaniem w górach.

**SCHOENA**, zamek w Miśni, w Cyr. Ertzgeburskim blizko Freybergi, jest rezydencyą domu Solms-Schoena.

**SCHOENAU**, m. Szląskie w Xstwie Jaworskim, nad rz. Katzbach o m. 4 na połd. ku z. od Jawora. Ma znaczne minery miedziane.

**SCHOENBECK**, m. w Xstwie Magdeburskim, o m. 3 na połd. od Magdeburga, w Cyr. Holteńskim nad Elbą. Handluje drzewem, i wydaie wiele soli warzoney. Tegoż im. włość żuław Malborskich.

**SCHOENBERG**, m. w wyż. Łuzacyi z zamkiem, o m. 2 na połdnie od Gerlitzy. Tegoż im. majątność w Karnioli niż. i druga w Cyrk. Olomunieckim, w Morawii. Także m. z zamkiem w Xstwie Ratzburskim, blizko Lubeki.

**SCHOENBERG**, m. Prusk.

w Cyr. Kwidzyńskim z zamkiem, należy do Graffow Finkenstein, od Risenburga na w. ku połd. m. 3.

**SCHOENBURG**, zamek w Cyr. Saxonii wyż. na którym się piše dom Hr. tegoż im. mających głoś w Rzeszy Niem. zostających pod protekcyą dworu Elekt. Saskiego. Leży przy Glauchen nad Muldą, poniżej Zwickau.

**SCHOENBRON**, zamek w Bawaryi w Regencyi Munichskiej z pięknymi ogrodami.

**SCHOENBRUNN**, w Szląsku, w Xstwie Brzegskim, tam zuaydnią dyamenty. Tegoż im. zamek w Austryi niż. blizko Wiednia. Tam jest Rezydencya letnia dla Cesar. założona od Jozefa I. Cesarza, a skończona od Cesarzowey Maryi Teresy.

**SCHOENECK**, obacz Skarszew.

**SCHOENFELD**, w Czechach, w Cyr. Elnbogeskim, wydaie cynę tak piękną iak srebro.

**SCHOENFLIES**, m. nowey Marchii Brandeburskiej, nad jeziorom w Cyr. Koenigsburskim, o m. 2 na w. od Koenigsbergi.

**SCHOENHAUSEN**, zamek letniej rezydencyi Król. o m. 2 od Berlina.

**SCHOENSEE**, ob. Kowalewo.

**SCHOEPPENSTADT**, m. w Xstwie Wolfenbittel, między tym M. i Brunświkiem.

**SCHOINECK**, *Nofonacum*, m. i grod Niem. w Elekt. Trewirskim, o m. 8 na połn. od Trewiru, z zamkiem nad rz. Nymy.

**SCHOLASSE**, (St.) m. Fr. w Normandyi, o m. 7 na w. ku połn. od Alençon.

**SCHOMBERG**, albo **SCHOENBERG**, m. Niem. w Elekt. Trewirskim z tyt. Xstwa. Leży na górze, o m. 6 na połd. ku w. od Limburgu. ob. Schemberg.

**SCHOMLIO**, ob. Somlo.

**SCHONBERG**, m. w Semi-

gali z pałacem, z kość. Katol. i Lut. z szkołami. Należy do domu Korffow. Jest blisko m. Barberny.

SCHONECK, m. i grod w Elekt. Trewirskim między Mozellą i Renem, o m. 5 na połd. ku z. od Koblentzu.

SCHONEN, albo SCANIA, *Scandia*, Skania, Prow. Szwedz. Graniczy na z. Cieśniną Sund, która ją oddziela od wyspy Zelandyi; na połn. z Halandyą i Smalandyą; na w. z Blekingią i morzem Bałtyckim, a z tymże i na połd. Ma około m. 23 dług. a 16 szer. Jest bardzo żyzna, nal. dawniej do Danił, ale r. 1659. ustąpiona była Szwedom. Lunden jest w niej M.S.

SCHONGAW, albo SCHONGA, m. Niem. w Bawaryi wyż. nad rz. Lechą, o m. 12 na połn. od Aufzurga. Ma zamek stary.

SCHONREIN, m. i grod w Frankonii, w Bisk. Wirtzburkskim, o m. 17 na połn. ku z. od Wurtzburga, nad Menem.

SCHONWALDA, m. w Elekt. Saskim, nad rz. Fliebach, o m. 6 na w. od Wittembergi.

SCHOONHOVE, *Schonhozia*, obronne m. Hollend. w Prow. Hollandyi, z portem wygodnym. Jest to dziesiąte w swej Prowincyi, z tych, które wysyłała Deputatow na obrady publiczne. Hollendrzy opanowali je r. 1424. Leży nad rz. Leck, w ktorey się poławia mnóstwo łososiow, o m. 3 na połd. ku w. od Goudy, 3 na połn. ku z. od Gorkumy, 6 na w. od Rotterdamu. dl. 22. 20. sz. 51. 58.

SCHOPFHEIM, m. Szwabkie, w włości Rotelen, o m. 2 od tegoż m. nad rz. Wiese.

SCHORNDORF, *Schorndorfum*, obronne m. Niem. w Szwabii, w Xstwie Wirtemberskim, z dobrym zamkiem. Franc. dobyli go w r. 1647. Leży nad rz. Rems, o m. 6 na połn. ku w. od Stutgardy, 11 na połd. ku z. od Gemundy, dl. 28. 3. sz. 48. 47. W starym

zamku ma dobry Arsenał.

SCHOTTEN, m. wyż. Hafsyi, nad rz. Nidą, o m. 2 na połn. od Niddy.

SCHOTZOW, m. Szląskie, w Xstwie Cieszyńskim, nad Wisłą, z zamkiem, o m. 5 na połd. ku w. od Cieszyna.

SCHOUTEN, wysp 15 na Oceanie połd. blisko brzegow nowej Gwinei. Odkrył je Gwilelm Schouten Hollenderczyk, r. 1616. dl. 174. sz. 5.

SCHOVEN, *Scavia*, wyspa Hollend. w Zelandyi, ma obwod m. 7. Grawelingen-Krammer od wysp Gorei, i Owerslak oddziela ją.

SCHRAPELAU, m. z zamkiem w Hr. Mansfeldzkim, o m. 4 na połd. ku z. od Mansfeldu.

SCHRECK, wioska w niż. Margr. Badeńskim, gdzie Austr. przepawali się przez Ren, wpadając do Alfacyi r. 1744. Leży o m. 4 na połd. od Philisburga.

SCHROBENHAUSEN, małe ale piękne m. w Bawaryi wyż. i grod w Regencyi Munichskiej, o m. 6 na połd. ku z. od Ingolstadt.

SCHULPE, wioska z dobrym portem w Dithmarsyi, o m. 2 na połd. od Tonningen. Nal. do Danił, Hollendrzy w lecie uczęszczają do niego.

SCHUSSENRIED, *Abbatia Sorotana*, Opac. udzielne w Szwabii, o m. 9 na połn. od Buchorny, 2 na połd. od Buchau. Nal. do Cysterfow, Opatem bywa jeden z Pralatow Szwabkich.

SCHUTT, *Insula Cituorum*, wyspa Węgier. w Hr. Presburkim, którą formuje zbieg Raaby i Waagu rzek do Dunaju wpadających. Ma około m. 20 dług. a 14 szer. Dunaj go na 3 części przerzyna. Szlachta tu osiedli *Prædialista* się zowią. Miejsce wielkiej jest wagi w czasie wojny, ponieważ rzeki i bagniska obronnym je czynią i łatwo być u-  
mocnione może.

**SCHWABACH**, albo Schwobach, m. handlowe i osiadle w Frankonii, w Margr. Anspachskim o m. 4 na pold. ku z. od Norymbergi. Hugonoci Francu. założyli w nim wiele fabryk. Mielzka tam także wiele żydów. Co terminem Drukarzkim, charakterem Szwabskim zowią, wziął ten początek w tym m. penieważ w nim niegdyś była st. fabryka odlewania liter, czyli Giffernia.

**SCHWABECK**, Hr. w Szwabii, o m. 6 na pold. ku z. od Augsburga. Nał. do domu Bawarskiego, ale Cesarz teraz nieżyty, rościł sobie do niego pretensye jako głowa Rzeszy Niem. r. 1778. po śmierci ostatniego Elektora Bawarskiego.

**SCHWAEBISCH - GEMUND**, ob. Gemud.

**SCHWAEBISCH - HALL**, ob. Halle.

**SCHWALBACK**, (Landen.) wioska w niż Hr. Katzenellenbogen, st. przez swoje źródła, wody mineralne, i osobliwości inne naturalne. Leży nad rz. Aar, o m. 3 na pold. ku z. od Moguncyi.

**SCHWANDORF**, m. piękne w nowym Palatynacie Bawarskim, nad rz. Nabą, o m. 5 na pold. ku w. od Ambergi.

**SCHWARTZ**, albo Schwarz, *Sebatum*, m. Niem. w Tyrolu, st. minami różnych kruszców, osobliwie miedzi, Leży nad Inną o m. 4 na pold. ku w. od Inspruku, 3 na pold. ku z. od Ratenburga. dł. 29. 21. sz. 47. 6.

**SCHWARTZA**, dobra z zamkiem, w Cyr. Frankońskim, w Hr. Henneberskim. Nał. do Graffow Stolberg-Wernigerode, pod protekcją dworu Elekt. Saskiego.

**SCHWARTZENAU**, m. Niem. w Cyr. Renu wyż. w Hr. Witgestein, nad rz. Ederą.

**SCHWARTZACH**, rz. w Frankonii, w Bisk. Aichstadszkim, płynie pod Gredyngę, wpada do Alt-Schmubli.

**SCHWARTZACH**, m. Niemiec. w Frankonii, w Bisk. Wurtzburskim, i o m. 11 od Wurtzburga, nad Menem. Był tu przedtym klasztor Bened.

**SCHWARTZBURG**, Szwarzburg, Xstwo i zamek na skale w Cyr. Saskim, w Landgrafstwie Turyńskim nad rz. Schwartzą. Okolica obfituje w rudę srebra i miedzi, o m. 8 od Erfordu, 14 od Kullmbachudl. 29. 2. sz. 50. 45. Dom Szwarburski na dwie jest podzielony linie, to jest: Sonderhaufką i Rudelstadszką. Obydwie są Protestantkie. Mają głos w Rzeszy Niem. a nakładł podatków placą Elektorom Saskim, pierwsza 4666. druga 2333 talarow rocznie, zaś Xciu Saxe-Weimar 3500. talarow co rok odliczyć powinni. Składa się Xstwo z 12 M. i 10 m.

**SCHWARTZENBERG**, Xstwo Szwarcemberkie, i zamek Niem. w Frankonii, między Bisk. Bamberckim i Wurtzburskim i Margr. Anspachskim. Jest pod rządem swego właściwego Xzęcia. Zamek leży nad rz. Loe, w którym mieszka regencya Xzęca, o m. 20 od Norymbergi, 18 od Wurtzburga. dł. 28. 2. sz. 49. 44. Hr. Szwarcembercy mający tyt. Xząt, są religij Katolickiey. Poddani ich uwolnieni byli od prawa Kadukowego we Fr. r. 1776.

**SCHWARTZENBERG**, M. w Misnii na górze leżące, w Cyr. Ertzgeburskim, o m. 6 od Zwickau. Rudy tu dość znaczne żelaza, ołowiu i cyny znajdują się, których co rok wiele wytapiają.

**SCHWARTZENBORN**, Grod w niż. Hassyi, o m. 5 od Hirschfeldu. Bogata turuda alunowa znajduje się. Nał. do Hr. Ziegenhaym.

**SCHWARTZBURG**, wiosła Szwajcarska między Kantonem Benińskim i Fryburckim, do obydwóch należąca. Mieszkańcy sekty Luter. mówią po Niem. Jest tu więc i zamek tegoż im.

**SCHWARTZWALD**, grod w lasach Turyńskich. Nal. do domu Saxe-Gothskiego.

**SCHWARTZWALD**, *Sylva nigra*, Las czarny, zowie się las wielki w Szwabii, który rozciąga się od północy ku połd. między Ortenawią, Brisgawią, częścią Xłtwa Wirtemberskiego, i Firkemberskiego, ku początkowi Dunaju, aż do Renn powyżej Bazylei. ob. Hartz-Wald.

**SCHWATZ**, *Sevacium*, piękne m. w Austrii, w pow. Inntal, nad Inną, zalecone obfitością blizkich miner kruczowych.

**SCHWEDLER**, m. w świecie Spickim, fl. rudą miedzi, między górami, blizko Schmolnizy.

**SCHWEDT**, m. w Cyr. Saxonii wyż. nad Odrą, z zamkiem wspaniałym i bardzo pięknymi ogrodami. Należy do Margrabiów de Brandenburg-Schwedt. Jest w Uker-Marchii Brandeburskiej, w pow. Stolpckim.

**SCHWEIDNITZ**, ob. Swidnica.

**SCHWEINA**, m. Niem. z zamkiem, w Frankonii, w Hrab. Henneberskim.

**SCHWEINFURT**, *Suevofurtum*, Szweinfurt, bardzo obronne, wolne i Cesarzkie M. Niem. w Frankonii, z wspaniałym pałacem, do którego zgromadzają się Senatorowie, którzy w liczbie dwunastu rządzą miastem, do pomocy mający sześciu przyśiężnych, i braci dżerefow sekretnych. Obywatele są Protestanci. Handlują sukniem, płotnami, i gęsiemi piorami. R. 1775 uwolnione było od prawa Kadukowego we Fr. Leży na prawym brzegu Menu, w kraju bardzo obfitującym w zboże, wina i. t. d. o m. 11 od Wurtzburga, 18 od Norymbergi, 9 od Bambergi. dl. 28. sz. 51.

**SCHWEINITZ**, m. w Cyr. Elekt. Saskim nad Elsterą, o m. 2

od Wittembergi.

**SCHWEINSBERG**, m. w niż Hassyi, nal. do Baronów de Schencke. Jest nad rz. Ohm, zdobitgo zamek.

**SCHWELM**, m. Niem. w Westfalii, w Hr. Marchii nad rz. tegoż im. Przy nim jest źródło mineralne.

**SCHWERIN**, Xłtwo i Hrab Szweryńskie, Niem. w Xłwie Meklemburskim, które oddziela jezioro tegoż im. Na w. jeziora leży Xłstwo, które jest z Bisk. sekularyzowane przez traktat r. 1648. Ma m. 10 wzdłuż, a 3 w szerz. Znaczniejsze m. w tym Xłwie są: Butzow, Bruch, Nienkloster. Hr. leżące na z. tegoż jeziora, ma m. 20. dl. 8. sz. M. S. ieit

**SCHWERIN**, *Sverinum*, Szweryn, M. obr. Niemiec. w Xłwie Meklemburskim, z mocnym zamkiem rezydencyonalnym Xiążąt Szweryńskich, i pięknym ogrodem. Kościół Szweryński jest wspaniały. Stoczona przy tym mieście była batalia r. 1719. Leży nad jeziorem Szweryńskim, o m. 5 od Wizmaru, 15 od Lubeki. dl. 29. sz. 53. 46.

**SCHWERINSBURG**, wspaniały zamek nowo wystawiony w Pomeranii bliższej, w Xłwie Sztetyńskim. Należy do domu Szweryńskiego.

**SCHWETZ**, ob. Swiecie.

**SCHWIBUSEN**, M. mocne w Szląsku w Xłwie Krosneńskim, o m. 8 od Krosna, na połn. ku w.

**SCHWINBURG**, albo *Suinburg*, *Swinburgum*, Szwinburg, M. Duńskie w stronie wschodniej wyspy Fionii, o m. 8 od Odensee. dl. 28. 30. sz. 55. 8.

**SCHWINGER - SCHANTZE**, mała forteczka nad rz. Schwinge, w okolicach Stadtu, w Xłwie Bremeńskim. Przy tym m. cło pewne na Elbie wybieraia.

**SCHWITZ**, albo *Switz*, *Sultium*, Szwitz, Kanton Szwycałcki, który lubo piąty jest wrzę-



dzie, daie jednak imie ca demu kra-  
iowi. Graniczy na z. z jeziorem  
czterech Kantonow na poſd. z Kan-  
tonem Uri, na w. z Glaris, na poſ-  
noc z Kantonami Zurich i Zug.  
Nayznaczniejszye jego bogactwo na  
bydle zaſadza ſię. Liczy mieſzkań-  
cow 21000. ſą Religii Katolickiey.  
Schwitz m. ieſt celnym jego  
mieyſcem Doſyć ieſt znaczne i pię-  
kne, położone przy jeziorze 4 Kan-  
tonow, w rownie mieley między  
górami, o m. 1 od Lucerny, 4 od  
Zuru dl. 26. 16. ſz. 47. 2.

SCHWOECHAT, m. w niż.  
Austryi, z zamkiem w pow. niż.  
Wiener-Wald, o m. 2 od Wiednia.

SCIATI, *Sciatus*, Scyata,  
wyſpa na Archipelagu przy brze-  
gach Jamny, na poſd. Negrepon-  
tu, przy famym wejściu w odnogę Sa-  
lonicką. Ma m. 9 dl. 3 ſz. dl. 41. 50.  
--42. -- 8. ſz. 19 -- 29. -- 40.

SCIGLIO, niegdyś *Scutla*,  
m. w Krol. Neapol. w Kalabrii,  
leżące na górze, z tyt. Xięſtwa.  
Trzęſieniem ziemi r. 1783. zniſzczo-  
ne. Blizko Aggio.

SCIO, *Chios*, jedna z naypię-  
kniejszych, naymiſszych i nayſta-  
wnieſzych wyſp Archipelagu, bli-  
zko brzegow Natolii, na poſd. Me-  
teliny, a na poſn. i z. wyſpy Samos.  
Ma m. 13 dl. 6 ſz. Lubo ieſt górzys-  
ta i opoczyta jednak ieſt miła dla  
obfitoſci drzew pomarańczowych,  
cytrynowych, morwowych, maſty-  
xowych, z których wyciągają ma-  
ſtyx, przeznaczony dla Seraju W.  
Sultana, i terebintowych, które  
tu okrywają całe pola. Wiele tu do-  
brego wina znajduje ſię, ale iedwab-  
tey wyſpy ieſt nayznakomitszym  
skarbem. Liczą tu na 10000. Tur-  
kow, 3000. Łacinnikow mających  
ſwego Biſk. i 100000. Grekow. Ge-  
nuieńczykowie długi czas tę wyſpę  
poſiadali, ale Turcy wypędzili ich  
z niey r. 1595. Wenetowie ją opa-  
nowali r. 1694. Turcy zaś ją nastę-  
pującego zaraz odebrali roku M. S.  
ieſt Scio, ieſt wielkie i piękne M. z

zamkiem, portem dobrym, Biſk.  
Łacinnkim i bogatym Biſk. Greckim.  
Leży na brzegu morza, o m. 19 od  
Smyrny, 84 od Konſtantynopola  
dl. 43. 50. -- 44. 10. ſz. 38. 8'. 37".

SCIRO, *Scyros*, wyſpa na Ar-  
chipelagu na z. Meteliny, na poſn.  
i w. Negrepon-  
tu, na poſd. i w.  
Sciaty. Ma m. 6 dl. 3 ſz. Grunta  
na ſkaliste i nieplodne, ale bogact-  
wem ią ſzyby marmurowe. Znajduie ſię  
na niey m. tegoż im. z dobrym por-  
tem. Wyſmienite tu rodzą ſię wi-  
na. dl. 42. 40'. 54". ſz. 39. 4'. 20".  
ob. Syros.

SCOPELO, *Scopulus*, wyſpa  
Archipelagu, o m. 2 od Sciaty, 7 od  
Negrepon-  
tu przy wniſciu w Golf  
Salonicki. Ma m. 4 dl. 2 ſz. Bardzo  
żyzna oſobliwie w dobre wina. Li-  
czą tu na 12000. Grekow. dl. 42. 12.  
ſz. 39. 34.

SCOPIA, ob. Ufcopia.

SCUTARI, *Scodra*, Skuta-  
ra, wiel. M. ludne w Turcyi Eur-  
ſtoł. wyż. Albanii z Biſk. ſuffr. An-  
tiwaryſkiego i zamkiem na górze.  
Leży nad jeziorem Zetą, przy u-  
ſciu rz. Bokkany, o m. 24 od Ra-  
guzy, 8 od Antiwaru, 19 od Alba-  
napolu. dl. 37. 10. ſz. 42. 5. Niegdyś  
było ſtołicą Illiryku.

SCUTARI, *Chriſopolis*, wiel.  
i piękne M. w Turcyi Azyat. w Na-  
tolii, z dobrym portem. Sultan Tu-  
recki ma tu dom roſkoſzny, który  
*Seraiem* nazywa ſię. Piękny tu Me-  
czet nayduie ſię. Skutara Leży  
na wierzchołku góry z drugiey ſtro-  
ny przeſmyku Konſtantynopolitań-  
skiego, ktorego miasta, nieiako  
miane ieſt za przedmieſcie. dl. 46.  
40. ſz. 41. 45.

SCYTNO, m. Pol. w ziemi Go-  
ſtyńſkiej, blizko Głowina leżące.

SDILES, albo DELOS, wyſpa  
ſf. Archipelagu otoczona Cyklada-  
mi. Bardzo ieſt mała. Widzieć tu  
ſię dają rozwaliny kościoła Appo-  
lina. Ma dobry port. Blizko tey wy-  
ſpy leży druga trochę więkſza, kto-  
rą także Sdillą nazywają. Obydwie

nie ludne, z przyczyny Korfa-  
rów. Obywatele Mikony wybierają  
zład to, co mogą. dł. 43. 20. sz.  
37. 22.

SEAFORD, M. Ang. w Suf-  
fex z dobrym portem, posyła 2 Dep.  
na Parl. ob. Portow pięć.

SEAUUX, So, m. na wypie  
Fr. o m. 2 od Paryża na drodze do Or-  
leanu, fl. jest przez swoy zamek  
wspaniały, który tu ma Xzę *de*  
*Penthievre*. Ogrody do niego nal.  
są rokoszne. Odprawia się tu co  
Poniedziałek targ znaczny na by-  
dło, które zakupują do Paryża.

SEBASTE, *Sebastu*, jest toż  
fama M. co *Samaria*, które He-  
rod W. wspaniale odbudował ka-  
zał; teraz jest tylko z niego mała  
wieś, leżąca o m. 15 od Jeruzolimy.  
ob. Sivas.

SEBASTIANO, (S.) *Fa-*  
*num Sancti Sebastiani*, piękne, lu-  
dne i obronne M. Hiszp. w Prow.  
Gwipnskoj, z dobrym portem. Wiel.  
handel prowadzą tego M. obywate-  
le, którzy mają przywilej, iż gdy  
traktują o fobiście w iakich interes-  
fach z swoim Krolem, ten jest obo-  
wiązany zająć przed nimi kapelus-  
i bydź z odkrytą przez cały czas gło-  
wą. Leży przy nysciu rz. Garumny do  
Oceanu pod górą, na wierzchołku,  
ktorey mocna jest Cytadella, o m.  
20 od Bilbao, 20 od Pampellony.  
dł. 15. 36. sz. 43. 23. ob. Rio-Ja-  
neiro. Drugie tegoż im. jest m. na  
wyspie Tercerze, jedney z wysp A-  
zorskich, obronne 6 twierdzami.  
Inne jeszcze w Prow. *Chametland*,  
w Meksyku.

SEBASTYANOWA, m. w  
Mazowsku, założona od Sebastya-  
na Branickiego Bisk. Poznań. i  
od jego im. nazwana. Jest blisko  
Kozłowa.

SEBASTYOWKA, m. w  
Białawskim, na m. 2 od Kryspolu.

SEBEN, *Sabiona*, m. w Bisk.  
Bryżeńskim nad rz. Elfach, było  
stolicą Bisk. Bryżeńskich, nim się  
przenieśli do Brixen.

Tom III.

SEBENICO. *Sebenicum*, M.  
bardzo obronne i Hr. w Dalmacyi  
Weneckiej z Bisk. suffr Spalatrań-  
skiego, z portem wiel. mocnym  
zamkiem, i z fortyfikacyami. Leży  
przy uysciu rz. Cherea, nad Golfem  
Weneckim, o m. 15 od Spalatro,  
10 od Zaru. dł. 34. 18. sz. 44. 10.

SEBROWCE, rz. w Podol.  
płynie ku pold. od połn. i wpada do  
Dniestru.

SECHELLES, wyspy położo-  
ne na morzu Indyjskim między wy-  
spą Francuzką i brzegiem Mala-  
barskim. Na jedney to z tych wysp  
znayduje się drzewo palmowe koko-  
morskie rodzące; ponieważ owoc  
ten wpadłszy w morze wiatrami  
był zaniesiony na brzegi Maldyw-  
skie, a obywatele nie znając wy-  
spsy, nie wiedzieli też coby go procz  
morza innego rodzić mogło.

SECKAW, albo Sekkawia,  
*Secovia*, *Seccovium*, m. Niem. w  
niż. Styryi Austr. z Bisk. suffr. Saltz-  
burskiego, o m. 3 od Judenburga,  
36 od Wiednia. dł. 32. 52. sz. 47. 24.  
Tegoż im. jest Przeorstwo w wyż.  
Styryi. Bisk. Sekkawski dla tego nie  
ma mieysca i głosu na seymach Rze-  
szy Niem. iż przysięga na wierność  
Arcy-Bisk. Salisburkiemu.

SECKENDORF, w Margr.  
Anszpachkim w Frankonii. Le-  
ży nie daleko Langen Zeen.

SECKINGEN, albo SECKING,  
*Sanctio*, M. Niem. w Szwabii Au-  
stryac. jedno z czterech M. Leśno-  
mi zwanych. Niema nic znaczne-  
go procz rynku wiel. i pięknego.  
Xzę Saxe-Weimar dożył r. 1638.  
Wiele od pożaru ucierpiał r. 1678.  
Leży na wyspie od Renu uformowa-  
ney, o m. 2 od Rheinfeldu, 5 od Ba-  
zylei, 10 od Szafuzy. dł. 25. 39.  
sz. 47. 37. Jest tu Opac. Panien  
szlachetnych, fundowane przez S.  
Frydolina r. 490. Mogą zład wy-  
chodzić na świat dla poyści i za mał.

SECLIN, m. w Flandryi Fr.  
o m. 2 od Lilli.

SECONDE, dwa zamki na

brzegu Fantyńskim, ieden do Angl. nal. drugi do Hol. każdy z nich ma wieś do siebie należąca.

SECONDIGNE, m. Fr. w Fiktawii o m. 7. od Niorty.

SECYMIN, m. w Sandomirskim z zamkiem na skałach w okolicy tego znajdowano Kamień lazuruwy. i srebro. Leży niedaleko Suloła, m. 13 od Krakowa.

SEDAN, *Sedanum*, Xstwo i M. obronne we Fr. w Szampanii, na gran. Luxemburga, jest kluczem nie jako jedynym z największej wagi Krolestwa. Znajduje się tu Zamek bardzo mocny, w którym piękny jest Arsenal w nim narodził się Marszałek Fr. Turrenusz, Xiążę. *de Bouillon* brat jego i rządcą tego Xstwa wchodząc w koniuracją Cinq-Marsa był przynuszonym przez zamianę ustąpić ie Krolowi r. 1642. Robią w Sedanie bardzo przednie sukna i inne materye. Leży na prawym brzegu Mozy, o m. 13 od Charlemont, 12 od Rethelu, 17 od Luxemburga, 56 od Paryża. dl. 22. 37. 36". sz. 49. 42. 29".

SEDLITZ, albo Tzetlitz, w Czechach w Cyr. Elbogeńskim, jest m. fl. przez swe zdrowe gorzkie wody i przez sol laxującą, którą tu wyrabiają, i którą zład potym w różne Europy strony przewożą.

SEŹDZISZOW, *Sentisovia*, piękne m. w Sandomirskim, załobi go kościół farny, Kapucynow, pałac, ratusz, &c. Nal. do domu Potockich. W pięknym jest położeniu na trakcie, od Rzeszowa m. 3. od Dembicy 4. ode Lwowa 25. Zostaie pod pan. Austr. w Cyr. Pilźnińskim.

SEEBURG, m. Pruskie, w Warmii z swym dystryktem, jest ludne, leży nad jeziorem, od Heilsbergi m. 3 na półd.

SEEBURG, kraina i grod w Hr. Mansfeldkim, o m. 6 od Mansfeldu. Znajdują się niedaleko zład dwa wiel. jeziora, w których piękne polawiają się Karpie. Woda w ie-

dnym jest słodka, w drugim zaś słona, a te z sobą się łączą.

SEEHAUSEN, m. w Starcy Marchii Brandebur. nad Alandą, która formując nakształt jeziora obliwa M. dokoła. Leży o m. 16 od Brandeburga, 6 od Mawelbergi. Teg. z ma. w Xstwie Magdeburckim gdzie dawni y Falz Grafowie Sommer Sienburg. swe zjazdy miewali.

SEEHAUS, w Xięstwie Szwarceberskim zamek na jeziorze.

SEEHOF, wieś o milę od Bambergi z letnim palacem Bisk.

SEEZ, albo SAIS, *Sagium*, dawne i znaczne M. Fr. w niższej Normandyi z Bisk. suffr. Roromagfkiego, i bogatym Opac. Bened. Kościół Katedralny bardzo jest piękny. Liczą tu na 3000. obywatelów. Przedtym daleko więkzce było, niż teraz. Leży nad Orną w równinie między obitującey w to wszystko, co jest do życia potrzebnego, przy lesie *Escouves*, o m. 5 od *Aleuçon*, 5 od *Argenton*, 10 od *Falaife*, 8 od *Aigle*, 26 od *Rotomagny*, 36 od Paryża. dl. 17. 49'. 49". sz. 48. 36'. 21".

SEGEBERG, *Segeberga*, grod i M. w Xiwie Holzfzyńskim, Duńskim, w Wagryi, z zamkiem na wysokiey wapienney górze Leży przy rz. Trawie, o m. 10 od Kielli, 11 od Hamburga. dl. 27. 58. sz. 51. 5.

SEGEDIN, M. Węgierkie w nyście rz. Maryfzy w Tyfzē w Hr. Czongradkim, o m. 6 od Chonad. Cesarfcy opanowali ie r. 1686. dl. 38. sz. 46. 16.

SEGELMESSA, M. Afr. wiel. ludne nad rz. Zyżą, w kraju żyznym, na półn. Krol. Fezańfkiego, stoł Prow. Segelmessyi, oblaney kilką rz. wychodzacemi z góry Atlas, które wabierając latem tak iak Nil, uprawiają ziemię obitującą, w zboże, owoce, i daktyle. Rz. te gubią się w piaskach Sahary. M. Segelmessa było pierwszą

Italicą Dynastyi Al-Morawidow, którzy swe rozciągnęli panowanie nad częścią Afr. i Hiszp. Leży o *m.* 60 na pold. ku w. od miasta Fezu, a o 300. *m.* od Tombutu nad Nigrem. Kupcy Barbarzyńcy handlujący na Nigrze, opatrują się tu w wodę i żywność, a leżą 40 dni na przebycie puszczy.

SEGESTAN, wiel. Prow. Perska, ktorey część znaczniejsza jest pusta i nieuprawna. Nazywała się przedtym Drangiana. ob. Sigistan.

SEGESWAR, albo SchesBURG, *Segeshusa*, Segezwar, M. i H. w Tranfylvanii. Stawione jest nakształt Amfiteatru, nad rz. Kinkel, o *m.* 20 od Kronstadt, 15 od Hermanstadt. dl. 41. 30. sz. 40. 55.

SEGEWOLD, Sewold, *Segevolth*, M. w Państwie Moskiewskim, w Inflanciech, nad Treideną, o *m.* 11 od Rygi. dl. 42. 40. sz. 57. 14.

SEGN I, *Signia*, dawne M. Włoskie w Kampanii, o *m.* 13 od Rzymu, 5 od Palestyny na górze, z Bisk. suffr. Papieża, i tyt. Xstwa. Mówią, iż tu Organy były wynalezione. dl. 30. 52. sz. 40. 41.

SEGN I, albo SEGNA, *Segma*, M. obr. na Kroacyi na brzegu Gofiu Weneckiego, w Prow. Morlaku, z dobrym zamkiem, portem i Bisk. suffr. Spolatrańskiego erygowanym r. 1180. M. to jest wolne, pod protekcyą domu Austryac. na górze, o *m.* 45 od Spolatro. dl. 32. 37. sz. 45. 4.

SEGONZAC, m. Fr. w powiecie Angulemskim, o *m.* 2 od Cognac.

SEGORBE, *Segobriga*, dawne i piękne M. Hiszp. w Krol. Walencyi, z tyt. Xstwa, z dawnym Bisk. suffr. Walencyńskiego. Leży na wzgórkach między górami w kraju bardzo obfitującym w zboża i dobre wina, w którym także gładzi piękne marmurowe znaydują się

przy rz. Morvedro, o *m.* 11 od Walencyi, 60 od Madrytu, 30 od Tortozy. dl. 17. 13. sz. 39. 45.

SEGOWIA, *Segovia*, dawne, wiel. bogate, ludne, piękne, chrone i jedno z najznakomitszych M. Hiszp. w starej Kastylii z dawnym Bisk. suffr. Toledońskiego i pięknym zamkiem Krolewskim nazwanym Alkazar. Pomieędzy wiel. liczbą pięknych gmachow, naywięcej zdobi meunica i wodociąg do M. prowadzący. Bardzo jest rzecz zabawna widzieć, jakim tu sposobem biją monetę. Segovia handluie najlepszymi w Hiszp. sukniami, papierem, który tu robią i cienką wlną, którą dają owce, ktorych wiel. trzody pasą się w tey okolicy. Tu urodził się Dominik Soto. Leży na górze między dwoma wzgórkami, nad rz. Kresną, o *m.* 14 od Madrytu, 27 od Salamauki, 21 od Walladolidy. dl. 13. 56. sz. 40. 56.

SEGOWIA nowa, *Segovia*, M. Amer. poln. w nowej Hiszp. w Audyencyi Gwatymali, nad rz. Ysą na granicy Prow. Honduras. o *m.* 400 od Meksyku. dl. 293. sz. 13. 25.

SEGOWIA nowa, M. w stronie poln. wyspy *Luson*, na wyspach Filipińskich, z Bisk. i zamkiem przy uściu rz. Kagayany. dl. 138. 5. sz. 18. 59.

SEGOWIA nowa, M. Amer. w *Terra Firma*, w Prow. Wenezueli, wystawione od Hiszp. r. 1552. Leży nad rz. Barikwicemata, przy wyfokiej górze, w ktorey ruda złota znayduje się, o *m.* 6 od Tacuyo. dl. 311. 10. sz. 7. 55.

SEGRAIS, blisko Pluvers w pow. Gatyneńskim: Znaydują się niedaleko źródła mineralne, zdrowe przeciwko chorobom zażrzałym.

SEGRE, *Sicoris*, rz. Hiszp. Wychodzi z gór Pirenejskich, płynie pod Lerydą i wpada do Ebru.

SEGRE, *Segredum*, m. Fr.

w Xstwie Andegawskim, o m. 8 od Angers z tyt. Baronii nad *Oudon*.

SEGUR, m. Fr. w Arwernii, drugie tegoż im. leży o m. 6 od Rhodes.

SEGURA, *Secura*, m. portowe w Prow. Beirze, z zamkiem na górze, Krol. Hiszp. Filip V. dobył je r. 1704. ale Alianci go odebrali r. 1705. Leży przy rz. Elia i Tagu, o m. 3 od *Castelbranco*, 12 od Alkantary. dł. 11. 6. sz. 39. 40.

SEGURA DE LA-FRONTERA, *Securitas confinum*, M. Amer. połn. w nowey Hiszp. wystawione na skalach r. 1520. przez Ferdynanda Korteza, na połd. Los Angelos.

SEHESTEN, m. Pruskie dawne, stol. powiatu, w Prow. Sklawonii.

SEIDA, albo SAYD, dawne Sidon, M. w Turcyi Azyat. w Syryi, z portem nad morzem śródziemnym. Niczym jest w porównaniu do tego, czym było pierwey. Leży w kraiu żyznym przy wyfpie, na ktorey jest cytadella, komunikująca z miastem i ziemią stałą przez most wspaniały. Handluie jedwabiem, bawelną, materyą bawelnianą, prozkami, mydlem, galasem, woskiem, gummą, solą amoniacką, kassją, fenefem, kardzidlem, piorami strusiem, rodzenkami Damafzku, pistacją; za co same prawie tylko bierze pieniądze. dł. 53. 30. sz. 31. 10.

SEIDENBERG, m. z zamkiem i pow. do niey nal. w wyż. Lutzacyi, o m. 4 od Gerlitz. Bardzo tu wiele robią igliczkowych pończoch. Druga jest tegoż im. włość w Karnioli niż. o m. 6 od Rudolphwerthu.

SEIDSCHUTZ, ob. Selitz.

SEIGNELAY, *Seilliniacum*, m. Fr. w Burgundyi, o m. 3 od Auxerre, z tyt. Margr. i zamkiem.

SEILLE, rz. w Lotaryngii, zaczynająca się od jeziora *Lindre*, i wpada w Mozellę przy Metz.

SEINE, m. Fr. w Burgundyi,

o m. 5 od Dijon, z Opac. Bened. czyniącym do r. 6000. liwr.

SKINE, *Sequana*, Sekwana, rz. znaczna we Fr. wypływa w Burgundyi przy *Chanceaux*, bieży ku z. pod Paryż, i wpada do Oceanu w *Havre de Grace*. Zaczyna być spławną od Mery. Dla piaszczystego iey łoża od uyscia do *Quilleboeuf*, okrętom w nią zachozić jest trudno, bez tey zaś przefzkody, do Rotomagu by mogły przybywać.

SEINSCHEIM, m. w Frankonii z zamkiem w Xstwie Szwarcbenberskim, o m. 14 od Wurtzburga.

SEISSEL, ob. Seyffel.

SĘKOCIN, Krolewiczyna w ziemi Warszawskiej płaci kwarty zł. 60r.

SEKWANA, ob. Seine.

SELAND, albo ZELANDIA, *Selandia*, wyspa na morzu Bałtyckim, naywiększa z wyfp Duńskich, na w. oddzielona jest od Skanii Zuntem, na z. przez Belt od wyspy Fionii, na połd. ma wyspy Landyą i Falster, a na połn. morze. Ma m. 22 dł. a 20 w naywiększey fzer. Napełniona jest lasami, w których wiele znayduie się zwierzyny, pięknemi pastwiskami i obfituie wzboże różnego rodzaju, ziemia tu tak jest żyzna, i nietrzeba gnoić. M. S. jest Kopenhaga. ob. Zelandya.

SELAŃSKAIA-KREPOST, forteca Moskiewka w Prow. Orenburskiej r. 1755. założona.

SELENGINSK, m. Mosk. nad rz. Selengą, która wpada do jeziora Baikal, w Prow. Udyńskiej.

SELBURG, w Semigalii, przedtym m. z zamkiem, który niegdys był rezydancyą Bisk. Semigalskiego, od tego m. Selburskim się zowiącego; ale Bisk. tor. 1245. zniesione, a Arcy-Bisk. Ryskie założone było. Natenczas cała Semigalia procz 3 części do Bisk. Selburskiego należała. Teraz jest ekonomia z Słobodą małą, zawiera 4

parafie. Leży nad Dźwiną, od Krzyzborga, o m. 3.

SELESTAT, ob. Schelestat.

SELINCOURT, *Selincurtis*, m. Fr. w Pikardyi, o m. 7 od Amiens, z Opac. Norbertańskim czyniącym do r. 5500. liwr. Zachowują tu S. Łzę, tak iak w *Vendome*. Przywieziona tu bylar. 1206 przez P. *Moreuil*.

SELINGENSTADT, albo SELINGSTAD, m. Niem. w Elekt. Mogunckim z grodem i klasztorem Bened. Było przedtem Cesarzkie, a nie teraz nal. do Elekt. Mogunckiego. Leży przy zbiegu rz. Gernsprentzy z Menem, o m. 2 od Frankfortu, 4 od Moguncyi. dł. 26. 7. sz. 50.

SELIVREA, *Selimbria*, M. w Turcyi Eur. w Romanii nad morzem Marmora. Zupełnie prawie jest zniszczone. Leży o m. 14 od Konstantynopola. dł. 45. 42. sz. 41. 3.

SELKIRK, m. Parl. Szkockie w Prow. tegoż im. posyła iednego Dep. na Parl. fl. jest przez zbitie Margr. Montrofs od woyska Parl. pod Karolem I. Leży o m. 9 od Edyburga nad rz. Eshick. dł. 14. 45. sz. 55. 44.

SELLE, *Cellula*, m. Fr. w Arwernii, o m. 2 od Aurillac.

SELLES, albo CELLES, *Celula*, m. Fr. w Berry z pięknym zamkiem i dawnym Opac. zakonu *Fulienstium*. Leży nad rz. Cher, na ktorey piękny tu most znayduje się, o m. 9 od *Amboise*, 9 od *Blois*, 18 od *Bourges*, 42 od Paryża. dł. 19. 15. sz. 47. 15.

SELLE Saint Denis, m. Fr. w pow. Blezeńskim, o m. 2 od Romorantin.

SELLIERS, Opac. Bernar. przy m. *Pont-sur-Seine*, czyni do r. 4000. liwr. Tu P. *Voltaire* był pochowany r. 1778.

SELLIERS, m. w Franckonie, o m. 3. od Poligni.

SELONGEY, m. Fr. w

Burgundy, w diec. Dizońskiey, nad rz. Wenellą, o m. 2 od *Isle-sur-Tille*; winnice w okolicach tego m. wyśmienite wydają wina. Robią w nim także wiele materyf welnianych.

SELOWITZ, piękne m. w Morawii w Cyr. Brińskim, o m. 4 od Brinny.

SELTEN, wieś w Weterawii, w Elekt. Trewirskim nad Iachną, o m. 11 od Moguncyi. Wody kwaśne mineralne bardzo tu sfl. znawdują się. Inne jest Selters, czyli *Nider-Selters*, wieś nad rz. *Embsbach* fl. kwaśnemi wodami bardzo skutecznemi.

SELTZ, *Saletta*, m. Fr. w niż. Alfacyi, o m. 9 od Strazburga, w diec. Spireńskiey, nad Renem, o m. 108 od Paryża. Wody Seltzeńskie zalecone są przez swe wiel. skutki, osobliwie służą, na słabości żołądka i do otworzenia porow. dł. 25. 47'. 11". sz. 48. 53'. 30".

SEM, rz. Mosk. płynie od w. pod Ryłsk, Putywel i wpada do Deszny w Czerniechowskiin.

SEMENDRIA, *Semendria*, Semender, M. w Turcyi Europ. w Serwii, z rezydencyą Sandziaka i Arcy-Bisk. Greckiego. Turcy odebrali je Cesarzskim r. 1690. Leży na prawym brzegu Dunaju, o m. 8 od Belgradu, 20 od Temezwaru. dł. 39. sz. 45. 4.

SEMIGALLIA, Xstwo Polz czyniące część Kurlandyi, z Iotewską *Zeme-gal* zwane, czyli koniec ziemi, rozciąga się wzdłuż Dźwiny, która ją od Inflant oddziela. Natura kraiu, rząd, Religia, taż co w Kurlandyi. M. S. Nittawa. Dzieli się na dwa wiel. starostwa, Nitawskie i Selburskie.

SEMINARA, *Seminaria*, m. Włoskie, w Krol. Neapol. w Kalabryi dalfzey, o m. 10 od Reggio, fl. przez batalią, w ktorey *Aubigny* zbil Hiszp. r. 1495. tudzież przez batalią r. 1503. w ktorey tenże *Aubigny* był zbity. dł.

33. 56. sz. 37. 20.

**SEMLIN**, m. Węgier. w Sklawonii nad Dunajem, gdzie Sawa do niego wpada, osiadłe od Chrześcian, którzy tu się uciekli po opanowaniu Belgradu od Turków. Wszystkie Tureckie i Orientalne towary, wprzód przewieziane i okadzone bydź muszą, nim tu przypuszczone będą, a podróżni wprzód o 3 mile w Panorce zatrzymać się powinni. Używają między inoicy tej ostrożności, dla uniknięcia zarazy.

**SEMPACH**, *Sempachium*, M. Szwaickie w Kantonie Lucerneńskim, o m. 4 od Lucerny, nad jeziorem Surzee, fl. przez bat. r. 1396 w której Arcy-Xże Leopold pol. gl. zbity przez Szwaickarow. dl. 25. 50. sz. 47. 12.

**SEMUR**, *Sinemurum*, M. Fr. w Burgundyi. Dzieli się na 3 części. *Le Bourg*, gdzie widzieć się daje wspaniałe kościoł. *Le Donjon*, które jest miejscem obr. i służy za cytadelę m. i zamkowi, który trzecią część tkłada. Prieorstwo tutaj szeb było na kollegiatę zamienione r. 1731. Znaydują się w tym mieście piękne rękodzieła sukienne. M. to jedne w cidey Burgundyi było wierne Królowi podczas Ligi, co też było przyczyną, że Henryk IV. przemossiu Parl. z Dyżonu, który tu aż do traktatu zostawał. Leży nad rz. *Armançon*, na której dwa piękne mosty leżą, o m. 15 od *Aulun*, 7 od *Avallon*, 13 od Dijon, 54 od Paryża. dl. 21. 45. sz. 47. 28.

**SEMUREN BRIENNOIS**, *Semurum*, m. Fr. w Burgundyi, pol. pow. *Briennais*, z tyt. Baronii. Leży o półmili od Ligery, 8 od Rouany, 70 od Paryża. dl. 21. 40. sz. 46. 14.

**SEMANQUE**, Otac. Fr. o m. 3 op *Cavallon*; zakonu S. Bened. czyni do r. 1800. liwr.

**SEMARPONT**, m. Fr. w Pikardyi, o m. 3 od *Amale*.

**SENDOMIERZ**, ob. Sandomierz.

**SENDZISZÓW**, ob. Sędziszów.

**SENECZA**, m. w Kitowskim nad prawym brzegiem rz. Rofły.

**SENEF**, *Senesum*, m. w Brabantyi, o m. 2 od Nowelli, fl. przez batalią, którą Xżę Kondeusz tam wygrał d. 11 Sierpnia, r. 1674.

**SENEGA**, albo **SENEGAL**, wyspa położona w ryściu wiel. rz. której niektórzy dali im. Senegalii, ale która jest tylko ramieniem Nigru podług Pana Adanfona i Pana Demmeta, *Autarow Afryki Fran. Fr.* wytworili zamek S. Ludwika na tej wyspie. Ustąpili go Anglii traktatem Paryżkim r. 1763. równie jako i to wszystko, co posiadali w ziemi Italey na m. 300. kraiu. Uścicie rz. jest o m. 40 od Kapu Zielonego. Weyście do niej jest nieco zawalone piaskiem. Wylewa regularnie tak, jak Nil, i żywi mnostwo krokodylow. Fr. tu handlowali Murzynami, piaskiem złotym i gumną. Kray ten bardzo jest gorący i niezdrowy dla cudzoziemcow. ob. *Gambia*, *Salum*.

**SENESEY**, m. w Burgundyi, o m. 4 od *Chalons*.

**SENEUIL**, źródło wody mineralney zdrowe na żelądka choroby, przy Riberaku, w Perigordzie.

**SENEZ**, *Sanitium*, nieczemne m. Fr. w Prowancyi, z Bisk. suffr. Embrunńskiego. Leży w kraiu opoczystym i pusym między gorami, o m. 3 od Kastellany, 18 od Embrunu, i 160 od Paryża. dl. 24. 17. sz. 43. 53.

**SENFENBERG**, m. w niż. Austryi w pow. Manhartsberskim, z zamkiem. Jest nad rzeką Krembs. od Hr. Stahrenberg drugiego goż im. mieśc w Misnii, o m. 10 od Drezna nad Elstera czarną.

**SENGLEA**, m. na wyspie Malde z portem.

**SENGAGLIA**, ob. Sinigaglia.

**SENLIS**, *Augustomagus, Silvanelles, Silvanellum*, dawne m. w Prow. wyspy Fr. z Bisk. fufr. Remeńskie, z grodem i zamkiem. S. *Réoul* (*Rogulus*) który do Gallii, wraz z Świętym Dionizem przybł wkrzod trzeciego wieku, był pierwszym w tym m. Bisk. dzwonnica Katedralna jest najwyż. w Fr. Senlis leży nad rz. Nonetzą, otoczone Okoła wielkim lasem, o m. 2 od *Chantilly*, 8 od *Meaux*, 13 od Paryża. dl. 20. 15. sz. 49. 12' 33".

**SENLISSES**, wieś przy *Cherese*. Znany jest tu woda mineralna, za ktorej wzięciem do gędy, zęby bez bólu wypadają.

**SENNAR**, wiel. M. w Afr. słeczne Krol. tegoż im. w Nubii. Bardzo jest ludne, i fl. mieszkańciem Krola. Posidani witają go zwykłym iść nogi bosc, padać na kolana, i trzy razy całować ziemię. Cudzoziemcy swoje tylko zdejmują trzewiki. M. to dość jest handlowe. Leży na górze przy Nilu. dl. 30. 24. sz. 13. 4.

**SENNA**, rz. fl. w Kafirryi, przy Mozambiku. Nał. do Portug. którzy nią znaczący prowadzą handel i kilka miast nad iey brzegami okad. Biorą stąd złoto, łopasz, niż Brezylijskie iezcze, niewolników, dyamenty, szafiry, szmaragdy, onixy, agaty, i kły czyli kości słoniowe &c.

**SENEGAS**, albo **TREWISY**, m. Fr. w Langw. w diec. Kostreńskiey

**SENANCHES**, *Senones Celti*, m. Fr. w *Perche*, o m. 4 od *Verneuil*, z Grodem przy lesie.

**SENONES**, *Senonicæ*, m. w Lotaryngii, w Prow. Salmieńskiey, o m. 2 o Raony, z fl. Opac. Bened. ktorego Opat. sprawował ni by Jurzydykewą Bisk. póki nał. do diec. Tulońskiey, ale odstąpił iey r. 1777. skoro one przeszło do diec. S. *Die*.

**SENONOIS**, *Senoniensis Ager*, pow. Seneński we Fr. nad

Yonna. Jest częścią Szampanii. M. S. jest Sens.

**SENS**, *Senones*, dawnej znaczne M. Fr. w Szampanii. z Arcy-Bisk. ktorego Arcy-Bisk. bierzetytuł Prymasa Gallii i Niemiec. Jest tu Opac. zakonu S. Augustyna pod im. S. Jana przyłączone do Arcy-Bisk. Nie jest bardzo ludne w proporcji swoiey wielkości. W nim się urodził Jakób Almoim. Odprawiało się tu kilka koncyljow Prow. z ktorych nayff. jest r. 1140. ktore na potępienie Abaillarda złożone było. Delfin zmarły r. 1765. tu chciał być pochowany, równie jako i Delfinowa żona iego. Leży w dobrym dla handlu położeniu, w kraim obfitującym w to wszystko, co jest do życia potrzebnego, w miejscu gdzie Wanna wpada w Yonnę, o m. 27 od Paryża, 12 od Troyes, 13 od Auxerre, 31 od Rheims. dl. 20. 56' 58". sz. 48. 11' 6".

**SENSBURG**, m. Pruskie nad iezierem, blisko Sehesten.

**SEO** de Urgel, lub Urgel, m. Hiszp. w Katalonii nad rz. Segrą, z Katedrą Bisk. i tyt. Hr.

**SEPAUX**, m. Fr. o m. 3 od Joigny.

**SEPTMES**, m. w Delinacie, o m. 3 od Wienny.

**SEPT-FONS**, *Septem-Fontes*, Opac. regularne zakonu Cysterfow w diec. Antuńskiey w pow. Burbońskim, o m. 6 od Moulins, sławne przez swoią ścisłą regułą.

**SEPT-FONTAINES**, im. dwóch Opac. Norbertańskich w Szampanii; z ktorych jedno jest w diec. Langreskiey, o m. 4 od Chaumont czyniące do r. 1600. liwrow, a drugie w diec. Remeńskiey, o m. 1 od Mezieres czyniące 2000. liw.

**SEPULVEDA**, m. Hiszp. w starey Kastylii na górze przy rz. Duraton, o m. 8 od Segowii.

**SEQUEIRE**, ob. Chichiri.

**SERAING**, pałac Bisk. o półmili od Leodium.

**SERAUCOURT**, m. Fr. w Pikardy, o m. 2 od S. *Quintin*.



**SERCHIO**, *Sercius*, rz. Wł. biorąca swe źródło w Xstwie Mo-deńskim, w części jego pold. w gó-rze Apennin; wpada w morze To-skańskie.

**SERE**, m. w pow *Quercy*, nad rz. Bawa, o m. 9 od *Calors*.

**SEREDNEKOWISK**, m. Mosk. w Azji w Prow. Jakutskiej, leży w stepach niedaleko Olekim-ska.

**SEREGIPPA-DEL-REY**, *Sere-gippa*, M. w Amer. połd. w Bre-zylii, stoleczne Prow. tegoż im. nad rz. *Wizabaris*, dł. 340. 5. fz. pold. 11.

**SERENA**, ob. *Koquimbo*.

**SERET**, znaczna rz. zaczyna się w Węgrzech, płynie ku pold. prze *Multany*, *Wolochy* i wpada do *Dunaju*. Spław iey jest trudny.

**SERET**, rz. w Woi. *Podol-skim*, ma początek blisko *Tarno-pola*, płynie pod *Czortkow*, *Bilcze*, *Grudek*, i wpada do *Niestru*.

**SEREYE**, dobra w Woi *Tro-ckim*, które wprzod należały do *Xżąt Radziwiłłow*; ale gdy po śmierci *Xcia Bogusława* r. 1669 spadły były na *Ludwikę Karolinę* żonę *Ludwika Margr. Brandebur.* ktoremu ta ie w dziedzictwo zapisała, po śmierci *Margrabi* obiał ie dom *Brandeburski*, który tu utrzymu-je administratora i dzierżawcę swe-go, a ten roczną cenę arendy w *Gumbinie* wypłaca. Zawierają te dobra *Sereye*, m. nad rz. *Perfą*, w położeniu górzystym z kościo-łem, *Katol.* i *Luter.* od *Olity*, o m. 5. nado 3 folwarki, i 22 wsi.

**SERFO**, albo *SERFANTA*, *Ser-ripho*, *Seryfa*, wyspa na *Archipe-lagu*, o m. 20 od *Naxyi*, 30 od brzegu połd. *Morei*. Ma m. 3 dł. a 2 szer. Cała jest okryta górami i skałami. Mówią iż tu żaby nigdy nie kraczą, ale przeniesione dokąd inąd natychmiast odzywają się. Co dało początek przyłłowiu o czło-więku nieumiej: cym ani mówić, ani śpiewać; *Żaba z Seryfy*. dł.

42. 36. fz. 37. 10.

**SERGE**, Opac. Fr. w *Ande-gawie*, zakonu *S. Bened.* czyni do r. 7000. liwr.

**SERGIEW**, *Troitzkoy Mona-ster*, klasztor *Czercow*, o mił geo-graficznych 8 i pół, od *Moskwy*, naywiększy i naybogatszy w całej *Rossyi*. W opasaniu *Monasterya* jest 10 kościołow, *seminarium* i *biblio-teka*. Około klasztoru leży 4000. domow, z których wiele jest do-brze budowanych, a których mie-szkańcy nal. do *Monasterya*. Da-wniey *Carowie* tu swe odprawiali pielgrzym: gdzie i swoy pałac mają.

**SERGIEWSK**, m. Mosk. w *Azji* w Prow. *Sybirskiej* na gó-rze, nad rz. *Soką*, przy uściu rz. *Surgut*. Okolica iego znaczna jest wielą źródłami siarczystey wody, a dwoma śmierzącey.

**SERGINNES**, m. w *Bur-gundyi*, o m. 2 od *Bray*.

**SERIGNAN**, *Serignanum*, m. Fr. w niż. *Langwedocyi*, o m. 2 od *Beziers*. Tu *Admiralicya* zgromadzać się zwykła.

**SERIGNI**, m. na wyspie *Ja-wie* w przemyku *Sondzkim* nal. do *Krola Bantamskiego*. Handel jest przy *Holland.* mieszkańcy bar-dzo są interessowni i zysku chciwi.

**SERMAIZE**, m. Fr. w *Szain-panii* nad rz. *Saux* o m. 3 od *S. Diziers*, z woytowstwem *Krol.* Znayduje się blisko ztąd woda mineralna zimna pomocna na cho-robę kamień.

**SERMIONA**, *Sermio*, m. w *Rzpltey Weneckiej*, w pow. *We-ronczkim*, oyczyna *st. Poety Ka-tulla*. Przy tym m. wyborne roślinie wino, zwane *Vino Santo*.

**SERMUR**, m. Fr. w pow. *Cornbrailles*, o m. 2 od *Luzance*.

**SERNIN**, (S.) Opac. Fr. w *M. Tolozie*, zakonu *S. Bened.* se-kularyzowane. Czyni do r. 18000. liwr. ob. *Cernin*.

**SERNOL-GORODOK**, czyli *M. Sarczyste*, obronne miejsce nad

Wolga w Azji w Prow. Synbirsk, na przeciw uścia rz. Soki, fl. obfitością fiarki najlepszego gatunku.

SEROCK, *Serocia*, m. powiatowe w ziemi Zakroczymskiej, w dobrym położeniu nad Bugiem, blisko uścia Narwy. Mieszkańcy nawywiecy bawią się wiosłem i biegniemi są rotmanami. od Pułtusk *m. 5.* od Warszawy 7.

SEROCIN, lub SEROCZYN, m. w ziemi Czerskiej, drzewem zabudowane, z pięknym kościołem, na pograniczu Woi. Lubelskiego, od Lukowa *m. 4.*

SEROKOMLA, lub SYROKOMIA, m. w Woi. Lubelskim, w ziemi Lukowskiej, przedtym dobra lenne, a r. 1775. nabyte dziedzictwem od Ignacego Scipiona Podstolego W. X. Litt. dla swego im. i seymem aprobowane, ozdobne pięknym pałacem i porządne, od Lukowa *m. 3.*

SERONGE, wiel. M. Az. w Państwach wiel. Mogola, na drodze z Suraty do Agry. Znaczna część obywatelów tutejszych bawi się kupiectwem, i handluie najbardziej płotnami pięknymi. *dł. 95. 40. sz. 24. 15.*

SERPA, *Serpa*, M. mocne w Port. w Alentei, na gran. Andaluzji. Leży na bardzo przykrych górach, na ktorey tu także jest piękny zamek, o *m. 1* od Gwadiany, 33 od Lizbony, 15 od Ewory. *dł. 10. 28. sz. 37. 52.*

SERPEYSK, m. Mosk. w Prow. Kaludze.

SERPANTO, ob. Serfo.

SERPUCHOW, m. w Prow. Moskiew. nad Norą rz.

SERRAVALLE, *Serravallo*, m. włoskie w Diec. Mediolan. skiej, na granicy Państwa Genueskiego nad Skriwią. *dł. 26. 26. sz. 44. 43.*

SERRE, *Serra*, m. Fr. w Delnacie w pow. Wieneńskim, o *m. 5* od Romans. Drugie tegoż im. leży o *m. 7* od Gapy.

SERRA-LIONNA, *Mons-Leonum*, wiel. rz. Affr. w Gwinei przy Malagwecie. Zaczyna się w górach Iwich, albo w *Sierra Leona*, i wpada w morze uściem na *m. 4* szer. Dać swoje imię jednemu pomorzu, pomiędzy dwoma fi. kapami leżą: to jest Kapem Tagrio, czyli *Sierra Leona*, i Kapem Verga, które wielką formułą odnozę. Okolice tuteysze są najpiękniejszym wcalej Affr. kraiem Grunta zaś obfitują podostatkiem we wszystko.

SERRES, albo CERES, *Serna*, M. z Arcy-Bisk. w Turcyi Europ. w Macedonii, w kraju Amboli, nad rz. Kalikot. *dł. 40. 20. sz. 40. 54.*

SERRY, *Seracum*, Opac. Norbertańskie w diec. Ambiańskie przy Aumale. Czyni do r. 5000. liwr.

SERSELY, m. Affr. w Krolstwie Algierskim, w Prow. Tenezie, z portem i Cytadellą.

SERVETTE, m. Fr. w pow. Gevaudan, w diec. Mendeńskiej, o *m. 5* od Mendy.

SERVIAN, m. Fr. w Langwedocyi, o *m. 4* od Beziers w diec. Bezierskiej.

SERVIO, czyli S. SERF, m. w Austryi z starym zamkiem na górze, w ktorego okolicy są fl. lochy.

SERWECZ, m. w pow. Oszmiańskim, w położeniu dobrym nad rz. tegoż im. która wpada do Wilii. Jest o *m. 5* od Dolhinowa na z.

SERWIA, *Servia*, Krol. Serbskie, Prow. Turecka; na półn. z Dunajem i Sawą, na pośd. graniczy z Albaniją i Macedonią, na w. z Bulgaryą, na z. z Bośnią. Ma *m. 38* z półn. na pośd. a 76 z w. na z. Belgrad jest M. S. Nadano imie Nowey Serwii czyli Serbii, części Tartaryi przy Ukrainie, między Dnieprem i Bogiem leżącej, gdzie dawniey *dzikie pola*, które Carowa Elżbieta, zabrała r. 1754. i zaludniła osadami z różnych stron,

a ofobliwie z Serwii Tureckiej, zgronadzonemi. Z niej erygowane było wielkorządztwo Nowey Rusi r. 1764. i dwa razy potym było odmienione. Stolicą rządu Serbii jest *Krzemiączuk*, m. blisko nyscia rz. Płoci do Dniepru położone.

SESEN, albo SESEN, m. w Xstwie Wolfenbutelskim, o m. 5. od Goslaru.

SESSA, *Suess*, dawne m. Włoskie w Krol. Neapolitańskim w ziemi Laworze, z Bisk. sufr. Kapuańskiego, i z tyt. Xstwa. Bardzo przedym było znaczne. Leży o m. 8 od Kapny, 13 od Neapolu. dl. 31. 34. sz. 41. 20.

SESSAU, *Sessawa*, m. w Sennigalii, nad rz. tegoż im. z kościołem, na granicy Litewskiej, o m. 5 od Bowła na z.

SESSIA, m. i dolina w Xstwie Mediolańskim, u stajiona Krolowi Sardyńskiemu, o m. 10 od Turca.

SESTO, *Sextum*, M. Włoskie w pow. Mediolanu na lewym brzegu rz. Jesiny, w mieyscu, w którym ta z jeziora Maggiore wypływa, ma tyt. Xstwa.

SESIOLA, m. Włoskie w Xstwie Modenńskim w pow. Frignano, o m. 8 od Modeny.

SESTRIDI-LEVANTE, *Tigulia*, dawne m. Włoskie w Państwie Genueńskim. Tu rezydnie Bisk. Brugnański. Leży o m. 10 od Genny. dl. 27. 4. sz. 44. 32.

SEPTRIDIPONENTE, *Sextum*, m. w Państwie Genueńskim, o m. 2 od Genuy. dl. 26. 30. sz. 44. 25.

SETRUCZE, m. w Podolskim nad Seretom, poniżej Mikułinić.

SETINES, ob. Ateny.

SETTENIL, m. Hiszp. w Krol. Grenady na skale w przedziwnym położeniu, o m. 18 od Gibraltaru na poln.

SETUBAL, *Catobris*, Setuwal, M. obronne i znaczne Por-

tugał. w Estremadurze z dobrym portem zaślionionym przez zamek S. Jakuba. Handlnie to M. naybardziej folą, którą biorą z żup okolicznych. Nał. do Kawaleryi S. Jakuba. Ma fl. akademią: *Academia Problematica*. Urodził się tu Michał *Vasconcellos*. Trzęsienie ziemi r. 1755. zupełnie je prawie zniszczyło. Leży w kraju oblitującym w zboże, wino, owoce, w uysciu rz. Zadaony, o m. 7 od Tagu, 9 od Lizbony, 20 od Ewory. dl. 9. 14. sz. 38. 26.

SEVENNES, albo CEVENNES, *Cebena*, góry we Fr. w niż. Langwedocyi, nadającé imie poblizkim okolicom. Służyły za schronienie zabobnikom, którzy tu wielkie popełniali bezprawia. Nie-rządy te wznieciły się r. 1703. ale Marzałek Villars pokromił niesfornych r. 1704.

SEVER, (S) *Severopolis*, M. Fr. w Galkonii z fl. Opac. Bened. czyniącym do r. 8000. liwr. Leży nad Adurą, o m. 8 od Daxy, 6 od Ajre. 26 od Bordeaux, 156 od Paryża. dl. 16. 50. sz. 43. 45.

SEVERDERUTAN, (S.) Opac. Fr. zakonu S. Bened. o m. 2 od Tarhow, czyni do r. 2500. liwrów. Drugie tegoż im. m. leży w Hr. Astaraku, 1 m. w Normandyi w diec. Konfrancyeńskiej, m. 3 od Vire, z Opac. Bened. czyniącym do r. 5500. liwr.

SEVERA-LE-CHATEL, m. Fr. w pow. *Rouergue*, o m. 4 od Milhaud z tyt. Xstwa. ob. *Arpaion*.

SEVAIN, (S.) m. Fr. o m. 9 od Angulemy.

SEVERIN, (S.) Opac. Fr. w diec. Piltawskiej nad Butonna, o m. 3 od S. Jana d'Angeli, jest zakonu S. Aug. czyni dor. 3500. liwr.

SEVERINA, (S.) *Siberina*, m. w Krol. Neapolitańskim w niż. Kalabrii z Arcy-Bisk. Leży na przepaścistej skale przy rz. Neeto, \*

m. 3 od morza, 18 od Ooffano, 15 od Colenza. *dl.* 34. 55. *sz.* 30. 15.

SEVERINO, (S.) m. Wło. w Państwie Kościelnym w Marchii Ankonitańskiej z Bisk. suffr. Fermeńskiego. Jest oyczyzną Jana *Cuciatupi*. Inni autorowie twierdzą iż on jest rodem z Bolonii we Wło. Leży między dwoma pagórkami nad rz. Potenzą, o *m.* 3 od Tolentinu, 5 od Camerino, 10 od Ferrino. *dl.* 30. 42. *sz.* 43.

SEVERINO, (S.) M. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Pryncypacie bliższym przy rz. Sarnon, o *m.* 2 od Salerny. Dało swoje im. domowi San-Severino.

SEVERN, Opac. Dam szlachećnie urodzonych w Xstwie Mindeńskim w Westfalii.

SEVERO, (S.) *Severopolis*, m. ludne Wł. w Krol. Neapolitańskim w Kapitanacie z Bisk. od farnego tylko Papieża dependującym. Leży w równinie, o *m.* 11 od Manfredonii, 30 od Neapolu. *dl.* 32. 19. *sz.* 41. 40.

SEVIGNAC, m. Fr. w Benearnie sądowne, o *m.* 3 od Morlas.

SEWILLA, *Hispalis*, dawne wiel. logate, ludne, bardzo piękne i jedno z nayspierwszych i nayszczynniejszych M. Hiszp. stołecz. Andaluzyi, z Arcy-Bisk. śl. Akademią, pięknym obszernym portem, i z tyt. M. Krolewskiego. Kościół Metropolitan. którego dzwoniczka zwała się podczas ostatniego tam ziemi trzęsienia r. 1755. i pałac Krol. nazwany *Alcazar*, są gmachy nieporównane. Godny podziwienia tu także jest Ratusz, Bursa, rumusy wedę do miastła prowadzące. Liczą w Sewillii mieszkańców 28000. i 120. szpitalow, które są wszystkie dobrze opatrzone. Bardzo wiel. handel M. to prowadzi. Słowem jest to przyłtowie pomiędzy Hiszp. *któ nie widział Sewilli, cudu nie widział*. Pomiedzy wieloma ludźmi śl. których to M.

wydało, znaczneyści są Bartłomiej *de las Casas*, Ludwik Alkazar Jezuita, Mikołaj Monardes, Michał *de Cervantes*, Diego *Velasques*, Ferdinand od S. Jakuba, i Arias Montanus. Leży w wiel. równinie, obfitujący w to wszystko cokolwiek do wygod życia rokosznego służą, na lewym brzegu rz. Gwadalkwiry, o *m.* 18 od Morza, 45 od Grenady, 75 od Lizbony, 85 od Madrytu. *dl.* 12. 30. *sz.* 37. 20.

SEVRE, m. Fr. o *m.* 2 od Paryża nad Sekwaną. sławn: go czyni fabryka porcelany.

SEURE, rz. Fr. biorąca początek w pow. Seure, w Piktawii o *m.* 3 od S. Maxencyusza. Poczyna być splawną od Niorty, i wpada w Ocean przy Marans, nazywa się Seure Niortska, a to dla różnicy od Nanneteńskiej, która zaczyna się w Piktawii i wpada do Ligierzy przy Nantes. ob. Bellegarde.

SEWSK, m. Mosk. stol. Prow. tegoż im. leży na górze nad rz. Sozą.

SEYNE, *Sedena*, m. Fr. w wyż. Prowancyi. Leży nad rzeką wpadającą do Durance, o *m.* 4 od Barcelionetty.

SEYSSSEL, m. Fr. w pow. Bugey, podzielone od Rodanu na 2. części, o *m.* 6 od Bellay. Część za Rodanem będąca była ustąpiem r. 1760. Rz. ta przytym m. poczyna być splawną. Uczony Klaudiusz Seyssel podług wielu Autorow rodem był z tego m. ale inni twierdzą, iż on rodził się w Aix, w Sabaudyi. *dl.* 23. 30. *sz.* 45. 56. w Delfinacie m. Seyssel.

SEYWEYSKIE, stwo w Woi. Trockim, płaci kwarty zł. 980. podlega prawu emfiteuzy Strutyfikich. Graniczy z stwem Wizańskim.

SEZANNE, *Sezanna*, m. Fr. w pow. Bryi; Leży nad rz. w równinie, na granicy Szampanii, o *m.* 11 od Troyes, 26 od Paryża. *dl.* 21. 33. *sz.* 48. 43'. 17". Jest ie-

szcze tegoż im. m. w Marchii Suzańskiej, pod górą *Genovre*, o m. 4 od *Briançon*, nal. do Krola Sardyńskiego.

**S F E T I G R A D O**, *Sphetia*, m. w Turcyi Europ. w Albanii na granicy Macedonii.

**SHAFTSBURY**, *Septonia*, Shaftsbury, m. Angiel. w Dorsetshirze, z tyt. Hr. przedtym bardzo znaczne. Pofyla z Dep. na Parl. i leży o m. 32 od Londynu.

**SHAHAR**, dosyć piękne M. w Arabii szczęśliwey przy samym wejściu morza czerwonego. Obywatele tuteysi są dosyć obyczajni. Mają swego Krola, który dosyć dobrze obchodzi się z Cudzoziemcami, ale Chrześcian nienawidzi. dł. 14. sz. 66.

**SHANON**, rz. znaczna w Irlandyi, biorąca początek w jez. Allen, w Hr. Letrymskim, wpada w Ocean.

**SHAPINS**, wyspa jedna z Orkadzkich.

**SHAPOR**, *Saporz*, M. Az. w Państwach W. Mogola w Krol. Berarskim. dł. 97. 50. sz. 21. 30.

**SHEPPY**, *Convennos*, wyspa Angiel. uformowana od rz. Medway, w miejscu, w którym ona na dwa rozdziela się koryta. Ma m. 7 do koła. Grunta iey są bardzo żyzne. M. S. tey wyspy jest *Queen-sboroug*.

**SHOGLE**, ob. Chong.

**SHOREHAM**, m. Angiel. w Prow. Suffex. Pofyla z Dep. na Parl.

**SHREWSBURY**, *Salopia*, Szrewsbnry, piękne ludne, handlowne i bogate M. Angiel. stol. Prow. tegoż im. nazwaney także *Shropshira*. z tyt. Hr. Leży na pagórku, który w kształt półwyspy obłany jest rz. *Saverną*, między Anglią i Xstwem Wallii, o m. 40 od Londynu. 8 od Montgomery. Pofyla z Dep. na Parl. dł. 14. 50. sz. 52. 45. Prow. graniczy na połd. z rz. *Twedą*, która ją oddziela od

Hr. Radnor, Herefort i Worcester; na w. z Hr. Worcester i Stafford, na połn. z Szeftershirą, na z. z Xstwem Wallii. Ma m. 12. dł. 8. sz. i zawiera w sobie około 890000. morgów Pofyla z Dep. na Parl.

**SIADY**, m. w Xstwie Zmudz. między wiel. lasami i bagnami, od Oknian ku z. m. 6.

**SIAM**, *Siamum*, Krol. Siamskie, w Azyi w Indyach, graniczy na połn. z Krol. Laoskim na w. z Kambojskim i Keoskim, na połud. z Golssem Siamskim, na z. z półwyspą Malaką. Ma m. 220. dł. od połn. do połd. a 100 szer. Dziełają ją na górne i dolne. Kraj ten bogaty jest w kruszcę, żyzny w ryż, i obfity w bawełnę i owoce, ale wcale niepodobne do tych, które w Europie widzimy. Zwierzęta tuteyze są prawie wszystkie właściwe tylko temu krajowi. Siamczycowie dosyć do Chinczyków są podobni. Wiele obyczajów malpich mają. Do dzieci swych przywiązani są na podziw, poczciwi, nieprzyjaciele występku, rozumni, oszczędni, ale wielcy próżniacy, co pochodzi z niewoli, w której się znajdują, a która do takiego jest podniesiona stopnia, iż gdy Siamczyk jaki ma piękne drzewo owocowe w swoim ogrodzie, aresztują natychmiast owoc onego dla Krola, lub jakiego Ministra. Jeżeli zaś liczba ich całkowita nie dotrwa do czasu zbierania, pan wówczas drzewa z ostatnią jest traktowany niegodziwością. Jakoś strzegą się oni mieć takie. Pomarliby z głodu dawno Siamczycowie, pomimo żyzności ich gruntu, gdyby Chińczycy i Kochinchinczykowie, których cudzoziemstwo zastania nie co od Tyranii, nie uprawiali tu roli; ale to małe bardzo jest zaradzenie tak wielkiemu złemu, same tylko okolice M. dosyć są dobrze uprawne. Siamczycowie nie są do woyny spofobni;

jako przechodźca z ciał iednych do drugich przypuszczający; maxymą ich jest nie zabijać nikogo, i to nappierwey Krol ich im zaleca posyłając na wojnę. Religii są bałwochwalskiej i cała ich moralność zafadza się aby nic niezabijać, aby nie kraść, strzedz się nieczystości, nie kłamać i wstrzymać się od trunkow upaiających. Krol jest despota, i tak od swych poważany poddanych, iż miany jest od nich za Boga. M. S. tego kraju jest Siam, czyli Juthia. ob. Juthia, Menan.

**SIANGIANG**, *Sianganum*, M. Chińskie w Prow. Huguand, z pięknym pałacem. Leży przy rz. Ham. dl. 129. 16. sz. 32. 28.

**SIANOZĘTKI**, w Woiew. Mińskim, w pow. Rzeczyckim, przy Pol. Krolewsczyzna płaci kwarty zł. 38.

**SIARA**, *Siara*, M. Amer. połud. w Brezylji, stol. Kapitanii tegoż im. leżącej między Maragnonką i Rio Grande, w stronie połn. Nie daleko stąd wystawiony jest zamek na górze nad rz. Siarą. dl. 338. sz. połd. 3. 15.

**SIBA**, Prow. Azyat. w Państwach Wiel. Mogola. Graniczy na połn. z Nagrakutem, na w. z Wiel. Tybétem, na połd. z Prow. Gerą, i Jambą, na z. z Pengabą. Znajduje się tu wielkie jezioro, z którego Ganges wypływa.

**SIBERIA**, Syberya, kraina składająca część połn. Państwa Moskiewskiego w Azyi. Graniczy na w. z morzem Japońskim, na połd. z Wiel. Tartaryą, na z. z Moskwą, na połn. z morzem lodowatym. Ma na m. 800. dl. od w. ku z. a 300. od połn. ku połd. Tu Carowie posyłać na wygnanie Panow dworu swego, którzy u nich w niełańkę popadli, i wszystkich winowayców, z których swe chcą oczyścić Państwo. Kraj ten był w ostatnich dopiero wiekach odkryty przez pewnego chłopca nazwiskiem *Anica*, za czasów Borysa. Część połd. Sy-

beryi obfituje przynajmniey w to wszystko cokolwiek jest do utrzymania życia potrzebnego, ale część połn. jest bardzo zimna, pusta i nieludna. Nayznacznieysze bogactwo Syberyi zależy na pięknych futrach i różnych metalach, które się tu zaydują. Tcbolsk jest M. S. i rezydencyą Wice-Reya. Cały ten kraj jest osiadły trzema ludzi gantunkami; to jest: bałwochwalcami, którzy są właściwemi rodakami. Mahometanami i Moskalami. Pierwsi mieszkają w lasach zimą, a zaś po nad rzekami latem. Cały ich ubior zależy na łusce skórze lub rafinetowej, bogactwo zaś na łuku, dzidzie, strzale, nożu i garnku. Używają płow i rafinetow zamiast koni. Poważają swoje bożyżeczka, ale tylko w tedy gdy z nich są kontenci. Kiedy zaś przydzie im co do głowy, iż ich nieszczęścia, są tych bałwanow sprawą, natychmiast je palą, w błocie szarżają, stryczek iakby do wieszania na kark zawieszają, i tyśiączne im inne wyrządzą pogardy. Naywiększą zaś cześć słońcu i miesiącu oddają. Tatarzy Mahometanie Syberyjscy, nie tak są szpetni, iak inni Tatarowie. Wpowszechności Syberyiczycowie są próżniacy. Pomimo ostrości zimna tu panującego i grubego życia, podlegają powszechnie chorobie Frauczkiej.

**SIBOURRE**, m. Fr. w Gaskonii w pow. Laworze, oddzielone od *S. Jean-de-Luz* rzeką, na ktorej tu most drewniany zayduje się.

**SICIGNANO**, m. w Krol. Neapolitańskim w Ryncypacie bliższym, z tyt. Xstwa, blisko Forino.

**SICHELBURG**, w Kroacyi w pow. Karłowickim zamek. Okolica ta jest siedliskiem *Ukokow*, czyli zbiegow. Tak się zowią Wofosi, którzy dla uwolnienia się od iarzyna Tureckiego uciekli z Dalmacyi i naprzod w Eliście, a w wieku 16 za pozwoleniem Cesarza w

Zengn osiedli. Gdy się zaś na rozbój puścili byli, i już Turkow inż Wenetow napastowali, wplatali dom Austr. w wovnę lat dwóch; mocą traktatu r. 1618. który ią zakończył, wyznaczono góry *Ufco-kom*, na granicy Karynthii między rz. Kulpą i Bryganą. gdzie jest *Sichelburg*, i żyją z trzod teraz.

**SICILIA**, Sycylia, największa i najznaczniejsza wyspa morza śródziemnym między Afr. i Włochami, od których jest oddzielona tylko małą cieśniną: *Faro di Messina*, na tyt. Krol. zwana niegdys *Trinacria*, iż formy jest trojgromiastej; mającey *m. 66* wzdłuż od Mess. ny do *Bocci*, i 45 w szerz, od *Pantodi-Melazzo*, aż do Kapu *Passaro*. Dzieli się na trzy Prow. czyli doliny; *Val di Demona*, *di Noto*, i *di Mazara*. Zawiera na milion dusz. Grunta iey, lubo skaliste ią bardzo żyzne i we wszystko obitujące, tak iż zwano ią przedym *szpichlerzem Rzymskim*. Powietrze jest zdrowe i czyste. Metale tu różnego gatunku znajdują się, morze przy brzegach jest rybne; ale jednak jedwab największym jest tey wyspy bogactwem. Jest to kraj w całym świecie najobronniejszy przez swe położenie i najzdolniejszy do handlu. Po wielu rewolucyach, Karol brat S. Ludwika zawiował ią. Ale r. 1282 Piotr III. Krol Aragoński opanował tę wyspę na wzajem, wyrzuńawszy wszystkich Francuzow w dzień Wielkonocny na pierwszy odgłos na niezpory dzwonow; co było przyczyną nadania tey rzezi imienia *Nieszporow Sycylijskich*. Tenże ią sam los co i Krol. Neapolitański potkał, gdy Hiszp. zawiowali to ostatnie Krol. Dostała się Infantowi Dom-Karolowi traktatem Wiedeńskim r. 1736. Rządzona jest przez Wice-Reia, co do rzeczy cywilnych; co do duchownych przez Prezydenta Trybunału duchownego, który ma władzę prawie Papieża, i tytuł *Beatissimo Padre*.

Messyna i Palerm o pierwszeństwo spor z sobą wiodły do r. 1783. w którym frogię trzęsienie ziemi zburzyło całą Messynę, i iey okolice, spustoszyło Kalabrią, i całą strapiło Sycylią.

**SICILI**, m. w Sycylii z tyt. Baronii w dolinie Noto, 10 *m. 3* od Noto. dl. 32. 50. sz. 36. 52.

**SICZ** Zaporowka, jest horda Kozakow Siczowych, mający swe w Sicy nad Dnieprskiej siedziska, od poln. i w. otoczonych górami, rozproszonych, aż ku granicom Ocza-kowskim.

**SIDAYE**, *Sidaia*, M. mocnó Azyat. w stronie poln. wyspy Jawy; z portem. dl. 130. 50. sz. połud. 6. 40.

**SIDEROCAPSA**, *Christes*, m. w Turcyi Europ. w Macedonii, śl. przez szczyby złote, które w okolicach tutajszych znajdują się. Leży o *m. 2* od Gofu Kontessy. dl. 31. 17. sz. 40. 30.

**SIDOROW**, m. w Podolskim, na granicy Galicyi nad rz. Podhorce, o milę na pold. od Husiatyna.

**SIDORY**, w Xstwie Zmudzkiem, w pow. Wieszwińskim Krolewsczym na płaci kwarty 21. 49.

**SIDRA**, m. w Woi. Trockim, w pow. Grodzieńskim, o *m. 2* od Kuźnicy.

**SIDRYCZYN**, stwo w pow. Orszańskim, jest pol pan. Roslyi.

**SIEBENLEHN**, albo *SieBELN*, m. w górach w cyr. Miśni.

**SIEBENLINDEN**, *Septentiliae*, m. w Węgrzech wyż. najcenniejsze w Hr. Saroskim.

**SIEBIEZ**, m. w Połockim, pod pan. Roslyi, śl. pokilkakrotnym iego od Moskwy dobyciem. Należało dawniey do Smoleńskiego Woi. lecz po zabranu tego Woi. zostawione było Polakom przy Połockim, od Niezcherdy *m. 7*. dl. 53. 4. sz. 55. 2.

**SIECIECHOW**, *Seccehovia*, w Woi. Sandomirskim, z dawnym i bogatym Opac Benedyktynow.

ktorego założenie wywodzą od Sierecha Wdy Krak. Leży nad Wiłą, o *m.* 4 od Obatowa.

**SIEDLCE**, m. w Woi. Lubelskiej, z bardzo wspaniałym pałacem i pięknymi ogrodami, w których wiele obbliwość widzieć się daie, fi. Saborami Greckimi i walmi i armurkami. Jest handlowe dofyć i obiadle rzemieślnikami. Leży blisko Begu, od Łukowa *m.* 3. od Warszawy 10.

**SIEDLEC**, w pow. Czesowkim nad pan. Austrii, przedtym Krolewaczyszna, blisko Radłowa, z klasztorem.

**SIEDLISKA**, wieś o *m.* 2 od Chelna, w ktorej fi. Wacław Rzewulki po swey niewoli mieszkał, w domku prostym w pośrzod ogrodu będącym. Tegoż im. dobra w Krakowskim niedaleko Bohowy. O *m.* 3 od Chelna dobra Węgleńskich *Stedlicze*. Inne w pow. Łuckim dobra Bierzyńskich, mające rudy żelazne dofyć znaczne.

**SIEDMIOGROD**, ob. Transylwanija.

**SIEGEBERG**, albo **SIGBERG**, m. Niem. w Xstwie Bergeńskim, nad rz. Sieg. o *m.* 6 od Kolonii, z bogatym klasztorem.

**SIEGEN**, *Siega*, M. Niem. w Weterawii, z dobrym zamkiem i tyt. Xstwa. Leży nad rz. tegoż im. o *m.* 7 od Dillemburga, 15 od Kolonii. dl. 25. 40. sz. 50. 43. Hr. Siegeńskie iest położone w Weterawii połu. Nal. do cyrkulu Westfalskiego. Ma *m.* 8 dl. 3 sz. Nal. do linii Xst. de Nassau-Dietz. albo raczej do Xcia *d'Orange*.

**SIEKIERA**, m. w Woi. Kiiowski, między Rossją i Rostawicą, o *m.* 3 na połu. od Pawłowczy.

**SIELCE**, *Selecia*, m. w Woi. Nowogrodzkim. Tegoż im. w Brzeskim Lit. nad rz. Jasiołdą, od Berezy powyżej, o *m.* 4. Inne w powiecie Mozyjskim Krolewaczyszna płaci kwarty zł 65. Inne stwo w ziemi Gostyńskiej płaci kwarty 207.

**SIELISZCZE**, m. w Woi. Połockim, dofyć obiadle, od Połocka ku połu. *m.* 8. od Kublicz 2.

**SIELUB**, m. w Woi. Nowogrodzkim, w dobrym położeniu z lasami obfzernymi, niedaleko Niemna, od Nowogrodka, o *m.* 3 ku połu.

**SIELUN**, *Selunium*, m. w Woi. Płockim, z tyt. Xstwa, ktorego używa zawsze Proboszcz Płocki, i ktory w tym Xstwie sprawuje zupełną iurydykcyą. Leży po nad Narwą, powyżej Ostrołeki.

**SIELOCARSKOYE**, wspaniały pałac Carow Rossyjskich, dla rezydencyi ich letniey, o *m.* 3 i pół od Petersburga.

**SIEMIATYCZE**, m. w Woi. Podlaskim, przyozdobione pałacem, klasztorem XX. Misyjonarzow, fi. kosztowną kolekcycą narzadzanych obbliwośći tu znajdującą się, z pięknym i ciekawym ogrodem, ktory wiele obbliwzych zioł lekárskich zawiera, z szkołą babienia, i rękodzielami. Dawniey na zaleceńsze w Podlasiu palono tu gorzalki. Leży nad Bugiem od Drohiczyzna, *m.* 4. od Warszawy 18.

**SIEMIĘSZOW**, m. w Xięstwie Sluckim, nad rz. Mazą, o *m.* 2 ku z. od Romanowa.

**SIEMIĘCHOW**, w Krak. w pow. Bieckim, przedtym stwo teraz pod pan. Austr.

**SIEMIELISZKI**, stwo w Trockim, płaci kwarty zł. 50. Leży nad rz. Strawą, od Trokow na z. ku połu. *m.* 4.

**SIEMIKOWICE**, dobra w Sieradzkim, ktore niegdys od Bolestawa Krzywostego dane były w nadgrode załug woiennych Gielkowi Czechowi, od nich wzięta nazwisko Siemikowskiich familia. Teraz nal. do Święcickich, ozdobione pałacem i kościołem dawnym. o *m.* 3 od Wielunia.

**SIENIAWA**, znaczne m. Ruskie, teraz pod pan. Austr. w Cyr. Samborskim, zaszczycone pa-



iacem i kilką kościołami, gniazdo s. familii Sieniawskich. Leży nad Sanem, od Jarosławia *m.* 3. ode Lwowa 13. dł. 40. 9. sz. 50. 12.

**SIENIAWKA**, *m.* na pograniczu Woi. Wołyńskiego i Podol. spustoszone od Tatarow r. 1575. Jest nad Bogiem, od Chmielnika *ku z. m.* 2 i pół.

**SIENICA**, *m.* w Woi. Sandomirskim. *o m.* 2 od Zwolenia, 10 od Warszawy. Gniazdo dawnej familii Sienickich, gdzie blisko wieś *Bołcza*, od herbu tej familii nazwana.

**SIENNA**, *Sana*, wiel. dawne, i s. M. Włoskie w Toskanii, stol powiatu Siennieskiego z Arcybisk. z s. Akademią i Cytadellą. Kościół Katedralny, lubo gustem Gockim wystawiony, jednak jest bardzo piękny, równie jako i inne tego M. kościoły. W wielkim rynku widzieć się dać fontanna wspinała. Urodziło się w Siennie wiele znakomitych osób we wszelkim gatunku, iako to: S. Katarzyna, Sienna zwaną; S. Bernard, Błogosławiony Kolumbin; Papież: Alexander III. Pius II. Pius III. Paweł V. i Alexander VII. Fryderyk Petrucio, Tomasz Dorro, Mariano Lelio, Faust Socyniusz &c. Leży na 3 pagórkach, w kraju żyznym, *o m.* 12 od Florencyi, 20 od Pizy, 17 od Liworny, 42 od Rzymu. dł. 29. 1. sz. 43. 20. Powiat Siennieski, ma tytuł Xstwa. Graniczy na półn. z Florenckim powiatem na pold. z morzem śródziemnym i Xstwem Kastreńskim, na w. z Xstwem Peruzy, Orwietu, i Kastreńskim, na z. z Florenckim i morzem Toskańskim. Ma *m.* 22. dł. i 22. sz.

**SIENNO**, *m.* w pow. Orszańskim, teraz pod pan. Rosyji, ozdobne klasztoru Franciszkanow, w którym ciało S. Fortunata, handlowne, z sądami Moskiewskimi. Leży nad jeziorem od Czazników *m.* 6. nal. do domu Siera-

kowkich. Tegoż im. dobra w Woi. Nowogrodzkim, od Nowogrodka *ku poł.* *m.* 3. Inne w Sandomirskim gniazdo domu Siennieskich, z kościołem fund. od Olesnickiego Bisk.

**SIENSKO**, *m.* w Woi. Krakowskim klasztorem Paulinów, i starożytnym kościołem. Leży na trakcie pocztowym, *o m.* 7 od Krak.

**SIEPIENKO**, dobra szlacheckie w Poznańskim przy Stwie Kościańskim.

**SIERADZ**, *Siradia*, *M. S.* Wdztwa w Wielkiej-Pol. Wielkość jego dawnej znaki w gruzach pozostały. R. 1291. od Tatarow, 1492 od Czechow, 1331. od Krzyżaków spustoszone, a 1447. i później, ogniem zniszczone było. Niedaleko miasta jest zamek zburzony, niegdys rezydencya Xząt Piastow. O zdobą jego zostały kościoły, klasztory i szkoły. Leży nad Wartą, w okolicy bagnistej, i rownej, od Szadka *o m.* 5. od Wielunia 6. od Piotrkowa 12. Woi. Sieradzkie rządzone było od własnych Xząt aż do Władysława Łokietka, który je do Korony przyłączył. Graniczy z Szląskiem, z Woi. Kaliskim, Łęczyckim, Sandomirskim i Krakowskim. Dzieli się na 4 Pow. Sieradzki, Szadkowski, Piotrkowski i Radomski. Seymikuie w Szadku, obiera Posłow 4 i Dep. 2. Ma senatorow Wdę i Kasztelanow Sieradza, Rospir, Spicymier i Konarskiego. Rzeki znaczniejsze: Warta, Pili-ca, Prośna &c. Herbu używa pół-Orla i pół-Lwa czarnych; munduru kontusz karmazynowy, obzlegi granatowe, żupan biały. Do tego Woi. przyłączona jest ziemia Wieluńska. Paprocki świadczy że to Woi. z przyczyny posiłkowanych przez nie Łęczyczanow i odzyskanych chorągwi od nieprzyjaciół wziętych, gdy sami tylko Xzęta Pol. i ich pieczętarze zażywali czerwonego laku pierwsze używanie jego odebrało przywilej i dwojakie Chę-

razstwo. Kray jest równy, ku granicom Krak. ma rudy żelazne; mieszkańcy są gospodarui i zamożni. M. S. Sieradz, stwo piaci kwar-ty 1536.

**SIERAKOW**, m. w Woi. Poznańskim, dawne, drzewem zabudowane, fl. wiel. jeziorami, leży nad Wisłą, od Międzychoda ku w. m. 3.

**SIERASŁAWICE**, w Krakowskim pod pan. Austr. nad Wisłą, skład soli.

**SIERCK**, m. o m. 4 od *Thionville*, nad Mozellą, om. 10 od Trewiru.

**SIERPC**, *Siepercia*, m. pow. w Woi. Płockim, z Kafztelanią. Jest ludne i fl. cudownym obrazem. Leży na granicy ziemi Dobrzyńskiej, na wzgórkach, o m. 5 od Płocka.

**SIERRA** Morena, góra w Krol. Hiszpań. ku poln. Sewillii Termin *Sierra* w Hiszp. języku znaczy górę.

**SIERRA-LIONA**, ob. Serra-Leona.

**SIELISZKI**, m. w pow. Wilkomirskim, o m. 4 od Wilkomirza.

**SIEVERSHAUSEN**, ob. Sivershausen.

**SIEWIERZ**, *Severia*, Prow. w Państwie Moskiewskim z tyt. Xięstwa graniczy na poln. z Xiństwem Smoleńskim i Moskiewskim, na w. z Xiństwem Woroneckim i z Ukrainą, z tąż na pośd. na z. z Xiństwem Czerniechowskim. Nieraz było wzięte od Moskwy, a r. 1667. im potwierdzone zostało, i oderwane od Pol. nazawsze. Cały ten kray lasami jest napelniony. W części tego pośd. znajduje się las maiaący dl. 24. mil Niem. M. S. jest Nowogród Siewierski.

**SIEWIERZ**, *Severia*, M. S. Xistwa, stolica jurydykcyi namiestniczey Bisk. Krakowskiego z zamkiem na wiel. jeziorze, iz kilką kościołami. Leży w okolicy obsitey

w kruszce, o m. 8 ku z. i poln. od Krakowa. Xistwo Siewierskie graniczy z Szląskiem na z. z innych stron opaluje go Woi. Krak. Dawniej należało do Xistwa Beuten w Szląsku, ktore Baronią jest teraz, ale Wacław Xzę Ciefzyński dziedzic tego przedał ie Oleśnickiemu, Bisk. Krak. r. 1443 za 6000. grzywien groszy szerokich, ktory go na zawsze do Bisk. przyłączył, i odtąd Biskupi Krak. są Siewierskimi Xzętami, sądzą trybunały bez appellacyi, krenią szlachtę, ale z nią szlachta Pol. nigdy się niechce równać. Kray jest górzysty, obsity w kruszce i marmury.

**SIEZIAWA**, m. w Woi. Kłobuckim, nad rz. Rosł, przy uyciu małej rz. tegoż im. od Rokity ku pośd. m. 2.

**SIFANTO**, *Siphnos*, wyspa na Archipelagu, na z. Paros na poln. i w. Milo, a na pośd. i w. Serfanto wyspy maiaęca. Ma m. 9 dl. 2. sz. Obfituje w owoce; i ma kilka portow. Jest tu Arcy-Bisk. Grecki. dl. 42. 50. sz. 38.

**SIGAN**, *Siganum*, W. i piękne M. Chińskie stol. Prow. Xeufy. Widzieć tu się daie kilka przepysznych pałacow. W formie amfiteatru jest stawione nad rz. Guei, w kraiu bardzo miłym. dl. 126. sz. 35. 50.

**SIGEAN**, m. Fr. w Langwedocyi nad Berrą, fl. przez batalią, w ktorey Karol Martel zbił Saracenow r. 737. i bagnami słonemi. Leży o m. 4 od Narbonne.

**SIGETH**, albo Zigeth, Hr. i nikczemny m. w wyż. Węgrzech. o m. 5 od Drawy, 20 od Koloczcy na bagnach. Wzięte bylo przez Turkow r. 1566. i przez Cesarzkich r. 1689.

**SIGISMOND**, (S.) Opac. Bernard. przy Orthezie, w diec. de *Lescar*.

**SIGISTAN**, *Sigistanio*, prow. Perska na pośd. Sablustanu,

na półn. Charazanu, a na z. Pafstwa W. Mogola. Otoczone jest do koła wyfokieni górami.

**SIGMARINGEN**, *Sigmaringa*, m. i Hr. z zamkiem w Szwabii nad Dunajem, o m. 8 od Tubingi w Xstwie Hohenzollereńskim. Nad tym Hr. dom Austr. zwierzchność sobie przywłaſzcza.

**SIGMUND-KRON**, inaczey Firmian, w Hr. Tyrolu na z. Bolzano, z zamkiem na przepaſciſtey ſkale.

**SIGN**, w Dalmacyi, mocna forteca na ſkale blisko Spolato.

**SIGNY**, *Signiacum*, m. Fr. w Szampanii, o m. 4 od Rheteli, z Opac. zakonu Cyfterfow czyniącym do r. 38000. liwr.

**SIGTUNA**, *Sigtunia*, dawne Miasto Szwedzkie w Uplandy nad jez. Meler, między Sztokolmem i Ufallem.

**SIGUENZA**, *Siguentia*, bardzo obronne M. Hiszp. w starey Kaſtylii z Biſk. fuſſr. Toledańskiego, z akademią i zamkiem, w którym piękny znajduje ſię arsenał. Leży pod górą Artenzą na pagórku przy ſzrodle rz. Henares, o m. 25 od Madrytu, 20 od Kalataindy. dl. 15. 12. ſz. 41. 6.

**SIHON**, rz. w Tartaryi, która przedtym wpadała w część półn. i wſchodnią morza Kaſpijskiego; Ale Tatarzy zwrócili ją do jez. Aral dla uwolnienia ſię od napaſci rozbojników morza Kaſpijskiego; co przerwało handel Indyjski z Europą morzem Kaſpijskim i Czarnym.

**SIKINO**, wyſpa na Archipelagu, o m. 2 od Amorgos, obſtanie w figi, i najlepsze wina, którego zbytecznie ułeyſi używają obywatele.

**SILBERBERG**, czyli Szubrna Góra, mocne m. Szląskie, w Xstwie Münſterberckim, ma nazwiſko od znajdujących ſię w okolicy miur ſrebrnych, o m. 6 na z. od Münſterberga.

**SILISTRIA**, albo **DORESTRO**, *Dovoſtrum*, wiel. i obronne M. w Turcyi Kurop. w Bulgaryi, z dobrą Cytadellą i rezydencyą Metropolicy Greckiego. Leży przy uſciu Miſłowy do Dunaju, o m. 39. od Nikopola, 81 od Sofii, 68 od Adryanopla, 21 od Bukareſtu. dl. 45. 16. ſz. 44. 10.

**SILLE-GUILLAUME**, m. handlowne w pow. Cenomańskim, o m. 8 od Mans. Jeſt tu ſkład ſolny; a targ na wzyſtko, co ſzroda odprawia ſię.

**SILLERY**, m. Fr. z tyt. Margrabstwa nad Weſlą, o m. 3 od Rennes.

**SILLY**, Opac. Norbertańskie w Normandyi w Diec. Seezeńskiey, o m. 2 od Argentan; czyni do r. 2500. liwr.

**SILVAIN**, (S.) m. Fr. o m. 4 od Caen.

**SILVES**, *Silva*, m. w Portugalii w Algarwii, przedtym z Biſk. ale teraz to Biſk. jeſt przeniesione do Faro, od którego o m. 10 leży, jeſt w miłym połozeniu, nad morzem; dla czego *raiu* dają mu nazwiſko.

**SIMANCAS**, *Septimancia*, forteca przy Walladolidzie, w której chowają caley Hiszp. Archiw. Leży nad Duero przy uſciu rz. Piſuergi.

**SIMMERN**, M. mocne Niem. w Palatynacie Reuſkim w krainie Hundſruck, ſtoł. tegoż im. Xstwa z dobrą fortecą. Nał. do ſłektora Palatynu. Położone jeſt nad rz. Simmern, o m. 4 od Bokarach i Bingen, 5 od Koblencu, 9 od Moguncyi. dl. 25. 6. ſz. 49. 55.

**SIMON**, (S.) m. Fr. w Pikardyi, o m. 2 od Hamy, z tyt. Xięstwa Paroſtwa, na ktore było czerpowane przez Ludwika XIII. dla Klaudyſza Rouvroy. Drugie tegoż im. m. leży w Arwernii.

**SIMONTHORN**, M. obronne w niż. Węgrzech, w Hr. Tolneńskim, z zamkiem mocnym. Xiążę

Ludwik de Baden odebrał je Turkom r. 1686. Leży nad Sarwiżą w bagnach, o *m.* 3 od Tolny, 2 od Kapofwaru. dl. 36. 45. sz. 46. 40.

SIMORE, m. i Opac. Bened. Leży o *m.* 2 od Auch i czyni do r. 4000. liwr.

SIN, *Sina*, wiel. M. Chińskie z tyt. pierwszego M. w Prow. Xau-fi. Trzy piękne pagody tu widzieć się dają. dl. 130. sz. 27. 40.

SINAI, *Sina*, góra st. w Arabi Opoczytney na półwyspie uformowany od dwóch morza czerwonego odnog, na w. Horebu, a strony półn. wyspy Sinay leżąca. Na tey górze Bóg dał prawa Moyżeszowi; i dla tey przyczyny Muzulmani górze Sinay w wielkim mają poważeniu. Na tey wierzchu jest klasztor Grecki dobrze umocniony fund. przez S. Helenę. Nie przyjmują obcych do niego tylko przez okno na 40 stop wyniesione. Znayduie się wewnątrz wszystko cokolwiek jest potrzebnego dla zgromadzenia niby uwięzionego, z przyczyny Arabów. Znaydują się tu relikwie S. Katarzyny; i kaplica krzaka gorącego Moyżesza.

SINDE, albo *Indus*, ob. *Indus*.

SINDAS, albo *Tatta*, Prow. Indyjska w Państwach W. Mogola, graniczy na półn. z Prow. Buchor, na w. Jesselmerą i Sorettą, na półn. z morzem, na z. z Perfią. Kray ten jest bogaty i bardzo żyzny. *Indus* rz. przerzyna ją od półn. ku połd. M. S. jest *Tatta*.

SINDRINGEN, m. i grod w Frankonii w Hr. Hohenloheńskim nad Kocherą, o *m.* 10 od Halli Szwabickiej.

SINEDI, ob. *Senda*.

SINES, m. Portugal. w Alentei nad morzem, zwane też *S. Joanno de Sines*.

SINGO, *Singus*, M. Turcyi Europ. w Macedonii nad Golssem Monte-Santo. dl. 41. 51. sz. 40. 13.

SINGOR, *Singoria*, M. Indyjskie w Krol. Siamskim nad brze-

głem Malaki, przy uyciu małej rz. w Golf Patalski. dl. 119. sz. 16. 43.

SINIGAGIA, *Senogaglia*, małe ale piękne i obronne M. Wł. w Xstwie Urbińskim z Bisk. sufr. Urbińskiego, z zamkiem i dwoma portami. Leży nad morzem Adryatyckim, nad rz. Nigolą, o *m.* 7 od Pesaro, 7 od Ankony, 12 od Urbino. Jarmark tu wiel. odprawnie się w miesiącu Sierpniu. dl. 30. 54. sz. 43. 42.

SINIA-WODA, lub *SINUCHA*, rz. w Woi. Braclawkim, która wypływa z Kiiowskiego, odgranicza go od Nowey Serbii i wpada do Bogu.

SINICE, stwo. w Woi. Kiiow. płaci kwarty zł. 1336.

SINKOCIEN. M. Chińskie w Prow. Pekinckiej. Znayduie się niedaleko ztąd wspaniała pagoda.

SINOPE, *Sinope*, dawne i st. M. w Natolii. Niczym jest teraz w porównaniu do tego, czym był przedtym. Tu narodził się Diogenes Cinnicus. Bardzo jest obronne przez swe położenie na międzymorzu iedney półwyspy, gdzie dobry jest port nad morzem czar. o *m.* 30 od Amazyi. dl. 52. 58. sz. 41. 25.

SINTZHEIM, albo *Sinsheim*, M. Niem. w cyr. Szwabickim w Krei-gowii, nal. do Elekt. Palatyna. Marszałek Turenusz zbil tu Cesar. r. 1674. Leży w kraiu błotnistym, o *m.* 4 od Heidelbergi, 3 od Heilbronn. dl. 27. 32. sz. 49. 15.

SINUCHA, ob. *Sinia-Woda*.

SION, góra st. w Azji, w Judei. Łączy się z Jerozolimą z strony połd. Porównywiąc ją, tak jak teraz jest, z opisaniem tey w piśmie S. wcale nie jest podobna do tego, jak dawniey była. Same bowiem tylko na niey rozwaliny znaydują się.

SION, *Sedunum*, dawne i piękne M. w Szwaycarach stol. Walezyi i pow. Siońskiego, z Bisk. sufr. Monstierskiego; którego Bisk. ma tyt. Xęcia Państwa Rzymkiego. Leży na piękney równinie pod

dwóma górami, na których są dwa mocne zamki, nad Rodanem, o *m.* 20 od Genewy, 20 od Berny, 13 od Aousty. dł. 24. 45. sz. 46. 10.

**SIOR**, *Siorun*, M. Azyat. stołeczne Krol. Korei, w Prow. Sengaga. Krol tu ma rezydencyą. Leży nad piękną i szercą rz. dł. 141. 40. sz. 37. 30.

**SIOULE**, rz. wychodząca z Ebruil, w Arwennii; wpada w Allierę przy *Echerolles*.

**SIOUT**, Siut, *Licopolis*, M. w Afr. jedno z największych najludniejszych i najpiękniejszych w całym Egipcie, z pałacem rezydencyi Kalifa. Najpiękniejsze Egipskie płotna tu fabrykują. Leży pod górą; w których mnóstwo wielkich i pięknych grot mieszakanych przez Koltow Greckich znajdują się, o pół *m.* od Nilu, 20 od Kairu. dł. 49. 20. sz. 26. 50.

**SIPHANTO**, ob. Sifanto.

**SIRACUSA**, ob. Syracusa.

**SIRAN**, m. Fr. w Langwedocyi, o *m.* 6 od S. Pons. ob. Ciran.

**SIRETH**, ob. Seret.

**SIRMICH**, *Sirminum*, dawne i st. M. i Hr. w Sklawonii z Bisk. suffr. Koloczskiego. Są to teraz tylko rozwaliny w okolicach Mitrowitzu. Dwa tu odprawiły się Sobory. Ztąd był rodem Cesarz Probus i Walerjusz-Maxymus, z których pierwszy także był zabity. Leży nad Boswethą, przy Sawie o *m.* 13 od Effeku, 15 o Belgradu. dł. 38. 4. sz. 45. 3.

**SISSAC**, m. Szwaycarskie w pow. Bazylejskim, o *m.* 4 od Bazylei; stol. kraia Syfgowii, w równinie leżące.

**SISSÉG**, *Segesta*, Syffel, forteczka w Kroacyi na granicy Sklawonii nad Sawą, o *m.* 24 od Karlstadt. st. jest przez obłężenie, które przeciw Turkom wytrzymało r. 1590. dł. 34. 32. sz. 45. 40.

**SISSOPOLI**, *Appollonia*, M. z Arcy-Bisk. w Turcyi Europ. w Romanii na półwyspie od morza

czarnego uformowancy. Jest nieofiadle, i leży o *m.* 39 od Sztambułu. dł. 45. 35. sz. 42. 10.

**SISTERON**, *Siffarica*, *Sycustero*, Systerona, bogate, ładne i obronne M. Fr. w Prowancyi, stol. tegoż im. Grodu: z Bisk. suffr. Aqueńskiego, z komorą i dobrą cytadellą. M. to jest st. sz. w nim Jan Kazimierz brat Wiadysława Krola Polkiego, a potem Krol Pol. w Marfylii przytrzymany, był ośmiedzony i w niewoli przez dwa lata trzymany, a r. 1635. wypuszczony na instancye Rzepltey u dworu Fr. Leży na prawym brzegu Durence, o *m.* 18 od Akwisgranu, 14 od Embrunu, 150 od Paryża. dł. 23. 36. 4. sz. 44. 11. 21.

**SITKOWCE**, dobra szlacheckie w Woi. Braclawskim, pod Ometyńcami.

**SITNO**, m. w Woi. Trockim w pow. Gradzieńskim, blisko jeziora, o *m.* 2 ku półn. od Metelow. Tegoż im. w Połockim pod pan. Rosyi między bagnami, od Polocka na półn. *m.* 8. Przedtym Krolowfzczyna.

**SITIA**, *Citeium*, m. w Grecyi na brzegu półn. wys. Kandyi przy Golsie tegoż im. Było przedtym Bisk. Leży w gruncie skalistym, nad klinem w morze wpadającym, o *m.* 23 od Kandyi. dł. 44. 4. sz. 35. 6.

**SITTARD**, m. Niem. w Xieftwie juliaceńkim, na granicy Limburckiego, o *m.* 1 od Mozy, 5 od Akwisgrana.

**SITTAU**, ob. Zittau.

**SITTICH**, klasztor w Kanioli niż. ktorego Opat jest bardzo bogaty.

**SIUAS**, *Sebasteia*, W. i piękne M. w Turcyi Azyat. stol. Beglerbegatu Amazyjskiego w Natolii z Arcy-Bisk. Creckim, o *m.* 18 od Jokaty, handluie największy baweiną.

**SIUCHEU**, *Sincheum*, M. Chińskie w Prow. Suchuenie. Leży nad rz. Kiaug i Moją, przy iad

ziorze w kraju żyznym, w którym  
m. ołtwo papug znajduje się. dl.  
122. 30. sz. 29. 13.

**SILVERSHAUSEN**, m. Niemiec. w Xstwie Brunświckim, o  
m. 3 od Brunświku, il. przez ba-  
talię tu stoczoną r. 1553. między  
Albertem Margrabią Brand. i Mau-  
rycem Elektorem Saskim, kto-  
ry z ran na niey odebranych umarł.

**SIVRAI**, *Severiacum*, m. Fr.  
w Piktawii stol. Hr. tegoż im. Kal-  
wini mieli tu swoy kościół. Leży  
nad rz. *Charente*, o m. 10 od *Poi-  
tiers*, 84 od Paryża. dl. 17. 54. sz.  
46. 10.

**SIUT**, ob. Siout.

**SIXFOUR**, m. w Prowancyi  
nad morzem, o m. 3 od Tulonu.

**SIZUN**, wysepka Fr. na brze-  
gach Brytanii, o m. 2 od ziemi sta-  
ley, w diec. Kwimperskiej. Brze-  
gi tey równe są prawie z morzem.  
Sam tu tylko igezmieli się rodzi,  
ktory nie wystarcza do wyżywie-  
nia mieszkańcow, korzonki i ryby  
pryncypalna są żywnością obywa-  
telow tey wyspy. Jest ona jedyną  
osiadłą, albowiem mieszkańcy są  
wolni i zdrowego zażywają powie-  
trza.

**SKALA**, m. w Podolskim z  
stewem, nad rz. Podhorce, na gra-  
nicy Galicyi pod pan. Austr. opa-  
sane niegdyś, pcuthey Sidorowa m.  
3. od Sincotrycza 4. ob. Pieskowa skala.

**SKALA**, *Scala*, m. w Woi.  
Krakowskim, dobra fund. Frań-  
ciszkanek Krak. u S. Jędrzeia, w  
gruntach mających szaby marmu-  
rowe, z dawnym kościołem i deka-  
natem. Niedaleko Słownikow.

**SKAŁAT**, m. na Rusi, teraz  
pod pan. Austr. w cyr. Lwowskim  
w bardzo dobrych gruntach z wiel.  
i rybami sławami, obszernie  
dobra imienia Scypionow, od  
Grzymałowa na poln. m. 2. od  
Trembowli 3.

**SKALDA**, ob. Escant.

**SKALHOLD**, małe m. stol.  
wyspy Islandyi.

**SKALICE**, m. Czeskie w cyr.  
Keniggrackini. W bliskości znaj-  
dują się wielkie iaskinie. Leży o m.  
12 od Keniggracu.

**SKALICZ**, po Węgiei. Sza-  
kolcz, wolne m. w Węgrzech niż.  
w Hr. Nitryeńskim, nad rz. Mo-  
rawą i na pograniczu Morawii.

**SKAŁKA**, góra przy Krako-  
wie, na ktorey S. Stanisław miał  
bydź zabity, teraz na niey wspania-  
ły kościół sioi pod im. tego S. z  
klasztorem Paulinow. Dawniey gdy  
Krolow nazyzych bywała Korona-  
cya w Krakowie, Krol po obrząd-  
ku Koronacyi na skałkę z wiel. o-  
kazalością zwykł się był udawać.

**SKANIA**, ob. Schonen.

**SKAPE**, lub Skompe, m. w  
ziemi Dobrzyńskiej, z bogatym  
kościółem i klasztorem Franciszka-  
now, ktory slynie obrazem cudo-  
wnym. Spustofzone w woynach  
Krzyżackich i pożarami. Jest od  
Rypina na pośd. o m. 3.

**SKAR**, *Skara*, dawne M. Bi-  
skup. w Szwecyi, w Westrogoty.  
Widzieć się tu dają rozwaliny pa-  
łacu, w którym Gotow Krolowie  
mieszkałi. Leży nad rz. Lidą, o m.  
2 od jeziora Wener w błotach, 2 od  
Falkopingi. dl. 31. 35. sz. 58. 16.

**SKARBIMIERZ**, *Scarbi-  
miria*, lub Szkalmierz, m. w Woi.  
Krakowskim, z Kolleg. Kanonikow,  
wspaniałym kościołem, w grun-  
tach bardzo żyznych, o m. 7 od  
Krakowa. Tatarowie r. 1240. pu-  
stofzacy całą Polskę, i to m. nie  
zostawili wolne. dl. 43. 5. sz. 51. 3.

**SKARDYN**, m. w Dalmacyi  
nad Cherchą, ktora pod nim wpa-  
da do zatoki morskiej. Jest stolica  
Bisk. Lac.

**SKARSZEWO**, lub Schoeneck,  
m. Pruskie w Pomeranij, w pow.  
Stargardzkim nad Ferzą z zamkiem.  
Założone r. 1180. w lat 6 po zało-  
żeniu zburzone od Prusakow, i  
wkrótce odnowione było. Przez ku-  
pno dostało się było Krzyżakom,  
na m. 2 od Starogardy.

**SKARZESZOW**, m. w Woi. Sandomirskim, w okolicy żyzney, blisko Zwolenia. Dane było Miechowitom od Odrowążow.

**SKARZYNIE**, stwo w pow. Łatyczewskim płaci kwarty 3176.

**SKAWINA**, m. w Woi. Krakow. nad rz. tegoż im. która o m. 2 powyżey Krakowa wpada do Wisły. dl. 42. 9. sz. 50. 8.

**SKAYSCIE**, stwo w Woi. i pow. Trockim, płaci kwarty zł. 85.

**SKIDLE**, m. w Woi. Trockim w pow. Grodzieńskim, o m. 4 od Grodna.

**SKIE**, *Skia*, *Skya*, wyspa Szcocka, jedna z Westernow na pośd. Prow. Rossy. Małym przemykiem oddzielona jest od Szkocyi. Ma m. 14 dl. a 4 sz. Przedzielają ją różne zatoki, i góry nadmorskie. Grunta ma żyzne, i obfite w piękne pastwiska. Morze okolicznie jest rybne, a góry okryte są lasami, w których bydło liczne się żywi.

**SKIERBIESZOW**, m. w Bełzkim pod pan. Austr. w dobrym położeniu, od Grabowa m. 2 ty-leż na półn. od Zamoyscia.

**SKIERNIEWICE**, lub raczej Skwierniewice, m. w Woi. Rawskim, zaszczycone rezydencyą Prymasow; ergowane ze wsi *Dam-żo*, od Jana Odrowąza Arcy Bisk. Gnieźnieńskiego, który tu i kościół wymurował, przyozdobił je Arcy-Bisk. Oleśnicki, i Baranowski Bisk. Książski zaczęty od siebie pałacem. Wiele następnym Prymasom winne m. to ozdob, ale największey Ostrowskiemu, który tu wspaniały kościół wystawił, pałac i ogrod podług najlepszego wykształcił gustu. Jest dosyć ludne. Leży od Piotrkowa o m. 7. od Wolborza 1. od Warszawy 12.

**SKIRSTYMONIE**, stwo w Xstwie Zmudzkiem w pow. Wielońskim płaci kwarty zł. 1099. nad Niemnem, od Wielony o m. 3.

**SKŁAWONIA**, lub SŁAWO-

**NIA**, ziemia Słowiańska, *Sclavonia*, Prow. Węgierska z tyt. Krol. położona między Dunajem, Drawą i Sawą. Długa jest od z. na w. do Belgradu m. 90 szeroka od Sawy do Drawy m. 20 około. Dzieli się na górną i dolną. Górna styka się z Styryą, zowie się *Rafcyą*, i zawiera 4 Hr. dolna dzieli się na 3 Hr. mieżkana od Serbow, Kroatow, Włochow, Niemcow i Węgrow. Kray ten był dawniey Słowakow siedliskiem właściwym, od których ma nazwisko. *Generallstwo Słowiańskie*, na 3 regimenta r. 1775 zostało podzielone, to jest: Brodeński, Gradyński i Peterwaradyński. Każdy regiment składa się z 16. kompanii luzylierow, i zawiera potrzebną liczbę Artylleryi, huzarow &c. Każda kompania zamyka się w jednym pow. mającym pewną liczbę wśr, które 16 Kapitanow, z Namieśtnikami swemi za Rządcow mają. A tak wszyscy Generallstwa tego obywatele są razem żołnierzami. M. S. Effek. Tegoż im. jest północny Pow. Krol. Pruskiego, który jest w Samlandyi. M. S. jego Memel.

**SKOKI**, m. w Woi. Gnieźnieńskim.

**SKOLE**, m. Ruskie, pod pan. Austr. w cyr. Samborskim, ku granicom Węgier. nad rz. Stryem od Stryia m. na pośn. o m. 4.

**SKÓLSK**, m. w pow. Radzieiowskiem, z stwem płacącym kwarty zł. 45.

**SŁOMLE**, m. w pow. Kowieńskim nad Niemnem, o Kowna m. 5 naw.

**SKOPISZKI**, m. w pow. Wilkomirskim z klasztorem Dominikanow.

**SKORODNO**, m. w pow. Owruckim, o m. 5 od Owruca ku w.

**SKOTNIKI**, w pow. Wiślickim stwo, płaci kwarty 325. Inne tamże, gnazdo imienia Skotnikich.

**SKREBIN**, w pow. Kowieńskim stwo płaci 224.

**SKRZYNNO**, m. w pow. Radomskim, gniazdo rodziny Skrzyńskich, dość porządne.

**SKURKOWICE**, wieś w pow. Opoczyńskim z zamkiem pięknym, gniazdo imienia Skurkowickich. Jest w dobrych gruntach, o m. 3 od Piotrkowa.

**SKURZYNIEC**, w Woi. Braclawskim, stwo płaci kwarty 657.

**SKWA**, *Seguana Sylva*, las wielki w Mazowszu na pograniczu Prus i Podlasia, ciągnie się wzdłuż na m. 10. między rz. Pissą, Leką i Narwą. Obsity jest w najdzikszo zwierza.

**SKWIRZYNA**, m. w Woi. Poznańskim, od Niem. zwane *Schwarin*, leży nad Wartą na trakcie, m. 2 od Międzybżowa.

**SLAGEL**, *Slagella*, m. i Prefektura Duńska na wyspie Zelandyi.

**SLAGUEN**, m. Niem. w Pomeranii nad Wiperą, o m. 4 od Rugenwaldu.

**SLANY**, Schlany, M. i Cyr. Czeski z zamkiem o m. 8 od Pragi. Jest tu Konwikt dla młodzi szlacheckiej.

**SLAWATYCZE**, m. w Woi. Brzeskim Litt. w dobrym położeniu nad Bugiem, na którym tu spław jest wielki, od Białej ku w. m. 5.

**SLAWKOW**, m. w Krakowsk. w Xstwie Siewierskim, drzewem zabudowane, w okolicy obsitey w kruszce srebra Połowiu. Pożarem r. 1455. zrujnowane mocno zostało. Jest od Olkusza o m. 2. od Krakowa 7. dl. 42. 3. sz. 51. 3.

**SLAWKOW**, lub *SCHLAKENWALD*, m. Czeskie, w Cyr. Zafekkim, wolne, leżące w górach mających znaczną rudę. ob. Austerlitz.

**SLAWUTA**, m. w Woi. Wołyńskim, nad Horyniem w gruntach bardzo urodzajnych, od Anopola ku pśd. m. 4.

**SLASK**, ob. Szląsk.

**SLEGO**, *Slegum*, miasteczko i Hr. Irlandskie w Prow. Konna-cyi, o m. 40 od Dublinu z tyt. Vice-Hrab. z portem trudny mającym przystęp; tudzież z mocnym zamkiem. Posyła z Dep. na Parl.

**SLEINIK**, zamek na górze bardzo spadzistej, przy m. S. Gotard, w Cyr. Eilenburckim, w Węgrzech.

**SLESWIK**, *Slesvicum*, Sleszwik, dawne i znaczne M. Duńskie stoł. Xstwa tegż im. w Prow. Gottorpckiej, z Bisk. suffr. Landeńskiego. Było przedtym wolne, Cesarzkie i Anzeatyckie i daleko bardziej kwinące, niż teraz. Wiele poniosło szkody w rozmaitych Niemwoynach. Leży nad Golem Sleinckim, przy którym ma dobry mały port, o m. 10 od Apenrady, 24 od Lubeki, 24 od Hamburga, 50 od Kopenhagi. dl. 27. 30. sz. 54. 40. Xstwo Sleszwickie, albo Jutlandya pśd. Ma w zdłuż m. 8. a w szerz 5. Graniczy na pśn. z Jutlandią, pśn. na w. z morzem Bałtyckim, na pśd. z Xstwem Holstyińskim, na z. z Oceanem. Obfituje w zboża i pastwiska. Nal. do Krol. Duńskiego.

**SLESZYN**, m. mierne w Woi. Łęczyckim, st. poblizkimi lasami i jeziorami wielkimi. Leży na trakcie pocztowym, o m. 3 i pśł od Kutna, 7 od Sochaczowa.

**SLEYDA**, albo *Sleyden*, Hr. w pow. Bissel, o m. 8 od Limburga; nal. do Hr. de la Mare. Rachują go w Cyr. Westfalkim. Oyczyzną jest Sleydana.

**SLITNIKOWA**, m. w Woi. Poznańskim, niedaleko Ofioroga.

**SLOBODA**, m. w pow. Mozyrskim, blisko rz. Słowiefzny, na m. 2 od Kuźmilochn.

**SLOBODA** Krolewska, m. w Woi. Mińskim, nad rz. Berezyną, w pięknym położeniu, o m. 3 ku pśn. od Bobrujska. W Xstwie Słu-



ekim dobra, niedaleko Prypecia  
*Stoboda Skryholowska.*

**SŁOBODYSZCZE**, m. w pow. Zytomirskim, nad rz. od Kodny m. 3.

**SŁOMIANE** Brzeście, m. w Woi. Krakowskim, nad Wisłą, na trakcie pocztowym, w położeniu dobrym, o m. 5 od Korczyna, ty-leż od Krakowa.

**SŁOMNIKI**, m. w Woi. Krakowskim w pobliżu miasta Skali leżące. dl. 42. 12. sz. 51. 1.

**SŁONIM**, *Slonimum*, znaczne M. stol. powiatu w Woi. Nowogrodzkim, dawne, obszerne i ciałe. Miało dawniej twierdzę drewnianą. Miejsce jest seymikow i sądow z szkołami. Kościo-łow ma kilka. Coraz teraz więk-szej nabywa ozdoby, za staro-Ogińskiego Hetmana W. Litt. który tam wyśławił wspaniały pałac komedyalną i inne budynki z ogrodem w tych stronach widzenia go-dne. Leży nad rz. Szczarą, od Nowogrodka na półd. m. 12. od Stucka na z. 17. dl. 44. 12. sz. 52. 52.

Powiat Slonimski, który miał dawniej tytuł Xiwa. rozciąga się wzdłuż na m. 10. ma wielkie lasy, grunta dobre prócz zakątnego w nim poleśia od pogranicza Pińskiego. Ekonomia Slonimska płaci kwarty zł. 20000. a siwo 466.

**SŁONSK**, *Slonscum*, m. stol. pow. w ziemi Dobrzyńskiej, z Ka-łtelanią, leży nad Wisłą, o m. 2 od Dobrzynia.

**SŁOŃTEN**, *Słota*, m. han-dlowne i ludne w Hollandyi we Fryzyi, stol. pow. Westergońskie-go. Leży nad jeziorem Slooter-Met. o m. 1 od Zuiderzée, z kto-rym ma Kommunikacją kanałem, o m. 8 od Stenwiku, 4 od Stawe-ren. dl. 23. 10. sz. 52. 57.

**SŁOWIESZNA**, rz. mała w pow. Mozyrskim, która go od-granicza od Kirowskiego i wpada do Prypecia.

**SŁOWINSK**, w pow. Q-

szmiańskim, nad Berezyną, na m. 3 od W. Łoczyna.

**SŁUCK**, lub *Slucko*, wiel. i znaczne M. stol. Xiwa w Woi. Nowogrodzkim, otoczona wałami mocnymi, ozdobiona zamkiem wspaniałym, kościołami i dobrą budowlą drewnianą. Założone by-ło w wieku 15 od Alexandra Oles-kowicza. St. trzema zwycięstwa-mi Konstantyna Xcia Ostrogkie-go odniesionemi nad wojskiem Ta-tarow, około r. 1520. Ma szkoły i fabryki różne ofobliwie pasew. Le-ży nad rz. Słuczą, od Kopyła m. 5. od Turcza 15. od Petrikowa 24. od Mohylowa 50. dl. 23. 40. sz. 52. 30. Xiwo Słuckie gran. z Woi. Mińskim, z pow. Reczyckim, Mozyrskim, Pińskim i Nowogrodzkim. Posia-dane było wraz z Kopylskim, od Xżąt Oleskowiczow, ale ostatek z tego im. Xżna Zofia, która wprzod była za Jerzym Chodkie-wiczem Katielanem Trockim, wnie-sła je w dom Xżąt Radziwiłłow, których detąd jest dziedzictwem. Twierdzą nasi Pisarze, że Xżęta Słucey mieli miejsce w Senacie Lit. aż do Zygmunta I. Kray jest dobry, wielą oblany rzekami, ob-fitnie w drzewo, luy &c.

**SŁUCZ**, rz. w Woi. Nowo-grodzkim, wypływa z bągu na pograniczu Mińskim, płynie ku pold. pod Stuck, zabiera Mozę, i uchodzi blisko Wielicza do Prype-cia. Tegoż im. rz. w Woi. Wo-łyńskim, ma początek za Bazylią, oblewa Ostropol, Zwiabel, i niedaleko Dubrowicy, łączy się z Horyniem. Kilka małych rz. w się bierze.

**SŁUIS**, ob. Ecluse.

**SŁUPA**, m. w Chełmińskim. B. iż tu w rzece Ossie stawil pa-miątki zwycięstw swych Bolesław Chrobry, żelazne słupy, od kto-rych miejsce to ma nazwisko. Le-ży między Rogoźnem i Łabilzy-nem.

**SŁUPCA**, m. w Woi. Kal-

skim, dosyć porządne; dawniey obwiedzione murami. Leży na trakcie pocztowym nad Wartą od Kleczowa *m.* 3. od Poznania 8. dł. 41. 5. sz. 53. 8. Nal. do Bisk. Poznńskiego, spalone było całe od Krzyżaków r. 1331.

**SŁUPCE**, *m.* w Kujawskim niedaleko Gopła.

**SŁUPIA** stara, wieś o milę od Sandomirza, z pięknym dworem, gniazdo imienia Słupceckich. Leży w bardzo żyznych gruntach, nad Wisłą. W tymże Woi. *Słupia*, *m.* zwane *Nowa*, owierć *m.* od Słupi wsi mieszkanę od samych Katol. *m.* 3 od Opatowa.

**SŁUZEW**, *m.* w Woi. Inowrocławskim.

**SMALANDIA**, inaczej Gothia pold. Prow. Szwedzka składająca część pold. Gothii graniczy na pold. z Ostrogothią. na w. z morzem Bałtyckim, na pold. z Skanią, z Blekingią, na z. z Westrogothią. Ma długi. *m.* 45. sz. 25. zawiera miał 7. i 3 pow. *M. S.* jest Kalmar.

**SMALKALDA**, *Smalcald*, *M.* Niem. w cyr. Frankońskim stoliczne Xstwa Hennebertkiego, nal. do Xcia Hesse-Kasselskiego. *M.* to jest st. przez ligę, którą tu Proteſtańci uczynili r. 1530. 1537. i 1540. jako i przez urodzenie Krzysztofa Cellariusza. Leży nad rz. Smalkaldą nie daleko Werry, na granicy Turynii, o *m.* 14 od Erfordu, 10 od Bambergi, 15 od Fuldy. dł. 28. 15. sz. 50. 43. Wokolicy znajdują się rudy żelazne, stalowe. Zamek tego *M.* zwany *Wilhelmsburg* jest na górze zbudowany.

**SMICZOK**, w Woi. Mińskim, nad Dnieprem, powyżey Rzeczycy.

**SMIDYN**, stwo w pow. Łuckim płaci kwarty zł. 2388.

**SMIGIEL**, lub *Szmigiel*, *m.*

w Woi. Poznńskim, w dobrym położeniu na trakcie pocztowym, fl. wahnemi iarmarkami i handlem, od Poznania *m.* 7. od Leszna 3.

od Włchowy 5.

**SMILA**, *m.* w Woi. Kijowskim w pośród wiel. lasow nad rz. Tazliną.

**SMIŁOWICE**, *m.* w Woi. Mińskim, od Oczyc, ku poln. o *m.* 4.

**SMIŁOWIEC**, stwo w Brzeskim Kujawskim, płaci kwarty zł. 1164. *emphiteufis* Dąbskiego.

**SMIRNA**, Smyrna, dawne *M.* w Turcyi Az. w Natolii. Jest to jedno z najpięknieyszych, największych, najbogatszych, najbardziej kwitnących, i nayhandlownieyszych miast na wschodzie. Liczą tu na 10,000. Grekow 200. Ormianow, 200. Franc. Każdy z tych trzech Narodow ma tu swego Bisk. 15000. Turkow, i 1800. żydow. Znaleść tu można towary wszelkiego gatunku, jako to: bawelnę, materye bawelniane, nici konopne, wełnę z koz Angeryjskich i Hebazarskich, gąbki, kamloty, dywany, lekarstwa, galas, maſtyx, terpentynę z wyspy *Scio*, która jeszcze lepsza jest od Cypryjskiej ale też daleko droższa. Stara Cy-

tadella, forteca i zamek na górze są miasta tego obroną. Smirna częstym ziemi trzęsieniom podpada, które wiele iey poczyniło szkody. Ale trzęsienie ziemi r. 1778. 5 Lipca zupełnie ją zniszczyło, resztę zaś ogień strawił. Wziytkie Eur. Magazyny wiedzy poginęły. Leży to *M.* w bardzo pięknym położeniu, nad małym Golfem przy Archipelagu, o *m.* 73. od Sztambułu. dł. 44. 59'. 45". sz. 38. 28'. 7".

**SMOLANY**, lub *Smolniany*; *m.* w pow. Orszańskim, pad pan. Rosyji, blisko rz. Orzycy, o *m.* 4 ku poln. od Orzy.

**SMOLENSK**, *Smolensum*, wiel. i st. *M.* Mosk. stol. Xstwa, z dawną twierdzą i Arcy-Bisk. Łac. i Ruf. Handel prowadzi bardzo znaczny. Mur który go opasuje jest, na 6 łokci wysoki, i ma wież 52. Ma wiele kościołow bogatych Łac.

i Greckich, szkoły i na 4000. domow. w środku miasta jest twierdza. Było niegdyś poddane własnemu Xzędom. Witold W. Xzęd Lit. opanował go r. 1403. i Xstwo na Prow. obrocil. Wybił się wkrótce Smoleńsk, ale go odzyskał Kazimierz. R. 1514. wzięty był od Moskwy, odebrany od Zygmunta III. 1611. a naprzód 1618. i potem 1634. ustatpiony od Moskwy traktatem. Opanowali go znowu Moskale i otrzymali traktatem Andruszowskim r. 1667. co potwierdziły traktaty 1686. 1764. i 1768. Leży Smoleńsk na wzgórce nad Dnieprem, o *m.* 76 od Moskwy, od Orszy 21. od Warszawy mil. p. cztowych 130. dł. 50. 40. sz. 54. 50. Wielkorządztwo Smoleńskie graniczy z Xstwem Bielskim na poln. z Wielkorządztwem Moskwy na w. z Siewierskim Xstwem i z Woi. Mściławskim na pold. z tymże Woi. i Witebskim na z. Bisk. Łac. Smoleńskie fund. od Zygmunta III. ledwie nie całą ma diec. pod pan. Rosyli ale bez Katedry.

SMOLIN, w pow. Lubaczowskim, stwo, pod pan. Austr.

SMOLWY, w pow. Braślawskim, od Dryświat *m.* 5.

SMOREK, stwo w pow. Orszańskim, w części zostały przy Pol. płaci kwarty 394.

SMORGONIE, *m.* w pow. Oszmiańskim, niedaleko rz. Wilii, od Zodziszkow na z. *m.* 5.

SMOTRYCZ, lub Smorryca, *m.* w Woi. Podolskim, bywało dawniej obronne, z stwem, które z przyległościami, mocą Konfityncyi r. 1768. na Jarugę dobra dziedziczne imienia Potockich zamienione zostało. Leży nad rz. Smotryczą, która wypływa zpoza Felsztyna, oblewa Kamieniec Podolski i wpada do Dniestru, od Skali *m.* 4 na w. tyleż od Kamieńca.

SNEECK, albo SNITZ, pięćkne, ludne i obronne M. Rzpłtey

Holl. w Fryzyi, w Westergowii; szkoły tuteyże Łac. są dosyć śl. Urodził się tu Joachim Hoppes. Leży w kraju błotnistym, o *m.* 5 od Leuwardy. dł. 23. 12. sz. 35. 4.

SNIATYN, *Sniatinum*, dobre *m.* stolica Pokucia, opasane drzewem, z zamkiem, osiadle, wiel. iarmarkami i handlem z Wołoszami, na konie, woly, miód, sol, wosk &c. Zdobią go kościoły Łac. i Ormianow. Pamiętne wojnę Wołoską. Leży na granicy pod pan. Austr. w Cyr. Zaleszczyckim, przedtym stwo. Oblewa go rz. Prut. Jest odel. wowa na pold. ku w. o *m.* 24. od Kołomyi 5. od Stanisławowa 11. dł. 44. 12. sz. 48. 44.

SNIODOW, *m.* w ziemi Łomżyńskiej dobra funduszu E. dukac. Leży blisko Łomży.

SNIPISZKI, *m.* w Woiew. Wileńskim, i nieiako przedmieście Wilna.

SNITKOW, *m.* w Woi. Podolskim, o *m.* 2 na z. od Kopaygoda.

SNOCHOWICZE, stwo w pow. Checińskim płaci kwarty zł. 246.

SOANA, *Suana*, dawne M. Wioskie prawie zrutyrowane w Toskanii, w pow. Sieneńskim; z Bisk. fustr. Sieneńskiego. Urodził się tu Papież Grzegorz VII. Leży nad rz. Florą, o *m.* 16 od Sienny. dł. 29. 15. sz. 42. 43.

SOBERNHEIM, *m.* Niem. w Palatynacie Renn nad Nawą, o *m.* 4 od Krentznachu.

SOBEN, zamek dawny w Krakowskim.

SOBIENIE, wieś o *m.* 4 od Warszawy, śl. fabryką kos, założoną od Jezierskiego Kasztelana Łukow.

SOBKOW, *m.* w Krakowskim z dawnym kościołem, blisko Jędrzejewa.

SOBOTA, *m.* w Woi. Łęczyckim, przy rz. Bzura, między Ło-

wiczem i Leczyca. Tegoż im. m. w stwie Spiskim, w położeniu pięknym zniszczone pożarem.

**SOBOWICE**, stwo w Pomorskim, pod pau. Pruskim; placisko kwarty 1987.

**SOBRARBRA**, Xstwo w Krolestwie Aragońskim. Graniczy na pojn. z górami Pirenejskimi; na w. z Hr. Ribagorzy.

**SOCHACZOW**, m. stoł. ziem, w Woi. Rawskim z starym zamkiem na pagórku, który oblewa rz. Bzura; miejscem jest sejmikow. Leży na trasie pocztowym, od Błonia m. 4. od Gębina 5. od Warszawy 8. dł. 43. 4. sz. 53. 7. Ziemia Sochaczewska ma 2 pow. Sochaczewski i Młeczowski. Stwo płaci kwarty 1535.

**SOCHU**, *Socheum*, M. Chińskie, w Prow. Xenfi. Forteca jego jest obronna. Widzieć się tu daje kościół poświęcony pewnemu ślepemu, który był iako powiadają jednym z najlepszych Politykowie Chińskich. dł. 129. 55. sz. 38. 48.

**SOCHOCIN**, ob. Sączocin.

**SOCIETATIS**, Insulæ, czyli *Wyspy Towarzyliwa*, na morzu pośd. z których znaczniejsze są Bolabola, Huabeina, Ulictea; pod 17 grad: sz. pośd. a 228 dł. Są dobrze uprawne i dosyć zaludnione. Mieszkańcy tuteysji są z przyrodzenia łagodni, i bojaźliwi. Połspolstwo samemi tylko żywi się roślinami. Moźniejszy zaś w dni urozyste używają na stoły świniny i drobin. Żadnych zwierząt domowych prócz świń i płów nie chowają. ob. Morze pośd.

**SOCANUSCO**, Prow. Amer. pojn. w nowey Hiszp. Graniczy na pojn. z Prow. Chiapą, na w. z Gwatymalą, na pośd. z morzem pośd. na z. z Prow. Gwaxaką. Ma dł. m. 35. i prawie tyleż sz. Hiszp. w tey Prow. iedne tylko M. *Socanusco* zwane posiadają. Mieszkańcy tuteysji są zuchwali, okrutni; i nie dozwalają mndzyć się bar-

dzo Hiszp. w swych kraiach.

**SOCOTERA**, *Discuria*, Sokotera, wyspa leżąca między Arabią szczęśliwą i Afr. o m. 60 od Kapu Gwardafui. Ma dł. m. 20. sz. 9. Obsituie w owoce i bydło. Ma własnego Krola, dependującego od Szeryfa Arabskiego. Mieszkańcy są Chreścianie, ale dla niedostatku Missionarzew ledwie słaby cień Chreścianstwa między niemi widzieć można. dł. 69. 45. 71. sz. 120. 25.

**SOCZENIAWA**, rz. w Krakowskim, płynie pod Proszowice wpada do Wisły.

**SOCZOWA**, Soczawa, M. w Turcyi Eur. w Moldawii, nad rz. Seretem. dawniey stołecz. i rezydencya Xstwa, teraz wcale spuścizła. St. wojnani Multanow z Pol. o m. 13 od Jassow, 22 od Kronstadt, 55 od Kamieńca. dł. 44. 45. sz. 47. 20.

**SOEST**, Soust, *Suzatum*, wiel. piękne i bogate M. Niem. w cyr. Westfalskim, w Hr. Marchii. Przedtym było Cesar. i Anzeatyckie, ale teraz nal. do Krola Pruskiego. Ulice tuteysze są skrapiane wodą źródła na podziw głębokiego. Oyczyną jest Alberta Aldegrata. Leży o m. 4 od Lipstadu, 7 od Munsteru, 11 od Paderborny. sz. 51. 43. dł. 25. 50. Wokolicach M. tego w Saffendorpie sol znajduje się. Do m. nal. 10 Parafii.

**SOEST-DYCK**, dom roszkowny i wspaniały Xżęcia Arauzkańskiego w Prow. Utrechtskiej blisko Amerfortu.

**SOFALA**, albo **CEFALA**, Krol. Afr. w Kasreryi na brzegu Mozambickim na przeciwko Zangwabar. Graniczy na pojn. z Krol. Monomatapą, na w. z morzem Mozambickim, na pośd. z Krol. Sabią, na z. z Krol. Manickim. Znajdują się w tym kraju bogate miny złote i żelazne i wiele stoni. M. S. jest Sofala. Nal. do Portug. którzy ta zbudowali fortecę, kte-

ra jest wielkiej wagi dla handlu w Indyach i Kafirryi. M. leży nad przegiem morza na wiel. wyspie, przy uysciu rz. zwaney Sofala. dł. 54. 15. sz. 20.

SOFFA, albo ZOFIA, *Sophia*, u Bulgarow *Friadyza*, wiel. M. w Turcyi Europ. stol. Bulgaryi, i rezydencya Beglerbeia Romelii, st. jest przez swoy handel, i koncylium, ktore się w tym m. odprawilo w r. 347. na prozbę S. Anafazego. Są tu katolicy mairący swego Arcy-Bisk. i mnostwo wiel. żydow. Leży na wielkim trakcie Tureckim, w obszerney równinie, w powietrzu niezdrawym, nad rz. Boiana, o m. 100. od Szambulu, 81 od Belgradu, 35 od Adriano-pola, 28 od Nissy. dł. 41. 30. sz. 42. 30.

SOFROY, m. w Krol. Fezańskim, o m. 5 od Fezu. W okolicach tuteyszych barzo piękny znayduie się meczet. Leży w dolinie pod górą tegoż im. składającą część góry Atlas, nad dwoma rzekami.

SOGNO, Prow. Afr. z tyt. Hr. w Krol. Kongańskim. Graniczy na połu. z Zairą, na pold. z Ambrizą, ktora ją oddziela od Krwa Bambańskiego, na z. z morzem, a na w. z pow. Pango i Sundi. Jest to kray suchy i piaszczysty wzdłuż morza rozciągający się. Znaydują się w nim zupy solne. Oszczędność i praca mieszkańców sprawnie, że ten kray lubo nie-płodny, przecież desyć dla ich wyżywienia wydaie. Hr. Sognofcy są wielce możni. Wyznają wiare Chrześciańską, rownie jako i ich poddani. M. S. tey Prow. jest Banza Sogno, ktore jest maie, puste i nieludne. Kapucyni mają tu swóy kościel. dł. 29. 40. sz. południowey 6.

SOIGNIES, *Sonégia*, m. w Niderlandzie w Hanowii, w Hr. Mońskim. Leży nad Senną, przy lesie, o m. 3 od Mons, 4. od Bin-

che, 7 od Bruxelli. dł. 21. 44. sz. 50. 32.

SOISSONS, *Augusta Swoffonum*, *Swoffones*, Swessyon, dawne wiel. i znaczne M. w wyspie Fr. stol. pow. Swessyofskiego, z tyt. Hr. z Bisk. sufr. Reimskiego. Bisk. tuteyszy ma prawo święceni Krola wtedy, kiedy nie jest Arcy-Bisk. Reimski przytomny. Jakoż S. Ludwik, Filip śmiałym przezwanym, jego syn, i Ludwik XIV. byli święceni przez Bisk. Swessyofskich. S. Syxtus mianym jest za pierwszego tuteyszego Bisk. Jest tu klasztor Dominikanek iedyny w całej Fr. zamek na miejscu tego, w którym Krolowie Fr. z pierwszey famalii przemieszkiwali, akademія erygowana r. 1674. grodow 7 i 6 Opactw. Stoczone tu były batalie raz r. 486. w ktorey Klodowenz zbil Siagryusza, drugi raz 922. w ktorey Karol prochy był zбитy, lubo mężnie swą ręką zgladził z tego świata Roberta de Paris swego Kompeytora. Swessyon leży w dolinie miley i żyzney nad rz. *Aisne*, o m. 12 od Rheims, 23 od Ambianu, 24 od Paryża, 8 od Laony. dł. 20. 59'. 28". sz. 49. 22'. 32". Powiat Swessyofski graniczy na połu. z pow. Laonńskim, na w. z Szampanią, na pold. z *la Brie*, na z. z Walezją. Obfituie w zboże pastwiska i laly.

SOKAL, *Socalia*, mierne M. w Belzkim, zaszczycone klaszto-rem i kościołem bogatym Bernardynow, uczęszczanym dla cudownego Maryi Panuy obrazu, st. obozowaniem tu woyska Pol. wynoszącego na 100000. ludzi r. 1650 i sfloczoną przeciw Chmielnickiemu Utarczka. Tu poległ st. Piotr Firley Wda. Leży w równinie nad Bugiem; żydzi prowadzą tu handel nikizemny. Jest teraz pod pan. Austr. stol. dystryktu. Miało niegdys zamek, o m. 2 od Wareza, 10 od Łucka, 10 od Zamościa, 1 od Tartakowa.

**SOKOL**, *Socolta*, m. w Woi. Połockim z zamkiem. W wojnach blok. nieraz wzięte i odbierane było. Jest w dobrym położeniu nad zbiegiem rzek Dryfły i Niffy, o m. 5 ku połn. od Połocka. Pod pan. Rossyi.

**SOKOLEKA**, m. w Woi. Trocki, na traktie pocztowym, od Kuzniecy m. 4.

**SOKOLNICA**, m. w Woi. Kijewskim, nad Dnieprem między Kłobuką i Czerkasami. W Woi. Sieradzkim, w ziemi Wieluńskiej słowo *Sokolnickie* płaci kwarty zł. 2581.

**SOKOLNIKI**, m. w Woi. Poznańskim.

**SOKOŁÓW**, *Socolonia*, mierne m. w Woi. Wołyńskim, B. przegrana wojsk Pol. z Tatarami pod Zygmuntem I. Leży na traktie pocztowym, o m. 7 od Zytomierza, 4 od Berlyczowa, od Zwahla 5.

**SOKOŁÓW**, m. w Woi. Sandomierskim, dośc. porządne, i w pięknym położeniu, od Leżajka na z. m. 3. od Łancuta 4. Jest pod pan. Austr. w Cyr. Pilźnieńskim. Też im. m. w Woi. Podlaskim, na traktie pocztowym, blisko Węgrowa, o m. 2 od Grannego. Inne w pow. Słonimskim z słowem, które z przyległościami płaci kwarty zł. 2761.

**SOKOŁÓW**, m. w Halickim pod pan. Austr. nad rz. Swicą, w okolicy mającej sol, od Stryya o m. 2. od Zurawny 3.

**SOKOŁÓWKA**, m. w Woi. Braclawskim, nad małą rz. od Umania na połn. m. 5. Inne pod pan. Austr. w Cyr. Lwowskim, o m. 2 na połn. od Firleiowa, ode Lwowa 5. Tamże inne w Cyr. Bełzkim na traktie pocztowym od Bułki m. 2. od Brodow 3.

**SOKOLUPIANY**, w Xstwie Zmudzkiem, w pow. Wielońskim, słowo płaci kwarty zł. 863.

**SOLA**, lub **SALA**, rz. w Krakowickim, płynie od Szląska pod

Zywiec, Białę, Kenty i pod Oświęcimem wpada do Wisły.

**SOLCZA**, m. w Woi. Krak. na traktie pocztowym, od Iwanowic na połn. m. 2.

**SOLDAU**, lub **DZIAŁDOW**, m. Pruskie z zamkiem, w pow. Neydenburskim, nad rz. Soldau, przy granicy Mazowsza.

**SOLDIN**, piękne M. stol. nowey Marchii Brand. w pow. Landsberskim. Leży nad jeziorem tegoż im. o m. 7 od Landsbergi.

**SOLEC**, *Solecia*, mierne m. w Woi. Sandomierskim, w pow. Radomskim, przyozdobione zamkiem odnowionym od Xcia Zbarazkiego wspaniałym klasztorem XX Reformatorów na górze. Jest w pięknym położeniu nad Wisłą od Janowca, o m. 6. słowo Soleckie płaci kwarty zł. 5728. podległe prawu emfiteutyicznemu Chomętowskich.

**SOLEC**, m. w Woi. Inowrocławskim, nad Wisłą, sł. dawniej warzeniem halunu, jest pod pan. Prus. od Torunia ku z. m. 3. Też im. w Przemyślskim zalecone żupaniami soli warzoney.

**SOLEME**, m. w Hannonii Fr. o m. 2 od *Quennois*.

**SOLEME**, m. Fr. w pow. Maine, nad Sartą, o m. 1 od Sable. Piękny tu jest kościół Bened.

**SOLFATARA**, góra przy Puzzuolo, w Krol. Neapolitańskim; która już przestała ognie wybuchać. Zbierają na niej siarkę i azun. Nazwiłko iey jest zepsute z *Solfarata*, o m. geograficznych 2 od Wezuwiusza, z którym ma komunikacją podziemną.

**SOLIGNAC**, *Solemmacium*, Opac. Fr. fund. r. 631. zakonu S. Bened. czynił do r. 2300. liwr. Leży o m. 2 Limoges.

**SOLIGNAC**, m. Fr. o m. 3 od Puy.

**SOLINGEN**, w Xstwie Bergeskim, o m. 6 na połn. od Kolonii nad Wupperą. Sł. jest przez dobre łoża, głównie i żpady, które

re tu robią.

**SOLLIES**, m. Fr. w Prowaucyi, o m. 3 od Tulonu. Było tu dawniej Kollegium Jezuitkie.

**SOLMO**, m. w Węgrzech wyż. w Hr. Krafneńskim, z zamkiem, gniazdo familii Batorych, z ktorych Stefan był Krolem Pol. Jest od Kolofwaru, o m. 11 od Samborza 38.

**SOLMS**, albo raczey Hohen-Solms, *Solma*, Hr. i m. Niem. w Cyr. wyż. Renu w Weterawii, z mocnym zamkiem. Leży o m. 2 od Giessen, 3 od od Herborny. dl. 26. 19. sz. 50. 34. Hr. Solmskie ma m. 12 dl. 4 sz. Leży w Weterawii w Cyr. wyż. Renu, bierze swoje im. od rz. Solms płynącej przy Wetzlarze i wpadającej w Lahnę. Familia Solmska dzieli się na 12 linii, z ktorych najstarsza Solms-Braunfelska była wyniesiona na godność Xzęcą Państwa Rzymkiego przez Cesarza Karola VII. r. 1742. Dom Solmski ma 4 głoły w Cyr. Refskim wyż.

**SOLOGNAC**, Solignac, ob. Salagnac.

**SOLOGNE**, *Secalania*, mała kraina Fr. składająca część Prowin. Orleańskiej na połd. Ligiery. Ma m. 25 wzdłuż, 2 wszerz. Kraj jest bardzo miły; obfitujący w lasy, pastwiska i zwierzyne. M. S. jest Romorantin.

**SOŁOK**, m. w pow. Witkomińskim, blisko rz. Illukstzy, od Jeziorozca m. 4.

**SOŁOKAMSKO**, M. w Państwie Moskiew. nad rz. Ufolką, o m. 30 od Permi, fl. przez szyby solne, które w okolicach jego znajdują się i wydają naleypszą sol w Moskwie. Obfitnie też w dobre konie. dl. 75. r. sz. 59. 16.

**SOŁOR**, wyspa, na morzu Indyjskim na połd. wyspy Celebes. Ma swego własnego Krola. dl. 140. sz. połd. 8.

**SOŁOTURNA**, u Franc. *Solothure*, *Salodurum*, Solothurn, dawne, wiel. i mocne M. Szwaj-

carskie, stol. Kantonu tegoż im. Daie się w nim widzieć wielka liczba wspaniałych budowli, z ktorych znaczneyse są Kollegiata, dom niegdyś Jezuitow, pałac Półow Fr. i Ratusz. Jest w miłym położeniu na wzgórku, nad rz. Aarą, o m. 8 na półn. ku w. od Berny, 11 od Bazylei, 18 od Zurychu. dl. 25. 5. sz. 47. 18. Kanton Solurski jest Katolicki i 11 z Kantonow Szwajcar. graniczy na półn. z Kantonem Bazyleyckim, na w. i połd. z Kantonem Berneńskim, z tymże na z. i z Bisk. Bazylei. Kraj obfitnie w wszelkie potrzeby życia. Rozciąga się wzdłuż bardziey, niżeli wizerz, rozległy po nad rz. Aarą.

**SOŁOTWIN**, lub Solortwinna. m. w Pokuciu pod pan. Austryac. fl. żupami soli warzoney, i lasami kędrowymi, Leży nad rz. Bystrycą, od Stanisławowa m. 4 od Kołomyi 7.

**SOŁOWECKY**, wyspa na morzu białym, która Moskalom dostarcza Marienglasu naleypszego. Jest tu klasztor służący wypieka fortecy.

**SOLRE-LE-CHATEAU**, m. Fr. w Hamonii, o m. 3 od *Marbeuge*. Turenniusz przy wzięciu tuteyszego zamku r. 1627. odnowił przykład rostopności Scypiona Afr.

**SOLSONA**, albo *SALSONA*, *Celfona*, m. obronne Hiszp. w Katalonii z Bisk. sufr. Tarragońskie-go. Leży na górze przy *Cardenero*, o m. 4 na półn. od Kardony, 18 od Tarragony, 16 od Barcelony. dl. 19. 12. sz. 41. 50.

**SOLTAU**, m. i grod w Xstwie Zelleńskim, o m. 11 od Zelli. Jan Bisk. Hildelheimski zbil przytym M. Henryka Xcia Brunświckiego r. 1519. Przed tym m. rz. Soltau zbiega się z rz. Boghiną.

**SOTWEDFL**, *Saltzwedel*, *Solisquella*, *Heliopolis*, M. Niem. w starey Marchii Brand. nad Jetzą, o m. 7 na połd. Danebergi. dl. 28.

23. sz. 53. 4.

**SOMASKA**, wieś w pow. Medolańskim, gdzie jest klasztor główny reguły S. Aug. zakonu Somałków zwanego, założony r. 1528. o m. 3 od Bergamu na połu. ku z. blisko Lago di Lecco.

**SOMBERNON**, m. i Baronia Fr. w pow. Auxois, na wyspicy Fr. w o m. 6 od Dijon.

**SOMBRERO**, wyspa Amer. połu. jedna z Antylskich. Jest figury kapelusza i piśta. dł. 314. sz. 18. 26. Drugą tegoż im. wyspa leży o m. 21 na połu. od Nikobaru na morzu Indyjskim. Obywatele są powolni, bojaźliwi i bardzo grzeczni. Xięża ich tym się stroją sposobem jak na naszych obrazach diabłów malują. Znajduje się na tej wyspie pewna roślina kryjąca się w ziemi, na iey dotknięcie. Korzeń iey nie co innego jest tylko robak, który się zmniejsza im bardziej ziele powiękiza się, które częstokroć drzewo pomierney wysokości przechodzi. Jeżeli kto wyrwie to ziele za młodu ieszcze, wtedy ono twardnieje, i staie się podobne koralowi białemu. *Czytaj Pana Lancaster podróż do Indyi zachodnich.*

**SOMERTON**, m. Angl. w Prow. Sommerset. Przedtym było bardzo znaczne i nadało łwey Prowin. im. Leży o m. 26 na połu. ku z. od Londynu. dł. 14. 30. sz. 51. 12.

**SOMME**, *Sumina, Somons*, rz. Fr. w Pikardyi. Zaczyna się w *Ferveques*, w Wermendeńskim powiecie, a przepłynąwszy Pikardyę wpada w la Manche między *Crotay* i S. Walerym. Zaczyna być spławną od Bray.

**SOMMERDA**, albo **GROSEN-SOMMERN**, M. i grod w Turryngii nad rz. Unstrut, o m. 8 na w. od Mulhausen. Nal. do Elekt. Mogunckiego. Odprawiają się tu trzy walne jarmarki na rok.

**SOMMEREUX**, m, Fr. w

Pikardyi, o m. 6 na połu. od Belowaku.

**SOMMERFELD**, M. z starym zamkiem nad rz. Kupą, w Prow. Krosieńskiej, o m. 6 na połud. od Krosna. Nal. do Kroła Pruskiego. Kwitną tu rękodziela sukienne. Dziedzictwo familii de Breddow.

**SOMMERSETSHIRE**, *Somer-setia*. Prow. nadmorska Angiel. z tyt. Xstwa. Pofyla z Dep. na Parl. Graniczy na połu. z Gloucestershirem, na w. z Hr. Wilt, na półd. z Hr. Dorset i Devonshirem, na z. z odnogą Sawerneńską i Devonshirem. Ma m. 17. dł. 14. sz. i zamyka w sobie 937,500. morg. Obfituje w zboże, owoce, pastwiska i bydło. Znajdują się w niej rudy różne i źrózła lekarńkie. M. S. iey jest Bristol.

**SOMMERSHAUSEN**, piękne m. w Frankonii z zamkiem, w powiecie Speckfeldskim, o m. 2 od Wurtzburga. W okolicach tutejszych dobre znajdują się winnice.

**SOMMERSY**, m. Fr. w Normandyi, o m. 6 na połu. od Lions.

**SOMMIERES**, *Sumerium*, m. Fr. w niż. Langwedocyi w powiecie Nisnieńskim. Kalwiniści ie ufortyfikowali dosyć dobrze. Leży nad rz. Widurlą, o m. 4 na połu. ku z. od Nismes. dł. 21. 45. sz. 43. 38.

**SOMPY**, m. Fr. w Szampaniż nad rz. Py, z tyt. Baronii.

**SONCINO**, *Soncium*, m. Włoskie w pow. Kremoneńskim w Xstwie Medyolanu. Z natury jest obronne. Leży naprawym brzegu rz. Oglii na granicy Bressanu, o m. 8 na połu. ku z. od Kremony, 8 od Bressi. dł. 27. 22. sz. 45. 24.

**SONDERBURG**, m. Duńskie na wyspie Alsen. Mieszkańcy są dobrzy maytkowie.

**SONDERSHAUSEN**, M. w Turryngii w Xię. Szwarcenburkim nad Brebrą i Wiperą, o m. 4 na półd. od Northausen z zamkiem na gó-



rze, w którym prócz innych ciekawości widzieć się daje statua na dwie stopy wyśoka z pewnego metalu, nikomu nieznanego, ulana.

**SONDRIO**, m. w Walelinie nad Addą, o m. 7 na połd. ku z. od Chiaweny.

**SONDSKIE** wyspy lub Sundskie, *Insulæ Sunda*, na morzu Indyjskim na z. Moluckich przy ekwatorze będące. Znaczniejsze są Sumatra, Borneo, Jawa, Bali, Madura i Banka. Inne są pomniejszych. Wszystkie wyspy Sondske leżą pod gradusem. dl. 138--158. sz. połn. 8--8. sz. połd. ob. wyspękażdę z osobna. Przesmyk Sondski leży między Sumatrą i Jawą pod 5. i 6 grad. sz. połd.

**SONNEBERG**, m. i grod w Frankonii w Xstwie Koburskim, o m. 6 od Koburga na połn. ku w.

**SONNEBERG**, Hr. i zamek w Szwabii Austr. nad Illą, o m. 5 od iey uścia w Ren, 4 od Feldkirku.

**SONNEBURG**, piękne M. w nowey Marchii Brand. nad Wartą, o m. 4 od Kuftryna, stol. Kommanderyi zakonu S. Jana. w Brandebur. i Saxonii. W. Mistrz Maltański wielkie ma pretensye do tey Kommanderyi, ale Krol Pruski nie cierpi żadnego w swych Państwach, któryby iego nie był poddanym; i dla tego iego Kawalerowie uznawać go muszą za swego pana. Kawalerowie są od Kroia kreowani. Są religii Protestantckiey, i żenić się mogą kiedy chcą. Sonneburg ma 10 miast pod swoją dependencyą. Zamek tuteyszy jest to gmach przepyszny.

**SONNENSTEIN**, ob. Pirna.

**SONNEWALD**, pow. wolny i m. w niż. Łuzacyi nad Dobęszą z zamkiem i fortyfikacyami. Leży o m. 6 od Kotbuza i do domu Solmskiego nal.

**SONQUAS**, Sonkafowie, narod Afr. w części połd. znajduią-

cy się. Są to Kafrowie mieszkający po górach, i żywiący się zwierzyną i korzoukami. Kobiety tak są biegłe w polowaniu, jak mężczyźni. Domy ich złożone są z gałęzi sitowiem pokrytych. Daleko przędzey biegną nizeli dziez skoliczna

**SONTHEIM**, m. ziem. w Frankoni, w Hr. Limbur. o m. 6 od Halli Szwabskiey.

**SONTRA**, m. i grod w niż. Haliyi, między górami; o m. 7 na z. od Eisenacha. Nal. do domu Hesse Reinfelckiego.

**SONZAY**, m. Fr. z zamkiem, o m. 5 od Tours leżące.

**SOPHIANA**, *Sophia*, Zofiana, M. Azyat. w Persyi w Aderbijanie. Leży w błotnistej dolinie, o m. 10 od Tauris. dl. 64. sz. 38. 15.

**SOPHIA**, ob. Soffa.

**SOPHIENBERG**, zamek Krodunskiego na wyspie Zelandyi.

**SOPPOW**, m. w Halickim z żupanii soli warzoney, pod pa. Austr.

**SOPRONY**, albo **ODENBURG**, *Sempronium*, M. obronne z Hr. w niż. Węgrzech nad małą rz. przy jeziorze Fertó. Leży o m. 11 od Wiednia, 11 od Preszburga. dl. 34. 42. sz. 47. 40. Ma szkoły Luter. R. 1681. Protestańci na seymie miannym w tym m. otrzymali wolność swey sekty w Węgrzech.

**SORA**, *Sora*, M. Wł. w Krolestwie Neapolitańskim w ziemi Lavorze, z pięknym zamkiem, tyt. Xstwa i Bisk. od samego tylko dependującym Papieża. Tu się urodził Kardynał Baroniusz. Leży nad rz. *Carigliano*, na granicy kompanii Rzymskiey, o m. 22 od Rzymu, 26 od Neapolu. dl. 31. 14. sz. 41. 47.

**SORA**, m. obronne Duńskie, na wyspie Zelandyi z pięknym Kollegium dla edukacji młodziezszlachtetney. Leży przy jeziorze, o m. 15 od Kopenhagi. dl. 29. 28. sz. 55. 26.

**SORA**, m. Szląskie w Xstwie Ra-  
boriskim, o m. 9 od Raciborza.

**SORANO**, m. Włoskie w po-  
wiecie Orwietaskim, w stanie Pa-  
piezkim.

**SORATOW**, ob. Saratow.

**SORAU**, *Soravia*, powiat  
wolny, i m. obrotne Niem. w Cyr.  
wyż. Saxonii, w niż. Luzacyi. Le-  
ży na granicy Szląska przy rz.  
Bober, o m. 5 od Budissen, 13 od  
Gerlitz. dl. 32. 58. sz. 51. 38.

Urodził się tu Bazyl Faber i Mi-  
chał Neander. Tegoż im. m. w Lu-  
zacyi niż. w Cyr. Gubińskim z  
zankiem wspaniałym rezyden-  
t. Grafow Promnitz, do których to  
m. z włością swą nal.

**SORBONNA**, wieś Fr. w  
Szampanii w diec. Remenńskiej, o m.  
2 od Remen, il. urodzeniem Ro-  
berta Sorbona, spowiednika S. Lu-  
dwika i fundatora Akademii Sor-  
bonńskiej r. 1253. Robert *de Do-*  
*vray*, którego niektórzy nmiemali  
był fundatorem Sorbonny, że za-  
pił i Robertowi Sorbonowi pewną  
summę na tę fundacyą jest tylko  
dobrodziem. Jego zapis uczy-  
niony 13 Marca r. 1258. jest dla  
nowych studentow, a przeto jest  
tylko powiększeniem pierwszej  
fundacyi.

**SORDE**, m. Fr. w Gaskonii  
w diec. Daxenkiej. Leży o m. 4  
od Daxy, nad rz. *Gave d' Oleron*.  
Jest tu Opac. Bened. czyniące do  
r. 900 liwr.

**SORENTO**, ob. Sorrento.

**SORSE**, *Soricini* m, Opac.  
Fr. w Langwedocyi, o m. 2 od S.  
Papoul, zakonu S. Bened. czyni  
do r. 10000. liwr. Znajduje się w  
tym Opac. ff. Kollegium, w kto-  
rym ofobliwży układ edukacyi ma,  
swoich chwalcow i krytykow.

**SORGUES**. rz. w Hr. We-  
zynskim wychodząca z źródła  
*Vaucluse*. Zaczyna być spławną,  
o 500. krokow od swego początku;  
wpada w Rodan dwoma uyscia-  
mi.

**SORIA**, M. Hiszp. w starey  
Kastylii, wystawione na rozwali-  
nach dawney *Numancyi*, przy  
źródle rz. Duero, o m. 12 od Ta-  
razony. dl. 11. 33. sz. 41. 48.

**SORLIN**, m. Fr. w pow. *Bu-*  
*gey*, z tyt. Murgr nad Rodanem,  
o m. 7 od Bellay.

**SORLINGUES**, *Sillinc*, wy-  
spsy Sorlingiskie w Anglii, o m. 8 od  
Kapu Kornwalii leżące. Liczą ich  
na 145 w kolo ułożonych. Zna-  
cznieysze pomiędzy nimi są. S.  
Maria, Annoth, Agnes z latarnią  
moriką, Sanson, Sily, Brefar,  
kuskio, S. Helena, S. Marci i Ar-  
thus. Obfitują prawie wszystkie w  
dobre pastwiska. Znajduie się na  
nich wiele skał, zwierzyny i wo-  
dnego ptastwa, w niektórych ie-  
szcze są rudy stalowe.

**SORNIN**, (S) m. Fr. w San-  
tonii o m. 3 od Marenes.

**SOROA**, m. Duńskie w Ze-  
landyi w bardzo miłej okolicy,  
ff. Rycerską Akademią, dla ktorey  
Baron Holberg, Baronią swego im-  
darował.

**SOROKA**, m. w Multanach  
na pograniczu Woi. Braclawskiego,  
od ktorego Turcy r. 1662. odstąpić  
byli przymuszenni, a ktore r. 1769.  
od Moskwy w perzynę obrocone  
zostało. Leży nad Niestrem.

**SORR**, m. Czeskie w cyr. Ke-  
niggrackim. Prusacy zbili przy  
nim Austr. 30 Września r. 1745.

**SORRENTO**, *Surrentum*,  
dawne M. Wło. w Krol. Neapoli-  
tanskim w ziemi Laworze, z Ar-  
cy-Bisk. Wiele tu szlachty osia-  
dley znajduje się. W nim urodził  
się ff. Torquato Tasslo. Leży nad  
Golfem Neapolitańskim, na brze-  
gu pośn. półwyspy, o m. 7 od Nea-  
polu 4. od Amalfi. dl. 31. 52. sz.  
40. 40.

**SORSTEN**, *Sorstenum*, da-  
wny zamek w Krakowskim.

**SOS**, m. Fr. w pow. Foix, o  
m. 6. od Foix przy lasach, Oyczy-  
zna Jana Sillhona. Tegoż im. jest m. w

Nawarze z zamkiem, w którym Ferdynand katolicki urodził się.

**SOSENOWKI**, dawne m. w Woi. Kiiowski, blisko początku rz. Repin, od Motowidlowki ku z. na półn. m. 3.

**SOSNIÇA**, m. Ruskie dawniey obronne dobrym zamkiem. Tegoż im. m. w Woi. Połockim. Inne w Xstwie Czerniechowskim, nad rz. Ubiedzą blisko uścia iey do Dolny, przy wiel. lasach.

**SOSNOWICA**, m. w Ziemi Chełmskiej, z pięknym pałacem, dobrze zabudowane, gniazdem jest domu Sosnowskich, i dziedzictwem ichże.

**SOSPELLO**, *Sospitellum*, m. w Hr. Nicejskim, o m. 6 od Nicei. Jest oyczyzną X. Raynalda Jezuity. Fr. go dobyli r. 1692. i oddali r. 1696.

**SOTTEVAST**, m. Fr. w Normandyi, o m. 3 od *Valogne*, z zamkiem i Przeorstwem.

**SOTTEVILLE**, m. Fr. w Normandyi na przeciwko Rotomagu, z drugiey strony mostu na łyżwach leżącego.

**SOTTO-VENTO** wyspy, ob. Antylskie.

**SOUBISE**, *Subisia*, m. Fr. w Santonii z tyt. Xstwa, ktore nosi jedna linia domu Rohanów. Leży na wzgórk nad rz. Charente, o m. 2 od *Broage*, 5 od *Rozelli*.

**SOUCY**, m. Fr. o m. 2 od Sens.

**SOUILLAC**, *Sollizcum*, m. Fr. w pow. Kadurckim. Blizko jest Opac. Bened. tegoż im. Leży nad Borezą przy rz. Dordogne, o m. 3 od *Sałaty*. dł. 19. 20. sz. 45. 3.

**SOULE**, kraina między Nawarą i Benearną. Mauleon jest w niej pryncypalnym m. Tegoż im. m. Fr. w Szampanii.

**SOUILLANS**, m. Fr. w Pi-ktawii, o m. 3 od *Garnache*.

**SOUPROSE**, *Suprosa*, m. Fr. w Gaskonii, w bagnach, przy rz. Adurze, o m. 3 od *Tartas*.

**SOURCHES**, zamek z tyt. Margr. w pow. Cenomańskim.

**SOURDEVAL**, m. w Normandyi, o m. 2 od *Mortain*.

**SOURE**, *Saurium*, M. Portugal. w Estremadurze nad rz. tegoż im. o m. 5 od *Konimbryki*, z zamkiem.

**SOUREZE**, ob. *Soreze*.

**SOUSEL**, *Sufella*, m. Portugal. w Alenteji, o m. 3 od *Estremos*. Si. jest przez bitwę, ktora tu stoczona była r. 1643. między Hiszp. i Portugal.

**SOUTHON**, m. Fr. w Gaskonii, w pow. *Launes*.

**SOUTAMPTON**, *Clausentum*, M. znaczne Angiel. w Hansbirze, ktorey Prow. mieni się bydź stolecznym, lubo *Winchester* mu tego tytułu zaprzecza, sobie przypisując; z dobrym jest portem i z tyt. Xstwa. Posyla 2 Dep. na Parl. Leży nad wiel. odnogą tegoż im. między rz. *Testą* i *Ichungą*, o m. 23 od *Londynu*. dł. 16. 23. sz. 50. 51.

**SOUTERAINNE**, m. Fr. w pow. *Lenowiceńskim*, o m. 10 od *Limoges*.

**SOUTHWARCK**, albo *Soubrick*, piękne i wiel. m. Angiel. w Prow. *Surrey*, połączone z *Londynem*, pięknym mostem na *Tamizie*. Tu *Arcy-Bisk. Kantiaryjski* rezyduje w pałacu nazwanym *Lambeth*. Posyla 2 Dep. na Parl.

**SOUVIGNY**, *Salviniacum*, m. Fr. w pow. *Burbońskim*, ktorego było przedtym stol. z bogatym Przeorstwem Bened. w ktorym widzieć się daią groby wielu *Panow de Bourbon*. Leży nad rz. *Quesne*. o m. 3 od *Bourbon l'Archaubaud*, 2 od *Moulins*, 67 od *Paryża*. dł. 20. 51'. 38". sz. 46. 37'. 9".

**SOYON**, m. w pow. *Wiwareńskim* daiące tyt. Xstwa *Xciom d'Uzez*. Leży nad *Rodanem*, o m. 2 od *Walencyi*.

**SOZA**, lub *Sosz*, rz. w Woi.

Mściawskim, która wypływa od połno-y. z pogranicza Moskwy, płynie pod Krzyczow, Propoyk, Homel i przy Łoiowogrodzie wpada do Dniepra: jest żeglowną na m. 3 od uścia.

SPA, *Spadum*, m. Niem. w Bisk. Leodyjskim, w Margr. Franchimont, na gran. Xstwa Limburskiego; st. przez swe zimne wody mineralne. Pić tam źródło jest znaczniejszych, które są Pouxhon, Geronferde, Saviniere, Watpotz, i Toneler. Obywatele tuteysy biegli są, w różnych pięknych rękodzielnach, które cudzoziemcom przedają, a okolice wysmienite ryby wielo i dobrej zwierzyny dostarcza. Spa leży o m. 5 od Leodium, 3 od Limburga na półd.

SPALATRO, *Spalatum*, bogate, ludne i obronne M. S. Dalmacyi Weheckiej, z Arcy-Bisk. którego Bisk. tytułuje się Prymasem Dalnackim, i z dobrym portem. Bardzo tu tanio wszystko przychodzi. Zwierzyny, rybi mięsowa za nie prawie dostać można. Handel jest znaczny, albowiem Karawany Tureckie składają w tym mieście swoje towary dla Wenecyi. Leży o m. 12 od Sebenico, 12 od Banialuki, 41 od Raguzy, 36 od Zary. dl. 35. 6. sz. 43. 53.

SPANDAU, *Spandavia*, M. obronne Niem. w cyr. wyż. Saxonii w średniej Marchii Brand. w środku stawu, blisko miasta tegoż jest Wielka Cytadella miana dotąd za niedobytą. Widzieć się w niej dale cekaury w całym Niema. najpiękniejszy. Znajduie się tu także dom poprawy, dla ludzi złego życia, i inny dom dla kobiet rozwiązłych. M. leży nad Hawelą na przeciwko iey uścia w Sprę, o m. 4 od Berlina, 7 od Brandeburga. dl. 31. 16. sz. 52. 35. Ofadzaią w nim kryminalistów stanu.

SPANGENBERG, M. i grod Niem. w niż. Landgrafstwie

Hassyi, o m. 6 od Kasselu nad małą rz. wpadającą w Fulde, z zamkiem mocnym wystawionym na ska-

SPANHEIM albo SPONHEIM, Hr. Niem. w niż. Palatynacie. Ma na w. Elekt. Moguncyjskie; na półd. Trewirskie, na z. Xstwo Dwoch mostow, i Lotaryngią na półd. Dzielą go na wyż. i niż. Hr. wyż. nal. do Elektora Palatyna i Margrafa Badeńskiego; niż. do domu Birkenfeldskiego i Margrafa Badeńskiego. M. S. tegoż Hr. jest Spanheim z zamkiem i klasztorem, o m. 10 od Moguncyi; nal. do domu Birkenfeldskiego. Jan Tritheimusz był Opatem tego klasztoru.

SPARENBERG, w Hr. Ravensberskim w Westfalii. Jest to forteca wytawiona na skale blisko Bilefeldu.

SPARTA, ob. Misistra.

SPAVER, w Tyrolu. Hr. st. o m. 4 od Trydentu na półn. ku z.

SPEKELD, dobra z starym zamkiem, w Frankonii, o m. 11 od Bambergi. Należą do Margr. Anspachskiego.

SPELLO, niegdyś *Hispellum*, m. Wło. w stanie Papiezkim, w Xstwie Spoletańskim.

SPEY, albo SPEA, wiel. i bystra rz. Szkoeka, zaczynająca się w górze na granicy Prow. Locharbir i Badenoch leżący; wpada w morze ponżej Bagii.

SPEZZA, albo SPECIA, *Epe-cium*, m. Wło. w Państwie Genueskim; z portem nad odnogą tegoż im. o m. 19 od Genny, 23 od Modeny, 26 od Florencyi. dl. 27. 32. sz. 44. 4. St. ogrodami oliwnemi.

SPICYMIERZ, *Spicimiria*, m. w Woi. Sieradzkiej, z Kasztelaniją. Jest małe, drewniane, niedaleko Konar leżące.

SPICYNIA, m. w Woi. Braclawskim nad rz. Rósłą; blisko iey źródła, w dobrym położeniu, od Przyluki po wyżey o m. 2.

**SPIEGELBERG**, w Szwabii w Xstwie Wirtemberskim, o *m.* 5 od Hailbrony. Jest si przez swe fabryki szkiele i zwierciadel.

**SPIGELBERG**, Hr. Niem. w cyr. Westfalskim, o *m.* 2 od Hamelna. M. S. iego jest Koppenbrugge, procz ktorego pal. do niego 5 wsi. Jest dziedziczne Xzāt de Nassau Oranien. Nazwisko ma od rozwalonego zamku.

**SPIELBERG**, w Morawii w cyr. Bryńskim, z zamkiem bardzo mocnym. Leży blisko Brynny. W Austryi jest tegoż im. zamek, o *m.* 2 od Lintzu. Leży na wyspie uformowanej od Dunaju.

**SPIETZ**, piękne m. Szwaycarskie w Kantonie Berneńskim, o *m.* 4 od Berny, z tyt. Baronii i zamkiem. Leży nad *Thouner-Sée*.

**SPILAMBERFOL**, m. i Margr. w Xstwie Modenńskim.

**SPIRA**, po Niem. *Speyer*, *Spira*, M. wolne i Cesarzkie Niem. w niż. Palatynacie, stoleczne Bisk. tegoż im. ktorego Bisk. jest pod Metropolią Moguntzkiego. Bardzo przedtym ludne było i bardzo kwitnęło. Ale gdy Fr. spalili je do szczytu r. 1689. nie mogło się odzyskać podnieść. Wzieli oni je jeszcze drugi raz r. 1734. Kamera Cesarzka przeniesiona ztąd jest do Wetzlaru. R. 1770. uwolnione było od prawa Kadukowego we Fr. Spira leży na lewym brzegu Rennu w miejscu w którym rz. Spirbach weń wpada o *m.* 2 od Filipsburga, 5 od Heidelbergi, 16 od Moguncyi i Strazburga, 115 od Paryża. dł. 26. 7'. 18". sz. 49. 18'. 51". Bisk. Spireńskie leży nad Renem, który je przeczyna. Ma *m.* 20 dł. 12. sz. Twierdzą, iż Jafmiesz był tutaj pierwszym Bisk. koło r. 348. W Spirze odprawiał się s. feym r. 1529. przeciw ktoremu, że Lutrzy protestowali się, od tego byli Protestantom nazwani. R. 1769. obywatel tego Bisk. uwolnieni byli

od prawa Kadukowego we Fr. Kraj jest górzysty, okryty lasami, ale przytym rodzi dobre wina, kalitany, migdaly &c.

**SPIRE**, eb. Corbeil.

**SPIRNACK**, m. w Bisk. Spireńskim przy Renie; s. przez zwycięstwo ktore Marszałek Tallard odniósł nad związkowemi r. 1703. dł. 27 7. sz. 49. 15.

**SPIRITU-SANCTO**, *Santis-Spiritus*, m. i Prow. w Ameryce pośd. w Brezyliz z zamkiem i portem. Leży nad morzem w kraju żyznym. dł. 339 40. sz. pośd. 20 30.

**SPITAL**, m. w wyż. Karyntyi, przy rz. Drawie, o *m.* 15 od Klagenfurtu z pięknym zamkiem z Włoska budowanym. Tegoż im. jest m. w Katalonii.

**SPITHEAD**, bieżący port w Anglii, na brzegu iev pośd. między Portsnutem i wyspą Wight. Tu ordynaryinie zgromadza się Flotta Krola Angiel.

**SPITZ**, m. w niż. Austr. nad Dunajem, o *m.* 15 od Wiednia w pow wyż. Manhartz-berkskim.

**SPITZBERG**, *Spitzberga*, kraj w ziemiach Arktycznych obłany Oceanem lodowatym na pośn. Norwegii, między Gronlandyą na z. a Nową-Zemlą na w. będący. Imię iego pochodzi od gór śnieżastych na nim znajdujących się. Kraj ten mało jest znany i jedynie przez tych tylko ucześniey, którzy na posłów wielorybow w te wyjeżdżali strony.

**SPIZ**, *Scopusiensis Comitatus*, u Niem. *Zipsor Gespanschaft*. Hr. Spizkie, kraj na pograniczu Pol. i Węgier leżący w górach Krępackich, których tu największe wierzchołki widzieć się dają. Został on naprzod przy Fellicze. Eolestaw Krzywoufiy dał go Stefanowi synowi Kolomana Krola Węgier. w posagu dożywociem. Trzymali go jednak długo Węgrzy. Wrocil się do Pol. pod Władysta-

wem Jagiel. zaftawnym sposobem, r. 1422. lubo zaftawni Kondycye zdają się bydź niepewne. Ostatnim traktatem podziału znowu odpadł od Korony. R. 1775. został na 3 podzielone / dystrykty: Powiat miał 16. pow. Lewocki i pow. Gradow Czaki. Wprzód swo Spizkie było za przywilejem Keol. i płaciło kwarty zł. 60933. Kray jest górzysty, równiny ma żywe, góry w kruszcu obfite i w wody mineralne. Mieszkańcy są po części dyfzydenści, i mało pilnujący gospodarstwa, naywięcej się bawią handlem.

**SPIZKI** zamek, po Węgier. *Szepiswar, Arx Scepusiensis*, w Hr. piżkim, mocny zamek na skalistej górze, blisko m. Podhrad. Taażże *Spizka Sobota*, u Niemcow *Georgenberg*, po *Węgier. Szombately*, małe m. w pięknych i w żyznych gruntach.

**SPLUGEN**, *Speluga*, m. Szwajcar. w Rzeplecy Gryzonow nad Renem pod górą Urflerberg przez którą się ciągnie wiel. trakt Włó.

**SPOLETO**, *Spoletum*, dawne i piękne M. Włó. w Państwie Papiżkim, z Bisk. od samego tylko dependującym Papiżu i mocnym zamkiem. Leży w krain obfitej, cym w to wszystko, cokolwiek jest do życia potrzebnego, a obfiliwiew dobre wina; leży po części na pagórku a po części w równinie przy rz. Lefino, o m. 11 od Peruzy, 22 od Raynu, 12 od Orwiettu. dł. 30. 15. sz. 43. 45. Xstwo Spoletańskie, albo Ombrya, graniczy na półn. z Marchią Ankonitańską, z Xstwem Urbińskim na w. z Abruzią dalszą, na pojd. z Sabiną i Patrimonium, na z. z Xstwem Orwietańskim i Peruzyńskim. Ma dł. m. 22. od w. ku z. a 16. sz. od półn. ku pojd.

**SPONECK**, Hr. i stary zamek nad Renem w Bryzgawie, o m. 3. na półn. od Brizaku, w Xstwie Montbeliardzkim, dependuje bezpośrednio od Rzeszy Niem. Ma prawo

odbierania cła od towarów, które się Renem prowadzą.

**SPREE**, *Snevus*, Spra, rz. Niem. zaczynająca się w Luzacyi, na gran. Czeskich nie daleko m. Ebersbachu, Płynie przez Luzacyą, Marchią Brandeburską, a skropiłszy Berlin. wpada w Hawele przy Spandau. Elekto Fryderyk Wilelm kazał wykopać kanał na złączenie Spry z Odrą, co bardzo ułatwia handel Brandeburgii.

**SPREMBERG**, albo **SPRECHBERG**, *Spremerga*, m. w niż. Luzacyi nad Sprą, o m. 5 od Kotbuza. Piękny tu zamek daje się widzieć.

**SPRENDLINGEN**, piękne m. Niem. w Hr. Spanheimskim, nal. do Xzat Baden-Baden.

**SPRINGE**, m. Niem. w Saxonii niż. w pow. Hamelnskim, przy którym rz. Hallen ma swoy początek. Na przedmieściu Salze, są słone źrózła, z których sol warzą mieszkańcy.

**SPROTTAU**, *Sprotavia*, m. i grod Niem. w Szląsku z zamkiem mocnym. Leży przy zbiegu rz. Bohery z Sprotą, w Xstwie Głogowskim, o m. 8 od Głogowa, 3 od Sagann. dł. 33. 23. sz. 51. 33.

**SPYTKOWICE**, lub **SPYTKOWICE**, w Woi. Krak. z dawnym i wiel. zamkiem, gniazdo imienia Spytkow, którzy na różno potym podzielili się familie.

**SQUILLACI**, *Scilletitium*, M. Włó. w Kalabryi dalszey z Biskup. suffr. Reggiońskiego. Oyczyzna jest Kassiodora. Leży w miłym położeniu nad potokiem Fawelon, a m. 1 od Gofu de *Squillace*, 12 od Santa-Severina, 25 od Reggio. dł. 34. 30. sz. 38. 53.

**SREBRNA-GORA**, lub **BIELANY**, *Mons Argentinus*, st. i bogaty kłaźtor Kanedufow blisko Krakowa.

**SREBRNE**, m. Mosk. w Kiońskim dosyć znaczne nad rz. od Rumnego na z. o m. 5.

**SRZĘDNIK**, m. w Xstwie

Zmudzkiem nad Niemnem poniżej Wilii, o m. 2.

SRZEM, lub SRZEMSK, m. w Woi. Poznańskim, w pow. Kościańskim, z Kafzelanią, dawne, drzewem zabudowane, miało niegdyś zamek. Leży blisko Warty, od Poznania na pośd. o m. 4. Stwo płaci kwarty zł. 1734.

SRZENIAWA, rz. w Woi. Krak. ma źródło we wsi *Zwierzechowce*, uchodzi do Wisły przy m. Kofzyckach. Płynię zawsze pełnym korytem, i nie marznie w zimie. Nad nią leżą dobra tegoż im.

SRZENSK, m. pow. w Woi. Płockim, leżące w rownie, gniazdo imienia Srzeńskich, z których Felix Wda Płocki zamek wspaniały tu wyfrawił, i kościół przwzodobił. Jest blisko Mławy, o m. 10 od Płocka. Powiat Srzeński składa ziemię Zawkrzyńską.

SRZODA, m. w Woi. Poznańskim, ft. seymnikami Wdztwa Poznańskiego, Kaliskiego i Gnieźnieńskiego, ozdobne kościołami, zabudowane drzewem. Leży w rownie, od Szrena o m. 3 od Poznania 4. od Kalisza 6. Starostwo *Szrodzkie* w Woi. Gnieźnieńskim, w pow. Pyzdrskim płaci kwarty zł. 935. podlega prawu emfiteuzy Gózimirskich.

STAWELO, ob. Stawelo.

STACHOW, stwo w Brzeskim Lit płaci kwarty zł. 300. Leży w pow. Pińskim.

STADE, Stada, albo Staden *Statio*, dawne i obronne M. Niem. w cyr. niż. Saxonii w Xstwie Bremieńskim, przećtym Anzeatyckie. Nal. do Flektora Hannowerskiego i leży nad rz. Schwinge o ćwierć mili od izey uścia do Elby, gdzie jest stawioną twierdza *Schwingerschanze*, o m. 9 od Hamburga, 17 od Bromy. dl. 26. 56. fz. 53. 44. Krol Duński dobył je r. 1712. Jest tu ft. Kollegium. ob. Ofte-Stade.

STADITZ, m. w cyr. Leito-

meryckim w Czechach. W nim się narodził ft. Chłop *Przemysław*, ktorego Xieźniczka Libussa za męż za poięła. Obywatele tuteysi za cały roczny podatek dają tylko jedną miarę orzechow łaskowych.

STADLIN, albo STADLAU, w Szląsku w Xstwie Wrocławskim, o m. 11 od Wrocławia. Sl. iest przez swe kuźnie, huty i stada.

STADSRERG, lub MARSBERG, *Stadberga*, M. Niem. w cyr. Westfalskim na górze, i nad Dimełą. Szwedzi dobyli go r. 1645. i zburzyli jego fortyfikacye. Lubo iest położone w Bisk. Padernbornskim, nal jednak do Opata Korweyckiego od r. 813. wraz z M. samym. Dawniey ft. tu była forteca Eresburg.

STADT-AM-HOF, m. w Bawaryi położone na drugiey stronie mostu Ratyżbońskiego. Traktatem r. 1778. zawartym między Cesarzową Krolową i Elektorem Palatynu, ustąpione było domowi Austryjac. Leży nad Dunaiem pod Ratyżboną.

STADTHAGEN, *Haga Schauenburgi*, m. Niem. w Hr. Lippe-Buckenburkim, o m. 10 od Mindeny, przy Buckenburgu. Zdebi go zamek wznaczony na rezydencyą Hrabiny Wdow. Dale się tu widzieć przepyszne *Mansolium*, ktore Xże Ernest przy Luter. kościele wyfrawił i ktory też tu Akad. r. 1619. założył.

STADT-ILM, ob. Ilm.

STADT-LOO, m. w Bisk. Munsterskim, o m. 10 od Monasteru, w pow. Aabńskim, nad rz. Berkełą.

STADT-WETTER, grod w wyż. Hassyi, o m. 2 od Marburga. Nal. do Margr. Hesse-Kasselskich. Jest tu Kapituła Panien szlacheńnych.

STADT-WORBIS, m. w cyr. Reńskim, przy źródle rz. Wippery.

STAEDTEL, m. Szląskie w

Xłwie Wrocławskim, nal. do Xcia Olesnickiego.

**STAFFARDA**, m. w Piemencie w Margr. Saluceńskim, leży nad Po, z bogatym Opac. sł. jest przez batalią, którą tu wygrał Marszałek Catinat r. 1690. na Xieciu Sabaudyi i Aliantach. dł. 25. 2. sz. 44. 34.

**STAFFORD**, *Staffordia*, dawne i piękne M. Angiel. stoł. Prow. swegoż im. z tyt. Hr. i dwoma zamkami dla swey obrony. Leży w miłym położeniu nad Sawą. o m. 35. od Londynu. Posyła 2 Dep. na Parl. dł. 15. 26. sz. 52. 50.

**STAFFORDSHIRE**, Prow. połud. w Anglii Graniczy na półn. z Hr. Chester i Darbv, na z. z Hr. Shresbury, na z. z Hr. Worcester i Warwick na w. z Hr. Darby. Ma m. 13. dł. a 9. sz. Posyła 2 Dep. na Parl.

**STAGNO**, *Stagnum*, m. w Dalmacyi, w Rzeplrey Raguzañskiej z portem i Bisk. sułtr Raguzanie o. Leży na półwyspie Sabioncello nad Golfem Weneckim, o m. 12. od Raguzy. dł. 35. 40. sz. 42. 54.

**STAHRENBURG**, w niż. Austr. w pow. Wiener Wald, o m. 9. od Wiednia. Drugi tegoż im. jest w pow. Haas, o m. 11. od Passau. Urząd W. Marszałka Arcy-Xłwa Austr. jest dziedziczny w domu Starenbergow; który nie posiada już tych krain, ktore mu im. dały; ale ma tyt. Hr. S. Państwa Rzymskiego i głos, w cyr. Franckonii.

**STAIN**, albo **STEIN**, m. w niż. Austr. w pow. wyż. Mauharberskim z mostem na Dunaju i clem na przeciwko Mauterny.

**STAIN**, albo **STEIN**, m. i powiat w Karnioli wyż. o m. 6. od Klagenfurtu. ob. Steiu.

**STAINVILLE**, m. w pow. Barskim, o m. 2. od Bar-le-Duc.

**STALECK**, zamek w niż.

Palatynacie w pow. Baharachskim: Tu statki płynąc Renem clo placą.

**STALIMENA**, albo **LEMNOS**, wyspa sł. na Archipelagu, o m. 8. od góry Athos, ktorey cień całą okrywa przed zachodem słońca, o m. 22. od Metileny, 7. od Imbro przy Golfie Konteskim. Ma m. 10. dł. a 6. sz. Nal. do Turkow. Grunta iey bardzo są żyzne, obfiliwie obfitują w zboże i wino, Mnostwo tu wielkie węzow znayduie się, i pewny gatunek ziemi *terra sigillata* nazwaney, bardzo od Medykow zachwaloney. Liczą tu na 75. wsi. Wszystkie są Greczynami bardzo pracowitemi osadzone. M. S. wyspy jest Stalimena. Jest to m. dosyć dobrze zabudowane przy wzgórk, na wierzchu ktorego jest zamek. dł. 43. 3. sz. 43. 3.

**STALLUPENEN**, m. Pruskie w pow. Gumbińskim.

**STALAWKA**, stwo w pow. Kowieńskim, płaci kwarty zł. 218.

**STAMPALIA**, *Astipalsa*, wyspa na Archipelagu, o m. 24. od Rodu, 5. od Stanchio, 20. od Naxyi; 15. od brzegow Natolii. Otoczona jest ku półn. i z. wielą wyspekami. Ma dł. m. 6. sz. 2. dł. 44. 21". 34". sz. 36. 10". 22".

**STAN-PAPIEZKI**, *Stato della Chiesa*, *Status Ecclesie*, czyli Państwo kościelne, kray Wł. posiadany od Papieża iako Monarchy, zawiera na m. 800. kwadrat. grunta ma bardzo żyzne, położenie nad morzem śródziemnym do handlu wygodne, ale powietrze niezdrowe i mało mieszkańcow, ktorych tu liczą 1100000. Papież obierany z Kardynałow, nie tylko jest głową kościoła, ale i udzielnym w Europie Monarchą. Jego najwyższą radą jest Konfystorz, w ktorym Kardynał zabadaia. *Rota Romana*, jest ostatniey appellacyi, *Dataria*, jest Kancellaryą, z ktorey Bulle wszystkie wychodzą, *Camera Apostolica*, ma staranie o



dochodach Papiezkich, które czyni na 2 miliony sakudów Rzymskich. Papiież procz Gwardyi trzymi regularne wojsko, w *Civita Vecchia*, stoją Pap. Galery. Prow. rządzone bywają częścią przez Kardynałów pod im. Legatów, częścią przez innych duchownych Urzędników. Szay rozciąga się w dalszą m. 90 w szerz 41. Leży między Państwem Weneckim, Toskańskim, Król. Neapolitańskim, morzem Tyfkańskim i Gelfan Weneckim. Dzieli się na 12 Prow. *Campagna di Roma, Patrimonio di San Pietro, Sabina, Territorio d'Arviotto, di Perugia, la Marca d'Ancona, Romagna, Il Bolognaese, i Xstwa Kastrejańskie, Urbinańskie, Ferrariańskie i Spoletańskie.* Nadto Papiież wiele królów lennych posiada. Rzym jest M. S.

**STANCHIO**, albo **STANCON**, *Coi*, jedna z najlepszych wysp na Archipelagu przy brzegach Natolii, o m. 5 od Stimpalii, 16 od Rodu. M. m. 12 dł. 4 sz. Grunta posiada żywe, ale powietrze niezdrowe. Na tej wyspie urodził się Hipokrates. M. S. jest Stanchio, które jest dośw. piękne pod górą nad wiel. Gofem. Blisko niego dobry port znajduje się. dł. 44. 45--45. 4. sz. 36. 2' 5"

**STANFORD**, *Durobriva*, m. Angiel w Lincolnshir, na granicy Leicestershiru, z tyt Hr. dwa tu piękne znajdują się szpitale. Posyła 2 Dep. na Parl. Leży nad Wielką, o m. 24 na poł. ku z. od Londynu. dł. 15. 45. sz. 52. 37.

**STANIATKI**, m. w Woiew. Krak. z wiel. i bogatym klasztorem panien zakonu S. Benedykta, fund. od Gryfka Kasztelana Krak. r. 1253. Leży na trakcie od Krakowa o m. 3. Teraz klasztor ten jest pod pan. Austryi, i podpada suppressyi.

**STANISŁAWCZYK**, m. Ruskie, nad rz. Oppayzypszą w pięknym położeniu, od Brodów ku z. m. 2.

**STANISŁAWCE**, w Woiew. Krak. nad Wisłą, od uścia solnego o milę.

**STANISŁAWOW**, znaczne i piękne M. na Pokuciu, które Stanisław Potocki Wda Krak. Hetman W. Koron. od imienia swego założył, Jędrzey syn tegoż ufortyfikował z wiel. potrzebą i wygodą Królestwa. Jozef Wda Kiiowski syn Jędrzeia, w lepszy go kształt uzbroidł, wałami, ratuszem i kształtną wieżą ozdobił i brukiem uścił. Następnie Coll. przedtym jezuitów kościoł Ormianów, pałac, ogrodzkość, wiele mu dodały okazności. Jest obfzerne, handlowne i zalecone walnemi jarmarkami. Należy do Potockich. Leży nad z. rz. *Bystrzycą* zwanemi, które go z obydwóch stron oblewają, od Tyśmienicy m. 2. od Haliacza 4. ode Lwowa 16. od Kamieńca 19.

**STANISŁAWOW**, m. w ziemi Warszawskiej założone od Stanisława ostatniego Xcia Mazowieckiego, z stwem które płaci kwarty zł. 3030. podległe prawu emfit. Szepczyckich. Leży w równinie, na trakcie pocztowym od Warszawy o m. 6. Tegoż im. w Woiew. Brzeskim Lit. od Brześcia o m. 5.

**STANKOW**, m. w Woiew. Mińskim, na pośd. Mińska.

**STANY** Amerykańskie zjednoczone, pod tym im. oznaczają się 13 Prow. w Ameryce, to jest Nowy Hampshire, Massachusetts, Rhode Island, Konnektykut, Nowy York, Nowy Jersey, 3 Hr. Dalawary, Pensylwania, Maryland, Wirginia, dwie Karoliny i Georgia, które r. 1773. Anglii wypowiedziały posłuszeństwo, i w iedenże Rzpłety wolney złączyły się związek, stolicę swego rządu zdożywszy w Filadelfii. Wiele krwi wylać Amerykanie musieli na utwierdzenie sobie niepodległości żądanej, którą uznała Francya r. 1778. i oświadczyła im 14 Marca. Po gwałtach upornej i krwawey z obóch

fron wovny, w którą interessa  
wbojne potencye, wciągnęły Fran.  
Hiszp. i Hollan. weszły na koniec  
stany Amerykańskie r. 1783. w u-  
godę z Anglią, czyli raczej z Fr.  
mocą której określone stanow A-  
meryk. zostały granice, tak iż na  
połn. Linia od źródła rz. *St. Croix*,  
do źródła rz. *Connecticut*, potem  
iey środkiem do 45 stopnia szer-  
ztał prosto ku rz. Iroquois, czyli  
Cataragni, i znowu środkiem tey  
rz. do jeziora Ontario potem Erie,  
i prze Huron, ciągniona jest do ie-  
ziora zwanego węższym, i ztąd  
do jeziora długiego i *des bois*, aż  
do rz. Missisipi, na z. zaś li-  
nia środkowa rz. Missisipi na dół  
spuszczona do 31 stopnia szer. na  
połd. tuż linia zwraca się ku w. ku  
rz. *Apalachicola*, czyli *Catahouche*,  
i iej szerokiemu ku złączeniu rz.  
Flinty, nią ku źródłowi rz. St.  
Marya, a z nią do Oceanu Atlant.  
na w. linia idąca rzeką *S. Croix*  
od uścia iej w odnogę Fundy do  
źródła, ztąd przechodzi przez gó-  
ry, ku rz. S. Wacrywica, są gra-  
nice Rzpltych Amer. Kray w kto-  
rym się tych 13 Rzpltych mieści,  
ile jest rozległy między górami i  
morzem, niezawiera nad m. mor-  
skich 07. ale ciąg jego nadbrzeżny  
w linia prosta od rz. *S. Croix*, do  
Sawanachy długo jest na m. 345.  
Grunta iego w powzięchności są złe,  
lub pomierne. 4 osady najbliższe  
połn. nie wydają tylko żyto Indy-  
kie. Jedywym ich żywiołem jest  
rybołówstwo, które im nie przynosi,  
jak 6 millionow liwrow. Zboże u-  
trzymuje osobliwie Prow. Nowy  
York, Jersey i Pensylwanią. Ale  
ich mrodzaje coraz nikczemnieją,  
tak iż pół lann wydające niegdys  
do 60 korcy pszenicy, bardzo rzad-  
ko teraz przynosi 20. Lubo zaś  
grunta Marylandu i Wirginii są ży-  
wniejsze, nie są jednak najlepsze,  
które dziś część zcią tabaki wydaie,  
ile iej tu przedtym zbierano. Karoli-  
na połd. i Georgia jest zupełnie równa

aż na m. 50 od Oceanu, a grunta  
podległe wylewom nie rodzą tylko  
ryż i indych podty. mimo iednak  
tey niesposobności gruntow, tak  
Prow. te zaludnione zostały, iż w  
nich liczono 2981678. dusz, prócz  
40000. Indyanow, a pokoy pew-  
nie powiększy tę liczbę. P. Ma-  
bly wezwany jest do ułożenia  
praw. Franklin był wynalęzcą no-  
wego wolności orderu dla tey Rze-  
czypltey, która, ieżeli iej układy  
pomyślnie póyda, spodziewać się  
potrzeba, że w potędze nayda-  
wniejszym Europy Państwom wy-  
równa

STANY-SKONFEDEROWANE,  
ob. Hollandya.

STANTZ, *Statio*, wiel. m.  
w Szwajcarsy, w Kantonie Unter-  
waldskim, o m. 3 od Lucerny, a z  
od jeziora 4 Kantonow. Tu się  
odprawiają zgromadzenia extraor-  
dynaryjne Kantonow.

STĄPORKOW, wieś dzie-  
dziczna im. Małachowskich fl. ru-  
dą żelazną i piecem wielkim do  
topienia żelaza. Leży o milę od  
Koskskich.

STARAJA Ladoga, m. Mo-  
skiewskie w Prow. Nowogrodu, z  
ktorego Ruryk W. Xzę Moskiew.  
przeniósł swą rezyden. do Nowo-  
grodu. Jest nad rz. Wolchową.  
Tamże *Staraja Russa*, m. zaleco-  
ne żupami solnemi, obydwia leżą bli-  
zko jeziora Ladogi.

STARASOL, m. w Prze-  
myślskim pod pan. Austr. w cyr.  
Samborskim fl. obfitemi soli wa-  
rzoney żupami, leży o małą milę  
od starego Samborza.

STARAWIES, między Za-  
bią wołą i Mogilnicą, w Rąwskim,  
tegoż im. z klasztorem Paulinow  
pod Brzozowem. Inna w Sierad-  
zkim Sucheckich.

STARCICA, m. w Woiew.  
Kiiowskim, nad rz. tegoż im. kto-  
ra wpada do Rosfy, o m. 2 od  
Strzybowki, na połn.

STARCKENBERG, m. z

zamkiem w Elekt. Mogunckim w Grodzie Heppenheimskim, o *m.* 5 od Darmsztadu na pold.

**STARGARD**, *Stargardia*, m. Niem. stol. Pomeranii dalszey, zalecone pięknemi rękodzielaniami materyalnemi i Akademią. Było przedtym Anzeatyckie, dziś nal. do Krola Pruskiego. Leży nad Hlną, o *m.* 6 od Sztetyna, 19 od Landsbergi. dl. 33. 2. sz. 53. 30. Sądy naywyższe Krol. ztąd są do Sztetyna przeniesione.

**STARGARD**, pow. znaczny w Xstwie Meklemburckim. Ma *m.* 18 dl. 6 sz. graniczy z Marchią Brandeburcką. Nal. do Xzat Meklemburckich. Altstargard, *Stargardia vetus*, jest w nim stol. m. z zamkiem. Mniemają iż jest dawnym *M. Rethe*, w którym balwanowi Radegalt cześć Boską oddawano. Leży o *m.* 5 od Strelicy, 12 od Anklamy.

**STAREHARDY**, ob. Altenburg.

**STARENBERG**, zamek rezydencyi lennicy Xcia Bawarskiego nad Wurmbce, w Bawaryi, w Regencyi Muniichskiej.

**STARKENBURG**, m. w Hr. Spaubeimskim nad Mozellą z dawnym zamkiem.

**STARNBERG**, ob. Sternberg.

**STAROBYN**, m. w Brzeskim Lit. między wiel. bagnami, między rz. Słuczą i Lanią.

**STARODUBOW**, lub **STARODUB**, m. Mosk. stol. wprzod powiatu Wdztwa Smoleńskiego i starostwa, teraz składa Mosk. powiat, w którym Nowograd Siewierski się mieści. Wzięty był nieraz od Moskwy i odebrany od Pol. Zamek jego rozrzucony został od Zygmunta I. zdobył go Cerkwie i Kościoły farny, Franciszkanow &c. Leży w rowninie, przy wiel. lasach nad rz. od Nowogrodu Siewierskiego, *m.* 6. od Czerniechowa 25.

**STAROGROD**, u Niem. *Star-*

*gard*, m. Pruskie w Woi. Pomorskim. Gdy m. to było podtym mieysem, Subisław Xzę Pomorski dal je Kawalerom S. Jana, którzy tu kościół wybudowali i miało założyli r. 1339. Opanowali je Polacy r. 1465. Szwedzi 1635. Było mieysem leymikow Wdztwa Szwedzkiego i stwo, a teraz pod pan. Pruskim jest stol. cyrkulo, leży nad rz. Ferlą, od Skarszewa o milę i pół, od Tczewa s. dl. 37. 13. sz. 54. 10.

**STAROGROD**, u Niem. *Altenhaus*, m. Pruskie w Chełmińskim z zamkiem Biskupin na pagórku nad Willą, niedaleko Chełmina. Tegoż im. stwo w Ziemi Czerksey płaci kwarty 139. i tamże *Starogrodzka wola*, płaci kwarty zł. 180.

**STAROJE-SIOLO**, we Lwowckim, blisko Gologur, w położeniu górzystym. Tegoż im. w Kiowckim pod Moszną. Inne w Mińskim nad Pryczą, *m.* 3 na z. od Mińska.

**STAROZĘBY**, wieś blisko Dobrzynia, gniazdo im. Starozębskich.

**STASFORD**, m. w Xstwie Magdebuiskim, o *m.* 6 od Magdeburga. Leży nad rz. Bada. Bardzo tu wiele foli warząmielzkanicy. Należały wprzod żupy do szlachty, teraz je rząd opanował.

**STASZKOW**, w Bieckim, przedtym stwo, teraz pod pan. Austr.

**STASZOW**, piękne m. w Woi. Sandomirskim murowane, s. dobrą robotą głowni, fabryką sukienną, papiernią. Leży nal. Nida na trakcie pocztowym z stacyą. Jest *m.* 5 od Opatowa, tyleż od Korczyna, od Krakowa 15. Nal. do Xcia Lubomirskiego.

**STAW**, m. w Woi. Kaliskim.

**STAWANGER**, M. w Norwegii w Prow. Bergen z Bisk. saskim. Drontheimskiego. Leży nad Bukenfjordą, o *m.* 37 na pold. od

Bergen. dl. 21. 50. sz. 58. 45.

STAVELQ, Stablo, *Stabulum*, m. Niem. między Xstwem Limburskim, Luxemburskim i Biskup. Leodyjskim; z Opac. Bened. którego Opat jest Xciem Państwa Rzymkiego i Panem udziałnym M. Leży nad Emblewą; o m. 1 od Mulwedy, 4 od Limburga. dl. 23. 35. sz. 50. 28. To Opac. było fundowane przez S. Remakla Bisk. Mastrvchskiego r. 651.

STAVENHAGEN, m. Niemiec. w Xstwie Gułrowskim, o m. 14 od Rostoku.

STAWENOW, m. w Marchii Pregnitzkiej nad Łokenicą, o m. 3 od Snackenburga.

STAVEREN, *Stavera*, dawne M. w Niderlandzie, w Fryzji, w pow. Westergowii. z portem. Leży nad Zuiderzee przy uściu małego rz. o m. 4 od Slooten. dl. 22. 56. sz. 52. 57.

STAUFF, zamek w cyr. Renan wyż. w Hr. Nassau-Weilburskim, z rezydencyą Gubernatora.

STAUF-EHRENFELS, ob. Regenstau.

STAUFFENBERG, m. w Szwabii, w Hr. Baadeńskim, z grodem, między Oberkirchem i Gegenbachem.

STAWISK, m. porządne w ziemi Łomżyńskiej, w dobrym położeniu, od Łomży m. 3 Dziedziwo Kramkowskich.

STAWISZCZA, m. w Woi. Kiiowskim, nad rz. Poprosną, jest mierne i miewa dobre iarmarki. Od Lifsianki ku półn. około m. 9. Tamże inne niedaleko Pawołoczy na północ.

STAWISZYN, *Stawiszinum*, mierne m. w Woi. Kaliskim, z stwem danym in. emsiten. Łubie, placącym kwarty zł. 549. r. 1306. od Litwy złupione, 1331. pożarem zniszczone, leży między Wartą i Prosną.

STAWROPOL, Prow. Moskiew. między rz. Soką i Czeremiśką

leżącą, a w ktorej nad-Wolgscy Kałmucy przeniesieni byli wszyscy ci, ktorzy Chrześciańską Religią przyjęli, ktorych r. 1768. więcej niż 14000. było. Bierze nazwisko od m. Stawropola, ktore leży nad odnogą rz. Wolgi.

STAWUCZAN, wieś w Moldawii, niedaleko Chocima, pamiętna porażką Turkow od Moskwy r. 1710.

STAYKI, m. w Woi. Kiiowskim, zostało przy Pol. jest nad Dnieprem, o m. 6 do niżej Kiiowa, na półn. Inne w pow. Oszmiańskim.

STATNING, m. Angiel. w Suffex, o m. 9 od Chichester. Pofyla 2 Dep. na Parl.

STEBERBURG, klasztor panien szlachejnych Protestan. w Xstwie Wolfenbutelskim.

STEBNIK, w Przemyślskim, z żupami soli warzoney.

STECKBORN, m. Szwajcarskie w Turgawii nad iezioiem Celleńskim z Bisk. pod metropolią Konstantyńską i z Opac.

STECHERS, ob. Estaire.

STEENBERG, *Stenoberga*, małe ale obronne M. w Niderlandzie w Brabancyi Holl. w Margr. Berg-op-zomu. Leży o m. 2 od Berg-op-zomu, na z. od Bredy. dl. 21. 50. sz. 51. 34.

STEENVOORDE, mi. Fr. w Flandryi, o m. 1 od Kasselu. Odprawia tu się corocznie w mieściu Oktobrze wiel. iarmark na masło.

STENWICK, *Stenovicum*, M. obronne w Hollandyi w Prow. Overisselii nad Aą. Xzję Parmeński dobył ie zdradą r. 1581. Ale Xzję Maurycy odebrał r. 1592. Leży o m. 8 od Slooten, 13 od Dwentern. dl. 23. 40. sz. 52. 50. 1

STEFFT, m. w Frankonii, w Xstwie Onolzbachskim nad Memem. Okolice dobre wina rodzaju.

STEGEBORG, *Stegeburgum*, m. Szwedzkie w Qstrogoty, nad

brzegiem morza Bałtyckiego z portem bardzo wygodnym; o *m.* 30. od Sztokolmu, na półd. kuz.

STEGE, ob. Steke.

STEIN, *m.* w cyr. Saxonii wyż. w Hr. Schonburg, z zamkiem rezydencyjonalnym na górze nad rz. Muldą.

STEIN, *Stenium*, *m.* znaczne w Szwajcarach w Kantonie Zurichu, o *m.* 11 od Zurichu, 7 od Konstancyi, nad Renem przy jeziorze Konstancyeńskim. dł. 26. 42. sz. 47. 52. ob. Stain.

STEINACH, *m.* i grod w Bisk. Bamberckim w Frankonii, o *m.* 2 od Kulmbachu. Drugie tegoż imienia *m.* w Xstwie Koburckim *m.* 9 od Koburga. Pięknego w okolicach tutejszych marmuru sżyby znajdują się.

STEINAU, albo STEINA, *m.* i grod w Xstwie Wolańskim niedaleko Odry w Szląsku. Robią tu dobre sukna.

STEINBACH, *m.* Niem. w Margr. Badeńskim; w krain obfitym w dobre wina.

STEINBURG, *m.* obronne z grodem w Xstwie Holzfztynckim, niedaleko Glukstatu.

STEINFURT, ob. Steinfort.

STEINHEIM, *m.* i grod Niem. w Arcy-Bisk. Moguntckim na wzgórk przy Menie z dobrym zamkiem na skale, o *m.* 4 od Frankfortu. dł. 26. 31. sz. 50. 4.

STEINHEIM, *m.* Niem. nad Emerą w Bisk. Paderborneńskim, o *m.* 10 od Paderborny. Oyczyzna Reinekciusza.

STEINHUDE, *m.* położone nad jeziorem Steinhudckim. w Xstwie Kallenberckim, o *m.* 5 od Hannoveru. Nal. do domu Lippe-Bukenburckiego.

STEINKERKA, wieś w Niderlandzie w Hannoverii, o *m.* 2 od Halli; sł. zwycięstwem, które Xze Luxembourg tu odniósł nad związkowemi r. 1692.

STEIN, nad Angerą, *m.* Wę-

gierskie w Hr. Eisenburckim, gdzie dawniey stało *m.* Sabaria.

STEINORT; zamek Pruski w cyr. Seeheltenckim, w którym rezyduie familia Grafow Lehdorfow.

STEKE, *m.* Duńskie na brzegu półn. wyspy Mony z obronnym zamkiem. Całe jest oblanc jeziorom.

STENAY, *Stenacum*, *m.* Fr. w Xstwie Barckim na granicy Luksemburgu. Ze Ludwik Xz. Kordeusz, do którego *M.* to należało przeszedł łwi na stronę Kr. La Hitzp. Ludwik XIV. dobywszy go ołobizście r. 1654. kazał zruynować do szczytu cytadelę i fortyfikacye. Leży na prawym brzegu Mozy, o *m.* 18 od Werdunu, 3 od Mont-Meidi, 52. od Paryża. dł. 21. 54. sz. 49. 31.

STENDAL, *Stendalia*, *M.* znaczne, w starey Marchii Brandeburckiey, ktorey jest stołecznym, o *m.* 12 na półn. od Magdeburga. Sądy tu odprawiają się Król. Leży nad rz. Uchtą. Wielka liczba tu sukienne widziec się daje, ktore znaczne miastu przynoszą bogactwa.

STENFORD, *Stenfordium*, *M.* Niem. w cyr. Westfalckim stol. Hr. ktore ma *m.* 3. dł. 4. sz. Nal. do Hr. Bentheimckich. Zaleca go kwi-tująca Akademia. Leży nad Wechtą, o *m.* 6 od Munsteru. dł. 25. sz. 52. 15.

STEPAN, *m.* w Woi. Wołyńskim, w pięknym położeniu blisko rz. Horynia, od Czartoryska o *m.* 4. dł. 59. 9. sz. 50. 6.

STEPANOW, nad Swarją w Morawii w cyr. Bryńskim, sł. jest przez swoje kuznie.

STEPANOWKA, *m.* w Woi. iew. Bractawckim, na z. Humania.

STERLING, *Sterlinga*, *M.* znaczne i wiel. wagi w Szkocyi, stol. Prow. tegoż im. posylający Dep. na Parl. z pięknym i obronnym zamkiem na skale, pod którą miasto jest położone. Rz. Forth,

plynie tu po pod skałę; nańcyleft  
molt piękny, bramą żelazną zamy-  
kany. Sterling leży o *m.* 10 od E-  
dymburga, 110 od Londynu. dł.  
14. 10. sz. 16. 38. Prow. ma *m.* 7  
dł. 4 sz. Jest najwyżniejszą z ca-  
łego Krol. Graniczy na półn. z  
Prow. Menreicht, na z. z Lenoxą,  
na połd. z Klidesdalią na w. z Fi-  
lą i Lothianą.

**STERNBERG**, w Czechach  
w cyr. Caurzymiskim, o *m.* 4 od  
Caurzyma.

**STERNBERG**, piękne m. i  
grod w Xstwie Wendeńskim nad  
leziorem o *m.* 6 na z. od Gustro-  
wa. Sl. jest w historyi kościelney  
przez sprofanowanie hostyi r. 1491.

**STERNBERG**, M. w nowey  
Marchli Brand o *m.* 6 na w. od  
Frankfortu nad Odrą. Handlują  
tu najwięcej bydłem. Jest stol. cyr.  
i krajny swegoz im.

**STERNSTEIN**, Hr. Niem. z  
tyt. Xstwa w Bawaryi, w Palatyna-  
cie wyż. nał. do domu Lobkowi-  
czow, którzy zaś mają głos na  
seymach. Neustad jest M. S.

**STERTZINGEN**, M. Nie-  
miec. w Tyrolu pod górą nad rz.  
Eysak, o *m.* 5 od Brixen. Jest sz.  
przez swe miny srebrne i przez  
dobre głównie, które tu fabrykują.

**STETIN**, *Stetinum*, Szczeci-  
cin, bogate, znaczne i obronne M.  
Niem. w cyr. wyż. Saxonii; stol.  
Pomeranii bliższey, z tyt. Xstwa  
i zamkiem. Obywatele M. tutey-  
szego wielkie sobie nadane mają  
przywileie i handel znaczny wodą  
prowadzą. Cesarscy przymuszeni  
byli do odstąpienia od tego M. r.  
1629. Elektor Brand. dobył ie r.  
1677. po długim oblężeniu; i od-  
dał ie Krol. Szwedzkiemu r. 1679.  
Ale znowu do niego się powrocilo  
r. 1713. Leży w miłym położeniu na  
wzgórku nad lewym brzegiem O-  
dry, która tu na 4 się dzieli kory-  
ta, tama która broni brzegu od  
miasta na milę jest długa, a na rz.  
6 wiel. jest mostow, wżyskie ko-

ryta rozdzielaiają tamy kamienne.  
Jest o *m.* 32 od Frankfortu, 30 od  
Berlina, 60 od Lubeki, 130 od  
Wiednia, 12 od morza Baltvckiego.  
dł. 32 33. sz. 83. 2. Xięstwo  
Szczecińskie ma *m.* 50 sz. graniczy  
po części z Meklemburgiem, po  
części z Marchią Brand.

**STETIN**, (nowy) w Xstwie  
Kaszubskim w Pomeranii, o *m.* 10  
od Drahimu. Jest to M. na wzor  
Szczecina dawnego wystawione.

**STEVERNSVER**, wyspa  
w Niderlandzie w Geldryi Holl.  
nformowana od Mozy, o *m.* 2 od  
Roremundy, z zamkiem i tyt. Ba-  
ronii. Niemaley wagi jest przeto,  
iż utrzymuje komunikacyą Ma-  
strychtu z Wenlo.

**STEYER**, *Styra*, m. Niemo  
w wyż. Austr. w pow. Traun;  
przy zbiegu rz. Steyer i Ensy, o  
*m.* 20 od Lintzu. dł. 32. 18. sz.  
48.

**STEYGWILSKIE**, stwo.  
w pow. Upitskim płaci kwarty 308.

**STEYNISZKI**, w pow. Ko-  
wieńskim, płaci kwarty 24.

**STEYREGG**, m. w niż. Austr.  
w pow. Mihel nad Dunajem, o *m.* 13  
od Lintzu. Przy nim jest zamek  
*Weissenwolf*

**STĘŻYCA**, mierne i dawne  
M. w Woi. Sandomirskim, stol.  
swey ziemi; sz. seymem r. 1575. tu  
odprawionym, i ziazdem szlachty  
r. 1598. także rękofzem tu zgromad-  
zonym pod Zygmuntem III. r.  
1606. Mieyscem jest seymikow  
ziemskich, z stwem grod. które płaci  
kwarty zł. 2814. i podlega pra-  
Emst. Prażmowskich. Leży nad  
Wisłą poniżej uyscia Wieprza, o  
*m.* 3 od Zelechowa, od Lublina 8.  
od Warszawy 12. dł. 44. 11. sz.  
52. 6. Ziemia Stężycka nie dzieli  
się na żadne pow. Sądzi i ma Ele-  
kcyą w Stężycy.

**STOBNICA**, m. w Woi. San-  
domirskim, ozdobne klasztorem  
Reformatow, w górzystym poło-  
żeniu z zamkiem i stwem płacącym

kwarty zł. 2230. o m. 3 od Pinczowa.

**STOBNICA**, m. w Woj. Poznańskim, blisko rz. Warty, od Sierakowa na w. m. 6. dl. 40. 2. sz. 53. 8.

**STHOKAK**, m. Niem. w Szwabii w Landgrafstwie Nellenburkskim, nad małą rz. o m. 6 na północ od jeziora Konstantyczeńskiego. dl. 26. 45. sz. 47. 50.

**STHRELA**, nad Elbą między Misnią i Torgawią. Frułacy tu byli przez Cesarzów zbici r. 1760.

**STICKHAUSEN**, *Stickhaus*, forteca nad rz. Ledą w Prow. Ost-Fryzyi, o m. 12 od Embden.

**STIGLIANO**, *Stiglianum*, m. Włoskie w Król. Neapolitańskim w Bazyljakcie, z tyt. Xiśwa, fl. 44. żniami. Leży przy rz. Salandrela, o m. 10 od Cyrenzy.

**STIRIA**, Styrya, u Niem. *Steyer*, Prow. Niem. w cyr. Austr. z tyt. Xiśwa. Graniczy z Arcy-Xięstwem Austr. na w. z Węgrami, na półd. z Karniolą; na z. z Karynthią i Arcy-Bisk. Salisburkskim. Ma m. 50 dl. 30 sz. Dzieli się na wvż. i niż. Kray to jest górzysty, obfity w zboże, bogaty w rudy żelazne i stal, co jest przyczyną iż bronie w Styryi robione są bardzo zachwalone. Nał. do domu Austr. M. S. jest Gratz. Styrya oblewają rz. Drawa i Muer. Przylączają do niej częstokroć i Hr. Cylteykie. Zawiera miast 20. miasteczek 100. zamków, 500.

**STOCKACH**, ob. Sthokak.

**STOCHEM**, *Stochemum*, m. Niem. w Bisk. Leodyskim, o m. 5 od Mastrychtu nad Mozą. dl. 23. 30. sz. 51.

**STOCZEK**, m. w Woj. Lubelskim.

**STOIANOW**, m. w Bełzkim, małe i niewiele osiadłe, dawniej dziedzictwo imienia Stoianowskich, od Tartakowa m. 3 od Krystynopola 4. Jest pod pan. Austr.

**STOKAYCIE**, w Xiświe Zmudzkiem, dobra lenne wprzód od Zygmunta III. Szymkowiezmi dane, a konstytucyą r. 1775 w dziedzinie dla Wolmerów zamienione.

**STOKBRYDGE**, m. Angiel. w Hantszshirze, o m. 3 od Winstersern. Pofyla 2 Dep. na Parl.

**STOKOLM**, ob. Sztokholm.

**STOKLISZKI**, siwo w pow. Kowieńskim płaci kwarty zł. 136r podległe prawu emfit. Malinowskich.

**STOLBERG**, m. i Hr. Niemiec. w Turynii między Mosfeldem i Höhensteinem. Hr. jest nie wielkie, obfituje w dobrą w swych lasach zwierzynę i w rudy żelazne. M. Stolberg leży o m. 5 od Nortbaufen. Jest w nim zamek, w którym Hr. tutejsi rezydują.

**STOLBERG**, m. zamek i grod w Misnii w cyr. Ertzgeburskim, o m. 6 od Zwickau, 15 od Drezna. Wiele tu rękodzielniczych znajduje się.

**STOLBOWA**, wieś Mosk. w Prow. Nowogrodu nad Tychliną, fl. zawartym tu pokojem między Szwecyą i Rosyą, r. 1617.

**STOLHOFF**, *Stolhoffa*, m. Niem. w cyr. Szwabskim w Margr. Badeńskim. Marzałek Villars, zbił tu na głowę wojska Cesarzkie r. 1707. Leży w dobrym położeniu przy Renie w błotach wiel. o m. 3 od Bady, 5 od Strazburga. dl. 26. 4. sz. 48. 45.

**STOŁOWICE**, m. w Woj. Nowogrodzkim, z Kommendorstwem Kawalerii Malt fundowanym; dependującym od Xżąt Radziwiłłow, m. 2 od Myszy.

**STOLPCE**, lub **STOUPCE**, m. w Woj. Nowogrodzkim, nad rz. Uszą na trakeie pocztowym z stacyą, o milę od Swierzna, 5 od Koydanowa, 6 od Korelicz.

**STOLPEN**, m. w cyr. Misnii z wiel. i mocnym zamkiem nazwanym *Stolpenstein*, na skale

o m. 6 od Drezna.

**STOLPEN**, *Stolpia*, M. Niemiec. w cyr. wyż. Saxonii w Pomeranii dalszej w Xstwie Wendeńskim. Nal. do Krola Pruskiego, i jest położone w miley dolinie nad rz. Stolpeną, o m. 21 od Kolbergi, 28 od Gdańska. dl. 34. 50. sz. 54. 45.

**STOLPIE**, w ziemi Chełmskiej, zalecone wodami mineralnemi.

**STOPNIE**, w Woi. Mińskim, ftwo płaci kwarty zł. 99.

**STOPPAU**, m. Szląskie w Xstwie Jagern dorffskim, fl. przez batalią, która tu między Prusakami i Austr. stoczona była.

**STORCHNEST**, m. w Woi. Poznańskim zalecone walnemi iarmarkami.

**STORCKAU**, m. i zamek w niż. Luzacyi. nad Sprą o m. 9 od Berlinu. Należy do Krola Pruskiego.

**STORMARIA**, kray Niemiec. w Xstwie Holzfztyńskim z tyt. Xstwa. Graniczy na poñn. z Holzfztynem właściwym, na w. z Wagrą i Xstwem Lawenburskim, na poñd. i z. z Zitwem Luneburskim i Bremeńskim, od którego Elba go oddziela. Ma m. 5 dl. 3 sz. Nal. do Krol. Duńskiego od zamiany Xstwa Holzfztyńskiego.

**STRALANE**, m. Irlandzkie w Hr. Tyrońskim, o m. 5 od Londondery. Wyśla i Dep. na Parl.

**STOSZANY**, w Brzeskim Lit. od Jasioldy na poñn. m. 2.

**STOUPISZCZE**, w pow. Rzeczyckim dobra lenne podległe prawu emfit. Pruząńskich.

**STRACHOCIN**, na Rusi zalecony wodami mineralnemi jest wieś w ziemi Sanockiej.

**STRACKONITZ**, w Czechach w cyr. Prageńskim, o m. 2 od Budweisy, nad rz. Wotawą; Turczyduie ordynaryjiuie W. Przeor Kawalerow Maltańskich, którzy wiele dobr w Czechach posiadają.

**STRADELLA**, *Jella*, m.

Wło. w Xstwie Mediolańskim w powiecie Pawezan. Mieysce to jest jedno z najznaczniejszych traktow Włoskich, ktorego bezpieczeństwa broni zamek. Leży nad rz. Werzą przy Po; o m. 4 od Pawii, 9 od Mediolanu, 19 od Parmy. dl. 26. 47. sz. 45. 5.

**STRADOM**, *Stradomia*, przedmieście Krakowa ozdobne mieszkaniami i kościołami Missyonarzow, Bernardynow, Bernardynek, Krzyżakow &c. Leży między Krakowem i Kazimierzem, od niego oddzielony korytem starym Wistly.

**STRALEN**, *Stralenum*. M. w Niderlandzie w wyż. pow. Gieldryjskim. Leży o m. 2 od Gieldryi, 2 od Weulo. Fr. dobyli ie r. 1622 i zruynowali fortyfikacye. dl. 23. 52. sz. 51. 27.

**STRALSUND**, *Stralsunda*, obronne i bogate M. Niem. stoł. części Szwedzkiej w Pomeranii bliższej, wystawione r. 1230. Przedtym było Cesarzkie i Anzeatyckie, ale dzisiay nal. do Krol. Szwedzkiego, wielkie ma jednak przywileje. Leży nad morzem Bałtyckim, gdzie ma port naprzeciwo wyspy Rugen, od ktorey jest oddzielone małym przesnykiem E-gelskim, o m. 6 od Gripwaldu, 28 od Stetina, 13 od Gustrowa. dl. 31. 12. sz. 54. 23. General Wal-lenfztein musiał od obłężenia M. tego odstąpić r. 1628. Elekt. Brand. dobył ie r. 1678. Zuowu było wzięte r. 1715. i Szwecyi powrócone traktatem poñn. r. 1720. Otoczone jest poczęści morzem a poczęści iez. Francken.

**STARANTAWER**, m. Parl. Szcockie, w Hr. Gallowayskim, wgląb Gofsu Rian, o m. 34 od E-dymburga. Pofyla i Dep. na Parl. dl. 12. 20. sz. 55. 10.

**STRASA**, u Niem. *Micheisdorf*, m. w Hr. Spiskim zruynowane, przedtym w dobrym było stanie, niedaleko Popradu.



**STRAZBERG**, m. Niem. w Hr. Stolberskim, w cyr. wyż. Saxonii, o m. 5 od Northaufen. Jest fi przez swe szyby fi brne.

**STRASBURG**, *Strasburgum*, *Argentoratum*, dawne, wiel. piękne, bardzo osiadle, barzko obr. i jedno z znawznaczniejszych M. Fr. Rol. całej Alfacyi, a ofobliwieniż. w ktorey jest położone, z bogatym Bisk. będącym pod Metropolią Mogunskiego, ktorego Bisk. bierze tyt. Xcia *Imperii*, i ktory ma także possessye w Niem. w ktorych obywatela uwolnieni są we Fr. od prawa Kadukowego r. 1767. szezyci się Akademią pod rzadem Proteftantow i cyradellą. Kościół Katedralny, jest jeden z naypiękniejszych w Europie, a zaś Kapituła jego jedna z nayszlachetniejszych, wszyscy bowiem naymniey Hr. być powinni. Wiedzic się daie na wieży tego kościoła (ktora jest w całej Niem. naypiękniejsza) zegar, miarony za nayprzednieysze dzieło mechaniki i astronomii. Oprócz tego Ratusz, Szpital, Fr. Teatr i Cerkauz są gmachy godne widzenia. Sekta Luterska ma tu wolność zupełną. Było przedtym M. Cesar. ale Fr. ie wzięli r. 1681. Urodzili się w tym M. Jan Kasper Kilenfchmid, Ulryk Obrecht i Willelm Bawer. Leży w miłym położeniu nad rz. Illą, ktora przezeń przechodzi, przy Renie, na ktorym tu jest wielki most, o m. 22 od Bazylei, 30 od Nancy, 41 od Luxemburga, 37 od Moguncyi, 150 od Wiednia, 102 od Paryża. dł. 25 26'. 18". sz. 48. 34'. 35".

**STRASBURG**, m. w Marchii Ukerfkiey-Brandębur. o m. 4 od Printzlawy, na granicy Pomeranii. Bardzo tu wiel. Fr. Hugonotow osiadło. W okolicach m. tego sieią wiele tabaki.

**STRAZBURG**, ob. Brodnica.

**STRASZCZEW O**, m. Pruckie w Woi. Malborskim, przedtym starostwo.

**STRASNITZ**, m. w Morawii w cyr. Hraditkim, o m. 5 od Hradyski z zamkiem, w ktorym bardzo dobre źródło wod mineralnych znajduje się

**STRAUBING A**, Straubing, piękne i obronne M. Niem. w Bawarii. Austr. przyznufzeni byli odstąpić od tego M. r. 1712. Dobyli ie r. 1713. i oddali r. 1747. Ale po śmierci ostatniego Elektora Bawarskiego zarzoney r. 1777. Dom Austr. znowu opanował Straubingę i całą Regencyą, od ktorey M. dependuje, aż do mieysca, w ktorym Altmul wpada w Dunay przy Kelheim. tak dalece, iż Kelheim ual. do Xcia Bawarskiego, lubo Regencyi Straubińskiej cz. stka. Jezuit piękne tu mieli Kolegium. Leży na prawym brzegu Dunaju, o m. 9 od Ratusbony, 26 od Munichu, 16 od Passawy. dł. 30. 20. sz. 48. 48. Do Regencyi Straubińskiej 24 Grodow ual.

**STRAUSBERG**, m. w średniey Marchii Brand. w cyr. wyż. Barnimskim, z karym zamkiem nad małym jeziorem *Straus*, o m. 8 od Berlina. Piękną tu fabrykę płocien Fryzyjskich, utrzymują mieszkańcy.

**STRAWA**, mała rz. w pow. Kowieńskim, wpada do Niemna przy Pozawsciu.

**STRAWISK**, m. w Mazowfszu, blisko granicy Pruckiey, nad małą rz. od Kolnana w. m. 20

**STRAZ**, m. w pow. Grodzieńskim na trakcie pocztowym, o m. 3 od Wasilkowa na połu.

**STRAZBURG**, ob. Strauburg.

**STRELIBERG**, m. w wyż. Burgrafstwie Norymberskim, w pow. Bareytskim z zamkiem, o m. 16 od Bareythu.

**STRELCE**, m. w Woi. Inowrocławskim, z klastorem Panieńskim, podług Starowolskiego naybogatszym w Wiel. Polfzcze. dł. 37. 11. sz. 54. 10.

**STRELEN**, m. w cyr. Miśli, z zamkiem nad Elbą, o m. 6 od Meissen.

**STRELEN**, m. w Szląsku w Xłwie Brzegkim, o m. 6 od Brzegu nad rz. Olawą, z zamkiem. Robią tu dobry Batory, a w okolicy iamią wiele ciosowych kamieni.

**STRELITZ**, *Strelitium*, m. w pow. Stargardkim, o m. 5 od Stargardu w cyr. niż. Saxonii. Rezydencyą jest ordynaryną Xżąt młodocency lini domu Meklemburskiego.

**STRELITZ**, m. Niem. w Szląsku w Xłwie Oppolskim, o m. 4 od Oppola.

**STRELKA**, czyli **PETROPAWŁOSKAJA KREPOST**, forteca Moskiewska w Prow. Udyńskiey nad Selengą przy uściu rz. Czykoy. Tu po polocie ładują statki, które na wiosnę Chińskie towary do Moskwy wieść mają.

**STRENGNES**, *Stregnefis*. M. Szwedzkie w Sudermanii z Bisk. iuffr. Upfalskiego. W kościele Katedralnym widzieć się daie piękny grob Karola IX. Leży nad jeziorom Meler, na którym gdy się woda w lod zetnie, odprawuje się iarmark wiel. corocznie, o m. 14 od Upfalu, 12 od Sztokolmu. dl. 35. 15. sz. 69. 20.

**STREZBRA**, w Czechach w cyr. Pilzńskim, o m. 5 od Pilsen. Sł jest przez swe szyby frebrne.

**STRIGAU**, *Strigavia*, M. Szląskie w Xłwie Swidnickim, o m. 4 od Swidnicy nad Zelą. Przy nim r. 1745. wygrali Prusacy nad Austr. potyczkę.

**STRIGOWA**, *Stridonia*, m. Węgier. w Hr. Szaladskim, niedaleko rz. Mury.

**STRIVALI**, dwie małe wyspki na połu. Zantę. Innych na nich niema mieszkańców prócz 60 lub 80 Mnichow Greckich, którzy się żywą wyśmienitemi owocami; i mają klasztor nakształt fortecy wystawiony dla odparcia Rozbojników morkkich.

**STROMBERG**, *Stromberga*, m. i grod Niem. w Bisk. Monasterskim, o m. 9 od Munsteru, 8 od Paderborny; stol. małego kraiu tyt. Burgrastwa mającego. dl. 25. 65. sz. 51. 48.

**STROMBERG**, m. i grod w niż. ralatynacie, o m. 2 od Bacharachu. Leży nad rz. Gilbach z zamkiem.

**STRONGLI**, *Strongulum*, m. w Krol. Neapolitańskim w Kalabrii bliższej z Bisk. iuffr. S. Seweryna. Leży na wysokiej górze między skalami, o milę od morza, 3 od S. Seweryna. dl. 35. 1. sz. 39. 20.

**STROPPE**, m. w Szląsku w Xłwie Oleśnickim, o m. 2 od Wolawy.

**STROZA**, dobra w Sieradzkim, które niegdyś Bolesław Krzywousty dał Gieskowi Czechowi w nadgrode jego męstwa, teraz dziedzictwo Walewskich, o m. 2 od Widawy. Tegoż im. dobra Bisk. Krak. nabyte u Jangrota od Zbiogniewa Bisk. Krak. w Woi. Krak.

**STRUBISZCZE**, w pow. Wilkomirskim stwo płaci kwarty zł. 264.

**STRUMIEC**, w ziemi Czerkieskiej płaci kwarty zł. 422.

**STRUMIEN**, rz. w Woiew. Brzeskim Litt. wypływa z Wołynia, i łączy się z Prypeciem. Tegoż im. mierne m. w Szląsku nad Wilgą.

**STRUSSOW**, m. Ruskie, nosi nazwisko familii, od ktorey jest założone. Leży nad rz. od Trembowli, m. 2. od Mikulińcow 1. Jest pod pan. Austr.

**STRUTYN**, m. Ruskie, gniazdo dawne domu Strutyńskich z żupami soli warzoney, w bardzo dobrym położeniu, m. 1 od Naraiowa, 2 od Firleiowa, tyleż od Brzezan i Rohatyna. Jest pod pan. Austriacy.

**STRYBAYCIE**, w Xłwie Zmudakim przy stwie Plotelskim.

podlega prawu emfit. Ogińskich.

**STRYCHOW**, m. w Łęczyckim imienia Podolskich.

**STRYGOŃ**, ob. Gran.

**STRYI**, *Strium*, m. Ruskie, dawne, dobrze zabudowane z zamkiem, fl. żupą soli warzoney, przedtym sflow, teraz pod pan. Austrjac. Leży nad rz. tegoż im. która wypływa z gór Karpackich, i pod Zydaczowem wpada do Niestru. Jest o m. 4 od Drohobyczy, tyleż od Zydaczowa.

**STRYKOW**, m. w Woi. Łęczyckim fl. urodzeniem Strykowskiego Pifarza, Pol. r. 1547. gniazdo imienia Strykowskich. Jest od Łęczycy o m. 5.

**STRYKOWICE**, w Sandomirskim dobra Strzębofzow, pod Zwoleniem.

**STRZAŁKOW**, dobra w Sieradzkim, w pow. Radomskim, nad Wartą, gniazdo domu Strzałkowskich, z tych jeden bezdzietny fundował prebendę czyniącą zł. 1000 o z kondycją, aby w domu herbu *Rozjcy* Koliacya i beneficjum trzymane były, pójmali od Radomska.

**STRZEBLE**, pod Niepołomicami w górach, w których znajdowano żyły złote.

**STRZELCE**, ob. Strelce.

**STRZELISZKA**, m. Ruskie, na trakcie pocztowym z stacją pod pan. Austr. w cyr. Lwowskim, o m. 2 od Firleiowa, z od Podkamienia.

**STRZELNO**, m. w Brzeskim Kujawskim, z Opac. Norbertanow.

**STRZESZYN**, lub **STRYSYN**, m. w Woi. Mściławskim, w pow. Rzeszyckim, nad Nieprem, od Rohaczowa na pold. o m. 7. Miało dawniej zamek.

**STRZYBOWKA**, m. w Woi. Kijowskim, dawne, nad rz. Starcicą, o m. 2 na pold. od m. Starcicy.

**STRYZOW**, m. w Sandomirskim, dawne gniazdo domu Strzyżowskich, jest mierne i osiadłe,

na trakcie pocztowym, o milę od Niebilo, tyleż od Frysztaka. z od Czudza. dl. 44. 8. sz. 50. 7. Te goż im. m. w Witebskim, przed tym dobrze obronne nad wiel. jez. ziozem.

**STUBN**, w wyż. Węgrzech, fl. przez swe łaźnie ciepłe i przez sweminy miedziane i srebrne, które w poblizkiej znajdują się górze.

**STUDZIANNA**, m. w Woi. Sandomirskim, fl. cudownym obrazem, niedaleko Skrzynna.

**STUDZIANNIKI**, w pow. Welkowskim, o m. 2 od Nowodworu.

**STUDZIENNICA**, m. w Woi. Podolskim, mierne, osiadłe, nad rz. Studziennicą, która blisko wpada do Dniepru, od Kamieńca ku w. o m. 5.

**STUHA**, rz. w Kijowskim, płynie pod Wasikow, Motowidlowkę, wpada do Dniepru.

**STULINGEN**, *Stulinga*, M. Szwabskie w Xstwie Firsztenskim z zamkiem, o m. 4 od Szafuzy.

**STULNA**, w ziemi Chelmskiej sflow płaci kwarty zł. 3481.

**STULNICA**, rz. w Kijowskim Moskiew.

**STULWEISSEMBURG**, ob. Alba-Regalis.

**STUM**, ob. Sztum.

**STUPENICE**, zamek rezydencyi letniej w Xięstwie Piemonckim, o milę i pół od Turynu, z wiel. ogrodami.

**STURA**, dolina w Piemencie, ciągnąca się od Dellinatu we Włoszech ku Turynowi; jest oblana rz. Sturą, uformowana jest od dwóch gór przepaścistych oddalonych jedna od drugiej na 25 sążni.

**STUTGARD**, *Stuttgartia*, piękne i ludne M. Niem. w cyr. Szwabskim, stol. Xstwa Wirtemberskiego z pięknym zamkiem, w którym Xżę rezydnie. Załęczycone nową Akademią dla edukacji młodzi, i inną malarstwa, budowy

Śc. fund. r. 1761. Kancellarya tu-  
teysza jest to gmach przepyszny.  
Stutgard leży w równinie miley  
między górami przy Nekre, o m.  
12 od Bady, 17 od Heidelbergi,  
19 od Ulmy, 21 od Strazburga. dl.  
26. 45. sz. 48. 50.

STYR, znaczna rz. którą czy-  
nią zbiegiem swoim pod Przemys-  
łem, Oppayzypfa i Irwa; pod tym  
im. oblewa Łuck, Kolki, Czar-  
torysko, wpada do Prypecia. Spła-  
wność jego waruńa konstytucye.

STYRYA, ob. Stiria.

STYRUM, w Xltwie Bergeń-  
skim nad Roerą, o m. 6 od Duf-  
feldorpu, gniazdo domu Grafow na  
Limburgu-Styrum.

STYTYCZOW, m. w Woi. Brze-  
skim, z stwem placącym kwarty  
sum attin. zł. 1095.

SUANES, Suanowie, narod  
Azyat. mieszkałaiacy w górach Kan-  
kazkich między Czyrkassją, Krol.  
Imereńskim i Kardueliskim. Nayo-  
byczawnieysi oni są ze wszystkich  
mieszkańców Kaukazkich. Są nie-  
podlegli.

SUAQUEM, Suakwema,  
por. ś. w Afr. w wyż. Etyopji,  
na brzegach morza czerwonego,  
z M. które bardzo przedtym kwi-  
tnęło i nayhandlownieyszym na  
wschodzie było. Leży na wyspie.  
Odrąd iak w Tureckiey mocy jest,  
ze wszystkim swą piękność utraci-  
ło. dl. 55. 6. sz. 19. 30.

SUBBAT, m. w Semigalii  
szlacheckie z kościołem katol. nad  
ieżiorem, z którego drugiey strony  
leży Neu-Subbat, z kościołem Lu-  
ter. nal. do parafii Dyneburskiey.

SUBBIACO, Sublaquennm,  
m. Wto, w Kampanii Rzymkiey,  
o m. 4 od Palestryny z zamkiem  
nad Tewaterona.

SUBEYT, m. Afr. w Krol.  
Marokańskim w Prow. Dukweli,  
nad Ommiraba.

SUBOCZ, m. w Woi. Wileń-  
skim, w pow. Wiłkomirskim, z  
stwem placącym kwarty zł. 1782.

podległym prawu emit. Borowskie-  
go.

SUBORTOWICZE, w Wo-  
iew Trockim płaci kwarty zł. 31.

SUCKGUIR, albo SINCAN,  
wiel. M. Azyat. w wiel. Tartary,  
stól. iednego kraiu w Krol. Tan-  
guńskim. Handel tuteyszy zawiłł  
na rubarbarze.

SUCHA, m. w Woi. Krak.  
zafszczycone wspaniałym klaszto-  
rem kanon. regul. i pałacem da-  
wnym. Jest w Hr. Zywieckim. Nal.  
do Bisk. Krak. nabyte od Radli-  
ckiego Biskupa. Tegoż im. stwo w  
Sandomirskim w pow. Radomskim  
płaci kwarty zł. 736. dane in emit.  
Sobolewskim.

SUCHARY, w pow. Orszań-  
skim stwo pod pan. Roslyi, płaci-  
ło kwarty zł. 1179.

SUCHEN, M. Chińskie w Pro-  
win. Kwinchen; między górami.  
dl. 125. 2. sz. 27. 53.

SUCHENIOW, w Woi. San-  
domirskim, w pow. Radomskim,  
dobra Bisk. Krak. w których da-  
wniey znajdowały się fryzjerki, a  
na których miejsce wystawiono 2  
piece wiel. do topienia rud żelaza,  
tu obficie zuaydujących się, także  
fryzerek 9. i blacharnie 2. za Xcia  
Bisk. Sołtyka.

SUCHEU, Suchaum, wiel.  
M. piękne i handlowne Chińskie  
w Prow. Kiangnan. Jest wystawio-  
ne na polach po nad 5 rz. blisko  
morza. dl. 161. 16. sz. 31. 52.

SUCHING, Suchina, M.  
Chińskie w Prow. Quangsi, przy  
wysokiey górze Lengyun. dl. 122.  
16. sz. 24. 6.

SUCHOSTAW, m. w Woi.  
Podolskim, w dobrych gruntach, o  
m. 2 od Czorkowa, i od Choro-  
stkowa. Jest pod pan. Austr. Przed-  
tym było stwem.

SUCHOWICZE, w pow.  
Mozyrskim, ozdobne mieszkaniem  
i kościołem Bazyljanow.

SUCHUEN, wiel. Prow.  
Chińska szolta w porządku gran.

na pośn. z Prow. Xenfi i Krol. Ges, i Kangingu, na pośn. z Tybetem, na pośd. z Prow. Junnan, na w. z Prow. Hugnung. Rz. Kiang, dzieli ją na dwie części. Bardzo jest miła i żyzna. Leży w niey 8. M. wiel. 124. mnieyſzych, i 464. 129. familij, nie licząc mnoſtwa żołnierzy. M. S. jest Chingu.

**SUDAWIA**, powiat cyr. Nantangii w Krol. Pruskim między Galiudyą, Litwą i Nardowią.

**SUDAWSKIE** ſtwo, w powiecie Trockim płaci kwarty zł. 26.

**SUDBURY**, *Colonia*, M. Angiel. w Suffolcku, nad Szturą. Jest bogate i luźne, poſyła 2 Dep. na Parl. i leży o m. 12 od Londynu. dl. 17. 58. ſz. 52. 12.

**SUDERKOPINGA**, M. Szwedzkie w Oſtrogoty, o m. 6 od morza Bałtyckiego nad pewną odnogą morſką. Dofyć jest handlowne.

**SUDERMANIA**, Prowin. Szwedzka, z tyt. Xiſwa. Graniczy na pośn. z Uplandyą i Weſtmanią, na w. z półwyspą Toren, na pośd. z morzem Bałtyckim, na z. z Nerycyą. Ma m 25 dl. i 25 ſz. Jest to kraina nayluźniejszy z całej Szwecyi. Obfitnie w zboże i różne kruszce. M. S. jest Nikopinga.

**SUDYSŁAW**, m. Mosk. w Prow. Koſtromskiej.

**SUET**, wieś, i włość, w Ucker Marchii Brandeburskiej, z pięknym zamkiem i moſtem nad Odrą, o m. 9 od Stetina.

**SUEZ**, *Suesium*, *Heroopolis*, m. Egipskie na brzegu pośn. morza czerwonego, z zamkiem i mayim portem nad Golfem Suezkim, który jest oddzielony od morza ſrzedziemnego cieśniną długą na m. 50. łączącą Azyę z Afir. Naypewniejszy zdanie jest, iż tędy Izraelici przeszli suchą nogą morze czerwone. dl. 51. ſz. 29. 40.

**SUFFOLK**, *Suffolcia*, Prow. nadmorska w Angl. w diec. Norwickskiej, gran. na pośn. i w. z

Norfolkkiem, na pośd. z Hr. Effex; na z. z Prow. Kambrydgą. Ma m. 15 dl. 8 ſz. Powietrze tu jest zdrowe, ziemia zaś obfituje w wizerſko, co jest do życia potrzebnego. Naylepsze tu w całej Anglii robią ſery i maſto. Ma tyt. Xiſwa i poſyła 2 Dep. na Parl. M. S. jest Ipswick.

**SUGELMESSA**, albo **SEGEMESA**, Prow. Affr. w Barboryi w Biledulgerydzie. Graniczy na pośn. z Prow. Darą, na w. z Tſebitą, na pośd. z Krol. Tafiletańskim, na pośn. z górą Atialem. Ma m. 42. dl. M. S. jest Sugelmessa. Leży w równinie nad rz. i ma na obronę kilka zamkow. dl. 16. 6. ſz. 30. 50.

**SUHLA**, m. grod w Frankonii, nal. do Elekt. Saſkiego, w Xiſtwie Henneberskim nad rz. Halesą. Robią tu dobrą broń, barchandrellich i płotno. Jest o m. 8 na pośnoc ku w. od Hennebergi.

**SUIPPE**, *Suippa*, m. Fr. w Szampanii, o m. 8 od Reims, nad Suippą.

**SULA**, rz. w Kiiowskiem, płynie pod Rumne, Lubnie, Jeremionkę, i wpada do Dniepra. Inna w Nowogrodzkim wchodzi blisko Swierzna do Niemna.

**SULAU**, lub **ZULAUF**, m. z zamkiem, główne włości ſwey, która jest wolną i nal. do Grafow Burghaus. Jest w Szląsku Pruskim blisko granic woi. Poznań.

**SULEIOW**, m. w Woi Sieradzkiej, z dawnym Opac. Cyſtercow, nal. do kollacyi Krolewskiej z pięknym klasztorem, nad rz. Piliłą, o m. 2 od Piotrkowa. Fundowane od Ruſſawa Hrabi z gór r. 1180. dl. 44. 11. ſz. 52. Tędy im. ſtwo w ziemi Nurſkiej podle gte prawu emſit. Drewnowskiego, płaci kwarty zł. 980.

**SULGEN**, albo **SOBULGEN**, m. w Szwabii w niż. Hr. Waldenburskim, o m. 8 od Salmansweier.

**SULINGEN**, m. w Hr. Horyeńskim, w Weſtfalii, o m. 11 od

Nienburga, na z.

**SULLI**, *Sulliacum*, m. Fr. w XŃwie Orleańskim z tyt. XŃwa Pafroftwa; erygowane r. 1606. dla M. xymiliana de Bethune. Leży nad Ligierą, o m. 8 na poŃn. ku w. od Orleanu, 30 od Paryża. dŃ. 20. 1. Ńz. 47. 45. TegoŃ im. ieŃt Opac. w TuroneŃkiej Prow. o m. 1 od Chinon; zakonu S. Bened. czyni do r. 3400. liwr.

**SULMIERZYCE**, m. w Wol. Kalickim, na granicy Szląskiej, od ZduŃ na w. o miŃ.

**SULMONA**, *Sulme*, dawne i piŃkne M. w Krol. Neapolitańskim, w Prow. w Abruzzo bliŃszej, z tyt. XŃwa. BiŃk iego ieŃt przyłączone do Walweńkiego. St. ieŃt urodzeniem OwidyuŃa. Leży nad rz. Sorą, o m. 9 od Chietty. dŃ. 31. 38. Ńz. 42. 3.

**SULOW**, m. w Wol. Sandomirskim, z Opac. CyŃterŃow, do którego kilka okolicznych miasteczek nal.

**SULPICE**, (S.) Opac. Bened. przy Rennes. Inne tychŃe w Bourges, czyni do r. 22000. liwr. Inne m. 3 od Belley. Czyni do r. 6000. liwr.

**SULPICE**, (S.) *Sanctus Sulpitius*, m. Fr. w wyŃ. Langwedocyi, m. 3 na poŃn. ku w. od Rieux. Leży nad Lezą. TegoŃ im. ieŃt w diec. Fulokiev, o m. 5 od ToulouŃe. Dobrze Ńie opierało przeciw Kalwinifom. ieŃt ieŃzcze tegoŃ im. m. w Normandyi, o m. 4 od Verneuil; inne w pow. Berry, inne w wyŃ. Marchii, o m. 2 od Guerey, inne w pow. Anguleńskim.

**SULTANIA**, M. znaczne w PerŃyi w Prow. Irak-Agemi na granicy Aderbijanu. WidzieŃ Ńie tu dzie piŃkny Meczet, w którym ieŃt Grob Sultana Chodabenda. Leży w wiel. rowninie, o m. 90 na poŃn. ku z. od IŃpahanu, 130. od Erywanu, 20 od Kazbinu. dŃ. 69. 30. Ńz. 36. 26.

**SULTA**, albo **SULTZ**, m. Ń.

Ńupami Ńolnemi w pow. Rostockim, o m. 7 na poŃd. od Rostoku, w cyr. niŃ. Saxonii.

**SULTZ**, m. i Hr. SzwabŃkie nad Nekrą z zamkiem. M. najznacznieyŃe w tym Hr. ieŃt Tien-gen, o m. 1 od WaldŃbuta. Okolice zalecone Ńą ŃródŃami wody Ńloney.

**SULTZ**, m. w Alfacyi, o m. 2 na poŃd. od Rufachu. Nal. do BiŃk. StraŃburskiego, tamŃe *Sultzmach*. blisko leży.

**SULTZBACH**, *Sultzbachium*, piŃkne m. i XŃtwo Niem. na granicy wyŃ. Palatynatu i Frankonii z zamkiem. Nal. do Elekt. Palatyna i leży o m. 12 od Norymbergi, 15 od Ratysbony, 17 od Etry. dŃ. 29. 23. Ńz. 49. 30.

**SULTZBACH**, przy MunŃterze w wyŃ. Alfacyi, Ń. ŃródŃem mineralnym zdrowym przeciw paraliŃom i trądowni. ob. *Saltzbach*.

**SULTZBURG**, *Sultzburgum*, m. Niem. w BryŃzawii nal. do Margr. de *Bade-Durbich*, którzy tu piŃkny pałac maŃ. Leży w gruncie obŃitującym w dobre wino, o m. 3 od Fryburga dŃ. 25. 15. Ńz. 47. 51. ZnajduŃe Ńie w Sulzburgu ŃaŃnia zdrowa i Ńzyby dawne Ńrebra.

**SUMATRA**, wyspa na morzu IndyŃk. jedna z trzech wiel. wyŃp SondŃkich na z. półwyspy Malaki i wyspy Borneo, oddzielona od wyŃpy Jawy przeŃynkiem SondŃkim. Dają iey dŃ. m. 300. Ńz. 70. Ma dobre paŃtwiska, grunta Ńyzne, obŃitniace w ryŃ, zboŃe, mŃny złote i Ńrebrne &c. Zbierają tu wszelkiego gatunku korzenie i rŃŃne wyborne owoce. W leŃiach będucych w Ńronie zachodniej tey wyspy roŃnie pewne drzewo, wydające gummę i inne teŃ wydające kamforę. Powietrze tu ieŃt niezdrowe, inŃ to dla uŃtawicznych deŃczew, inŃ dla gorącoŃi powietrza, gdyŃ pod Ńamym Ekwatorem leży. Po międuy kilku Krolow ieŃt podzie-

Joną, z których Achemski jest najpotężniejszy. Obywatele tutejsi są prawie wszyscy Mahometanie, ce-ry ogorzalcy, obyczajowi najgorzszych i najbardziej spóteczność mających. Gardzą cudzoziemcami, najwięcej siebie samych uważają. Anglicy tu mają zamek Malbornę zwany.

SUMBI, Prow. Affr. w Krol. Angolańskim, położona pod 11. gradusem sz. połd. Obywatele jej są wzrostu wyśokiego i wielkiej sily. Noszą kołnierze złożone z małych kostek zwierząt i innych podobnych rzeczy, które pilnie chowają, przez respekt ku swym balwanom. Xięża zachwala ją im bardzo cnotę i moc tych bagatel.

SUMELPUR, lub Soumel-pour, m. Indyjskie w Krol. Bengal-skim, w stanach wiel. Mogolu, nad rz. Gouelą, o m. 30 od Ongli. dl. 102. 20. sz. 24. 35.

SUMENA, m. Fr. w Langwedocyi, o milę od Ganges.

SUMILISZKI, w pow. Trockim z stwem płacącym kwarty zł. 798.

SUMSKI Ostrog, m. Mosk. w Prow. Archaniolu, nad nysciem rz. Sumy, która tu wchodzi do morza białego.

SUND, przesmyk Eur. na m. 2 szer. między Prow. Schonen i wyspą Zelandyą. Jest kluczem morza Bałtyckiego. Wszystkie statki przezeń przechodzące płacą pewne cło Duńczykom w M. Helsingorze.

SUNDERBURG, *Sunderburg*, M. Duńskie na brzegach wyspy Alsen, z tyt. Xiłwa i zamkiem, o m. 7 od Apenrady. dl. 27. 45. sz. 54. 58.

SUNDI, Prow. Affr. trzecia w Krol. Kongo, z tyt. Xiłwa. Leży wzdłuż rz. Zairy i jest posiadana przez najpierwszego i najbliższego dziedzica Korony. W górach tutejszych znajdują się rudy kruszców naidroższych. Wiel. liczba rz. ją oblewa, i bardzo ją czynią

żyzną. M. S. jest tegoż im. dl. 35. 30. sz. połd 4. 50.

SUNDSKIE wyspy, obacz Sądskie wyspy.

SUNKIANG, *Sungkianum*, wiel. i piękne M. Chińskie, 4te z miast celnych w Prow. Kiangnan, z pięknym zamkiem. Leży przy morzu. dl. 129. 30. sz. 31. 10.

SUNTGAU, *Suntgavia*, Zundgawia, kraj Franc. w Niem. graniczy na półn. z niższą Alfacją, na w. z Renem i Kantonem Bazylei, na połd. z *Franche-Comté* i Xiłwem Porentru, na z. z Lotaryngią. Zamyka w sobie Grody Pfirt, czyli Ferette, Landfer, Altkirch, Tann i Befort.

SUPERGA, przepyszny gmach, w Piemontcie, o m. 2 od Turyna, założony od Wiktora Xcia Amadeusza na górze wyśokiej, w którym 12 młodych Opatów, biorą edukacją do urzędów kościelnych.

SUPINO, *Sapinum*, dawno m. Włó. w Krol. Neapolitańskim w Hr. Moliskim, przy źródle rz. Tamary, pod Apeninami, z zamkiem. Leży o m. 5 od Molisy.

SUPRASL, w pow. Grodzieńskim, dawny i bogaty klasztor Bazylianów, z niezależnym Opatem. ozdobny pięknym kościołem, biblioteką i drukarnią. Jest o m. 9 na połd. od Grodna. nad rz. tegoż im.

SUPTILZ, potyczka stoczona pod Suptilz, też jest, co i pod Torgau. ob. Torgau.

SUR, lub Sour, *Tyrus*, M. Turcyi Azyat. w Syryi nad morzem z dobrym portem. Było niegdyś bardzo znaczne pod im. *Tyrus*, ale dziś same tylko jego ruiny widzieć się dają. dl. 54. 30. sz. 33.

SURATA, wiel. bogate i obronne M. Indyjskie w Krol. Guzaratkim, z mocnym zamkiem i portem będącym, o m. 2 od miasta. Jest jednym z najhandlowniejszych miast w Indyach. Znajduje się tu liczba niezliczona kupców różnych Narodów. Angl. i Hol. w nim swa-

ie Składy mają i na tym to mieście  
 najwięcej handel Ang. w Indyi zale-  
 ży, którzy opanowali r. 1758 zamek;  
 leży w miłym położeniu nad Taptą,  
 o m. 3 od Golfu Kambojskiego,  
 150 od Agrv. dł. 88. sz. 21. 10.  
 Najpiękniejsza zład bawełna In-  
 dyjska wychodzi.

SURAZ, m. pow. w Woi. Po-  
 dlańskim z stwem płacącym kwarty  
 zł. 5-53. z zamkiem dawnym na  
 pagórku otoczonym fossą, z kilka  
 kościołami, nad rz. Narwą, na po-  
 graniczu Grodzieńskim, o m. 3 od  
 Bielska na półn.

SURAZ, m. w Woi. Witeb-  
 skim, z mocnym niegdyś zamkiem  
 fi. w woynach Mosk. leży między  
 rz. Dźwiną, Caspłą i Surazką,  
 przy ich zbiegu pod pan. Rosji,  
 o m. 8 powyżey Witebska ku w.  
 Tegoż im. m. w Woi. Wołyńskim,  
 w pow. Włodzimirskim, nal. do  
 funduszu Kommissyi Edukac. w  
 possessyi Mielżyńskich, od Ostroga  
 o m. 3 na pold. fi. są pod Surazem  
 w zieloney puszczy rudy żelazne.

SURGERES, m. Fr. w pow.  
 Aiteńskim, o m. 6 od Roszelli, z  
 tyt. Margr.

SURGI, m. w pow. Niwer-  
 neńskim, o m. 1 od Clamecy.

SURGUT, m. Mosk. w Azyi,  
 nad rz. Oby, z komorą na wybie-  
 ranie podatkow od mieszkańcy-  
 ch w okolicy Ostyakow. Leży poni-  
 żej Narymu. Powiat, czyli Ujezd  
 Surgutskoi wzdłuż się rz. Oby roz-  
 dąga.

SURIN, (S.) m. Francuzkie  
 służące za przedmieście M. Burde-  
 gali.

SURINAM, *Surina*, powiat  
 Amer. w Prow. *Terra-Firma*. Jest  
 to Kolonia Hiszp. na m. 30 długa,  
 wzdłuż rz. Surynam w Guyanie le-  
 żąca. Obsituie w owoce, ryby,  
 zwierzynę i osobliwie zwierzęta róż-  
 nego gatunku Zbierają tu najwię-  
 cej cukru; bawełny, tabaki, gum-  
 ny i drzewa farbiarskiego &c. Wę-  
 że tuteysze długie są na stop 30.

Lasy napełnione są małpami. Zna-  
 cznieysze tuteysze zamki są Zelan-  
 dia i Someldia. Kolonia ta nie jest  
 spokojną i bezpieczną od Murzy-  
 now zbiegłych, którzy formują  
 małą Rzpłtę z 10 albo 12 tysięcy  
 złożoną, których konieczne potrze-  
 by przymuszają częstokroć wpadać  
 na ofady białych narodow. R. 1763  
 Kolonia ta ledwo co zupełnie zni-  
 szczoną nie była przez bunt Murzy-  
 now. Szczęściem że zbiegli Mu-  
 rzyjni, nie dali pomocy zbuntowa-  
 nym i że Anglicy wczesną dawszy  
 pomoc do posłuszeństwa ich przy-  
 wiedli. ob. Paramaribo.

SURINGA, wiel. M. i ludne  
 w Prow. Japońskiej, na wyspie  
 Nippon, z zamkiem, w którym  
 Cesarze przedtym rezydowali. dł.  
 156. 40. sz. 34. 30.

SURREY, *Surria*, Prow.  
 Angiel. z tyt. Hr. posyła z Dep. na  
 Parl. Graniczy na półn. z Tamizą,  
 na w. z Prow. Kent i Suffex, na z.  
 z Hr. Northampton i Barck. Ma  
 m. 14. dł. 8. sz. M. S. jest Guilfort.

SURSEE, piękne m. Szway-  
 carskie, o m. 3 na pold. od Lucer-  
 ny nad małym jeziorem uformo-  
 wanym od jeziora Sury. Przywi-  
 lejami wiel. się zaszczyca.

SURSKOY Ostrog, m. Mosk.  
 leży w Prow. Synbirskiej, przy li-  
 nii z okopow czyli wałow wyfokich  
 ciągnioney od rz. Sury do Sinbir-  
 ska.

SURWILISZKI, m. w pow.  
 Oszmiańskim, w zapadleyzym nie-  
 co położeniu, w okolicy obsitey w  
 lny dobre, na pograniczu Lidzkim,  
 o m. 6 na pold. od Oszmiany. Te-  
 goż im. w pow. Upitskim, od Kiey-  
 dan na półn. m. 3.

SURY-LE-COMTAL, m. Fr.  
 w pow. Forez. o m. 3 od Mont-  
 brissony na pold. ku w.

SUS, Krol. Suzańskie, czyli  
 Prow. w Afr. w Państwach Krola  
 Marokańskiego. Graniczy na z. z  
 Oceanem, na półn. z Atlasem, na  
 w. z rz. Suzą, która ją oddziela od



**Prow. Gezula**, na połd. ma stępy piaszczyste Numidyj. M. S. iest Sus albo Tarudant. Kray iest równy, ktorego więkſza część obfituie w zboże, paſtwiska, trzciny cukrowe i daktyle. Obywatele tu teyſi powiękſzey części ſą Berberowie, i bardzo wielką wolność mają. Lubo ſą wſzyſcy Mahometanie, w wielkim iednak poważeniu ciało S. Auguſtyna chowają, ktore mniemają, iż w ich Prow. iest pogrzebione przy M. Tagaoſcie.

**SUSA**, *Seguſium*, Suza, dawne i obronne M. i Margr. Wło. w Piemencie z zamkiem. Widzieć w nim ſię dają piękne ſtarożytnoſci zabytki. Nazywają ie *Kluczem Wioch i bramą woynny*, z przyczyny położenia iego na granicy. Leży nad Doryą między milemi pagórkami i wiel. górami, o m. 12 na połu ku z. od Turyanu, 9 od Pigneroli, 10 od *Briançon*. dł. 24. 42. ſz. 45. 6. Fr. dobyli go r. 1690 i oddali r. 1696. Znownu ie wzięli r. 1704. Ale powrociło ſię nazad do Xcia Sabaudyi r. 1707.

**SUSDAL**, *Suſdalia*, M. w Pańſtwie Roſyjskim ſtoł. Xſtwatergoż im. z Arcy-biſk. Leży o m. 32 od Moskwy. dł. 54. 40. ſz. 56. 6. Xſtwo graniczy na połu. z Wolgą, na w. z Xſtwem Włodzimirskim, na połd. z Moskiewskim, na z. z Jaroſławskim i Roſtowskim.

**SUSE**, m. Fr. nad Sarthą w pow. Cenomańskim, o m. 4 od Mans. Ma tyt. Margr.

**SUSE-LAROUSSE**, m. w Delfinacie, o m. 2 od *S. Paul-trois-chateaux*.

**SUSSES**, albo **SUSTER**, *Suſa*, dawne i ſt. M. Perſkie ſtoł. Chufyſtanu. Niczym iest teraz w porównaniu do tego czym było pierwey. Leży nad rz. Karonem, o m. 34 od Iſpahanu. dł. 68. 35. ſz. 31. 25.

**SUSSAT**, m. Fr. w pow. Limoſin, o m. 6 od Lemowiku.

**SUSSEX**, *Suſſexia*, Prow.

nadmorska w Anglii w części iey połd. z tyt. Hr. poſyła 2 Dep. na Parl. graniczy na połd. z Oceanem, na połu. z Hr. Kent i Surrey, na w. z Hr. Kent, na z. z Hr. Southampton. Ma dł. m. 22. ſz. 7. Obfituie w to wſzytko, cokolwiek do życia iest potrzebnego. Znajdują ſię w niej wielkie rudy żelazne. M. S. iest *Chicheſter*.

**SUSTER**, ob. Suſes.

**SUSTEREN**, *Suſtera*, m. Niem. w cyr. Weſtfałskim w Xięſtwie Juliaceńskim, o m. 4 na połu. od Ruremondy, o m. 1 od Mozy.

**SUSZA**, m. w Woi. Połockim z zamkiem od Moskwy zwanym *Kopią*, ktory nad ieziozem tegoż im. pokiikakroć bywał od Moskaw dobytą. Leży od Witebska na z. m. 14.

**SUSZYCK**, w Brzeſkim Lit. ſtwo płaci kwarty zł. 115.

**SUTHERLAND**, *Sutherlandia*, Prow. nadmorska Szkocka z tyt. Hr. ktora poſyła 1. Dep. na Parl. Graniczy na połu. z morzem Niem. na połd. z Prow. Roſlą, na z. z pow. Aſlint, od ktorych przez trzy małe ieziora iest oddzielone, na połu. z Prow. Stras-Nawerną i Kaitneſką. Ma m. 14 dł. 7 ſz. Bardzo iest górzysta.

**SUTOROWICZE**, Krolewſzczyna w pow. Braſławskim płaci kwarty zł. 38.

**SUTRI**, *Sutrium*, m. Wło. w Pańſtwie Papiezkim, w Prow. *Patrimonium*, Biſk. iego iest przyłączone do Nepiſkiego. Leży nad Puzuollą, o m. 9 od Rzymu. dł. 29. 44. ſz. 42. 13.

**SWAŁOWICE**, lub **SFAŁOWICE**, w Brzeſkim Lit. ſtwo płaci kwarty zł. 87. podległe prawu emit. Czarneckich.

**SWANSEY**, m. Angiel. w Glamorganshirze, handlowne, nad morzem leżące, z dobrym portem.

**SWARZĘDZ**, m. w Woi. Poznańskim, dawne, drzewem zabudowane.

**SWERIN**, ob. Schwerin.  
**SWERTE**, m. w Hr. Marchii w Westfalii nad Boerą, o *m.* 8 od Hannu. Dobre tu kuźnie zatrudnia się. Handluje nawięcej zrudem.  
**SWESSYON**, ob. Soissons.  
**SWIACZ**, rz. w pow. Mozyrskim, wypływa z jeziora tegoż im. i blisko Howal miasta wpada do Berezyny.  
**SWIADA**, w pow. Orszańskim nad rz. Jasią, dobra familii Zabow. Tegoż im. i tamże rz. ktorey spław warnią konftyucye.  
**SWIASZK**, Prow. Mosk. w Azji, z *m.* stoł. ktore leży nad rz. Swiągą przy jej uściu do Wolgi.  
**SWIĄTNIKI**, wieś pod Krawowem, fl. robotami żelaznemi, nal. do Kapituły.  
**SWIDER**, rz. w Woi. Lubelskim, ktora się łączy z Wisłą za Karczewiem, płynie przez ziemię Czerską, służy do obracania młynow. Tegoż im. dobra w Lubelskim gniazdo im. Swiderskich.  
**SWIDNICA**, w pow. Lubelskim, two płaci kwarty zł. 630.  
**SWIEBODZYN**, u Niem. Schwibusen, m. w Poznańskim, na granicy Szląskiej, od Międzyrzecza na pold. *m.* 3. dl. 39. 4. sz. 53. 5.  
**SWIĘCICA**, obszerne jezioro w Woi. Brzeskim Lit. na pograniczu Nowogrodzkiego, ktore polowem ryb obfitym wiele utrzymuje wieśniakow. Nad nim *m.* tegoż im.  
**SWIĘCICA**, dobra pod Hełmem imienia Komorowskich.  
**SWIĘCICHOWA**, m. w Woi. Poznańskim, drzewem zabudowane, z pięknym kościołem i dworem, niedaleko Swarzędza.  
**SWIECIE**, u Niem. *Schwet*, m. Pruskie, w Woi. Pomorskim nad Wisłą z zamkiem założonym od Xięcia Swiatopelka r. 1244. po którym miasto wlat około 20 stanęło. Opanowane od Krzyżakow r. 1310 umocnione od nich 1340. odebrane od Pol. 1454. i znowu r. 1466. Nakoniec dobyli go Szwedzi r. 1655

a w rok potym Polacy. Jest teraz w cyr. Choynickim, o milę od Chełmna.

**SWIERZNO**, m. w Woi. Nowogrodzkim, dobrze zabudowane i osiadle, z klasztorem Bazylianow, ktorzy tu Seminarium i nauki swe mają. Leży nad rz. Uszą, o *m.* 1. od Stołpcow.

**SWIĘTA**, rz. w pow. Witkomirskim, przerzyna go na dwie płynie pod Wilkomirz i łączy się z Wilią.

**SWIĘTE**, jezioro dosyć znaczne pod Gnieznem. Toż ma bydź, w którym balwany pogańskie topione w Pol.

**SWIĘTRZEC**, w pow. Witkomirskim, two płaci kwarty zł. 408. *S. Anna* mieysce cudowne w Woi. Sieradzkim.

**SWIĘTY** Andrzej, *Sanct Andreas*, m. Węgierskie uprzywilejowane, w Hr. Pestenskim nad Dunaiem, na przeciw wyspy tegoż im. oblaney tąż rz. Tamże w Hr. Eisenburkim Święty Gothard, *Sanct Gothard*, m. fl. porażką Turkow r. 1664. W Hr. Prezburkim, *S. Jerzy*, *S. Georgen*, m. Krolewskie i wolne, ktorego okolica bardzo delikatne wydaie wina. *S. Marcin*, *S. Martin*, w Hr. Turockim, stoł. Hrabstwa nad rz. Thuroczą, należy do pow. zamku Sklabiny. Tegoż im. w *Martinsbergu* Opac. najznaczniejszy w Węgrzech. *S. Mikolaj*, *S. Niklas*, m. zaszczytne przywilejami, w Hrabstwie Lipowskim. (\*)

**SWINEMUNDA**, m. Niem. w cyr. Saxonii wyż. w końcu połud. wyspy, przy uściu rz. Swiny, z portem. Nal. do pow. Usedomy i jest w Pomeranii Brandeburskiej bliższej.

**SWINIA**, rz. w Belzkim, wpada do Bugu blisko Krystynopola.

(\*) Inne mieysca od imion Swi. tych obacz pod Literami nazwisk.

**SWINIGOROD**, m. w Wielkorządztwie miała Moskwy nad rz. Moskwą blisko Moschaisku. ob. Zwinogrod.

**SWINIARY**, dobra w Wei. Sandomirskim, blisko Czarnkowy w pięknym położeniu.

**SWINIUCHY**, m. w pow. Łuckim z stwem płacącym kwarty zł. 2863. Jest drewniane i nikczemne, *m.* 3 od Włodzimierza.

**SWIR**, m. w pow. Olszmińskim, nad małą rz. uchodzącą do Wilii, od Miadziola ku z. o *m.* 6.

**SWIRCZA**, m. Ruskie, drzewem zabudowane, w dobrych gruntach, o *m.* 5 ode Lwowa na pośd. ku w. pod pan. Austr.

**SWIRYDOW**, w pow. Orszańskim przy Pol. stwo płaci kwarty zł. 52.

**SWISŁOCZ**, m. w Woi. Mińskim z zamkiem nad rz. tegoż in. która płynie od z. ku w. i zabrawszy w siebie Citwę, Ihumiankę &c. wpada do Berezyny blisko miasta Swiśtoczy, które jest od Bobruyska na pośn. o *m.* 8.

**SWITACH**, jezioro w ziemi Chełmskiej szerokie na milę, długie *m.* 2. Leczże w nim tak tłuste poławiają się, że prostacy tłustością ich napełniają naczynia. Woda tego w miesiącach Maja i Kwietniu czerni tak ciało, iż plamy nielato bydź mogą zmyte.

**SWITELNA**, m. Mosk. w Kijowskim nad rz. Trubice, o *m.* 2 od Obulowa na w.

**SWORDS**, m. Irlandzkie w Hr. Dublińskim, o *m.* 4 od Dublinu. Pofyła r Dep. na Parl. Leży nad morzem.

**SWOSZOWICE**, wieś pod Krakowem, zalecona wodami mineralnemi i rudą siarczystą.

**SUZANNE**, (S.) *S. Suzanna*, m. Fr. w pow. Cenomanu, na górze, o *m.* 10 od Mans. dł. 17. 15. sz. 48. 7.

**SYLGIANY**, w pow. Kowieńskim, stwo płaci kwarty zł. 74.

**SYLT**, wysepka Duńska ku brzegom zachodnim Xstwa Sł. zwickiego na przeciwko Tonderey. Mieszkańcy są dobrzy żeglarze, poławiają tu bardzo wiele ostryg, które rozsyłają Elbę, Wezerą i morzem Bałtyckim.

**SYNPHORIEN**, (S.) Opac. Fr. w diec. Bellowaceńskiej zakonu S. Bened. fund. r. 1035. czyni intraty 2500. liwr. Inne w Metz, fund. r. 612. zakonu S. Bened. czyni do r. 15000. liwr. ob. Saphorin S.

**SYMPHORIEN DE LAY**, (S.) m. Fr. o *m.* 3 od Roanny.

**SYMPHORIEN-LE-CHATEL**, (S.) m. Fr. w Prow. Lionńskiej, o *m.* 7 od Lionu.

**SYRAKUZA**, *Syracusa*, dawne, obronne i bardzo śl. M. Sycylii w dolinie *di Noto*, z Bisk. fułr. Montrealskiego, pięknym i wiel. portem, z zamkiem, w którym znajduje się źródło Aretuzy. Lubo jest teraz jednym z najznaczniejszych M. wyspy, jednak ani podobieństwa do tego niema, czym było z czasów Rzymian, będąc śl. Sycylii. Tu się narodził śl. Archimedes. Leży w dobrym położeniu nad morzem, o *m.* 29 od Messyny, 27 od Reggio, 44 od Palermy, dł. 33. sz. 37. 4.

**SYRIAM**, wiel. M. w Azji, w Krol. Peguańskim, w Indyach, w miejscu gdzie rz. Pegu łączy się z Awą blisko morza. dł. 114. 15. sz. 16.

**SYRIA**, Suristan, Cham, *Syria*, Prow. Turecka w Azji, graniczy na pośn. z Diarbekiem i Natolią, na w. z Diarbekiem i Arabią pustą, która wraz z Judeą graniczy z nią na pośd. na z. z morzem. Kraj ten obsituje w oliwę, żyto i różne owoce. Więceyhy zaś daleko wydawał, gdyby był uprawny. Najpiękniejsze tu równiny i pastwiska w świecie widzieć się dają. M. S. jest Damaszek. ob. Liban.

**SYROS**, wyspa na Archipelagu jedna z Cykladów na z. Delos wypły; wydaie wleczboża, wina, fig, oliwy i bawełny. Mieszkańcy są Katołicy Łacińcy. Jest dobrze uprawna i ma Wisk. Łacińskiego. Mało tu znayduie się rodziny Greckich. ob. Seyro.

**SZACHE**, m. w Woi. Mińskim z lasami obfzernemi, od Koydanowa na pośd. o m. 6.

**SZADEK**, m. powiatowe w Woi. Sieradzkim, miejsce seymikow Wdźtwa, z stwem placącym kwarty zł. 544. w emfit. Sucheckich. Jest drzewem zabudowane, z kilką kościolami, w rowinie nad bagnem, o m. 5 od Sieradza. Powiat Szadkowski ma swych Urzędnikow.

**SZADOWO**, w pow. Upitkim stwo płaci kwarty zł. 24213.

**SZAFFUZA**, ob. Schiaffhausen.

**SZAKINOW**, w Xstwie Zmudzkiem, w pow. Berzańskim, stwo płaci kwarty zł. 2213. Jest w emfit. Bistramów.

**SZAKUNOW**, w Połockim stwo płaci kwarty zł. 85.

**SZALA**, m. w Woi. Podolskim.

**SZAMOTUŁY**, m. w Woi. Poznańskim, gniazdo dawnego domu Szamotulskich, ozdobne starożytnym kościołem, przedtym Kolegiata.

**SZAMPANIA**, Szambery, &c. ob. Champagne, Chambery, toż inne nazwiska Francuzkie pod Ch.

**SZANIAWY**, wieś w Lubelskim pod Łukowem, gniazdo licznego w tey okolicy domu Szaniawskich.

**SZARGAREN**, m. w pow. Upitkim.

**SZAROGROD**, m. w Woi. Podolskim, mierne, dawne i osiadłe, nad rz. Nemią, o m. 2 na z. od Murachwy, 6 od Baru na pośd. Dawniey tu był skład wina i mio-

śdow Włoskich i dotąd pograniczny prowadzi handel.

**SZARYEW**, w Mścistawkim, Szaternihi, w pow. Wileńskim, płaci kwarty zł. 65. Szatrowskie, w Połockim pod pan. Kossyi, są małe stwa.

**SZAWDOW**, m. powiatowe w Xstwie Zmudzkiem z stwem placącym kwarty zł. 815. trzymanym od Cywuniow. Powiat Szawdowski sędzi się w Rolieniach.

**SZAWŁE**. *Salaumi*, m. w Xstwie Zmudzkiem, stoł. powiatu i Ekonomii Krolewskiej, w ktorey podług lustracyi liczono dymow 3000 Z repartycyi uczynioney na seymie r. 1776. mieycem jest sądow dla 13 powiatow. Jest od Miednikow na w. ku połu. o m. 9. dl. 46. 6. sz. 55.

**SZAWULICHA**, m. w Woi. Kiiowskim, nadane z przyległościami lennym prawem od Jana Kazimierza Zarudnemu Sędziemu Zaporożskiemu, ustąpione i utwierdzone seymem r. 1775. Bierzyńskim, zostaie w lenney possessyi Onufrego Bierzyńskiego Kasztelana Zytomirskiego. *Szawulskie* stwo w Kiiowskim płaci kwarty 1622.

**SZCZARA**, rz. w Woi. Nowogrodzkim, wypływa z bagnow Brzeskich, oblewa Słonim i pod Mostami uchodzi do Niemna. Konfyt. zaleca iey spław wolny.

**SZCZEBRZESZYN**, *Scebrifinum*, m. w Bełzkim, obfzerne, dobrze zabudowane, zalecone dobremi iarmarkami, na bydło, wołk, &c. Leży nad Wieprzem, o m. 3 od Zamościa na z. dl. 41. 26. sz. 48. 6. Było naprzod m. Krolpotym nadane zostało familii Gorayow, teraz nal. do Zamoykich.

**SZCZECIN**, ob. Stetin.

**SZCZEKARZOW**, m. w Krakowskim dawne dziedzictwo domu Tarłow.

**SZCZEKOCIN**, m. w Lelowskiem pow. dawne dziedzictwo familii Odrowążow, na ktorym się pisała.

**SZCZERECZOW**, stwo w Woi. Sieradzkim, płaci kwarty zł. 932. podległe prawu emfit. Tymowski. *Szczarzechie* stwo w Woi. Ruskim, w ziemi Lwowskiej jest pod pan. Austr.

**SZCZERZYCZ**, m. powiatowe w Woi. Krakowskim, z Opac. Cysterfow, fundowanych od Jaxy Gryśia w Ludmierzu i tu przeniesionych, r. 1234. i znacznemi nadanych dobrami. Leży w górach i w gruntach bardzo dobrych, o mil kilka od Landskorony, blisko Dobczycy pod pan. Austr.

**SZCZMIELOW**, m. w Woi. Sandomirskim, z pięknym kościołem, blisko Ostrowca. dł. 46. 2. sz. 51. 6.

**SZCZODROHOST**, dobra w Brzeskim Lit. od Ratna, o m. 4 na w.

**SZCZORSZE**, wieś w Woi. Nowogrodzkim, fl. doskonale zarządzoną ekonomią, dziedziczna Chreptowicza Pod-Kancelerzego Lit. leży blisko Niemna, od Nowogrodka m. 6 na w. ku poln. od Turca 2.

**SZCZUCIN**, *Stutinum*, mierne m. w ziemi Wizkiej załczycone mieszkaniami, z szkołami XX. Piarow, jest porządne i dość handlowne niedaleko pogranicza Pruskiego, od Łomży m. 6. Dziedziczne Potockich, dawniej dobra Szczukow.

**SZCZUCIN** Lit. m. w pow. Lidzkim, z Kollegium i szkołami XX. Piarow, ozdobne pałacem, w pięknym położeniu nad małą rz. na granicy pow. Grodzieńskiego, od Lidy m. 8. ku z. od Grodna 9. na w. Nał. do im. Scypionow.

**SZCZUNO**, u Niem. Ortelburg, m. Pruskie w cyr. Neidenburskim z dawnym zamkiem nad Welbutzą od Passenheimu na w. o m. 2.

**SZCZUROWICE**, m. w Belzkim, przedtym stwo, teraz pod pan. Austr. nad rz. Opazypszą, o

m. 7 od Leśniowa, 2 od Bereścicka, na gran. Kordonu. dł. 47. sz. 50

**SZCZYDAL**, m. w Polockim, o milę od Lukomli na z.

**SZEBEN**, ob. Hermanstadt.  
**SZEGEDYN**, *Segešwar*, obacz Segedyn, Segeswar.

**SZELISZCZE**, wieś w Węgrzech wyż. w Hr. Torneńskim, nad rz. Tarczą, fl. iaskinią, czyli lochem w górze wysokiej dość, w którym w lecie marznie, w zimie zaś mierne bywa ciepło.

**SZENTA**, zamek zapadły w Węgrzech w Hr. Czougradzkim przy którym r. 1697. Turcy byli zwyciężeni.

**SZERESZOW**, m. w Woi. Brzeskim Lit. z stwem płacącym kwarty zł. 7602. Leży nad rz. Ilśną, blisko ieżyźródła między bagnami, od Kamieńca Lit. m. 6. ku północy.

**SZESTER**, Szyzfeſter, ob. Chester, Chichester.

**SZESZUPA**, rz. wypływa w Zmudzi, płynie przez część Prus, wпада do Niemna poniżej Raghit. Jest spławną.

**SZEWCF**, w pow. Chęcińskim stwo płaci kwarty zł. 119.

**SZKALMIERZ**, ob. Skalmierz.

**SZKŁO**, wieś we Lwowskim, o m. 2 od Janowa na z. i tyleż prawie od Jaworowa, fl. wodami mineralnemi bardzo zaleconemi. Leży na trakcie Lwowskim.

**SZKŁOW**, *Sclavia*, m. w Woi. Witebskim, obroune, z zamkiem, i tyt. Hr. pod którym Jan Xzę Radziwiłł Hetman Wiel. Litt. był zbity od Moskallow r. 1653. ktorzy miasto choć z wiel. szkoda oblegali, iednak bez skutku: fl. męztwem Polakow, leży nad Dnieprem. od Kopyśia o m. 2. od Orszy na pośd. 6. tyleż na pośn. od Mohylowa. Dawne dziedzictwo domu Chodkiewiczow, na którym ci się pisałi. dł. 55. 7. sz. 54. 4.

**SZKOCYA**, *Szocin*, u Fran.

*Ecoffe*, Krolestwo w Europie zajmujące iey część połu. iako i wiel. Brytanii, znana u dawnych pod im. *Calcedonia*, a narod *Picti*. Oddzielają i od Anglii rzeki Tweda, Elch, Sollway i góry Szewioty. Rozciąga się wzdłuż na *m.* 80. wżerz okolo 5. a ma obwodu 220. Powietrze ma zdrowsze niż w Anglii, i szkotowie żyją dofyć długo. Dzień u nich naydłuższy ma godzin 18. minut 2. naykrotszy zaś godzin 5. minut 45. przezco w naywiększych dniach lata, nie znaią nocy, ale między zachodem i wschodem trwa zmrok bardzo iafny. Kray okrywa wiele jezior, ktore niemarnzą nigdy, wiele rzek, gor i lasow. Doliny są bardzo żyzne. Prowadzi handel wiel. skórami, toiem, fuknem, konopiami &c. Ięzyk Szkotow mieszkańczych w górach podobny do Irlandzkiego, inny od ięzyka tych, ktorzy w równinach są osiedli i ten zbliża się do Angiel. Obsituie kray w wszelkie potrzeby życia. Religia panuje kościoła Angiel. Stan Bisk. był w tym Krol. przywrocony pod Karolem II. ale po r. 1690. żadnego nie było Bisk. Miała Szkocya w własnych Krolow do r. 1603. w ktorym gdy Jakób Stuart VI. wstąpił na Tron Angiel. i Irlandzki pod im. Jakóba I. i te Państwo przyłączył do iedney Korony przez traktat Unii r. 1706. Szkotowie ieden z Anglią mają Parl. i wysłają nań Parow 16. Deputatow z miast 45. Dzieli się Szkocya na 35. Prowin. lub ogólnie na część połu. i połu. podług tego iak ją rz. Tay przepływa. Mieszkańcy mają dowcip żywy i bystry, są wierni i dla obcych ludzcy. Nienawidzą się z Anglikami, ktorzy ich mają za ludzi podłych i piiakow. M. S. Edynburg.

SZKUDY, m. w Xstwie Zmudzkiem, u Niem. *Schoden*, na samey granicy Kurlandyi, osiadle i handlowne, od morza na w. o *m.*

SZLĄSK, *Silesia*, u Niem. *Schlesien*, Xstwo Niem. jedno z naywiększych w Europie, graniczny na połu. z Marchią Brand. i Polską, na połu. z Morawią i Węgrami, na w. z Polską, na z. z niż. Luzacyą i Czechami. Rozciąga się na *m.* 120. wzdłuż, 40. wżerz. Obsituie w zboże, lasy, pastwiska, ryby i kruszce różne. Odra jest naywiększa rz. w Szląsku, inne zaś są, Nissa, Bober, Kweis, Oppa i Elsa. Znaydują się w Szląsku rudy srebrne, miedziane, cynowe, ołowiane i żelazne; tudzież diamenty, rubiny i inne drogie kamienie, ktore są iednak nie tak dobre iak Czeskie. Szląsk nadto jest bogaty w glazy marmurowe, w kamień wapienny, w ciolowe kamienie, w drzewo, Alabaster. Wydaje antymonium i marzannę, siarkę, siłetrę, alum, koperwas, merkuryusz i inne minerały, Zbywa tylko na soli, którą prowadzą z Polski i innych kraiew. Zbogacają go też rękodzieła płocienne i fukiennie. Robią tu dofyć oleiu lnianego, ktory kufami w cudze bywa sprowadzany kraie. Pszczoły dostarczają mu miodu i wosku podostatkiem. Sieją w Szląsku i szafran. Odra dzieli ten kray na górny i dolny. Obywatele górnego Szląska są powiększey części Katolicy i po Polsku umieją; dolnego zaś są Protestanci, Hussyci, &c. i w Niemczyźnie tylko ćwiczą się. To wiel. Xstwo ktorego Wroclaw jest M. S. dzieli się na siedmnaście matych Xstw, i na 7. pow. wolnych, nie zamykając w nich Hr. Glatzkiego. Był niegdyś Prow. Polską do Kazimierza W. ktory go odstąpił Koronie Czeskiej; Posiadła ją go do r. 1740. ale traktem Wroclawskim i Berlińskim r. 1742. co traktat Drezneński r. 1745 i potym Hubertsburkski potwierdził r. 1763. na l. do domu Austr. ktory ustąpił wiel. część Szląska Krol. Pruskiemu, zatrzymując przy sobie w górnym

Szląsku Xstwo Cieszyńskie, z ośmią pow. doń nal. M. obronne Troppau i Jegernsdorf, pow. Olberdorfski i miasta wszystkie na granicy. Krol Pruski znaczne poczynił tu odmiany, w Rządzie tak cywilnym, iak kościelnym. W Szląsku Pruskim liczą miast 161. wsi 5015. ludzi roku 1775. liczono 1,372,754. prócz żołnierzy.

SZLESZOWICE, m. w Xstwie Zatorskim w położeniu górzystym.

SZLIKIE, stwo w Kowieńskim płaci kwarty zł. 142. emsit. Michała Końcicy.

SZŁOP, m. Pruskie przedtym w Poznańskim, o m. 1 od Walcza na pośd.

SZŁUBOW, m. w Mazowszu nad Bugiem, od Radzymina na pośn. o m. 2.

SZMIGIEL, ob. Smigiel.

SZPYTKOWCE, ob. Spitkowice.

SZRUNDEN, m. w Kurlandyi, z zamkiem zruynowanym i kościołem, stoł. parafii, nad rz. Windawą, powyżey Goldyni napośd.

SZTOKOLM, *Stocholmia*, wiel. ludne, bogate i st. M. nadmorskie, stoł. Krol. Szwedzkiego w Uplandyi, z dobrym portem przy którym jest cytadella, z pięknym i obronnym zamkiem, w którym Krolowie rezydują. Domy jego są prawie wszystkie drewniane, co jest przyczyną uślawicznych tu pożarów. Widzieć tu się iednak daie kilka pięknych gmachow, iako to pałac Szlachecki, pierwszego Kanclerza, dwa inne blisko niego, tudzież wiele innych na przedmieściu *Sud-Malu* wystawionych. Sztokolm budowany jest na pałach, na kilku wyspach, między skałami i górami, nad ieziołem Meler, przy morzu Bałtyckim, o m. 80. od Kopenhagi, 250 od Wiednia, 250 od Moskwy, 380 od Paryża, 260. od Londynu, 450 od Konstantynopola. dl. 37. 5. sz. 59. 20.

SZTUM, lub Szum, małe m.

w Woi. Malborskim, jest Krolow. przedtym stwo i mieysce seymikow i sądow Wdztwa. Zalożone okolo r. 1249. Woyska Polskie r. 1410. 1454. i 1416. odebrali je Krzyżakom, a 1626. i 1656. dobyli je Szwedzi. Pod nim leży wieś *Sztumdorf*, st. zawieszoniem broni umowionym tu między Pol. i Szwedami r. 1629. a 1641. do lat 26. przedłużonym. Sztum był niegdys długo dziedzictwem Bezańskich, dany im od Kazimierza, ale seym pod Zygmuntem Augustem tę darowiznę skasował. Jest o m. 2 od Malbarga na pośd.

SZUBIN, m. w Gnieźnieńskim, a teraz Pruskie, stoł. dystryktu. leży nad iezierem.

SZUDZIAŁOW, w pow. Grodzieńskim dziedzictwo Eysmuntow, było zamienione na Krolow. ale znouwu powrocilo do imienia tegoż.

SZULAKI, m. w Podolskim nad rz. uchodzącą do Dniestru, o m. 5 na pośd. od Szarogroda.

SZUMSK, m. w pow. Wileńskim.

SZTUZANY, m. Węgier. w Hr. Turockim nad rz. Wagą.

SZWABIA, *Suevia*, wielki kray i cyr. Niem. położony w okolicach Dunaju. Graniczy na pośn. z cyr. Frankońskim, i cyr. niż. Renu; na z. z cyr. niż. Renu i Alfacyą, na pośd. z Szwajcaryą, na w. z cyr. Bawarskim. Ma m. 72 dl. 66 sz. Zamyka w sobie Xstwo Wirtemberskie, Margr. Badeńskie, Xstwo Hohenzolerenckie, Xstwo Otyńskie, Xstwo Mildenheimckie, Bisk. Ausburckie, Bisk. Konstantycyńskie i Koirskie, kilka Hr. Opac. i M. wolnych. Szlachta turteysza, dla siebie i swych poddanych, wyrobila uwolnienie od prawa Kadukowego we Fr. r. 1769.

SZWARC, ob. Schwartz.

SZWAJCARYA, *Helvetia*, wiel. kray Eur. graniczy na w. z Tyrolem, na z. z Franizkontem;

na połn. z Szwabią, Łafem czarnym i częścią Szwabii, na pold. z Sabaudją, Medyolanem, Bergamickiem i Bressińską. Ma m. 90 dł. 33 sz. Od swoich sąsiadów oddzielona jest górami prawie zawsze okrytymi śniegiem. Wiele go oblewa jezior i rzek. Znaydują się tu równiny bardzo żyzne, ale wpo-wszeczności można mówić, iż Szwajcarowie pomimo swej wielkiej pracy, zaledwo wyżywić się mogą. Szwajcary dzielią się na 13 Kantonow, nie licząc krajow sprzymierzonych. Kantony są następujące: Lucernski, Urski, Unterwaldski, Zugski, Fryburcki, Soluturnski, które są Katolickie, Zurychski, Berneński, Bazylejski, Szafuski, Protestantkie, Glaryski i Apenzelki, w których jest religia pomieszana. Nappierwsze Kantony Ury, Schwitz i Unterwald poczęły się wybić z pod iarżma domu Austr. pierwszego Stycznia r. 1308. Trzey odważni wieśniacy tych Kantonow Arnold de Melchtal, Weimer Stauffacher i Walter Furst, ułożyli i wykonali ten projekt. Szwajcarowie są prości i poczciwi ludzie. Bardzo są o swą wolność gorliwi, wielkich sentymentow, wierni, odważni i mocni.

**SZWECYA**, *Suecia*, wiel. Krol. naybardziej ku połn. w Europie położone. Graniczy na połn. z Laponią Duńską i Oceanem północnym, na pold. z morzem Baltyckim i Gósem Finlandzkim, na w. z Moskwą, na z. z Norwegią, Zuntem i Kategatem. Ma dł. m. 350. od pold. ku połn. a 140 sz. od w. ku z. dzieli ją na Szwecyą właściwą, Gotlandią, Nordlandią i Finlandią. Szwecya właściwa zamyka w sobie Uplandią, Sudermanią, Nerycją, Westmanią i Dalekarią. ob. każdy z osobna te Artykuły. Dwie tylko są pory roku w Szwecyi, dziewięć miesięcy zima, a 3 wiel. upałow. Kray peł-

ny jest rzek, jezior, gór i lasow. W powszechności grunta ma złe i wydań nie wiele rzeczy do życia potrzebnych. Obsituie w państwiska, rudy różnych kruszcow, a osobliwie w miedz. Polowanie i połow jest naywiększym tego kraiu bogactwem. Wywożą ztąd cudzoziemcy miedz, żelazo, stal, broń ze wszystkim zrobioną i futra: przywożą zaś wina, gorzałkę, sol, papier, płotna, jedwab, materye, korzenia i cnkier. Szwedzi są mężni, pracowici, wiele myślący i na prace wytrzymali. Zyią długo i są Religii Luterskiej. Władza Krola przedtym ograniczona była przez Senat i przez stany zgromadzone. Ale r. 1772. Krol. wybił się polityką z tej podległości Senatowi. Wniósł prawo przyjęte od stanow zgromadzonych, którym Krol jest uwolniony od sluchania woli Senatu, luboby ona zupełnie iemu sprzeciwiała się. Podczas obierania urzędnikow jeżeli zdania są niezgodne, Krol tego mianować może, kogo chce. Dla tego też Senat uwolniony jest od zdawania rachunku stanom. Krol zaś winien jest tylko odpowiadać nie stanom, ale Bogu i Oyczyźnie: Nie może on ani praw obalać, ani nakładać podatkow, ani wydać woyny bez zezwolenia stanow, które nie mają czasu pewnego wyznaczonego do zgromadzenia się, gdyż to woli Krolewskiej jest oddane. Stany zgromadzone dłużej trwać nie mogą nad trzy miesiące; i jeżeli w tym czasie nie się nie ustanowi, interessa wszystkie i rzeczy w danym swym stanie zostaną. Krol nominuje na wszystkie pierwsze Krolestwa urzędy, wybierając jednego z tych Kandydatow, których mu Senat poda. M. S. jest Szto-kolm.

**SZYCE**, stwo w pow. Lelowskiem, płaci kwarty zł. 1299. Nał. prawem emfit. ob. Jana Pakuckiego.

**SZYDŁOW**, m. w Wei. San-



domirskim, w pow. Wiślickim, stwem płacącym kwarty 4044. podległym prawu emfit, Sołtykow, jest dawne i osiadłe, mające wielu żydów, leży nad rz. o milę od Wiślicy, na połn. Tegoż im. m. w Zmudzi, od Roszenia, o m. 2 na połn.

**SZYDŁOWIEC**, m. w Woj. Sandomirskim z dawnym zamkiem, stol. Hr. Xząt Radziwiłłow, dosyć porządne, miewa dobre gospodarskie jarmarki, o m. 4 od Radomia.

**SZYCKIE** stwo, w pow. Mozyrskim, płaci kwarty zł. 558.

**SZYMANSKIE** stwo, w pow. Upitskim płaci kwarty zł. 3547. Zostaie w possessyi emfit. Kurzenieckich.

**SZYRWINTY**, w pow. Wileńskim, m. z stwem płacącym kwarty 433. ktore Konstytucya r. 1775. oddała Rzolta Xciu Massalskiemu w dziedzictwo za Hr. Lachowieckie w zamianę. Inne stwo małe w pow. Trockim tegoż im.

**SZYSZOWO**, m. w Woj. Mściwawskim pod pan. Rosyji. st. iż między tym m. i Czaukami Moskale na głowę byli porażeni r. 1514. Leży blisko rz. Kropiwny, o m. 7 na z. od Mściwawia.

## T

**T A A T A**, *Taata*, M. w wyż. Egipcie, o pół mili od Nilu leżące. Rezyduje w nim Gubernator. Wielę w tym M. zabytkow starożytności znajdują się. Leży o m. 100 na połd. od Kairu.

**TABAGO**, *Tabagum*, wyspa w Amer. połn. na morzu połd. iedna z Antylskich, leży na połn. wyspy S. Trojcy. Jest to morska skała na mało przydatna. Właśność iey była Anglikom przyznana traktatem Paryzkim, r. 1763 ale przez traktat r. 1783. powrocila do Franc. dl. 317. sz. 11. 10.

**TABARCA**, wysepka w uścicu rz. Zayry w Krol. Tunetańskim przy niey Genuczykowie lo-

wiąkorale; na samey zaś wysepce maia zamek.

**TABASCO**, *Tabasco*, wyspa w Amer. połn. w nowey Hiszpanii, należy do Wielkorządztwa Tabasku. Jest oblaną od rz. tegoż im. tudzież i od rz. S. Piotra, i Pawła. Leży o m. 4 od morza. Ma m. 12 wzdłuż, 4 wszerz.

**TABASCO**, *Tabasca*, Prow. albo Wielkorządztwo w nowey Hiszp. graniczy na połn. z odnogą *Campeche*, na w. z Yukatana, na połd. z Prow. Chiapą, na z. z Prowincyą Guaxaką. Ma m. 40 wzdłuż, równie iak i wszerz. Naybardziej obfitsie w Kakao, ktore czyni iey pyncypalny handel. Deszcz w tey Prow. pada przez dziewięć miesięcy co rok. Tabasko czyli *Nuestra Señora de la Vittoria*, jest M. S. ob. to miasto.

**TABINSK**, m. Mosk. w Azji, w Wielkorządztwie Orenburskim, w pow. Ufy, nad rz. Bielaia, powyżej m. Ufy.

**TABOGA**, *Taboga*, wyspa w Amer. na morzu połd. w odnodze Panama. Ma iedną milę wzdłuż a pół wszerz. Jest kraj górzysty i w drzewa owocowe obfitujący. Nal. do Hiszp. dl. 291. sz. połd. r.

**TABOR**, góra w Czechach w cyr. Bechůńskim, na ktorey był obóz zalozył Zylka z Hussytami r. 1429. Kazał przy niey także obronne wystawić M. nad rz. Lufinitz, o m. 20 od Pragi, 10 od Budweisly. Od tego M. Hussyci także *Taborytami* zwani byli. Pokilkakrotnie wzięte było podczas wojen Czeskich. Teraz jest to tylko małe m. z zamkiem na górze Tabor. dl. 32. 45. sz. 49. 22. ob. Thabor.

**TABOROWKA**, m. w Wol. Kiiwskim, nad lewym brzegiem Rosyji, o m. 4 poniżej Pawoloczy, z stwem płacącym kwarty zł. 197.

**TABORYSZKI**, stwo w powiecie Kowieńskim płaci kwarty zł. 597.

**TABRISTAN**, albo **MASAN-DERAN**,

**BERAN**, Prow. Perska obfitująca w wina, owoce i iedy ab. Dawniey zwano ją Hirkanią. Obywatele mają brwi złączone a włosy zbyt gęste. Mowią bardzo prędko; żyją rybami, ryżem i czosnkiem, którzy bardzo lubią. Leży nad morzem Kaspijskim, Graniczy na z. z Prow. Dylą i Gihilam, na w. z Gorganem i Chorassem, na pold. z Irak-Perskim i Chorassem.

**TACATALPO**, *Tacatalpum*, M. Amer. poln. w nowey Hiszpanii. Wielkorządztwie i nad rz. Tabaką. W okolicach M. tego rodzi się kakao białe, które gdzie indziej więcey nie rodzi się.

**TACHA**, *Tacha*, m. Czeskie w cyr. i o m. 9 na z. od Pilzeny, nad rz. Mies. *Zyska* musiał odstąpić od tego miasta r. 1421. Dobył go zaś i Lupil r. 1427. dl. 30. 45. sz. 9. 56.

**TACHU**, *Tachuum*, piękne i mocne M. w Chinach w Prow. Pekinńskiej w pow. Hokein, nad rz. Guei. dl. 134. sz. 33.

**TADCASTER**, *Calatum*, m. Angiel. w Prow Yorku, z tyt. Wikomstwa; leży o m. 4 od Yorku, 47 od Londynu. dl. 16. 25. sz. 53. 50.

**TADMOR**, ob. Palmira.

**TADOUSAC**, *Tadussacum*, Tadusac, port i osada Amer. polnocney w nowey Franc. nad rz. S. Wawrzyńca, o m. 89. od iey uścicia, w miejscu gdzie rz. Saguenay do niy wpada. Angl. opanowali go r. 1629. ale Fran. odabrali r. 1633. Ustąpiony był potym Angl. traktatem r. 1763. dl. 309. sz. 48. 26.

**TAENSAS**, Taensowie, narod Amer. poln. w nowey Franc. pod 36. gradusem szerokości. Mają oni na swoim czele rządcę, któremu bardzo posłuszni są. Nikt tu nie śmie nigdy przeyść koło niego wtedy gdy idzie. Mają wiel. staranie, aby zastać ziołami i pachnącemi kwiatami miejsca, , które

on przechodzi, i gdy do kogo mówi, odpowiadający długo wprzod wyie, na znak swego podziwienia i szacunku. Mowią iż gdy on umiera, zabijają natychmiast żonę jego najpierwszą, pierwszego jego faworyta i dwadzieścia osob, aby mu na tamtym świecie towarzyszyli. Taensowie czezą słońce, i utrzymują w swych pagodach ogień wieczny, na znak czci jego. Narod ten dawniey był bardzo liczny, ale podług świeższych relacyi bardzo zmniejszał.

**TÆNSTADT**, ob. Tennstadt.

**TÆTTENBACH**, Hr. w Bawarii w Regencyi Munichskiej.

**TAFSAAS**, ob. Damas.

**TAFALLA**, *Alta-Fuilla*, piękne m. Hiszpan. w Nawarze przy rz. *Cidazo*, w kraju obfitującym w dobre wino, o m. 5 na pold. od Pampeluny z mocnym zamkiem i pałacem Krol.

**TAFILET**, *Tafiletanum*, Krolestwo Afr. w Barbaryi, w Państwach Krola Marokańskiego. Graniczy na poln. z Krol. Fezańskim i Tremezeńskim, na w. z krajem Berberow, na pold. z puszczą Barbarwską na z. z Krol. Fezańskim, Marokańskim i Suzańskim. Dzieli się na trzy Prow. Dras, Sara i Tuet. Grunt tuteyszy jest piaszczysty i nieplodny. Obfituje kraj w daktyle, bydło, wielbłądy, dromadery i strusie. M. S. tegoż Krol. jest Tafilet. M. to jest dosyć handlowne, zaludnione Berberami i Arabami, którzy są bardzo bogaci i obrotni. Ma zamek obronny; leży nad rz. Tafiletą w równinie, o m. 130 od Fezu, 110 na pold. ku w. od Maroku. dl. 16. 6. sz. 28. 32.

**TAFWASTLAND**, ob. Tawastheus.

**TAGAI**, m. obronne Mosk. w Azji w Prow. Sybirskiej, leży przy okopach, które od rz. Sury do Synbirska się ciągną.

**TAGANROG**, m. Mosk. w

Wielkorządztwie i pow. Azowskim. Leży nad Azowskim morzem, gdzie r. 1697. założyli port Moskale, zrzucili go r. 1711. i znowu odbudowali r. 1760. na poln. uścia Dynu.

**TAGAOST**, *Tagavostium*, wiel. M. Afr. w Krol. Marokańskim w Prow. Suzańskiej. Mnóstwo w nim wielkie żydów osiadłych znayduie się, ktorzy wielki prowadzą handel. Leży w wyżney równinie, o m. 20 od morza, 18 od góry Atlas. dl. 10. sz. 28. 32.

**TAGASA**, *Tathula*, m. Afr. w Krol. Fezańskim w kraju otoczonym górami, nad rz. Tagazą, o pół mili od morza.

**TAGASTE**, *Tagasta*, było niegdys M. znaczne i Bisk. Afr. w Prow. Konstantyńskiej w Krol. Algierskim. Teraz jest to tylko wioszczyna tym fl. iż dała urodzenie S. Augustynowi.

**TAGAUROCK**, m. Rossyjskie przy uściu Donu, na przeciwko Azofu.

**TAGE**, wiel. M. Azyat. w Arabii szczęśliwey na drodze Mekkańskiej idącej ku rezydencyi Krola Yemeńskiego, z zamkiem na górze broniącym miasto. dl. 60. sz. 21. 50.

**TAGLIACOZZO**, *Taliquitum*, m. Włó. w Krol. Neapolitańskim w Abruzyi dalszey, o m. 5 na z. od Celano z tyt. Xięstwa.

**TAGODASS**, ob. Madagas.

**TAGUMADERT**, m. Afr. w Państwach Krola Marokańskiego w Krol. Tafiletańskim przy rz. Dras, z mocnym zamkiem na górze. Od tego miasta Szeryfowie biorą swoy początek. dl. 11. 20. sz. 26. 40.

**TAGUS**, *Tagus*, w Hiszpanii *Tajos*, rz. biorąca swoy początek w Hiszp. w nowey Kastylii na granicach Krol. Arragocńskiego. Przerzyna całą nową Kastylią, część Portugal. i wpada w Ocean Atlan. o m. 2 od Lizbony.

**TACHEU**, *Taicheum*, M.

Chińskie w Prow. Chekiang na górze. dl. 130. sz. 28. 30.

**TALIF**, *Taisa*, m. Azyat w Arabii szczęśliwey w kraju Hegias; leży w okolicy obfitującej w owce, na pośd. góry Gazuan.

**TALIGUAN**, M. Chińskie w Prow. Xantung z zamkiem. dl. 133. 16. sz. 36. 36.

**TALHO**, M. Chińskie w Prow. Kiangsi. Zdobia go wspaniałe kościoly i dwie wysokie wieże. dl. 132. 16. sz. 27. 27.

**TAILLEBOURG**, *Tabellicum*, *Tateaburgus*, m. Fr. w Sautonii, nad rz. Charente, o m. 4 od S. Jana d'Angeli. Sł. batalią, którą przy tym m. wygrał S. Ludwik na Hugonie Hr. Marchii, r. 1242.

**TAINÉ**, *Taina*, m. Parl. w Szkocyi pośn. w Hr. Cromarty przy przesmyku Dornack, o m. 40 od Edynburga. dl. 14. 5. sz. 57. 50.

**TAINFU**, M. Azyat. stol. Krol. tegoż im. w wielkiej Tartaryi przy kraju Kathay.

**TAIPING**, *Taipinga*, M. Azyat. w Chinach w Prow. Quangsi, w części należącej do Krol. Tunpuinu. Ma 23 miast pod swoią dependencyą. dl. 121. sz. 23. 20.

**TAIPING**, *Taipinga*, M. Chińskie w Prow. Nankanie, nad rz. Kiang. dl. 133. 6. sz. 32. 20.

**TAITI**, wyspa na morzu spokojnym położona między 17. i 40. gradusem sz. pośd. i 228. 10'. 36". dl. Bardzo jest ludna i żywna. o m. 20 wzdłuż. ob. Morze pośd.

**TAITUNG**, *Taitunga*, M. mocne Chińskie w Prow. Xantung. Leży w dobrym położeniu między górami. dl. 130. 6. sz. 40. 20.

**TALAMONE**, ob. Telamone.

**TALANT**, m. Fr. na górze przy Dijon.

**TALAVERA-LA-REINA**, *El-bora Talavera*. mocne i wiel. M. Hiszp. w nowcy Kastylii z mocną

ortecą. Leży na prawym brzegu Tagu w obfzerney dolinie obfitującej w zboża, owoce, a obfobliwie w wyśmienite wina, o *m.* 23. na pold. ku z. od Madrytu. Odprawił się w nim Synod r. 1498. Nal. do Arcy-Bisk. Toledańskiego. dl. 13. 28. sz. 39. 44. Handel tu wielki jest iedwabnych rękodziel.

TALAVERA-LA-REAL, m. w Estremadurze, o *m.* 3 na w. od Badaiozy, nad Gwadyaną.

TALBOT, powiat w Irlandyi w Hr. Wicklon. Leży o *m.* 3 naz. od Wicklou.

TALECZKOY Ostrog, m. Mosk. w Wielkorządztwie Woroneckim, w pow. Jeleckim.

TALEKNE, w niż. Austrii w pow. Wiener-wald. Si. iest przez swoje winnice obfite i wyborne.

TALI, *Talium*, wiel. M. Chińskie ludne, w Prow. Junnan, na brzegu wschod. jeziora Siul. dl. 118. 20. sz. 25. 27.

TALICHERI, M. Indyjskie położone na brzegu Malabarzkim, nal. przedtym do Fr. którzy ie opuścili. Jest teraz w possefii Angiel. Leży o *m.* 2 na pold. od Mahé.

TALKOFFEN, m. z zamkiem w Elstonii, wzięte od Moskwy i nieraz od Pol. odbierane było. Leży nad rz. o *m.* 7 ku w. od Fellina.

TALLARD, *Tallartium*, m. Fr. w Delfinacie nad rz. Durance z tyt. Xstwa Parostwa nadanym, r. 1715. Leży o *m.* 4 na pold. od Gapy.

TALLO, m. Irlandzkie w Hr. Waterfordu, deputnie na Parl. Leży o *m.* 14 na z. od Waterfordu.

TALLYA, m. Węgler w Hr. Semplifkim, zalecone przednie mi winami nad rz.

TALMAS, m. w Pikardyi, o *m.* 14 na pold. od Dourlens.

TALMAY, m. Fr. w Burgundy nad rz. *Wigoane*, o *m.* 4 od Gray.

TALMOND, m. w dyec. Luceon, o *m.* 3 od *Sables d'Olonne*. Jest tu Opac. Bened. czyniące do r. 4000. liwr.

TALMONT, *Talamundum*, m. Fr. w Santonii z tyt. Xstwa i małym portem. Leży na półwyspie rz. Garumny, o *m.* 8 od Santes, 114 od Paryża. dl. 16. 40. sz. 45. 32.

TALZEN, m. w Kurlandyi z parafią w świe Tukomskim, nal. do Ekonomii Xżecy.

TAMALAMEQUE, *Tamalameca*, M. Amer. w *Terra Firma*, w Wielkorządztwie S. Marthy, nad rz. Magdalena. Nal. do Hiszp. dl. 305. 50. sz. 9. 6.

TAMAN, przefmyk oddzielający morze czarne od Azofskiego.

TAMAR, rz. Hiszp. w Gallicyi; niafto Noya leży przy icy uściu.

TAMARA, albo ISLES DES IDOLZS, wyspy zwane *batwochwalskie*, w Afr. na brzegach wyż. Gwinei wzdłuż pomorza *Sierra-Liona*. Wzyskiego tu podostatkiem znayduie się; a obfobliwie złota i Boniowey kości bardzo wiele.

TAMARA, *Tamara*, M. na wyspie Sokotorze, nad morzem czerwonym z dobrym portem. Dofyć iest piękne i leży na brzegu połu. wyspy. Tu Krol Sokotory rezydnie. dl. 70. sz. 12. 10.

TAMARAKA, *Tamaraca*, Kapitania w Amer. pold. w Brezylil. Graniczy na połu. z Kapitanją Paraybą, na w. z morzem połu. na pold. z Kapitanją Fernambu, na z. z Tapuyami. Jest tu także i wyspa tegoż im. oddzielona od ziemi stałym wązkim kanałem, na *m.* 3 długim, a na iedną szerokią. Znayduie się na nicey dobry port i obronny zamek. dl. 343. sz. pold. 8.

TAMBRA, rz. Hiszp. w Gallicyi. Płynie pod Kompostellę.

TAMERVILLE, m. Fr. w Normandyi w dyec. *de Coutances*.

**TAMIES**, *Stamedsum*, Opac. reformowane, na wzor zakonu w Fr. Trappow, jest w Sabaudyzakonu Cysterów, w diec. Biskupa Tarentezy.

**TAMING**, *Taminga*, M. Chińskie w Prow. Pekinńskiej. Leży w gruncie miłym i żyznym, przeciętym kilką rzekami i jeziorami. Ma jedenaście miast pod swoją dependencją. dł. 132. 10. sz. 36. 56.

**TAMIZA**, ob. *Thamisa*.

**TAMMERSBRUCK**, *Aggeripontum*, m. Niem. w Turynii, wystawione od Pepina owca Karola wiel. Nal. do Elekt. Saskiego; leży nad rz. Unstrutą, o m. 3 od Mulhausen.

**TAMWORTH**, m. Angiel. w Hr. Stafford, z tyt. Vikomstwa. Pożyła 2 Dep. na Parl. leży o m. 30 od Londynu. dł. 15. 40. sz. 52. 45.

**TANARO**, *Tanarus*, rz. Włó. zaczyna się w górze Apeninie na granicach Hr. Tendeńskiego wpada w Po przy Bassignana.

**TANBOW**, m. Mosk. powiatowe, w Wielkorządztwie Woroneckim nad rz. Zną, z Katedrą Archireia.

**TANCARVILLE**, m. Fr. w Normandyi, o m. 4 od *Montvilliers*.

**TANCOS**, m. Portugalskie w Estremadurze z tyt. Margr.

**TANDAYK**, ob. *Samar*.

**TANEF**, rz. w Bezkim, wypływa z po za Narola, i pod Ulanowem wpada do Sanu.

**TANGIER**, *Tingis*, dawne i obrotne M. Afr. w Barbaryi w Krol. Fezańskim, w Prow. Hasbar, z portem na brzegu półd. przesylniku Gibraltarskiego. Było fund. r. 1662. od Karola II. Krola Angiel. ale będąc porzucone r. 1684. powróciło się do Maurów. Leży w pięknym położeniu, o m. 50 od Fezu. dł. 12. sz. 36. Jest jedno Bisk.

Łac. ktore ma tyt. od tego miasta:

**TANGERMUNDA**, *Tangermunda*, M. Niem. w cyr. wyl. Saxonii w dawney Marchii Brand. przy zbiegu rz. Tangery z Elbą, o m. 9 od Brandeburga, 11 od Magdeburga. dł. 29. 45. sz. 52. 30. Piękny tu w ryżku dom Krolewski znajduje się. Miasto to od Cezara Karola IV. mocno upodobane było, dla swego położenia.

**TANGUT**, *Tanguten*, Krol. w Azji w Tartaryi Chińskiej. Graniczy na w. z Chinami, na półd. z Krol. Awańskim, na z. z Państwami wiel. Mogola, na półn. z Państwami W. Hana Kalmuckiego. Dzielł się na dwie części, z których półd. jest Tangut właściwy, druga zaś zowie się Tybetem. Należy do Dalay-Lamy najwyższego kapłana Tatarskiego. Kapłan ten mianu jest za Boga, który działo wszystko, widzi wszystko i poznaje grunt serca, najmniejszego nie uczyniwszy badania. Z całych Indyi przychodzą mu oddawać cześć i poszanowanie. Odbiera wszystkie te uniżoności siedząc na oltarnie wystawionym na najwyższym górze najpiękniejszey pagody góry *Putala*. Nie wita nikogo nawet kapłana. Prześlaie tylko na położeniu rak swoich na głowy go czczących którzy mniemają iż tym samym mają swe odpuszczone grzechy. Kiedy ten kapłan umiera, wycy są wyperśwadowani, iż nasad winnym ciele do życia powraca, że idzie tylko o wyszukanie miejsca, w którymby raczył zamieszkać, poczym nie omieszka dać się poznać. sz. 50.--38.

**TANIAOR**, *Tanjortum*, m. i Krol. w Azji, w Indyach na brzegu Koromandelskim nad oceaną rz. Kaweryi. Rezyduje w nim Krol. Kray graniczy na półn. z Krol. Gingi, na półd. z Marawaj, na z. z Krol. Madury. Co do obywateli z najlepszych jest w Indyach Fr. Duńczykowie i Holl. mają

Wojcie składy. dl. 96. 42. sz. 11. 27.

TANNAY, m. Fr. w pow. *Nivernois*, o m. 2 od *Clamecy*, z Kapitułą.

TANNEBERG, ob. Gilgenburg.

TANHAUSEN, Hr. nal. do Szwabii z m. o m. 6 od Ausburga. nad Mindelą, domu Grafów Stadion, którzy dla niego mają stos na seymach Szwabskich.

TANOR, M. i małe Krol. w Azji. w ludyach na brzegach Malabarckich Graniczny z Pań. Sameryny i morzem. Ma m. 10 wzdłuż i w szerz. Kray jest żyzny; powietrze ma zdrowe; zwierzynę i polow obfity. Krol jest forzymierzony z Portugal. dl. 96. sz. 11. 4.

TANRODA, albo TANNERONA, m. Niem. w Turynгии, nad Ilmą, o m. 4 od Erfordu, 2 od Weimaru w Xstwie Saxe-Weimar.

TANTUMQUERRI, imie dwóch zamkow jednego Angiel. drugiego o Holl. należącego, na brzegach Gwineyckich.

TAORMENA, m. w Sycylii w Prow. di Demona, leży nad morzem na skalistey górze.

TAPAGRI, Prow. Amer. pośd. w Peru w dyec. de la Plata. Ma m. 20 wzdłuż, a 12 w szerz.

TAPACURES, Tapakurowie, narod Amer. pośd. w Peru, leży na pośd. Audiencyi *los Charcas*, przy górach, ktore od niego biorą swoje imie. Biegają oni z nadzwyczajną szybkością.

TAPANOOLI, skład Ang. na wyspie Sumatrze, wzięty przez Fr. i oddany Angl. r. 1763.

TAPARIGA, wyspa na prze-ciw odnogi Wzyskich S.S. Wiele na niey pomieszkań i domow wiejskich znajduie się. Poławiają się tu wieloryby.

TAPIEWO, Tapiau, m. Pruskie stol. cyr. przy uysciu Deymy do Pregli z zamkiem budowanym z kamienia ciosowego, w którym był dawniey skład archiwow; leży

na górze, od Krolewca m. 6. od Labiau 4.

TAPOLCZA, m. Węgier. w Hr. Salacienkim, fl. źródłem siarczysłym.

TAPUYOWIE, im. które się daie dziczy Brezyliyskiej. Mieszkaiący, o m. 8 od morza są zuchwali, nieflali, zbóycy, bardzo okrutni i ludoiedzcy. Błądzą tu i owdzie, nie mając ani miast ani wsi.

TARA, m. Mosk. w Syberyi, w Prow. Tobolskiej, nazwane od rz. Tary, lubo o m. 5 od niey leży, ale iż niegdy było założone nad nią, od niego zależy kilka Słobod.

TARAGALA, *Taragalla*, M. Afr. jedno z nayznacznieyszych w Krol. Tafletańskim w Prowin. Dras; z obronnym zamkiem. Leży w kraju obfitującym w Daktyle, o m. 110. na pośd ku z. od Tafiletu. dl. 11. 50. sz. 27.

TARANTEZA, *Tarantasia*, Prow. Sabaudzka z tyt. Hr. graniczny na pośn. z Xstwem Sabaudzkim i pow. Faussigny, na w. z Xstwem Aosty i z Hr. Mauryenny. Kray ten jest nie miły, nie żyzny i pełny gór okropnych. M. S. jest Montier.

TARARE, *Tararum*, m. Fr. w Prow. Lugduńskiej, o m. 9 od Lugdunu, nad rz. Terdiną pod górą Tararą, w pół drogi z Roando Lugdunu.

TARASCON, *Tarasco*, Taraskona, dawne, ludne i wiel. M. Fr. w Prowan. stol. powiatu tegoż hn. z zamkiem obronnym i Kapitułą z piętnastu Kancuikow złożoną. Leży na brzegu lewym Rodanu w kraju pięknym i żyznym, na przeciwko *Beaucaire*, z którym złączone jest morzem leżącym na łodziach. Odległe jest na m. 4 od Arelaty, 5 od Awenionu, 150 od Paryża. dl. 10. 36. sz. 48. 20.

TARASCON, m. Fr. o m. 3 od Foix nad rz. Arięgą.

TARASZCZA, m. w Woł.

Kiowski z stwem płacącym kwarty zł. 2641. Leży nad rz. wpadającą do Rosy, o m. 3 na póln. od Koltowaty, 4 od Białey cerkwi na pold.

TARAZONA, *Turiaso*, dawne i obronne M. Hiszp. w Krol. Aragońskim na granicach starey Kastylii, z Bisk. suffr. Toledańskiego. Po części na górze, po części na żyzney dolinie leży nad rz. *Guets*, o m. 5 od Tudeli, 64. od Toledy, 57 od Madrytu. dl. 16. 6. sz. 41. 55.

TARBES, *Tarba*, M. Fr. ludne w Gaskonii stol. Hr. Bigorry z Bisk. suffr. Augusteńskiego, ktorego Bisk. jest Prezydentem Stanow Prow. Leży w piękney równinie na brzegu lewym Adury, o m. 17 od Auch, 10 od Pau, 45 od Burdegali, 170 od Paryża. dl. 27. 38. sz. 43. 12.

TARCZYŃ, *Tarcinum*, m. pow. w ziemi Warszaw. małe, leży na trakcie, o m. 2 od Warszawy.

TARENT, *Tarentum*, małe lecz ludne i obronne M. Włó. w Krol. Neapolitańskim, w ziemi Otranto, z Arcy-Bisk. i tyt. Xłtwa zamkiem na górze i portem st. Znacznieysza część obywatelów bawi się rybołóstwem. Leży na brzegu morskim nad Golfem tegoż im. o m. 16 na pold ku w. od Baru, 24 od Otranty, 58 od Neapolu. dl. 35. sz. 40. 45.

TARGA, *Targa*, m. Affr. w Krol. Fezańskim na brzegu morza śródziemnego z zamkiem na skale. Połow tu jest bardzo obfity. Leży w równinie otoczoney górami i gęstemi lasami pełnem malp. dl. 13. 12. sz. 35. 2.

TARGOWICA, m. w Woi. Wolyńskim, małe, żydami obsiadłe, dawniey znaczne i dziedzictwo Rzewuskich, a wprzod gniazdo imienia Targowickich. st. grobem Stauffawa Rzewuskiego Hetmana. Leży na trakcie, nad Ikwą, o m. 2 od Łucka, 4 od Dubna.

Tegoż im. m. w Woi. Braclawskim, przedtym opasane przeciw naiażdom; imie bierze od handlu czyli od targow, który tu iako w mieście pogranicznym, przedtym z Kozakami Zaporowskiemi, teraz z nowemi Serbami utrzymywany bywa. Leży nad rz. Sinuchą, od Humania ku pold. m. Ukrainskich 6.

TARGOWISKO, m. w Wolyńskim, o m. 2 od Olyki. Tegoż im. dobra w Lubelskim pod Urzędowem.

TARGOWISKO, *Targoviscum*, wiel. i znaczne M. w Turcyi Eur. stol. Wołoch, nad rz. Launizą, o m. 27 od Hermanziadu, 81 od Zoffii, 75 od Belgradu, 117 od Konstantynopola. dl. 42. 40. sz. 45. 45. Jest dosyć obronne i handlowne.

TARIFFA, *Julia Tradusta*, M. Hiszp. w Andaluzyi z zamkiem. Jest ubogie i nieludne, lubo wiel. Leży na górze nad przesmykiem Gibraltarskim, o m. 7 na pold. ku z. od Gibraltaru 11 od Tangeru. dl. 12. 24. sz. 35. 56. Ma dwa porty.

TARKU, *Tarcum*, M. Azyat. stol. Dagestanu, nad brzegiem morza Kaspijskiego, o m. 15 od Derbentu, 25 od Terki, między przepascistemi skałami. dl. 66. 40. sz. 44. 20.

TARŁOW, m. w Woi. Sandomirskim, ozdobione palacem i kościołem wspaniałym, winno swoy początek imieniowi Tartow. Leży na pold. Jedlińska.

TARN, *Tarnis*, rz. Fr. zaczyna się w pow. Gévaudan, wpada w Garunnę przy Montobanie. Poczyna bydź od *Gaillacu* spławna.

TARNEST, *Taurus*, zamek w Estonii, zdobyty od Moskwy, od Mikołaja Radziwiłła minami wyładzony, r. 1561.

TARNOGORA, w ziemi Chełmskiej swo płaci kwarty, zł. 1606.

**TARNOGROD**, m. w Bełzkim, porządne, dawne, zalecone iarmarkami gospodarskimi, fl. konfederacją, która tu pod łaską Stanisława Lubomińskiego stanęła r. 1713. Leży niedaleko rz. Tanef, o m. 3 od Jozefowa, od Krzeszowa 4. od Zamoyścia 7. Pod pan. Austr. z Kemera.

**TARNOPOŁ**, m. w Wojew. Podolim, z dawnym zamkiem, w pięknym położeniu, nad rz. Keycenią, o m. 3 powyżej Strusowa, 2 od Zbaraża. Jest pod pan. Austr. w cyr. Lwowskim. Ma wiel. stawy sz. 50. 48.

**TARNORUDA**, m. w ziemi Chełmskiej, małe, w dobrym położeniu nad Wieprzem, na trakcie pocztowym, o m. 1 i pół od Kraśnawy. Tegoż im. w Woj. Podolskim, nad rz. Podherce, od Skalatu, o m. 3. od Satanowa 4.

**TARNÓW**, *Tarnovia*, piękne i znaczne M. w Krakowskim, teraz stol. dystryktu w cyr. Pilśnińskim, starożytne gniazdo i dziedzictwo znakomitego domu H. Tarnowskich, obwiedzione murami, ozdobne zamkiem, kollegiatą klasztorem Bernardynów Benedyktynów, &c. w kościele dale się widzieć grob Tarnowskich; ostatniego Janusza Xcia Ostrogskiego; za miastem jest piękny zwierzyniec. Szkoły tużysze dependowały od Akademii Krak. Teraz co raz do lepszego przychodzi stanu, będąc wprzód zaniedbane. Leży na wzgórkach, blisko rz. Białej, na trakcie wiel. o m. 8. od Krak. od Sandomirza 12. od Jarosławia 16. ode Lwowa 30. dl. 44. 17. sz. 50. 6. *Tarnowa*, stwo w pow. Wałeckim, pod pan. Pruskim. *Tarnowska wola*, w Przemyślskim. *Tarnówek*, nad Wisłą, o milę od Baranowa. *Tarnowica*, w włości Bytomskiej, w Szląsku z dawnym kościołem. *Tarnowackie*, stwo w Bełzkim, teraz pod pan. Austr.

**TARNOWITZ**, M. Szląskie

w Xstwie Opolskim, o m. 14 od Opola. Handluje ołowiem, cyną i solą. Przedtym w okolicach miasta tego bogate znajdowano srebro złote i srebrne fl. jest, iż August III. tu był Królem witany i tu paśćta conventa poprzyślągi r. 1734.

**TARO**, albo *Bergo-di-Val-di-Taro*, m. Wło. w Xstwie Parmeńskim, stol. prow. *Val-di-Taro*. Leży nad rz. Tarą, o m. 10. na połd. ku rz. od Parmy, 8 od Borgo-Sau-Domino. dl. 27. 24 sz. 44. 34.

**TARQUI**, Tarkwa, miejsce fl. w Amer. w Peru, o m. 5 od rz. *Cuenca*, termin australny merydianu, który P. P. *de la Condamine*, *Godin* i *Bouguer* naznaczyli w Peru r. 1737.

**TARRAGA**, *Tarraga*, pow. i M. Hiszp. w Katalonii na górze przy rz. Cervera, o m. 6 od Lerdy.

**TARRAGONA**, *Taraco*, dawne i mocne M. Hiszp. w Katalonii z portem. Arcy-Bisk. do którego 2 trzecie części miasta należą, 4ta do Króla, iako Xcia Tarragony, z Akad. Było przedtym fl. i ludne, ale teraz zaledwo tu 500. domów liczy się. Jednak dobry handel jeszcze prowadzi. Jest to oycyzna Pawła Orozysza. Franc. musieli od oblężenia tego odstąpić r. 1641. i r. 1644. Leży nad morzem śródziemnym, w kraju obfitującym w wino, oliwę i zboże, o m. 18 od Barcellony, 50 od Maiorki, 90 od Madrytu. dl. 18. 58. sz. 41. 12.

**TARSA**, *Tarsus*, dawne M. w Turcyi A. vat. w Karamanii z Arcy-Bisk. Same tu tylko widać rozwaliny. Jest oycyzną S. Pawła. Leży nad rz. Cydnem blisko iey uścia w morze śródziemne. dl. 53. 30. sz. 37. 10.

**TARTAKOW**, m. w Bełzkim porządne, wałnemi iarmarkami zalecone. imienia Pctockich, teraz pod pan. Austr. o m. 1 od Sokala, 2 od Chryśtynopola, 3 od Waręża.

**TARTARYA**, *Tartaria*, W.



kray zawierający w sobie prawie trzecią część Azyi, idąc ku poln. Dzielią go na Tartaryę Moskiewską, Chuińską i niepodległą, i ta ostatnia właściwie Tartaryą wielką zowie się. Mieszkają w niej różne Tatarów gatunki, jako się obaczy pod artykułem Tatarowie. Mnieyła Tartaryą, albo Tartaryą Preekopską była przedtym prow. Turkoin hoimniącą. Graniczy na poln. z morzem; czarnym na pośd. z Rosyją. Częścią jej jest Krym. ob. Krym.

**TARTAS**, *Tartelum*, m. Fr. w Gaskonii w kraju Aibretskim. Buzepoci bardzo go obronnym uczynili; ale teraz wszystkie fortyfikacye zostały zdemolowane. Zaktulowane jest nakszalt amfiteatru na wzgórku z strony prawey rz. Miduzy, w rowninie zaś z lewey strony teyże rz. wpadającej w Adurę o m. 5 od Daxy dl. 16. 47. sz. 23. 22.

**TARUDAN**, albo **Sus**, *Tarudantum*, wiel. mi. ene, handlowne, piękne i obronne M. Afr. fot. Prow. Suzańskicy, w Król. Marokańskim, z zamkiem. Leży o m. 2 od Atlasu, 50 od Maroku, dl. 9. 55. sz. 29. 20.

**TARWIDY**, w Zmudzi w powiecie Polongowskim, stwo płaci kwarty zł. 493.

**TARWIS**, M. w Karyntii, o m. 10 od Klagenfurtu, st. przez swe piece do topienia rudy żelazney. Nał. do Bisk. Bamberckiego.

**TARWIZANSKA** Marchia, ob. Treviso.

**TASMINA**, rz. w Woi. Kio-wskim, która płynąc kręto pod Smilę, Czehryn, Kryłow, wpada do Dniepru, stanowiąc granicę połn. dzierzaw Pol. z tey strony Dniepru w Kio-wskim.

**TASQUE**, Opac. Fr. w dyec. Taib-skiej, zakonn. S. Bened. czyni do r. 1800. liwr.

**TASSING**, *Tassinga*, wyspa Dunika, między wyspami Frenią, Langelandya i Aara leżąca. Kanat

szeroki dzieli ją od pierwfzey. Znayduie się na niej kilka wsi i miasteczek.

**TATA**, m. Węgier. z zamkiem w Hr. Komoreńskim.

**TATAR**, Bazardzki, m. Turreckie w Romanii, dosyć wiel. i obłzerne, pod górą Czengią, nad rz. Maryczą.

**TATAROWIE**, *Tartari*. Tatarzy, narody większą część Azyi poln. posiadające, i część Eur. Dzielą się na Tatarów właściwych, na Kalmukow i Tatarow Mungalskich. Właściwi Tatarzy są prawie wszyscy Mahometanie. Dzielą się na kilka hord, 1. na Uzbeków. ob. to słowo. 2. Kara-kalpaków mieszkających na w. morza Kaspijskiego. 3. Kozakow mieszkających część wschodnią Turkestanu między rz. Jembą i Syrthą. Ci bardzo są podobni do Kalmukow i są wielcy złodzieje. Ulta-wicznie wojują z swemi ładami. 4. Batzkierow mieszkających na w. Wolgi pod górami Odeimi. Cizłaczenci z Tatarami Ussakiewi mieszkają w Bulgaryi. 5. Czyrkassów. ob. Czyrkassya. 6. Dagestanow. ob. Dagestan. 7. Tatarow Krymskich. ob. Krym. 8. Kubańskich mieszkających na pośd. M. Azefu nad rz. Rubą między Marmorą i morzem czarnym wzdłuż Kaukazu. 9. Buzdziackich. ob. Bessarabia. 10. Nogajskich mieszkających między rz. Wolgą i Jaikiem, na poln. morza Kaspijskiego. ob. Nogajscy. Tatarowie Mungalscy albo Mogolscy posiadają kray na m. 400. długi na 150. szeroki. Graniczy na w. z Oceanem wschod. na pośd. z Chinami, na z. z Kalmukami, na poln. z Syberyą. Jest to część nayznacz. w Tartaryi. Mongalscy są różney Religii, różnych zwyczajow, partykularnym sposobem rządzący się podług krajow, z ktorými graniczą. Tych Tatarow część iedna nazwanąych Mantizuańscy, opanowała Chiny r. 1644. Dwoma wiekami

pierwicy opanowali Indye, którym udzielili swoje im. W powiększeniu wszytki Tatarzy są zboycy, żyją z bydła i lupu zdobytego na swoich sąsiadach. Bardzo lubią konie, mleko kobył, i wszystkie tegie napoje. Znaczniejszą ich część tu i owdzie obozuje, nie mając nigdzie stałego pomieszkania. ob. Tangut.

TATINOÜ, wyspa przy Kapie *la Hougue* w Normandyi; na niej żołnierski lazaret z naydniejsz.

TATRY, ob. Krępak.

TATTA, *Tatta*, M. Azyat. w Państwach W. Mogola stol. Prowin. Syndy albo Tatty. Portugal. tu wielki handel prowadzą. Leży nad Indą, o kilka ml od iey uścicia w krain żyznym i miłym. dl. 26. sz. 25. 20.

TAVANNES, m. w Bisk. Bazyleykim, o m. 2 od Delspergi. ob. Saulx.

TAWASTHUS, albo CRONNENBURG, *Tawastu*, Tawastlandya, M. Szwedzkie w Finlandyi stol. Prow. Tawastlandyi, nad rz. wpadającą do jeziora Wana, o m. 12 na półn. ku z. od Borgo, 25 od Abo. dl. 42. 58. sz. 61. 25. Prow. ta graniczy na półn. z Botnią wschodnią na w. z Sawolaxją, na pold. z Nilandją, na z. z Finlandją właściwą i Botnią wschod. Wiele w niej rud żelaza znajduie się.

TAUCHA, m. w Miśni o m. 2 od Lipska, z zamkiem.

TAUCHEL, Tuchola, m. Pruskie w Pomeranii nad rz. Brdą, przedtym powiatowe, o m. 13 od Chelma, 22 od Maryenburga. Kawalerowie Teutńscy dobyli ie i spalili r. 1310. Ocbudowało się potym; lecz wiele ucierpialo w wojnach Pol. dl. 36. 10 sz. 53. 20.

TAVERNY, m. w Prow. wyspy Fr. o m. 6 od Paryża, 4 od S. Dyonizego, z przeortwem.

TAUGON-LA-RONDE, m. Fr. w pow. d'Aunis.

TAVIRA, albo TAVILA, *Tavira*, M. znaczne Portugal w Prowin. Algarby, z pięknym zamkiem i naylepszym portem w Krol. który jest obronny zamkiem. Leży w krain miłym i żyznym przy uścicia rz. Gilaon między Kapem S. Wincenciego i przełmykiem Gibraltarkim, o m. 40 ku z. od Kadyxu, 46 od Sewilli, 48 ku pold. na w. od Lizbony. dl. 10. 15. sz. 37. 3.

TAWISKOL, M. nadmorskie w Tartaryi Moskiewskiej nad morzem Ochozkim.

TAWISTOCK, *Tamare*, m. Angiel. w Dewonshirze, nad rz. Tawy, która przez kilka kanałow rozplywa się po niektórych miastach ulicach. Połow tu jest obfity. Posłta 2 Dep. na Parl. leży o m. 55 na pold. ku z. od Londynu. dl. 13. 34. sz. 50. 32.

TAULIGNAN, m. Fr. w Delfinacie. o m. 2 od Grignau.

TAUNTON, *Tannedunum*, piękne M. Angiel. w Sommersetshirze. Słynie rękodzielnym sukienym. Posłta 2 Dep. na Parl. W miłym jest położeniu nad rz. jawą, o m. 40. na z. od Londynu. dl. 14. 20. sz. 51. 20.

TAWORMINA, albo TAORMINNA, *Taurominium*, m. Włó. w Sycylii w dolinie *Demonia*. Leży na brzegu wschod. wyspy na górze wieszącej nad morzem, o m. 10 na pold. ku z. od Messyny, 10 od Katanu. dl. 34. 10. sz. 37. 50.

TAUREAU, *Taurus*, Toro, wyspa Fr. w Brytanii w uyciu rz. Morlaix, ktorey weyście obronne jest zamkiem na wyspie Taureau będącym, dl. 13. 44. sz. 48. 40.

TAURI, M. Gwineykie, o m. 2 od Judy. Handluie pszenicą Turecką, oliwą palmową i naczyniami różnemi glinianemi.

TAURIN, Opac. Fr. w *Eureux* zakonu S. Bened. czyni do r. 14000. liwr.

TAURIS, *Taurusum*, wiel. M. Azyat. w Persyi Roi. Adecbie-

nu. Liczą w nim na 250000. dusz. Dale się tu widzieć wiele pięknych meczetów. Najpiękniejszy jest ten, który znajduje się na wychodzie z miasta, idąc ku Ispahanowi. Bardzo jest handlowne, nie maż miasta w Azji gdzieby były pospolitsze jak tu pieniądze. Leży na końcu piękney równiny otoczoney górami nad dwoma rz. w kraju miłym, o m. 130. na poln. ku z. od Ispahanu, 36 od Naslywanu. dl. 64. 26. sz. 38. 2.

TAUROGI, Tauroggen, m. i dobra w Xstwie Zmudzkiem, nal. do Krola Pruskiego. Dostały się zaś domowi Brandeburskiemu przez Ludwikę Karolinę Xkę Radziwił: która była za Ludwikiem Margr. Brand. W tych dobrach piękne stada koni i bydlta rogatego się żywi. Obsitnią w zwierzyne i ma wiel. połow ryb: m. leży nad rz. Szefzową, blisko pog. aniczu Prus. o m. 9 ku z. od Reszenia.

TAURUS, wiel. ciąg gór w Azji, które największe są ze wszystkich dotąd znaiomych. Zaczyna się w części wschodniej mniejszey Kacamanii i ciągnie się daleko w głąb Indyi. Różne potym bierze nazwiska od różnych krajow przez które przechodzi.

TAUS, albo TUSTA, w Czechach m. w cyr. Kilsieńskim, o m. 3 od Pilzeny.

TAUSIM, m. zruynowane w Czechach w cyr. Caurzymkim. Cesarz Karol IV. często tu rezydował.

TAUTENBURG, wiel. grod zamek i powiat w Turynji, o m. 4 od Jeny, należy do cyr. Elektora Saskiego. Hr. Maurycy de Saxe Marzatek Fr. trzymał je aż do śmierci swojej zdarzoney r. 1750. leży o milę od Naumburga.

TAUVES, m. Fr. w *Auvergne*.

TAWROW, m. Mosk. nad rz. Woroneczą; st. iż przy tym m. Piotr L. budował galery i inne sta-

tki wojenne, których w wojnie przeciw Turkom przy Azofie użył.

TAY, *Tavus*, jedna z nayznaczniejszych rz. w Szkocyi. Źródło maiać w górze Grantsbain w Prow. Braid-albinie, wpada w morze poln. o m. 3 od Dondel. Jest spławną i dzieli Szkocyą na poln. i pold.

TAYNOW, m. w Woi. Podlaskim z stwem płacącym kwarty zł. 2289. danym r. 1775. in empli-teusim Frankowskiemu Burgrabie-mu Warz.

TAYOAN, *Tayoanum*, M. Azyat. stol. wyspy Formozy, na morzu Chińskim z portem nad brzegiem zachodnim wyspy. dl. 139. 5. sz. 22. 35.

TAYWEN, *Tayvenum*, dawne, wiel. piękne i obrotne M. Chińskie w Prow. Xanfi. Krolowie czasem tu rezydowali. Leży w miłym położeniu między górami i pagórkami. dl. 129. 20. sz. 38. 33.

TCHERSKASK, stol. Kozakow Dónskich nad Donem.

TCHILMINAR, dawne M. Perskie w Farsfianie, o m. 20 na polu. ku z. od Schiras. Widać blisko tego miasta rozwaliny, które mniemają tamteysy obywatels bydz miasta Persepolis. inni utrzymują, że to są ruiny Pazargady drugiego miasta Krol. i że Persepolis było tam, gdzie teraz Schiras leży.

TCHUKTSCHI, ob. Tichuktschi.

TCIENIEN, wiel. piękne, bogate i obrotne M: Chińskie w Prow. Nanquin nad Kiangą. Jest handlowne, leży na drodze z Nankinu do Pekina.

TCZEWO, u Niem. Dirschau, m. Pruskie, przedtym powiatowe w Woi. Pomorskim z Ekonomią Krol. a teraz pod pan. Prus. stol. cyr. swego, jest obrotne, założone około r. 1209. Zwało się wprzod *Sau*, i było Hr. ma wiel. klasztor

Dominikanow fund. od Mszczuga r. 1208. i kościół Luterski. Pokilkakroć ogniem spalone, r. 1626. i 1655. od Szwedow wzięte było. Leży nad Wisłą, o 3 ku połu. od Starogardy, 4 od Gnicwia, 5 od Gdańska. Przy oblężeniu tego miasta r. 1627. raniony Krol Szwedzki odstąpić był przymuszony.

TEANO, ob. Tiano.

TEBEIBELT, Prow. Afr. w Biledulgerydzie wózrod Zary. Jest tu 3. małych miast. Grunt zaś obfituje w drzewo palmowe.

TEBESTA, *Tedesta*, dawne M. Afr. w Krol. Tunetańskim na granicach Krol. Algierskiego. Widać się tu dają niektóre zabytki starożytności. Leży nad rz. przy górze, o m. 50 od morza. dl. 26. 50. sz. 35. 5.

TEBZA, M. mocne i Prow. Afr. w Krol. Marokańskim. Obywatele są bogaci i bitni. Handel wiel. prowadzą. Leży na jedney z gór Atlasowych w dobrym położeniu. dl. 12. 50. sz. 33. 50.

TECEUT, albo Tcheut, M. Afr. w Krol. Marokańskim w Prow. Suzańskiej. Leży na piąkney równinie, nad rz. Sużą w kraiu obfitującym w daktylę i trzciny cukrowe. Obywatele tuteysy są bogaci i wielki handel prowadzą. dl. 40. sz. 29. 10.

TECK, *Ticis*, rz. Fr. w Ruffylonie. Zaczyna się w górach Pyrenejskich na połu. *Prats de Molo* i wpada w morze śródziemne nie daleko Elny.

TECK, *Tocca*, zamek i Xstwo w Szwabii w Xstwie Wittemberskim, o m. 5 od Ellingery. Familia Xząt de Teck zgaśa r. 1439.

TECKLENBURG, *Tecelia*, Hr. i M. Niem. w cyr. Westfalskim, z zamkiem wystawionym na wzgórk. Nał. do Hr. Solm Braunsfels i leży o m. 10 od Munsteru, 4 od Osnabruku. dl. 25. 40. sz. 52. 20. Hr. ma 4. 10 wzdłuż, 4 w szerz. Hi. Bentheimscy, Steinfurtscy i

Teklenburcy w Westfalii, są trzy licie jednego starożytnego domu. Nał. do domu Elekt. Brand. i dependnie od Regencyi Lingeńskiej.

TECOAN-TEPEQUE, M. znaczne w Amer. połu. w Wielkorządstwie Gwanaki, o m. 60 od Antekwary: na brzegach morza połu. z portem i Opac. obron. mającym pod strażą miasto. Zdobią go piękne kościoły. dl. 26. sz. 41. 53.

TECORA, *Tifidis*, Tekora, dawne i obroune M. Afr. stoł. Krol. tegoż im. na wschod Tafietańskiego w Państwach Krola Marokańskiego. Leży na górze, którą oblewa rz. Obywatele tuteysy są bardzo grzeczni ku cudzoziemcom. dl. 26. 30. sz. 29. 25.

TECULET, Tekulet, M. w Krol. Marokańskim w Prow. Hea z starym zamkiem i małym portem. Leży na górze przy uściu rz. tegoż im. w kraiu żyznym. dl. 8. 30. sz. 30. 45.

TECZYN, *Tencinum*, w Woi. Krak. zamek zruynowany na wysockiej górze, gniazdo starożytnego domu Hr. Tęczyńskich, zgastego r. 1634. a ktorych tytuł przeszedł do domu Ossolińskich, zamek zaś w dziedzictwo Xząt Czartoryskich. Znajdują w okolicznych górach miedź i kamienie węgielne. o m. 6 od Krak. na połu. *Tęczynek*, w pow. Szczerzeckim.

TEDELEZ, *Tedlesa*. Tedelesa, M. mocne Afr. w Krol. Algierskim w Prow. tegoż im. nad morzem śródziemnym z zamkiem. Połow ryb tu jest obfity. Leży o m. 20 od Algieru. dl. 21. 50. sz. 36. 40.

TEDNEST, wiel. i znaczne M. Afr. w Krol. Marokańskim stołeczne Prow. Hea. Obywatele tuteysy są bardzo grzeczni. Kiedy cudzoziemiec przyjeżdża do tego M. a jest bez zności, rzadca daie mu bilet, aby mógł mieszkać u iakiego obywatela, który go bardzo mile przyjmuie. Portug. dobyli ie

r. 1514. Ale wkrótce potem oby-  
watele zbuntowali się ich wy-  
gnali. Leży w pięknej równinie  
nad rz. która ie do koła oblewa.  
dł. 9. sz. 30. 30.

TEDESI, *Tedsa*, dawne i zna-  
czne M. Afr. w Krol. Marokań-  
skim w Prow. Suzańskiej. Leży  
w kraju obfitującym w zboże i  
w bydło, o m. 1 od rz. Suzy, 12 od  
Tarudandu, 7 od Atlasu.

TE DZIAG O Ł A, mi pow. w  
Xstwie Zmudakim z stwem placą-  
cym kwarty zł. 2270.

TEFEZARA, *Affaciliés*, da-  
wne wiel. i mocne M. Afr. w Bar-  
baryi w Krol. Tremezenstem. Ob-  
fite rudy żelazne w okolicach M.  
tego znajdują się. Leży o m. 5 od  
Tremezenu.

TEFLIS, albo TIFLIS, *Tephlis*,  
piękne, obrotne i znaczne M. A-  
zyt. w Persyi, stol. Georgii w Pro-  
win. Kardueli. Liczą w nim na  
20000. dusz, już to Ormianow,  
Georgianow, Katelikow Rzym-  
skich, mających swego Bisk. już to Maho-  
metanow. Tu pierwszy Guberna-  
tor Georgii w wspaniałym rezyd-  
uje pałacu. Handlują mieszkańcy  
najbardziej futrami, piękne także  
sklepy i kramy tu kupcy mają. Le-  
ży na prawym brzegu rz. Kur, pod  
górami; na wierzchu iey mocna jest  
forteca, w ktorej znajdują się wo-  
dy mineralne, o m. 42. od Gangesly,  
80 od Frywanu, 50 od Terki,  
1040. od Paryża. dl. 63. 50. sz.  
43.

TEGAN, *Teganum*, M. Chiń-  
skie w Prow. Huquang. W okoli-  
cy tego miasta znajdują się roba-  
czki, które robią wosk biały, tak  
jak pszczoły. dl. 130. 6. sz. 31. 51.

TEGAZA, *Tegaza*, M. i kra-  
ina w Afr. na w. Krol. Senegal-  
skiego w puszczy Barbaryi. Okoli-  
ce bogacą zupy solne. dl. 11. 5.  
sz. 21. 40.

TEGERENSEE, w wyż.  
Bawaryi w Regencyi Munichskiej  
przy ieżiorze tegoż im. Jest kla-

ztor Bened. o m. 12 od Munichu  
leżący. St. Cieplicami zdrowemi.

TEGORARIN, *Tegorarin*  
*Regia*, kray Afr. w Barbaryi, na  
pold. Krol. Algierskiego. Zamyka  
on w sobie 50 zamkow, i sto wś.  
Tu skupiają się Karawany dla prze-  
bicia Sahary.

TEGTEZA, M. Afr. w Krol.  
Marokańskim w Prow. Hea. Oby-  
watele są zuchwali i wielcy złodzie-  
ie. Leży na górze bardzo przepaści-  
stej.

TEHAMA, kraina w Arabii  
Szcześliwej nad morzem czerw-  
onym. Graniczy na poln. z Państwami  
Szeryfa Mekkańskiego, na w.  
z krajami Chaulan, na pold. z grun-  
tami Mekkańskimi.

TEILLEUL, *Telliotum*, m.  
Fr. w Normandyi, o m. 3 od Mor-  
tain, z tyt. Wikomstwa.

TEINACH, w Xstwie Wje-  
temberskim przy Zeiberstanie, i  
przez swe wody mineralne.

TEISCHNITZ, M. Niem.  
w Frankonii w Bisk. Bamberskim  
nad Radaką, o m. 13 od Kulmba-  
chu.

TEKIN, ob. Bender.

TEL, m. Wło. w Walselinie.  
Leży między Sondrio i Tirano.

TELAMONA, *Talamona*,  
m. Wło. na brzegach Toskańskich  
w Państwach *delli prefatii*, z ma-  
łym portem i dobrą fortecą. Na-  
do W. Xstwa. Leży przy uściu  
rz. Ofly, na przepaściwej skale,  
o m. 4 od Orbitello. dl. 28. 50. sz.  
42. 37.

TELEZA, m. Wło. w ziemi  
*Labur*, z Bisk. suffr. Benewen-  
skiego, o m. 3 od Caiazzo.

TELGÉT, *Telga*, m. mocne  
kupiackie Szwedzkie w Suderman-  
nii na brzegu pold. jez. Meller, o  
m. 5 od Sztokolmu. dl. 35. 59. sz.  
59. 18.

TELGÉT, albo TELLIGT, m.  
Niem. nad rz. Ems w Bisk. Mun-  
sterskim z bogatym Opac. Leży o  
m. 2 od Munsteru.

**TELECHERY**, osada Angiel. na brzegach Malabarskich, o m. 3 od Mahé.

**TELSZEW**, *Telſewia*, M. pow. w Xſtwie Zmudzkiem, z ſtawoſtstwem plac. kwarty zł. 2667. w poſſeſſyi euſt. Jozefa Zabielly. Przedtym ſtoł. repartyeyi ſądowej dla 15 pow. teraz ta przenieſiona jeſt Konſtytucyą Seymu 1776 do Szawłow, od Miednikow ku połu. m. 5.

**TELTOU**, m. w ſrzedniej Marchii Brand. o m. 4 od Berlina, od ktorego jeden gatunek rzep ma nazwiſko.

**TELTSCH**, m. Niem. w Morawii na granicach Czeſkich przy ſzrodle rz. Teya, o m. 15 od Znoymy. dl. 13. 40. ſz. 49.

**TEMECEN**, *Teineſne*, *Teineſna*, Prow. Afr. w Krol. Fezańskim w Barbaryi, graniczy na z. z rz. Ommirabią i Oceanem, na w. i połu. z rz. Boregregą, na połu. z Atlasem, na z. i na połu. z Oceanem. Ma m. 30 wzdłuż, z 20 wſzerz. Jeſt najwyznięſzą z calej Barbaryi. Obywatele ſą dumni i zdradliwi. Kobiety miane ſą za piękne i proporcjonalne. Lubią mnoſtwo klejnotow noſić na rękach, ſzyi i u ſzew.

**TEMENDEFUſT**, albo *Metaruſt*, *Ruſſonium*, M. Afr. w Krol. Algierſkim, przy morzu ſzrodziemnym, o m. 10 od rz. Icery, 4 od Algieru. dl. 21. 18. ſz. 36. 36.

**TEMESWAR**, *Temeſwaria*, znaczne i bardzo obronne M. w wyż. Węgrzech ſtoł. Hr. tegoż im. ktore tak ſię rządzi jako kray iaki oſobny podług praw Auſtr. Jeſt ſtolicą Bitk. Greckiego. Mieszkańcy ſą ſami Niemcy, Soliman II. opanował go 1551. i należało do Turkow do r. 1716. ktorego Xżę Eugeniusz im odebrał. Leży nad rz. Temeſą, na granicach Tranſylwanii, o m. 60. na połu. ku w. od Budy, 22 na połu. ku w. od

Belgradu, 28 od wiel. Waradynu. dl. 36. 10. ſz. 45-58. Hr. R. 1739. podzielone było na 17 dyſtryktow i ma twardą regencyą.

**TEMIAN**, *Temianum*, Krol. Afr. w Nigrycyi graniczy na połu. z Nigierem, na w. z Krol. Oungarą, z puſzczą Zeną i Krol. Daumy, na połu. z Krol. Gabou; na z. z Krol. Biro. Mówią iż tuteyſi obywatele karmią ſię mięsem ludzkim.

**TEMMELET**, m. doſyć ludne w Afr. w Krol. Marokańskim na wyſokiej górze, z ktorey wypływa rz. Obywatele ſą dzicy, ubodzy i grubianie.

**TEMPELBERG**, m. Pruſk. w cyr. Bydgoſkim, w pow. Karnińskim. Tegoż im. m. w cyr. Saxonii wyż. w pow. Belgardzkim.

**TEMPLIN**, m. Niem. w Elektorſtwie Brand. w pow. Uker-Marchii, przy jeziorze Dolgen, o m. 12 na połu. od Berlina. Jeſt regularne i porządnie zabudowane.

**TENACERIM**, albo *TENESSERIM*, *Tenasserimum*, dawne M. i ludne w Indyach, w Krol. Siamſkim ſtoł. Prow. tegoż im. Ma Vice-Krola. Leży nad rz. Tenacerimą w krayu obſituującym w to wſzyſko, co jeſt do życia potrzebne-go. dl. 116. 20. ſz. 12. 46.

**TENCIN**, powiat Fr. nad Iſerą w Delfinacie, o m. 5 od Grattianopola.

**TENERE**, *Tenda*, M. mocne i Hr. Wioſkie w Piemencie z dobrym zamkiem. Leży na prawym brzegu rz. Roi, niedaleko zbiegu ıey z Brogną, o m. 8 na połu. ku z. od Coni, 11 od Niçei, 21 na połu. od Turynu. dl. 25. 10. ſz. 44.

**TENEDOS**, *Tenedos*, wyſpa ſt. na Archipelagu przy brzegach Natolii na połu. ku w. wyſpy Lemnos, o m. 4 od cieſniny Gallipolſkiej. Ma m. 5 wzdłuż, a 4 wſzerz. Wino ıey muſzkatelowe naylepsze jeſt z calego wſchodu. Tenedos S, jeſt M. ktore doſyć

wielkie, wystawione na brzegu wschod. wyspy pod górą. Ma dobry i wielki port obronny zankiem. *dł. 43. 56. sz. 39. 52.*

**TENERIFFA**, *Nivaria*, wyspa Affr. jedna z Kanaryjskich najznakomitsza przez swe bogactwa, handel i swoją obfiterość. Leży na pold. wyspy *Salvages*, na z. wiel. Kanaryi, na pośn. wyspy *Gomery*, na w. wyspy *Palmy*. Ma *m. 18* wzdłuż, 8 w szerz. W obfiterości się rodzi przednie wino Kanaryjskie, owoce różnego gatunku, obfiterość w bydło, zwierzęną i t. d. Część wyspy jest otoczona niedostępnymi górami. Jedna z nich osobliwie nazwana *Pic de Teneriffe*, młana jest za największą w świecie górę. Wierzciołek iey nad płazczyzną morską na 1741. sążni jest wyniesiony. Daleko wznosi się nad obłoki i kiedy jest nieco pogodne widzieć go można, *o m. 40.* zawsze jest śniegami okryty. *Holl.* pierwszy tu swoy merydyan naznaczył. Laguna jest *M. S.* wyspy. *dł. 1. 13. 20. sz. 28. 30.*

**TENERIFFA**, *Teneriffa*, *M. Amer.* w Prow. *Terra firma*, w Wielkorządztwie *S. Marty*, nad rz. *Magdalena*, *o m. 40* od *S. Marty*. *dł. 305. 50. sz. 9. 45.*

**TENEZA**, *Tenez*, *M. i Prowinc. Affr.* w Krol. *Tremeseńskim*, z dobrą fortecą. *St. Pirata Barberossa* młodszy dobył to *M.* po śmierci swego brata i odtąd przy Turkach zostało się. Leży na górze *o m. 1* od morza. *dł. 19. 30. sz. 36. 30.* Prow. graniczy na w. z *Algierem*, na z. z *Tremasenem*, na pold. z *Atlasem*, na pośn. z morzem szrodziemnym. Kray ten obfiterość w zboże i bydło. Obywatele są woioownicy i mocno sobie honor i odwagę poważają.

**TENEZA**, *Tenez*, *m. Affr.* w Krol. *Marokańskim*. Leży w bardzo dobrym i korzystnym położeniu na schyłku iedney z gór *Atlasowych*.

**TENGHEU**, *Tencheum*, *M. Chińskie* w Prow. *Xantung* z dobrym portem, gdzie stawa wielka flotta Chińska. Leży na iedney wyspie, ma 8 miast pod swoią dependencyą. *dł. 131. sz. 37. 20.*

**TENNEBERG**, zamek i grod w *Xstwie Gotha*, *o m. 3* od *Gothy*.

**TENNENBACH**, *Porta Cæli*, *Opac. Bernard.* w *Szwabii*, *o m. 3* od *Fryburga* w *Bryzgawii*.

**TENNIE**, *m. Fr.* w pow. *Maine*.

**TENNSTÆDT**, *M. i grod Niem.* w *Turyngii*, *o m. 6* na polnoc ku z. od *Eisfortu*, nal. do *Elekt. Salskiego*. *Cesarscy* dobyli go i złupili r. 1632. i 1641.

**TENREMONDE**, *ob. Dendermonda*.

**TENZEGZET**, *M. mocne* w *Affr.* w *Krol. Tremczeńskim* na skale, pod którą płynie rz. *Tefma*. Leży na drodze z *Fezu* do *Tremelenu*.

**TEOFIPOL**, *m. w Woiew. Wołyńskim*, od *Lanowic* ku z. *o m. 4*.

**TEOLACHA**, dawne *M. Afryk.* w *Barbaryi*, w *Biledulgerydzie*. Leży w *Kraiu* obfiterość w *daktylu*, nad rz. młającą wody ciepłe.

**TERAMO**, *Tutramno*, dawne *m. Włoskie* w *Krol. Neapolitańskim* w *Abruzyi* dalszey, z *Bisk. dependencyą* od *famego Papieża*, ktore było założone r. 500. Leży przy zbiegu rz. *Wicioli* z *Tordina*, *o m. 10* na pośn. ku w. od *Akwili*, 4 od *Atri*. *dł. 31. 28. sz. 42. 37.*

**TERASSON**, *Terasso*, *m. Fr.* w pow. wyż. *Perygordzie* z *Opac. Bened.* czyniącym do r. 3500 *liwr.* Leży nad *Wezerą*, na ktorey piękny tu most znajduje się. *o m. 8* na pośn. od *Sarlaty*. *dł. 18. 54. sz. 45. 15.*

**TERCERA**, *Tertiaria*, wyspa na morzu pośn. najznacznieysza z *Azorskich*. Ma *m. 16* do *kola*. Otoczona jest zewsząd skalami

przepaścistemi, które ją czynią niedostępną. Grunta ma żyzne i położenie mile. Obsituie w zboża, wina, owoce i w powżeczności wto wzytko, cokolwiek jest do życia potrzebnego. Woły tu są nuywiękize i nuypiękniefze z caſey Europy. Obywatele przyſtojni, rozſadni i bardzo gorliwi ſą o wiarę lecz razem lubiący ſię ſtroić wytwornie. Są zbyt delikatni, co ſię tycze punktu honoru; zawiſni i inſciwi na miarę. Lubią na pozor pięknie ſię okazywać. W dzień nigdy nie wychodzą, ale w nocy zawsze latają ſzukając ſzczęścia. Kobiety ſą umyſłu żywego i zbytkujące w ubiorach. Angra jest M. S. tej wyſpy. Nał. do Portugal. którzy do niej na wygnanie Krol. ſwego Alfonſa VI. wydalani byli.

TEREMKA, m. z ſtewem w Woi. Podolskim, w pow. Kamienieckim placacynkwartę zł. 3813. zoltaie w poſſeſſyi emſit. Laſockiego Kaſztelana Goſtyńſkiego.

TERESPOL, piękne i porządne m. w Woi. Brzeſkim Litt. oſadzone rzemieſlnikami. Leży pod Brzeſciem.

TERGA, *Terga*, dawne M. Afr. w Krol. Marokańskim nad rz. Ammirabią, o m. 13 od Azamory. Leży w żyzney krainie.

TERGON, ob. Goud.

TERGOW, ob. Gouda.

TERKI, *Tarchim*, wiel. i obronne M. Azyat. ſtoł. Czyczkaſſyi Moskiew. Rezydnie tu Xżę Partykularny dependujący od Cara Moskiew. Leży w kraju błotniſtym nad rz. Terck, o m. 1 od morza Kaſpijskiego, 50 od Teſſis. dl. 66. 35. 12. 47. 20.

TERMES, małe m. w Macedonii nad odnogą Teſſalonicką, od którego zowie ſię też *Sinus Thermicus*.

TERMINI, *Thormoe Himenſes*, M. Wło. w ſtronie poln. Sycylii w dolinie Mazarſkiej z zamkiem wyſtawionym na kształt

Cytadelli. Jeſt ſł. przez wody mineralne i cieplice. Wilzieć tu ſię daie piękny wodociąg i kilka wiel. gmachow. Leży przy uwyſciu rz. Ternini, w kraju obſtuiącym w zboże i dobre wino, o m. 27 na poln. ku w. od Mazary, 8 na poſł. ku w. od Palernau. dl. 31. 35. ſz. 38. 5.

TERMOLI, *Baba*, m. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Kapitancie na granicach Abruzyi, z Biſk. ſuffr. Beneventyńskiego i tyt. Xięſtwa. Leży przy morzu, o m. 13 na poln. ku w. od Lanciano. dl. 32. 42. ſz. 41. 53.

TERMUIDEN, m. i forteca w Niderlandzie, w Flandryi, Hol. na poln. ku w. Eclufy.

TERNATA, wyſpa na morzu Indyjskim nuyznaczniefza z Moluckich właſciwych pod ekwatorem leżąca. Obsituie w owoce kokusowe, banany, cytryny, pomarańcze, migdały, goździki &c. Znajduie tu ſię muoſtwo papug i ptakow Raykich. Kray cały napeſniony jeſt górami, z ktorych jedna wyſoka na 360 ſażni ogień ſtraſzliwy wyrzuca, oſobliwie podczas porownania dnia z nocą. Laſy ma obſite w zwierzynę, a morze w ryby. Krol tuteyſzy dependnie od Holl. Obywatele ſą Mahometanie i żyją długo, lubo bardzo ſię źle karmią. Wielcy ſą próźniacy i nuygrawiają ſię z tych, ktorzy tyle zadają ſobie trudow dla wygodnego życia. Malajo jeſt M. S. wyſpy i rezydencyą Krola.

TERNEUSE, Terneuza, m. i forteca w Flandryi Holl. między odnogami rz. Skaldy, o m. 2 od Sas-de-Gaud. Bardzo jeſt obronne przez ſwoie położenie, będąc w równinie, którą zalewa co dwanaście godzin morze.

TERNI, *Interamnum*, dawne i znaczne M. Wło. w Paſtwie Koſcielnym, w Xiſtwe Spoletańskim z Biſk. dependującym iedynie od Papieża. Kościół Katedralny



jest wspaniały. Lieżą tu na 12000. dufz. Leży na wyspie uformowanej przez rz. Nerę, w kraiu żyznym i obfitującym w dobre wino, o m. 6 na półd. ku z. od Spoletu, 18 na półn. ku w. od Rzymu. dl. 30. 10. sz. 42. 34.

**TERNOWA**, *Ternobum*, M. w Turcyi Eur. w Bulgaryi stolica Arcy-Bisk. przedtym było obronne i rezydencyą Krola Bulgaryi i Sandziaka. Leży na górze przy rz. Jantra, o m. 35. od Zofii, 15 na półn. ku z. od Adryanopola. dl. 43. 28. sz. 42. 1.

**TÉROUANE**, *Teruana*, *Morini*, M. zburzone w Ilr. Artezji nad r. Lis, o m. 3 na z. od Aire. Było niegdys miastem Bisk. Ale Karol V. kazal je zrzucić r. 1552. Dyecezya jego r. 1559. na trzy podzielona, na Buleńską, S. Omereską i Yproncką. Należytości i miejsce jego ustapione były Fran. traktatem Pireneykim; ale z obowiązkiem odbudowania onego. dl. 19. 57. sz. 50. 36.

**TERRACINA**, *Anxur*, dawne M. Włó. w Państwie Kościelnym w Kampanii Rzymskiej, na granicach ziemi Lawory z Bisk. fustr. Papieża. Bardzo jest zraynowane. Leży nad morzem na górze, w kraiu z całych Włoch najwyższym, o m. 20 na półd. ku w. od Rzymu, 22 od Neapolu. dl. 30. 45. sz. 41. 18.

**TERRA-FIRMA**, ziemia tęga, wiel. kray w Amer. półd. między wyspą Troycy S. i Isthmem Panamy. Zawiera w sobie nową Andaluzyą, Wenezueję, Prow. Rio de la Haça, S. Marthy, Kartagengę, Ziemię tęgą właściwą, Popayan, nowe Krol. Grenady, Gwineę i Kastylją złotą.

**TERRA Nova**, u Fr. *Terre Neuve*, Ziemia nowa czyli nowy kray wiel. wyspa na Oceanie ku brzegu wschod. Amer. półn. w uściu odnogi S. Wawrzeńca, o m. 15 albo 16 od wyspy *Cap Breton*.

Jest figury troy. aniaszey. Mowią iż ma m. 300. do kola. Napelniona jest wielkimi górami i lasami i okryta pięknymi i obfzernymi łąkami. Grunta ma niebarzo dobre. Naywiększy pożytek, który z tey wyspy odnosi się, jest połow stokwiżu na tey brzegach: Fr. i Angli. mioli tu swoje osady. Ale traktatem Utrechtskim Angli. sami tey wyspy panami zostali. Fr. ją oparowali r. 1762. i tegoż roku porzucili. Ustapili ją nazawsze Anglii traktatem Paryzkim r. 1763. z tym warunkiem, iż Fr. wolny połow i miejsce do suszenia ryb na jedney części tey wyspy mieć będą. Hiszp. tymże traktatem odstąpili swego prawa. Przez traktat zaś r. 1783. zrzekła się Fr. połowu około nowey ziemi w stronie zachod. tey wyspy podług traktatu Utrechtskiego, to jest od Kapu *Boonavista* do S. Jean, a nato miejsce połow Fr. będzie się znaczyło od Kapu S. Jean wzdłuż brzegow połow. ku z. do Kapu *Kaye* pod gradusem sz. 47. 50. Nadto przyznane prawo Amerykanom łowienia ryb na wszystkich mieliznach i przy wszystkich brzegach nowey ziemi, z tym jednak warunkiem, by im służyć i solić na teyże nie było wolno. M. S. nowey ziemi jest *Plaisance*.

**TERRA Nuova**, *Phaulsan*, dawne M. Włó. na brzegu wschod. wyspy Sarylnii nad odnogą swoiego im. Bisk. jego przyłączone było do Bisk. Kastel. Aragońskiego. dl. 27. 20. sz. 41. 3. Drugie jest M. tegoż im. w Sycylii w dolinie *di Noto*, z tyt. Xłwa z portem przy uściu rz. *Terra Nouva*. dl. 31. 55. sz. 37. 10.

**TERRASSON**, ob. *Terason*.  
**TERRE-DE-LA-COMPAGNIE**, (la) wyspy położone między 45. i 52. gradusem sz. i 175. dl. przy wejściu w odnogę wchodząca w kray Kamzatki na półn. Azji. Hol. je odkryli szukając przeyscia z Japonii

ponił do morza północnego.

**TERRES-ADIACENTES**, albo **BAUSSENQUES**, są to włości nal. do domu *de Baux*, a które nie są umieszczone pomiędzy dobrami podlegającymi w Prowan. Najważniejsze rozciągają się od Aweinionu do morza. M. S. jest Arles. Nal. do Wielkorządztwa Akwenskigo (*Aix*.)

**TERTOLEN**, ob. Tolen.

**TERTRY**, m. w Pikardyi nad rz. *Vignon*, między Peronną i *S. Quintin*, o m. 2 od *Permand*. *Pepin* tu zbil Krola *Thiery* r. 687.

**TERUEL**, *Terulium*, M. znaczne Hiszp. w Krol. Aragońskim na granicach Krol. Walencyi z Biskup. suffr. Saragońskiego. Jest to oyczyzna Idziego *Sancheza Munoja*. Leży w wiel. równinie piękney i żyzney przy zbiegu rz. *Gwadalawary* z *Alhambra*, o m. 30 od *Saragossy*, 5 na w. od *Albarzynu*, 45 na w. od *Madrytu*. dl. 16. 40. sz. 40. 30.

**TERVERA**, M. Holl. na wyspie *Walcheren* w *Zelandyi*, o m. 2 od *Middleburga* z dobrym portem i zbrojownią.

**TESCHEN**, *Teschina*, Cieszyń, dawne M. i Xstwo Niem. w wyż. Szląsku z zamkiem. Otoczone jest mocnym murem i leży między rzekami *Wisłą* i *Elsą* i blisko Źródła *Wisły*, poczęści w dolinie, poczęści zaś na wzgórkach, otoczone dokola bagnami, o m. 15 od *Opawy*, 22 od *Otomuśca*, 27 od *Krakowa*. ff. traktat: pokoju r. 1778 tu zawyżym *Handlnią* mieszkańcy skórami, materyami wełnianemi i winem *Węgierskim*. Xstwo *Cieszyńskie* graniczy z *Polską*. *Węgrami* i *Morawią*. *Cesarzowa Krolowa Węgierska* ustąpiła go *Xciu Saskiemu*, który pojął za żonę *Arcy-Xiężniczkę* i posiada je od r. 1766. *Xię Albert* tryi *Elekt. Saskiego* i *Krolowicz Pol.*

**TESEGDELT**, M. Affr. w Krol. *Marokańskim* w Prow. *Hea* przy Źródle rz. *Techeyit*. Otoczo-

ne jest do koła przepaścistemi skałami, które je czynią prawie niedobyty. Obywatele są ludzcy i grzeczni ku cudzoziemcom.

**TESIMO**, *Ticinus*, wiel. rz. Wło. biorąca swe Źródło w górach *S. Gotarda*. Druga tegoż im. w pow. *Bellinzony* we Wło. znayduje się i wpada w *Po*, niedaleko i powyżey *Pawii*.

**TESSE**, ob. *Froulay*.

**TESSEL**, ob. *Texel*.

**TESSET**, *Teffeta*, m. Affr. w *Barbaryi*, w *Biledulgerydzie*. Obywatele są dzicy bez obczyaiw i bez handlu i najmniejszego z sąsiadami spółkowania.

**TESSENBERG**, lub **THESENBERG**, okolita *Szwajcarska*, która wielą jeziorami jest oblana, i ma różne wśie, które pod dependencyą są *Bisk. Bazyleyjskiego* i miasta *Berny*.

**TESSIN**, *Tessinum*, m. Niemiec. w Xstwie *Meklemburskim* w pow. *Rostockim*. Leży o m. 7 od *Rostoku*, nad rz. *Rackemisą*.

**TESSY**, m. i *Baronia* w *Normandyi*, nad rz. *Vire*, o m. 4 od *S. Lo*, na półd.

**TET**, *Rufino*, *Thotis*, rz. w *Russilonie* biorąca swoy początek w górach *Pireney*: przechodzi przez *Perpinian* i wpada w morze śródziemne.

**TETEROW**, m. Niem. w Xstwie *Wendeńskim* i *Meklemburskim*, o m. 8 na z. ku półd. od *Gustrowa*.

**TETIN**, m. *Czeskie* z zamkiem w cyr. *Beraunskim*, o m. 1 od *Berauny*. Znaydują w okolicach tutajszych odrobiny złota.

**TETNANG**, m. i pow. Niemiec. w *Szwabii* na półn. jeziora *Konstancyeńskiego*, o m. 4 od *Buchorny*. Nal. do Hr. *Montfortskiego* i *Eregeńskiego*. ob. *Montfort*.

**TETSCHEN**, albo *Dyeczyn*, m. mocne Niem. w Krol. *Czeskim* w cyr. *Leitmerytzkim* z zam. Krol. nad rz. *Elbą*, o m. 10 od *Fragi*. Krol.

Pruski dobył go r. 1757.

**TETUAN**, *Tetuanum*, dawne i piękne M. w Afr. w Krol. Fezańskim, o m. 43. od Fezu, nad rz. Kus, o m. 1 od morza śródziemnego z zamkiem broniącym miała i dosyć pięknym palacem. Mnóstwo tu żydów znajduje się którzy wiel. handel prowadzą. Leży w pięknej równinie, obfitującej w to wszystko co do życia jest potrzebnego. dl. 12. 25. sz. 35. 25.

**TETUSCHI**, *Tetusa*, m. zrzuynowane w Azji, w Wielkorządztwie Kazańskim, nad Wolgą niedaleko rz. Kamy gdzie blisko było m. Bulgar, stolica Bulgarów.

**TEVERONA**, *Anto*, rz. w Państwie Papieżkim we Włó Płyńie pod *Triwoli* i wpada w Tyber przy Rzymie.

**TEUPITZ**, m. i grod w średniej Marchii Brand. z pięknym zamkiem. od jeziorom. o m. 10 na pold. u w. od Berlina.

**TEUREKT**, dawne M. Afr. w Barbaryi, w Krol. Fezańskim na górze blisko Za. Było to przedtym miało najznaczniejsze w całej Afr.

**TEURTEVILLE**, m. Normandzkie. Leży o m. 2 od *Falogue*.

**TEUTSCHNITZ**, m. zamek i grod w Frankonii w Bisk. Bambińskim nad rz. Rodach, o m. 7 od Kronachu.

**TEWKSBURY**, *Tewksburia*, lub *Tarrow*, m. Angiel. w Gloucestershirze, z tyt. Baroni. Posaża z Dep. na Parl. i fl. jest przez swe rękodziela sukienne i przez potyczkę, która tu zwyciężona była r. 14. Leży przy zbiegu rz. Sawerny z Awoną, o m. 27 na polu. ku z. od Londynu, 4 od Worcesteru. dl. 15. 30. sz. 52. 3.

**TEUZAR**, *Tifaris*, dawne i znaczne M. Afr. w Barbaryi, w Biledulgervdzie, przedzielone od rz. na dwie części. Handel tu jest dosyć znaczny. Leży w kraju w daktyle obfitującym.

**TEUZIN**, ob. Qufzina.

**TEXEL**, *Texelra*, wysępka Holl. w Prow. poln. Hollandyi przy ujściu Zuidezce, o m. 18 od Amsterdamu; z dobrym portem i fortecą przy m. Texel. Sl. jest przez potyczki morskie tu sfoczone r. 1653. i 1673. Admirał Tromp w pter siey był zabity.

**TEYN-HORSCHOW**, i *Teyn* nad Witawą w cyr. Pilźnińskim i m. Czeskie.

**TEYSS**, *Tibiscus*, *Cissa*, wiel. rz. w Węgrzech, która przerzając Transylwanii granice wpada w Dunaj przy Belgrazie.

**TEZAR**, *Tesaru*, dawne i znaczne M. Afr. w Barbaryi, w Krol. Fezańskim, stol. Prow. Kutz. Wiele tu osiadley szlachty i żydów znajduje się, którzy znaczny handel prowadzą. Leży w równinie żyznej, nad rz. o m. 16 na w. od Fezu, 15 od M. Illi. dl. 9. 10. sz. 31. 40.

**TEZELA**, *Arina*, bardzo dawne M. Afr. w Barbaryi, w Krol. Tremezenskim, z małym zamkiem, obron. przez swe położenie. Leży w wiel. równinie obfitującej w żyto i owies, o m. 6. od Oranu. dl. 18. sz. 35. 25.

**TEZEUCO**, *Tesucum*, M. Amer. poln. w nowey Hiszp. nad jeziorem Meksykańskim. Bardzo było znaczne za czasow Kortezyusza, Wojownika Meksykańskiego. Tu on czynił swoje przygotowania do oślezenia Meksyku i to miasto najpierwsze było opanowane od Krola Chrześcijańskiego. dl. 276. 10. sz. 20. 29.

**TEZOTE**, m. Afr. w Barbaryi, w Krol. Fezańskim, w Prowin. Garet. Leży na skale o m. 3 od Melili. dl. 15. 30. sz. 34. 40.

**THABARESTAN**, ob. Tabaristan.

**THABOR**, wysępka i fl. góra Azyat. w Judei. Wznosi się do góry nakształt głowy cukru w kraju pustym. Na wierzchołku iey piękna równina, żyzna i obfitują

ca w dobre i rzadkie zioła. Na tey gorze stała się tajemnica Przemienienia Pańskiego. ob. Tabor.

THAIN, m. Fr. w Delfinacie przy Rodanie na przeciwko *Tournon*. W gorach okolicznych miasteczka tego zbierają wina nazwane: *de cote rotie, i de l'herm raje*.

THAIRE, m. Fr. w pow. Aunis. Leży blisko Rochefortu.

THAM, ob. Dam.

THAMIZA, *Tamisis*, najpiękniejsza rz. Anglii, w części iey pold. Rzeka ta w Europie caley jest do żeglugi nayposobniejsza. Formuje się z złączenia rz. Thamy i Thiy u Oxfortu. Morze podnosi iey wody, o m. 10. iefzcze za Londynem; wpada w morze Niem.

THANET, *Thetos*, wysepka Anglii. w Prow. Kents; z tyt. hr. Uformowana jest przez rz. Szurte w iey nyściu. Ma m. 3 wzdłuż. 2 wszerz. Obfituje w zboże i pastwiska. Pryncypalnym miasteczkiem tey wysepki jest Etomar.

THANN, m. Fr. w wyż. Alfacji. w dyec. Bazyleyjskiej przy iedney gorze, o m. 3 od Mulhauzy. Jest tu Kollegiata. Xzc Weymaru pod tym m. zbil Xcia Lotaryńskiego r. 1638.

THASO, *Thasus*, wyspa na Archipelagu na brzegu Tamboli, Prow. Macedonskiej, przy wniyściu odnogi Contena. Ma m. 5 wzdłuż, 3 wszerz. Obfituje w to wszystko co tylko do wygody życia jest potrzebnego. Owoce i wino w Thaso są przedziwne. Znaydują się też w iey gruntach rudy złote, srebrne i marmur. Miasteczko Thaso jest pryncypalnym miejscem. Zaleca tę wyspę do bry i piękny port, do ktorego wiele kupcow zawia. dl. 42. 30. sz. 40. 53.

THAUN, ob. Dänne.

THERAID, Tebayda, albo Sayda, *Thebais*, wielka kraina w Afr. czyli część wyż. Egiptu, rozciąga się od Fium przy Nilu

co aż do morza Czerwonego między wyfokiem i górami do kofa ią otaczającymi. Kraina ta jest naynieurodzajniejsza i naypuścieysza w calym Egiocie. Napelniona jest pustyniami; fi. przez przebywanie w nich niegdyś wielkiej liczby. S. S. Pustelnikow. Teraz tu przemieszkiwają Arabowie wielcy Turkow nieprzyiaciele, złodzieie i wyuczeni rabusie.

THEBY, Teby, albo Thina, *Thebe*, dawne i fi. M. Greckie w Liwadyi z Bisk. Greckim Niczym teraz jest względem tego czym było pierwey. Turcy w ktorych teraz jest ręką mają tu dwa mezety. Leży między 2 rz. o m. 10 na pold. ku z. od Aten, 13 na pold. ku w. od Liwadyi, 115 od Konstantynopla. dl. 41. 40. sz. 38. 22.

THEBY Egiptkie, Teby, *Thebe*, dawne i fi. M. stolica wyż. Egiptu nad brzegiem wschod. Nilu. o m. 128 na pold. od Kairu. Dają się widzieć w iego ruynach szczątki wspamiałych pałacow, Kolumnad, Obeliskow &c. Nazywają ię *Luxu*. albo *Luxorim*.

THEMINES, włość w pow. *Quercy*, o m. 3 od *Figeac*.

THEMAILLES, Opac. Norbertańskie blisko *Vervins*, czyni do r. 8000. liwr. ob. Tenailles.

THENEZAY, m. Fr. w Piktawii, o m. 5 od Poitiers.

THENGEN, Hr. i m. w Szwabii z zamkiem nal. do Xstwa Aversberskiego, o m. 3 od Szaffhuzy.

THERMIA, *Thermia*, Thermia, wyspa na Archipelagu iedna z Cyklad na pold. wyspy Zia, na pold. Serfanty przy odnodze Eugia. Ma m. 5 wzdłuż, a 2 wszerz. Grunt tutejszy jest dobry i uprawny. Zbierają tu wiele bardzo iedwabiu. Wzyskkich żywności Obywatelow tanio dostać można, przepiorek zaś prawie za nic. Thermia jest pryncypalnym miejscem i rezydencyą Bisk. Greckiego. W cely mineralne, i laźnie tu znaydujące się

data imie wyspie. dł. 42. 37. sz. 37. 25.

**THERMOPILA**, *Thermopyla*, Termopile, wąwoz góry Oera w Grecyi między Tessalią i Achaią. Jest to przejście ciasne między górą i morzem s. w. Historyi Greckiej. Nazywają go *Bocca di Lupo*. Leży przy odnodze Zeiton, o m. 20 od Laryssy w Turcyi Europeyckiej.

**THESSALIA**, ob. Janna.

**THESSALONIKA**, ob. Salonika.

**THEDFORT**, *Sitomagus*, m. Angl. w Hr. Norfolk, nad rz. Ousą, przedtym Bisk. Pofyla 2 Depnt. na Parl. Leży o m. 24 na połu. ku w. od Londynu. dł. 18. 2. sz. 52. 23.

**THEUDERE**, ob. Chef.

**THEULLEY**, *Theolocns*, Opac. Fr. o m. 1 od Gray zakonu Cyft. czyni do r. 8000. liwr.

**THEUS**, i Remolon, m. Fr. w Delphinacie, w okolicy Gapy m.

**THEZAN**, m. Fr. w Lagwedocy w Diec. Rezyerskiej.

**THIBAUT**, (S.) Thibery, ob. Tubery.

**THIERACHE**, *Theoraſcia*, powiat we Fr. składający część Pikardyi. Graniczy na połu. z *Hazonia*, i Prow. Kambrezyjską, na w. z Szampanią, na półd. z pow. Leodńskim, na z. z Wermandzkim.

**TIERS**, albo **TIERN**, *Therrium* M. Fr. handlowne i ludne w *Auvergne*, w pow. Limaniz, na granicach Forezu. z tyt. Vice-Hr. i Opac. Bened. czyniącym do r. 1200. liwr. Si. jest przez swe rękodziela dobrych towarow i Norymberszczynny. Tu się urodził S. Stefan, fundator zakonu Grandmontskiego. Leży przy rz. Dorolli, o m. 4 na w. od Klermontu, 10 na połu. ku z. od Montbryiony, 83 od Paryża. dł. 12. 52. sz. 45. 51.

**THIERY**, albo GÓRA złota, *Mont d'Or*, Opac. Bened. o m. 2 od Rheims. czyni do r. 12000. liwr.

**THIEZAC**, m. Fr. w *Auvergne*.

**THIGNE** i Thil, s. m. Fr. w Gaskonii, w pow. Landelskim.

**THIMERAIS**, *Theodemereſis ager*, powiat Teodmeria, składający część Perche. Pryncypalnym jego miejscem jest *Chateaufneuf*.

**THIONVILLE**, *Theodonis villa*, Thionwilla, bardzo obronne M. Fr. w Luxemburgu, stol. Gradu jednego. Fr. odebrali je Hisp. r. 1558. Oddane im było nazad traktatem Kambrezyjskim. Margr. *Fenzquieres*, musiał od niego odstąpić r. 1639. będąc zbitym przez Generała Pikołominiego. Xiążę Kondusz ic odzyskał r. 1643. po batalii pod *Rocroy*, i ustąpił na koniec było Franc. traktatem Pyrencyjskim. Jest w dobrym położeniu nad lewym brzegiem Mozelli, na ktorej tu most znajduje się dobrze ufortyfikowany, o m. 8 na połu. ku w. od Metz, 7 od Luxemburga, 78 od Paryża. dł. 23. 50. sz. 49. 21. 30".

**THIRENSTEIN**, m. Niem. w niż. Austr. przy Dunaju z pięknym zamkiem, o m. 15 od Wiednia na połu. ku z.

**THIRSK**, m. Angiel. w Hr. Jorkskim. Leży o m. 8 na połu. od Jorku i posyla 2 Dep. na Parl.

**THIVES**, ob. Theby.

**THIVERS**, m. Fr. w Perigordzie, o m. 8 na połu. ku w. od *Perigueux*.

**THISY**, m. Fr. w pow. Beloiaceńskim, o m. 3 od *Villefranche*.

**THOISSEY**, *Tossiacus*, Tosfiak, m. Fr. jedno z najznaczniejszych w Xstwie Dombkim, z pięknym kollegium. Leży w kraju żyznym, przy rz. Saonie i Chalarnie, o m. 6 na połu. od Trevoux, 80 od Paryża. dł. 22. 23. sz. 46. 8.

**THOMAS-BRUCK**, ob. Tammesbruck.

**THOMAS**, (S.) *S. Tonafza*, wyspa w Amer. połu. jedna z Antylskich, jest na w. Porto-Rico, z

portem, miasteczkiem i fortecą. Ma m. 6 do kola i nal. do Duńczyków i Pruskiego Krola. dl. 312. 30. sz. 18. 30.

**THOMAS, (S.)** *Insula S. Thoma*, wyspa S. Tomazsa, w Afr. w Golfie Gwineyjskim na morzu Marzyńskim, odkryta była r. 1495. przez Portugalczyków, którzy oni są panami. Prawie jest okrągła i ma dwanaście mil diametru. Grunt tej jest żyzny i obfite w wyborne trzciny cukrowe, tudzież w lasy cynamonowe. Znajdują tu się winnice, które inogdy przynoszą we wszystkich roku porach. Powietrze tutaj jest niezdrowe i szkodliwe dla cudzoziemców z przyczyny wielkiej jego gorącości. Lubo przez sam środek tej wyspy przechodzi Ekwator, z tym wszystkim znajdując się na niej góry na wierzchołku, których śnieg nigdy nie topnieje. Przed odkryciem Brezylji, Portugalczycy znaczny tu prowadzili handel. Twierdzą iż tu tak czyste rudy złote znajdują się, jak i w Brezylji. Stolica Bisk. i rządu stąd były przeniesione do wyspy Xzeczy *Ins. Principis*, r. 1756, na której zarówno jest powietrze. Kapucyni Włocy i Augustynianie mają tu piękne domy. Oprócz tego znajdują się tu kilka parafii i kaplic, których kapłanami są Murzyni.

**THOMAS, (S.)** ob. Meliapur. Jest ieszcze m. tegoż im. w pow. *Vivara*, o m. 2 od *Viviers*.

**THOMASTOWN**, m. Island. w Hr. Kilkenny. Deputacie na Part. i leży o m. 4 od Kilkenny.

**THOMOND**, jest to iedno z kilku nazwisk Hr. Klareńskiego.

**THONON, Thunonium**, piękne m. w Sabandyi stol. pow. Szablainskiego. Widzieć tu się daje piękny pałac i kilka klasztorow tak męzkich jak białychgłow. Tu się urodził Błogosławiony Amadeusz IX. Xz. Sabandzki. Leży nad jeziorem Genewyjskim, o m. 8 na

w. od Genewy, 5 od Lauzany. dl. 24. 10. sz. 46. 22.

**THOREN**, Torna m. w Bisk. Leodyjskim, w Hr. Lofeńskim, nad Moza, o m. 2 od Ruremundy z Opac. Rzelży Niem. dla Dam szlachetnie urodzonych, którego Kapituła z trzynastu osób składa się. Xieni nosi tyt. Xżny, i ma przywilej bicia monety.

**THORENBURG, Thorda**, m. Węgier. bardzo obfzerne i bogate, niczym nie opasane, stol. Hr. Torenburkiego, w którym iako i w okolicy, najlepiej i najgładziej mieszkający mówią po Węgiersku. Leży w wesolej dolinie, nad rz. Aranyfzą. W poblizkości miasta znajdują się zupy solne.

**THORIGNY, Tauriniacum**, m. Fr. w Szampanii, o m. 3 od Sens, z tyt. Hr. ob. Torigny.

**THORONET, Opac. Cyfter.** o m. 8 na z. od Frejus. Czyni do r. 5500. llwr.

**THORSHAVN**, m. Norweskie na wyspie Stramoja najczystsze.

**THOUARS, Toarium**, Tuars, dawne i znaczne M. Fr. w Piktawii z tyt. Xstwa Parostwa, erygowane r. 1563, r. 1595. dla *familii de la Trémouille*. Znajduje się tu piękny zamek i kaplica ozdobna. Leży na wzgórkach nad rz. Thoué, o m. 13 na pośd. ku w. od Angers, 14 od Poitiers, 65 od Paryża. dl. 17. 18. sz. 46. 59. ob. Laon.

**THOUN, Thunum**, Tuna, piękne M. Szwajcarskie w Kantonie Berneńskim z zamkiem. Jest w pięknym i dobrym położeniu, nad znacznym jeziorem poczęści na wyspie uformowanej od Aary, wychodzącej z jeziora, a po części pod górą, o m. 4 na pośd. od Berny, 17 od Lauzanny. dl. 25. 22. sz. 46. 45.

**THOURGAW, Thurgovia**, Turgawia, grad Szwajcarski, nad rz. Thour, graniczny na w. i pośd.

z jeziorem miałem i Bisk. Kon-  
stancyjskim, na pold. z Krainami  
do Opac. S. Galla należącemi,  
na z. z Kantonem Zorychskim.  
Naywiększy to jest grod z całej  
Szwajcaryi, naypiękniejszy, nay-  
bogatszy, naywyżniejszy i naywe-  
felszy ze wszystkich krajow tey  
Rzpltey. Bardzo jest ładny. Zwie-  
rchność zależy od osmiu dawnych  
Kantouow, które tu kolejno swe-  
go przysysiają rządęc.

THUIN, *Thudinum*, m. w Ni-  
derlandzie w Bisk. Leodyskim w  
krajn leżącym między Sambrą i  
Możą nad Sambrą, o m. 2 od  
*Charleroi*, 5 od *Mauberge*, 6 od  
Mons. of. 21. sz. 50. 18.

THULE, miejsce, gdzie da-  
wni Niemali będz. osłani kres  
świata. Teraźniejszy dzielopisowie,  
podług naypodobniejszego do pra-  
wdy mniemania, sądzą, iż nim są  
wypły Szotlandskie, *Schettland*.

THUNGEN, lub *Thun*, m.  
Niem. w Szwabii, stol. Land-  
grafstwa Kletgau nad rzeką  
Wutlach jest stolicą rządu i rezy-  
dencyą Xżęcą.

THUN, ob. Thonn.

THOURGAU, ob. Thurgau.

THURE, m. Fr. w Piktawii,  
o m. 1 od *Châtelleraut*.

THURINGIA, *Thuringia*,  
Turyngia, Prow. Niem. w cyr-  
wyż. Saxonii graniczy na poln.  
z Xstwem Brunświckim i Anhalt-  
strim, na w. z Miśnią na pold. z  
Frankonią, na z. z Hassyą. Ma m.  
go wzdluż i tyleż wszerz. Kraj ten  
obitnie w zboża i owoce. Po czę-  
ści większey jest lasami zarosły i  
kilką rzekami obłany. Nal. do Xię-  
cia Saskaego, Elekt. Mogunckie-  
go i innych pomniejszych panow.  
M. S. tey Prow. jest Erfurt; pły-  
nie przez nią rz. Unstrut. Nie trze-  
ba zaś z tymi mieszać Grodu Tu-  
ryńskiego położonego przy Jenie i  
nal. do Kawaterow Tenckich i  
Margentheimskich. Zamyka w so-  
bie kilka wsi i czyni do r. 15000.

liwr. Rządca mieszka w Zwezem  
wsi blisko miasta Jeny leżący.

THUROCZ. Turocza przed-  
tym, teraz Znjo, m. Węgieckie,  
z zamkiem, stol. Hr. Turockiego,  
z Probostwem znacznym, które  
dawniey nal. do Coll. Jezuitow w  
Tyrnawie. Turockie Hr. dzieli się  
na 4 dystrykty, a dziedziczna gu-  
dność Hr. jest w domu Rewow.

THUYR, m. Fr. w Rufillonie.  
Sądy tuteyże Krol. są bez appel-  
lacyi. Leży o m. 3 od Perpignau.

THYATIRE, ob. Ak-Hisar.

TIANO, *Teanum*, dawne m.  
Wlo. w Krol. Neapolitańskim w  
ziemi Labour, z fl. klasztorem za-  
konnice. Znayduie się przy tym m-  
źródło wody mineralney, która,  
mówią, iż uzdrawia osoby na ka-  
mień chorujące. Bisk. tuteyższy jest  
sustr. Kapuańskiego. Leży o m. 6  
na poln. ku z. od Kapuy. di. 31.  
43. sz. 41. 34.

TIBER, *Tiberis*, po Wlo.  
*Tevere*, rz. fl. we Wlo. zaczynają-  
ca się w górze Apeninie w części  
wschod. Florentkiego powa bli-  
zko granic Romani, wpada w mo-  
rze Toskańskie przy Ostyi.

TIBERIADA, albo TABA-  
RIA, *Tiberias*, dawne M. w Judei  
nad jeziorem tegoż im. o m. 25 od  
Jeruzolimy. Było podczas Krucyat  
zruynowane. Znaydują się przy-  
tym mieście łaźnię il. wody ciepłej.

TIBERIADA, albo Genezar-  
eth, wiel. jezioro w Palestynie  
przez ktorego śródek od poln. ku  
pold. przechodzi rz. Jordan. Oto-  
czone jest górami. Jezus Chrystus  
kilka cudow nad tym jez. i w jego  
okolicach poczynił.

TIBET, Krol. w wiel. Tartar-  
ryi składające część Tangutu, ob.  
Tangut.

TIDOR, *Tidora*, wyspa na  
morzu Indyjskim jedna z Molur-  
ckich, ma na w. wyspę Gilolo, na  
pold. Ternate, na poln. Motygo.  
Ma m. 7 na okolo. Powietrze tu da-  
leko jest zdrowiejsze, niż w Ternate.

nie. Obfituje w korzenie i w to wszystko co w innych wysepach Meksyckich znayduje się. Rośnie na niej pewne drzewo *opilaga*, czyni *dobro drzewo* nadwane, którego kora będąc przecięta wypuszcza z siebie wodę tak dobrą jak ze siurmięcia albo zrzodła. Hol. ma wiele zamków na tej wyspie i lubo ona ma swego obcynego Króla, można jednak mówić iż oni iev są panami. Król rezyduje w Tydorze mieście od tej wyspy, leży na brzegu wchod. Lasy i stady je otaczające dosyć go czynią obronnym. dl. 144. sz. 30.

**TIEFFENBACH**, ob. Tuffenbach.

**TIEL**, *Tillum*, M. obronne w Gelryi Holl. w pow. Nimegkim. Leży o m. 5 na z. od Nimegi nad Wahałą.

**TIENCIN**, wiel. i piękne M. Chińskie w Prow. Pekinńskiej. w której jest drugą największą fortecą, z dobrym portem, do którego wielu kuzców zawija. Leży nad małą odnogą morzką nazwaną *Cang*. dl. 135. 6. sz. 38. 30.

**TIENGEN**, ob. Sultz i Thungen.

**TIERPIED**, m. Fr. w Normandyi, o m. 1 od *Auranches*.

**TIERS**, ob. Thiers.

**TIFFAUGES**, m. Fr. w Piktawii nad Sewrą z tyt. *Wice-Flr.* Leży o m. 4 na z. od Mortagne, 4 na w. od Montagu.

**TIGRA**, *Tigrum*, Tygerskie Król. w Afr. w Abissynii przy Egipcie. Graniczy na półn. z Król. Sennarskim i E-lufami, na w. z morzem czerwonym, na połd. z Król. Angorskim i Bagenderskim, na z. z Sennarskim i Danbarskim.

**TIGRYS**, albo **TIGIL**, *Tigris*, rz. znaczna w Azji, zaczyna się w górach Armenii, łącząc się z Eufratem różnemi kanałami i razem w odnogę Basłorską, czyli Perską uchodzi.

**TILBURG**, *Tileburgum*,

wiel. w. w Brabancyi Holl. w krajin Osterwickim, o m. 5 od Bredy. Sl. jest przez swe rękodzieła sukienne i innych materyi. dl. 22. 39. sz. 51. 37.

**TILBURY**, m. Angiel. w Prow. Essex, o m. 8 na w. od Londynu nad Tamizą. Znayduje się tu zamek do którego okręty idące do Londynu wstępować niuzna.

**TILLEMONT**, albo **TIRLEMONT**, *Tillemontium*, m. dosyć znaczne w Niderlandzie w Brabancyi w pow. Luweńskim. Było to niegdyś dosyć znaczne M. Brabantkie, ale wojny go spustoszyły. Urodził się tu Jan Bollandus. Leży nad Geetą, na której kilka znayduje się mostow, o m. 4 od *Louvain*, 9 na półn. od Namuru, 10 od Bruxelli. dl. 22. 33. sz. 50. 49.

**TILTIERS**, *Tagularia*, m. Fr. w Normandyi nad rz. Anrą, o m. 2 poniżej *Verneuil*, 4 od *Conches*, z zamkiem i tyt. Hr.

**TILSIT**, Tylsyt, M. Pruskie w cym. Litawskim, jest znaczne i handlowne i po Królewcu największe, mieszkańców mające zamężnych. Obronne jest zamkiem dawnym, zastrzeżone szkołą prowincyałną i kilka kościołami Luteryjnym. Katoł. Prowadzi M. handel wiel. z Litwą i Polską zbożem, lnem, drzewem, wełkiem, solą oczkowaną, masłem i innemi żywnościami. Poniżej o milę zaczyna się niziny Żuławy Tylzyckie obł. ne Memel, Gilga i Russą, rozciągające się do Kurtich-Hastu, długie i szer. na m. 4. Część ta krajin bardzo jest żyzna. Leży nad Memel, o m. 1 i pół od Ragnity, 6 od Tanrogow, 14 od Królewca.

**TIMAN**, M. i kraina w Amer. południowej w Popaianie, obfituje w owoce i pastwiska. Leży nad małą rz. wpadającą do Kake-ty, o m. 40 od Popayanu, 60 od *Santa Fé de Bogota*. dl. 306. 30. sz. 1. 25.



**TIMOR**, *Timora*, wyspa na morzu Indyjskim, na półd. Moluckich i na w. wyspy Jawy. Ma m. 60 wzdłuż, 15 wszerz. Obfituje w drzewo Sandalowe, wosk i miód. Holl. mają tu zamek, a Portugal. małe stanowisko, z którego nie wiel. profit odnoszą.

**TINCHEBRAY**, m. w Normandyi, o m. 3 od Mortain, Xzę Robert był tu zbity roku 1106. przez swego brata Krola Angiel.

**TINA**, *Tinia*, m. w Turcyi Europ. w Bośni nad Tilą. Było tu przedtym Bisk. pod Metropolią Spalatrańskiego. Leży na granicach Kroacyi i Dalmacyi, o m. 15 na półn. ku z. od Spalatro, 12 od Sebenico, 18 od Jayczy. dl. 34. 48. sz. 44. 28.

**TINA**, *Tenos*, wyspa na Archipelagu jedna z Cykladów. Leży na półd. wyspy Andro, na północ Mikony, na z. Nikaryi. Ma m. 7 wzdłuż, 3 wszerz. Lubo jest bardzo górzysta, z tym wszystkim dobrze jest bardzo uprawna. Obfituje w wyśmienite owoce. Fr. mają tu swego Konsula. Jedwab jest tutajszą nayspierwszą produkcją. Biskup Tyneński Łac. rezyduje w *Santi-Nicolo* pryncypalnym miejscu tej wyspy. dl. 45. 20. sz. 37. 36.

**TINGRY**, Kasztelania Bulońska, o m. 4 od Boulonii erygowana na Xstwo r. 1587.

**TINGTOESYS**, *Tingoesi*, Tyngoesowie, naród w Państwie Moskiew. w Syberyi nad rz. Jeniseją, na w. Samoiedów, na półd. morza półn. Są to ludzie spokojni i powolni, lecz mało bardzo znani.

**TINIAN**, wyspa na Oceanie wschod. jedna z wysp Maryańskich na półn. wyspy du Sud. Ma m. 15 do kosa. dl. 162. sz. 15.

**TINTO**, wieś w Andaluzyi, w Hiszpanii przy Kadyxie fl. przez swe wina dobre.

**TINZEDA**, M. Afr. w Barbaryi, w Biledulgerydzie w Prow.

Dras, nad rz. tegoż im. w kraju obfitującym w Daktyle, zboże i indych. dl. 11. 40. sz. 26. 55.

**TINZULIN**, wiel. i mocne M. Afr. w Barbaryi w Prow. Dras, w Biledulgerydzie, nad rz. Drają, z dobrą fortecą. dl. 12. sz. 27. 30.

**TIPPERARY**, *Tipperarionis Comitatus*, Hr. w Irlandyi w Prow. Munsterskiej; graniczy na w. z Hr. Reineńskim, i Kilkenny, na z. z Hr. Limmerick i Sahnou, na z. z Hr. du Roi. na półd. z Waterfordskim.

**TIPRA**, Krol. Azyat. w Indyach pod tropikiem raka, w Państwach Krola Aweńskiego. Graniczy na półn. z Krol. Afemskim, na w. z Krol. Ofulskim, na półd. z Krol. Arakańskim, na z. z Bengalskim. Rz. Arakan wzdłuż onego przechodzi.

**TIRANO**, *Tiranum*, piękne i ludne M. w kraju Gryzonskim, stol. pow. tegoż im. Znayduje się przy nim kościół wspaniały Najświętszej Panny, do którego ze wsząd katolicy pielgrzymują. Leży nad Addą, o m. 7 od Bormio. dl. 27. 25. sz. 46. 18.

**TIRLEMONT**, ob. Tillemont.

**TIRNAU**, *Tirnavia*, Tyrnawa, piękne, mocne, i znaczne M. w wyż. Węgrzech z Akademią w Hr. Nitry, na granicach Hr. Pozońskiego. Kościół, który przedtym nal. do Jezuitów jest bardzo piękny. Cesarscy zbili przy tym mieście Malkontentów Węgr. r. 1705. Urodził się tu Jan Sambuk. Leży nad rz. Tirną, o m. 9 od Preszburga, 9 od Neuhauselu, 2 na z. od Leopoldstadu dl. 35. 50. sz. 48. 23.

**TIROL**, *Tirolis*, Tyrol, Hr. Niem. składające część państw dziedzicznych domu Austr. Graniczy na półn. z Bawaryą, na w. z Karyntią i Arcy-Bisk. Salisburskim, na półd. z częścią państw Weneckich i z Bisk. Trydeńskim, na z. z Szwaycarami i krajem Gryzonskim.

**Kim.** Dzieli się na cztery części, Tyrol właściwy, Bisk. Grixenkie, Bisk. Trydeńskie i kraie przyłączone. Kray ten jest górzysty i obfitujący w pastwiska. Znajdują się tu rudy żelazne, miedziane i żelazno. M. S. jest Innsbruck. Bierze swoje imię od zamku Tyrolu, na poln. Meranu. Ma m. 48 wizerz, a 60 wzdłuż. Tyrolczykowie są przemysłni i waleczni żołnierze. Nie lubią zbytkow, ale kochają się w polowaniu, osobliwie na dzikie kozy.

**TIRON**, Opac. Fr. o m. 4 od *Argent-le-Rotrou*, zakonu S. Bened. czyni do r. 9000. liwr.

**TITAN**, albo **CABAROS**, jedna z wysp *Hieres* najładziej ku w. połnie. a. ob. *Hieres*.

**TITICACA**, *Titicaca*, Tytykaka, wyspa w Amer. połd. w Peru w Audyencyi *Los Charcas* nad jez. któremu dał swoje imię; które zaś jedno jest z najdłuższych i najszerszych w całej Amer. połd.

**TITMONING**, m. Niem. w Arcy-Bisk. Saltzburkim, o m. 3 od *Burkhausen* nad Sałcą. Powietrze mocno je spuściło r. 1310. Piorun zaś w popiół obrocil r. 1571 i odtąd powstać nie może.

**TITSHEIN**, m. w Morawii w cyr. Prerawskim. Dzieli się na nowe i stare. Ma zamek obronny, i leży o m. 12 od *Otomuńca*.

**TITUL**, *Tibiscum*, m. mocne w. wyż. Wegrzech w cyr. *Bodrogskim*. Leży na górze na prawcy stronie rz. *Tyfszy*, przy iej nysciu w *Dunay*; o m. 8 na w. od *Peterwaradynu*, 8 od *Belgradu*. dl. 38. 28. sz. 45. 26.

**TIVERTON**, m. Angiel. w *Dewonshirze*, o m. 5 na połu. od *Excester*; posyła 2 Dep. na Parl.

**TIVIOTDALE**, *Tiviotia*, *Tiwiotdalia*, Prow. w *Szkocyi* połud. posyła 2 Dep. na Parl. Leży na połu. *Twedy*, na z. *Northumberlandu*. Przez nią przechodzi rz. *Tiwiot*. Obfituje w zboże i pastwiska. Obywatele zaś tuteysii są do-

brzy żołnierze.

**TIVOLI**, *Tibur*, dawne i fl. M. Wło. w Państwie Papieżkim w *Kampanii Rzymskiej*, z Bisk. suffr. Papieża. Widzieć tu się daią piękne starożytności zabytki, tudzież piękny pałac wystawiony przez *Kardynała d'Est*, i *Kaskadę przepłyzną*, uformowaną od rz. *Tewerony*, nad którą leży *Tivoli* na górze, w kraju obfitującym w wśmienite wina, owoce i w powszechności w to wszystko, co do życia jest potrzebnego; o m. 7 ku północy od *Rzymu*, 5 od *Freskattu*, 4 od *Palestryny*. dl. 30. 19. sz. 41. 57.

**TLASKALA**, *Tlascala*, M. znaczne w Amer. połn. w nowey *Hiszp. stoł. Prow.* tegoż im. która jest częścią *Audyencyi Meksykańskiej*. Przedtem daleko znaczniejsze było niż jest teraz. Bisk. rząd jest przeniesioną do *Puebla-de-los-Angelos*. Jest tu rezydencya *Alkady Majora*. Leży nad rz. poczęści w równinie, poczęści na górze, o m. 25. na połu. ku w. od *Mexyku*. dl. 277. 30. sz. 19. 40. Prow. *Tlaskala* rozciąga się od jednego morza do drugiego. Graniczy na północ z *Golfem Meksykańskim*, na połu. z *Prow. Gwaxaką* i morzem połu. na z. z *Wielkorządztwem Meksykańskim*. W części połu. okryta jest górami, lasami zarostami. Znajdują się w nich lwy, tygrysy i małpy. W reszcie kray obfituje w wszelkie życia wygody.

**TLUMACZE**, m. w ziemi *Halińskiej* pod pan. *Austr.* przedtem z znacznym stwem. Leży na trakcie o *Tyśmienicy* m. 2. od *Staniławowa* 3.

**TLUSTE**, m. w ziemi *Halińskiej* pod pan. *Austr.* od *Jazłowca* m. 3.

**TOAM**, albo **TUAM**, *Tuomontium*, m. *Irlandzkie* w *Hr. Galloweyjskim*, o m. 8 na połu. ku w. od *Gallowey*. Arcy-Bisk. ztąd do *Galloweyn*, jest przeniesione.

**TOBAK**, m. *Tureckie* nad *mo-*

rzem czarnym w Bessarabii.

**TOBOL**, albo **Тоболск**, *Tobolium*, M. znaczne w Państwie Moskiew. stol. Syberyi i rezydencya Gubernatora i Archi Władyki. Dzieli się na wyż. M. i niż. a oba razem wzięte, wiel. a ią rozległość i wiele mies. kańców, domy jednak drzewiane, ma jednak w wyż. miście fortecę sławioną z kamienia, tak dom kupiecki, pałac Bisk. i Kancllaryą. Mieszkańcy są Moskale, Bukarzy i Tatarowie, którzy zwią z handlę, a który tu jest bardzo wiel. największy zaś na wiosnę, gdy kupcy przybyli z Moskwy, oczekują tu czasu, aż puszczą lody na rzekach, dla sposobności płynienia do innych miast w Syberyi. na końcu lata przybierają tu statki Chińskie i Tatarskie z różnemi towarami, a w zimie niezliczona moc sani, które największej suwani ztąd jadują. Leży na górze przy zbiegu rz. Toboli i Irtylu o m. 400. na w. od Moskwy. dl. 85. 58. 12. 58. 12.

**TOCAT**, *Tocata*. Tokat, wiel. piękne i znaczne M. Azjat. w Natolii stol. Praw. tegoż im. która jest częścią Amazyi. Rezydnie tu Kadę, Władę i Aga. Mies. ka w nim około 2000. familii Tureckich, 4000. Ormianow i 400. Greckich, króży tu swego Arcy-Bisk. mają. Miasto to jest jedno z najhandlowaniejszych w Natolii. Piękne salfiany niebieskie, które się tu sprzedają, są robione w *Chartiliqueu* w si, o m. 2 od Tokaty leżący. Wody wiele dop. magają do ich piękności. Przewożą je ztąd równie, jak i czerwone robione w Diarbekudo Samsonu portu morza czarnego, a ztamtąd do Kijianowa portu w Bessarabii, ztąd po caley rozehodzą się Eur. Budowane jest nakształt Amiteatru pod górą nad rz. Toufanlą, w kraju obfitującym w owoce i wysmienite wina, o m. 66 od Erzerom, 12 od Amazyi, 95 od Aleppo, 100 od Konstantynopola. dl.

53. 30. sz. 39. 35.

**TOCAYMA**, *Tocaiama*, *Tocayma*, M. w Amer. pold. w ziemi Tegiey, w nowym Krok. Grenady. Leży nad rz. Pari przy iej uściu w rz. S. Magdaleny na w. *Santa-Fé*, w kraju obfitującym w wszelkie owoce i trzciny cukrowe. Przy nim znajdują się także ciepłe, między dwoma potokami wody zimny. dl. 316. 50. sz. 4.

**TOCKENBURG**, lub **Tockenburgh**, Hr. Szwajcarskie pod dependencyą Opata S. Galli. Ma figurę nda i rozciąga się między wysokami górami. Obfitnie w zbożu i owoce. Długie mil Niem. 10. tzer. 3 Mieszkańcy po więkzey części są Luteranie.

**TODENHAUSEN**, przy Mindeu w Westfalii. Fr. tu zbici byli r. 1759.

**TODI**, *Tudertum*, dawne M. Wło. w Państwie Papiezkim w Xięstwie Spoletu, z Bisk. suffr. Papieża. Urodził się tu Papież S. Marcin. Leży na pagórku przy Tybrze, o m. 9 od Peruzy, 8 od Spoletu, 22 od Rzymu. dl. 29. 56. sz. 42. 47.

**TOEPLITZ**, ob. Teplitz.

**TOKAY**, *Tokeum*, m. w wyż. Węgrzech w Hr. Zemplińskim z zamkiem. Malkontenci Węgiercy dobyli go r. 1632. St. jest przez swe naywyborniejsze w Węgrzech wina, z których naydelikatniejsze na górze *Mezes-Mete*, czyli miodowej rządzą się, a które dla samego Krola zachowane bywają. Leży przy zbiegu rz. Bodrogi i Teysy, o m. 30 na poln. ku z. od wiel. Waradynn, 36 od Budy, 15 od Koszyc. dl. 38. 40. sz. 48. 10.

**TOIBIAK**, ob. Zulpich.

**TOLED**, *Toletum*, dawne, mocne, piękne, handlowe. st. M. Hiszp. drugie w nowey Kastylii, którey przedtym było stol. równie, iako i caley Hiszp. z st. Akademią, kilka fabrykami materyi jedwabnych i welnianych, z jednym z naybogatszych w świecie Arcy-Bisk.

ktorego Arcy-Bisk. jest oraz Pryma-  
sem Hiszp. Konfiliarzem Stanu, i  
W. Kancelerzem Kastylii. Siedmna-  
ście tu odprawilo się Koncyliow.  
Pomiędzy mnostwem pięknych  
gmachow naybardziej zadziwiaią  
czudzoziemcow Pałac Krol. Arcy-  
Bisk. i kościół Katedralny nayle-  
piej opatrzony w całej Hiszp. Jan  
Ludwik *de la Cerda*, rodem był z  
tego M. Leży w dobrym i pięknym  
położeniu, na górze bardzo wysó-  
kiej, oblaney z obu stron Tagem,  
o m. 15 na pośd. od Madrytu, 75  
od Grenady, 74 od Sewilli, 46 od  
Merydy. dl. 14. 20. sz. 39. 50.

T O L E N, albo TERTOLEN, *To-  
la*, wyspa i m. w Zelandyi, o m. 1  
od Berg-op-Zoomu. dl. 21. 42. sz.  
51. 32.

T O L E N T I N, *Totentinum*,  
m. Wło. w Marchii Ankonitańskiej.  
Bisk. tuteyzy jest przyłączona do  
Macerateńskiego. Franciszek *Phi-  
teph* tu się urodził. Leży nad  
Chientą, o m. 3 od S. Seweryna,  
4 od Maceraty, 35 od Rzymu. dl.  
30. 48. sz. 43. 12.

T O L H U I S, albo Tolhus, m.  
w Niderlandzie nad Renem przy  
zamku Schenck, ktoredy Franc. r.  
1672. przeszli tę rz. i Hanoweranie  
r. 1758. dla stoczenia Krewelskiej  
potyczki.

T O L K E M I T, Tolkmiczko,  
m. Pruskie w Pomerellii, przed-  
tym swo w Malborskim Woi. Te-  
raz stol. Amtu.

T O L N A, *Altinum*, M. i Hr. w  
niż. Węgrzech na prawym brzegu  
Dunaju, o m. 3 od Kołoczy, 24  
od Effeku, 20 od Budy. dl. 36. 55.  
sz. 46. 30.

T O Ł O C Z Y N, *Tolocinum*, m.  
w Woi. Witebskim, jest dosyć po-  
rządne i handlowne, ma kilkako-  
ściółow. Leży na trakcie poczto-  
wym, od Orszy o m. 10. od Odru-  
czka 2.

T O Ł O Z A, *Sturissa*, piękne  
M. Hiszp. w Biskaii, stol. Gwipu-  
oy. Alfons Mądry Krol Hiszp. ie

fundował w trzynastym wieku. Le-  
ży w dolinie miley i żyzney, mię-  
dzy dwoma górami nad rz. Ara-  
xes i Oria, na których dwa są tu  
bardzo piękne mosty; o m. 15 od  
Bayony, 19 od Bilbao, 18 od Pam-  
pellony. dl. 17. 32. sz. 43. 12.

T O L P A C Z E, w Woi. Bra-  
clawskim, od Janpola ku w. m. 4.

T O L S B U R G, m. Mosk. w  
Wielkorządztwie Rewelskim, z por-  
tem nad odnogą Finlandzką, i dy-  
stryktem zawierającym 10 Parafii.  
a który jest w posiadaniu Szlache-  
ckiej.

T O L T S W A, m. Węgierskie  
w cyr. Semplńskim, blisko rzek  
Teyssy i Bołrogi, zalecone prze-  
dniami winami.

T O L U, m. w Amer. pośd. w  
ziemi Tegu, w Wielkorządztwie  
Kartageńskim. Z tego M. do Eur.  
sprowadzają *Balsum Toluski*. Zbie-  
rają go z drzew podobnych do na-  
szych losienek. Leży o m. 12 od Kar-  
tageny. dl. 30. 40. sz. 9. 40.

T O M A K O W K A, wyspa na  
Dnieprze, il. bronieniem się naniey  
Kozaków, poniżej Kudaka, o m.  
20.

T O M A R, *Tomara*, piękne  
m. w Estremadurze Portugal. w  
piękney równinie pod górą, na kto-  
rey jest zamek nal. do Kawalerow  
Chrystusowemi zwaných. Leży nad  
rz. Nabsana, o m. 16 od Konim-  
bryki 26 od Lizbony. dl. 10. 10.  
sz. 39. 30.

T O M A S Z, (S.) ob. S. Tho-  
mas.

T O M A S Z O W, m. w Woi.  
Bełzkim, dobra ordynacyi Zamoy-  
skich, ozdobne kościołem farnym,  
Trynitarzow &c. Jest w dobrym po-  
łożeniu, na trakcie pocztowym m.  
2 od Komorowa na poln. 4 od Ra-  
wy Ruskiej, tyleż od Zamościa.

T O M A S Z P C L, *Tomaspola*,  
m. w Woi. Braclawskim, dosyć po-  
rządne i osiadle, nad rz. od Komar-  
groda m. 2. tyleż od Jungroda, od  
Jarugi 6.

**TOMBUT**, *Tombutum*, Krol. Afr. w Nigrycyi, graniczy na polnoc z Krol. Chinkwelańskim i Guburiskim, na w. z Gabiskim i Jautryskim, na pold. z Gwineą na z. z krajem Jarru Sarokolą i Mandingocjaną. Przerzyna znaczną część jego rz. Niger. Krol. to nie iost dobrze nam dotąd i znaiowe. To tylko wiedzieć można, iż wiele tu złota i wżyskich do pożycia potrzebnych rzeczy znayduie się. M. S. iest Tombut, które iest bardzo wiel. niedaleko Nigru leżące, w nin rezydnie Krol, gdzie ma przepyszny pałac. Kupcy z Barbaryi i innych mieysc Afr. wiel. tu handel prowadzą. dl. 18. 30. sz. 15. 35.

**TOMI**, Tomizwar, u Turkow Pargala, M. w Bulgaryi nad morzem czarnym, na pold. uyscia Dunaju, sl. mieysce w gwania Owidysza.

**TOMOSKOI**, albo Tomsk, M. w Państwie Rossyiskim w Syberyi, między dwoma korytami rz. Tomy, o m. 200. na w. ku pold. od Tobolska. Znaydują się w okolicach M. tego rudy żelazne, ołowiane i miedziane. Handel prowadzi znaczący i na wielkim trakcie leży. Tędy corocznie Katmukow i Bukarow Karawany przechodzą.

**TONDEREN**, albo TUNDERN, *Tundera*, M. i grod Duński w Xstwie Slezwickim z dobrą fortecą, nad rz. Widawą w kraju żyznym, o m. 10 na pold. ku w. od Rypeny, 6 od Apenradu, 10 na poln. ku z. od Slezwiku. dl. 26. 45. sz. 54. 58.

**TONGRELO**, piękne Opac. Norbertańskie w Dyec. Bois-le-Duc, w Niderlandzie.

**TONGRES**, Tongra, *Toggeren*, *Atuatium*, *Aduatrica*, *Tungri*, M. w Bisk. Leodyskim w Hasbay w Hr. Loskańskim. Było przedtym bardzo znaczne i słecz. wiel. Kraju za czasow Juliusza Cezara. Bisk. ztąd nayprzed było przeniesione do Mastrychu, potym

do Liege. Atylla zruynował go do szczętu w piątym wieku, a Normandowie w dziewiątym. Stała tu ugoda r. 1493. między Bisk. i miastem pod im. *Pokoju Tongreskiego*. Fr. go dobyli r. 1672. i zburzyli fortyfikacye r. 1673. Leży nad rz. Jara, o m. 5 na pold. ku z. od Mastrychu, 6 od Liege. dl. 23. 3. sz. 50. 48.

**TONGUSOWIE**, Narod Tatarski mieszkający część wiel. Państwa Rossyiskiego. Dziela go na 4 pryncypalne hordy. *Sabatscy*, mieszkający pod 60. gradusem sz. *Poirkamenscy*, mieszkający między rz. Janisca i Lena. *Oleniscy*, mieszkający przy źrzodle rz. Leny i Aldany. *Konniscy*, mieszkający między izeiorem Baikal i M. Nerzińkole. Wżyscy ogólnie są mocni i mężni i żywią się z polowu i polowania, a mieszkają w budach. Jedni chodzą nago w lecie, drudzy odziewiają się skórami zwierzęcemi. Religia ich załada się na uznawaniu jednego Boga Stworcy, którego jednak nigdy nie czczą, do którego także nie modlą się. Mają inne różne Bożyszcza, z ktoremu dobrze lub źle obchodzą się, podług swego humoru. Jedno z największych ich form przyśiąg, iest zarznięcie usta i wyłanie mu krwi do ostatniej kropelki. Kóżne sobie czynią znaki na twarzy i rękach dla dyfynkcyi.

**TONNA**, w cyr. wyż. Saxoni, nal. do familii Xżąt Saxe-Gotha; leży o m. 5 od Erfortu, 2 od Gothy. General Tylli złupił to M. r. 1631. równie i zamek i M. Grafen-Tonna.

**TONNAY-BOUTONNE**, *Tanniacum ad Valtona*, m. Fr. w Santonii nad rz. Butonna, o m. 3 od S. Jana d'Angeli. dl. 16. 56. sz. 45. 58.

**TONNAY CHARENTE**, *Tanniacum Carantonum*, dawne i znaczne M. Fr. w Santonii z zamkiem, Opac. Bened. czyniącym do r. 1600. liwr. portem i ryt. Xstwa

Nal. do domu Rochecourt. Leży na prawey stronie Charenty, o m. 1 od Rochfortu, 6 od Saintes, 101 od Paryża. dł. 16. 43. sz. 50. 6.

TONNEINS, *Touffin*, m. Fr. w Gwinei w pow. Agieńskim nad Garonną, o m. 1 od Clerac.

TONNERE, *Tornodurum*, dawne M. Fr. w Szampanii w pow. Senońskim, stol. Hr. znacznego. St. jest przez swe dobre wina. Leży nad rz. *Armançon*, o m. 8 na w. od Auxerre, 13 na pośd. od Troyes, 41 od Paryża. dł. 21. 33. sz. 51. 47.

TONNINGEN, *Tonninga*, M. i pow. Duński w Xstwie Slezwickim. Należało przedtym do Xżąt Holztyńskich na Gottorpie. Krol Duński był przymuszony odstąpić od oblężenia tego M. r. 1700. nie dobwszy go 1707. kazał zburzyć fortyfikacye. Leży na połwyspie uformowaney od rz. Eydery, gdzie port handlowny znajduje się, o m. 10 na pośd. ku z. od Slezwiku, 23 od Hamburga. dł. 26. 45. sz. 54. 30.

TOPINAMBES, wyspa w Amer. pośd. w kraju Amazońskim na rz. tegoż im. ma m. 60 wzdłuż. Kraj ten jest bardzo żyzny i miły. Sama dziaz na niej mieszka.

TOPICE, albo raczey Teplice, Cieplice, m. Czeskie w cyr. Leitomerycki n. fl. przez swe ładne wody ciepley bardzo zachwaloney. Austr. przytym miasteczku porazili Prusakow r. 1762. ob. Neustadter, Villach.

TOPOROW, m. w Belzkiem, a teraz w cyr. tymże, pod pan. Austr. od Brodow na z. m. 4 od Radziechowa 3. od Oleśka 3.

TOR, M. Azyat. w Arabii opo. czystey nad morzem czerwonym z dobrym portem, obronny z zamkiem. Piękny tu jest klasztor Grecki, w ktorego ogrodzie znajduią się źródła wody gorzkiej, ktore, mówią, iż są też same, ktore Moyżesz w łodkie odmienił wrzucając w nie kawałek drzewa. Wielu au-

torow biorą to M. za dawne *Eland*. dł. 52. sz. 28. Tegoż im. m. Mosk. w Prow. Bachmutskiej.

TOR-BAY, qdnoga w Hr. Dewonshiry, do ktorey przybył był z swą Flottą Xżę a'Orange r. 1688.

TORCELLO, *Torcellum*, M. prawie zruynowane w Raptley Weneckiej, o m. 6 na pośd. od Weneccy z Bisk. dł. 30. 5. sz. 45. 35. Jest na wyspie tegoż im.

TORCY, wieś Fr. z tyt. Margr. o m. 5 na w. od Paryża, 1 od Lagny.

TORCZYN, m. w Woi. Wołyńskim, za trakcie pocztowym, od Łokaczewa m. 3. tyleż od Łucka.

TORDESILLAS, *Turdus Sillana*, piękne i obronne M. w Hiszp. w Krol. Leońskim, z wiel. pałacem. Leży w kraju obfitującym w zboże i wina na prawey stronie rz. Duero, na ktorey tu piękny jest most, o m. 7 od Walladolidy, 30 na pośd. ku w. od Legionu. dł. 13. 10. sz. 41. 40.

TORGAU, *Torgavia*, Torgawia, M. i pow. Niem. w Xstwie Salskim w cyr. Miśnii, z pięknym zamkiem nazwanym Hartensfels. Różne wojny Niem. do fczętnu go prawie zruynowały. Prusacy tu wygrali batalią r. 1760. Leży na lewym brzegu Elby, o m. 8 na pośd. od Wittenbergi, 9 od Lipska. dł. 30. 50. sz. 51. 38.

TORGAWICA, lub TORHOWISZCZE, ob. Targowica.

TORIGNE, m. Fr. w pow. *Maine*, o m. 5 na w. od Mans.

TORIGNI, *Toriniacum*, m. Normandkie z zamkiem, Opac. zakonń Cyster. czyniącym do r. 3500. liwr. i z tyt. Hr. Urodził się tu fl. Franciszek *Calheros*. Leży nad małą rz. o m. 3 na pośd. ku w. od S. Lo. 8 na w. od *Coutances*. dł. 16. 35. sz. 49. 12. ob. Thorygny.

TORNA, albo TORNAW, *Torna*, M. i Hr. w wy. Węgrzech nad rz. Saja, o m. 9 od Kolczyś

dl. 38. 50. sz. 48. 52.

**TORNAU**, Hr. Czelkie w cyr. Bolestawskim, o m. 6 od Bolestawa.

**TORNAWA**, m. w Woj. Podolskim.

**TORNO**, *Torna*, Tornea, M. Szwedzkie w Botnii zachodniej. Leży przy uściu rz. Torny, na brzegu najbardziej kupoln. posunięty: odnogi Botnickiej, o m. 100 od Abo, 214 od Sztokolmu. sz. 65. 50'. 50". dl. 41. 57.

**TORNOWA**, M. w Turcyi Eur. w Macedonii, z Bisk. Greckim suffr. Larysskiego. Leży pod górąni Dragonizańskieni nad Salemprią, o m. 4 od Laryssy. dl. 40. 28. sz. 39. 53.

**TORO**. *Taurus*, dawne i znaczne M. Hiszp. w Krol. Leoniskim, w Krajinie nazwaney *Tra lo Donero*, St. jest przez batalią, która tu stocz. była r. 1476. i śmierć Xcia Olivares tu zmarłego na wygnaniu. Przedtym daleko piękniejszy teraz było. Leży na prawym brzegu Duero, w równinie, na ktorey wyśmienite rodzą się wina, o m. 15 od Salamanki, 29 od Leonu, 40 od Madrytu. dl. 12. 48. sz. 41. 40.

**TOROELLA-DE-MONGRIS**, m. nadmorskie Hiszp. w Katalonii, przy uściu rz. Tery, w morze szrodziemne pod górami Pireneyjskimi. St. jest przez batalią, którą tu Fr. stoczyli z Hiszp. i ktorych zwyciężyli r. 1694. Leży o m. 19 od Perpinienu, 6 od Gironny. dl. 20. 50. sz. 41. 55.

**TOROPEZ**, m. Mosk. w Prowinc. Welykich Iukow.

**TORQUEMADA**, niegdys *Porta Augusta*, lub *Turris Cremata*, m. Hiszp. w Krol. Legioniskim.

**TORRE-DEL-GRECO**, między nim, i Portici r. 1738. zapadłego dobyro Herkulanu, w Krol. Neapolitańskim.

**TORRE-DE-MONCORVO**, m. obrocane pod górą Roberodą, mię-

dzy rz. Douro i Saborz. Komenda nad zamkiem Lawrze nal. do domu Sampayer dziedzicow Villa-Flory. Leży w Portugalii w Prow. Tra-log-Montes.

**TORRES-NOVAS**, *Tor Nova*, M. mocne i znaczne Portug. w Estremadurze, z dobrym zamkiem i tyt. Xstwa. Leży w równinie żyzney, nad rz. Almendo, o m. 1 od Taju, 5 od Santareny, 22 od Lizbony. dl. 10. 1. sz. 39. 25.

**TORRES-VEDRAS**, *Tor Vedra*, M. w Estremadurze Portug. z tyt. Hr. zamkiem dobrze umocnionym, o m. 7 od Lizbony w Kraju obfitującym w dobre wina, zboże i owoce. dl. 9. 10. sz. 39. 10.

**TORROX**, m. Hiszp. w Grecnadzie, blisko morza szrodziemnego, zalecone plantacją trzciny cukrowych.

**TORSIL**, *Torsilia*, m. Szwedzkie w Sudermanii, na brzegu połud. jeziora Meler, o m. 10 od Sztokolmu.

**TORTONA**, *Tardona*, M. Wło. w pow. Milanez z dawnym Bisk. suffr. Medyolańskiego i dobrą cytadelą na górze. Często dobyte było w różnym weynach Wło. Na leży nad Krola Sardyńskiego i leży nad rz. Skrywią, o m. 9 od Kafalu, 15 od Medyolanu, 13 od od Genuy. dl. 26. 27. sz. 44. 53.

**TORTUA**, wyspa Amer. północna jedna z Antylskich, o m. 2 od S. Dominika. Ma m. 6 wzdłuż, 2 w szerz. Jest nieprzystępna z strony półn. z przyczyny skal ią otaczających. Wszystko tu dobrze udaje się gdyby na niey tylko woda znaydowała się, bytaby najlepszą z Antylskich. Przedtym mieszkalni nańley Fr. ale teraz jest pusta. dl. 305. sz. 20. Druga tegoż im. jest wyspa na morzu półn. o m. 14 od S. Matgorzaty, także pusta. dl. 312. sz. 11.

**TORUN**, u Niem. Thorn, *Tarunia*, wiel. bogate, handlowne, dawno i pierwize między 3 Pru-

ktemi wiel. miastami. Winno swoy  
 początek Hermanowi Balk wiel.  
 Miśrzowi, który tur. 1231. zamek  
 Toruń zalożył, a przy nim z cza-  
 tem miasto osiadło i stało się klu-  
 czem handlu Polskiego z Prusami,  
 przyjęte też do związku Anzeaty-  
 ckiego było. Zamek jego r. 1454.  
 został zniszczony. Dzieli się na stare  
 i nowe miasto i lubo murem i fos-  
 ją są oddzielone, jednak jeden  
 tylko maia Magistrat od r. 1454.  
 Mieszkańcy są powiękzszy części  
 Luteranie, lubo im kościoły od-  
 brali katolicy mający w mieście  
 kościołów 4. i 3. kłaźtory. Iluſtre  
 Gynnasium od dawna tu kwitnie i  
 f. iniewa Professorow, a z nich  
 jeden jest zawsze do ięzyka Pol.  
 Most drewniany na Wiśle długi  
 jest prawie na pół mili, ktorego  
 połowa bliższa miasta do Egiy Ba-  
 zar mostem Niemieckim na Wiśle  
 Niemieckiej się zowie, druga dal-  
 sza Polskim. Toruń r. 1454. odpadł  
 od Krzyżaków, 1485. otrzywał  
 wolność skladow. Oblegany był od  
 Szwedow 1629. wzięty od nich  
 1655. Bombardowany i dobyty od  
 Karola XII. r. 1703. powietrz m  
 zniszczony 1703. Sl. jest urodze-  
 niem Mikołaja Kopernika 1472.  
 ktorego tu nadgrobek w kościele  
 S. Jana widzieć się daie. W Toruniu  
 r. 1645. Krol Wiadysław IV. zło-  
 żył z dysydentami Charitativum  
 Collegium, Seym pod Zygmuntem  
 III. i tu nayczęściey Krolowie Pol.  
 od stanow Pruskich przyjmowali  
 przysięgę. Sl. jest roznuch od iedne-  
 go studenta z dysydentami wzięty  
 r. 1724. ktorego Prezydent Re-  
 fier utratą głowy przyplacił. To-  
 ruńskie pierniki, rzepy, mydło i  
 kielbasy są bardzo zalecone. Dy-  
 strykt mieyski zawiera 25 wsi z 4  
 parafiami luterskimi, za miastem  
 kościół jest S. Barbary, do ktore-  
 go w trzeci dzień swiąt k cale M.  
 w procesyji wychodzi. Okolicema  
 żyzne, twierdzą nawet Pifarze,  
 iż pod Toruniem winnice się uda-

wają. Leży nad Wisłą od Chełmna  
 m. 3. od Grudziądza 8. od Teze-  
 wa 19. od Głańska 24. od Warza-  
 wy 30. dl. 42. 8. sz. 54. t.

TOSKANIA, *Iltruria, To-*  
*scania*, Państwo udzielne Wło. z tyt.  
 wiel. Xłwa lenne Kzeszy Niem.  
 graniczy na poln. z Romanią, pow.  
 Bononńkim, Xłwem Modenńkim i  
 Parmenńkim, na pold. z morzem  
 śródziemnym na w. z Xłwem Ur-  
 bińskim, Peruzyą, Orwieranem,  
 Patrionium S. Piotra, i X. Ka-  
 streńskim, na z. z morzem, Rze-  
 czapitą Lukanską i Genuenńką.  
 Ma m. 4, wzdłuż, 36 wszerz, a  
 440 mil kwadratowych. Kray jest  
 miły, dla rzek, dolin, wzgórkow  
 i gór, w których znaydują się ru-  
 dy srebrne, cynowe i alunowe &c.  
 tudzież glazy marmurowe i porfi-  
 rowe; obfituje w wino naysłro-  
 wże, zboże, pomarańcze, cytry-  
 ny i inne owoce, a w powłzechno-  
 ści w to wszystko, co tylko jest do  
 życia potrzebnego. R. 1766. liczo-  
 no tu ludzi 945063. rz. Arno nays-  
 rokoszniejza przerzyna okolicę.  
 Dzieli się wiel. Xłwami: na  
 te pow. Florentyński, Pizański i  
 Siennenński. M. S. jest Florencyja.  
 Xłwo utąpione było Fr. Stefanowi  
 Xciu Lotaryńskiemu, za Lotaryn-  
 gią, przez traktat Wiedeński r.  
 1735. Drugi jego syn był uczynio-  
 ny W. Xciem Toskańskim 24 Sier-  
 pnia r. 1765. Wielcy Xżęta mają  
 rocznego dochodu 2500000. szku-  
 dow. Poddani jego uwolnieni byll  
 od prawa Kadukowego we Fr. r.  
 1768. Nazywają *morzem Toskań-*  
*skim*, częścią zrodziemnego, która  
 leży między Toskanią, Państwem  
 kościelnym, Krol Neapolitańskim,  
 wyspami, Sycylią, Sardynią i Kor-  
 syką.

TOSTES, m. Normandskie,  
 o m. 5 od Argues.

TOTANA, m. Hiszp. w Mur-  
 cyi, nal. do Kawalerow S. Jsgo.

TOTMA, m. Mosk. w Prow.  
 Wołogdzie, w ktorego okolicy ob-



site żupy solne znajduią się.

**TOTNESS**, m. Angiel. w Dewonshirze; posyła 2 Dep. na Parl.

**TOJARCE**, wiel. m. Fr. w Xstwie Andegawęńskim, o m. 5 od Angers.

**TOUCHE T**, m. Normandzkie o m. 2 od Mortain.

**TOUCY**, *Tociacum*, m. Fr. o m. 5 od Auxerre, w kraju piaszczystym i wodnistym nad Uliną.

**TOUGET**, m. Fr. w Hr. *Arimagnac*, o m. 6 od Auch.

**TOUL**, *Tallum Leucorum*, Tula, dawne i znaczne M. Fr. w Lotaryngii stol. pow. Tullskiego z Bisk. suffr. Trewirskiego. To Biskup. było przedtym największe w całym Król. nim oddzielono od niego Bisk. S. Diey i Nancyr. 1777. i 1778. Bisk. bierze tyt. Hr. Tulońskiego i *Xcia Sacri Romani Imperii*, S. Manswet był tu pierwszym Bisk. Znajdują się dwa Opac. Bened. na przedmieściach nazwanych *S. Mansuet* i *S. Evre*, od których te dwa Opac. nazywają się. Kościół katedralny jest bardzo piękny. Pałac Bisk. wystawiony przez Pana Bagon jest równie piękny. Toul było przedtym miastem Cef. ale dobyte będąc przez Henryka II. Króla Fr. r. 1552. i od tego czasu, przy Fr. zostało się. Urodził się tu S. Lupus, Wincenty Lerins i kilku innych W. Ludzi. Leży nad Mozellą, w równinie żyzney otoczoney dokoła górami, na których wysmienite rodzą się wina, o m. 4 od Nancy, 14 od Metz, 6 od Pont-a-Mousson, 67 od Paryża. dł. 23. 33. sz. 40. 27.

**TOULON**, *Telo Martius*, dawne, obronne, bogate, ludne i znaczne M. Fr. w Prowancyi, z dobrą Cytadellą, Bisk. suffr. Arelateńskiego, dobrym cełauzem morskim, portem obronnym kilką zamkami; który jest jeden z najlepszych, największych i najł. w Europie, Xżę Sabaudzki i Xżę Eu-

geniusz musieli odstąpić od Tulonu r. 1707. Urodził się tu Ludwik Ferrand. Leży nad morzem szródziemnym w miłym położeniu, mając na poł. wysokiegóry, o m. 16 od Aix, 12, od Marylii, 28 od Nicei, 177 od Paryża. dł. 36. 35. sz. 44. 24. Tegoż Im. M. jest w Burgundy, o m. 7 od Autun nad rz. Artoux z Przcorstwem Bened.

**TOULOUSE**, *Tolosā*, Tulozā, bardzo dawne, wiel. i jedno z najznaczniejszych M. Fr. w wyż. Langwedocyi stol. całej tej Prow. z tyt. Hr. Arcy Bisk. erygowanym r. 1317. przez Jana XXII. Ma Uniwersytateur st. Parl. dawny i st. Akademią nauk najdawniejszą w Eur. bardzo st. pod int. *Jeux Floraux*, nadto Akademią napisów, sztuk wyzwolonych, Malarstwa, Snycerstwa, i Architektury. Ratuż Tuloski nosi imie Kapituły i radzcy iego Kapitulnych. Powinno zaś być szlachtą. M to nie jest ładne w proporcyi swey wielkości i lubo w bardzo dobrym i pożytecznym dla handlu jest położeniu, z tym wszystkim nie wielki prowadzi handel, z przyczyny, iż Tulozanie wolą raczej do nauk przykładać się. Jakoż Tonlosa wielu wiel. ludzi na świat wydała; pomiędzy ktoremi liczą się Cujas, Filip Berthier, Xiądz Caseneuve, Franciszek Maynard, Emanuel Alagnan, Piotr Bunel, Jan-Stefan, Duranti, Gui-du-Faure, Jan Coras, i t. d. Leży na prawym brzegu Garony, na końcu kanału Langwedockiego o m. 50 od Bordeaux, 45 od Montpellieru, 15 od Auch, 150 od Paryża. dł. 19. 6. 13. sz. 43. 35. 54.

**TOUQUE**, *Tolca*, rz. Fr. w Normandyi. Płynie przy Gacey pod Liffieux, Pont-l'Evêque i wpada do morza w odnogę Truwilki. Statki płynące na niey mogą od Liffieux.

**TOUQUES**, m. Fr. w Normandyi, o m. 3 od Pont-l'Evêque

**TOUR**, m. Fr. w Auvergnie

o m. 10 od Clermont.

**TOURAINÉ**, *Turonis*, *Pro-*  
win. Fr. graniczy na półn. z *Ma-*  
*ne*, na w. z Xftwem Orleańskim,  
na pold. z Berry; na z. z Xftwem  
Andegawęńskim i Piktawią. Ligie-  
ra dzieli ją na dwie części. Ma m.  
22 wſzerz, a 23 wzdłuż. Oblana  
jest wielą rz. które czynią ją do  
handlu ſpoſobnziejſzą. Od ſwey pię-  
kności i żyzności nazwaną jest *O-*  
*grodem Francuzkim*. Przyłączoną  
była do Korony Fr. za S. Ludwika.  
M. S. jest Tours.

**TOUR-DE-FRANCE**, m. w  
Langwedocyi w dyec. Aletęńſkiej,  
o m. 3 od S. Pawła des Fenouille-  
des.

**TOUR-DE-ROUSSILLON**, przy  
Perpinianie reſzta pozostała dawne-  
go Ruſcino.

**TOUR-D'ORDRE**, *Turris*  
*Ardens*, Latarnia morska w Bolo-  
nii we Fr. Zwalila się r. 1644.

**TOUR-DU-PIN**, m. Fr. w Del-  
nacie, o m. 9 od Wiednia z tyt.  
Baronii nad małą rz. tegoż im.

**TOUR-ŒU-RENARD**, ob.  
Kirch-berg.

**TOUR-LANDRY**, m. Fr. z  
tyt. Margr. w Piktawii, o m. 9 od  
Montrenil-Bellay.

**TOURLA-VILLE**, m. Fr.  
w Normandyi oddzielone rz. od  
Cherburga. Tu robią ſzkła tak  
przednie, iż wykonywają, a na-  
wet przenoſzą Weneckie.

**TOURMANTINE**, m. Fr.  
w Anjou, o m. 10 od Montrenil-  
Bellay.

**TOUR-MAUBOURG**, m. Fr.  
o m. 1 od Puy w Vellay.

**TOURNANS**, m. Fr. w pow.  
Brie, o m. 3 od Rozay.

**TOURNAY**, *Tornacum*, Tor-  
nak, piękne i znaczne M. w  
Flandryi Austr. z Bisk. ſuffr. Kam-  
brezyiſkiego. Kościół Katedralny i  
Opac. S. Marcina ſą wspaniałe. Lu-  
dwik XIV. dobył Tornaku r. 1667.  
które mu było uſtąpione trakta-  
tem Akwiſgrańskim r. 1668. A-

Tom III.

liańci dobyli go r. 1709. i było u-  
ſtąpione domowi Austr. traktatem  
Utrechtſkim; ſtraż zaś ónego od-  
dana była Holl. traktatem Barye-  
rowym r. 1715. Ludwik XV. do-  
był go 19 Junii r. 1745. i kazał  
zburzyć fortyfikacye. Cytadella  
Tornaku jest jedna z naypiękniej-  
szych w Eur. Leży nad Skaldą,  
która go dzieli na dwa miasta mo-  
stem złączone, o m. 6 od Lilli, 7 od  
Douay, 9 od Mons, 12 od Ganda-  
wy, 54 od Paryża. dł. 21. 3'. 17". ſz. 50.  
36'. 17". Załogi Holl. wyprowadzone  
z niego zoſtaly r. 1782.

**TOURNAY**, m. Fr. w Hr.  
Aſtaraku, o m. 4 od Tarbes.

**TOURNECOUPE**, m. Fr.  
w Gaſkonii w pow. Lomagne.

**TOURNON**, *Turno*, M. Fr.  
w Prow. Langwedocyi w pow.  
Wiwareńskim, z zamkiem na gó-  
rze, pod którą jest położone M.  
nad Rodanem. Jezuici tu mieli pię-  
kne i ſ. Collegium. Oyczyzną jest  
Piotra Daviti. Leży o m. 16 od Gra-  
cianopola, 17 od Viviers, 115 od  
Paryża. dł. 22. 25. ſz. 45. 6.

**TOURNON**, m. Fr. w Bren-  
nie nad rz. *Creuſe*. Tegoż im. w  
pow. Aginęńskim z ſądami Krol. o  
m. 8 od Agen.

**TOURNUS**, *Trenorchium*,  
dawne M. Fr. w Burgundyi na pra-  
wym brzegu Saony w kraiu pię-  
knym i obſtującym w zboże, wina  
i t. d. Jest tu ſ. Opac Bened. ſeku-  
laryzowane i w Kollegiatę odmie-  
nione. Czyni do r. Opatowi 30000  
liwr. M. leży o m. 5 od Chalons,  
6 od Macon, 81 od Paryża. dł. 22.  
34. ſz. 46. 33.

**TOURNY**, m. Fr. w Norman-  
dyi z zamkiem i tyt. Margr. o m. 3  
od Andeli.

**TOUROWRE**, m. Fr. o m. 3  
od Mortagne. Ma tyt. Margr.

**TOURS**, *Turonis*, albo *Cæ-*  
*ſarodunum*, dawne wielkie piękne  
bogate i jedno z nayzna: M. Fr. ſtoł.  
Turonii, z Arcy-Bisk. Kapitułą ſ.  
pod im. S. Marcina, ktorey Opa-

tem jest Krol i pierwszym Kanonikiem od niepamiętnych czasow. W kościele Katedralnym jest Biblioteka rękopismami napełniona. S. Gracyan, który umarł przy końcu trzeciego wieku, był pierwszym Bisk. Turońskim. Oycz. zna jest Piotra Kene Raj. i Berenger. Leży między Ligierą i Cherą. o m. 21 od Poitiers, 24 od Orleanu, 44 od Rennes, 51 od Paryża. dl. 18. 21'. 31". sz. 47. 22'. 44".

TOURTOIRAC, Opac. Fr. o m. 6 od Pérignex; zakon S. Bened. czyni do r. 1600. liwr.

TOURVILLE, pow. Fr. w Normandyi, który nadał swoje im. domowi Turwillow. Leży o m. 1 od *Couances*.

TOURY, *Tauriacum*, m. Fr. w Xstwie Orleańskim, o m. 5 od Pluviers

TOUSERA, M. Afr. w Barbaryi, stol. Biledulgerdy, w krajin obfitującym w daktyle. Nal. do Krola Tunetańskiego. dl. 28. 30. sz. 32. 30.

TOUSSAINS, Opac. Fr. w Szampani przy Chalons zakonu S. August. czyni do r. 4000. liwr.

TOUVRE, rz. w pow. Anguleńskim, wpadająca w Charente przy Angulenie.

TOUZY, ob. na końcu artykułu *Vaucoleurs*.

TOXLONY, m. Fr. w Tourainie. o m. 4 od Loches z zamkiem.

TRAABURG, M. w wyż. Karantyi, o m. 20 od Saltzburga przy gran. Tyrolskich.

TRARY, m. w pow. Ofzmiańskim z stwem płacącym podług lustracyi 1-65. zł. 2. 60. w emfiteuzie Dominika Narburta. Okolica jego jest bardzo żyzna, obfitnie w lny dobre. Jest od Surywiltzkow, o m. 2. od Ofzmian 4.

TRACHENBERG, m. i Baronia wolna w niż. Szląsku nad rz. Bartel, o m. 6 od Wolawy, na pograniczu Polki Należy do Hr. Hatzfeldskiego.

TRAIANOPOLI, *Traianopolis*, Traianopoli, m. puście w Turcyi Eur. w Romanii z Arcy-Bisk. Greckim. Leży nad rz. Mariką, o m. 15 od Adrianopola, 45 od Konstantynopola. dl. 44. 3. sz. 41. 15.

TRAIETTO, m. Wło. w Krol. Neapolitańskim w ziemi Labbris, wystawione na rozwalinach dawney Minturny przy uyscin Garigliano w morze Śródziemne, o m. 8 od Kapuy. Widzi tu się dają ruiy wodociągu i Amfiteatru.

TRAINEL, m. Fr. o m. 2 od Nogentu nad Sekwaną. Zład przeniesione były do Paryża zakonnice S. Magdaleny nazwane *de Traineh*.

TRALLEY, m. Irlandzkie stol. Hr. Kerry, o m. 19 od Limeryku. Dep. na Parl.

TRA-LOS-MONTES, *Transmontana*, Prow. Portug. za górami, względem innych Prow. tego Krol. leżąca. Gran. na półn. z Gallicyą, na z. z Prow. Entre Duero-et-Minho i Prow. Beirą, na połn. z Prow. Beirą, na w. z częścią Krol. Leońskiego. Obfitnie w wina, oliwę i bydło. Duero dzieli ją na dwie prawie równe części. M. S. jest Miranda.

TRAMIN, w Bisk. Trydentzkiem, o m. 7 od Trydentu, znane jest przez swe wina.

TRANCHIN, m. i Hr. w wyż. Węgrzech na prawym brzegu Wągi, o m. 25 na półn. ku w. od Pressburga. Znajdują się przy tym miejsce wody mineralne.

TRANCOSO, dawne m. Portug. w Prow. Tra los Montes z tyt. Xstwa, pięknym i obronnym zamkiem, o m. 3 na z. od Inheli. dl. 11. 1. sz. 40. 40.

TRANEKIAR, zamek i miejsce najełniej: na wyspie Langelandy.

TRANGVEBAR, Trangwebar, M. na półwyspie Indyjskiej, na brzegu Koromandelzkim w Krol. Tanjaorskim z forteca, która również z M. nal. do Dufczykow. Dość wielki tu oni prowadzą han-

wiel. Leży przy uściu rz. Kawery. dł. 07. 52. sz. 11. 20.

FRANI, *Tranum*, wiel. M. ludne i dobrze zabudowane Wło. w Krol. Neapolitańskim, w ziemi Barskiej, z mocnym zamkiem i Arcy-Bisk. Leży nad Golfem Wenneckim, o m. 8 na z. od Baru, 14 na połd. ku w. od Manfredonii, 50. od Neapolu. dł. 34. 11. sz. 41. 18.

TRANS, Margr. w Prowan. o m. 4 na z. od Frejus.

TRANSYLWANIA, *Transilvania*, Siedmiogrod, Prow. Europ. graniczy na półn. z wyż. Węgrami i Polską, na w. z Moldawią i Walachią na połd. z Walachią, na z. z wyż. i niż. Węgrami. W kraju tym ciepło panuje zbyt czyste w lecie, a zbyt gwałtowne zimna w zimie. Wydaie wyśmienite wina i najlepsze w Eur. zboże. Znajdują się tu rudy złote, srebrne, żelazne i szyby solne. Rz. tuteysze są bardzo rybne, a lasy napełnione zwierzyzną. Wiel. ta Prow. zamieszkała jest przez trzy różne narody. Saxonow, którzy tu w czasie Krucyat osiedli; Sikułow pochodzących od Hunnow, których w te kraje Attyla sprowadził i Węgrow pod których im. nie tylko rodowiczy Węgrzy rozumieją się ale i Moldawowie, Wołochy i Ormianie. Każdy z tych trzech Narodow, wyznaie Religią albo Katolicką, albo Luterską, albo Kalwińską. Miejska w oddzielonych Kantonach i posyła swoich Dep. do stanow Prow. bez których nic w niej stanąć nie może. R. 1765. Cesarzowa Krolowa Węgierska ogłosiła Transylwanią wiel. Xstwem od żadney nie dependującym Korony. R. 1774 zabrała kraie między wiel. i małym Serethem leżące, które są najlepszymi krajami Moldawii i tamą od nieprzyjaciol, tak dalece, iż teraz nie mogłoby wstrzymać Inwazyi domu Austr. w Wołochy i Multany. Transylwania długo miała u dzielnych Xżąt ale teraz nal. do do-

mu Austr. i jest rządzona przez Vice-Reia Katolickiego M. S. iest Herinaustadt. Bisk. Siedmiogrodzki rezydnie w Alba Julia.

TRAOU, *Tragurium*, M. obronne i ludne Rzeczpltey Wenckiey w Dalmacyi; z Bisk. bisk. Spolatanńskiego. Leży nad morzem Adryatyckim, na wyspie od lądu oddzieloney kanałem, o m. 8 na z. od Spalatro, 11 na połd. ku w. od Sebenico. dł. 34. 45. sz. 4. 50.

TRAPANI, *Trapano*, *Drepanum*, M. bardzo handlowne Wł. na brzegu z. Sycylii; w dolinie di Mazara z portem i zamkiem. St. iest przez swe szyby solne, obilny połow Thonu i koralu na jego brzegach. Leży na klinie ziemi wpadającej w morze, o m. 10 na półn. ku w. od Mazary, 18 ku z. od Palermo. dł. 30. 20. sz. 39. 5.

TRAPOR, M. Indyjskie na brzegu Malabarskim w Krol. Konkańskim między Bama i Basaimą nad rz. Obywatele tuteysji są bogaci.

TRAPPEO, *Trapa*, *Opac*, Fr. w pow. Perche, zakonu Cyter. o m. 3 na półn. od Mortagne w W. dolinie otoczoney pagórkami i górami. St. iest przez życie ostrej S. iego zakonnikow. Idą oni za bardzo surową regułą. Praca post i nabożeństwo są ich iedynymi zabawami. Wieczne zachowują milczenie i w naściślejszey żyją odludności.

TRARBACH, m. Niem. w Hr. Spanheimskim na prawym brzegu Mozelli. Jest to miejsce obronne z przyczyny fortecy Grewenburskiej leżącej na blizkiej górze, której harmaty bronią przeyscia przez Mozellę do M. Leży o m. 11 na północ ku w. od Trewiru, 11 od Koblenzu. dł. 24. 44. sz. 49. 55. Trarbach należą wspomnie do omu Birkenfeldski go i Badańskiego. Fr. dobyli go r. 1734.

TRASMAUR, m. w Austr. nad Trafn, nal. do Arcy-Bisk. iest w pow. Wiener-Wald.

**TRASP**, nad Inną w Hr. Tyrolu, przy gran. Gryzońskiego kraju; jest to zamek obronny na górze wystawiony, o m. 15 od Koiry stol. włości *Trasp*, która nal. do domu Dietrichsteinow.

**TRASZKUNY**, dobra w powiecie Wiśkomirskim, od seymu 1775. za dziedziczne Pietkiewiczom utwierdzone, z klasztorem Bernardynow.

**TRAU**, *Tragurium*, m. Wło. w Dalmacji Weneckiej, które małą cieśniną z ziemią tęgą łączyło się przedtym, którą gęły potem dla kanału przepokano, most kamienny na tym miejscu postawiono. Jest rezydencyą Bisk.

**TRAUCHBURG**, zamek w Szwabii i Hr. od którego bierze nazwisko linia Grasso de Trauchburg; Leży przy Neidekn.

**TRAWANKOR**, *Travancorium*, Krol. Indyjskie na brzegach Malabarskich. Graniczy na półn. z Państwami Samorynu na w. z Krol. Madury, na półd. i z. z morzem. Krol tego Państwa bardzo jest ubogi i płaci hołd Krolowi Madury.

**TRAWEMUNDA**, *Dragamutina*, M. mocne Niem. przy uściu rz. Trawy w morze Bałtyckie. Jest tu latarnia morska dla świecenia okrętom. Nal. do Lubecznow i leży o m. 5 na półn. ku w. od Lubeki. dl. 28. 40. sz. 54. 5.

**TRAWENTHAL**, Trawental, Grod, z trzynastą wśmami nad Trawą w Xstwie Płońskim w cyr. niż. Saxonii. W Trawentalu 18. Augusta r. 1700. pokoy stanął między Danią i Xstwem Holztyńskim. Tuż jest zamek rokoszny blisko Segebergu nal. do Xząt na Ploenie Holztyńskich.

**TRAUN**, Hr. i zamek w wyż. Austryi w pow. Haus, między Lincem i Welsą. Nal. do domu Grafow Abensperg i Traun. Hr. i pow. biorą nazwisko od rz. w Austr. Traun.

**TRAUNSTEIN**, piękne m.

w wyż. Bawaryi, o m. 8 na z. ku półn. od Salzburga nad rz. Trauną. Gotują tu wody słone. a o m. 1 ztąd łaźnie zalecone znajdują się.

**TRAUSNITZ**, albo **TRAUWITZ**, nad rz. Preimptsch w dawnym wyż. Palatynacie Bawaryi, o m. 16 na półn. od Ratizbony, z zamkiem, w którym Cesarz Fryderyk Austr. siedział w niewoli przez lat trzy przegrawszy batalią r. 1322.

**TRAUSSAN**, m. w Langwedocyi w Dyec. Narboneńskiej.

**TRAUTENAU**, Trautenawa, albo Trocznowa, *Trutnowia*, m. Czeskie w cyr. Kenigsreckim, o m. 8 na półn. od Kenigsgracu, nad rz. Upawą, oyczyzna fl. Zyki hercztwa Holsztow. Szwedzi szturmem go dobyli r. 1641. Wiele zaś szkod od Prusakow poniesło r. 1745.

**TRAUTMANNSDORF**, Hr. w niż. Austr. w pow. niż. Wienerwald, o m. 7 od Wiednia, na półd. ku w.

**TRAWNIK**, m. Tureckie w Sandziakacie Sarajskim, z rezydencyą Bafzy.

**TREAMBERT**, qb. Bec-de-Lievre.

**TREBIN**, m. w śrzedniej Marchii Brandeburskiej, w Cyrteltowskiem, o m. 6 od Berlina na półd.

**TREBES**, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 2 od Karkassony na w.

**TREBINGA**, *Trebulium*, Tribunia, dawne m. Turcyi Ent. w Dalmacji Raguzañskiej, z Bisk. Łac. iust. Raguzañskiego, przyłączonym do Markañskiego. Leży nad rz. Trebenką, o m. 5 na półn. ku w. od Raguzy. dl. 36. 2. sz. 42. 50.

**TREBIZOND**, (to jest stol. z przyczyny iego figury) *Trapezus*, dawne, wiel. fl. M. Turcyi Azyat. w Natolii, stol. Prow. Jenickiej, z Arcy-Bisk. Greckim, portem i zamkiem. Tu rezyduje Begerbey. Oyczyzną jest fl. Kardynala Bassaryona. Leży nad morzem

czarnym pod górą, w piękney równinie, o m. 225. na w. od Konstantynopola, 22 od Erzerom. dł. 52. 20. sz. 41.

TREBITZ, albo TREBNITZ, *Trebitium*, m. Niem. w Morawii w cyr. Iglawskim, o m. 10 od Briunna na z. nad rz. Iglą. Sł. fabryką sukieną, nakładzt Angielskich.

TREBNITZ, *Trebnitium*, Trebnica, m. Niem. w Śląsku w Xstwie Oleśnickim, z wiel. Opac. Panien i bardzo bogatym zakonu Cyfiorckiego. Leży o m. 5 od Oleśnicy na pośn. ku z. znajduią się przy tym m. pagórki, z których wykopują naczynia z ziemi już uformowane, które będąc na powietrze przez nieiaki czas wystawione, największy potym ogień wytrzymać mogą.

TREBOWLA, ob. Trembo-wla.

TREBUR, albo TRIBUR, *Triburia*, m. Niem. przy zbiegu rz. Renu z Menem i blisko Moguncyi, sł. przez kościelne zbory, które tu odprawiały się r. 811. i 1031. Było przedtym wiel. Miastem.

TRECHTYMIROW, *Trachtimirovia*, m. w Woi. Kiiowski. z słwem placącym kwarty zł. 2070. danym w emlit. Mierzewskiemu Strażnikowi Koron. Ma zamek założony od Stefana Batorego i wyznaczony r. 1577. dla uformowanego z Kozaków woyska, które oni posiadali do r. 1638. w którym pod Władysławem Krolew wyrzuci z niego od Polaków byli. Leży nad Dnieprem, o m. 15 od Kiiowa.

TREFORT, m. w Bressie z tyt. Margr. o m. 4 od Bourg.

TREFURT, Drefurt, albo *Drinordia*, m. i grod Niem. w niż. Hassyi, o m. 4 od Eisenachu, przy rz. Werra z zamkiem. Nał. poczęści do Elekt. Mogunckiego, Elekt. Saaskiego i Xcia Hesse-Kasselskiego.

TREGNY, m. Fr. w pow. Puyssay, o m. 4 na pośd. od S. Far-gan.

TREGONY, m. Angiel. w Kornawalii, posyła z Dep. na Parl.

TREGUIER, *Trecorium*, m. Fr. w niż. Brytanii założone około r. 836. z Bisk. suffr. Turońskiego i małym portem. M. to handluie, zbożem, lnem i papierem. Leży na półwyspie nad morzem, o m. 11 ku z. od Brienx, 25 ku w. od Brestu, 50 od Nantes, 104 od Paryża. dł. 14. 24. 50. sz. 48. 46. 45.

TREIGNAC, m. Fr. w pow. Limosin, o m. 5 od Tulles.

TRELON, m. Fr. w Prow. Hanonij, o m. 6 od *Maubeuge*.

TRELOU, *Trelounum*, m. Fr. o m. 3 na w. od Chateau-Thierry nad Marną.

TREMBOWLA, m. przedtym stoł. pow. swego w Woi. Podolskim, teraz pod pan. Austr. nał. do cyr. Lwow. z zamkiem starym na górze. Leży pod wiel. górą na trakcie pocztowym, oblewa go rz. Keycena o milę, od Kozłowa 4. tyleż od Husiatynia, od Kamieńca Podol. 9. dł. 48. 7. sz. 49. 12.

TREMBLANDE, m. Fr. w Santonii, o m. 1 od Marennes, na prawym brzegu rz. Seudry przy morzu.

TREME, ob. Trefme.

TREMECEN, *Touissa Provincia*, Tremesyn, Prow. Afr. w Barbaryi, w Krol. Algierskim, z tyt. Krol. Graniczy na pośn. z morzem śródziemnym, na w. z Prowin. Afr. zwaną, na pośd. z Sahara, na z. z Krol. Fezańskim. Ma m. 150. wzdłuż, a 50. w szerz. Znaczna część tego kraju jest sucha, pusta i górzysta; ku pośn. tylko przy morzu znajduią się równiny żyzne, obfitujące w zboże, owoce i pastwiska. M. S. jest Tremesen. Jest to M. wiel. w równinie, otoczone, dość dobrymi murami i zaludnione ubogimi Arabami, Maurami i żydami. Było przedtym daleko znacz. niż teraz, iak się z iego rozwalin widzieć daie. dł. 17. 6. sz. 34. 40.

**TREMITI**, *Diomedea Insula*, wyspy w Krol. Neapolitańskim w Górze Weneckim, o m. 6 od brzegu Kapitanary. Trzy są znaczney-  
sze: Kaprara, S. Mikolaia i S. Dominika.

**TREMOUILLE**, albo **TRIMOUILLER**, *Tremulium*, M. Fr. w Pisywii, o m. 12 od Poitiers nad rz. Liana sfa. Daje imie sfa-familii Franc. dl. 13 42. sz. 46. 29.

**TREMD**, m. Hiszp. w Katalonii nad rz. Noguera-Palareta, o m. 9 na połu. ku w. od Balagueru.

**TREMDELBURG**, m. w Hassyl, Granow Kasselskich, zdawnym bardzo zamkiem nad rz. Diemel.

**TRENTSCHIN**, Tręczyn, m. Węgierskie stol. Hr. jest wolne i Krol. leży nad rz. Waagą zalecone zdrowemi cieplacami; przy mieście leży na urwisley skale stary zamek.

**TRENTON**, M. Amer. połu. w nowym Jerseiu nad Delaware, o m. 10 od Filadelfii, na połu. ku w.

**TREON**, wies z tyt. Margr. o m. 2 od Dreux.

**TREPORT**, m. Fr. w Normandyi o półmili od Ev z portem przy uysciu Bressi, z Opac. Benea które czyni do r. 9500. liwr.

**TREPTOW**, *Treptovia*, m. Niem. w Pomeranii bliźley w Xięstwie Sztetyńskim z zamkiem nad rz. Tollą, o m. 9 na pold. ku z. od Anklam. Nad do Krola Prus. dl. 31. 22. sz. 53. 45.

**TREPTOW**, *Treptovia*, m. Niem. w Pomeranii dalszey nad Rega, o m. 3 od iey uysci. Fabryką tu dobre pamioczochy i materye wełniane. Cesarscy nadarennie go oblegali r. 163. Moskale dobyli go r. 1761. dl. 33. 12. sz. 54. 10.

**TRESMES**, albo **GESURES**, Xstwie Parostwo w pow. Walezji. Ma bardzo piękny zamek. Leży o m. 4 od Meaux. qb. Gevres.

**TRESNEL**, m. Fr. z tyt. Margr. o m. 1 od Pont-sur-Seine.

**TRESOR**, Opac. Bernard o m. 2 od Vernon.

**TREVEN-BRIETZEN**, ob. Briesen.

**TREKVES**, m. Fr. w Xstwie Andegawęńskim nad Ligerą, o m. 3 od Saumur, z tyt. Baronii i zamkiem założonym od Fulkona Nerry.

**TREVICO**, *Treviscum*, m. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Pryncypacie dalszym, z Bisk. suff. Benewentyńskiego, o m. 4 od Ariano.

**TREVIERES**, m. Fr. w Normandyi, o m. 3 od Bayeux z tyt. Hr.

**TREVIGNO**, *Trevennum*, M. obronne Hiszp. w Biskaii w pow. Alawkim, z tyt. Hr. i Cytudellą. Leży na pagórku, przy rz. Ayuda, o m. 4 od Vittory. dl. 14 36. sz. 42. 52.

**TREWIR**, *Augusta Treverorum*, u Niem. *Trier*, bardzo dawne, wiel. ludne i sfa. M. Niem. w cyr. niż. Renn; stol. Arcy-Bisk. tegoż im. którego Arcy-Biskup jest Elekt. bierze tyt. Archi-Kancelorza Cesarstwa, i pierwszy wotnie podczas obrania Cesarza, na Akad. fund. r. 1473. Widzieć się tu daje wiele zabytkow starożytności. Niem. w Niem. miasta gdzieś więcej jak tu było kościołow. Najpiękniejszy jest Katedralny. Wybudowany on jest z kamieni wiel. iż w tańszych krajach morwią z tey przyczyny iż używano Diabłow do ich zuofzenia i ukladania. Fr. dobyli Trewiru r. 1681. Ale powrocilo do Arcy-Bisk. swego r. 1697. Wzieli byli go znówu r. 1703. 1705. i 1734. Leży w pięknym położeniu nad Mozellą, na ktorey tu jest piękny most, między dwoma górami, w kraju żyznym i obfitującym w wino, o m. 10 od Luxemburga, 18 od Metz, 30 od Kolonii, 30 od Moguncyi, 200 od Wiednia, 74 od Pary-

ża. dl. 24. 16. sz. 49. 46. Dawny Bened. klasztor i Opac. naystarzsz w Niem. S. Maxymina leży na Trewirskim przedmieściu, którego Opac. w duchownych rzeczach nie dependuje od nikogo. Elektorstwo Trewirskie graniczy na pośn. z Kolonickim, na w. z Wetterawią, na pośn. z Palatynatem Renu i Lotaryngią, na z. z Luxemburgiemi. Kraj, nie jest bardzo obficzny, ale jest bardzo zżyny osobliwie w wino. Zawiąza miał 29. Arcy Bisk. trzymia woyjka 1200. Do niego należa Biskupstwa Metz, Toul, i Werdun. Mozella dzieli go na dwie części. Obywatele jego byli uwolnieni od prawa Kaukowego we Fr. r. 1707.

TREVISAN, albo MARCHIA Trewizkańska. ob. Marchia.

TREVISO. *Tarvisium*, dawne, piękne, wiel. obronne M. Wło. w Rzpłtey Weneckiej stol. Marchii Trewizkańskiej z Bisk. suffr. Udinskiego. Universitas ztąd została przeniesiona do Padwy. Wiadzieć tu się może wiel. liczba g. iachow wspaniałych. Nie ma M. w Włozzech gdzieby więcej jak tu było szlachej szlachty. Toryla Krol Gotow i Papięz Benedykt XI. w tym mieście urodzili się. Leży nad rz. Adis, o m. 7 na pośn. ku w. od Wenecyi, 10 od Padwy, 22 od Akwilei. dl. 29. 50. sz. 43. 43.

TREVOUX, *Tivurtium*, dawne m. Fr. stol. Xrwa Dombkie-ego z Kolegiatą od samego tylko dependującą Papięza. Był tu Parł. erygowany r. 1523 przez Franciszka I. Utrzymywany on był przez Xcia de Maine poty, pokł Xstwo Dombkie do Korony przyłączone nie było, poczym był zniszczony. Cesarz Sewer, zbil przy tym m. swego Kompetytora Albina. Pałac gdzie Parł. swe odprawował festyje, skardec, mennica, Drukarnia i dom rządzcw. są gmachy nayznacznieysze w tym mieście. Zdobigo wiel. Kolegiata, klasztor zakon

S. Franciszka, Karmelitow i Ursuliniek. Leży na pagórku na prawym brzegu Saony. o m. 5 od Lugdunu, 95 od Paryża. dl. 25. 50. 50. sz. 45. 56 42.

TREYSA, M. Niem. w niż. Hasyi stol. Hr. Ziegenbaim, na górze przy rz. Schwaim, il. przez batalią, która tu stoczona była r. 1640. i przez urodzenie Mikolajia Wiegeliusza, Mikolajia Rodinga i Jana Schrodera. Leży o m. 7 na pośn. od Marpurga, 13 od Kasselu. dl. 26. 50. sz. 50. 52.

TREZZO, m. Wło. w Xstwie Medyolańskim na prawym brzegu Addy, o m. 4 od Bergamiu. dl. 27. sz. 45. 35.

TRIANGLE, wyspa *Troy-akt* zwana, bezludna i pusta na rz. Orynocce, w Indyach zachod. Fr. tu swcy sklad założyli r. 1765.

TRIADITZA, ob. Saphia.

TRIANON, dom Krola Fr. w zwierzyńcu Werfelskim na przeciwko Menażeryi. Jest to mały pałacyk, lecz piękny i wspaniały, którego struktura i ozdoby są gustu przedziwnego. Ogrody przy nim są bardzo mile.

TRIBBESEES, *Tributum Cefaris*, dawne M. Niem. w Pomeranii bliższej na granicy Xstwa Meklmborskiego w cyr. Barthiskim z zamkiem. Nał. do Krola Szwedzkiego i leży przy rz. Trebel, o m. 12 od Rófstoku na w. 8 od Stralundu na pośn. ku z. dl. 30. 50. sz. 54. 15.

TRIBEL, m. w niż. Luzacyi z zamkiem, o m. 4 od Sorau.

TRIBUR, ob. Trebur.

TRICARICO, M. Bisk. w Krol. Neapolitańskim z Hr. w Bazylikacie. Bisk. tutejszy jest suffr. Cyrezeńskiego. Leży o m. 4 od Cyrenzv.

TRICHENAPALI, M. znaczne na brzegach Koromandelskich było zruynowane przez woyny. Angl. którzy są jego Panami, mają to M. za bardzo ważne miejsce, ponieważ jest niby kluczem



do Tanjaour, Maistour i Madury;

TRICÔT, m. w Pikardyi, o m. 2 od Mont-Didier.

TRIDENT, *Tridentum*, dawne, piękne, luźne i znaczne M. Niero. z Bisk. suffr. Goryckiego, którego Bisk. jest udziałnym Panem i Xciem Państwa Rzymskiego, pod protekcją domu Austr. Było przedtym woine i Cesar. II. jest przez Koncylium generalne, które tu się zaczęło r. 1545. a skończyło się r. 1563. Urodził się w tym M. Jakub Acontys i Juliusz Alexander de Neufstan. Leży pod Alpami w dolinie piękney i żyzney, na lewym brzegu Adygi, o m. 27 na połn. ku z. od Wenecyi, 27 od Inzpurka, 115 od Wiednia, 104 od Rzymu. dł. 28. 37. sz. 46. Bisk. Tridentkie graniczy na połn. z Tyrolem, na w. z Felzynem i Bellunezą, na pold. z Wincentynem, Weronezą, Bressanem powiatami i jez. Garda, na z. z Bressaną i też z jez. Garda. Kray jest żyzny i obfitujący w wino i oliwę. Nal. do Bisk. Trydentkiego, który ma głos i miejsce na sejmie Ratyżbońskim. pożyła także Poła na zgroładzenie generalne stancw Tvrołskich, ponieważ daie pewną sumę gdy w kraju nowych trzeba podatkw, Kapituła składa się z 17 Kanonik. po części Hr. po części Baronow.

TRIEL, *Triellum*, wielk. m. Fr. w pow. Wexin-François, o m. 7 od Paryża nad Sekwaną, z Przeorstwem i Szpitalem.

TRIESCH, m. Morawskie, w cyr. Iglawii, z włością i miłą frebrną, nal. do Hr. Herbersteinow.

TRIEST, *Tergesta*, małe lecz obronne i dawne miasto w Istrii z Bisk. suffr. Goryckiego i portem wolnym, nad Golfem Weneckim. Było M. przedtym niepodległe, ale teraz nal. do domu Austr. Leży na skale nad Golfem, któremu swe imie daie, o m. 3 od Capo d'Istria, 29 od Wenecyi. dł. 31. 33. sz. 45. 53. Handel Triestu jest wielki.

TRIGUERRE, m. Fr. w pow. Gatinois na w. Chateau Regnard.

TRIM, m. Irlandzkie stol. Hr. Est-Meath, o m. 9 na połn. ku z. od Dublina, pożyła jednego Dep. na Parl.

TRIMPERG, albo TRIMBERG, m. w Frankonii z grodem i zamkiem w Bisk. Wurtzburkskim, o m. 8 od Szweinfurtu na w.

TRINITE, Opac. Bened. fundowane w dziesiątym wieku w Poltiers. Drugie tegoż im. jest w Caen. Inne zakonu S. Augustyna w Mauleon. ob. Vendome.

TRINITE, albo TRINIDAD, M. w Amer. pold. w ziemi Tegiey w nowym Krol. Grenady nad rz. Magdalena, o m. 23 na połn. ku w. od Santa-Fé. dł. 307. sz. 4. 35.

TRINITE, *Insula Trinitatis*, wyspa Troycy na morzu połn. na połn. nycia Orinoki. Ma m. 25 wzdłuż, 18 w szerz. Hiszp. mają tu osadę. Krzysztof Kolomb ją odkrył r. 1498.

TRINITE-AU-MONT, jest to samo co S. *Catherine-au-Mont*. ob. Catherine.

TRINO, *Tridunum*, m. Włobronne w Montterracie; nal. do Krol. Sardyńskiego, któremu ustąpione było traktatem Querskim r. 1631. Fr. dobyli go r. 1704. i opuścili r. 1706. Leży przy rz. Po, o m. 3 na połn. ku z. od Kasaju, 9 od Wercelli. dł. 25. 53. sz. 45-8.

TRIPOLI, *Tripolis*, Trypoli M. znaczne Aft. w Barbaryi stol. Rzpltey Trypolitańskiej pod protekcją Sułtana Tureckiego, z obronnym zamkiem i portem. Burdo przedtym kwitnęło przed obłężeniem od Hiszp. pod Kommandą Dom Pedra de Navarra. Dziś ieszcze wielki handel materjami szafranem prowadzi. Leży w rowinie piaszczystey nad morzem śródziemnym, o m. 272 od Marsylii, 110 od Tunetu, 220 od Algeru. dł. 30. 45. sz. 32. 53. Rzecz Pospolita Trypolitańska graniczy na

połn. z morzem śródziemnym, na półd. z krajem Bereberskim, na w. z Egip. na z. z Krol. Tunetańskim, Biledulgerienem i krajem Gadami-fow. Ma tyt. Krol. i ma na swym czele Deja. Si. jest przez swe roz-boje na morzu.

**TRIPOLI**, *Tripolis*, dawne i znaczne M. Azyat. w Syryi, na brzegu morza śródziemnego. Li-czą w nim od 50. do 60000. duż, Turkow, Chrześcian i żydow. Zdo-biego wspaniały meczet. To jest tu osobliwą rzeczą, iż we wszystkich M. tego domach znajdują się źrzodła i fontanny nawet w pokojach. Jest i rezydencją Sangiaka. Handluje ie-dwabiami, galasem, woskiem i pro-dżktem do mydła, który jest naj-lepszy z całego wschodu. Ale ku-pcy wszystko tu pieniędzmi pfacić muszą. Leży nad rz. o m. 36 na półn. ku z. od Damaszku. dł. 56. 35. sz. 34. 15.

**TRIPOLIZZA**, M. w Morei mające swego Bisk. Greckiego. Le-ży o m. 7 od Neapoli de Romania.

**TRISAY**, *Trisium*, Opac. Fr. o m. 5 na półn. od Luçon, zakonu Cyf. Czyni do r. 3000. liwr.

**TRIST**, albo *Tris*, wyspa w Amer. półn. w nowey Hiszp. na brzegu półd. odnogi *de Campeche*, na z. wyspy *Port-Royal*, od kto-rey bardzo wąskim jest oddzielona kanałem. Ma m. 2 wzdłuż i tyleż w szerz. Znajduje się tu woda słod-ka, wiele gadu i daniele. Jest pu-sta i niezamieszкана.

**TRITTENHEIM**, w Elek. Trewirskim nad Mozellą; jest oy-czyną s. Jana Tritma Opata Szpanheimskiego.

**TRIVENTO**, *Triventum*, m. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Hr. Moliskim z Bisk. suffr. Be-newentyńskiego. Leży nad rz. Tri-no, o m. 4 na półn. ku w. od Mo-lisy, o m. 25 od Neapolu. dł. 32. 12. sz. 41. 48.

**TRIVIER**, M. w Xięstwie

Combskim, o m. 4 od Trevoux. Drugie tegoż im. leży w Bresii, o m. 2 od Pont-de-Vaux.

**TRIVOLZO**, Xstwo w pow. Pawezanie we Wło.

**TROARN**, m. Fr. w Norman-dyi, o m. 3 od Caen, z Opac. Be-ned. które czyni do r. 38000. liwr.

**TROCHTELINGEN**, m. i za-mek w Szwabii, stol. włości w Xiświe Firsztemberkim, o m. 9 od Tubingi, na półd.

**TROCZENICE**, m. w Wci. Braclawskim, dawne nad rz. leży niedaleko Alexandrowa.

**TROCZNOVA**, ob. Traute-nau.

**TROGEN**, m. Szwarzarskia, w Kantonie Apenzell, s. i jego o-bradami, o półmili źrzodła mineral. znajdują się.

**TROJA**, *Troja*, m. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Kapitana-cie, wyftawione koło r. 1008. z Bisk. suffr. Benewentyńskiego i tyt. Xstwa. Leży pod Apeninem nad rz. Chilarą, o m. 13 na półn. ku w. od Benewentu, 13 od Manfre-donii. dł. 32. 59. sz. 41. 21.

**TROICZKOYA** Krepoff, forteca Mosk. w Sybervi na pogra-niczn, w pow. Seleginskoy nad rz. Kechtą.

**TROJEZKOY** Ostrog, m. Mosk. w Prow. Szackiej.

**TROJECKI**, lub *Tropickor*, Monaster Bazyliański, o m. 12 od Moskwy. Jest obronny posiada m. 9 kraiu do koła. Car Piotr W. Brat jego i Siostra tu schronili się, podczas wżczętego od Strzelcow buntu.

**TROIS-FONTAINES**, Opac. Fr. w Szampanii, o m. 6 od Bar-le-Duc. Zakonu Cyfter. czyni do r. 25000. liwr.

**TROIS-RIVIERES**, m. i Prow. Amer. półd. w Kanadzie. Leży nad rz. tegoż im. w pięknym położeniu, o m. 30 od Kwebeku. Było tu nie-gdyś miejsce generalnego dziczy handlu, przed założeniem osady Montrealskiej.

**TROKI**, *Trocium*, M. S. Wol. Trockiego, obszerne i dawne, bo założone w 13 wieku, niegdyś obwiedzione było murem, z zamkiem na jeziorze, który z położenia mogłoby być obronny, z dwoma. Opaśćwami Bened. i Bazylianckim, z których pierwsze jest o półmili od miasta we wsi zwanej *Stare Troki*; Kościół farny jest wiel. z bogatym Probostwem i z Cudownym obrazem. Miejsce dawniej było rezydencyi Xżat Lit. którą potym przemieśli do Wilna. Sady Ziemskie i seymiki pow. tu się odprawiają, a świat. zawsze do Woiew. Ekonomia zaś i trocka płaci kwarty zł. 498. Spustofzone naprzód było od Prusaków, r. 1390. pogorzało, 1655. od Moskalew zburzone było. Jest nad obizernym jeziorem, obizernymi wodami i nad rz. Brazalą, o m. 4 od Wilna, 30 od Grodna. dl. 43. 52. sz. 4 52.

Woi. Trockie Prow. Lit. między Prusami, Zmudzią, Woi. Wileńskim, Nowogrodzkim i Brzeskim, rozciąga się wzdłuż obizernie i z czterech powiaty Trocki, Grzędzieński, Kowieński i Upitski, które seymikią osobno, obierają po 2 Posłów i 2 Dep. Senatorow, ma Wojewodę i Kasztelana Trockich, herb pogonia, a mundur, kontusz ponfowy, żupan i wyłogi zielone. Kray obitnie warzewa, paśćwiska, lny i zboża. Oblewają go znaczniejsze rz. Niemen, Wilia, Święta, Kotra, Zwola, Strawa &c. M. S. Troki.

**TRON**, albo Święty-Truyen, *Trudonopolis*, M. Niem. w kraiu Łodwiskim, stol. Hr. z Opac. Bened. fund. r. 657. przez S. Trudona. Leży o m. 3 na z. od Tongrow, 6 na z. od Mastrychtu. dl. 22. 54. sz. 50. 4.

**TRONCHET**, Opac. Bened. przy m. Dol. Czyni do r. 2200. liwr.

**TROPEA**, *Trophæa*, M. Woi. w Krol. Neapolitańskim w Kalabryi dalszej z Bisk. suffr. Regiońkiego.

Leży przy morzu, na skale, o m. 4 na półn. ku z. od Nikotery, 17 od Reggio, 16 od Messiny. dl. 33. 55. sz. 38. 52.

**TROPPES**, *Tropetopolis*, M. mocne Fr. w Prow. z portem i cytadellą. Leży nad Golfem Gironaud, nad morzem śródziemnym, o m. 5 na półd. ku z. od Frejus, 13 od Tulonu, 23 na w. od Marlyllii, 130 od Paryża. dl. 19. 26. sz. 43. 16. 17.

**TROPPAU**, albo *Oppawa*, *Oppavia*, albo *Troppavia*, wiel. piękne i mocne M. S. Xłwa Niem. w Szlątku z dawnym zamkiem. Duńczycowię dobyli go r. 626. Cesarzcy otebrali r. 1627. Szwedzi go opinowali r. 1642. ale Cesarzcy wkrótce potym go im wydarli. Arszakowali go znów lecz nadaremnie r. 1656. Prusacy dobyli go r. 1741. 1745. ale było oddane traktatem Cesarzowey Krolowy Węgierskiej. Kawalerowie Maltańscy mają tu swoją Kommanderyą. Mydło Oppawskie jest bardzo zachwalone. Co się tycze Xłwa to należy do rodziny Lichtenšteynow, którzy go iak lenność trzymają. Leży w piękney równinie, nad rz. Oppą i Mokrą, o m. 16 na półn. ku w. od Olomuńca, 29 od Włocławia. dl. 35. 45. sz. 50. 4.

**TROSA**, m. Szwedzkie w Suedermanlandyi nad morzem.

**TROSLI**, *Troslejum*, wieś o m. 3 od Soissons nad rz. Aine. St. odprawionemi tu czterma narodowemi soborami na początku dziesiątego wieku i parlamentem r. 955.

**TROSTYANIEC**, m. w Woi. Bractawskim.

**TROUARD**, ob Troarn.

**TROYE**, *Augustobona*, *Tri-cassus*, dawne, wiel. bogate i i dno z nayszczniejszych M. Fr. w Szampanii, ktorey mieni się być M. S. z Bisk. suffr. Senskiego, kilką Opac. Biblioteką publiczną w klasztorze Bernardyńskim, dawnym zamkiem, gdzie Hr. Szampancy

rezydowali i kilka fabrykami, które M. handlowym czynią. Najznaczniejze są piocenne. Kościół katedralny, tudzież S. Lupa i Stefaną są bardzo piękne. Odprawował się Sobór w Troyes r. 878. Uważają tu jako za rzecz obowiązkową, iż muchy w tym mieście nigdy nie wlatują do iatek M. tego, lubo w okolicach tegoż M. wiele ich pospolicie znawdnie się. Urodził się tu Papież Urban IV. który z syna szewkiego dopiął Papieżstwa; tudzież Franciszek Girardon, Piotr Mignard, Xiądz Leconte, Piotr i Jan Pithou, Pan Lenoble i inni. Otoczone jest dobrami murami. Leży nad Sekwaną, w kraju obfitującym w to wszystko, co tylko do życia jest potrzebne, o m. 12 na półn. ku w. od Sens, 25 od Rheims, 17 od Chalons, 36 od Paryża. dl. 44. 55. sz. 43. 18. 2.

**TRUBECK**, piękne Opac. Kanoniczek w Hr. Wernigorodzkim przy Halberstadtzie. Wybierane są przez Hr. Wernigorodzkiego.

**TRUBICE**, rz. w Kiońskim, płynie od półn. ku połd. o m. 2 Niem. pod Perieśławiem wpada do Dniepru.

**TRUN**, m. Fr. w Normandyi w dyec. Szeckiej, o m. 7 od tegoż miasta nad rz. Diwą.

**TRURO**, m. Angiel. w Kornuwalii, połyła z Dep. na Parl.

**TRUXILLO**, *Turris Julia*, M. znaczne Hiszp. w Estremadurze, oyczyna Karola Franciszka Pizarra, Wojownika Peruńskiego. Leży między górami pod pagórkami, na którym dobra jest cyta-della przy rz. Almonse, o m. 47 na połd. ku z. od Madrytu, 26 od Toledn. dl. 12. 40. sz. 39. 10.

**TRUXILLO**, *Truxillum*, M. bogate i handlowne w Amer. połd. w Peru w Audyencyi Limańskiej z Bisk. suffr. Limańskiego, w dolinie Climo; założone przez Fr. Pizarre r. 1553. Leży w kraju obfitującym we wszystko, nad małą rz.

przy morzu połd. o m. 80 od Limy. dl. 300. sz. połd. 8.

**TRUXILLO**, *Truxillum*, M. Amer. półn. w nowey Hiszp. w Prow. Honduras nad Golfem tegoż im. z dobrym portem. Bardzo jest obronne z swiego położenia, będąc otoczone dwoma rzekami i gęstemi gajami. dl. 292. 15. sz. 15. 40.

**TRYLISZ**, *Trilisa*, m. w Kiońskim, r. 1651. odebrane było Kozakom od wojsk Pol. pod wodzem Przyemskim i wperzynę obrocone. Leży nad rz. Kaminczą, poniżej Romanowa.

**TRYPOL**, m. Mosk. w Kiońskim, bywało obronne, leży nad rz. Krasną, blisko iey uścia do Dniepra, poniżej Tarmańki.

**TRZEBNICA**, ob. Trebnitz.

**TRZEMESZNO**, lub **TRZEMESZYN**, m. dawne w Woi. Gnieźnieńskim z Opac. Kanoników regularnych, którzy tu piękną i liczną utrzymują bibliotekę i Konwikt dla edukacyi szlachejney młodzi approbowany seymem r. 1775. Opac. nal. dokollacyi Krol.

**TSCHERNEMBLE**, M. Windysmarchii, w Karnioli, o m. 5 na połd. od Rudolphswerthu z tyt. Xstwa

**TSCHOPPA**, Czoppa, m. i zamek w Miśnii w cyr. Lrtzgeburskim, o m. 12 na połd. ku z. od Drezna. Wielki to M. ma odbył i handel na farbę niebieską. Sl. jest mieszkaniami X. Walentyna Weygeliusza, który tu umarł r. 1585.

**TSCHUKTCHI**, Czukuczowie, narody mieszkające w stronie półn. i w Azyi.

**TSIOMPA**, albo **CIAMPA**, Krol. Azyat. graniczy na półn. z puszciami Kochinchińskimi, na połd. i w. z morzem, na z. z Krol. Kambogiskim. Holdwie Krolowi Kochinchińskiemu. Obywatele są bałwochwalczy, wierzą w przechod dufz, i czczą obowiązkowe konie i słonie. Są tego mniemania, iż nay-

większa nagroda, którą może odebrać człowiek po swej śmierci, jest ta, iż dusza jego wędruje z tych dwóch zwierzoj weydzie. Maia Konfucyusza za największego w świecie nauczyciela i bardzo szanują trupow; ale ani poczciwości ani rzetelności nie znają, co jest przyczyną, iż w tym kraiu niemaż handlu, który obfituje w weinę, indych i nie bardzo dobry iedwab.

TVAM, ob. Toam.

TWAROZNA, m. w Hr. Spizkim, ma wiel. pola i lasy obfzerne. Niedaleko Werbowa.

TUBAN, *Tubanum*, M. Azyat. w Indyach iedno z najpiękniejszych i najmocniejszych na wyspie Jawie. Ma port i Krola swego partykularnego, który jest bardzo potężny. dl. 130. 20. sz. pośd. 5. 35.

TUBERI, albo TIBERI, M. Fr. w niż. Langwedoku, z grodem Krol. i Opac. Bened. czyniącym do r. 3700. liwr. Leży o m. 2 od Agdy.

TUBERON, źródło mineralne w Langwedoku przy Alecie.

TUBINGEN, *Tubinga*, piękne i obronne M. Niem. w cyr. Szwabkim, drugie w Xśtwie Wirtemberskim z Akademią założoną r. 1477. pięknym i obronnym zamkiem na poblizkiej górze. Znajduje się na Ratuszu tutejszym zegar godny zastanowienia się ciekawego. Tubinga leży na lewym brzegu Nekry, w kraiu obfitującym w wina i wszystko, co jest do życia potrzebnego, o m. 8 na pośd. ku z. od Sztudgardy, 20 na z. od Ulmy, 20 od Strazburga. dl. 26. 46. sz. 48. 34.

TUCHAN, m. Fr. w Langwedoku, o m. 4 od Salcen.

TUCHO, *Tuchum*, M. Chińskie w Prow. *Quwicken*, nad rz. Co. Ma trzy M. pod swą dependencyą. dl. 124. 3. sz. 24. 55.

TUCHOLA, Tuchol, m. Pruskie w Pomerellii, stol. Amtu, jest Krol. z zamkiem, fl. bylo w woy-

nach Pruskich nad rz. Brda, od Choynicy na pośd. m. 2. od Czluclowa 4.

TUCHOW, *Tucgovia*, m. w Krak. z kościołem dawnym i klasztorem Benedyktynow. Leży w położeniu górzystym nad Dunaiem iniedzy Woynicą i Czchowem, o miłę od Obydwoch. Pod pau. Austryac. w cyr. Wielickim.

TUCZYN, m. w Woi. Wołyńskim, z kościołem i pałacem, około m. 3 od Rownego, nal. do im. Walewskich.

TUDELA, *Tutela*, piękne i znaczne M. Hiszp. w Nawarze, stol. Meryndady z zamkiem. Ouprawił tu się był Sobor r. 638. Ma kilka pięknych gmachow. Leży na prawym brzegu Ebru, na którym jest tu piękny most; w mieyści gdzie Queils wpada w tę rz. w kraiu obfitującym w dobre wina, o m. 16 na pośd. od Pampeluny, 18 od Saragossy. 56 od Madrytu. dl. 16. 18. sz. 42. 4.

TUECH, m. Fr. w pow. Wivareńskim, o m. 12 od Viviers.

TWER, *Tawera*, M. i Xśtowo w Państwie Rossyjskim, z mocnym zamkiem. Tutay zgromadzaia się wszyscy kupcy handlujący na Woldze. Leży na pagórku przy zbiegu rz. Wolgi i Twertza, o m. 30 od Moskwy. dl. 54. 50. sz. 56. 36. Xśtowo graniczy na pośn. i z. z Xśstwem Nowogrodzkim, na w. z Xśstwem Rossowskim, na pośd. z Xśstwem Rossowskim i Prow. Rezan. Xśtowo to miało długo swych Xżąt osobnych, ale r. 1486. Car Jan Wasyl zruynował i zabrał ten kraj pod moc swoia.

TWERY, m. pow. w Xśtwie Zmudzkiem, z Cywuństem, które płaci kwarty zł. 503. Jest nikczemne, leży nad rz. od Miednikow, o m. 2. nieco więcej od Retowa.

TUFFE, m. Fr. w *Maine*, o m. 6 od Mans.

TUFFENBACH, w wyż. Styryi, o m. 3 od Judenburga.



Karol V. Cesarz dobył go obojętnie r. 1545. wojując z Barbarossą. Algierczykowie odebrali go potem, a nakoniec Turcy je opanowali r. 1574. i odtąd poczęło się rządzić tym krętkiem, którym się dotąd rządził. Leży w równinie, nad rz. Gulletą, o m. 4 od morza, 180 od Marsyllii, 150 od Algeru, 110 od Trypoli. dl. 28. 26. sz. 36. 40. Krol. Tunetańskie składa się z Rzeplą pod protekcją Sultana Turckiego będącą, podobną więc do Kartagińskiej przed iey powiększeniem i jest st. przez swe rozboje na morzu Dey, Bey i Basza czciła między siebie całą władzę rządu. Państwo to graniczy na półn. w. z morzem śródziemnym i krol. Trypolitańskim, na połd. z różnymi narodami Arabskimi, na z. z kraiem Esab. i Krol. Algerkiim. Połpoństwo tutejsze jest to mieszczyna Maurów, Turków i Relegatów wszystkich narodów. Handel ich największy jest z Genujeczycami i Wenetami. Zasadza je na oliwie, zbożu, bobie, wołku, wełnie i kurdybanach, które biorą cudzoziemcy, na zamianę zaś w kraiu zostawiają, sukna, korzenie, cukier, papier i żelazo. Kocie tutejsze są bardzo zachwalone; do dwudziestu pięciu i trzydziestu lat nie traci swej mocy.

**TUNQUIN,** *Tunquinum,* Tankwin, Krol. Azyat. w Indyach pod strefą gorącą; graniczy na północ i w. z Krol. Kochiuchiańskim, na z. z Krol. Laos. Ma m. 500. wzdłuż, 200. w szerz. Jest to kraj najpiękniejszy i najznakniejszy na wschodzie, tak dla liczby swoich mieszkańców, jak dla bogactw, które posiada i obfitości tego wszechkiego, co jest do życia potrzebnego. Cudzoziemcy mieli tu swoje osady, ale dziś samym tylko Chińczykom wejście do kraiu jest pozwolone. Kilka jednak okrętów Angiel. i Holl. idą tu corocznie, lecz zaraz w pierwszym zatrzymu-

ją się porcie. Część Krol. blizka morza zawiera w sobie równiny bardzo obszerne i wodniste, sposobne do uprawy ryżu, ale nie zdrowe dla ludzi z przyczyny wilgotnej gorącości powietrza. Część zaś Krol. granicząca z Chinami jest górzysta, zdrowsza, ale mniej żywa, a przeto mniej ludna. Lubo Religia Katolicka jest w tym kraiu nie cierpiana, z tym wszystkim wielka tu liczba Chrześcian i Missionarzew znajduje się. Tunkwinczykowie dostę proporcjonalnej są talli, dobrego temperamentu, mają dowcip dobry i pamięć szczęśliwą. Lubią konflikt wojenny, są ku cudzoziemcom powolni i są chciwi ciekawości. Jadzą i piją do zbytku, mając piąctwo i obiarstwo za rzecz piękną. Są bałwochwalecy i bardzo zabobonni. Nie nie jest ofobliwzszego, u nich sposob grzeblenia umalych. Expensy pogrzebowe są zadziwiałe. Wpowszechności, dopiero w siedm dni odprawuje się pogrzeb po śmierci zmarłego; przez cały ten czas uważają czyli dusza nazad nie wywdzie do swego dawnego siedliska. Po pogrzebie, następują bankiety i proczystości nadzwyczajne, większe lub mniejsze podług majątku rodziców zmarłego. Pogrzeby Krolow odprawiają się z wielką wspaniałością, iaką tylko sobie wystawić można. Przyczyna wszystkich tych expens jest miłość i pobieżność synowska, która jest najznaczniejszą zasadą moralności Konfucynza, za którym Tunkwinczykowie, tak iak Chińczykowie idą, do których dawniej należeli. Dziś jeszcze Krol Tunkwinu każdego roku posyła Chińskiemu kilka funtów złota i odbiera jego pieczęć przy swym wstępie na tron na znak potwierdzenia, co jednak w niczym nie ubliża niepodległości Krola Tunkwinczkiego. Najsoleniejsze u Tunkwinczów święto jest nowy rok; po północy wszyscy otwierają powiand

dział w swych domow, przez poz-  
szanowanie dla umarłych; roz-  
mieją bowiem, iż oni przychodzą  
oddawać im wizytę na odnowienie  
roku. Wszystkie zbrodnie, kra-  
dzież wyjąwszy, ostatnemi meka-  
mi są w Tunkwinie karane, kiedy  
winowaycę prowadzą na miejsce,  
gdzie ma być zabity znayduie on  
tam bankiet dla siebie zgotowany;  
ktory bez najmniejszey inak bo-  
żazni ie z apetytem zastawione so-  
bie potrawy, pocym bywa exe-  
kwowany. Rodzay śmierci naj-  
mniey ofta wiający jest szubienica.  
M. S. Tunkwiu jest Checo, *Pisze*  
*Xiędz Marigny w relacyi o Krol.*  
*Tunkwińskim.*

TUR, znaczne jezioro czyli ba-  
gno przy granicy Brzeskiego Litt.  
z kąd rz. Prypeć bierze początek  
pod Hołownem. Teżozim. mala rz.  
w Br. ofskim Litt. pod Ratnem.

TURBILLY, w Xstwie An-  
degawęńskim, o m. 3 od Fleche.

TURCYA, *Turcja*, wiel. Pań-  
stwo rozciągające się w Tur. Azyat.  
i Afr. Daia mu powszechnie dl. m.  
300. od z. ku w. a 700. od poln.  
ku pośd. Turcyja Eur. ro ciaga się  
od 34. gradusa aż do 46. dl. i od 36. do  
49. sz. Góry Kastagriatskie dzielą  
ją na poln. i pośd. Poln. zawiera w  
sobie Wołochy, Multy, Bessara-  
bię, Kroacyę, Bośnią, Dalmacyę,  
Serwią, Bulgarję i Romania albo  
Rumelię. Turcyja pośd. też samo co  
dawna Grecya zawiera w sobie 7  
wiel. części, to jest Albanię, Epir,  
Macedonię, Janę, Liwadię, Mo-  
reę i wyspy na Archipelagu. Wszy-  
skie te Prow. bardzo żyzne są nie-  
ludne. od uciemżenia, które tu  
trwa od r. 1740 Obywatele Chrze-  
ścianscy przenoszą się do Moskwy,  
Węgrow i innych Państw Chrze-  
ścianskich pogranicznych gdzie  
są szczęśliwi. Turcyja Azyat. za-  
wiera w sobie pięć wiel. części,  
Natiolię, Georgiję, Turkomaniją,  
Dyarbek i Surię albo Sirię. Kła-  
dą po między niemi czędem Ara-

bię lub Armanię, ale te kraie pra-  
wie nie zależą od W. Sultana. W  
Afr. Sultau posiada Egipt, część  
Abissynii i Barbaryi. Połobnych  
kraiow posiada Sultau kilka, tak  
w Europie, jak w Azyi, ale nie  
całe, lecz wespół z innemi Monar-  
chami. *ob. kołdy artykuł.* M. S.  
całey Turcyi jest Stambuł. Wpo-  
wzzechności Turcy ją bardzo skro-  
mni w jedzeniu, lubiący spoczy-  
nek i próżniactwo, a przeto in-  
to zdolni do wielkich trudow. Częste  
branie łazien na poty, i innych  
ofstabię ich bardziej i znie-  
wieściami czyni. Wszyscy wie-  
dzą do iakiego stopnia oni są lubie-  
żni, zbytkniący, obłudni i interesso-  
wani. Są w religie mistofierni na  
czudzoziemcow, iakieykolwiek bądź  
oni są religii. Zaden naród lepiej  
nad nich nie znosi odmian fortuny.  
Sultau Turecki jest dziedzicem dobr  
swych poddanych bez potomka  
zchodzących i wszelkich ruchomo-  
ści, po śmierci Bafzow i innych  
wiel. Oficyalistow. Monarcha ten  
tytułuje się w swym kraju *Bogiem*  
*na ziemi, cieniem Boga, bratem*  
*Słońca i Księcyca, rozdawcą ko-  
ron &c.* Potęga jego jest abfolutna  
i może naywiększe przelamać pra-  
wa gdy mu się podoba. Ministerium  
milczec musi na jego niesprawiedli-  
wości z boiazni utraty swego miey-  
sca; albo teżeli ktory dusiając Ce-  
sarskiey przyiazni to uczyni, cze-  
ka go nieomylnie albo ciężkie stro-  
fowanie albo kara; dla tego też i  
poddani lepiej zachowują prawa  
swego poddaństwa. Kiedy Despo-  
ta na złe swey mocy zażywa skła-  
dają go, ale trafiają pod równą ty-  
ranię jego następcy. Rząd jego  
spustoszył kraie swego panowania;  
W Eur. Morłakowie, w Azyi Ara-  
bowie plondrują wie, pustofszą ie,  
rabują podroźnych, lubo ci kara-  
wanami idą. Sultau nie może tych  
tostroftw postromić, chyba przez  
haracz, ktory musi niektórym E-  
nirom płacić. W. Wezyr jest nay-



pierwszym go Cesarzu. On tu jest tym czym w innych krajach są pierwsi Ministrowie. Musły jest głową Religii Mahometanśkiej, wyrokami tłumaczem prawa. Ale baczność w tłumaczeniu tę zachowuje, iż stośnie się do woli Sultaniśkiej, który go podług swego widzi ni się złożyć może. Religia jest Mahometanśka.

**TURCKHEIM**, *Turichemum*, m. Fr. w wyż. Alfacji, o milę od Kolmaru, fl. przez zwycięstwo, które tu odniósł Turenniusz na Cesar. r. 1675.

**TURCKHEIM**, w niż. Palatynacie w Hr. Linangskim, o m. 5 od Wormacyi.

**TURCOIN**, wiel. m. Fr. w Flandryi, o m. 3 od Lilli, fl. przez swe rękodzieła nici wełnianych, rafowych, które tak są dobre iak nici z sierści koziej do robienia kamlotow.

**TURENNE**, *Torena*, dawne M. Fr. w niż. pow. Limosin z Kapitułą, z tyt. Burgrabstwa, i zamkiem. Długo było wręku familii de Bouillon, która go przedała Królowi r. 1738. dla przyłączenia jego do korony. Leży na granicy pow. *Querci*, o m. 4 od Tulle, 4 od Sarlaty, 120 od Paryża. dl. 19. 15. sz. 45. 8.

**TURCA**, Turgou, ob. Thurgau.

**TURIN**, *Augusta Taurinorum*, Turyn, dawne, ludne, obronne bardzo piękne i kwitnące M. Włó. stoł. Piemontu i rezjd. Króla Sard. z Bisk. Akademią i dobrą cyta delią. Przenosi wszystkie M. Włóskie, przez piękność swych ulic i gmachow i przez wygody i przyjemność życia. Pałac Królew. jest wspaniały. M. dzieli się na nowe i stare. Kilka wycierpiło fl. oblężeni, ale nayspamiętniejsze jest to, które wyrzymało r. 1706. przeciw Xciu Orleanśkiemu, który musiał odstąpić, będąc zbitym od Xżęcia Eugenuśza. Oyczyzną jest Kardy-

nała Turnon. Leży w pięknym położeniu przy zbiegu rz. Doryi Rypai z Padem, pod górą, w kraju żyznym, o m. 25 od Geny, 29 od Medyolanu, 35 od Chamberi, 112 od Rzymu, 160 od Paryża, 60 od Lugdunu. dl. 25. 20. sz. 45. 4.

**TURCZYŃKA**, m. w pow. Owruckim, nad rz. od Ufzomina o m. 2.

**TURKA**, m. na Rusi, pod pan. Austr. w cyr. Samborskim, nad rz. Stryem, o m. 1 od pogranicza, od Sambora 5. od Drohobycz 6.

**TURKESTAN**, *Turcheſtania*, kraj Azyat. w wiel. Tartaryi graniczy na pośn. z rz. Janbą i górami Orlemi, na w. z krajem Kalnuckim, na pośd. z krajem Charasmińskim i wielką Bukaryą, na z. z morzem Kaspijskim. M. m. 80 wzdłuż i tyleż wizerz. Tartarzy w nim mieszkający są złodzieje, żyjący z tego tylko, co złupią. M. S. tego kraju jest Turkeſtan, w którym Han Tatarſki w czasie zimy rezyduje. Leży nad małą rz.

**TURKOMANI**, naród Azyat. podzielony na dwie hordy, z których jedna mieszka w części zach. Armenii, a druga nad brzegiem morza Kaspijskiego w kraju Astarabaskim i Charasmińskim. Wzyscy są Mahometanie, wielcy zbóycy i dobrzy jeźdźcy. Pierwsi płacą haracz Sultanowi Tureckiemu, drudzy Tatarom.

**TURNHOUT**, pow. i M. w Niderlandzie w Xświe Antwerskim o m. 8 od Antwerpii, wystawione przez Henryka IV. Xcia Brabantſkiego, koło r. 1212. Hiszp. przy tym M. byli zbici przez Xcia Maurycyego de Nassau. r. 1648.

**TUROBIN**, *Turobinum*, m. w Belzkiem, mierne i osiadłe, od Tainorody m. 3 na z. od Zamościa 6.

**TUROW**, *Turovia*, m. w pow. Piaskim, dawne, z Bisk. Gre-

Greckim przyłączonym do Pińskiego. Ozdobne kilką kościołami i cerkiewiami. Leży nad Prypecią od Wieliczki m. 5. od Pińska na m. 22.

TUROWLA, m. w Woj. Połockim w czasie wpywu Mosk. nieraz od nieprzyjaciół wzięte; nieraz od naszych odebrane zostało. Oblewa go mała rz. blisko uchodząca do Dźwiny, powyżej Połocka ku połd. m. 5.

TURZEC, m. w Woj. Nowogrodzkim, ku pograniczu Wileńskiemu, omiłą od Swierżna i tyleż prawie od Korelic.

TURZYSK, m. w Woj. Wołyńskim, porządne, z kościołem dawnym, sklepami dobrymi. Leży blisko rz. Strumienia, o m. 2 od Kowla.

TURPENAY, Opac. Fr. w Dyec. Turonńskiej, o m. 3 od wyspy Bonhart; czyni do r. 2000. liwr.

TURSAŃ, *Tarasalis*, mały kraj Fr. w Gaskonii między Landes, niż. Armagnakiem, Bearnom i Chalosse. Kraj ten zwykły był abonowany.

TURSI, m. Bisk. w Bazylikaście, o m. 16 od Cirenzy. Bisk. jego jest przyłączone do Anglońskiego.

TURUGANSKO, ob. Mangasieja.

TUSEY, ob. *na końcu artykułu* Vaucouleurs.

TUSTAN; m. na pograniczu węgierskim, iakoby zwane podług Sarnickiego Tu stań, czyli założony się. dł. 48. sz. 46.

TUTLINGEN, ob. Dutlingen.

TUTUKURIN, M. mocne i ludne w Indyach na brzegu *de la Pecherie*, z portem jedynym w tym pomorzu. Nal. do Holl. którzy tu zamek wystawili. dł. 96. 15. sz. 8. 52.

TWEDALIA, *Tvedalia*, Prowin. Szkocka, m. 9 wzdłuż, a 6 wizerz mająca. Bardzo jest żyzna i obfitująca w psztwiska. M. S. jest

Péebles.

TUY, *ad Fines, Tuda*, dawne i obrotne. M. Hiltz. w Gallicyja na granicy Portug. z Bisk. suff. Kompostelskiego. Leży w kraju miłym i żyznym, na górze, pod którą płynie rz. Minho, o m. 1 od Walencyi, 25 od Kompostelli; 20 od Orenzy, 102 od Madrytu. dł. 9. 23. sz. 41. 54.

TUY, Opac. Bened. nad Renem na przeciwko Kolonii.

TYCZEMIENICA, ob. Tyśmienica.

TYCZYN, *Ticinum*, m. Szlacheckie w Przemyskim, a pod pan. Austr. w cyr. Pilźnińskim, leży na górze niedaleko Wisłoku, ma domow kilka murowanych, od Rzeszowa m. 1. od Dubiecka 4. od Kanczugi 4. od Przemysła 8. dł. 42. 8. sz. 54. 1.

TYKADŁOW, stwo w Woj. Kaliskim w posesyji emfir. Zakrzewskiego Podstolego Kaliskiego, płaci kwarty zł. 50.

TYKOCIN, *Tycocinum*, m. znaczne w Woj. Podlaskim z zamkiem wspaniałym leżącym między błotami na obrotnym miejscu. Był przedtym Krolewiczyszą, którą Rzplta pod Janem Kazimierzem r. 1661. dała w nadgrode zasług Stefanowi Czarnieckiemu Wdzie Ruskim. Przyozdobił to m. statua kamienną, którą na pamiątkę tego wielkiego wojownika z pięknym napisem wytawił; Klemens Brannicki Kształelau Krak. Hetman W. K. tenże Misyonarzow tu fundował i dou dla Inwalidow, założony na 12 towarzystwa od Stefana Czarnieckiego; odnowił i na drugich 12 opatrzył. Sl. jest Tykocin ustanowionym, czyli raczej wznowianym tu Kawalerskim Orła białego orderem na pamiątkę wierności i stateczności od Augusta II. gdy się tu w czasie rewolucyi znajdował r. 1705. Leży nad Narwą, między Surazem i Wisłą, od obydwóch, o m. 5 prawie, od Biel-

№ 10. od Wilna 42. od Białegostronu 4. Okolica tutejsza ponad brzegiem prawym Narwy *traktem Zatykockim* się zowie.

TYLICZ, *Tiliza*, m. w Krakowskim pod pan. Austr. przedtym stwo, leży w górach blisko źrózła rz. Biały, na granicy Węgierskiej, o m. 1 od Mużyny, z od Uyscia.

TYLSA, *Tilfa*, ob. Tilsit.

TYNIEC, *Tinecium*, m. w Krak. wstawione Opac. Bened. ktorego Opat jest zawsze Kanonikiem Krak. fundowane od Kazimierza I. r. 1046. Zakonnicy wiel. posiadali dobra, oprócz 100 wsi, miał 5. ale różne przeciwności ulzczupiliy ie im. Opat Dorstaw ozdobił go, a Mielecki swą bibliotekę i kabinet matematyczny mu darował. Leży na górze o milę od Krakowa nad Wilgą. Tegoż im. dobra w Kalitkim.

TYR, ob. Sour.

TYRAWA, m. w Sanockim, przedtym Krolewsczyzna, teraz pod pan. Austr. w górzystym jest położeniu, o milę od Liska, z od Sanoku na w.

TYROL, ob. Tirol.

TYRCONELL, ob. Dunne-gal.

TYRONNE, Hr. Irlandskie w Prow. Ulsterskiej na pols. Londonderskiej.

TYRZKLEW, w Xstwie Zmudzkiem, w pow. Telszewkim, stwo płaci kwarty zł. 109.

TYSMIENICA, m. w Pokuciu, pod pan. Austr. w cyr. Haličkim, stol. dystryktu, ozdobne kościołami Łac. Grec. i Ormianow, leży nad rz. tegoż im. na trakcie pocztowym, od Stanisławowa o półtory mili. od Maryampola z od Haličza 4. Wokolicy są żupy soli warzoney. Tamże *Tymieniczany* gdzie lasy Kędrowe, czyli Cedrowe.

TYSZOWICE, *Tisovecia*, mierne m. w Belzkim pod pan. Austr. z starym zamkiem na wzgórkach, st. konfederacyą r. 1658. Było

niegdyś Krolewsczyzna, którą z przyległościami przez zamianę za miasto Hermanowkę i wieś Hobutka, Olszanka i Semenjudka leżące w Woi. Kiiowskim dziedzicze J. P. Mira Starosty Wilkowskiego, tenaż za dziedziczne seym r. 1768. uznał, i teraz do tegoż domu należy. Jest w równinie o milę od Laszczowa, z od Rachania, tyleż od Komarowa.

TYTYOW, m. w Woi. Kiiowskim, dawne nad Roską blisko granic Woi. Braclawskiego, od Kozowa m. z. od Borzczowki z i pół.

TZENOGAR, M. w Państwie Mosk. w Krol. Astrachańskim na górze przy Weldze.

TZETLITZ, ob. Siedlitz.

## V

V A A S, m. Fr. o m. 2 od *Chateaux du Loir*, z Opac. August. czyniącym do r. 2500. liwr.

V A A S, *Sanctus Vedastus*, Wast, m. Fr. w Normandyi, o m. 2 na pols. od Barleuf, 3 od Valogne. ob. Waast.

V A R R E S, *Varbrense Castrum*, *Vabrincum*, m. Fr. w pow *Rouergue*, z Bisk. sulfr. Albińskiego; erygowanym r. 1317. przez Papieża Jana XXII. ktorego Bisk. nosi tyt. Hr. Coraz bardziey to m. niszczeie. Leży przy zbiegu dwóch małych rzeczek, wpadających nie daleko ztamtąd w Tarnę, o m. 12

od Rhodes, 13 na w. od Albi, 15<sup>o</sup> od Paryża. dl. 20. 32. sz. 42. 56. Tamże inne o m. 6 od Rhodes.

V A C C I A, ob. Wats.

V A C H I E R E S, o m. 5 od *Puy en Vellai*, na pold.

V A D O, *Vada*, port Włoski na brzegach Genueńskich, o m. 1 od Sawonny.

V A D O N V E L L E, wieś Lotaryńska, w Xstwie *Commercy*; st. przez swe źrózła obfite i zdrowe, formujące kanał na 100 stop szer. z głęboki, który na końcu dwóch

jest sążni swoiey dług. obraca raz na raz koła u dwóch piecow do topienia żelaz na kule harmatne służących

VAENA, M. Hiszp. w Andaluzyi, o m. 8 od Korduby na w.

VAGES, m. Fr. w pow. Mains, o m. 5 od Lawalu na w.

VAILLAC, m. Fr. w pow. Quercy, o m. 7 od Cahors na poln. ku w.

VAILLI, *Valliacum*, m. Fr. o m. 4 na w. od Scissions nad Aire. Jest tu skład solny.

VAILSON, *Vasio* m. Fr. w Prowan. w Hr. Wenezjyńskim z Bisk. sufr. Awinionńskiego. Leży na górze, na wierzchołku ktorey jest zamek przy Queze i rozwalinach dawnego miasta Vailson, ktore przetym było jedno z najznaczniejszych M. w G. Ilji, leży o m. 6 na poln. ku w. od Orange, 10 od Avignon. dł. 22. 48. sz. 44. 15.

VAISSEAU, mała wysypka w Amer. poln. na brzegach Luizjany, między uściami Missisipi i Mobili. Jest na niej mały Port.

VAL, ob. Notre Dame.

VALABREGUES, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 1 od *Beaucaire*, leży na wysypce Rodanie.

VALANGIN, Hr. położone w Szwajcaryi przyłączone do Kantonu Neuchâtelskiego. M. samo Walangin leży o m. 1 od Neuchatel. ob. Neuchatel.

VALASSE, Opac. Fr. w Normandyi w pow. *Caux*, zakonu Cysterkiego. Czyni do r. 13000 liwr.

VAL-BENOIT, Opac. Fr. w pow. Forez przy Saint-Etienne zakonu Cyster. czyni do r. 1200. liwr.

VAL-CHRETIEN, Opac. Norbertańskie, o m. 1 od Fery, czyni do r. 2000. liwr.

VAL-DEGRACE, Opac. Bened. w Paryżu, dawniey *Breuvre-le-Chatel*; leży o m. 3 od Paryża.

VAL-DIEU, Opac. Cyster. w Bisk. Leodyjskim, o m. 4 od Tongres, Mastrychtu i Leodium.

VALDIVIA, ob. Baldivia.

VALENCE, *Valentia*, Walencya, ludne, znaczne i jedno z najdawniejszych M. Fr. w Delphinacie, z Bisk. sufr. Wieńskiego, fl. Akademią, która tu z Gracjanopola przez Ludwika XI. była przeniesiona, Cytadellą i Opac. Kanonikow Regularnych pod im. S. Rafa, czyniącym do r. 10000. liwr. Kościół tutejszy Katedralny jest bardzo piękny. Trzy zbory odprawiały się w Walencyi r. 374. 584. i 855. Otoczone jest dobreimi murami. Leży w miłym położeniu, na lewym brzegu Rodanu, o m. 10 na poln. ku w. od Die, 12 od Viviers, 16 od Wienny, 122 od Paryża. dł. 22. 30. sz. 44. 58. Drugie jest tegoż im. m. w wyż. Langwedocyi, o m. 6 od Albi; inne w Armagnac nad Baize rz. o m. 3 wyżej Condom; inne jeszcze w powiecie Ageńskim, na prawym brzegu Garunny, o m. 5 powyżej Ageny.

VALENCE, albo VALENÇA D'ALCANTARA, M. znaczne Hiszp. w Estremadurze na granicy Portug. z starym zamkiem. Portugalczycy dobyli go r. 1664. a Alianci r. 1705. Bardzo jest obrotne przez swe położenie. Leży na skale przy rz. Savar, o m. 6 od Alkantary, 15 od Badaiozy. dł. 11. 52. sz. 39. 12.

VALENCE, albo VALENÇO DO MINHO, M. obronne Portug. w Prow. Entre-Minho-&-Duro, na gran. Gallicy z tyt. Hr. Leży na górze przy rz. Minho, o m. 2 od Tuy. dł. 9. 21. sz. 21. 52.

VALENCE, *Valentia*, M. obr. Wł. w Xstwie Medwołańskim stol. Laumelinu; nal. do Krol. Sardyńskiego. Często było wzięte i odbierane podczas wojen Włoskich. Leży na górze przy rz. Po na gran. Montferatu, o m. 5 od Pa-

salu, 14 od Medyolanu. dł. 26. 15. sz. 44. 58.

VALENCE, Opac. Fr. o m. 2 od Vivonne; nal. do Cyterfow, a czyni do r. 2300. liwr.

VALENCE, M. Fr. w Berry nad rz. Nahon z pięknym zamkiem, o m. 6 od Romorentin. dł. 19. 16. sz. 47. 10.

VALENCIENNES, *Valentiniana*, dawne M. wiel. obron. i znaczne w Niderlandzie, stol. Hanonii Fr. z tyt. Hr. dobrą Cyta- delą i dwoma manufakturami, jedną materyi wełnianych, drugą batystu. Handluje koronkami. For- tyfikacye miasta tego i Cytadelli są dziełem Maffzałka Vauban. Ludwik XIV. dobył go r. 1677. na Hiszp. a possessya onego była mu zapewniona traktatem Nimegskim r. 1678. Urodził się tu Antoni Wa- teau. Leży nad rz. Skaldą, która je dzieli na dwie części, i na kto- rey piękne tu są śluzy, o m. 7 od Mons, 7 od Cambray, 7 od Dua- kno, 18 od Gandawy, 48 od Pary- dł. 21. 44' 55". sz. 50. 21'. 27".

VALENTIA, *Valantia*, Pro- wincya Hiszp. z tyt. Krol. gran. na w. i pośd. z morzem śródziem- nym, na pośn. z Katalanią i A- ragonią, na z. z uową Kastylią i Krol. Murcyi. Ma m. 86 dł. a 25 sz. Jest to kraj najludniejszy i naj- miłszy w całej Hiszp. Zużywaią tu prawie ustawicznie wiośny. Wielka liczba rzek, ktorymi jest oblaną, czynią ją bardzo żyzną w to wszystko, cokolwiek do życia jest potrzebnego, a ośobliwie w wi- na i owoce. Znajdują się w niej przykre góry, zamykające w so- bie minery złota, srebra i alunu. Obywatele są bardzo polityczni i daleko wesełsi, aniżeli inni Hiszp. Kobiety tutejsze miłają się za naj- piękniejszy w całej Hiszp. M. S. jest *Walencya*, ktore jest jedno z najdawniejszych, najpiękniej- szych, najludniejszych, najhan- dlowiejszych, i najbardziej kwi-

tnących miast Hiszp. Nazywaią go *Walencyą piękną*. Ma Arcy-Bisk. ktore było fund. r. 1492. przez In- nocentego VIII. także Akademią założoną r. 1470. i Trybunał sądo- wy. Było dobyte przez Maurów r. 1238. He tu jest domow, tyle liczyć można pałacow; ale między inne- mi gmachami najpiękniejszy jest Ratusz, Pałac Ciuta i Deputacki. Kościół Katedralny jest to gmach przepyszny. Walencya jest oyczy- zną Papiszów Alexandra VI. i Ka- lixta III. i uczonogo Ludwika Vi- vés. Śl. jest zborow kośc. r. 524. tudzież zamyka w sobie wiele za- bytkow starożytności. Leży w mi- łym położeniu nad rz. Gwadalawiar, na ktorey pięć jest pięknych mo- stow, o miłę od morza gdzie port znajduie się, 45 od Murcyi, 55 od Saragesy, 67 od Barcelony, 66 od Madrytu. dł. 17. 30. sz. 39. 30.

VALENTINE, *Valentina*, m. Fr. w pow. Comminges. Tędy się przejeżdża do Hiszp. oddzielo- ne jest od S. Gaudencyusza przez Garumne.

VALENTINOIS, *Valenti- nus ager*. pow. Walentyński we Fr. w Delfinacie z tyt. Xiśwa Pa- rostwa; gran. na pośn. z pow. Vienneńskim, na w. z Dieńskim i Grodem Barońskim, na pośd z Tri- calinem, na z. z Rodanem, kto- ry go oddziela od Langwedoku. M. S. jest Walencya.

VALERY, (S.) *Sanctus Va- lericus*, M. Fr. w Pikardyi, w *Fi- meux*, przy uściu Sommy, do kto- rey wycięcie jest bardzo niebespie- czne, o m. 4 od Abbewilli, 40 od Paryża. Bardzo jest handlowne. dł. 19. 17. 4". sz. 50. 11'. 13". Jest tu Opac. Bened. czyniące do r. 18000. liwr.

VALERY-EN-CAUX, (S.) m. w Normandyi, w pow. *Caux*, z portem, o m. 6 od Dieppy, 14 od Rouen, 42 od Paryża. dł. 19. 21'. 20". sz. 49.

VALERY, m. Fr. z tyt. Hr. o m. 5 od Sens, tu się chowałi

Xzeta Konduszowie, którzy je nabyli od Marczaka *S. André*, i oneż potym przedali.

VALETTE, albo VILLEBOIS, *Valeia*, M. Fr. w pow. Angulemskim, o *m.* 3 od Angulemy. Było erygowane na Xstwo Parostwo r. 1622. dla Xcia *d'Epemon*. dl. 17. 23. sz. 45. 30. ob. Malta.

VALETTE, Opac. Fr. fund. r. 1143. o *m.* 6 od Tulles nad Dordogne; nal. do Cysterfow i czyni do r. 2200. liwr.

VALLADOLID, *Vallifolium*, Walladolida, dawne, wiel. i jedno z najpiękniejszych miast. i najznaczniejszych M. Hiszp. w starej Kastylii z Bisk. suffr. Toledskiego, założonym r. 1595. i Akademią fund. r. 1346. przez Papieża Klementa VI. Liczą tu na 11000 domow, które po większej części są bardzo piękne, 76. klasztorow, które wszystkie prawie przepyszne mają mieszkania. Oprócz wielkiego targowego placu znajduje się tu jeszcze drugi wórzód M. który w niczym nie ustępuje placowi Krol. w Paryżu. Pomiędzy wielką liczbą wspaniałych pałacow, najpiękniejsze są Pałac Krol. przedtym ich rezydencya i Pałac Hr. de Salina. Walladolid leży w roskofzney równinie nad rz. *Esuevai* i *Pisuerga* przy Duero, o *m.* 21 od Burgoś, 24 od Salamanki, 34 od Legionu, 34 od Madrytu. dl. 13. 34. sz. 41. 42.

VALLADOLID, M. znaczne w Amer. poln. w nowey Hiszp. stol. Prow. *Mechoacan*, z Bisk. suffr. Meksykańskiego; fund. r. 1544. Leży przy wiel. jeziorze, o *m.* 50 od Meksyku. dl. 274. 15. sz. 20.

VALLADOLID, albo COMAYAGUA, M. Amer. poln. w Prow. Honduras, z Bisk. suffr. S. Dominika, o *m.* 50 od Truxillo. dl. 289. 30. sz. 13. 30.

VALLADOLID, M. Amer. poln. w Yukatanie, przy brzegu Golfu Honduras. dl. 290. 40. sz.

19. Inne tegoż im. leży w Peru w Audyencyi Quito przy górach Andes: jest to teraz prosta tylko wioska Indyanow albo Metyfow, o *m.* 10 od Loxy. dl. 304. 40. sz. pold. 6. 20.

VALLAGE, pow. Fr. składający część Szampanii. Graniczy na poln. z pow. Chalonnais i Pertois, na w. z Barrois, na pold. z Bassigni, na z. z Szampanią właściwą. Napelniony jest dolinami roskofznemi. M. S. jest Bar-sur-Aube.

VALLAIS, *Vallisia*, Walezya, kraj formujący Rzeczpospolitą graniczącą i sprzymierzoną z Szwajcarami. Jest to dolina wysokiemu otoczona górami, długa na *m.* 34. ale bardzo wązka. Graniczy na poln. z Kantonem Berneńskim, na pold. z Xstwem Medyolańskim i Vald'Aosta, na w. z górami la Fourche, a na z. z Sabaudya i Rzeplą Genewską. Rodan przerzynający ten kraj od w. do z. dzieli go na wyż. i niż. Oba dostarczają podostatkim wina i zboża obywatelom. Walezyczykowie są odważni, pracowici, poważni, i śmieli. Od niepamiętnego czasu mają osobliwszy sposób poskromienia końnych, których potęga im oś podeyrzana. Nazywają go *Massę*. Gdy pospoliwo dyba na jakiego, bierze pień drzewa z korzeniami, na którym kładzie brzydką twarz człowieka postać. Naowczas kaźden z sprzyśięzonych wbiia goźdź w tę masę i kłody widzi przez liczbę goździ, iż są w znaczney liczbie, idą wtedy z tą masą i kładą ją przed drzwiami tego, do ktorego mają urazę; to oznacza, iż pospoliwo chce aby natychmiast taki był wypędzony, a dobra jego zkonfiskowane. M. S. jest Sion.

VALLEMONT, m. w Normandyi w Dyec. Rotomagskiej, o *m.* 2 od Fekampu, z zamkiem i Opac. Bened. czyniącym do r. 8000 liwr.

VALLEROY, ob. Laval-Roi.  
VALLERS, m. Fr. w Turonii, o m. 4 od Tours. Znajdują się w nim wody mineralne.

VALLERS, m. Fr. w Delphinacie w pow. Gressivaudan, o m. 5 od Romans z Przeorftwein.

VALLIERE, m. Fr. o m. 3 od Amboisie.

VALLIERE, ob. Chateaula Valliere. tyt. Xftwa Walierskiego przyniesiony jest na *Vaujour*, ob. Vaujour.

VALLOIRES, Opac. Fr. w Pikardyi nad Authią, o m. 3 od Montreuil, zakonu Cyfterfów, czyni do r. 1400. liwr.

VALLON, m. Fr. w pow. Wwarszeńskim, o m. 6 od Viviers.

VALMAGNE, Opac. Fr. w Drec. Agdeńskiem, o m. 2 od Pezenas zakonu Cyfterfów, czyni do r. 8500. liwr.

VALOGNE, *Valonia*, M. Fr. w niż Normandyi nad małą rz. o m. 3 od morza, 6 od Carentan, 63 od Paryża. Jest tegoż im. Opac. Bened. pod tyt. Nays. Panny Obronicielki, czyniące do r. 4000. liwr. Tu się urodził Jan de Lamay. dl. 16. 31'. 5". sz. 49. 30'. 26". Odkryto niedaleko tego M. w parafii *Aleauin* zabytki Rzymskie, to jest ostatki dawnego M. *Crotatonum*. Policy narodów *Unellow*, których Cezar w swoich komentaryuszach wspomina.

VALOIS, *Vadensis Pagus*, pow. Fr. w Prow. wyspy Fr. z tyt. Xftwa. Graniczy na półn. z Szwecyją, na w. z Szampanią, na połd. z *la Brie*, i wypię Fr. na z. z *Beauvoisie*. Jest to kraj równy, obfitujący w zboża i lasy. Był przyłączony do korony pod Filipem Augustem i dla opatrzenia kilku synow Krolewskich użył. M. S. jest Crespi.

VAL-OMBROSA, *Vallis Ombrosa*, klasztor fl. Włoski w Toskanii w górach Apenninu, o m. 6 od Florencyi. Nal. do Kongre-

gacyi zakonu S. Benedykta, fund. przez S. Gualberta w jedenastym wieku. dl. 29. 18. sz. 43. 46.

VALONA, *Valona*, M. Turcyi Eur. w wyż. Albanii z portem i Arcy-Bisk. Greckim. Weneci dobyli go r. 1690. i porzucili zruynowaną i jego fortyfikacye. Leży nad morzem przy gorach Chimerskich, o m. 22 od Durazzo. dl. 37. 11. sz. 40. 36.

VALPAREISSO, m. w Ameryce, w Chili, portem bardzo uczęszczanym i dobrą fortecą. Leży na brzegu morza połd. w dolinie pod wysoką górą. dl. 305. 20'. 45". sz. połd. 34. 19.

VALRAS, albo VAURAS. m. Fr. w Hr. Wenesyjskim, o m. 4 od *Vaison*.

VALRICHER, Opac. Fr. o m. 5 od Caen, zakonu Cyfterfów, czyni do r. 33 0. liwr.

VALROMEY, *Vallis Romana*, kraina Fr. w Burgy. Ustapiona była Fr. traktatem Lugduńskim r. 1601.

VALS, *Vallum*, m. w pow. Wiyarskim, nad rz. Ardeſche, o m. 5 od Rodanu, i od Aubenas. fl. przez źródła mineralne, które tu w pobliżności znajdują się, a które są zdrowe na kamień i na febre hieustanna.

VALSECRET, Opac. Norbertańskie przy lesie Rutz. Czyni do r. 2200. liwr. Zawł e jest w Bisk. Szwecyjskiego rękach.

VALTELINA, *Vallis Tellina*, Walselina. Gryzoński pow. na gran. Włoskich pod Alpami, przy Hr. Bormio. Jest to wiel. i piękna dolina na wskroś rz. Adda przecznięta. Dzieli się na pięć grodow, z których każdy ma swoją radę i przelozonego, obranych przez całe zgromadzenie. Nie masz stadszego rza u, iak Walseliński i obywatelow więkſze iak tu mających przywileie; ktorzy są bardzo gorliwi katolicy.

VALVA, M. Bisk. w Krol.

Neapolitańskim w Abruzyi bliższej. Bisk. tutejszy jest sufr. Teatyńskiego.

**VALVERDE**, *Vallis Viridis*, M. bogate w Amer. pold. w Peru w Audiencyi Limańskiej z portem nad morzem pold. Pierze swoje imie od doliny całej okrytej winami, w której jest położone. dl. 304. 55. sz. pol. 14.

**VALVERDE**, m. Hiszp. w Etrejadurze na granicy Portug. w dolinie bardzo miłej. Leży o m. 3 od Elwas, 3 od Badaiozy. dl. 11. 22. sz. 38. 36.

**VAN**, b. Aßamar.

**VANDEUVRE**, *Vandopera*, m. Fr. w Szampanii z zamkiem. Oczyszczona Poety Mikołaja Burbona. Leży nad Barfą, o m. 6 od Troyes. dl. 22. 2. sz. 48. 10. ob. Vandevre.

**VANDRILLE**, (S.) dawniej *Fontanelle*, m. Fr. w Normandyi, o m. 1 od Caudebec z Opac. Bened. czyniącym do r. 2200. liwr.

**VANNES**, *Dariorigum, Veneti*, kupieckie, ludne i dawne M. Fr. w niż. Brytanii, z Bisk. którego S. Paternus był pierwszym Bisk. z admiralicyą, komiszyą wodną i leśniczą, iurydykcyą konsularną i portem. Leży w dobrym dla handlu położeniu, o m. 1 od morza, z którym ma komunikacyą przez kanał Marbirhan, o m. 10 od Blavet, 24 od Nantes, 22 od Rennes, 102 od Paryża. dl. 14. 95. 34. sz. 47. 39. 11.

**VANS**, m. Fr. w niż. Langwedocyi, o m. 10 od Viviers.

**VANTEUIL**, m. Fr. w Szampanii, o m. 2 od Epernay.

**VAR**, *Varus*, rz. oddzielająca Fr. od Hr. Niceyńskiego. Zaczyna się w górze Cemeliońskiej pomiędzy Alpami; wpada w morze śródziemne o półmili od Nicei.

**VARALLO**, M. S. doliny Sefiyya, usłapione Krol. Sardyńskiemu od Cesarza r. 1703. Leży o m. 5 od Masserano, 2 od Ugogna.

**VARAMBON**, M. Fr. w Brestse nad Dain, o m. 4 od Bourg z tyt. Margr.

**VARANGUEBEC**, m. w Normandyi, o m. 4 od Carentan.

**VARDARI**, *Axius, Bardarius*, wiel. rz. w Turcyi Eur. w Macedonii. Wychodzi z gór Bułgarskich, przechodzi przez Uskopią i Woly i wpada w Golf Saloński.

**VARDES**, zamek i Margr. o m. 1 od Gournay.

**VARENDE**, (S.) m. Fr. w Piktawii, o m. 3 od Thouars.

**VARENNES**, *Varenna*, m. Fr. w pow. Burbońskim powyżej o m. 6 od Moulins, przyrz. Alier. Drugie tegoż im. m. leży w Szampanii, o m. 4 od Clermont.

**VARENNES**, Opac. Fr. o m. 2 od Chartres, zakonu Cyfster. Czyni do r. 1500. liwr.

**VARETS**, m. Fr. w pow. Lemowiceńskim, o m. 2 od Brives.

**VARILHES**, m. Fr. w pow. Foix nad rz. Ariège między Foix i Pamfers, o m. 2 od jednego i drugiego.

**VARS**, m. Fr. w Saintonge, o m. 2 od Saint-Jean-d'Angeli.

**VARZY**, *Varciacum*, m. Fr. o m. 4 od Clamecy z zamkiem i Kollegiata.

**VASSE**, Margr. w powiecie Mains, o m. 1 od Sillé-le-Guillaume.

**VASSI**, *Vassiacum*, M. Fr. w Szampanii. Jest sł. tym, że dało początek woynom o religią przez rzeź Hugonotow tu uczynioną r. 1562. i że w nim się urodził Izaak Jaquelot. Leży nad Blaise, o m. 4 od Joinville, 7 od Bar-sur-Aube, 46. od Paryża. dl. 22. 34. sz. 48. 30. Tegoż im. m. jest w Normandyi, o m. 4 od Vire.

**VATAN**, *Vatantum*, m. Fr. w Berry, o m. 4 od Yssoudun, w piękney równinie. Jest tu Kollegiata. dl. 19. 25. sz. 47. 5.

**VATEVILLE**, m. Fr. w Nor-



mandyi, o m. 1 od *Caudébec*.

**VAUBECOURT**, m. i Hr. w Lotaryngii, o m. 5 od Baru.

**VAUBONNE**, zamek i Margrab. w Hr. Wenezyńskim, o m. 3 od Carpentras.

**VAUCELLES**, Opac. Bernardyńskie, o m. 2 od Cambrai. Zawarty tu był traktat między Karolem V. i Henrykiem II. r. 1556.

**VAUCLAIR**, Opac. Cyfsterskie, o m. 34 od Laony. Czynn do r. 1500. livr.

**VAUCLUSE**, imię jednego źrózła z najchwaleńszych w Fr. o m. 3 od Awenionn. Sk jest przez miłość Petrarka z piękną Laurą. Rz. Sorgue zięd wychodząca, wpada w Rodan przy Awenionie.

**VAUCOULEURS**, *Vallis Color*, male i dawne M. Fr. w Szampanii w Bassigny, tak nazwane dla swego milego położenia. Był to przedtym pow. posiadany przez Xżat de Joinville. Filip Walezynsz uahył go r. 1335. od Jans de Joinville z przyczyny ważności tego mieysca; a Karol V. przyłączył je na zawsze do Korony r. 1365. zachowując obywatelom wszelakie przywileie dla uslug znakomitych, ktore on i tego przodkowie od nich doznali. Jest tu Kollegiata złożona z jednego Dziekana i dziesięciu Kantoników, klasztor zakonnic zwiaśtowania i przeorstwo. M. to bardzo jest znane przez ową ś. Joannę *d'Arc*, urodzoną we wsi *Dormeny* należącej do tego M. Pan *de L'Isle* oyciec uczonego Geografa tegoż im. i wielu innych ś. ludzi urodziło się w tym mieście. Leży pod pagórkim, o m. 4 na pośd. ku z. od Toul, 5 od Neuf-Chateau, 8 od Nancy, 60 od Paryża. dl. 23. 20. sz. 48. 33. Ostrzelenie z szuyi od *Vauconleurs*, leży *Tusey*, *Tusfacum*, gdzie Krol. Fr. mieli przed tym dom roskoszny i gdzie odprawio się ś. Koncylinm Narodowe nazwane popolicie Zbor Tuffiacki

ale obywatele zowią go *Touzy*. Widzieć się ieszcze daią między *Tusey* i *Vauconleurs* wielkie kamienie, ktore Cesarz Albert i Filip piękny kazali sprowadzić i założyć dla naznaczenia swym państwom gran. gdy w *Vauconleurs* przebywali r. 1290.

**VAUD**, *Vaudum*, kraina Wodzka Szwaycarska, składająca część Kantonu Bernieńskiego, rozciągająca się od jeziora Genewskiego, aż do jeziora Iwerduńskiego i Moratkiego. Jest to najpiękniejszy pow. Szwaycarski. Obywatele iego są mężai, dobrzy żołnierze i do nauk sposobni.

**VAUDABLES**, *Vallis Diaboli*, m. Fr. w Auvergne, o m. 2 od Ifoire, 97 od Paryża.

**VAUDEMONT**, *Vadantmons*, m. i Hr. Fr. w Lotaryngii z zamkiem i Kollegiata. Leży w Lotaryngii w kraju najwyżniejszym w zboże, o m. 6 na pośd. ku w. od Toul, 6 od Nancy. dl. 23. 45. sz. 4. 26.

**VAUDREVANGE**, m. w Lotaryngii nad Sarraz, o m. 6 od Sarbruch. Prawie do szczętu jest zniszczone.

**VAUDREUIL**, wieś z tyt. Margr. w Normandii. o m. 1 od *Pont de l'Arche*.

**VAUGIRARD**, wieś o m. 1 od Paryża, gdzie wody mineralne znawduia się.

**VAUGUYON**, m. Fr. w powiecie Anguleńskim. nad Tardnerrą, o m. 1 na w. od Angulemy, 12 od Limoges na z.

**VAUJOURS**, Baronía w Xieśtwie Andegawy, erygowana na Xśtwo Parośtwą pod tyt. *de l'altiss*. Leży o m. 7 od Baugé na w.

**VAULUISANT**, Opac. Fr. przy *Villeneuve-l'Archeveque*; zakonnu Cyfstersow; czyni dor. 12000. livr.

**VAURY**, (S.) m. Fr. o m. 6 na pośn. ku z. od Limoges, ktore przedtym possessye Angiel. z tej

strony graniczyło.

VAUSSAIS, m. w Piktawii, o m. 3 od Civrai na z.

VAUVERT, m. i Baronia Fr. w Langwedocyi, o m. 4 od Nifines na pośd.

VAUVILLE, m. Fr. w Normandyi, o m. 6 od Vallogne na pośd. ku z. W zamku teteyfzym umari r. 1257. Tomasz Hali pospolicie nazywany Błogosławiony Tomasz de Blivjle.

VAUX, m. Fr. w pow. Beaujolois. o m. 3 od Ville franche na z.

VAUZ, m. Fr. w Delfinacie, o m. 7 od Wjenny na pośd.

VAUX-DE-CERNAY, Opac. Fr. w Dyec. Taryzkiej przy *Chevreuse*, zakonu Cyfter. czyni do r. 7500. liwr.

VAUXEN-ORNOIS, Opac. Fr. o m. 4 od Vancouleurs. Czyni do r. 7000. liwr.

VAUXLA-DOUCE, Opac. regul. Bernard. o m. 4 od Langres na w.

VAUX-LE-VICOMTE, albo VILLARS, piękna włość o m. 1 od Melun.

VAYSSI, Opac. Bernard. o m. 12 od Klermoutu na pośd. ku z.

UBEDA, M. znaczne i ludne miasteczko w Andaluzyi w Krol. Jaenickim, z mocnym zamkiem. Leży w kraju obfitującym w zboże, wino i to wszystko co do życia jest potrzebnego, o m. 2 od Baezy, 23 od Grenady, 63 od Madrytu. dł. 15. 2. sz. 37. 48.

UBERLINGEN, *Uberlinga*, m. wolne i Cesarzkie Niem. w cyr. Szwabskim, nad jeziorem Konstantyńskim, o m. 5 na z. od Pfulendorf, w kraju obfitującym w wino, na wysokiej skale. Handlują obywatelami zbożem, które do Szwajcar potym przewożą. Niedaleko znajdują bardzo zachwalone źródła wody. R. 1770. było uwolnione we Fr. od prawa Kadukowego. dł. 26. 50. sz. 47. 34.

UBIGAU, m. w Cyr. Elekt.

Saskim nad Elstera czarną, o m. 6 na w. od Torgau. Znajduje się w Miśnii nad Elbą, o m. 1 od Drezna, zamek rokoszny tegoż im.

UBY, Pulo Uby, wyspa na morzu Indyjskim o m. 40. na z. od Pulo Condor, przy uyciu odnogi Siamskiej. Ma m. 8 dokoła. Lasy wiel. i woda dobra, co rzadko tu jest, znajdują się na tej wyspie. dł. 122. 15. sz. 8. 15.

UCHANIE, m. w Woi. Wołyńskim.

UCHT, ob. Alaut.

UCIENIEN, *Ucienca*, wiel. M. Chińskie przy jeziorze Poyang i rz. Kau, w Prow. Nauquin. Handluje naybardziej porcellaną.

UCIN, *Ucinum*, M. Chińskie w Prow. Xantung nad rz. Guoi, w równinie. Dobremi otoczone jest murami. W okolicach teteyfzych walna stoczona była potyczka między Chińczykami i Tatarami.

UCKERMUNDA, M. w Pomeranii bliż. w Xstwie Stetyńskim. Leży w dobrym dla handlu położeniu, w miasteczku tym, gdzie Ucker w wielki Golf wpada, o m. 6 od Anklam na pośd. ku w.

UDALRIK, i Afra, (S.) Opac. Bened. w M. Augsburgu. Opat jest Kapelanem Cesarzskim, ma głos i miasteczko na feymach Rzeszy Niemieckiej i liczy się pomiędzy Pralatami Reńskimi.

\*UDENHEIM, ob. Philipsburg.

UDIN, *Urina*, piękne i znaczne M. Włoskie w Rzeplcey Wenecyckiej stol. pow. Forciulieńskiego, z pięknym zamkiem i bisk. erygowanym r. 1751. po zniśnieniu Patriarchatu Akwileyskiego. Tu się urodził Leander Matthey i Jan z Udinu. Leży w piękney i wiel. równinie, nad rz. Tagliamentą i Lisonso, o m. 8 od Gorycy, 22 na pośd. ku w. od Wenecyi, 3 od *Ciudad de Friuli*. dł. 30. 48. sz. 46. 12.

VEERE, ob. Tercera.

**VEGLIA**, *Vegia*, wyspa na Golfie Weneckim przy brzegu Morlackim, na w. Cherfo. Ma m. 8 dl. a 3 sz. Jest to najludniejsza i najpiękniejsza wyspa w tych stronach. Wytaie wino, jedwab i konie acz małe, lecz bardzo zachwalone. M. S. ony i jedynym jest *Veglia*. Ma Bisk. i zamek. Leży nad morzem na pagórku, o m. 7 od Arby, 44 od Wenecyi. dl. 32. 28. sz. 45. 10.

**VEIGNOLS**, m. w pow. Limosin, o m. 5 od Brives.

**VELLANA**, *ad fines* albo *Fines*, M. Wło. w Piemencie w Margrab. Suzańskim przy Doris, o m. 6 od Turynu, 7 od Suzy, 5 na północ od Pigneroli. Śl. jest przez batalią, którą tu wygrali Fr. na Piemontczykach r. 1630. dl. 24. 59. sz. 44. 57.

**VEIROS**, m. w Portug. w Alentejo nad rz. Anhalura, o m. 7 od Elyas, na półn. ku z.

**VEISBADE**, ob. Wisbad.

**VEISNER**, ob. Fischwegue.

**VELAY**, *Velami*, kraina Fr. w Prow. Langwedeccy graniczy na półn. z pow. Forez na z. z Alwernią, na pold. z pow. Gevaudan, na w. z Wivareńskim. Grunt ma górzysty, ktorego góry okryte są śniegiem przez większą część roku i z wielu znakow ukazują, iż przedtym ogień wybuchały. Obfitnie w bydło.

**VELEZ-DE-GOMERE**, M. Afryk. w Krol. Fezańskim w Prow. Eris, z portem i pięknym zamkiem, w którym rezyduje Wielkorządca. Leży między dwoma górami na brzegach morza Śroczinnego, o m. 40 od Malagi. dl. 13. 35. sz. 35.

**VELEZ-MALAGA**, *Hexi*, M. Hiszp. w Krol. Grenady z zamkiem. Leży w chłobney równinie, przy morzu, o m. 5 od Malagi, 21 od Grenady. dl. 13. 54. sz. 36. 28.

**VELLETRI**, *Velitra*, dawne i piękne M. Wło. w Kampanii Rzymskiej. Tu rezyduje Bisk.

Ostyeński, ktorego pałac jest bardzo wspaniały. Widzieć się jeszcze dawne w *Velletri* piękny plac ozdobiony przepysznyemi fontannami, stoczona przy tym M. była batalia między Austr. i Hiszp. r. 1744. Leży na pagórku, o m. 5 od morza, 9 od Rzymu, 3 od Albano, 4 od Segui. dl. 30. 27. sz. 41. 42.

**VELSBILLICH**, *Velsbitticum*, m. Niem. o m. 2 od Treviru nad Mozella.

**VENAFRO**, *Venafrum*, Wenafro, M. Wło. w Krol. Neapolitańskim w ziemi Latorze, z dawnym Bisk. sufr. Kapuńskiego i tyt. Xśwa. Leży nad Wolturną, o m. 11 na półn. ku z. od Kapuy, 17 na półn. od Neapolu. dl. 31. 45. sz. 41. 32.

**VENAÏSSIN**, Hr. Wenesyńskie, *Vindascensis Comitatus*, położone jest między Prowancyą, Delfinatem, rz. Durance i Rodanem. Filip Suroły Krol Fr. uśląpił go Papieżowi Grzegorzowi X. r. 1273 i odtąd zawsze do Papieżow należy.

**VENANT**, (S.) *Santini Venantius*, M. Fr. w Artezyi na granicy Flandryi. Obrona 1690 należała na zalewie rz. Robeck i Garbeck. Leży o m. 2 od Aire, 11 od Dunkerki, 9 od Arras. dl. 20. 14. sz. 50. 38.

**VENASQUE**, *Venasca*, Wenaska, M. Hiszp. w Krol. Arragońskim, o m. 26 na pold. ku w. od Balbasro, w dolinie nad rz. Eliberą. Grunta okoliczne tego M. wydają wyborne wina, a rz. pod nim płynąca zachwalone pstrągi.

**VENASQUE**, m. ktore dawno swe imie Hr. Wenesyńskiemu. Leży o m. 1 od Carpentras.

**VENCE**, *Vintum*, dawne M. Fr. w Prowancyi z Bisk. sufr. Embrouńskiego, ktorego S. Kuzebinski żyjący r. 374. mianowany jest za pierwszego Bisk. Leży o m. 3 od morza na granicy Piemontu, o m. 3 na półn. od Antibes, 3 od Grassy.

25 od Embrun, 173 od Paryża. dł. 24. 47'. 28". sz. 43. 43'. 16".

**VENCHEU**, *Venchem*, wiel. piękne M. Chińskie w Prow. Chekang, z portem uformowanym od rz. Junkia, przy iej uysciu. Ma 5 M. pod swą dependencyą. dł. 120. 40. sz. 27. 38.

**VENDEUVRES**, *Vendopera*, m. Fr. w Piktawii, o m. 3 od Poitiers. ob. Vandoeuvre.

**VENDEE**, rz. Fr. wpadająca w Seure, o m. 2 od Marans. Zaczyna bydź splawną od *Fontenay-le-Comté*.

**VENDOME**, *Vendocinum*, Wandom, M. znaczne Fr. w pow. Beauce, stol. pow. *Vendomois*, z grodem, Kollegium i Opac. Bened. pod im. S. Trojcy czyniącym dor. 12000. liwr. St. jest przez relikwią S. Łzy, którą Chrystus Pan skropił Łazarza, zachowaną w naczyniu żadnego niemającym otwarcia, które jest zamknięte w skrzynce złotej; st. jest tudzież tym, iż Henryk W. posiadający go jako Xie Wandomski wstąpił na tron Fr. w Kollegiacie tutejszey S. Jerzego, kilku leży Krolow Fr. Kalwini dobyli go r. 1562. Oświadczyło się potem za ligą, ale Henryk IV. dobył go r. 1586. Leży na prawym brzegu Ligiery, o m. 12 od Tours, 7 od Blois, 15 od Orleanu na pośd. ku z. 38 od Paryża. dł. 18. 43'. 28". sz. 47. 47'. 29".

Xstwo Wandomskie graniczy na pośn. z pow. *Dunois*, na w. z *Blaisois*, na pośd. z Turonią i Hrab. *Maine* na z. Podostatkiem obfituje w to wszystko, co tylko do życia służy.

**VENDRES**, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 3 od Beziers na pośd.

**VENERIE-ROYALE**, piękny dom roskolzny Krola Sardyńskiego, o m. 1 od Turynu, między rz. Po, Sturą i Dorią leżący. Fr. zrabowali go i spalili po części r. 1693. dł. 25. 15. sz. 45. 57.

**VENES-ET-CHEFONS**, m. w Langwedocyi, o m. 3 od Castres.

**VEÑEZUELA**, *Venetola*, Wenezuela, Prow. w Amer. pośd. z Bisk. nad Golfem tegoż im. długi na m. 20 graniczy na pośn. z morzem pośn. na pośd. z nową Grenadą, na w. z Prow Rio de-la-Hacha, na z. z Prow. Kumańską. Kray ten obfituje w zboża i pastwiśca. Często tu dwa razy do roku żniwo zbierają. Miny złote nie są tu rzadkie. Naj. do Hiszp. M. S. oney jest *Maracaibo*.

**VENSEONS**, m. w Normandyi, o m. 2 od Mortain.

**VENISSIEU**, m. Fr. w Delphinacie, o m. 2 od Lionu.

**VENLO**, *Ventoa*, Wenlo, M. obronne w Niderlandzie, w Gieldryi, w pow. Ruremondskim. Było to niegdyś M. Auzeatyckie, ale chwyciwszy się strony przeciwey Karolowi V. od niego było wzięte r. 1543. Związkowi zdobyli go na Hiszp. r. 1568. Lecz od Xcia Parmy było odebrane r. 1686. Xiążę Maurycyusz musiał odstąpić od oblężenia tego M. r. 1606. Ale Xiążę *d'Orange* je wziął r. 1632. Gdy Kardynał Infant znowu je dobył 1637. zostawało w ręku Hiszp. aż do r. 1703. którego woyska Albantow odebrały go dla stanow Holl. W tym to M. pierwszy raz bomb używać poczęto. Tu się urodził Robert Goltzius. Leży nad Mozą, na ktorej z jedney strony jest port dobry, a z drugiey zamek mocny, niemało służyący do obrony M. o m. 6 od Ruremundy, 4 od Geldryi, 14 od Juliaku. dł. 23. 40. sz. 51. 25.

**VENOSA**, *Venusia*, dawne M. Włot. w Krol. Neapolitańskim w Bazylikacie, z Bisk. suffr. Acerenzańskiego. Oyczyzną jest Horacego. Leży w rowninie żyzney pod Apenninom nad rz. o m. 5 od Acerenzy, 37 od Neapolu. dł. 33. 32. sz. 40. 58.

**VENTADOUR**, *Ventadorum*,

zamek Fr. w pow. Limosin, o m. 5 od Tullés, z tyt. Xiśwa Parostwa erygowanego r. 1589.

VENTEROL-ET-NOVEZAN, m. w Delfinacie, o m. 1 od Nyons.

VERA, *Virgi*, dawne M. Hiszpańskie w Krol. Grenady na granicy Krol. Murcyi z Bisk. suffr. Grenadskiego i portem. Leży nad morzem, o m. 14 od Almeryi, 22 od Kartageny. dl. 16. 22. sz. 36. 42.

VERA-CRUZ, *Vera-Cruz*, M. Amer. połn. w nowey Hiszp. z dobrym portem na odnodze Meksykańskiej, przy wyspie S. Jana d'Ulva, o m. 90 od Meksyku. Wolańtaryusze Franc. złupili je r. 1683 dl. 25. sz. 19. 10.

VERAGUA, Weragwa, Prowin. Amer. w nowey Hiszp. graniczy na w. z Prow. *Colla-Rica*, na w. z Prow. Panamską; na połn. z morzem połn. a na pold. z morzem pold. Ma m. 50 dl. a 24 sz. Kray to jest górzysty i winny złote obfity. Krzyżtof Kolombus odkrył go r. 1502. M. S. iego jest *Conception*.

VERA-PAZ, *Vera-pax*, Prowincya Amer. w nowey Hiszp. graniczy na połn. z Yukatanem, na w. z Prow. Honduras i Prow. Gwatemalą, na pold. z Prow. *Sonouisco*, na z. z Chiapą. Ma m. 35 dl. i tyleż sz. Kray ten jest napelniony bardzo przepaścistemi górami i gęstemi lasami, tudzież licznemi rz.

VERBERIE, *Verimbria*, albo *Vermbria*, Werbrya, dawne m. w wyspie Fr. w Xiświe Walezji, o m. 3 od Compiègne nad rz. *Oise*. Pięć tu odprawiało się Soborow. Oyczyzną jest Kardynała Aureolus. Niedaleko ztąd wody mineralne zuaydują się.

VERCELL, *Vercellia*, Wercella, dawne, piękne, mocne i znaczne M. i pow. Wło. w Piemencie z Bisk. suffr. Mediolańskiego. Ratusz, pałac Gubernatorski i szpi-

tal są przepyszne gmachy. Fr. byli go r. 1704. ale Alanci obrali je r. 1705. Urodził się tu Redemptus Barunzano. Leży przy zbiegu rz. Sella i Cerva, o m. od Kazalu, 14 od Turynu, 14 od Mediolanu. dl. 23. 49. sz. 45. 3.

VERDEN, ob. Verdun.

VERDUN, *Verdunum*, Werdun, dawne, obrotne, inuże znaczne M. Fr. stol. pow. Werdunskiego, z Bisk. suffr. Trewirskiego, którego Bisk. bierze tyt. Hr. Werdunskiego i Xcia Państwa Rzymskiego, z Opac. pod tyt. S. *Marthe*, i Kongregacyą, tegoż im. reżo dochody przyłączone są do Bisk. ma też Cytadellę. Fortyfikacye tuteysze są Kawalera *de Tilly* i Marszałka *Vauban*. Było przedtym wolne i Cesarzkie. Urodził się tu Jan Richard i Pan *Dzieli* się na wyż. niż. i nowe. Jest to miejsce wielkiej wagi tycze weyscia z tey strony Szampanii. Leży nad Mozą, rago dzieli na dwoje, o m. 17 od Luxemburga, 13 od Meizu, 12 od Nancy, 22 od Rheims, 60 od Paryża. dl. 22. 2. sz. 49. 9. Pow. Werdunski graniczy z Szampanią z strony wsch. z innych stron otoczony jest Lotaryngią.

VERDUN, *Viridunum*, m. Fr. w Burgundyi przy zbiegu rz. Doux i Saone, z tyt. Hr. o m. 3 od Chalons i Beaune. Gen. Galasgo spalił r. 1636. Zaczyna tu się odprawiać iarmark 29. Października trwający dni piętnaście. dl. 21. 32. sz. 46. 52. Drugie jest tegoż im. m. nad Garonna, o m. 6 od Tulussy. dl. 18. 55. sz. 43. 54.

VERET, dom rokoszny przy zbiegu rz. Chere i Garumny, nad Xcia d'Aiguillon.

VERFEUIL, *Viride Fontaine*, m. Fr. w wyż. Langwedocyi, o m. 5 od Tulussy na w.

VERGY, o m. 1 od Nuits. w Burgundyi. Miejsce to dało im. domowi Fr. *de Vergy*.

VERINNES, m. Fr. w pow. *Amiens*, o m. 4 od Rochelle.

VERINGEN, *Veringa*, Hr. w Xstwie Hohen-Zollern, o m. 2 od Dmain. Nal. do Xżąt Hohen-Zollernskich. Przednieyłym iego m. jest Alckaufen.

VERMAND, *Castrum Virmandis*, a nie *Augusta Viromandorum*, inaczey *Saint Quintin*; był to dawniey oboz czyli siedlisko Rzymkie, w którym założono wioskę i Opac. Norbertańskie czyniące do r. 6000. liwr. To m. leży w Pikardyi, o m. 2 od *Saint Quintin*.

VERMANDOIS, *Virmanduensis pagus*, albo *Virmendisus*, pow. Wermandzki we Fr. w Pikardyi z tyt. Hr. Graniczy na półn z Kambręzią, na w. z Thierachią, na pold. z Noyoneńskim pow. na z. z Santerą. Obsituie w zboże i len przedni. Hr. to było przyłączone do Korony przez Filipa Augusta r. 1191.

VERMANTON, m. Fr. w Burgundyi w pow. *Auxerrois*, nad rz. *Cure*, o m. 4 od Auxerre. dl. 21. 18. sz. 47. 41.

VERMELAND, *Vermelandia*, Wermelandya, Prow. Szwedzka, graniczy na półn. z Dalekarią, na w. z Westmanią i Nerycyą, na pold. z iez. Wener, na z. z Norwegią. Ma m. 40. dl. 20. sz. 10. Kray ten pełny jest bagnow i iez. M. 9. onego jest Philipstad.

VERNEIL, m. Fr. w Xstwie Andegawieńskim, o m. 8 od Fleche. na pold. ku w.

VERNET, źrzodło wody mineralney laxującey, o m. 1 od Mont-Or. Drugie tegoż im. leży w Rusillonie.

VERNEUIL, *Vernolium*, m. Fr. w Normandyi w dyec. *Evreux*, na granicy Perche, fl. przez batalią tu stoczoną r. 1424. Tu wyprawia dobre skórki do oprawy xiążek. Leży nad rz. *Aure*, o m. 9 od pold. ku z. od *Evreux*, 20 od

Rotomagu, 26 od Paryża. dl. 18. 35'. 20". sz. 48. 44'. 21". Drugie tegoż im. m. leży w pow. Burbońskim, o m. 6 od Moulins, a 1. od Allierey. dl. 20. 50. sz. 46. 18.

VERNEUIL, m. Fr. nad rz. *Oise*, o m. 1 od Senlis, z pięknym zamkiem erygowanym na Xstwo Parostwo r. 1651. z przyczyny syna, ktorego Henryk IV. miał z *Damy d'Entragues*, a ktorego zrobił Margr. *de Verneuil*. Przeszło teraz w ręce Xżąt Kondeuszow.

VERNEUIL, m. Fr. o m. 2 od Limoges.

VERNIE, m. niedaleko Mans z pięknym zamkiem i włościami nal. do familii *de Tefse*.

VERNON, *Vernonium*, piękne M. ludne i dosyć znaczne Fr. w Normandyi w dyec. *Ebroiceńskiey* z dawnym zamkiem i fortecą na końcu mostu będącego na Sekwanie, na lewym brzegu, ktorey Vernon jest położone, o m. 11 od Rotomagu, 7 od *Evroux*, 17 od Paryża. Sobor narodowy tu się odprawil r. 754. dl. 19. 7. sz. 40. 6.

VERNON, *Vernotum*, imie dwóch m. Fr. jednego w pow. *Touraine*, z tyt. Baronii, drugiego w Piktawii, o m. 4 od Poitiers na pold.

VERNUCE, Opac. Fr. zakonu S. Augustyna; czyniące do r. 3300. liwr. Leży o m. 2 od *Valencay*.

VEROLI, *Verulae*, dawne M. Wlo. w Kampanii Rzymskiej z Bisk. sufr. Papieża. Leży nad rz. *Coisa*, pod Apenninem, o m. 19 na pold. ku z. od Rzymu, 10 od *Teraciny*. dl. 30. 56. sz. 41. 41.

VERON, m. Fr. o m. 1 od Sens. Jest blisko tego m. źrzodło, ktorego wody obracają to wszystko w kamień, co w nie jest wrzucone.

VERONA, Werona, wiel. dawne, mocne i fl. M. Wlo. w Rzepltey Weneckiey stol. pow. Werońskiego z Bisk. sufr. Udy-

skiego, z trzema zamkami i Akademią uczonych pod tyt. *Gli Philharmonici*. Widzieć się tu daia niektóre zabytki starożytności, a między innymi jest Amfiteatr: Ratusz tutejszy jest to gmach bardzo wspaniały. Werona jest oczyzną Katula, Witruwiusza, Pliniusza starego, Frakastora, Onufrego Pawła Weroneza, Franciszka Blanchini, Scypiona Matley, &c. Leży w bardzo nylim położeniu nad Adigą, która przezeń przechodzi i na której trzy piękne znajdują się mosty, o m. 7 od Mantuy na połu. ku w. 16 od Trydentu, 14 od Bressyi, 25 od Wenecyi. dl. 28. 32. sz. 45. 26. Graniczy na połu. pow. Weronezki z Trydentynem, na w. z Wincentynem i Paduanem, na pold. z Mantuanem, na z. z Bressanem powiatami. Ma dl. m. 14. sz. 11. Jest to krajieden z najżywniejszych z całych Włoch. Obfituje w zboże, wina, owoce, oliwe, bydło &c.

**VERPILIFRE**, m. w Delfinacie, o m. 5 od Wienny na połu. ku w.

**VERSAILLES**, *Verfalia*, Wersal, M. w wyspie Fr. o m. 4 od Paryża z grodem Krol. M. to, które przedtym małą tylko było wioską, odtąd bl. się stało, jak Ludwik XIV. w nim wystawił wspaniały zamek, w którym Krolowie Fran. teraz pospolicie przemieszkiwaią. Gmachy, ogrody przyozdobione liczbą nieprzeliczoną połagów udziałanych od nayprzedniejszych rzeźbiarzow, fontanny, źródzia, słowem, wszystko tu jest godne naywiększego podziwienia. Wielka galerja za naypiękniejszą sztukę na świecie w tym gatunku poczytana być może; kaplica nie mniej zadziwia umysł. Ogrody, licząc z niemi i zwierzyniec, zabieraią na 2. blisko mile gruntu otoczonego murem. Trzy wielkie do Wersalu prowadzą gościńce, jeden idzie z Paryża, drugi z *Seaux*, a trzeci z

*Saint Cloud*. dl. 29. 47. 10. 48. 48. 18.

**VERSCHOTURA**, m. obronne na z. Krol. Kazanckiego. W okolicach jego jest góra, w której nayduie się kamień z którego chłopci tamteyli robią płótno nigdy nie trawiające się wot ogniem, a cieńsze nad Pirenejskie.

**VERSILLAC**, *Verfiliacum*, m. Fr. w pow. Berry.

**VERSINE**, zamek wystawiony przez Henryka II. dla *la Saze*, przy Verneuil nad Oise.

**VERSOY**, wieś Fr. w pow. Gex przy uściu małej rz. nad jez. Genewenskim. R. 1768. zaczęto opadać od tego m. robić port, gdzieby towary przywożone albo wożone z Francyi były na portu składane, aby tego nie czynić w Genewie, która cnych dotąd była składem. Kanał różniety od rz. płynący pod starym Verfoy miał formować ten port, ale dotąd nie niemaż procz gruntow od Krola wyznaczonych na niego i drogi prowadzącej do m. Ferray, które ztąd na m. 2 jest oddalione. Verfoy leży o m. 2 od Gex, 2 od Genewy.

**VERTAISON**, m. Fr. w pow. wiecie *Auvergne*, z Kapitułą.

**VERTEUIL**, Opac. Augustyańskie, o m. 1 od Gironde, 3 strony morza, czyni do r. 6500 liwr.

**VERTEUIL**, m. Fr. w pow. Agenois, o m. 2 od Tonneins.

**VERTEUIL**, m. Fr. w Angulemskim pow. nad Charente, o m. 1 od Russeku, 2 od Maule. Tu grzebia się *Xzeta de Rochefaucault*.

**VERTUS**, *Vertudum*, M. Fr. w Szampanii z tyt. Hr. i dwoma Opac. jednym męzkim Augustyańskim pod tyt. Nayś. P. czyniącym do r. 3800. liwr. i drugim Benedyktynow., pod tyt. S. Salwadora czyniącym do r. 2000. liwr. Leży w równinie pod górą, na której

wyśm  
Chalo  
ryża.  
V  
Pien  
prze  
gd  
szczy  
Krol  
na p  
fale  
wz  
sz.  
V  
w W  
w  
o m  
bry  
V  
wen  
Ser  
ll.  
wa  
IV.  
H  
od  
50  
v  
mo  
z t  
N.  
W  
na  
le  
di  
F  
m  
n  
6  
v  
r  
:  
:  
1

wysmienite rosna wina, o m. 6 od Chalons, 10 od Rheims, 31 od Paryża. dl. 58. 54'. 27". ob. N. Dame. VERUE, *Verua*, M. Wio. w Piemencie w Hr. Alti. Miane było przelutym za niedobycie, a ler. 1705. gdy go dobyli Fr. wszystkie zniszczyli fortyfikacye. Powrócilo do Krola Sardynskiego r. 1706. Leży na pagórku przy Po, między Kalem i Turynem, o m. 7 od pierwszego, 8 od drugiego. dl. 25. 41. sz. 33. 3.

VERVIC, ob. Werwick.

VERVIERS, Werwier, m. w Westfalii, w Diek. Leodyjskim w Margr. *Franchimont*, nad Weslą o m. 2 od Limburga. Pigkne tu fabryki sukienne znajduja się.

VERVINS, *Verbinum*, Werwen, m. Fr. w wyż. Pikardyi nad Serią, z tyt. Kasztelanii i Margr. II. jest przez traktat pokoju tu zawarty r. 1598. między Henrykiem IV. Krol. Fr. i Filipem II. Krol. Hiszp. Leży o m. 5 od Guise, a 42 od Paryża. dl. 21. 34'. 32". sz. 49. 50'. 6".

VERZAT, m. Fr. w pow. Lemowicenskim, o m. 3 od Limoges z tyt. Hr.

VES, *Vada Viria*, brody s. w Normandyi przy uściu Wiry. Wiel. Wé, We S. Klementa, jest szer. na m. 2. a mały Vé między *Isigny* i *Aufille*, ma tylko sz. ćwieć mili, lecz jest daleko niebezpieczniejszy dla nieślących piaskow.

VESELISE, *Veseliacum*, m. Fr. w Lotaryngii, stol. Hr. Vandemont z Przeorstwem. Leży nad rz. Brenon, o m. 6 od Nancy, 65 od Paryża. dl. 23. 45. sz. 48. 26.

VESLI, *Viduliacum*, m. Fr. w pow. Swessiońskim, w wyspie Fr. nad Aline, o m. 4 od Soisson. dl. 27. 15. sz. 49. 25.

VE SOUL, *Vesullum*, M. znaczne dosyć, Fr. w Franche-Comté w Grodzie Amont z Kollegium. Leży pod górą nazwaną *Motte de Vesoul*, przy rz. Durgeon, o m.

9 od Besançon, 2 od Saony, 15 od Montbelliard, 80. od Paryża. dl. 23. 49'. 39". sz. 47. 47'. 0".

VESPRIN, alb. WEISBRUN. *Vesprinum*, Hr. i M. Inthe w niż. Wegrach z zamkiem i Bisk. iusfr. Strygońskiego, którego Bisk. jest Kanclerzem Krolowy Węgierskich i ma prawo onych Koronowania. Hr. Tekeli dobył go r. 1683, ale Hr. Mercy odebrał je tegoż r. fortyfikacye zaś były zruynowane r. 1701. Leży nad iez. Balaton i rz. Saruizą, o m. 20 od Strygonia, 5 od Alba-Regalis, 18 od Budy, 33 od Wiednia. dl. 26. 2. sz. 47. 14.

VETERES, narody Afr. w Gwinei na brzegu złotym. Maia na półn. Compasow i Krol. Gomery; w Issini i przyladek Apollonia na w. morza na pośd. Qwakwasow na z. Maia swe chaty stawiane na palach wzdluz pewney rz. przez ich kray przechodzący, Bardzo dobrze znają się na wodzie i są nayprzednieyszy rybacy.

VEVAY, *Vibiscus*, grodi piękne m. Szwajcarskie w kraju Romand w Kantonie Berneńskim. Leży w bardzo miłym położeniu nad iez. Geneweskim, o m. 15 od Berny. dl. 24. 46. sz. 46. 30.

VEUDRE, m. Fr. w pow. Burbońskim, o m. 2 od Moulins, nad Allierą.

VEULES, m. Fr. z małym portem morskim, o m. 4 od Dieppu.

VEXIN, *Pagus Velocassinus*, kray Fr. z tyt. Hr. biorący swoje imie od dawnych tutejszych obywatelow Velokassow. Dzielą go na Vexyn Fr. i Vexyn Norm. Obie te części oddzielone są od siebie rz. Epre. Kray ten jest bardzo żyzny ofobliwie Vexyn Norm. M. S. pow. Fr. jest Pontoise, a Norm. Gisors.

VEYNES, m. Fr. w Delfinacie, o m. 4 od Gap.

VEZELAY, *Viceliacum*, M. Fr. w pow. Niwerneńskim, w diec. Autun z Opac. sekularyzowanym



czyniącym do r. 20000. liwr. Odprawił się tu Sobór r. 1146. Jest oyczyzną św. Teodora Beze. Kalwiniści, w których mocy było to M. r. 1571. przymusili Sensaka do odstąpienia o i obłożenia onego. Znajdują się wody mineralne i źródło sol wydające. Leży za górą przy rz. Cure, o m. 8 od Auxerre, 23 od Nevers, 16 od Autun, 47 od Paryża. dł. 11. 24'. 55". sz. 47. 28.

VEZENOBRE, m. Fr. o m. 2 od Alais.

VEZÈRE, rz. zaczynająca się w Auvergne. Zaczyna być splawną od Terrassony, o m. 3 od Brives, a wpada w Dordogne u Limenille.

VEZINES, m. Fr. o m. 1 od Tonnerre.

VEZINS, m. Fr. w Xstwie Andegawy z zamkiem.

VESUVIUS, Wezuwiusz, góra Włoska w Krol. Neapolitańskim w Laworze, św. przez swe wybuchające ognie. Liczą dwadzieścia cztery erupcy i tego Wulkanu; od pierwszej r. 29 aż do r. 1754. która dotąd trwa jeszcze. Wokolicach tej góry zbierają wina św. *Lachrima Christi* zwane.

UFFINGEN, ob. Offenheim.

UFLEN, piękne M. w Westfalii, w Hr. Lippe-Deimold. Nie daleko stąd piękne żupy solne znajdują się. Leży o m. 3 od Lemgowii.

UGENTO, *Ugentum*, m. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Terze, z Bisk. suffr. Otrantkiego, o m. 5 od Gallipoli, a 8 od Otranto. dł. 35. 53. sz. 40. 12.

UGOGZ, *Ugoza*, zamek i Hr. w wyż. Węgrzech nad małą rz. wpadającą w Tyssę, o m. 20 od Zatmaru. dł. 41. 30. sz. 48. 28.

UGOGNA, m. w Medyolanie w Hr. Anghiera nal. do Krola Sardyńskiego.

VIADANA, m. Wło. w Xięstwie Mantuańskim nad Po, o m. 7 od Bressy. dł. 28. 1. sz. 44. 46.

VIANA, Xstwo i m. Hiszp. w Nawarze, ktorvin starfi predtym synowie Krol. Nawarry tytułowali się. Leży na lewym brzegu Ebru, o m. 8 od Kalahory, 13 od PamPELLUNY. dł. 15. 23. sz. 47. 30.

VIANA, m. Portug. w Alentejo z dobrym zamkiem. Leży nad Exarammą, o m. 4 od Ewory.

VIANA-DE-FOS-DE-LIMA, M. obronne i znaczný port w Prow. Entre-Minho é Duero, z dobrym portem i mocną cytađellą. Leży przy uściu rz. Limy, o m. 3 od Caminha, 6 od Bragi. dł. 9. 13. sz. 41. 34.

VIANDEN, *Vianna*, M. i Hr. w Luxemburgu z zamkiem na górze nieprzystępney. Leży nad Urą, o m. 6 od Luxemburga, 9 od Trewiru. dł. 23. 48. sz. 49. 50.

VIANE, *Viana*, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 5 od Castres, na granicy Rouergue nad rz. Agout.

VIANE, *Viana*, M. w Niderlandzie, w Hollandyi nad Leką, o m. 3 od Utrechtu, z zamkiem wspaniałym. Fund. było r. 1290. Fr. dobyli go r. 1673. i zburzyli wcyfkie fortyfikacye. dł. 22. 33. sz. 52. 2.

VIAREGIO, mały port w Rzepltey Luceńskiej, o m. 3 od Luki.

VIAS, m. Fr. w Langwedocyi o m. 2 od Agdy.

VIBRAIS, *Vicus Braia*, m. Fr. w Maine nad rz. Brais, o m. 4 od Ferté-Bernard z tyt. Margr.

VIC, *Vicus*, m. Fr. w pow. Messin nad rz. Seille, o m. 5 od Nancy, 1 od Marialu, 79 od Paryża. dł. 24. 12'. 48". sz. 48. 47', 23".

VIC, albo VICH, Viens, M. Hiszp. w Katalonii z dawnym Biskup. suffr. Tarragońskiego. To M. chwyciwszy się strony Arcy-Xcia było prawie do szczytu zniszczone. Leży w równinie bardzo żyzney nad małą rz. wpadającą w Terę, o m. 12 od Gironny, 11 od Barcelony.

ny, 106 od Madrytu. dł. 19. 54. sz. 41. 52.

VIC, m. w pow. Lomagne, o m. 6 od Lectoure.

VIC, m. Fr. w Hr. Bigorreftkim nad Adurą, o m. 4 od Tarbes. 5 od Limoges.

VIC-DE-SOS, ob. Sos.

VIC-EN-CARLADES, *Vicus ad Ceram*, wiel. m. Fr. w Arwernii, o m. 1 od Aurilaku nad Cerą, w Hr. Carlades. Sl. iewi przez wody, które w pobliżkości onego znajdują się, a które są zdrowe na obstrukeye i pomocne do spędzenia kamienia.

VICENZA, *Vicentia*, Wicencya, wiel. obron. kwitnące i jedno z najdawniejszych M. Włó. w Rzepltey Weneckiey, stoł. pow. Wicentyńsz Bisk. suffr. Udyńskiego i Akademią ludzi uczonych. Widzieć się tu daie liczba wiekła pięknych kościołow, przepysznych pałacow i obfzernych placow. Jest oyczyną S. Kaletana, Jędrzeia Palladio i Antoniego Godis. Leży w równinie obfitującey we wszystko, nad rz. Bachigliorno i Retoną, o m. 8 od Padwy, 10 od Werony, 15 od Wenecyi, 94 od Rzymu. dł. 29. 8. sz. 45. 32.

Wicentyński pow. graniczy na poln. z Trydentinem i Feltrinem, na w. z. Trewizańskim i Padewskim, na pośd. z Padewskim, na z. z Weroneńskim powiatami. Ma dł. m. 14. sz. 11. Jest kray ieden z najmilfzych, najżyźnieyfzych. Liczą w nim na 160000. dufz. Wydzie wyśnienite wina, liczbę nieprzeliczoną morwów, które służą do żywienia niezmierney wielości iedwabnikow. Znajdują się tuminy śrebrne i żelazne i glazy kamienne tak piękne, iak marmarowe. Wicentczykowie mają umyśl żywy; są mężni, grzeczni, zdolni do kunsztow i nauk, ale bardziey mściwi, niż inni Włosi, zkąd też wyszło przyślowie: *Guardati d'un Vicento affaffino, d'un Veronese senza proposito, et d'un Padoano in soperchio.*

Tom III.

VIC-FESENSAC, *Fidentia*, m. Fr. o m. 6 od Auch, w niż. Armaguac nad Douze. Dało im. Hr. Fezenzackiemu.

VICHI, *Vichium*, m. Fr. w pow. Burbońskim na prawym brzegu Allieru, fl. przez wody mineralne, które tu w pobliżkości się znajdują. Leży o m. 6 od Gannaty, 15 od Moulins, 72 od Paryża. dł. 21. 7. sz. 46.

VIC-LE-COMTE, *Ficus Comitis*, m. Fr. w niż. Arwernii przy Ifoire. Jest tu pałac wktorym rezydowali dawniey Hr. Arwerniocy; a o pół milj od m. znajdują się wody zdrowe na kamień. Tu się urodził Jan Balsaison. Leży o m. 6 na pośd. ku w. od Clermont, 92 od Paryża. dł. 20. 58. sz. 45. 33.

VICO-AQUENSE, albo *Vico-di-Sorrento*, *Vicus Aquensis*, m. Włó. w Krol. Neapolitańskim, w ziemi Laworze, pr. v morzu, z Bisk. suffr. Sorazeńskiego. Fund. było przez Karola II. Krol. Neapolitańskiego na rozwalinach M. Equa. Trzęsienie ziemi do szczętu je prawie zniszczyło r. 1694.

VICOIGNE, Opac. regularne Norbertańskie, o m. 1 od Valencienues.

VICQ, m. Fr. w pow. Berry o m. 4 od Blanc.

VIC-SUR-AINE, m. Fr. nad rz. Aine między Sois a i Compiègne, o m. 4 od pierwszego i drugiego,

VICTOIRE, (S.) *Santa Victoria*, m. Fr. w Gwinci w Agenfikim pow. Tegoż im. Opac. przy Senlis zakonu S. Aug. czyni do r. 14000. liwr. Inne w Marsylii zakonu S. Bened. Było sekularyzowane r. 1739. Kanonicy uteyfi powinni być szlachtą. Czyni do r. 33000. liwr.

VICTOR-EN-CAUX, (S.) m. i Opac. Bened. w pow. Caux, o m. 6 od Rouen, czyni do r. 5500 liwr.

VICTURNIEN, (S.) m. Fr.

w Piktawii, o m. 6 od Confolens, nad Wiemna.

**VIDOURLE**, *Vidurlus*, rz. w niż. Langwedocyi płynąca pod Somniers i Lumele, wpada w staw Thauski w *Aigues mortes*.

**VIEL-MUR**, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 2 od Castres z Opac. Bened.

**VIENNE**, *Vigenna*, rz. Fr. zaczyna się w pow. niż. Limosin płynąca przez Marche i Piktawią, i wpadająca w Ligerę przy m. Cande. Poczyna być spiawną, o m. 2 od Chatelleraud.

**VIENNE**, *Vienna Alobrogum*, bardzo dawne, il. i znaczne M. Fr. w Delfinacie, z dawnym Arcy-Biskup. którego Arcy-Bisk. bierze tyt. wiel. Prymasa Gallii. Mowią iż S. Krescencynsz uczeń S. Pawła pierwszym onego był Prałatem. Kościół Katedralny lubo Gocki bardzo jest jednak piękny. Kanonicy w Kapitułe tutejszey S. Piotra będący, wszyscy wywod szlachestwa czynić powinni. Odprawił się ieden sobor w tym m. r. 1311. Jest on w liczbie piętnasty z Koncyliów generalnych. Leży na lewym brzegu Rodanu, o m. 6 od Lyonu, 16 od Gracyanopolu, 29 od Genewy, 106 od Paryża. dl. 2. 32. C. 35. 32.

**VIENNOIS**, *Viennensis ager*, pow. Fr. w Delfinacie. Graniczy na poln. z Breną i Bugey, od których Rodanem jest oddzielony, na w. z Sabaudyą, na połn. z Valentinois, na z. z Rodancem. M. S. ied. Vienne. ob. Wiedeń.

**VIERI ADEN**, M. i pow. Niem. w Marchii Ukierkij w Brandeburgii nad Wesłą przy iey uściu w Odre. o m. 3 od Stetina.

**VIERGES**, imie, które dają 12 albo 13 wospom Amer. poim. na w. S. Jana de Porto-Ricco leżącym. Bardzo są nad płaszczynę morską wyniesione i kilka małych portów na sobie mają, lecz nie są osadke. Jest ieszcze tegoż im. przylądek w Amer. pold. przy weyściu

do przesytku Magellańskiego. dl. 52. 23. sz. 308. 34. 40.

**VIERSON**, *Virfio*, m. Fr. w Berry nad rz. Cher i Eure, o m. 7 od Bourges, 40 od Paryża. Jest tu Opac Bened. czyniące do r. 1200 liwr. dl. 19. 43. sz. 47. 12.

**VISSOIS**, m. w Normandyi, o m. 2 od Vire.

**VIESTI**, *Bestia*, M. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Kapitancie z Bisk. suffr. Manfredonńskiego. Bardzo jest ubogie. Leży pod górą Garganem nad Golfem Weneckim. o m. 10 od Manfredonii, 47 od Neapolu. dl. 41. 58. sz. 33. 55.

**VIUVILLE**, Opac. w Brytanii, o m. 4 od Doli, zakonu Cysterfow czyni do r. 2500. liwr.

**VIUX**, *Arizenus, Viducasses, Vodioca*, wieś Fr. w Normandyi, o m. 2 od Caen, il. przez różne zabytki Rzymskie, które tu widzieć się ieszcze dają i które są ostatkami dawney stolicy Widukasfow.

**VIUX-JONCS**, *Bullia Junctana*, bogata Kommanderya zakonu Tentonńskiego przy Mastrychie w Bisk. Leodyjskim.

**VIT**, m. Fr. w Delfinacie, o m. 2 od Gracyanopola.

**VIGAN**, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 10 od Alais. Sądy tu Krol. odprawiają się.

**VIGAN**, m. Fr. w Piktawii przy wyspie Jourdain.

**VIGEOIS**, m. Fr. w Limosin pow. przy rz. Vezer, o m. 1 od Uzerches, z Opac. Bened. czyniące do r. 3000. liwr.

**VIGEVANO**, albo **VIGERA**, *Vigevanum*, m. Wło. w Xitwie Mediolańskim; erygowane r. 1530 tuteysze jest Bisk. pod Metropolią Mediolańską; zamek zaś leżący przy tym m. na skale nal. do Krola Sardyńskiego. Leży w bardzo miłym położeniu przy Tesin, o m. 5 od Nowary, 6 od Mediolanu. dl. 26. 24. sz. 45. 18.

**VIGNACOURT**, m. Fr. w

Pikardyi, o m. 3 od Dourens.

VIGNATS, Opac. Bened. o m. 2 od Falaise w diec. Seezkiej.

VIGNETES, zamek Fr. w Prowancyi nad odnogą Tulońską.

VIGNIOGOU, ob. Bonlieu.

VIGNORI, *Vangio Rivus*, m. Fr. w Szampanii, o m. 3 od Chamont w pow. Bassigny nad Marna.

VIGNOT, m. w pow. Barreńskim nad Mozą, o pół mili od Commercy. Tu się urodził Thiriat, który Roselską tamę urobił, i Xiądz Calmet.

VIGÓ, *Vigum*, M. Hiszp. w Galicyi z starym zamkiem i dobrym portem. Flotta zkombinowana Ang. i Hol. zbila przytym M. Hr. Chateau-Renaud r. 1702. i zabrała czyli też zatopiła całą Flotę Gallionow Hiszp. którą on prowadził z Mex. ku. Leży nad Océnem, o m. 2 od Redondelli, 5 od Tuy, 102 od Madrytu. dl. 9. 14. sz. 42. 3.

VIHERS, *Vierium*, M. Fr. w Xstwie. Andegawy, z tyt. Hr. Znaczne wielkim handlem bydła różnego. Leży nad jeziorem, o m. 5 od Montreuil-Bellay, 8 od Angers, 65 od Paryża. dl. 17. 6. sz. 47. 3.

VILAINE, *Vinatia*, rz. Fr. zaczynająca się w pow. Maine przy Ernée, wpadająca w morze na przeciwko Mai, o m. 6 od Vanbes.

VILLACERE, m. Fr. z tyt. Margr. nad Sekwaną, o m. 3 od Mery.

VILLA-DE-CONDE, *Abobriga*, M. Portug. w Prow. Entre-Minho-e-Duero z małym portem przy uściu rz. Awy, o m. 4 od Barcelos, 7 od Porto. dl. 9. 22. sz. 41. 12.

VILLA-DEL-REY, *Villa Regis*, m. Hiszp. w Estremadurze na granicy Portug. Alianci dobyli go r. 1706. Leży nad Gwadyaną, o m. 7 od Badajozy, 8 od Campomayor. dl. 11. 40. sz. 38. 53.

VILLA-DE-MOSE, M. A-

mer. pośn. w nowey Hiszp. w Prow. Tabasco, nad rz. tegoż im: o m. 12 od morza.

VILLAFANS, m. w Franche-Comté, w Grodzie Vesoul.

VILLA-FLOR, piękne m. Portug. w Prow. Tra-los-montes, o m. 6 od Villa Real otoczone przepaścistą górą broniącą do niego przystępu.

VILLA-FRANCA-DE-PANADES, *Casthugo vetus*, piękne M. i pow. Hiszp. w Katalonii przy morzu szrodziemnym, o m. 10 od Barcelony, 9 od Tarragony. dl. 19. 20. sz. 41. 20. ob. Ville Franche.

VILLA HERMOZA, M. Hiszp. o m. 21 od Walencyi przy rz. Millas z tyt. Xstwa. dl. 17. 20. sz. 40. 20.

VILLA-NOVA, M. Portug. w Prow. Entre-Minho-e-Douero, na przeciwko Porto, do którego nal. Jest małe, ale kilka zamkami obr.

VILLA-REAL, *Villa Regalis*, M. Portug. w Prow. Tra-los-montes, z tyt. Margr. Leży w bardzo miłym położeniu przy zbiegu rz. Corgo i Ribera, o m. 6 od Lamego, 18 od Bragi. dl. 10. 33. sz. 41. 15.

VILLA-RICA, *Villa dives*, M. w Amer. pośd. w Chili nad jez. Malabanguen, o m. 16 od Imperiale, 25 od morza pośd. dl. 308. 10. sz. pośd. 39. 35.

VILLA SAVARI, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 4 od S. Papoul.

VILLA-VICIOSA, *Villa Viciosa*, M. mocne Portug. w Prow. Alenteio, z tyt. Margr. bardzo starym zamkiem i pięknym pałacem, w którym Xzeta Bragańcy przedtym rezydowali. Wytrzymało si. przeciw Hiszp. oblężenie r. 1667. co było przyczyną batalii pod Mont-Claros: (mieyscu tu okolicznym;) która włożyła koronę Port. na głowę Xcia Bragańskiego. Leży w równinie bardzo żyzney, o m. 7 od Elvas, 11 od Ewory,

33 od Lizbony. dl. 10. 55. sz. 38. 38. Jest jeszcze inne m. tegoż im. w Algarwyi na w. Madrytu., o m. 2 od Bryhuegi, st. przez batalią przy nim stoczoną r. 1710. Inne jeszcze leży w Asturyi, o m. 12 od Santillany.

VILLAINÉ, m. Fr. o m. 3 od Fleche z tyt. Margr. Inne w powiecie Duemois, w Burgundyi, o m. 4 od Chatillon.

VILLALPANDA, m. Hiszp. w Krol. Leońskim, z zbrojownią dobrze opatrzoną i palacem, nal. do Kończtawów Kastylii. Leży w równinie miley i żyzney obfitującej w wina i zboża, o m. 5 od Toro.

VILLANDRY, m. Fr. z tyt. Margr. nad rz. Cher.

VILLARS-DE-LANS, m. Fr. w Delfinacie, o m. 3 od Gracianopolá.

VILLARDONEL, m. Fr. w Langwedocyi w Dyec. Karkafoskiej.

VILLARS, Margr. w Bressyi, o m. 3 od Lyonu.

VILLARS, włość która dała swoje imię domowi Marzałka Villars, leży przy Condé. Tytuł Xiśwa Parostwa Villarskiego był przy Margr. de la Noce, o m. 3 od Nevers. ob. Brancas, Vaux-le-Vicomte.

VILLARS D'ARENES, leży w Delfinacie przy źródle Romanche.

VILLEBOIS, ob. Valette.

VILLEBOURG, Villeburguz, m. Fr. w Turonii, w kraju żyznym, o m. 6 od Tours.

VILLE-COMTAL, m. Fr. w pow. Rouergue, o m. 4 od Rhodes.

VILLEDAGNE, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 4 od Narbonne.

VILLEDIEU, Villa-Dei, wiel. M. Fr. w Normandyi w Dyeczyi Coutances, o m. 6 od Vire z Kommanderyą Maltańską. Handlują mieszkańcy naybardziejze czyniami miedzianemi, które są przyczyną niezczęścia powszechnego tego m. gdyż natura meta-

liczna powietrza, którym tu odychają i zarażająca chleb i trunki, przyprowadza obywatelów do zniszczenia zdrowia poprzedzonego głuchością, błądzą i zawrotem zmysłów. Jest tegoż im. Opac. w Gaskonii w Dyec. Daxenkiej. Nal. do Norbertanów i czyni do r. 2000. liwr.

VILLE-FAGNAN, m. Fr. w Angulemie, o m. 9 od Angulemy.

VILLEFORT, m. Fr. w Langwedocyi, w Dyec. Uzes, z zamkiem, o m. 3 od Alajs.

VILLE-FRANCHE, Villa Franca, piękne M. Fr. stol. pow. Beaujolais, z Akademią uczonych. Było fund. przez Humberta IV. Pana de Beaujeu, który aby tu przyciągnął obywatelów, między innymi przywilejami dał-i ten mężom, iż mogli być swoje żony do wylewu krwi, byle tylko śmierć potym nie nastąpiła. Tu się urodził Klaudiusz Burdelin i Jan Chrzciciel Morin. Jest w tym mieście Kolegiata, w której Kanonicy odprawiają wzyfkie swoje nabożeństwa wraz z mnichami Opactwa Jong-Dieu, którzy tu są przeniesieni, otoczone jest dubremi murami i leży nad rz. Murgon wpadającą w Saonę, o m. 5 od Beaujeu, 7 od Lionu, 93 od Paryża. dl. 22. 23. 28". sz. 45. 9. 44".

VILLE-FRANCHE, Villa Franca Confines, M. obronne Fr. w Rusillonie, stol. pow. Conflent, założone przez Wilelma Raymunda Hr. Cerdańskiego r. 1092. Leży pod górami Pyreneyjskimi na prawym brzegu Tety; na lewym, Ludwik XIV. kazał wystawić zamek, o m. 9 od Puycedy, 10 od Perpignan, 179 od Paryża. W niedney z gór otaczających to M. jest ciekawa iaskinia. dl. 20. sz. 42. 25".

VILLE-FRANCHE, M. Fr. w Prow. Akwitańskiej stol. niż. Marchii Rouergue. Jest tu klasztor Bernardyński, który jest pierwszyna domem S. Frańciszka założonym

we Fr. r. 1210. Handel tuteyszy na  
płótnach zależy. Leży nad rz. A-  
velon, o m. 7 od Rhodes, 11 od  
Cahors, 128 od Paryża. dł. 19. 48.  
fz. 44. 24. Jest jeszcze we Fr. in-  
tegoż im. w pow. Burbońskim, o  
m. 4 od Moulins; inne w Argon-  
nie nad Mozą, o m. 2 od Stenay;  
inne w wyż. Langwedocyi, o m. 3  
od Albi; inne o m. 7 od Tolosy;  
inne jeszcze nad rz. Dordon, o m.  
5 od Rhodes.

VILLEFRANCHE, *Vill. Fran-*  
*ca*, M. w Państwach Krola Sardy-  
ńskiego w Hr. Nicei. z obronnym  
zamkiem i wiel. portem. Często by-  
ło wyż. i odbierane. Leży nad mor-  
zem śródziemnym pod górą, o m.  
1 od Nicei, 2 od Monaco, 28 od  
Embrunu. dł. 25. 3. fz. 43. 43.

VILLEFRANCHE, nad Po w  
Piemontcie, o m. 3 od Saluzy. ob.  
Villa Franca.

VILLEHARDOUIN, m. Fr. w  
Szampanii, o m. 7 od Troies.

VILLE-JUIFVE, m. Fr. o  
m. 2 od Paryża.

VILLELOIN, m. Fr. o m.  
3 od Loches z Opac. Bened. czynią-  
cym do r. 4500. liwr.

VILLELONGUE, Opac.  
Fr. o m. 3 od Karkassony. Nal. do  
Cyberlow i czyni do r. 1200. liwr.

VILLEMAGNE, Opac. Fr.  
o m. 5 od Beziers. Nal. do Bened.  
i czyni do r. 1700. liwr.

VILLEMAGNE, m. Fr. w  
Langwedocyi, o m. 6 od Pozenas.

VILLEMANOCHÉ, m. Fr.  
o m. 1 od Pont-sur-Yonne.

VILLEMORT, m. Fr. w  
Szampanii, o m. 5 od Troyes.

VILLE-MUR, *Vill. Murum*,  
m. Fr. w wyż. Langwedocyi nad  
Tarną, o m. 5 od Tolosy.

VILLENA, *Bigerra*, dawne  
M. Hisz. w Krol. Murcyi, o m. 22  
od Murcyi, 2 od Walencyi, 70 od  
Madrytu, z tyt. Margr. dł. 17. 6.  
fz. 38. 4c.

VILLENAUXE, m. Fr. w  
Szampanii, o m. 5 od Provins.

VILLENEUVE, Opac. Ber-  
nardyńskie, o m. 2 od Nantes. Czy-  
ni do r. 6600. liwr.

VILLENEUVE, m. w Pie-  
moncie w pół drogi z Turynu do A-  
sti.

VILLENEUVE-AU-CHATEL,  
m. Fr. w Szampanii, o m. 2 od No-  
gent sur-Seine.

VILLENEUVE-D'AGENCOIS, m.  
Fr. nad Lotą. o m. 6 od Agen.

VILLENEUVE-DE-BERG, m.  
Fr. w Langwedocyi, o m. 4 od Vi-  
viers.

VILLENEUVE-LA-CREMA-  
DE, m. Fr. w Langwedocyi, o m.  
2 od Eperers.

VILLENEUVE-LE-GUYARD,  
m. Fr. o m. 3 od Sens.

VILLENEUVE-L'ARC-VE-  
QUE, m. Fr. o m. 4 od Sens.

VILLENEUVE-LE-COMTE, m.  
Fr. o m. od Meaux.

VILLENEUVE-LE-ROY, pię-  
kue m. Fr. nad Yonną. o m. 3 od  
Sens. Tegoż im. jest m. na przeci-  
wko *Ville-Neuve Saint Georges* nad  
Sekwaną.

VILLENEUVE-LES-AVI-  
GNON, m. Fr. w Langwedocyi  
nad Rodanem na przeciwko Avi-  
gnon.

VILLENEUVE-LES-MAGUEL-  
LONE, m. Fr. w Langwedocyi, o  
m. 3 od Montpellieru.

VILLENEUVE-SAINT-GEOR-  
GE, m. Fr. nad Sekwaną, o m.  
4 od Paryża.

VILLENEUVE, m. Fr. w  
pow. Rouergue, o m. 2 od Ville-  
Franche.

VILLEPINTE, m. Fr. w  
Langwedocyi, o m. 2 od Saint Pa-  
poul.

VILLELREUX, m. Fr. o m.  
5 od Paryża.

VILLEQUIER, m. Fr. w  
Berry, o m. 7 od Bourges. Drugie  
tegoż im. m. leży nad Sekwaną, o  
m. 1 od Caudebec.

VILLEROUGE, m. Fr. w  
Langwedocyi, o m. 7 od Aletu.

VILLEROY, zamek Fr. o m, 1 od Estony, 8 od Paryża, erygowane miejsce na Xstwo Parostwo r. 163.

VILLERS, m. Fr. w Normandyi, o m. 5 od Caen.

VILLERS-ADAM, m. Fr. o m. 1 od Isle-Adam, o m. 5 od Paryża

VILLERS-AUX-BOCCAGES, m. Fr. o m. 5 od Caen.

VILLERS-COTERETS, *Villars*, ad *Collum Retia*, m. w pow. wyspy Fr. z pięknym zamkiem wystawionym od Xząt Walezyuszow, z Opac. Norbertańskim. Leży przy słynnym lesie *Rets*, o m. 6 od Soissons, 3 od Compiègne. Nal. do Xząt Orleańskich.

VILLERS-SUR SECY, m. Fr. w Xstwie Franche-Comté, o m. 5 od Vesoul.

VILLEVESQUE, znac. m. Fr. w Xstwie Audegawęńskim.

VILLIERS-BRETENACH, Opac. regularne Norbertańskie, o m. 5 od Metz.

VILLIERS-LE-BEL, m. Fr. o m. 4 od Paryża.

VIMEU, *Vinnemacus Pagus*, kraina Fr. w Pikardyi w Xstwie Pontiecu.

VIMONTIER, *Vimomonastrum*, m. Fr. w Normandyi, o m. 6 od Lisieux, nad rz. *Vie*, w dolinie żyzney i obsituiącej w pastwiska. Handlują mieszkańcy płótnami i skórami. Miejsce to jest sł. śmiercią Alana III. Xęcia Brytanii tu zmarłego r. 1040. podczas oblężenia Montgomery.

VIMORI, w pow. Gatinois, o m. 1 od Montargis, gdzie Xzę Gwizyuf napadł na rycarzy r. 1587.

VINAY, m. w Deffinacie, o m. 1 od S. Marcellina.

VINGA, m. Fr. w Rusillonie, o m. 4 od Ville Franche.

VINCENNES, dom Krol. w wyspie Fr. o m. 1 od Paryża. Sądzą tu czasem niewolników stanu. Znajduie się przy nim zwierzy-

niec bardzo obfzerny.

VINCENT, (S.) *Sanctus Vincentius*, wyspa Amer. poim. jedna z Antylskich, o m. 6 od S. Lucy, 20 od Barbady. Ma m. 8 dl. i tyleż sz. będąc prawie okrągłą. Jest najładniejszą z tych, które karaibowie posiadają. Znajdują się tu niektorzy Fr. uprawiający tabakę pod im. *S. Wincentego*. Traktatem Westańskim r. 1763. własność iey ustąpiona była Angl. W czasie ostatniej wojny Amerykańskiej opanowana była od Fr. ale traktatem r. 1783 oddana Angl. została dl. 316 15. sz. 12. 50.

VINCENT, (S.) M. obronne Hisp. w Kastylii, w Hr. Rioxo z zamkiem. Leży na pagórku przy Ebrze, o m. 55 od Madrytu. dl. 15. 15. sz. 42. 30.

VINCENT, (S.) Prow. S. Wincentego nadmorska w Brezylji. Graniczy na poim. z Rzeclą S. Pawła i Kapitanją Rio-Janeiro, na w. z tąż samą Kapitanją i morzem, na z. z Kapitanją Krol. i morzem. M. S. jest S. Wincenty; z portem dobrym. Leży nad brzegiem morza poim. dl. 334. 35. sz. pold. 24. 15.

VINCENT, (S.) wyspa Afrykań. jedna z wysp Kapu Zielonych. Jest nieuprawna i okryta skalami.

VINCENT, (S.) Opac. pod im. S. Wincentego są liczne we Fr. 1. w *Scnlis* Augustynianow czyni 4000. liwr. 2. Benedyktynow w *Besançon*, fund. przy końcu wieku 11. czyni 6000. liwr. 3. tychże przy Metz, fund r. 968. czyni 18000. liwr. 4. Augustynow przy *Chaussenef*. 5. Benedyktynow w *Kans* czyni 20000. liwr. 6. w mieście *Bourg* Augustyn. czyni 2000. liwr. 7. zwane *S. Vincent du Luc*, Bened. fund. około r. 1000. o m. 2 od Olerony, czyni 5500. liwr.

VINDISCH, *Vindoniſſa*, Windańskie dawne M. Szwajcarskie; ktorego stolica Bisk. jest przeniesiona do Konstancyi. Teraz obróci-

ło się w male m. nal. do Kantonu Berneńskiego. Leży przy zbiegu rz. Rus i Aar.

VINETA, albo WINETA, w Pomeranii bliższej w kraju Usedom, było przedtym M. które potym mierzem było zalane.

VINEUIL, m. Fr. w pow. Blaisois, o m. 1 od Blois.

VINNEUFS, m. Fr. o m. 4 od Bray.

VINTIMILLA, *Albintimilium*, dawne M. Włoc. w Rzepltey Geneńskiej, z Bisk. suffr. Medyolańskiego, z małym portem i mocnym zamkiem, który całą sęst onego obroną. Często było wzięte i odbierane podczas wojen Włoskich. Leży nad morzem śródziemnym przy uściu rz. Bibery i Rotty, o m. 3 od Monaco, 6 od Nicei, 28 od Geny. dl. 25. 14. sz. 43. 48.

VIRE, *Vira, Viria*, M. dożyć znaczne Fr. w niż. Norm. stol. krainy *Bocage*, z tyt. Wikomstwa i kilką rękodzielnami sukienkami. Tu się urodził Jan Chrz. Duhamel. Leży nad rz. Vire, o m. 11 od Contances, 8 od S. Lo, 13 od Caen, 60 od Paryża. dl. 16. 45'. 50". sz. 48. 50'. 16".

VIRE, rz. w niż. Norm. w której dobre poławiają się funy. Zaczyna być spławną od S. Lo.

VIRGINIA, Wirginia, krajna w Amer. półn. Graniczy na półn. z Prow. Mariland i Pensylwanią, na w. z morzem półn. na pold. z Karolina, na z. z Luizianą. Odkryta była r. 1585. przez Rycharda Greenvil. Anglicy dzielą ją na Wirginią półn. która leży między gr. sz. 37. i 39. i pold. między 33 i 36. Jest naznaczniejszy z 13 ziem zjednoczonych Prow. Amer. ob. Stany zjednoczone, Pensylwania. Powietrze tu jest bardzo miłe i dożyć zgodne z temperamentem Angl. do których kraj ten nal. Grunta tutaj są żyzne i wydają tabakę w obfitości. Rodacy chodzą nadzy i różnemi kolorami twarzy swoją nalią. Na plecach mają wypięczęto-

wane znaki Pana do którego nal. Czczą to wszystko czego się obawiają, a osobliwie Diabła, któremu ofiary czynią z tabaki, tłustości zwierząt, i t. d. Mają jednak jakieś wyobrażenie Boga najwyższego, który świat stworzył. M. S. Wirginii jest *James Town*. Znaleziono podczas lustracyi czynionej r. 1703. poddanych Angiel. w Wirginii 6606. z których 9500. składało regularne wojsko. Zapach z liści indycku Wirgińskiego na stopę rosnącego zabiia gadziny, skoro je nosein do nich przytykaia.

VIRIEU, m. Fr. o m. 4 od Wienny Fr.

VISAPOUR, *Visapora*, Wiazapur wiel. i obronne M. Indyjskie na połwyspie z tej strony Gangesu, stol. Krol. tegoż im. które składa część Subabii Dekkańskiej. Leży nad rz. Mindoux, o m. 40. od Goy. dl. 74. sz. 17. 30. Woiazerowie nie zgadzaią się nad rozciągłością i granicami tego kraju. Krol tutejszy jest holdownikiem W. Mogola.

VISEO, M. Bisk. Portug. w Prow. Beira, otoczone pięknymi ogrodami. Leży przy bogatych cynowych minach, o m. 18 od Konimbryki.

VISIGAPATAN, Wizygapatan, w Indyach na brzegu Koromandelskim. Jest tu osada Angl. którą Fr. opanowali r. 1757. o m. 50 od Musulipatanu.

VISP, ob. Fischbach.

VITERBO, *Viterbum*, Witerb, dawne, wiel. i piękne M. w Państwie Papiezkim, stol. Patrimonium S. Piotra, z Bisk. suffr. Papieża, erygowanym r. 1192. we 400. lat po fund. M. przez Dezyderyusza ostatniego Lombardow Krola. Znajduje się tu liczba wielka kościołow, pałacow i fontan godnych ciekawego oka. Tu się urodził Jan Annus i Jan Franciszek Romanelli. Leży pod wysoką górą w kraju kilką rz. skropionym i obfitującym w to wszystko, co tylko do życia jest po-



trzebnego, a osobliwie w wysmienite wina, o *m.* 6 od Orwiatta, 14 od Rzymu, 8 od Narni. *dł.* 29. 37. *sz.* 42. 25. Znajduje się przy Witerbie źródło pewne, w którym woda tak jest gorąca, iż gotuje wszystkie mięsliwa weń włożone i strawilaby nawet, ieśliby ich długo tam zostawiono.

VITRE, *Vitræum*, M. znacz. Fr. w Brytanii. Handluje, plotnami, pończochami i rękawiczkami nicianymi. Leży na prawym brzegu rz. Vilaine, o *m.* 8 od Rennes, 23 od Nantes, 21 od S. Maio, 63 od Paryża. *dł.* 16. 22. *sz.* 48. 6.

VITRI-LE-FRANCOIS, *Victoriacum-Françicum*, M. znaczne i ludne Fr z grodem Krol. bar. obszernym. Jest handlowe, dobrze zabudowane, lubo domy tuteysze są tylko drewniane. Znajduje się tu piękny plac na którym stoi kościół Parafialny. *Vitri* było założone przez Franciszka I. który mu nadał swoje imie. Leży na prawym brzegu Marny, na ktor y piękny jest most, o *m.* 6 od Chalons, 11 od Bar-le-Duc, 18 od Rheims, 40 od Paryża. *dł.* 22. 18. *sz.* 48. 40. O pół mili z tąd widz się daje *Vitri-le-Brule* nad rz. Saulx. Było to przedtym M. znaczne, ktore od Ludwika VII będąc w samey rzecy wzięte i spalone, teraz jest tyll, małym m. Niedaleko ztąd leży Opac. pod im. S. Jakuba. Jest ieżcze tegoż im. m. w Xstwie Orleańskim, o *m.* 6 od Orleans; a inne nad Sekwaną, o *m.* 2 od Paryża. To ostatnie jest oyczyzną st. Kardynała *de Vitry*.

VITRY-DUCHE, toż samo znaczy co Chateau-Villain.

VITTEAUX, m. Fr. w Burgundyi, komora Semurska z składem solnym, Leży nad Breną między górami, w ktorych marmur znajduje się, o *m.* 5 od Semuru, 11 od Dijon. *dł.* 22. 2. *sz.* 47. 22.

VITTEFLEUR, m. w Normandyi nad rz. Durdan, o *m.* 2 od S. Valeri.

VITTORIA, *Victoria*, Wł. ktorya, piękne i znaczne M. Hiszp. w Biskaii. stol. Prow. Alawy. Wiel. tuteysze ulice są wysadzone pięknymi drzewami, co nie mało ozdoby M. temu dodaie. Leży na końcu piękney rowniny, o *m.* 13 od Bilbao, 65 od Mirandy, 16 od Tolosy, 62 od Madrytu. *dł.* 14. 43. *sz.* 42. 52.

VIVARAIS, *Helis, Vivarienses*, pow. Wiwareńtki, mała Prow. Fr. w Prow. Langwedocyi, graniczy na poln. z *Lionois*, na w. z Rodanem, który oddziela ją od Delfinatu; na pośd. z Dyec. Uzès, na z. z Velay i Gevaudan. Ma *m.* 26 *dł.* 16 *sz.* Dzieli ją na wyż. i niż. Góry tuteysze są wulkanami zagaszonymi. M. S. jest *Viviers*.

VIVERO, m. Hiszp. w Galicyi na górze bardzo przykrey, pod ktorą płynie mała rz. *Landrova*, ktora przy swoim uściu w Ocean formie dobry i wiel. port, o *m.* 8 od Mondonedo. *dł.* 10. 30. *sz.* 43. 45.

VIVIERS, *Vivarium*, dawne M. Fr. w niż. Langwedocyi, stol. pow. tegoż im. z Bisk. fuffr. Więskiiego, ktorego Bisk. pośpolicie rezydnie w S. *Andeol* i ma tyt. Hr. Stolica Bisk. przeniesiona tu była w 5 wieku po ruinie Alby dawney stolicy. Jest małe, nieporządne i położone między skalami, na wierzchu z nich iedney znajduje się kościół Katedralny. Leży na prawym brzegu Rodanu, o *m.* 10 od Orange, 12 od Walencyi, 23 od Montpelieru, 132 od Paryża. *dł.* 22. 21'. 22". *sz.* 41. 28'. 54".

VIVIERS, m. Fr. o *m.* 3 od Tonerry.

VIVIERS-LES-MONTAGNES, m. w Langwedocyi, o *m.* 2 od Cafres.

VIVONE, m. Fr. w Piktawii, o *m.* 5 od Poitiers nad rz. *Clain* z zamkiem.

VIVY, *Biliscum*, m. Fr. w Xstwie Andegawęńskim.

VIX, m. Fr. w Piktawii, o *m.* 1 od Mailleflais.

VIZAGAPATAN, m. na brzegu Koromandelskim, nal. do Angl.

VIZA, *Bizia*, Wiza, M. Turckie w Romani z Arcy-Bisk. Greckim, pod górami, w miejscu gdzie rz. Glicinero zaczyna się: leży o m. 30 od Konstantynopola

VIZILIE, m. w Delfinacie, o m. 3 od Grecyanopola.

UKERMÜNDE, M. Niem. w Pomeranii w XŚwie Stetyńskim, przy uściu rz. Uker, nad wielkim łaniem, z zamkiem obronnym. dł. 32. 2. sz. 53-54.

UKRAINA, *Ucrania*, Prow. Krol. Pol. zawiera właściwie Woi. Braclawskie i Kiiowskie. Nazwisko ma iż jest pograniczen Pol. czyli krainą stykającą się z Rosyją i małą Tartaryą. Kray jest nayszytniejszym w całej Europie. Ziemia wydaje wszystko prawie bez uprawy. Wojny i napści dzikich Tatarow zniszczyły go mocno. Część tego wielka nal. do Moskwy. Kiiow jest stolicą.

ULA, albo OULA, M. Azyat. w Tartaryi Chińskiej nad rz. Songerą. Krol. tu przedtym zawsze rezydowali. dł. 141. 40. sz. 44.

ULA, m. w Woi. Połockim, w batalią tu stoczoną r. 1564. w której Moskale zwyciężeni zostali. Zamek obronny go czynił. Leży nad Dzwina przy uściu rzeki Uli.

ULANOW, m. w Woi. Ruskim pod pan. Austr. w Cyr. Sambońskim, nad rz. Tanef, blisko iey uścia do Sanu, o m. 1 od Rudnika. Niedgdyś dziedzictwo Siemawskich. Tegoż im. stwo. w Woi. Podolskim, w pow. Latyczowskim płacące kwarty zł. 10191.

ULCAMI, albo ULKUMA, Krol. Afr. na brzegu Gwineykim między Arderi Beninem. Podstatkiem ztąd wybierają Europeycy niewolników. Obywatele są Mahometańskiej religii. Obrzezują nie tylko płeć męską, ale i żeńską.

ULENDAHL, zamek w Westfalii przy Rinteln w Hr. Lippeńskim.

ULLERSDORF, w Morawii, o m. 8 od Olomuńca. Si. jest przez swe wody zdrowe.

ULIETEA, jedna z wysp *de la Société*. ob. to słowo.

ULM, *Ulma*, M. wolne i Cef. Nien. Cyr. Szwabckim. Jest wiel. bogate, ludue i bardzo obronne, i wiel. handel prowadzi. Ratusz tu też. Jest to gmach wspaniały, a kościół Naysw. Panny, jest jeden z nayspiękniejszych i naylepszą architekturą stawionych w Niem. Jest w tym M. wysoka czworograniasta wieża, na wierzchu ktorey zawsze straż znay. wie się mająca baczność na to, co się w polu dzieie. Xiążę Bawaryi napadł i wziął Ulmę r. 1702. ale ta odzyskała swoją wolność r. 1704. R. 1770. uwolnione było od prawa Kadukowego we Fr. Religia I uterska jest panującą. Urodził się w tym M. Jan Frenshemius. Leży na prawym brzegu Dunaju w miejscu, w którym weń wpada Lauther z Illerą, o m. 14 od Aufzpurga, 19 od Stutgardy, 25 od Konstancyi, 27 od Munichu, 110 od Wiednia. dł. 27. 44. sz. 48. 25. Ulma jest p. rwszym M. Cefarskim w Szwabii i składem wszystkich papierow cyrkułu. Handluje plotuanami, barchanem, wełną i żelazem. Pow. do niego nal. ma dł. m. 12. a sz. 8. Senat składa się z 41. Magistratowych. Katolicy dwa tu tylko mają kościoły. Ulma wyż. i niż. Grod w Elekt. Moguntckim przy Rengowii, o m. 6 od Bipontu. dł. 24. 49. sz. 50. 15. ob. Neckers-Ulma.

VLOTHO, m. i grod w Hr. Rawensberckim w Westfalii nad Wezerą, o m. 5 od Minden z zamkiem na górze.

ULRICHSKIRCHEN, m. w niż. Austr. w pow. niż. Manhartsberg z pięknym zamkiem. Nal. do Hr. Breunner.

ULRICHSTEIN, m. i grod z zamkiem w Xstwie Hesse-Darmstadt, o m. 8 od Fuldy.

ULSTER, *Ultonia*, Prow. Irlandzka z tyt. Hr. graniczy na w. z kanałem S. Jerzego, na z. z Oceanem zach. na półn. z Oceanem półn. a na połd. z Prow. Leinster i Connaught. Figury jest okrągłej mając diametru blisko m. 40, Grunta tuteysze obfitują w zboża i pastwiska. Znaydują się tu jeziora otoczone gęstemi lasami i kilka rz. bardzo rybnych. M. S. jest Londonderi.

ULTZEN, *Ulissea*, piękne M. i grod w pow. Zelleńskim, nad Ilmenowem, o m. 10 od Luneburga.

UMA, M. Szwedzkie w Botnii zachodniej, przy uściu rz. Umy nad Gofsem Botnickim. Rz. ta daje imię części Laponii Szwedzkiej, w ktorej poczyna się. dl. 38. 2. sz. 63. 48.

UMAGO, *Omagum*, M. Wło. w Istrii Weneckiej, na brzegu zachodnim, o m. 9 od *Capo d' Istria*.

UMAN, ob. Humañ.

UMANA, m. zniszczone w Marchii Ankońskiej; ktorogo Bisk. jest przyłączone do Ankońskiego.

UMBRIA, ob. Spolet.

UMBRIATICO, *Umbriaticum*, M. na pół zruynowane, Wło. w Krol. Neapolitańskim w Kalabrii bliźszej z Bisk. suffr. S. Seweryna nad Lipudą. dl. 34. 55. sz. 39. 28.

UMEGIAGUA, M. Afr. w Państwach Krola Marokańskiego w Prow. tegoż im. położone w bardzo obronnym z natury mieyscu, to jest: na wyfokiów górze.

UMMENSTADT, m. Frankońskie w Xstwie Koburskim; nal. do domu Hildburghausen.

UMSTADT, M. i grod Niem. w wyż. Hr. Katzenellenbogenskim, o m. 4 od Darmstadt.

UNDERSWEN, piękne m. Szwajcarskie w Kantonie Berneskim. Leży w pięknym położeniu między jeziorem Thoun i Brientz.

W poblizkości tuteyszej znayduje się śl. iaskinia S. Beata, czyli S. Para, zwana.

UNDERWALD, *Substivania*, Unterwald, Kanton Szwajcarski, szofly w rzedzie. Graniczy na półn. z Kantonem Lucerneskim i z jeziorem czterech Kantonow, na w. z wyfokiemi górami, ktore go oddzielają od Kantonu Uri, na połd. z górą Prunick, ktora go oddziela od Kantonu Berny, na z. z Kantonem Lucerny. Uziell się na dwie wiel. doliny długim górłańcuchem, obrytym lasami. Jest Kantonem Katolickim M. S. Stant.

UNGWAR, *Ungaria*, m. i Hr. w wyż. Węgrzech na wyspie i formowanej od rz. Ungh, o m. 19 od Koszyc. dl. 40. sz. 48. 50

UNIEIOW, m. w Woj. Łęczyckim, ktore należy do Arcybisk. Guieznien. St. zborem Duchowieństwa Pol. r. 176. Zniszczone było ogniem r. 1331. Jest nad Wartą.

UNIN, stwo w ziemi Czerkaskiej plac. kwar. zł. 1185. jest w posiad. syi emsit. Poninskiego.

UNNA, *Unha*, m. Niem. w cyr. Westfalskim w Hr. Mark. Było przedtym Anzeatyckie, ale teraz nal. do Krola Pruskiego. Leży nad małą rz. o m. 3 od Dortmundy, 4 od Hamu. dl. 25. 20. sz. 51. 40.

UNVERS, m. Fr. w Dunois pow. o m. 6 od Chateaudun.

VODABLE, ob. Vaudable.

VOERDEN, *Voorda*. Woerden, M. obronne w Niderlandzie w Hollandyi nad Renem, ktory je przerzyna, o m. 3 od Utrechtu, 6 od Leidy. Fundowane było przez Godefryda de Renen Bisk. Utrechtskiego r. 1160. Fr. dobyli go r. 1674 a Hol. przybywłszy dla obłężenia onego byli odpędzeni przez Marzalka de Luxemburg. dl. 22. sz. 52. 70

VOGHERA, *Vicus Iria*, M. Wło. nal. do Krol. Sardynskiego w Xstwie Medyolańskim w pow.

Pawii, nad rz. Haffera, o m. 12 od Medvolanu, 5 od Pawii. dł. 26. 35. f. 44. 9.

VOGUE, m. Fr. w pow. Wiwareńskim, o m. 5 od Aubenas, gdzie fabrykę przędzy bawełnianej założono, którą kupcy Niemcy kierowadzą z wschodu.

VOID, *Vodium*, w Dyec. Tulkickiej nad rz. tegoż im. o m. 4 od Toul.

VOIRON, m. Fr. w Delfinacie, o m. 3 od Gracyanopola z tyt. Baronii.

VOISIN, Opac. Bernardyńskie, o m. 3 od Orleanu przy Mehun.

VOISINES, m. Fr. o m. 2 od Sens.

VOITBERG, m. w niż. Styryi, o m. 11 od Judenburga. Łącznie Dobelskie nie daleko stąd leżą.

VOLEURS, Rozbojnicy lub złodzieiow. Narod, kraina Indyjska w Krol. Marafy, tak nazwana od rzemioła tej obywatelów, którzy są wielcy złodzieje. Xiądz Martin, Jezuita pisze, iż jedyny sposob przebycia całego kraju jest oddać się pod protekcją którego z nich, że jeżeli się gdzie z przewodnikiem, gdy się trafi do czynią jaką krzywdę przejeżdżającemu, nawczas przewodnik utrzyma sobie uszy, a czasem i śmierć zadaie sobie, jeżeli jego współziomkowie niechęcią poprzestać napastować tego, któremu usługuje. Przyczyna zaś takiego postępku ta jest, iż prawo *saltonis* z wielką pomiędzy nimi surowością zachowuje się. Jeżeli w jakowej kłotni jeden wylupia sobie oko, lub zabija się, trzeba koniecznie aby i jego nieprzyjaciel toż uczynił. Tenże Jezuita dodaje, że kobiety aż do zbytku prawo to zachowują: i że widzieć się daie częstokroć, że tamtejsze niewiasty za najmniejszy afront, za słowo uszczypliwie lby sobie rozbiją u domów swoich sąsiadek, które są przymuszone toż uczynić.

Narody te są niepodległe.

VOLLENAY, m. Fr. w Burgundyi. W okolicach tutejszych wyśmienite znajdują się wina. Leży o m. 2 od Beaune.

VOLLORE i CHIGNORE, *Lorolautrum*, m. Fr. w Arwernii z tyt. Hr.

VOLO, *Pagasa*, dawne M. w Turcyi Eur. w Prow. Janna, z dobrą Cytadellą i fortecą. Leży nad Golfem tegoż im. gdzie ma dobry port, o m. 14 od Larysly. dł. 41. 48. sz. 39. 38.

VOLTERRE, *Volla terra*, dawne i znaczne M. Wło. w Toskanii w pow. Pizańskim z Bisk. suffr. Florentyjskiego. Jest oyczyzną Perła, podług niektórych Autorów. Kasała Vollerana, i Papieża S. Lina. Leży na górze przy rz. Zambra. o m. 13 od Pizy, 12 od Florencyi. dł. 28. 35. sz. 43. 22.

VOLTORNO, *Voltornus*, rz. Wło. w Krol. Neapolitańskim. Zaczyna się w ziemi Labour w Apenninie, płynie przez Kapuę i wpada w morze Neapolitańskie.

VOLTURARA, *Vulturna*, m. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Kapitanacie, z Bisk. suffr. Benewentyńskiego. Leży pod Apenninem, o m. 11 od Benewentu. dł. 32. 45. sz. 41. 30.

VOLUSIEN DE-FOIX, Opac. Fr. w M. Foix w Dyec. Pamiers. Nal. do Augustynianów i czyni do r. 3500. liwr.

VOREPPE, m. Fr. w Delfinacie, o m. 2 od Gracyanopola.

VOSGES, albo VAUGES, *Vosagus Sallus*, Wosgieńskie góry odkryte lasami, oddzielając Alfacją i Franche-Comté od Lotaryngii, a ciągnące się aż do Ardennow. Dają imie jedney Prow. Lotaryńskiej. leżacey na granicach Alfackich.

VOUES, m. Fr. w Beaune, o m. 5 od Chartres.

VOUJAUT, m. Fr. w Burgundyi, o m. 1 od Nuits. Zbiera ją tu dobre wina.

VOUILLE, wieś Fr. w Pikta-wii, gdzie stoczona była r. 507. fl. batalia między Kłodowem i Alarykiem Krolom Wizygotow. Leży o m. 4 od Poitiers.

VOUTE, m. Fr. w Vivarais nad Rodanem na przeciwko Livron. Drugie tegoż im. leży o m. 6 od Saint-Pons. Inne o m. 2 od Briant.

VOUTEZAT, m. Fr. w Limosin pow. o m. 3 od Brives.

VOUVANT, m. Fr. w Pikta-wii, o m. 3 od Fontenay.

VOUVRAY, *Valuratum*, m. Fr. w Turonii, o m. 2 od Tours nad Clisso przy uściu tej w Ligere.

VOUZON, *Vosonius*, m. Fr. o m. 7 od Orleansu.

UPAIX, m. Delfinacie, o m. 3 od Sisteron.

UPINA, stwo w Zmudzi w pow. Korziewskim płaci kwarty zł. 339. emphiteusis Chodakowskiego.

UPITY, m. daw. pow. w Woi. Trockim. z szkołami, sądami i z stwem płacącym kwarty zł. 577. jest małe i drzewem zabudowane.

UPIE, m. w Delfinacie, o m. 1 od Crest.

UPLANDIA, Prow. Szwedzka graniczy na poln. i w. z morzem Bałtyckim, na pośd. z morzem Sudermańskim, na z. z Westmanią i Gestricyą, od których rz. Dala ją oddziela. Ma m. 28. dł. a 18. sz. Znaydują się tu obficie rudy żelazne, cynowe i srebrne. M. S. jest Sztokholm.

UPSAL, *Upsala*, wiel. bogate, bardzo dawne i znaczne M. Szwedzkie w Uplandji, z fl. Akademią, Arcy-Bisk. którego S. Anscherz miany jest za pierwszego Paftera z pięknym i obronnym zamkiem wystawionym na przepaścistej górze. Kościół Katedralny jest najpiękniejszy w całym Krol. Widzić tu się dają groby wielu Krolow Szwedzkich. W Upsalu zazwyczaj koronują się Monarchowie Szwedzcy. Leży nad rz. Sałą, która go

dzieli na dwie części, o m. 11 od Sztokolmu, 50 od Abo, 18 od Giewalii. dł. 35. 50. sz. 59. 53.

UPSTALLSBOOM, w Xięstwie Ost-Fryzyi, o półmili od Aurichu. Wtym miejscu dawni Fryzowie corocznie zgromadzali się na obrady.

URABA, Prow. Amer. w Prowincyi Kartageńskiej nad Golsen tegoż im. na w. Prow. Darieny. Obfituje w to wszystko co tylko jest do życia potrzebnego.

URACH, ob. Aurach.

VRAGUAY, rz. Amer. pośd. zaczynająca się w Brezylji w Prow. S. Wincentego; wpada w Rio-de-Plata. Jezuitci mieli swoje Misye nad brzegami tej rz. ob. Parana-Plata.

URANIBOURG, było obserwatorium, na wyspie Huen wszrod przesmyku Sundzkiego wystawione przez Tichona Brhe gdzie ten uczony Astronom przepędził część dui swoich i gdzie utworzył systema, które nam podał. Teraz zupełnie prawie zniszczone.

URBAIN, (S.) m. Fr. w Szampanii w dyec. Chalons, o m. 1 od Toinville nad Marną, z Opac. Bened. czyniącym do r. 8000. liwr.

URBANA, m. w Xięstwie Urbińskim, którego Biskup. jest przyłączone do S. Anioła. Było fund. przez Papieża Urbana VIII. nad Metro, o m. 6 od Urbinu. dł. 30. 3. sz. 43. 40.

URBIN, *Urbium*, znaczne i fl. M. Wto. w Państwie Papiezkiem stol. Xiśwa Urbińskiego z starą cyradellą, Arcy-Bisk. i pięknym pałacem. To Bisk. było przyłączone do S. Stolicy r. 1626. Jest oyczyną Polidora Wirgilego, fl. Rafała z Urbinu, Bernardyna Baldi, Barocha &c. Leży na górze między rz. Meta i Foglia, o m. 8 od Rimini, 20 od Ankony, 23 od Florencyi, 49 od Rzymu. dł. 30. 9. sz. 43. 47. Xiśwo Urbińskie graniczy

na połn. z Golsen Weneckim, na półd. z Peruzinem i Umbrią, na w. z Marchią Ankońską, na z. z Tokanją i Romanją. Ma m. 17 dł. 22 łz. Kraj to jest niezdrowy i nieżywny.

URCISE, (S.) m. znaczne Fr. w Arwernii w Dyec. S. Flora. Drugie jeszcze jest tegoż im. o m. 5 od Montauban.

URDACHE, Opac. Norbertańskie, o m. 5 od Baiomy.

URDINGEN, ob. Ordingen.

UREEDEN, M. w Bisk. Munsterkim z fl. Opac. szlacheckim, o m. 2 od Aahus.

URGEL, *Orgelium*, dawne M. i Hr. Hiszp. w Katalanii z Bisk. fułr. Tarrakońskiego. Leży na prawey stronie rz. Segry, w równinie żyzney pod górami Pyreneyjskimi, o m. 30 od Barcelony, 5 od Puicerdy, 32 od Tarrakony. dł. 19. 12. 12. 42. 27.

URGONS, m. w Gaskonii w Landes w dyec. Daxehńkiey.

URI, *Uriensis pagus*, Kanton Szwaycarski, czwarty wrzędzie, a jeden z Kantonow Katolickich. Graniczy na połn. z Kantonem Schwitz i jeziozem czterech Kantonow, na w. z Gryzonami i Kantonem Glaris, na połd z pow. Wfo. na z. z Kantonem Underwald i częścią Berneńskiego. Jest to długa dolina otoczona górami ze trzech stron. M. S. jest Altdorf.

URIGNY, m. i Hrgr. Fr. o m. 2 od Argentau w bliskości tuteyszey, wody mineralne znajdują się.

URILLIERE, ob. Chateaufneuf.

URSANNE, (S.) albo SANDERSITS, m. w Bisk. Bazyleyjskim nad Doux, o m. 2 od Porentru. Jest tu Kollegiata.

URSEL, m. Niem. w Hr. Kenigstein, o m. 3 od Frankfortu nad Renem.

URSPERG, albo AVKSPERG, fl. Opac. Niem. w Szwabii zako-

nu Norbertańskiego fund. r. 1145. Leży przy rz. Mindeli, o m. 7 od Ausburga. Opat jest praiatem Szwabjskim. Konrad de Lichtenstein, który był tuteyszym Opatem jest Autorem fl. kroniki Ursperskiej.

URUSK, m. drewniane i małe w ziemi Chelmskiej, gniazdo Uruskich.

URZDOW, m. pow. w Woi. Lubelskim z stwem płacącym kwart. zł. 2878. jest nickszemne zabudowane z stawami, o m. 7 od Lublina, 4 od Bychawy.

USBEKI, ob. W. Bukarwa.

USCIE, czyli Uyscie, m. w Woi. Poznańskim, teraz pod pan. Pruskim; leży nad brzegiem połd. Noteci. Było stwem. Niedaleko od Pily; o m. 2 od Chodzieża. Osiadłe sukiennikami. Tegoż im. m. w Pokucie nad Dniestrem, pod pan. Austr. Inne jest *Uyscia stone*, w Krakowksim nad Wisłą.

USEDOM, *Ushedomia*, wyspa Niem. na morzu Bałtyckim w Xięstwie Pomeranii bliż. Jest w niey jeszcze tegoż im. m. o m. 4 od Anklamu dł. 38. 30. łz. 53. 37.

USESTE, m. Fr. w ktorego Kollegiacie widzieć się daie grob Klomenfa V. Leży przy Befas.

USIATYN, lub Husiatyn, m. w Woi. Podol. dosyć obszerne, leży na trakcie pocztowym, teraz pod pan. Austr. od Kamieńca Podolskiego, o m. 5. od Trembowli 4.

USINGEN, Hr. i M. w Wetterawii nad rz. Usbach z pięknym zamkiem. Nadaie swoje imie iedney linii domu Nassau. Leży o m. 4 od Frankfortu, 5 od Weilburga.

USKOKI, Narody błakające się Albańskie i kraioy okolicznych, osiadłe w Kroacyi Austr. w okolicach rz. Segna. Stali się strasznoimi w szesnastym wieku przez swoje rabunki, co było przyczyną skarg zaniefionych od wielu Państw Eur. Ale r. 1618. traktatem Madrytskim przymuszeni byli porzucić

Sogrz; familie ich były gdzie indziej przeniesione, łodzie zaś polowane.

**USKOPIA**, albo **SCOPIA**, *Scupi*, wiel. M. w Turcyi Eur. w Serwii z Arcy-Bisk. Łac. i Sangiakiem. Leży nad rz. Veratazer, o m. 30 od Nissy, 28 od Sofii, 74. od Belgradu, 125 od Konstantynopola. dl. 40. sz. 42. 16.

**USLAR**, m. Niem. w pow. Goetingen nad Alą gdzie polawiają dobre pszagi.

**USSEL**, *Ufellis*, m. Fr. w Limosin pow. w Xstwie Wantaturskim, o m. 2 od zamku tegoż im. dl. 19. 56. sz. 45. 32.

**USSON**, *Uxus*, m. Fr. w Arwernii z tyt. Margr. o m. 4 od Briudy. Odtąd pustoszeń poczęło, iak Krol kazał zruynować zamek r. 1634. fl. jest przez długie tu przemieszkiwanie Małgorzaty pierwszej żony Henryka IV. Leży na górze.

**USTIANO**, *Ustianum*, m. Włó. w Kremonezie nad rz. Oglio, o m. 5 od Kremony. dl. 27. 40. sz. 45. 15.

**USTICA**, wyspa niepodległa Sycylijska na poln. Palermo a z. Lipari. jest ludna od r. 1760.

**USTRONICK**, albo **WISTRONICK**, m. Szląskie w Xstwie Cieszyńskim. Przy tym m. Wisła poczyna się.

**USWIATECZ**, m. dawniej dobrze obronne w Woi. Witebskim, dobyte było od Polaków r. 1678. wprzod wzięte od Moskwy. Leży nad rz. tegoż im. i w pośrodku jeziora.

**USZACZ**, m. w Woi. Połockim ozdobne klasztorami, Dominikanów i Bazylianów, dziedziczne familii Zabow; leży nad rz. tegoż im. o m. 7 od Połocka.

**USZPOLE**, m. w Woi. Wileńskim, w pow. Witkomirskim, z stwem plac. kwar. zł. 12019.

**USZYCE**, m. w Woi. Podolskim z stwem plac. kwar. zł. 3605. podległym emfiteuzie Szydłowieckiego.

**UTERSEN**, klasztor Niem. panien szlachetnych Religii Proteſtanckiej w Hr. Finneberskim w krol. Duńskim.

**UTPHEEN**, w cyr. wyż. Renu w Hr. Solmskim. Daje swoje imię jednej familii Solmsów, o m. 6 od Friedbergi.

**UTRECHT**, *Ultraieſtum*, wiel. piękne, ludne i n. M. w Niderlandzie stol. Prow. ſwegoż im. z Akademią fl. założoną r. 1636. Lubo jest bardzo ufortyfikowane nie przeto jest jednak obronne. Było przedtym Arcy-Bisk. i Cesarstwo Ale terazniejszy Xżę niszczący tyt. Arcy-Bisk. nie jest od Papieża uznany. Jest oyczyną Papieża Adryana VI. G. rarda Hontoria, Witem-Bogueta, i Anny - Marvi Schurman. Wtym to M. r. 1579. stanęła ugoda będąca załadą Rzeczypołpolitey Hol. i fl. Kongres. I. prawil się upakający całą Eur. w ostatnich latach Luuwika XIV. Zaczął się on r. 1712. a skończył 1713. Fr. dobyli go r. 1672. i tegoż r. oddali. Leży nad starym korytem Renu w miejscu gdzie Waer wychodzi z tej rz. o m. 8 od Amsterdamu, 11 od Roterdamu, 11 od Bois-le-duc, 14 od Nimegi. dl. 22. 36. sz. 52. 8. Prow. Utrechtska, która jest piątą w rzędzie, granica polna z Hollan. i Zunderze, na w. z Weluwą i Geldryą, na pośd. z Renem, który ją oddziela od wyspy Betau, na z. z Holland. Powietrze tu jest daleko zdrowsze, niż w Hel. gdyż kray nie jest tu tak błonisty. Rząd tu jest tenże sam prawie co i w Prow. Zelandyi.

**UTZNACH**, m. Szwajcarskie w Kantonie Zurveh, stol. dawnego Hr. Leży niedaleko jeziora Zurich.

**VUCHANG**, wiel. i piękne M. Chińskie stol. Prow. Huguang. Leży nad Kanałami komunikującymi z Kiangiem. dl. 131. sz. 31. 10.

**VUCHEU**, *Vuchoum*, M.

Chińskie w Prow. Kiangsi, nad rz. Chuan. dl. 227. 16. sz. 28. 42.

VUING, *Vutinga*, M. Chińskie osadzone żołnierzami, w Prow. Junan. dl. 119. sz. 25. 27.

UZEDA, m. i Xstwo Hiszp. w nowey Kastylii z zamkiem, o m. 8 od Alkali. dl. 14. 32. sz. 40. 50.

UZEL, *Uzella*, m. Fr. w Brytanii, o m. 7 od Saint Brieux. Handluje znacznie. dl. 14. 43. sz. 48. 16.

UZERCHE, *Uzercha*, dawne m. Fr. w Limosin pow. z Opac. Bened. fund. r. 960. czyniącym 5500. liwr. Leży na przepaścistej skale pod którą płynie rz. Wezera, o m. 11 od Limoges, 87 od Paryża. dl. 19. 18. sz. 45. 25.

UZES, *Uzeta*, dawne m. Fr. w niż. Langwedocyi z Bisk. suffr. Narbońskiego i tyt. Xstwa Parośla, erygowanego r. 1565. Tu się urodził Jan Mercier, *Mercerus*, i Jakub Marfolier. Obywatele tutaj mieli dawniej wiel. przywileje, ale zostawszy Kalwinami w 16. wieku, przymuszeni do poddania się r. 1629. stracili one. Uzes leży w kraju obfitującym w zboże, oliwę, niedwab, bydło i dobre wina, o m. 5 od Nimes, 8 od Avignon, 8 od Orange, 145 od Paryża. dl. 22. 4. sz. 44. 1.

UZWĘDZIE, stwo w Woi. Trockim w pow. Kowieńskim, płaci kwarty zł. 117.

UZWĘTY, m. stol. powiatu w Zmudzi, z Cywuńtwem.

## W

WAAST, (S.) ob. Arras.

WAHRZYNA, lub WAMBRZEZNO, ob. Risenburg.

WACHENHEIM, m. Niemiec. w niż. Palatynacie, o m. 5 od Worms.

WACHOCKO, m. z Opac. Cyfter. w Woi. Sandomirskim.

WACHNOGROBLA, m.

w Woi. Braclawskim przy źrzodle rz. Wieczy.

WACHTENDOOCK, m. w Geldryi Holl. w bagnach, o m. 2 od Geldryi. dl. 21. 53. sz. 51. 23.

WADOWICE, m. w Xstwie Zatorskim.

WADSTENA, M. Szwedzkie w Ostrogoty; st. przez relikwie S. Brygity, które tu były złożone. Klasztor iey dzisiejsz na szpital obrocony. Kościół Katedralny dotąd jeszcze utrzymuje się. Leży na brzegu wsch. jeziora Wetter.

WAECHTERSACH, m. w Hr. wyż. Isenburskim w cyr. wyż. Renu, o m. 3 od Gelnhausen.

WAES, kraina w Niderlandzie w części wsch. Flandryi Austr. rozciągająca się od Gaud do Ysendick wzdłuż rz. Skaldy. Ma piękne łąki i pastwiska. Obfituje w zboże i len, a konie tutejsze bardzo są zachwalone. Rządzi się osobno swemi prawami i zwyczajami.

WAGRIA, *Vagria*, kraj Niem. w Xstwie Holztyńskim; graniczy na półn. i w. z morzem Bałtyckim, na połd. z Trawą, na z. z Holztynem właściwym i Stormaryą. Ma m. 8. dl. 6 sz. Obfituje w zboże i bydło. Należy do Króla Duńskiego i do kilku innych Pannow.

WAGROWIEC, m. w Woi. Gnieźnieńskim z Opac. Cyfter.

WAHLESTADT, albo RIVA, M. i grod Szwaycarski, Nal. wspólnie do Kantonow Protestanckich i Kantonu Glaris, jest nad jeziorem tegoż im. o m. 11 od Koiry.

WAIBLINGEN, m. Niem. w Szwabii w Xstwie Wirtemberskim z zamkiem nad rz. Rems, o m. 6 od Stutgardy. Jest oyczyną Cesarza Konrada III.

WAIDHOFEN, m. w niż. Austr. w pow. wyż. Wiener-Wald, nad rz. Yps, o m. 7 od Pachelarn. Nal. do Bisk. Frysyńskiego.

WAIGATS, przełmyk na mo-



rzę poln. między kraiami Samoiedów i nową Ziemią przy uściu Oby.

WALANGIN, ob. Valangin.

WAKA, mała rz. w Woj. Wileńskim, wpada do Wilii.

WALBECK, Opac. Proteſtanckie w Xſwie Halberſtadzkiem. Ma ſwego Opata i iżeſciu Kanonikow.

WALCHEREN, *Valacria*, Walkrena, wyſpa w Niderlandzie jedna znaczna w Zelandyi, na z. wyſpy Nord-Beweland i Zuid-Beweland, przy uściu Hontu. M.S. jeſt Miſdeburg.

WALCOURT albo VALENCOURT, Walkur, w Niderlandzie w Hr. Namurſkim. Fr. r. 1689 chcąc go opanować do oſtąpienia z ſtratą byli przymuſzeni. Leży nad rz. Heure, o m. 5 od Charle-roi, 2 od Philippeville, 8 od Mons, 11 od Namuru. dl. 22. ſz. 30. 13.

WALCZ, m. przedtym ſtoł. pow. w Woj. Poznańskim, teraz iako i pow. pod pan. Prufkim ſtołeczne ſt. Zwane jeſt u Niem. *Krone*, lub *Poſtlich Krone*.

WALDBURG, Hr. woje nie należy do Państwa Niem. w cyr. Szwabſkim. Dzieje go na wyż. i niż. Wyż. Hr. Waldburſkie leży nad Illerą i zamyka w ſobie zamek Waldburg leżący o m. 5 od Buſhorn. Niż. Hr. Waldburſkie leży nad Dunajem z M. Schger. Hr. Waldburſcy ſą dziedzicznymi rządca-ami domu czyli Marſzałkami S. Państwa Rzym. go *Sacri Romani Imperii Dapiferi* albo *Trachſeſſi*.

WALEZYA, ob. Valais.

WALD-CAPPEL, piękne m. i grod w niż. Haſſyi, o m. 9 od Kaſſelu.

WALDECK, *Valdecium*, m. i Hr. Niem. w cyr. wyż. Renu po-łożone nad Steinbachem o m. 5 od Fritzlary, 5 od Korbachu, 11 od Kaſſelu, 13 od Marpurga. dl. 26. 44. ſz. 51. 12. Hr. ma m. 16. dl. i tyleż ſz. Leży między Haſſyą,

Weſtſalią i Biſk. Paderbornſkim. Iu- bo ten kray jeſt gorzyſty, jeſt te- dnak żyzny, znajduje ſię w nim ołow, żelazo, miedź i ſrebro. Ma ſwego właſciwego Xżęcia.

WALDECK, albo Woldeck, w pow. Stargardſkim na granicy Ucker-Marck. ob. wyżſzy Artykul.

WALDENBURG, m. w Frankonii w Hr. Hohenlohenſkim, o m. 5 od Halli w Szwabii.

WALDENBURG, m. w Miſnii w cyr. Ertzgeburſkim, o m. 5 od Zwickau.

WALDENFELS, zamek ob- brouny w wyż. Auſtryi, w pow. Mi- hel. Leży na ſkale o m. 8 od Linz.

WALDERN, albo VALENDAR, M. i pow. Niem. w Hr. Salm z zamkiem przy Koblentzu.

WALDHAUSEN, M. w wyż. Auſtryi, w pow. Czarnym, z zam- kiem, o m. 7 od Pechlarny.

WALDHEIM, m. w Miſnii w cyr. Lipſkim za Muldą, o m. 5 od Meiſſen.

WALDKIRCK, m. w Briſga- wii Auſtr. na wyſpie uformowanej od rz. Eltz, o m. 2 od Friburga. dl. 25. 38. ſz. 48. 9

WALDSHUT, *Waldshut*, m. obronne w Szwabii Auſtr. ie- dno z czterech M. leżą. Leży w miejscu, gdzie rz. Salm wpada w Ren, przy weyſciu w las Czarny, o m. 7 od Schaffhuzy, 9 od Zurichu. 3 od Lauſſemburga. dl. 25. 57. ſz. 47. 38.

WALDSTEIN, w Czechach w cyr. Boleſławſkim.

WALLEBURG, *Vallisbur- gum*, m. Szwaycarskie w Kantonie Bazylewſkim, z obronnym zam- kiem na wyſokiej ſkale. Leży pod górą Jurą w dolinie oblizerney; o m. 9 od Szaffuzy.

WALLINGFORT, m. An- giel. w Berckſhirze, o m. 16 od Londynu. Poſiada 2 Dep. na Parł.

WALLORES, inaczej *Gailowies*, nazwiſko, ktore dają na- rodowi Flandryiſkim, Artezki-  
Hau.

Hannoni i Brabancyi, którzy popolicie starą Francuzczyzną mowią.

WALPON, *Walpo*, m. i Hr. Węgierskie w Sklawonii, z zamkiem obronnym. Leży nad rz. Walponą, o m. 8 od Effeku, 40 od Budy. dl. 36. 20. sz. 45. 33.

WALSCHUSEN, albo WALLSCHUSEN, m. i grod w niż. Haffyi, przy Wezerze, o m. 6 od Kasselu.

WALSRODE, m. Niem. w Xięstwie Zelleńskim, o m. 6 od Ferden, z Opac. Lutarskim złożonym z Xieni i ośmiu Papien.

WALSTADT, w Szląsku w Xięstwie Lignickim, st. przez Batalią, którą tu wygrali Tatarzy r. 1241. na Henryku Xciu Lignickim, w ktorej Pompo Mistrz Krzyżacki poległ

WALTEMBUCH, m. Niem. w Szwabii, z zamkiem, w Xięstwie Wirtemberskim na prawym brzegu rz. Aich, o m. 3 od Statgardy.

WALTERSHAUSEN, m. w Xięstwie Saxe-Gotha, o m. 3 od Gothy. Robią tu wiele płotna dobrego.

WANDALIA, kraina w Pomeranii dalszey, tak nazwana z przyczyny Wandalow w niey niegdys zamieszkaneych. Nazywają ją także Xięstwem Wendeńskim. M. S. jest Rugenwald. ob. Wenden.

WANGEN, *Vimania*, M. Cesarzkie Niem. w Szwabii nad rz. Ober-Argą, Ma na m. 2 do koła należącego do siebie kraiu R. 1775 było uwolnione od prawa Kadukowego we Fr. Obywatele są Katołicy i handlują płotnami papierem, norymberfz: i dobrimi towarami. Leży o m. 13 od Konstancyi, 7 od Lindawy. dl. 27. 36. sz. 47. 35.

WANGEN, m. Fr. w niż. Alfacyi na górze, o m. 3 od Strasburga. dl. 26. 14. sz. 48. 38.

WANGEROEG, wyspeka na morzu, nal. do kraiu Jewernskiego w Westfalii.

Tom III.

WANSBECK, m. z zamkiem w Stormaryi, o m. 4 od Hamburga. Wiele tu żydow znayduie się.

WANSEN, m. w Szląsku nad Olą w Xięstwie Grotkowskim. Tabaka naywiękzym jest tuteyszym produktem.

WANTSLEBEN, m. i grod w Xięstwie Magdeburzkim w Cyr. Holteńskim, nad Sarą z zamkiem.

WARADIN, *Varadinum*, Waradyn wiel. Hr. i mocne M. w wyż. Węgrzech z dobrą Cytadellą, Bisk. sułtr. Koloczeńskiego, i Bisk. Greckim. Turcy go dobyli r. 1660. ale Cesarzcy odebrali 1692. Leży nad rz. Kewrełą, o m. 28 od Temeswaru, 45 od Belgradu, 45 od Budy. dl. 39. sz. 46. 53. Drugie tegoż im. m. leży w wyż. Węgrzech w Hr. Semplinńskim nad Teisłą; nazywają go małym Waradynem. ob. Peter-Varadin.

WARADIN, M. obronne i Hr. w Kroacyi nal. do domu Austr. jest rezydencyą Bana Kroacyi. Leży na prawym brzegu Drawy, na gran. Styryi, o m. 12 od Kaniski, 13 od Zagrabii. dl. 34. 40. sz. 46. 18.

WARAL, lub Pongrodzie, jedno z 13 miast wolnych w stwie Spizkim.

WARBERG, *Turberga*, M. Szwedzkie w Prow. Hallandii z zamkiem i portem na brzegu morza Duńskiego.

WARBERG, m. Niem. w Westfalii w Bisk. Paderbornskim nad Dymelą. Było przectym Cesarzkie. Fr. tu zbili Hannoverczykow r. 1760 i 1761, o m. 14 od Paderborny.

WARDE, m. Duńskie w Jutlandyi, o m. 6 od Kypen, przy nyściu rz. Wardé.

WARDHUS, *Wardhusen*, m. w Norwegii na wyspie tegoż im. stol. Laponii Duńskiej z zamkiem już nitlzcziącym. Leży na brzegu morza. dl. 50. 5. sz. 70. 30. Prow. Wardhus, albo Laponia Duńska a raz-

M

ciąga się od Golsu Ostrazior aż do Laponii Moskiewskiej. Zamyka w sobie część poln. Norwegii. Gdzie niegdzie tylko w pastwiska oblitnie. Obywatele tuteysji w zimie kryją się w lochach podziemnych dla zbytniego zimna.

WARE, m. Angiel. w Hr. Hartfortskim nad rz. Leyem, o m. 8 od Londynu. Dodaie wody Londynowi pięknemi wodociągami.

WAREN, *Varenia*, m. w Xięstwie Wendeńskim w Cyr. niż. Saxonii w Xstwie Meklemburkim, o m. 12 od Gubrowa.

WARENDORF, piękne m. Niem. w Bisk. Munsterkim. Leży nad Embą, o m. 4 od Munsteru. Robią tu piękne płotna.

WARENDORF, *Varendorpien*, m. obron. Niem. w Cyr. Westfalskim w Bisk. Munsterkim. Leży nad Embą, o m. 8 od Munsteru.

WAREZ, m. szlacheckie, w Cyr. Belskim pod pan. Austr. zdobi go Kollegium i szkoła XX. Piarow, drzewem nikczemnie zabudowane, oliadłe żydami, o m. 2 od Sokala.

WARHAM, m. Angiel. w Dorsetshirze nad odnogą Pool, o m. 5 od Dorchester; posyła 2 Dep. na Parl.

WARRINGTON, *Rigodunum*, m. Angiel. w Prow. Lankaster z tyt. Hr. Posyła 1 Dep. na Parl. Leży nad Merseią na ktorej piękny most znajduje się, o m. 50 od Londynu. dl. 14. 40. sz. 53. 26.

WARKA, m. w ziemi Czerskiej powiatowe nad Pilicą, sł. zwycięstwem Czarnieckiego nad Szwedami r. 1650. Jest o m. 3 od Góry, 7' od Warszawy.

WARMIA, u Niem. *Ermland*, *Varmia*, Xstwo i Bisk. Pruskie, kraj rozciągający się na m. 13. dzielący się na kilka dystryktow, których 2 części przed zabraniem jego od Krola Pruskiego, nał. do Biskupa, będącego na owczas Xciem udzielnym, trzecia do

Kapituły. Poddani procz praw wspólnych z innemi Prusami, mają swe szczególne. Biskup Warmiński jest razem Sambieńskim i Xięciem Rzeszy Niem. r. 1743. otrzymał prawo pallii i krzyża. Katedra fund. r. 1242. ma Prał. 4. Kanon. 12. Rezy. Bisk. w Heilsbergu.

WARNA, M. znaczne w Turcyi Eur. w Bulgaryi z Arcy-Bisk. Greckim i portem. R. 1444. stoczona tu była batalia, w ktorej Władystaw Jagiellończyk Krol Polski i Węgierki poległ z całym wojskiem zbity od Amurata. Leży nad rz. Warną przy iew uściu w morze czarne, o m. 50 od Konstantynopola. dl. 46. sz. 43 40.

WARNEMUNDE, forteczka obron. nad morzem Bałtyckim przy uściu rz. Warny, albo Warnu w pow. Rostockim w Xstwie Meklemburkim.

WARNETON, m. w Flandryi Austr. nad Lysą, o m. 2 od Ypres, 3 od Lille.

WARSZAWA, *Varavia*, *Warschau*, *Varsovie*, M. S. Xstwa Mazowieckiego i całego Krol. Pol. rezydencya Krolow poczawszy od Zygmunta III. miejsce obrad publicznych, iako to. Sejmow, Rady Nieuftaiącey, Komisji Skarbowey, sądow Assefforskich, Relacyjnych, Marszałkowskich, Ziemskich i Grodzkich. Przyozdabiają Warszawę: Zamek Krol. kosztami Zygmunta III. wystawiony, w którym kosztowne pokoje, malowania wyborne i sala srebrną nazwana i inna nowa kosztami Krola panującego, naygustowniej wystawiona, godne są zastanowienia nęciekawszego oka: publiczna Biblioteka od Załuskich fundowana; Rzepltey od nichże darowana; zbrojownia z szpitala żołnierskiego od Stefana Batorego założonego, a od Władystawa IV. pod dozorem Grodzkiego pierwszego starszego nad armatą, albo iak teraz zowią, Gen. Artyleryi, na skład rynchunkow wo-

jennego obroczona: szkoła Rycerska  
 od Stanisława Augusta fundowana  
 i w pałacu Kazimierzowskim osad-  
 ziona, a od Rzepltey na Eduka-  
 cyą 100. Kadetow dochodami opa-  
 trzona. Konwikt J. XX. Piarów,  
 w którym szlachetna młodzież we  
 wszystkich naukach i umiejętno-  
 ściach stanowi swemu przywoitych  
 doskonali się, od Xiędza Konarskie-  
 go swóy początek mający, a teraz  
 piękną Architekturą przyozdobi-  
 ony. Marywil osadzony P.P. Kano-  
 niezkami od z Zahorowskich  
 Zamoyckiey wprowadzonymi. Szpi-  
 tal pod imieniem *Dzieciątka Jezus*  
 nianiem pobożnego cudzoziem-  
 skiego kapłana *Bodouin* z ialmu-  
 żny wybudowany pod dozorem P.  
 P. Miłosiernych zostający. Pałac  
 Krasieńskich zwany, od Rzepltey do  
 różnych odprawowania Jurizdykcyi  
 kupiony, który lubo roku 1783  
 wielką od ognia poniósł szkodę, ie-  
 dnak kosztem Rzepltey kosztow-  
 niej został odnowiony. Pałac  
 Prymasowski od Prymasa Ostrwo-  
 skiego z gruntu przepysznie odbudo-  
 wany. Pałace Sanguszkwów, Bieliń-  
 skich, Jabłonowskich Malachowskich  
 Radziwillow &c. piękną stru-  
 kturą stawione. Pałac Muizkows-  
 ki, Salski z wspaniałym ogrodem  
 publicznym, pięknymi statkami  
 przyozdobionym; tudzież Statua  
 Zygmunta III. postlacana, na ko-  
 lumnie marmurowey mającey 26  
 stop geometrycznych wysokości,  
 od Władysława IV. wystawiona.  
 Dzieli się to miasto na stare i no-  
 we. Stare murem obwiedzione od  
 Nowego do kofzar Gwardyi Ko-  
 ronney piezrey rozległego bramą  
 Nowomieyską jest oddzielone. 4. w  
 nim jest parafii, S. Janńska, S. Krzy-  
 ża, S. Jędrzeia i Panny Maryi.  
 Warszawa liczy wiele kościołów  
 pomiędzy ktoremś, starożytna Kol-  
 legiata S. Jana pierwsze ma miey-  
 sce. Kościół Dominikanow Obser-  
 wantow z kaplicy Moskiewskiej jest  
 przerobiony, w którym spoczywa

to ciało Dymitra Sznyńskiego Cara  
 Moskiewskiego, od Zolkiewskiego  
 w czasie wojny Moskiewskiej wraz  
 z swoim bratem Bazylim wziętego.  
 Zpomiedzy innych kościołow, Lu-  
 tercki świeżo wystawiony w nayle-  
 płym guście, Miś. Piarski i P. Wi-  
 zytek w piękney architekturze, są  
 naysięknieysze. Przedmieścia War-  
 szawy przednieysze są następujące:  
 Krakowskie wzdłuż Wisły położo-  
 ne częścią jest miasta nayokazalszą,  
 Nowy Świat, Grzybowo, Wielo-  
 pole, Leszno Niemcami osadzone,  
 Nowo lipie, i Szulec roskofsznemi  
 domami napełniony, Fawory, piękną  
 część Warszawy składają. Seym  
 Konwok. r. 1704. pozwolił aby nie-  
 praktykowanym sposobem raz ten  
 tylko jeden Stanisław August koro-  
 nował się w Warszawie. Miasto to  
 r. 1607. wiele od ognia ucierpiało,  
 a r. 1647. i 1774. wiele szkody od  
 wylewu Wisły poniósł. R. 1655.  
 było wzięte od Karola Gustawa i  
 zaraz r. 1656. od Polakow odzys-  
 kane, w którym ci Feld Marszał-  
 ka Wittemberga i wielu panow  
 Szwedzkich w niew lą wzięli Ale  
 tegoż r. woyska złączone Brande-  
 burckie i Szwed. kie wygrawszy po-  
 tyczkę po trzydniowey z Polakami  
 pod Pragą walce znowu War-  
 szawę opanowali. Roku 1702.  
 Karol XI. wziął to miasto. Sław.  
 jest traktatem podziałowym r. 1723  
 w nim zawartym między Polską,  
 Austryą, Moskwą i Prusami.  
 Warszawa leży na lewym brzegu  
 Wisły, na ktorey Zygmunt August  
 wystawił most drewniany, przero-  
 biony od Anny jego siostry na mu-  
 rowany. Jego połowę. R. 1603. znisz-  
 ciła kra, reszta przez niedozorę zni-  
 szczala. R. 1775. Xzć Poniński Mar-  
 szalek Delegacym go Szymu, a  
 potym Podskarbi W. K. wystawił  
 swoim kosztem most, za co liczyła  
 pozwoliła mu go przez 10 lat lizer-  
 żyć i dochod z niego wybierać.  
 Naprzeciwko Warszawy leży Praga  
 miałteczko niewielkie, składem solk

targami czwartkowemi; i potyczką przez trzy dni trwającą, między Kazimierzem i Królem Gustawem Szwedem r. 1656. Okolice Warszawskie są piękne i rozkoźnymi pierwszych panów Polskich napelnione domami i ogrodami, z tych liczby są: Ujazdów pałac od Zyg. III. wystawiony, a panującego Króla wiel. nakładem przekształcony, jest znakomity rezydencją w nim Król z familii Wazów. Si. jest zawartą w nim ugoda, między Prażmowskim Prymasem a Królem Michałem, kassującą Konfederacyą Gółębiowską i wszystkie ta w czasie tej zobużron poczynione. Do Ujazdowa należą Łazienki i Belweder, tamte rezydencyą letnią Królewską i różnemi ciekawościami, ten zaś dla pięknego położenia i założoney farfurowey w nim fabryki widzenia gołne. Przy nich także Mokotów X. Marszałkowej Lubomirskiej, zbiorom zagranicznego ptactwa i pięknym ogrodem i Krokikarnią wartę są zastanowienia. Opodal od Ujazdowa, wznosi się gmach wspaniały z przepysznym ogrodem, Willanow zwany, na trakcie Lubelskim, inienia X. X. Czartoryjskich r. 1686. od Króla Jana założony, tegoż Króla śmiercią r. 1696. pamiętny. Od Ujazdowa idzie droga lipami sadzona do Woli. Jest to pałacyk drewniany z przepysznym ogrodem. Należała przedtym do starostwa Warszawskiego, teraz w ręce partykularnych poszła. Między tą a Warszawą, leży obszernie pole, miejsce Elekcyi Królow Polskich, na którym szopa bywa stawiana. Powązki Xżny Generalowey Czartoryskiej fa ośmi obobliwościami i pięknością położenia, mogą bydź policzone, pomiędzy najrozkoźniejsze Europy domy. Marymontz pięknym pałacykiem i łaskiem kształtnie wyciętym należy do Elektorow Saskich, a dożycociem dany J. W. Rzewuskiemu Ex-Marszałkowi W. K. który on codzień powiększa,

nowych mu ozdób dodając. W borze Królewskim Bielany leży kościół i klasztor OO. Kamiedulow od Władysława IV. dopelniającego ślub podczas wojny Moskiewskiej uczyniony, fundowane, gruntem, młynem, rudą i wsią Pułkowem, teraz nie w ich ręku będącą nadane, a od Jana Kazimierza bardziej wzbogacone. Za Bielanami leżą Młociny należące do stwa Warszawskiego z pałacykiem i zwierzyńcem. Warszawa w sobie nie ma przywoitey stolicy obzerności, ale przedmieścia ją czynią wielką, zwłaszcza iż coraz bardziej, za szczyśliwego panowania Stanisława Augusta i ozdolniejszą i ludniejszą widzieć się daie. Dusz wszystkich w niej liczą do 70,000. Leży o m. 40 od Poznania i Krakowa, od Kamieńca Podolskiego 75, od Gdańska 54, od Drezna 85, od Smoleńska 130, od Wiednia 120, od Sztokholmu 176, od Paryża 320 dl. 38. 45. lz. 52. 14.

WARTA, m. w Woj. Sieradzkiej dawne i obzernie nad rz. *Wartą*, która poczyna się w Krakowskim u Kromolowa, płynie pod Olsztyn, Częstochowę, Miłow, Sieradz, Wartę, Unieś, w Kolo, Konin, Pyzdry, Szrem, Poznań, Sieraków, Międzychod i Landsbergę, zabiera w się Nyr, Wrześnią, Prosię, Obrę, Notecz i nakoniec w Szląsku Kustryna wpada do Odry.

WARTBURG, albo WARTENBERG, dawny zamek Niem. na wyfokiej górze przy Eisenachu, w Cyr. wyż. Saxonii, wystawiony przez Landgrafa Ludwika *Skoczka*. W tym zamku S. Elżbieta córka Jędrzeia Króla Węgierskiego była wychowana. Tu Marcin Luter był zaprowadzony 4. Maja 1521. aby jego nieprzyjaciele nie wiedzieli o miejscu jego schronienia. Nazywał go on swoim *Patmos*. Na około tego zamku widok jest prześliczny.

WARTENBERG, M. ebr. i pow. wolny Niem. w niż. Szląsku

- z zamkiem nad Weidą, o m. 9 od Wrocławia.
- WARTENBERG**, Hr. leży niedaleko Kayserlauterny.
- WARTHA**, w Szląsku w Xięstwie Munsterberskim, jest st. częstym pielgrzymowaniem do niego.
- WARTHY**, ob. Filtz-Tames.
- WARWICK**, *Tarolcum*, piękne M. i Hrab. Angielskie z pięknym i obrounym zamkiem; posyła 2 Dep. na Parl. Leży na wzgórkach przy Awonie, o m. 27 od Londynu. dl. 15. 59. sz. 52. 18.
- WARWICK**, Hr. graniczy na półn i z. z Hr. Stafford i Leicester, na połn w. z Hr. Northampton, na południe z Hr. Oxford i Gloucester. Ma m. 14 dl. 10. sz. Kray to jest bardzo żywy. Posyła 2 Dep. na Parl.
- WARWICK**, m. w Flandryi nad Lysą, o m. 3 od Lille.
- WASA**, M. nadmorskie Szwedzkie w Botnii w. w nim się urodził Gustaw Waza. dl. 40 sz. 63. 10.
- WASGOW**, kray Fr. zamyszkający w sobie większą część Alfacyi.
- WASILISZKI**, m. w pow. Lidzkim z stwem ktore płaci kwarty zł. 4566.
- WASILKOW**, m. w Woi. Podlaskim.
- WASSELONE**, albo **WASENHEIM**, m. Fr. w Alfacyi nad rz. Massick, o m. 3 od Sawerny z obrotnym zamkiem na wyskocy górze. Co tydzień tu bardzo liczne targi odprawiają się.
- WASSERBURG**, *Vasserburgum*, M. Niem. w Cyr. i Xięstwie Bawarskim, o m. 10 od Munichu, z zamkiem i tyt. Hr. nad Tuną. dl. 29. 50. sz. 47. 52.
- WASSERTRUDINGEN**, m. i wiel. grod w Frankonii w Margr. Anspachskim. o m. 4 od Oettingen.
- WASSUNGEN**, M. i grod w Frankonii w Xięstwie Henneberskim z zamkiem, o m. 2 od Smalkaldy. Nal. do Domu Saxe-Meinun-
- gen. Wiele tu sadzą tabaki.
- WASTINE**, Opac. Bernard. w Dyec. S. Omer, o m. 7 od Clairmaretts.
- WATERFORT**, *Waterfordia*, M. bogate i handlowne, Irl. stol. Hr. tegoż im. z Bisk. suffr. Kaskielskiego, z małym portem i zamkiem. Leży nad Shurą, o m. 20 od Corck, 23 od Limerick, 25 od Dublinu. dl. 10. 33. sz. 52. 10. Hr. Waterfordzkie ma m. 10 dl. 8. sz. Jest to piękny i dobry kray w Prow. Munsterkskiej.
- WATS**, M. Węgierskie nod Dunajem w Hr. Pestenskim. Jest bardzo ludne, z Bisk. trzema klasztorami i Kollegium.
- WATTEN**, m. w Flandryi Fr. w Kasztelanii Bourbonn nad Aą, o m. 2 od S. Omer.
- WAWEL**, góra, na ktorey zamek Krakowski.
- WEBBLEY**, m. Angiel. w Hr. Herefordzkim, posyła 2 Dep. na Parl.
- WECHTERBAC**, m. Niem. w Weterawii w Hr. Isenhuskim nad rz. Kintz, o m. 2 od Gelnhausen.
- WECHT**, m. i grod Niem. w Bisk. Munsterskim przy rz. tegoż im. Dostć jest obrotne, leży o m. 3 od Diepholtu.
- WEDEKINDSTEIN**, zamek w Xięstwie Mindedkim. Bierze swoje imie od Witykinda wiel.
- WEDEFL**, m. na Elbą, o m. 4 od Hamburga w Hr. Pinneberskim.
- WEERDT**, m. i pow. nad Isselią w Bisk. Munsterskim, o m. 5 od Vesseli.
- WEERT**, m. i pow. w Brabancyi Hol. w pow. Boissduc, o m. 4 od Ruremondy. Tu się urodził Jan Wert, ktory z Szewca wyżedł na Hetmansstwo wszystkich wóysk Cesarzkich i na Vice-Kejostwo Czeskie.
- WEGESACK**, nad Wezerą w Xięstwie Bremeńskim. Jest to port nal. do M. Bremy od ktorego o m. 6 leży.

**WĘGROW**, m. w ziemi Liwskiej, o półmili od Liwia, ozdobne Kollegium Komunistów, kościołem Luterskim, pałacem, szkołami &c.

**WĘGRY**, *Hungaria*, Hongrie, Krol. Europ. nad Dunajem, na 240 m. dl. na 100 sz. Grau. na poln. z Polską, na z. z Niem. na w. i połud. z Turcją Europ. Zamyka w sobie trzy wiel. Prow. to jest: Węgry właściwe, które gran. na poln. z Polską, na z. z Cyr. Austr. na połd. z Drawą, która je oddziela od Sklawonii i Dunajem oddzielającym od Siedmiogrodza; Siedmiogrod i Sklawonią. Węgry się dzielą na wyż. i niż. wyż. zamykają 24. Hr. niż. 14. Znacz. w nich rz. są: Dunaj, Sawa, Drawa, Tyfza, Maros, Raab, Waaga, Graan i Zarwis. Są one tak rybne, że rybami żywią prosięta. Ale wody ich są niezdrowe, wyjąwszy Dunajskie. Kray obfituje wto wszystko, co jest do życia potrzebne. Wina, a osobliwie Tokayskie są wysmienite. Rudy złote, srebrne, miedziane i żelazne znajdują się w obfitości. Zwierzyna tak tu pospolita jest, iż dla przeszkodzenia czynionym od nich szkodom, polowanie każdemu w całym krain jest wolne. Gdyby Węgrzyni nie byli takimi, jak są proźniakami, Krol. to wcale inną na się wzięłoby postać; a przynajmniej gdyby Monarchowie umieli profitować z przenosin Chrześcian poddanych Turków do tego Krol. Ale chłop nie tu nie mają własnego. Szlachcic u którego jest arendarzem, może go odpędzić kiedy chce, tak dalece iż lubo nie jest poddanym, stan jego gorszy jest jeszcze od chłopu Polskiego lub Moskiewskiego. Gdzie na drzewie zbywa, chłopci mieszkała w lochach podziemnych, tak zarządzonych, iż sam tylko dach nad ziemię wznosi się. Węgrzyni wiel. posiadają przywileie, które Cesarz Leopold im odebrał, a Marya-Ter

essa powrocila. Wszystko decydują u nich stany zgromadzone złożone z Pralatów, Magnatów, szlachty i mieszczan z M. wolnych. Węgrzyni są przystośni, mężni, dumni i mściwi. Kawalerya ich zowie się huszarami, a piechota hajdukami. Prawie wszystkie M. Węgierskie dwoiakie mają nazwiska Węgierskie i Niem. Język Węgierski pochodzi z Słowieńskiego. Mowią polacimie w sądach, a nawet i w potoczney pomiędzy polpolskim mowie. Religia katolicka tu jest panująca. Protestanci są cierpieni, są pod protekcją domu Austr. Znajdują się tu także Grecy, Katolicy i Schizmatycy. M. S. niż. Węgier jest Buda, (Of-n) a wyż. Presburg. dl. 35-47. sz. 45-49. 15.

**WEHNER**, m. w Xstwie Ost-Fryzyskim, o m. 7 od Embden. Dobre zjad wyprowadzają konie.

**WEIBSTADT**, *Weibstadium*, m. w Bisk. Spireńskim, o m. 5 od Hailbrony, 4 od Heidelbergi. dl. 27. 34. sz. 49. 18.

**WEICHSELBURG**, m. zamek i pow. w Karnieli niż. nad Sawą, o m. 14 od Laubachu.

**WEICKERSHEIM**, M. w Frankonii w Hr. Hohenloheńskim, nad Tauberną, o m. 3 od Marienthalu.

**WEIDA**, M. i zamek w Miśnii, o m. 6 od Plauen.

**WEIDEN**, *Weida*, grod i piękne m. obr. Niem, w Cyr. Bawarskim nad Nabą, o m. 4 od Luchtenbergi. dl. 29. 34. sz. 49. 44.

**WEIDENAU**, M. Szląskie w Xstwie Grotkowskim, o m. 4 od Neiffy. Jest to M. barierowe, które sobie Marya Tereffa zachowała traktetem r. 1742.

**WEIL**, ob. Weill.

**WEILBURG**, M. Niem. w Cyr. wyż. Renu w Hr. Nassau Weillburskim nad rz. Lohn, o m. 8 od Nassau, 8 od Frankfortu, 10 od Moguncyi. dl. 26. 3. sz. 50-24.

**WEILHEIM**, m. Niem. w

Szwabii w Xstwie Wirtemberskim nad rz. Lauter, o m. 8 od Stutgardy.

WEILHEIM, piękne M. i grod w wyż. Bawaryi w Regencyi Munchuskiej przy jez. Ammer.

WEILL, albo WEIL, m. wolne i Cesarzkie Niem. w Cyr. Szwabskim w Xstwie Wirtemberskim nad rz. Wurną, o m. 5 od Stutgardy, 6 od Tubingi. Tu się urodził H. Kepler. Było uwolnione od prawa Kadukowego we Fr. r. 1775. dł. 26. 28. sz. 48. 53.

WEIMAR, *Veimaria* albo *Vimaria*, Wimar, M. Niem. w Cyr. wyż. Saxonii w Turynгии, stol. Xięstwa Saxe-Weymarskiego z wiel. i wspaniałym zamkiem, w którym Xżęta rezydują. Leży nad rz. Ilmą, o m. 8 od Erfordu. 4 od Jenny. 8 od Naumburga. dł. 29. 24. sz. 51. 6. Xstwo Weymarskie ma m. 16 dł. 8 sz. Leży między Erfordem, grodem Ekarsberg, rzeką Salą i Hr. Szwartzburskim. Dom Sax-Weymarski posiada jeszcze Kyfenach, Jenę, część sukcesyi Altemburskiej, M. Ilmenau &c. Poddani jego uwolnieni są od prawa Kadukowego we Fr. r. 1771.

WEINGARTEN, m. Niem. w niż. Palatynacie Renu, nal. do Elekt. Palatyna. Leży nad rzeką Printzą, o m. 2 od Durlachu; 3 od Filipsburga. dł. 27. 8. sz. 49. 2.

WEINGARTEN, Opac. Bened. w Szwabii, o m. 1 od Ravensburga. Opat tutejszy jest pralatem Szwabskim R. 1751. wspaniałe tu wykawiono organy.

WEINHEIM, M. w niż. Palatynacie Renu, nal. do Elekt. Palatynu. Leży o m. 3 od Heidelbergi, 2 od Worms. Powietrze tu jest zdrowe. dł. 26. 17. sz. 49. 33.

WEINSBERG, m. w Xstwie Wirtemberskim, o m. 1 od Hailbrony.

WEINSHEIM, ob. Winsheim.

WEISENBERG, m. w wyż. Luzacyi, o m. 3 od Bautzen.

WEISMAN, m. i grod w Frankonii w Bisk. Bamberckim.

WEISSNER, ob. Eschweue.

WEISSENBURG, *Sebusum*, *Vissenburgum*, M. i grod Fr. w Allacyi w kraiu Waszawii, na gran. Palatynatu. Przedtym było wolne i Cesarzkie, ale było ustąpione Fr. traktatem Ryświckim; a Ludwik XIV. kazał onego zburzyć fortyfikacye. Przeorstwo tutejsze jest przyłączone do Bisk. Spireńskiego. Leży nad Lauterą, o m. 4 od Landau, 9 od Filipsburga, 13 od Strasburga, 105 od Paryża. dł. 25. 37. 14". sz. 49. 2'. 10".

WEISSENBURG, M. wolne i Cesarzkie Niem. w Cyr. Frankońskim w Bisk. Aichszadzkiem w Norgawii. Leży nad Retwicą, o m. 2 od Papenheim, 8 od Neuburga, 12 od Notymbergi. dł. 28. 26. sz. 48. 59. Obywatele tutejsi są Protestanci i bardzo przemyślni. Byli uwolnieni od prawa Kadukowego we Fr. r. 1775. Za miastem na górze, widzieć się daje zamek Wiltzburcki.

WEISSENBURG, M. Niemiec. w Xstwie Saskim, o m. 8 od Wittembergi, 8 od Dessau. dł. 30. 36. sz. 51. 53. ob. Alba-Julia.

WEISSENAU, *Minderau*, albo *Niedrau*, *Augia Minor*, Opac. Norbertańskie w Szwabii o m. 1 od Rawensburga. Opat tutejszy jest pralatem Szwabskim.

WEISENFELS, piękne M. Niem. w Cyr. wyż. Saxonii nad Saalą, o m. 8 od Lipska. Nal. do Elekt. Saskiego.

WEISENHORN, m. w Szwabii Austr. o m. 4 od Ulmy.

WEISEN-KIRCHEN, w Austr. o m. 4 od Lintzu.

WEISENSTADT, m. w Frankonii, o m. 12 od Kulmbachu.

WEISENSTEIN, w niż. Hassyi, o m. 1 od Kasseju. Jest to zamek, który nal. do Landgrafa.

WEIT, (S.) *Fanum Sancti Viti*, M. obronne Niem. w Cyr.



Austr. w niż. Karynty w dolinie bardzo żyzney przy zbiegu rz. Glanu i Wunichu, o m. 3 od Klagenfurtu, 55 od Wiednia. dl. 31. 50. sz. 45. 56.

WEIT, (S.) *Fiume*. M. obr. Włoskie w Istrii z zamkiem, nal. do domu Austr. Leży na górze nad Golfem Weneckim, gdzie ma port na gran. Kroacyi, o m. 15 od Kapo d'Istria dl. 32. 12. sz. 45. 25.

WELDENTS, Hr. i M. Niemiec. zamknięte w Arcy-Bisk. Trewiskim, nal. do Elekt. Palatynu. Leży nad Mozellą, o m. 2 od Irarbachu. dl. 24. 38. sz. 49. 52.

WELDKIRCH, ob. Feldkirch.

WELLS, *Fontannensis Ecclesia*, M. Angiel. w Somersetshirze. Jest Bisk. do którego także Bath nal. kościół tutejszy Katedralny jest bardzo piękny. Posyła z Dep. na Parl. Leży w miejscu wodnistym o m. 32 od Londynu. dl. 15. 3. sz. 51. 14.

WELPHSHOLTZ, o m. 3 od Eisleby w Hr. Mansfeldskim. Jest st. przez zwycięstwo, które Lotaryusz Xzę Sakski odniósł przy tym miejscu r. 1115. na Henryku V. Cesarzu.

WELS, M. w wyż. Austr. w pow. Haus nad rz. Trauną, o m. 5 od Linzu. Cesarz Maxymilian I. umarł tu r. 1519. a Karol Xzę Lotaryński r. 1690.

WELSBERG, Hr. w Bisk. Bryxieńskim. Hr. iego maia urząd dziedziczny wiel. Marzałkow Freysingenkich.

WEMDINGEN, M. zamek i grod w wyż. Bawaryi, o m. 2 od Nordlingi. Niedaleko ztąd dobre wody mineralne znajdują się.

WENDEN, Xstwo Niem. w Cyr. niż. Saxonii w Xstwie Meklemburkim. Ma m. 36 dl. a 12 sz. i gran. z Marchią Brand. Bierze swoje im. od dawnych Wandalow, *Venedi* narodu Sklawońskiego wyszłego z Rossyi. M. S. iego jest Gustrow,

co też mu dacie imie Xstwa Gustrowskiego. ob. Wandalia.

WENDEN, lub KIEŚ. M. zupełnie zniszczone w państwie Moskierskim w Inflantach nad rz. Troideną, o m. 20 od Rygi. Było obrone i z mocnym zamkiem, gdzie od Stefana Krola było postanowione Bisk. po windykowaniu tego m. od Moskwy r. 1583. Mialo też swych Wdow i innych Urzędników, lecz gdy go odebrała Moskwa, urzędy i Bisk. uszło.

WENDOWER, m. Angiel. w Buckinghamshirze, o m. 10 od Londynu. Posyła z Dep. na Parl. dl. 14. 45. sz. 51. 40.

WENECCYA, *Venetia*, jedno z najpiękniejszych, najbogatszych najst. i najznaczniejszych M. na świecie, jest we Włoszech, stol. Rzeploty Weneckiej, z Patriarchatem i Akademią. Licza w nim na 180000. obywatelow i lubo jest bez żadney obrony, można go iednak mieć za najmocniejszy w Europie. Nazywają go *Wenecyą bogatą*. Znaczniejszy jego piękności rynek S. Marka, na którym widzieć się daie przepyszny pałac rezydencya Dozów i znaczniejszych urzędników Rzeczypltey i kościół wspaniałe z cś. blhwszą wieżą: turdzież części M. zwane *Mercerie* i *Rialto*, Arsenal i wiel. kanał dzielący na 2 części mlaśto, na którym piękny most znayduje się. Mało jest takich M. w którychby więcej iak tu było kościołow, które wżyszystkie są piękne i ozdobione obrazami nayprzedniejszych malarzow. Wenecya winna swoy początek kilkunastu familiom Paduańskim, które chcąc uniknąć przed zaiadłością Gotów pustoszących Włochy w piątym wieku, osiadły w tym miejscu gdzie teraz leży Wenecya. M. to tylo kanałami jest poprzerzynane, że nie ma prawie miejsca do ktoregoby wodą zalechać nie można. Z ktoreykolwiek strony do niego przybywa się widok miły

czyni oku. Ulice tutaj są wprawdzie wąskie, ale że tu nieznają powozów, przeto chodzić wygodnie można. Ci co niechęć iść pieszą mogą, iechać batami, po kanałach. M. całe jest stawiane na palach na Gólcie swegoż im. Położenie to tak dla handlu wygodne, jest przyczyną iż nie masz podobno M. handlowniejszego nad Wenecyą. Załadza się on osobliwie na materiałach iedwabnych, szklach, zwierciadłach i t.d. leży o m. 29 od Mantuy, 90 od Rzymu, 120 od Neapolu, 56 od Mediolanu, 46 od Florencyi, 230 od Paryża. dl. 30. sz. 45. 27. Rzeczplta Wenecka zawiera w sobie 14 prow. we Włoszech; a te są: Dogat, Paduan, Wincentin, Weroneza, Bressan, Bergamask, Kremask, Polesza Rowigańska, Marchia Trewizańska, Feltrin, Bellonez, Kadorin, pow. Foroiuliencki, Istrya, te prow. leżą na pdm. i z. Włoch. Dalmacya zaś i wyspy do Wenetow nal. leżą na w. Włoch. Cała władza Rzeczypltey podzielona jest między senatem złożonym z 120 senatorow, w których szlachty pierwszego rzędu, i wiel. radą, na ktorey znajduie się wszelka szlachta Wenecka mająca lat 25. Doża lubo miany za głowę całej Rzeczypltey mało ma iednak powagi. R. 1774. prawo Kadukowe zostało między Rzeczpltą Wenecką i Francją zniesione.

WENLOCK, m. Angl. w Shropshirze, o m. 44 od Londynu. Posyła 2 Dep. na Parl. dl. 14. 45. sz. 42. 52.

WENSYSSEL, M. i stwo Duńskie w Jutlandyi pold. nad rz. Ryaą, o m. 7 od Alburga. dl. 27. 55. sz. 57. 6.

WERBEN, *Verbena*, m. Niemiec. w Cyr. wyż. Saxonii w starym Marchii Brand. w miejscu gdzie Hawel wpada w Elbę.

WERDEN, Opac. w Hrab. Marck, w Cyr. Westfalii. Opat tutaj wyższy będący Prałatem Niem. na-

zywa się Opatem Helmsztadzkim i Werdeńskim. M. Werden będące nad Puerą, o m. 2 od Essen jest Proteſtanckie i pod protekcją Krola Pruskiego. Jest fl. przez swoje szynki i kizki. ob. Ferden.

WERDEN, w średniej Marchii, o m. 5 od Brandeburga, na wyspie uformowanej od Haweli.

WERDOHL, m. nad Lenną. o m. 10 od Arensberga w Hrab. Marck w Westfalii. Nal. do Krola Pruskiego. Żupy tu dobre solne znajdują się.

WERDON, lub FORDON, m. Pruskie w Woj. Pomorskim, fl. komora Pruska najcięższą dla statków Pol. Leży w Cyr. Bydgoskim nad Wisłą i blisko rz. Brdy. Spustofzone było od Szwedow r. 1656.

WERDT, m. i grod Niem. w Hr. Lichtemburskim w Cyr. wyż. Renn, o m. 3 od Hagueuau.

WERLE, m. Niem. w Xstwie Westfalskim w dawnym Hr. Arensberskim. Dobre tu żupy solne znajdują się.

WERLE, *Herula*, w pow. Stargardzkim w Meklemburgu. Za czasow Wandalow było to wiel. M. nad rz. Warnau, ale teraz same tylko z niego pozostały ruiny.

WERMSDORF, m. zamek i grod w Miśni w Cyr. Lipskim. Zamek nazywa się S. Hubertsburg. Elektor Saski często tu bawi się polowaniem.

WERN, albo WERNE, *Verna*, m. i grod Niem. w wyż. Biskup. Munsterskim przy Lippie. dl. 25. 20. sz. 51. 40.

WERNIGERODE, Hr. zamek i M. nad rz. Holtheim, o m. 4 od Halberstadt. Hr. Wernigerodskie leży w Cyr. niż. Saxonii. Obfituje w zboże, drzewo, zwierzyne, ryby i rudy metalowe. Magistrat tutaj dependnie od Krola Pruskiego i od Hrab. który jest zawsze z familii Stolbergow. Przedmieście tutaj zowie się Naxschenrode. ob. Stolberg.

WERSTGAWA, w Szląsku w Xstwie Oleśnickim. Jest to m. fl. iż blisko znayduie się źródło wody mineralney.

WERT, m. Fr. w Alfacyi w Hr. Hanowii.

WERTEN, M. Niem. w Arcy-Bisk. Saltzburkim nad Saaltzą.

WERTH, ob. Weert.

WERTHEIM, M. Niem. w Frankonii na lewym brzegu Menu w mieyscu gdzie Tauber wtę wpada rz. o m. 10 od Wurtzburga. Daie swoje imie Hr. znacznemu leżącemu przy Menie, między Bisk. Mogunckim i Wurtzburkim. Ma dl. m. 8. i tyleż sz. Familia Wertheimów pochodzi od Elekt. Palatynow i inne ieszczce posiada włości.

WETHER, m. Niem. w Hr. Rawensberkim.

WERTHERN, Hr. w Cyr. wyż. Saxonii, o milę od Northausen.

WESEL, *Aliso, Vesalia Inferior*, M. Niem. w Cyr. Westfalii w Xstwie Kliwii, przedtym Cesarskie i Anzeatyckie; ale dzisiaj nal. do Krola Pruskiego. Nazywają go *Vesalia inferior*, dla różnicy od *Weselu wyższego*, albo *Ober-Wesel*. Fr. dobyli Weselu r. 1672. i 1737. Krol Pruki kazał wszystkie jego zburzyć fortyfikacye. Leży na prawym brzegu Renu przy uysciu Lippy, o m. 10 od Kliwii, 5 od Geldryi, 18 od Kolonii. dl. 24. 16. sz. 51. 37.

WESEL, (Ober) M. w Elek. Trewirskim, przedtym Cesarskie nad Renem, o m. 8 od Koblentu.

WESELBERG, m. w państwie Moskiewskim w Estonii w Wirlandzie. Dofyć iest obrome. Leży nad rz. Wisł, o m. 22 od Narwy, 17 od Rewla. dl. 44. 23. sz. 59. 14.

WESENBERG, m. i grod w pow. Stargardzkim w Meklemburgu, o milę na poid. ku z. od Stargardy.

WESER, *Visurgis*, rz. znana Niem w niż. Saxonii formująca się z rz. Werry i Fuldy pod M. Min-

den. Wpada w morze pośn.

WESTBURY, m. Angiel. w Hr. Wilton, posyla z Dep. na Parl.

WESTERAS, *Arosia*, M. znaczne Szwedzkie, stol. Westmarii z Bisk. i zamkiem. W tym M. stanęła Unia zapewniająca koronę potomstwu *Gustawa Wazy* nazwanego wiel. który przytym M. r. 1520 zbil Krola Duńskiego Krysztyna II. Leży nad ieziozem Meler, o m. 5 od Kopingi, 13 od Upsalu, 17 od Sztokolmu. dl. 34. 40. sz. 59. 38.

WESTERBURG, m. zamek i Hr. Niem. w Weterawii, o m. 8 od Nassau. Nal. do familii Linanów. Nie trzeba go mieszać z innym zamkiem i grodem tegoż im. położonym nad rz. Bruch w Xstwie Halberstadtzkim.

WESTERNY, ob. Hebrydy.

WESTERWALDE, część pośn. Weterawii.

WESTERWICK, *Vestrovicum*, M. Szwedzkie w Smalandyi na granicy Ostrogoty z dobrym portem. Leży nad morzem Baltyckim, o m. 24 od Kalmaru, 32 od Sztokolmu. dl. 35. 20. sz. 57. 58.

WEST-FRIZYA, ob. Holandia.

WEST-HOEP, m. Fr. w niż. Alfacyi z zamkiem dobrze uzbrojonym. Leży pod górą. dl. 26. 12. sz. 48. 37.

WESTMANIA, Prow. Szwedzka składająca część Szwecyi właściwey, mająca m. 30 dl. 17 sz. Graniczy na pośn. z Dalekarią, na w. z Uplandją, na poid. z Sudermanią i Nericyą, na z. z Wermlandją. Znaydują się w niej rudy srebrne. M. S. iest Westeras.

WESTMINSTER, M. Angiel. składające dzisiaj część Londynu. Posyla z Dep. na Parl. w pałacu Westminsterzkim zgromadza się Parl. Było tu przedtym fl. Opactwo którego kościół iest grobem Krolow i Krolowy Angiel. tudzież mieyscem ich koronacyi. Jest oyczyną Benjamin Johnson.

**WEST-MORLAND**, *Damnia Westmaria*, Prow. Angiel. z tyt. Hr. mająca, m. 8 dl. i tyleż sz. Graniczy na półn. i z. z Xstwem Kumberlandzkim, na w. z Jorkskim, na połd. i w. z Lankasterkim. Kraj to jest gorzysły i nieludny. Pofyla 2 Dep. na Parl. M. S. jest Appleby.

**WESTPHALIA**, Westfalia, Cyrkul Niem. graniczy na półn. z morzem Niem. na w. z Cyr. niż. Saxonii, na połd. z Cyr. wyż. Renu na z. z Niderlandem. Hübner maie mil m. 140 dl. a 100 sz. Różni się Cyr. Westfalii, od Xstwa Westfalii. Xstwo graniczy na półn. z Bisk. Paderbornskim, na w. z Bisk. Trewirskim, na połd. z Arcy-Bisk. Trewirskim. Nal. do Elekt. Kolońskiego. Cyrkul zamyka w sobie kilka Xstw i Hr. Bisk. Munsterki i Xżęta Juliana i Kliwii są Dyrektorami cyrkulu. W powszechności grunta Westfalskie są bardzo żyzne w niektórych miejscach, a bardzo nieplodne w innych. Część połd. jest najlepsza, a część półn. ma dobre pastwiska wyżywiające mnostwo koni. Szynki Westfal. są bar. zachwalone.

**WESTROGOTIA**, ob. Gotia.

**WETTENHAUSEN**, Opac. Niem. w Szwabii nad rzeką Kamlach, o m. 2 od Burgau, 7 od Anzburga. Nal. do Augustynian. Jest fund. r. 982. Opat jest Pralatem Szwabskim.

**WETTER**, ob. Stadt Weter.

**WETTERAWIA**, u Niem. *Weterau*, Prow. Niem. mająca m. 34 w Kwadrat. Leży między Hafsą, niż. Renem, Westfalią i Francją, niż. Twierdzą iż bierze swoje imię od małej rz. *Weter*, zaczyna się w Hr. Solmskim. Rz. Lohn przeryniająca Weterawią płynąc ze w. ku z. dzieli ją na 2 prawie równe części, na półn. i połd. Weterawią; półn. zależy od Cyr. Westfalskiego, ale połd. zależy od Cyr. wyż. Renu. Podzielo-

na jest pomiędzy kilku Xżąt. Cztery w niej są M. Cesarzkie to jest: Frankfort, Wetzlar, Gellenhausen i Fuldberga.

**WETTIN**, m. Niem. w Xstwie Magdeburkim w Cyr. Saalskim z zamkiem nad Saalą, o m. 4 od Halli Saskiej. W okolicach tutejszych dobry węgiel ziemny znayduie się.

**WETTINGEN**, m. i Opac. fund. r. 1221. w Szwaycarii o pół mili od Bady. Należy do Opata Salmansweilerskiego.

**WETZLAR**, *Vetstaria*, M. wolne i Cesarzkie w Weterawii ś. odtąd, jak tu ze Spirytamera Cesarzka została przeniesiona, r. 1693. Leży przy zbiegu rz. Lohny, Dilli i Dillien, o m. 2 od Solms, 6 od Marpurga, 12 od Frankforta, 31 od Spiryt. dl. 24, 18. sz. 50. 28. Obywatele tuteysli są Lutrzy i byli uwolnieni od prawa Kadukowego we Fr. r. 1770. Rada jest złożona z 24 członków. Jest tu: przeorstwo ktore nal. do Elekt. Trewirskie; i grod Cesarzki, ktorego Lendgraf Hesse-Darmsztadski jest Administratorem.

**WEXFORD**, *Vexfordia*, M. i Hr. Irland. w Prow. Lainster. Hr. ma m. 16 dl. 9 sz. M. ma port wygodny. Pofyla 2 Dep. na Parl. Leży o m. 25 od Dublina, 10 od Waterfordu. dl. 11. 12. sz. 52. 20.

**WEXIO**, *Vexio*, m. Szwedzkie w Gotyi połd. nad jeziorem Salen z Bisk. suffr. Upsalskiego, o m. 12 od Jonckopingi, 19 od Kalmaru, 62 od Sztokolmu. dl. 32. 55. sz. 56. 48.

**WEYHAUSEN**, ob. Wienenhusen.

**WEYMOUTH**, *Vimutium*, M. Angiel. w Dorsetshirze, z dobrym portem i tyt. Hr. Pofyla 2 Dep. na Parl. i leży przy uściu rz. Wey, o m. 35 od Londynu. dl. 15. 50. sz. 50. 42.

**WHERT**, pow. w niż. Bawaryi o m. 6 od Ratyzbony.

**WHITHCURCH**, m. Angl.

w Handshirze, o m. 9 od Suthampton, posyła 2 Dep. na Parl.

**WHYTHEEN**, *Candida Caesa*. M. Parl. Szkockie w Hr. Galoway. Przedtym było Bisk. i miało fl. kłafkor poświęcony S. Ninain. Leży nad odnogą Newtonską, o m. 30 od Edyburga. dł. 12. 45. sz. 55. 3.

**WIATKA**, lub **CHLINOW**, Xstwo Moskiewskie gran. na poln. z Permią, na pośd. z Prow. Kazańską, na w. z Syberyą, na z. z Ustyacką. Jest to kraj błotnisty i masty, z M. S. tegoż im. bierze od rz. Wiatki nazwisko; ma swego Archireia.

**WIAZMA**, m. Moskiewskie w Wielkorząd: Smoleńskim. Wzięta była od Władysława syna Zygmunta III. r. 1617. i powtornie r. 1633. Leży nad rz. tegoż im.

**WIAZYN**, m. w powiecie Ozmieńskim nad rz. Wiazycą.

**WIAZYSZCZE**, m. w Połockim.

**WIBURG**, *Wiburgum*, M. bogate i handlowne w państwie Moskiewskim, stol. Karelii Finlandskiej z Bisk. suffr. Upsalskiego i mocną cyadellą. Było uśląpione przez Szwecyą Mskwie r. 1721. Leży nad morzem, o m. 42 od Narwy, 100 od Rygi, 27 od Nortburga. dł. 42. 25. sz. 60. 56.

**WIBURG**, *Wiburgum*, M. znaczne Duńskie stol. Nord-Jutlandyi, i dyec. swegoż im. z Bisk. suffr. Lundeńskiego. Jest stolicą Trybunału najwyższego w Prow. Leży nad iez. Water na półwyspie, o m. 32 od Slezwika, 44 od Kopenhagi. dł. 27. 50. sz. 56. 30.

**WIC**, albo **WICH-TE-DURSTED**, ob. Wuch-te-Dursted.

**WICK**, m. obronne w Niderlandzie Holl. w Xstwie Limburskim na prawym brzegu Mozy, na przeciwko Mastrychu, z którym mostem się łączy.

**WICKLOW**, m. i Hr. Irl. z portem przy nysciu rz. Lettrim,

o m. 8 od Dublina. Posyła 2 Dep. na Parl.

**WICK**, m. stol. Prow. Kaithnesy, w Szkocyi z portem. Posyła 1 Dep. na Parl. leży o m. 50 od Edyburga.

**WIKRAC**, w. Xstwie Juliaceńskim z pow. nal. do Cesarstwa Niem.

**WIDAWA**, m. w Woj. Sieradzkim, nad rz. Grabią, z kościołem farnym i Bernard. na trakcie pocztowym, o m. 8 od Piotrkowa. fl. targami.

**WIDAYCIE**, w pow. Bracławskim stwo płacikwarty zł. 248.

**WIDDENSTEIN**, ob. Leifsznik.

**WIDEN**, *Vienna*, albo *Vindobona*, dawne, piękne, wiel. bogate, B. i jedno z najobronniejszych M. w świecie, jest w Niem. stol. Austr. i od dawnego czasu pospolita rezydencya Cesarzow z donu Austr. z Akademią i Arcybisk. erygowanym r. 1721. Piękność i wiel. Widnia zależy na jego przedmieściach; gdyż same M. nie jest ani piękne, ani wiel. Pałac Cesarzowski jest bardzo prosty i pospolity. Turcy oblegli Widen r. 1529. i 1683. z wojskiem na 20000. wynoszącym, ale Xzę Palatynu oddził onych pierwiżą rzą, a Jan Sobieski Krol Polski drugą zbiwiży onych zupełnie. M. to leży w położeniu bardzo miłym ale w klimacie niezdrowym, w mieyscu gdzie rz. Widen wpada w Dunaj, o m. 11 od Presburga, 72 od Krakowa, 180. od Rzymu, 225. od Amsterdamu, 250. od Paryża, 290 od Londynu, 420. od Madrytu, 280 od Konstantynopola, 310. od Petersburga, 250 od Sztokolmu, 200 od Kopenhagi. dł. 34. 32. sz. 48. 12.

**WIDUKLE**, m. w Zmudzi pod Rossieniami stol. powiatu.

**WIDZE**, m. w Wileńskim.

**WIED**, albo **WIED**, Hr. Niemiec. położone nad Renem między Koblentzem i Andernachem, nal.

do Cvr. Westfalii. Neuwied o m. od Andernachu leżące, jest to piękne M. i rezydencya Hr. Wiedtlich którzy posiadają iestże Hr. Runckel i zamek Neu-Henburg. Poddanie go uwolnieni są od prawa Kadukowego we Fr. r. 1777.

WIEHE, albo W I H E, m. zamek i pow. Niem. o m. 7 od Mausfeldu nad Unstrutą w Hr. Beichlingen.

WIELATYCZE, m. z starostwem plac. kwarty zł. 1590. w pow. Orszańskim przy Pol.

WIELCZYNY, m. w Xstwie Słuckim.

WIKLICZE, m. w P zeskim Litt.

WIELICZKA, *Velisca*, m. w Krakowskim, st. żupami solnymi jednymi znayobitszych w Europie, które po Bocheńskich odkryte były r. 1211. 1696. wielki się w nich był zajął pożar, który przez czas długi trwał. Były one zawsze częścią dobr stołowych Krol. Dom Morstynow i Banerów miewał ich dziełiczny dozór. Były domowi Austr. dziczone za posilki w 16000. wojska od Jana Kazimierza, aż za Augusta II. powrocone były Pol. cz. Ale znowu po zabranii kraiu r. 1773. Dom Austr. stał się ich panem i miało Cyrkularnym uczynione, żupy do lepszego przyprowadzone porządku, większych daleko bogactw stały się źródłem dla Austr. jeżeli je przynosiły Pol. cz. Małają one głębokości na stop 800. od południa ku półn. rozciągają się na 200. prętów; dzielą się na sżyb 10. i różne ulice, które są przestronne, ozdobne figurami i cztarzami kuteymi z soli, wspierane słupami solnymi i drzewem. Wewnątrz obszernie komory gdzie sol rąbana, składają balwanow ogromnych soli, mady gazyny na siano i stajnie nawet znaydują się. W niektórych miejscach jeziora wody słoney stoją. Około tyśiąca zawsze tu ludzi pracuje i corocznie więcey nad 600000

cetnarow soli dobywaia. Najpiedyszzy jest gatunek soli zieloney, lepizy soli sżybkowey, najlepizy oczkowatey. M. leży mied samemi żupami, cale prawie podkopane, może się zawsze obawiać zawalenia, ma szkoły, kościol farny dawny, klasztor Reform. Jest o półtory mli od Krakawa.

WIELIN, m. w pow. Waleckim, w Woi. Poznańskim miedzy błotami, pod pan. Pruskim.

WIELISZ, m. w Woi. Witebskim, m. i handlowne, umocnione r. 1580. wzięte było od Pol. gdy wprzod od Moskwy opanowane było i znowu od niey odebrane 1678. leży nad Dźwiną, było starostwem, teraz pod pan. Rossyi. Tuż rz. tegoż im. od Witebska, o m. 12.

WIELKIEŁUKI, lub WEL. Y. KIELUKI, M. dosyć znaczne w państwie Moskiewskim w częściz. Xięstwa Rewy nad rz. Lowatą, z dobrym zamkiem, opanowane było kilkakrotnie od woysk Pol. i odbierane od Moskwy, o m. 90 od Moskwy. dł. 49. 10. sz. 56. 32.

WIELKOPOLSKA, *Polonia Maior*, Prow. Krol. Pol. która w ściślejszym znaczeniu zamyka Woi. Poznańskie, Kaliskie, Gnieźnieńskie, Sieradzkie i Łęczyckie, a w pospolitem należą do niey Kuławy i Mazowlze, a przedtem i Prusy. Kraj jest żyzny i ludny, a dla łatwości handlu z Szląskiem i Prusami zamożny.

WIELONA, m. w Xstwie Zmudzkiem pamiętne śmiercią Giedymina Xcia Lit. r. 1378. zabitego, stoł. powiatu, z stwem które płaci kwar. zł. 18628.

WIELOPOLE, m. w Woi. Ruskim, nie daleko Czudza, gniazdo st. familii Wielopolskich.

WIELUN, M. w Woi. Sieradzkim, stoł. ziemi udzielney tegoż im. z stwem będącym w prawie emfit. Zbierzchowskiego, dawnej obronne; opasane murem i

wodą w fosie oblane. Ma zamek na wzgórku, Kolegiatę, Kollegium i szkoły Piarckie, tudzież kościoły i klasztory: Augustynianów, P. P. Bernardynek, a na przedmieściach Reformatorów i Paulinów. Leży w równinach bardzo pięknych i żyznych. Ulice ma bardzo regularne ku 4 bramom skierowane, ale od wojen Szwedzkich coraz bardziej pustoszeje. O ćwierć mili jest wieś *Ruda* z starożytnym kościołem; od ktorej przedtem ta ziemia nazywała się ziemią Rudzka. Leży to M. od Piotrkowa na z. ku połd. m. 12. od granicy Szląskiej m. 2.

**WIEPRZ**, rzeka znaczna, wypływa w Belskim z jeziora zwanego Wieprzowe, wpada w Wisłę nie daleko Łęczycy w Sandemirskim.

**WIENERWALD**, wyż. i niż powiat w niż. Austr. przy gran. Czeskiej.

**WIENHUSEN**, w Xstwie Zelleńskim nad Allerą z Opac. Pannien fund. r. 1253. Złożone jest z jedney Xieni i 20 Osob.

**WIERSZOW**, m. w Woi. Sieradzkim w ziemi Wieluńskiej, na trakcie pocztowym obiadie i handlowne na granicy Szląskiej, o m. 3 od Kemona.

**WIERZBICA**, m. w Sandemirskim blisko Szydłowca.

**WIESELOH**, m. Niem. w niż. Palatynacie, o m. 4 od Heidelbergi.

**WIESENBAD**, m. i pow. Niem. w Misnii w Cyr. Ertzgeburskim, o m. 2 od Zwickau.

**WIESENSTEIG**, powiat Szwabski przy Ulmie na połu. Dunaju; odebrany był jako lenność Cesarstwa przez Cesarza Jozefa r. 1778. po śmierci ostatniego Elekt. Bawarskiego.

**WIESENTHAL**, m. w Misnii w Cyr. Ertzgeburskim, o m. 7 od Elnbogen, przy gran. Czeskich.

**WIEWIORKA**, był niegdys zamek w Pilźnińskim pod pan. Austryac. o półtory mili od Dembicy.

**WIGAN**, m. Angiel. nad rz. Duglessą, o m. 12 od Lankastru. Posyła 2 Dep. na Parl. dl. 14. 46. sz. 53. 34.

**WIGHT**, *Vitis*, wyspa na brzegu połd. Anglii składająca część Hampshiru, na połd. ku z. Portsmouthu, dl. na m. 7. na 4 szeroka. Bardzo jest żyzna i miła. Oblicie w pastwiska, zwierzynę i ryby. Brzegi tey bardzo są przepaściste. Miasta przedtym tytuł Kroleństwa.

**WIGTOUN**, *Visto*, dawne m. Parl. Szkockie w Hr. Galloway, z tyt. Hr. ktore posyła 1 Dep. na Parl. z portem przy ujściu stałnoctu, o m. 23 od Edynburga, 116. od Londynu. dl. 12 50. sz. 55. 10.

**WILITZ**, ob. Bihaoz.

**WILDBAD**, w Xstwie Wirtemberskim, o m. 4 od Kaib. Jest to łaźnia ciepła, bardzo zdrowa i bardzo uczęszczana.

**WILDEMAN**, m. w Xstwie Grubenhageneskim, o milę od Gollary. Nał. zarowno do Elekt. Hanowerfkiego i X. Wolfenburefkiego.

**WILDENFELS**, m. i pow. o m. 2 od Zwickau, daie swoje imie jednej linii domu Solmsow.

**WILDSHAUSEN**, albo **WILDESCHAUSEN**, m. Niem. w Xstwie Bremeńskim, o m. 7 od Oldenburga nad Hunta.

**WILDTBERG**, pow. w wyż. Austr. w pow. Mihel, o m. 4 od Lintzu.

**WILDTBERG**, m. Szwabskie nad rz. Nagold, w Xstwie Wirtemberskim, o m. 7 od Stutgardy.

**WILDUNGEN**, M. i grod Niemiec. w Hr. Waldeckim. Trzy II. tu są źrózdia wod mineralnych.

**WILEYKI**, stwo w pow. Oszmiańskim, plac. kwarty zł. 1955.

**WILHELMSTADT**, przy Kasselu w Niem. Fr. z Hannoverami stoczyli tu bitwy, raz r. 1761 drugi raz r. 1762.

**WILIA**, rz. w Woi. Wileńskim wpada do Niemna. Jest spławna. Spław tey wolny waruiz komfityucye r. 1618. &c.

**WILKISKI**, m. w Zmudzi, stol. pow. z swem będącym w posiadaniu emfit. Zabielly.

**WILKOMIRZ**, *Vilcomiria*, dawne i znaczne M. w Woi. Wileńskim, stol. pow. miejsce seymików i sądów, ozdobne kościołami, szkołami X. X. Piarów, z swem. Od Krzywaków i w woynach kilkakrotnie zruynowane było. Leży nad Świętą, w ktorej tu Zygmunt Krol Czeski od Michała W. Xcia Lit. był utopiony r. 1435. o m. 18 od Wilna. dl. 44. 20. sz. 55. Pow. Wilkomirski jest obszerny na m. 25. rozległ. Konstytucya r. 1717. liczy w nim dymow 4580.

**WILKOWISKIE**, stwo w pow. Kowieńskim plac. kwar. zł. 21223.

**WILLACH**, *Villacum*, M. i grod Niem. z zamkiem w wyż. Karyntyi, nal. do Bisk. Bamberckiego. Leży nad Drawą w kraiu otoczonym okropnemi górami, o m. 6 od Klagenfurtu, 36 od Brixen. Łażnie Teplickie niedaleko ztąd leżą, a pow. do tego M. należący ma m. 16. dt. 8. sz. Handluie z Wenetami. Mniemają iż to jest dawne *Teurnia*, czyli *Tiburnia*, M. Nozryki. dl. 31. 24. sz. 46. 50.

**WILLANOW**, pod Warszawą, st. przepyszny pałacem Xząt Czartoryjskich. ob. Warszawa.

**WILLESTADT**, *Guillelmi-Stadium*, piękne obronne M. Brabancyi Holl. z dosyć dobrym portem. Fundowane było r. 1583. przez Willelma I. Xzęcia d'Orange. Jest jedną z fortec Hol. z strony Brabancyi, w ktorej mocny zawsze zostaje garnizon. Leży o m. 6 od Berg-op-zoomu, 5 od Dordrechtu. dl. 21. 58. sz. 51. 42.

**WILHELMSBURG**, ob. Smalkalda, James-Town.

**WILLIBALDSBURG**, albo

**WULPELSBURG**, m. Fr. w Bisk. i o pół mil od Aichstattu, rezydencya ordynaryna Bisk. Aichstadd. Aich.

**WILLINGEN**, albo *WILLENGEN*, *Villinga*, M. i pow. Niem. w lesie czarnym w Brisgawii Austr. między źrózdkami Dunaju i Nekry, o m. 9 od Fryburga. Otoczone jest dobremi murami. M. to jest wielkiej wagi gdy idzie wczasie woyny o przeyscie lasu czarnego.

**WILLINGHAUSEN**, nad Lipą w Niem. przy Lippstadzie. Fr. tu zbici byli przez Hannoverczykow r. 1761.

**WILLISAW**, m. Szwajcarskie w Kantonie Lucerny między górami nad Wigerą.

**WILMER**, (S.) Opac. August. w Fikardyi przyłączone do Kollegium Oratorii tegoż M.

**WILNO**, *Vilna*, wiel. dawne i znaczne M. stolica Xłwa Litt. i Woi. z Bisk. erygowanym od Władysława Jagiella r. 1387. z Akademią założoną od Protasewicza Biskupa Wileńskiego, nadaną przywilejami od Stefana Batorego r. 1579. reformowaną r. 1787. mającą piękne Obserwatorium Astro: i Muzeum. M. zasięga początek od Gedymina Xcia Litt. r. 1321. od Krola Alexandra walem opasane było r. 1505. Liczy klasztorow 23. pałacow 10. jedno Kollegium Nobillum pod dyrekcyą X. X. Piarow, 8. szpitalow, 4. drukarnie, 9. bram i tyleż przedmiościov, mieszkańcow około 10000. W mieście Lutrzy, a za miastem Kalwini, swe zbory mają, iako i Tatarzy swoy meczet. Zdobią go dwa zamki, Katedra, ktora się składa z 6 Prałatow i 12 Kanonikow, grobem S. Kazimierza zaszczyconą, klasztor Dymonik-Bernard. Franciszk. Karmel. Wizytek i innych panien, ratusz wspinały, kamienice porządne, &c. R. 1610. i 1656. od Moskwy, zaś od ognia 1706. 1737. ale naywięcej 1748. przez straszny pożar poniosło szkody. Mieyscem jest Trybunalsu, seymikow i sądow. Leży w okolicy miernie żyzney, w po-



łożeniu górzystym nad rz. Willia, na niej ma wielki most zwany Zielonym przy uściu do niej rzeki Wilenki za samym miastem, o m. 4 od Trokow, 18 od Nowogrodka, 52 od Rygi, 70 od Warszawy, 50 od Krolewca, 70 od Gdańska, 110 od Krakowa. dł. 44. 18. sz. 54. 41.

Woi. Wileńskie gran. na w. z Woi. Trockim, na półn. z Kurlandją Instantami i Połockim na z. z Witebskim i Mińskim, na połd. z Nowogrodzkim. Dzieli się na 5 pow. Wileński, Lidzki, Olsztański, Wilkomirski, Braślawski, które feymiknią osobno i wysyłaia Posłow 10. i tyleż Deputatów. To Woi. używa za herb pogoni Litt. Senatorow ma 3. Biskupa, Wdę, i Kasztelana Wileńskich. Rz. znaczniejsze go przerzynaia Willia, Dzieszna, Święta. M. S. Wilno.

WILSBIBURG, ob. Biburg.

WILSHOVEN, Wilshoffen, m. Niem. w Bawaryi przy zbiegu rz. Wils z Dunaiem, o m. 6 od Passau. General Braun dobył go r. 1745.

WILSNACH, m. Brandeburgii w Marchii Pregnitz, przy Elbie, o m. 4 od Wittembergi.

WILSTER, m. w Holstynie nad Stərə. o m. 2 od Itzehoe. Nal. do Kroła Duńskiego. Płynie tu także rz. nazwana *Wilsler*, zaczynaia się w Dithmarfyi; wpada w Stərə.

WILTEBERG, w średniej Marchii Brand. w Cyr. Rupińskim. Jest zaludnione od Hugonotów Fran.

WILTON, M. Angiel. w Wiltshirze nad rz. Willey, o m. 30 od Londynu. Posyła 2 Dep. na Parl. dł. 15. 50. sz. 51. 6.

WILSTSBURG, ob. Wisfenburg.

WILTSHIRE, *Viltonia*, Prow. połd. Angiel. z tyt. Hr. graniczny na półn. z Xstwem Gloucester na w. z Barckshirą i Hampshirą, na połd. z Hampshirą i Dorsetshirą, na z. z Xstwem Sommersets. Ma

m. 13 dł. 16 sz. Jest to jedna z najpiękniejszych Prow. Angiel. posyłaia 2 Dep. na Parl. Obfituje najbardziej w pastwiska. M. S. jest Salisbury.

WILVORDE, *Vilvordia*, M. w Brabancyi Austr. w pow. Bruxelskim. Leży nad kanałem idącym z Bruxelli do Antwerpii, nad rz. Senną. dł. 22. 1. sz. 57. 56.

WIMBERG, ob. Winterburg.

WIMPFEN, *Cornelia Vimpina*, m. woi. i Cesarskie Niem. w Szwabii, w Kreichawii, na lewym brzegu Nekry, o m. 3 od Hailbrony, 5 od Heidelbergi. R. 1775. było uwolnione od prawa Kadukowego we Fr. dł. 26. 44. sz. 49. 20.

WINCHELSEY, m. Angiel. w Hr. Suffex z tyt. Hr. i portem. Posyła 2 Dep. na Parl. Leży przy uściu Ryi nad odnogą formującą tę rz. o m. 16 od Londynu. dł. 18. 20. sz. 50. 55. ob. Cinqs Ports.

WINCHESTER, *Vintonia*, dawne wiel. i bardzo znaczne M. Angiel. stol. Kantuaryjskiego, z dawnym zamkiem, pięknym Kollegium i tyt. Margr. Posyła 2 Dep. na Parl. i leży między dwoma pagórkami nad Itchingą, o m. 20 od Londynu, 7 od Salisbury. dł. 16. 22. sz. 51. 1.

WINDAWA, *Vinda*, M. w Xstwie Kurlandzkim z zamkiem i portem przy uściu rz. tegoż im. do morza Bałtyckiego. Było miyscem budowania okrętow i rezydencyi Mistrzow Kawaleryi. Jest o m. 28 od Memmelu, 28 od Mitawy. dł. 30. 25. sz. 57. 12.

WINDISCH-FEISTRITS, *Bistricia*, m. w niż. Styryi z tyt. Xięstwa, o m. 12 od Gracu.

WINDISCHGRÆTZ, Hr. w Hr. Cyllejskim. Hrabiowie liczą się w Cyr. Frankonii.

WINDISMARCK, ob. Metting.

WINDLINGEN, m. Nient.

w Xstwie Wirtemberskim na prawym brzegu Nekry, o m. 5 od Stutgardy.

WINDSHEIM, ob. Winsheim.

WINDSOR, *Vindesorium*, m. Angiel. w Berkshire, nad Tamizą z tyt. Vice-Hr. fl. przez dom rokoszny, który założony tu miał Krolowie Angiel. od Willelina Podbiela. Połyła z Dep. na Parl. leży o m. 7 od Londynu. dl. 16. 58. sz. 45. 28.

WINETA, ob. Vineta.

WINGURLA, M. w Indyach w. w Krol. Wistapurkim nad morzem przy Goy. Holl. mają tu swoją osadę.

WINIAWA, m. pod Lubliem fl. winami, nal. do Tarłow.

WINNENBERG, ob. Wunnenberg.

WINNERHERBERG, M. w niż. Austrii, w pow. niż. Wienerwaldu.

WINNICA, obszerne m. w Woi. Braclawskim, stol. powiatu, sadow ziem. i seymikow miejsce, z stwem plac. kwar. zł. 15723. z szkołami, ozdobne kilka klasztorami. Leży nad Bogiem. Pamiętna porażka Kozakow r. 1650. Stwo tu przeniesione było z Braclawia. dl. 41. 11. sz. 51. 1.

WINSHOTE, m. Holl. w Prow. Groningskiej. Xzę d'Orange zbit tu wojsko Hiszp. r. 1548.

WINSEN, m. i grod w Xięstwie Zelleńskim, nad Luhą, o m. 4 od Luneburga. Drugie jest m. tegoż im. nad Allerą, o m. 3 od Zelli. R. 1388. stoczona tu była batalia, w ktorej Wacław Elektor Saski z linii Askaniuszow był zbity, wktotce potem zabity przy ozięczeniu Zelli.

WINSHEIM, *Venisima*, m. Cesarzkie Niem. w Cyr. Frankońskim w Margr. Anszpachskim, nad Aischą, o m. 12 od Norymbergi, 15 od Bambergi. dl. 27. 59. sz. 49. 30. Obywatele są wyznania Luterskie.

Tom III.

go. Uwolnieni sa od prawa Kadukowego we Fr. r. 1775.

WINTERBERG, m. Niem. w Hr. Spanheimskim z zamkiem i grodem, o m. 3 od Simmeren. Nal. w powszechności do familii Birkenfeldskiej i Badeniskiej.

WINTERBURG, albo Winterberg, w Czechach w Cyr. Prageńskim; fl. jest przez swoje huty, ktore są najlepsze w całych Czechach.

WINTERTHOUR, *Vitodurum*, dawne i piękne M. Szwajcarskie, o m. 6 od Zurichu. Znajduje się tu bogata biblioteka i źródło wody mineralney. W nim się urodził Jan Winterthour. Leży nad rz. Eulach, w rowninie miley i żyzney. dl. 26. 33. sz. 47. 42.

WINTZENBURG, zamek i wiel. grod w Bisk. Hildesheimskim, o m. 4 od Einbecku.

WINTZIG, albo Wintzing, m. w Szląsku z grodem w Xstwie Wolawskim.

WIRKSWORTH, m. Angiel. w Hr. Derbeńskim. Ma wody mineralne.

WIRNEBURG, Hr. w krain Essel w X. Lewenstein. Bierze swoje im. od zamku Wirneburg, o m. 2 od Kempen.

WITON, *Virtonium*, m. w Niderlandzie, w Luxemburgu Austr. na granicy Lotaryngii, o m. 9 od Luxemburga, 4 od Montmedi. dl. 23. 12. sz. 49. 50.

WIRTEMBERG, ob. Wurtemberg.

WISBAD, m. i Hr. Niem. w Weterawii, fl. przez swe cztery źródła wody mineralney, z ktorej nayznaczniejszy jest bardzo ciepły, i ma 18naście łaźni. Nal. do Hr. de Nassau-Idsteina, leży o m. 2 od Moguncyi, 7 od Frankfortu. dl. 25. 50. sz. 50.

WISBY, *Wishburgum*, M. zwyczajne Szwedzkie stol. wyspy Gotlandyi, z portem i dobrym zamkiem. Utrzymują tu, iż pierwsi oby-

watele M. tego karty morskie znaleźli. Leży na skale nad morzem Bałtyckim, o m. 25 od Sztokolmu. dl. 36. 56. sz. 57. 40.

**WILCHSBERG**, grod w Frankonii w kraiu Henneberskim przy Opac. Fuldeńskim. Jest tegoż im. Opac. panien proteltanckich w Hf. Schauenburskim.

**WISLINTHAID**, w Frankonii, pow. położony między Bmk. Wurtzburkskim i Hf. Kastelskim.

**WISSET**, m. w Niderlandzie obronne, w Bisk. Leodyjskim na prawym brzegu Mozy, o m. 3 od Maftrychu, 3 od Leodium.

**WISŁA**, *Vistula*, u Niemców *Weichsel*, jedna z rzek więkzych w Europie, a nayznacznieysza w Polttrze. Wyplywa z gór Szląskich w Xstwie Ciefzyniekim. Plynie naprzod na poln. ku z. potem ku w. od Sandomirza zę ku poln. się obraca, i tak Polikę i Prusy przebiega, powiększa się rzekami Solą, Skawą, Rabą, Dunaycem, Wisłoką, Nidą, Sanem, Wieprzem, Pilicą, Bzurą, Bugiem, Drwęcą, Brdą, Ossą, i Motławą; plynie pod Oświecim, Zator, Krakow, Kazimierz, Sandomierz, Warszawę, Toruń, Chelmino, Grudziądz, a pod Gdańskiem dzieli się na 2 koryta, Nogat i Leniwkę i jednym do Haffu, drugim do morza wpada. Jest żeglowną i spławiey wolny, różnych seymow waruń konfycucye. Brzegi iey od granicy Szląskiej do Sandomierza stały się granicą zabranego od Austryi kraiu.

**WISLICA**, *Vistitia*, dawne m. w Woi. Sandomirskim, stol. powiatu, z Kasztelanią, z stwem, kościołem Kanon. mieysce sądow ziemskich, st. w dzieiach naszych, ziazdami Pol. Wzięte było od Rusi r. 1136. od Czechow 1291. Niegdyś było obmurowane. Leży nad rz. Nidą, w gruntach błotnistych. Część Stwa pod pan. iest Austr. o m. 9 od Krakowa, 1 od Nowego - Miasta.

**WISŁOK**, rz. w Sandomirskim z gór Karpackich ma swoy początek, plynie pod Krosno, Strzyżow, Czudz, Rzeszow &c. wpada do Sanu, na przeciw Sieniawy.

**WISŁOKA**, rz. w Sandomirskim, wyplywa z gór Karpackich i wpada do Wisły plynąc pod Jastem, Pilznem, Dembicą, Przecławem i Mielcem.

**WISŁOKE**, m. Niem. w niś. Palatynacie Renu, nal. do Elekt. Palatynu. Leży nad rz. Elsatz, o m. 3 od Heidelbergi. dl. 27. 26. sz. 49. 15.

**WISMAR**, *Vismaria*, wiel. i piękne M. Niem. w Cyr. niś. Saxonii, stol. Xstwa Meklemburskiego z dobrym portem. Było przedtym Anzeatyckie i bardzo mocne. Tu się urodził Daniel-Jerzy-Morhof. Szwedzi dobyli go r. 1632. Duńczykowie odebrali r. 1713. ale powrocilo do Szwecyi traktatem r. 1721. pod kondycją aby nie odnawiano zburzonych fortynekacy. Leży nad małą odnogą morza Bałtyckiego, o m. 7 od Lubeki, 23 od Luneburga, 28 od Stralsunda, 5 od Szweryna. dl. 29. 32. sz. 53. 56.

**WISOCK**, w Czechach w Cyr. Bolesławskim. Jest st. przez kamienie drogic, ktore w okolicach tego znaydują.

**WISSAN**, ob. Wuissant.

**WISSENSTALIG**, m. Szwabskie położone w dolinie, między wysokimi górami na poln. Dunaj przy Ulmie, nal. do domu Firsztembergów i Bawarskiego.

**WILSTRONICK**, ob. Ustronick.

**WISZNJA**, rz. na Rusi, wyplywa z poza Grudka i wpada do Sanu, oblewa i daie nazwisko M. Wisznia Sadowa.

**WISZNIA Sądowa**, m. Rus. pod pan. Austr. w Cyr. Lwowkim st. mianemi tu przedtym Generałami Woi. Ruskiego. Leży nad rz. Wisznią, o m. 2 od Moscisk, 6 od Lwoya.

**WISZNICZ**, m. w Krakow. pod pan. Austr. stol. dystryktu, dawne dziedzictwo domu Xżąt Lubomirskich, które pierwŝy Karł ten Woynicki nabył od Barzich, i na nim tyt. Hr. od Cesarzow otrzymał. Tu Stan. Lubomirski Wda Krak. Karmelitow fundował, gdzie i grob ich jest familii. Zdobi go pałac. Leży o m. 1. od Bochui.

**WISZNIOU**, w Lubelskim stwo płaci kwarty zł. 224. *Wisznio wozyk*, w Podolskim, stwo płaci kwarty zł. 2437.

**WISZNIOWIEC**, *Wisniovecum*, m. w Woi. Wołyńskim, z zamkiem, dawne gniazdo familii Xżąt Wiszniowieckich, fl. porażką Tatarow za Zygmunta I. r. 1782. widzeniem się Stanisława Augusta Krol. Pol. z następcą tronu Kozłowskiemu, Świadczą pisarze iż pod Wiszniowcem rudy srebrne znajdować się miały. Jest teraz dziedzictwem Mniszchow. Leży na górze o m. 2 i pół od Krzemieńca, 4 od Zbaraża. dł. 46. 6. sz. 51. 10.

**WITAGOLA**, w Zmudzi w łwie Korzewskim, stwo płaci kwar. zł. 196.

**WITEBSK**, *Witebscum*, znaczne M. przed tym stol. Woi. teraz Prow. Mosk. jest handlowne, bogate, z zamkiem, z 2 Cerkwiami, fund. za Olgierda, fl. śmiercią S. Jozafata Bisk. Niegdyś był stolicą Xżąt Ruskich. Leży nad Dźwiną częścią na górze, o m. 18 od Orszy. dł. 55. 1. sz. 57. 4. Woi. Witebskie r. 1772. oderwane przez Rosyją od Polŝki zostało, procz części pow. Orzkańskiego będącej przy Pol.

**WITKOW**, m. w Woi. Gnieźnieńskim.

**WITKOW**, m. w Bełzkim, z kościołem farnym Dominikanow, &c. Nal. do Komorowskich, o m. 1 od Radziechowa.

**WITKOWO**, m. w Woi. Poznańskim.

**WITOW**, m. w Woi. Sieradzkim z Opac. Norbertańskim.

**WITLICH**, *Viteliacum*, m. Niem. w Cyr. niż. Renu w Arcybisk. Trewirskim. Leży nad rz. Leser, o m. 7 od Trewiru.

**WITMUND**, *Witunda*, wiel. m. z zamkiem w Xłtwie Ostprzyskim, o m. 5 od Aurychu.

**WITSTOCK**, M. i. grod w Marchii Pregnitzkiej, o m. 7 od Rupinu, w Brandeburgii nad Dofłą M. to leży w równinie żyzney. Bogacą go dobre rekodziela. Szwedzi tu zbili r. 1636. wojsko Elektorskie Saskie.

**WITTELSBACH**, zamek zniszczony w wyż. Bawaryi przy Aich. Elekt. Bawarscy pochodzą od dawnych Hr. Wittelsbachskich.

**WITTEMBERG**, *Leucorea*, *Wittemberga*, albo *Wittoberca*, obr. i fl. M. Niem. w Cyr. wyż. Saxonii, stoleczne Xłwa Saskiego z fl. Akademią erygowaną r. 1502. przez Fryderyka III. Elek. Saskiego, z dobr. zamk. znajdnie się tu konfysjtorz i trybunał sąd ów tak cywilnych jak kryminal. Luter jest pochowany w kaplicy zamkowej. W tym M. zgromadziają się stany generalne Cyr. Elekt. Saskiego. Leży na prawym brzegu Elby, o m. 5 od Dessau, 15 od Brandeburga, 22 od Drezna, 18 od Berlina. dł. 30. 45. sz. 51-43'. 10".

**WITTENBERG**, *Wittenburgum*, M. w Xłtwie Meklemburkim, w Hr. Szweryńskim.

**WITGENSTEIN**, m. stol. Hr. znacz. w Cyr. wyż. Renu. fl. to jest położone w okolicach tego miejsca, w którym rz. Lohn zaczyna się, o m. 6 od Marpurga, w kraju obfitującym w lasy.

**WITTIGENAU**, m. Czeskie w Cyr. Bechińskim, o m. 4 od Budweissy, nad jeziorem wielkim.

**WITTOU**, w Pomeranii bliżzey. Jest to półwyspa na wyspie Rugen, z której wysmienite zboże wychodzi. W tym miejscu leżało fl. M. Arson zburzone przez Waldemara I. Krola Duńskiego r. 1103.

**WITZEHAUSEN**, m. Niemiec. w niż. Hassyi nad Wezerą, o m. 6 od Kassehu.

**WIZNA**, m. w Woi. Mazowieckim, stol. swej ziemi, z Kasztelanją i swem grod. Jest drewniane, leży nad Narwą, o m. 2 od Łomży, 5 od Szczucina. Ziemia Wizka ma 3 pow. Wizki, Wąsołki i Radziejowski, sejmikują w Wiznie.

**WŁODAWA**, m. w ziemi Chełmskiej, było długo dziedzictwem Leszczyńskich.

**WŁODZIMIERZ**, *Wlodomeria*, lub *Lodomerta*, dawne M. Ruskie, główne pow. swego w Woi. Wolyńskim, a przedtem stolica udzielnich Xżąt, z Katedrą Bisk. Grckiego, zamkiem, szkołami i kilką kościołami ozdobne. Miejscem jest sejmikow Woi. Czerniechowskiego, r. 1319. Gedymin Xżę Litt. M. to z zamkiem opanował, zgładziwszy wprzod Włodzimierza Xcia na pomoc przybywającego, r. 1365. wzięte zostało od Kazimierza wiel. które potym Kieyśtut Olgierda Xcia brat wydobywszy się zniewoli odebrał r. 1431. na woynie Jagiella z Swidrygiellem ogniem było zniszczone. Jest nad rz. Ług zwaną, która wpada do Bugu niedaleko zjad pod Uściulugiem, o m. 10 od Łucka, 3 od Rubielzowa, 3 od Łokacz, 40 od Warszawy. dł. 42 58. sz. 50. 48. Stwo Włodzimierskie płaci kwarty zł. 1991. na które ma emlic. Leduchowski.

**WŁOCHY**, *Italia*, wiel. półwyipa Eur. między Alpami, które ją oddzielają od Fr. Sabaudyi i morzem śródziemnym. Powietrze tu jest zdrowe i czyste, wyjąwszy państwo kościelne. Pory roku są tu umiarkowane. Bydło, zwierzyzna, zboże, wino, oliwa, drzewo, ziela, leguminy, owoce, słowem: wszystko tu jest, co służy do wygody życia. Można ten kraj do rokosznego przyrównać ogrodu. wiel. w nim liczba rzek znajduje

się; między ktoremi większe są: Po, Adiga, Adda, Tesin, Arno, Tiber, Trebia, Taro, Reno, Gariglian, Wolturn, Sylaro i Ossantoto. Góry i jeziora cały kraj prawie okrywają, między ktoremi największe góry są Apennińskie. Religia tu tylko Katolicka jest cierpienna, wyjąwszy żydow. Język Włof. uformowany jest z Łac. Ma w sobie wiele przyjemności, delikatności i mocy. Do śpiewania bardzo jest gładki, w ustach niewieścich najlepiej wydaje się. Włosi w powłóchności są grzeczni, roztropni, rozumni, skromni, wielcy politycy, zdolni do nauk i kunsztów; ale są mściwi, peblażający na pozor, zdraycy, zawiśni, lubiący blask pozorny i na źle zażywający naysz. rzeczy dla doyscia do swego końca i oszukania swoich nieprzyjaciol. Przyrównywiają Włochy kraj swoy do bota, ktorego cholewa przygo-lenin zawiera w sobie Rzeplę Wenecką, państwa Mantuy, Ferary, Parmy i Modeny, Rzeplę Gennelską, Piemont i Mediolan. Łytka zamyka w sobie Marchią Ankonitańską i Abruzzo dalszą; ostroga Kapitana; pięta ziemię Otrantską, sama zaś noga Bazylikatę. Na miejscu sprzączki jest M. Neapol i wyspy Procita i Ilichia. Xstwo Toskańskie i państwo Papiezske wystawie przed nogi stykającej się z Sycylią, która niby przy iey palcach leży. Dodają do Włoch Sycylią, Sardiniją, Korsykę i wyspy na morzu Toskańskim i Golsie Weneckim leżące. M. S. jest Rzym.

**WŁOSZCZOWA**, m. na trakcie Krakowskim do Piotrkowa, ma o półmili wieś *Czarnczą*, od ktorey początek st. familii Czarnieckich. Nal. do Małachowskich.

**WODZISŁAW**, m. w Krakow. na trakcie, dawne dziedzic. Lanckorońskich, ktorem podług Długosza r. 1370. był dany testamentem od Kazimierza wiel. m. 7. od Krakowa.

- WOERDEN, m. i grod w Biskup. Osnabruckim w Westfalii.
- WOELCKENMARCK, pięćkne m. w niż. Karyntyi nad Drawą, o m. 10 od Klagenfurtu.
- WOERLITZ, m. w Xstwie Dessau nad Elbą.
- WOHBURO, m. i grod w wyż. Bawaryi w Regencyi Munichskiej nad Dunajem, o m. 4 od Ingolztadu.
- WOIGTLAND, *Voigtia Varska*, kray Niem. w wyż. Saxonii, jeden z czterech Cyr. Margr. Miśni, między Czechami, Margr. Kulmbachskim i Xstwem Altenburskim. Woigtlandia nal. po części do Elekt. Sańskiego, a po części do Hr. Reussen.
- WOLAW, *Volavia*, Wolawa, m. i Xstwo Niem. w Szląsku z zamkiem. Leży przy Odrze, o m. 12 od Wrocławia, 13 od Głogowa. dl. 34. 23. sz. 50. 16. Robią tu dobre materye wełniane.
- WOLBORZ, m. w Woi. Siedzkiem, załzczycone razydencyą Bisk. Kujawskich, ozdobne przepyszny palacem, ogrodami wielkościami, jest o m. 2 od Piotrkowa.
- WOLCKENSTEIN, m. w Miśni w Cyr. Ertzgeburskim z zamkiem, o m. 1 od Marienbergi. Łącznie leżą ztąd o milę
- WOLCZYN, m. w Woiew. Brzeskim Litt. z pięknym palacem i ogrodami Xżąt Czartoryjskich, urodzeniem szczęśliwie panującego Stanisława Augusta Poniatowskiego Krola Pol. r. 1732. dnia 17. Stycznia. Jest o m. 6 od Brześcia.
- WOLDECK, ob. Waldeck.
- WOLDENBERG, m. w now. Marchii Brand. w Cyr. Frydberkim nad jeziorem.
- WOLDENSTEIN, m. i grod w Bisk. Hildesheimskim.
- WOLFACH, m. w Szwabii w Xstwie Firsztemburskim, z zamkiem, o m. 8 od Fryburga.
- WOLFECK, w Szwabii w Hr. Waldburskim, o m. 3 od Wangen. Jest to zamek.
- WOLFENBUTEL, *Guelpherbutum*, wiel. i znaczne M. Niem. w Cyr. niż. Saxonii w Xstwie Brunświckim, z jedną z nappiękniejszych bibliotek w Niem. i Arsenalem dobrze opatrzonym. Fr. dobyli go r. 1758. Leży nad Okrą, o m. 2 od Brunświku, 12 od Halberstadt, 9 od Hildesheimu. dl. 28. 15. sz. 52. 15. Xstwo Wolfenbutelskie jest przedzielone nieiako Bisk. Hildesheimskim i Xstwem Halberstadt na 2 części; to jest: na połn. i półd. Cały kray w powszechności jest żyzny i ludny.
- WOLFFERSHEIM, m. i grod w Hr. Solmskim z starym zamkiem, który jest przemieniony na wspaniałą kościół.
- WOLTSBERG, *Luperum mons*, M. w niż. Karyntyi nad rz. Lawertą z zamkiem, o m. 7 od Judenburga.
- WOLFSECK, ob. Wolfeck.
- WOLFSHAGEN, m. i grod w niż. Hassy z starym zamkiem, o m. 6 od Kasselu.
- WOLFSTEIN, w wyż. Austrii w pow. Traun, jest to pow. nal. do domu Hageńskiego. Drugi jest tegoż im. Grod o m. 6 od Passau w Bawaryi nal. do Bisk. Passawskiego. Hr. Wolfsteinskie w dawnym wyż. Palatynacie, o m. 10 od Egru, nal. do Elekt. Bawarskiego. Jest ielzce w niż. Palatynacie M. tegoż im. nad Lauterą, z zamkiem o m. 5 od Dwoch-Mostow.
- WOLGA, *Volga*, jedną z największych rz. na świecie w Państwie Moskiewskim. Zaczyna się od jeziora Wronow, w Moskie na granicy Litwy i wpada w morze Kaspiskie, o m. 12 od Astrachanu ubiegłszy m. 400. Niem. Rzeka ta komunikuje się kanałami z rozkazu Carowej Katarzyny II. różniętami z jez. Ladogą, które przez zewę plynie do morza Bałtyckiego. Złączenie tych dwóch morz byłoby bardzo

dla handlu użyteczne, gdyby przeciągu podróży 2 lat nie wymagało.

**WOLGAST**, *Wolgastia*, M. dosyć obroune i znaczne w Niem. w Cyr. wyż. Saxonii, w Pomeranii bliższej Szwedzkiej, w pow. Gutzkowskim, z zanikiem i wiel. portem na morzu Bałtyckim przy uściu Peeny, o m. 5 od Grypswaldu, 10 od Stralsundu, 17 od Szczecina. dł. 31. 45. sz. 54. 8.

**WOLKOWYSKO**, m. w Woi. Nowogrodzkim, stol. pow. z swem plac. kwarty zł. 2309. w dobrym położeniu, od Mścibowa, o m. 2.

**WOLLIN**, *Vollinum*, M. Niemiec. w Cyr. wyż. Saxonii w Pomeranii bliższej i Pruskiej w portem. Tu się prozcił Bugenhagen. Leży na wyspie uformowaney od rz. Swiny i Duwenowy, o m. 4 od Kaminu. dł. 32. 30. sz. 53. 56.

**WOLMART**, *Volmaria*, m. w państwie Moskiewskim w Inflanciech, w pow. Lettewskim, nad rz. Treidena. dł. 42. 30. sz. 57. 32.

**WOLMERSTÆDT**, m. i grod w Xstwie Magdeburckim z zamkiem nad rz. Obrą wpadającą w Elbę.

**WOŁOCHY**, *Valachia*, Prowincya Europ. mająca m. 90 dł. a 50 sz. Graniczy na półn. z Moldawią i Siedmiogrodem, na w. i połud. z Dunajem, na z. z Siedmiogrodem. Piotr Woi. Wołoski poddał kray swoy pod lenne prawo Władysławowi Jagiellonowi w r. 1486. w r. 1436. gdy Alexandra Wdy. synowie Eliaż i Stefan zgodzić się z sobą o następstwo nie mogli. Krol Władysław III. Multany Eliażowi, a Wołochy Stefanowi wyznaczyle pod kondycją aby oba Polszcze byli poddanemi. Za Zygmunta III. pod pan. Tureckie oba przeszli, a Hetman W. K. Zolkiewski nie dokładając się Rzephey traktatem r. 1617. ustąpił Wołochy i Multany Turkom. Wołochy teraz gal. do Turkow, są rządzone przez

Hospodara, który Sultanowi płaci 1800000. liwr. haraczu, sam zaś rocznego ma dochodu cztery miliony 500,000. liwr. Rezydnie w Bukarescie. Część nal. do domu Aust. ustąpiona była Turkom traktatem Belgradzkim r. 1739. a powrocona r. 1771. Rozciąga się między Siedmiogrodem, Bannatem Temezwarckim i Dunajem aż za rz. Alutę. Wołochy jest kraj pusty i nieludny. Żywi wiele bardzo zachwalonych koni i bydła. Znajdnie w niej rudy różnego gatunku. Obywatele Wołoch są Węgrzy, Sasi i rodacy. Wyznają Religiją Grecką. Są Wołochowie mieszkający w Siedmiogrodzu, a ktorzy mają swego Bisk. w Roshimar, w Hr. Hermanstszadckim. Lubią próżniactwo i mało przykładaia się do życia rolniczego. Co jest przyczyną, iż grunta prawie należą do tego, który je uprawia; ale chłopci przymuszeni prosic o pozwolenie panow, do ktorych one należą, tyle tylko onych uprawiaia, ile potrzeba wyciąga. Muszą zaś płacić cztery dziesiąte części panu za pozwolenie, jedną kości łowi i jedną swemu rzadzczy, nie zostaje się im tedy tylko cztery dziesiąte części, na ich potrzeby i wżywienie się. Mogliby prawda cokolwiek sobie zebrać choć pod temi tak uciążliwemi warunkami, ale zżal tyrański tej Prow. każdego podając w niepewność tego, co posiada jest przyczyną, że wielu wola żyć w próżniactwie, niż rolę uprawiać. ob. Multany.

**WOŁODARKA**, m. w Woi. Kiiwskim, nad rz. Rossą.

**WOŁODYMIR**, *Volodimiria*, M. i Xstwo dosyć znaczne w Państwie Moskiewskim nad rz. Kiezmarską, o m. 60 od Moskwy. Wiel. Xżęta Rossyjscy tu dawniecy rezydowali. dł. 60. 40. sz. 55. 46. Prowin. graniczy na półn. z Wolgą, na w. z nią. Nowozrodem, na połud. z Xstwem Moskiewskim, na z. z Xstwem Susdalskim.

**WOŁOGDA**, wiel. i obronne M. i Xstwo w Państwie Moskiewskim z Arcy-Bisk. Handluje znacz. Miastow tu wielkie znayduje się kościołow. Ma wiel. fabryki i skład towarow. Leży nad rz. Wołogdą, o m. 100. od Moskwy, 50 od Jarosławia. dl. 59. 25. sz. 59. 10. Prowin. graniczy na półn. z Prow. Gargopol, na z. z Prow. Białozero, na połd. z Prow. Bielską i Sudalską, na w. z Ostiaską.

**WOŁPIN**, stwo w pow. Wołkowskim płaci kwarty zł. 6016. emit. Platerow.

**WOLTZHEIM**, w Cyr. wyż. Saxonii przy Gere, jest st. przez batalią generalną, którą Cesarz Henryk IV. wygrał tu na Rudolffie Xzeciu Szwabiskim r. 1080.

**WOLWRAM**, ob. Olbrom.

**WOŁYŃ**, *Volhynia*, Prow. Pol. czyli Woi. które na z. z Woi. Belzki i Ruskim, na półn. z Podlasiem, na w. z Kiiowskim, na połd. z Podolskim graniczy. Dzieli się na 3 pow. Łucki, Włodzimierski, i Krzemieniecki. Kraje jest nayszyzniejszy i nayobfitszy prawie w Pol. w wszelkie zboża, bydło, pszczoły, owoce, &c. Oblewają go rz. Styr, Horyn, Slucz, i wiele pomniejszych. Obywatele są możni i bardzo ludzcy. Woi. szczyli się wiel. osobnemi przywilejami. Używa za herb krzyża białego, a na nim orzeł. Mundur kontusz zielony, wyłogi ponsowe, żupan biały. Senatorow ma tych Bisk. Łuckiego, do którego diecezji cale Woi. nal. Wdę i Kasztelana Wołyńskich. M. S. Łuck.

**WONKOSZCE**, m. w Woi. Podolskim nad Strugą, blisko Kalasza.

**WONSOSZE**, lub Wałosz, m. w ziemi Wizkiej, stol. pow. jest nikczemne, pół mili od Szczucina. Grod Wąsowski nal. do stwa Wizkiego.

**WONSIEDEL**, M. w Frankonii w wyż. Burgrawiacie, o m.

13 od Bareytu, 16 od Kulmbachu, nad rz. Roelsau. Znaydują w tutejszych okolicach rudy cyny, miedzi, żelaza i marmuru.

**WOODBRIGE**, m. Angiel. w Hr. Suffolcku, gdzie robią stakti wodne. Leży nad rz. Debent, o m. 2 od iey uścia.

**WOODSTOK**, m. Angiel. w Oxfordshirze, z pięknym zamkiem nazwanym *Bleinheim*, na pamiątkę batalii pod Hochstett, którą Angl. zowią *Blatnheim*. Dziedzina ta przez Parl. była dana X. Malborngowi, który kazał ow. zamek wyfstawić, i iemu nadał to imie. Tu się urodził Edward *Czarnym* przezwany, który wygrał st. batalią pod *Poitiers*, i Godtryd Chaucer. Posyła z Dep. na Parl. i leży o m. 22 od Londynu przy rz. Ewenlode. dl. 16. 16. sz. 51. 50.

**WOOLWICK**, o m. 4 od Londynu nad Tamizą. Jest to miejsce w ktorym budują okręty wiel.

**WOOTEN-BASSET**, m. Angiel. w Hr. Wiltońskim, posyła z Dep. na Parl.

**WORCESTER**, *Vigornia*, dawne, wiel. piękne M. Angiel. stol. Worcesterhiry, z Bisk. kościół Katedralny jest bardzo piękny. Posyła z Dep. na Parl. Leży na pagórku nad Sawerną, o m. 32 od Londynu, 6 od Herefordu. dl. 15. 20. sz. 52. 26. Prow. ma m. 44 do koła. Jest to kraje nayszyzniejszy i naylepszy w cale Anglii. Posyła z Dep. na Parl.

**WORINGBEN**, *Buruncum*, m. Niem. w Elek. Kolońskim, na lewym brzegu Renu. St. jest przez batalią, która tu stoczona była r. 1288.

**WORKUM**, *Vorcunum*, M. Niderlandzkie w Fryzyi nad Zunderzee z portem, o m. 4 od Harlingen. Rządzone jest przez ośmiu Burmistrow.

**WORMS**, *Formatia*, *Borbetanagus*, albo *Augusta Langionum*, Wormacya, dawne, wiel. i st. M.



wolne i Cesarzkie Niem. w Palatynacie Rennu, którego obywatele są Lutrzy, z Bisk. którego Bisk. jest jedynowładnym Panem i Xzcieniem *Imperii*. Znakomite jest seymami tu odprawionemi, a ofobliwie r. 1521. na którym Luter był przytomny. Odtąd iak Francuzigo spaliłi r. 1689. poczęto ruynować się i niszczyć. R. 1770. Uwolnione było od prawa Kadukowego we Fr. Leży w miłym położeniu w kraiu żywnym, obfitującym w wino, na lewym brzegu Rennu, o m. 7 od Heidelbergi, 8 od Spiry, 8 od Moguncyi, 13 od Frankfortu. dl. 26. 2. sz. 40. 34. Bisk. Wormackie jest zamknięte w Palatynacie między grodami Oppenheim i Neustadt. Ren dzieli go na 2 części równe Ma m. 10 dl. 6 sz. Kapituła jest złożona z 13 Kanonikow i 7 Domicellaryuszow. Bisk. nal. do Metropolii Moguntńskiego wraz z Elekt. Palatynu jest dyrektorem Cyr. wyż. Rennu. Wiktor miany jest za pierwszego tutejszego Bisk. r. 1349.

WORONIE, ob. Miedniki.

WORON, m. w Woi. Połockim.

WORONECZ, m. Moskiew.

stol. Xstwa Woroneckiego, nad rz. tegoż im. która tu wpada do Donu. Jest m. obszernie i bogate z Katedrą Archiwładyki. Prowadzi handel znaczny. Piotr I. r. 1697. wielki tu okręt stawiać kazał.

WORONOWKA, m. w Woi. Braclawskim nad rz. Inne tegoż im. jest w Kiiowskim.

WOROTYNSKOI, M. w Cesarstwie Moskiewskim stol. Xstwa tegoż im. w Rosyi Moskiewskiej nad Oską, o m. 40 od Moskwy. dl. 56. sz. 53. 30. Xstwo graniczy na półn. z rz. Ugrą i Xstwem Rezańskim, na w. z nimże na połd. z kralem Kozackim, na z. z Xstwem Siewirskim.

WOYCIESZKOW, m. w Woi. Lubelskim, o m. 4 od Łukowa.

WOINICZ, *Voinicia*, m. w Krakowskim teraz pan. Austr.

w Cyr. Wielickim, przedtym z Kafzelanią, leży nad Dunaycem, o m. 9 od Krakowa. Pod Woyniczem zbite było woysko Lanckorońskiego Hetmana od Szwedow r. 1654.

WOYNŁOW, lub WOINŁOW, m. na Pokuciu, o m. 2 na z. od Halicza.

WOYSŁAWICE, m. Ruskie o półmili od Uchania. 3 od Krainostawu.

WRAKAŁAHOW, nowy i stary, m. w Mściławskim w dobrym położeniu nad Dnieprem.

WRIETZIN, dawne M. w średniey Marchii Brand. w Cyr. wyż. Barnimskim, nad Odrą, o m. 9 od Küstrina. Handluie z Szląskiem rybami solonemi.

WROCLAW, *Vratislavia*, Niem. *Breslau*, wiel. bogate, ludne i piękne M. stol. Szląska, z Biskup. Akademią i tyt. niegdyś Xięstwa, a teraz należące do Krola Pruskiego. Rynki, kościoły i inne gmachy publiczne są tu bardzo wspaniałe i piękne. Handel prowadzi wiel. W przepysznym ratuszu M. tego jest wieża, zwana wieżą zegarową, która miana jest za nayıpieknieyszą w Niem. Za wybiciem każdej godziny daie się na niey słyszeć granie na różnych instrumentach. Oyczyzną jest Jana Seneria i podług wielu zdania st. Opitiusza. Było wzięte od Austr. dnia 24 Listopada r. 1757. po wygranej potyczce, byli zaś przymuszeni ustąpić z M. dnia 19 Grudnia tegoż roku. Leży nad Odrą szeroko w tym miejscu płynącą, o m. 16 na półn. od Glacu, 14 na w. od Lignicy, 8 od Wolawy, 55 od Krakowa, 45 od Pragi, 67 od Wiednia. dl. 51. 3. sz. 34. 42.

WROCLAWEK, m. w Woi. Brzeskim Kniawskim, Biskupie, z Katedrą dawną i piękną, z Kanoniami dobrze opatrzonemi, z kościołami farnym, Reform. Miłośnarzow, &c. Z seminarium i wielą

domami murowanemi, z ratuzem z zamkiem Bisk. Kujaw. oblany wodą Willą i małą rz. Jest porządki handlowe. Leży w nizinie nad Willą, od Brześcia *m.* 1. i pół od Lubrańca 2. od Torunia 6. od Płocka 5.

WRONKI, *m.* w Woi. Poznańskim, nad Wartą inienia Koznińskich.

WRZESNIA, *m.* w Woiew. Kalitkim im. Xżąt Ponińskich. Leży na trakcie pocztowym od Kofrzyna, o *m.* 3. od Poznania 5.

WSCHOWA, u Niem. *Fraustadt*, *M.* w Woi. Poznańskim, stołeczne swey udzielney ziemi na granicy Szląskiej, zabudowaney i obiadte od Niem. ma 3 Luterskie zbory; prowadzi handel znaczny naywięcey wolami i wełną. Mieyscem jest grodu i sądow ziemskich. Dawniey należało do Xstwa Głogowskiego, ale odebrane było od Kazimierza r. 1343. zniszczone pożarem 1644. poniosło klęskę od Moskwy i Szwedow 1706. Leży w rowinnie, o *m.* 2 od Leszna, od Nowego miasta 5. od Poznania 12. Stwo Wschowkie płaci kwarty zł. 804 jest w possessyi emfit. Kwileckiego.

WUCK-TE-DUFERSTEDT, *m.* w pow. Utrechtskim z obrotnym zamkiem nad Renem przy źrzodle Lek. dl. 22. 42. sz. 52.

WUISAN, albo WUYSEN, *m.* Fr. w pow. *Boulenois*, nad morzem o *m.* 3 od Guifens. Biorą ie za *Portus Icius*, w którym wsiadł Juliusz Cezar na okręt idąc do Anglii.

WULLEMER, (S.) ob. Wilmer.

WUNNENBERG, *m.* Niemiec. w Bisk. Paderbornskim. o *m.* 7 od Paderborny. Przy tym M. Karol W. zbil zupełnie Saxonow r. 794.

WUNSTORF, *m.* o *m.* 6 od Hannoveru, z pięknym Opac.

WURBEN, w Szląsku w Xię-

stwie Swidnickim. Jest to Przeorstwo Cysterskie nal. do Opata Gryfawkiego.

WURDEN, kraina Niemiec. *Wurden-Land*, położona przy rz. Wezerze w Xstwie Bremeńskim. Składa część Hr. Oldenburskiego.

WURSTEN, kray w Xstwie Bremeńskim, położony nad Wezerą. Obywatele jego nazywają się Wurfaci. Ma *m.* 5. dl. 1. sz. i dziewięć tylko w sobie zamyka parafii.

WURTEMBERG, albo raczej WIRTEMBERG, *Wirttembergensis Ducatus*, Xstwo udzielne Niemiec. w Szwabii graniczy na pośn. z Frankonią, Arcy-Bisk. Mogunckim i Palatynatem Renu, na w. z Hr. Otyńskim, Margr. Burgawskim, pow. Ulmskim i kilką innemi małemi pow. na pośd. z Xstwem Hohen-Zollernskim, Firiztemberskim, i Margr. Hohenbertskim, na z. z Palatynatem Renu, Margr. Badeskim i Lasem czarnym. Hübner daie mu *m.* 40. dl. a 24. sz. Kray to jest żyzny i nayludniejszy w Niem. Xżę Wirtemberski jest wiel. Łowczym Imperii. Xstwo to bierze swoje imie od Wirtemberga zamku położonego między Nekre i Dunaiem, o *m.* 2 od Stutgardy. Zamek ten bardzo jest dawny iuż niszczcie. Rezyduie tu sędzia Grodowy. Obywatele tuteysy uwolnieni są od prawa Kaduwego we Fr. r. 1778.

WURTZACH, *m.* w Szwabii w Hr. Waldburskim, o *m.* 6 od Memmingen z zamkiem.

WURTZBURG, *Herbipolis*, wiel. i piękne *M.* Niem. jedno z nayznaczniejszych w Cyr. Frankońskim, stol. Bisk. Wurtzburskiego, który jest suffr. Mogunckiego z pięknym i wspaniałym zamkiem nazwanym *Frauenberg*, w którym Bisk. rezyduie, i Akademią erygowaną r. 1403. Było przedtym Cesarckie, ale dziś nal. do swego Bisk. Leży na prawym brzegu Menu wśród pięknych ogrodow, o *m.* 16 od Bambergi, 18 od Norymbergi,

25 od Frankfurtu, 30 od Moguncyi, 120 od Widnia. dl. 27. 40. sz. 49. 46. Przytym M. leży zamek Marienburg. Bisk. Wurtzburkie bardzo jest rozległe i zawiera w sobie znaczną część Frankonii. Graniczy z Hr. Heunberskim, Xstwem Koburskim, Opac. Fuldeńskim, Arcy Bisk. Moguntkim, Margr. Anszpachskim, Bisk. Bamberskim i Hr. Wertheimskim. Ma m. 26 dl. 26 sz. i zamyka w sobie 52. grodow. Bisk. jest Xżęciem Wurtzburkim i Frankońskim. Ten który jest obrany Kanonikiem Wurtzburkim, aby został Bisk. musi iść goło po pas pomiędzy Kanonika, którzy różgami go uderzają. Pierwszy Bisk. Wurtzburki jest S. Buehar r. 742. Kapituła jest złożona z 24 Kanonikow i 29. Dominicellariuzow. Obywatele tego Biskupstwa byli uwolnieni od prawa Kadukowego w Fr. r. 1773.

**WURTZEN**, *Wurtzana*, m. w Miśni nad Muldą o m. 6 od Lipska, przedtym Bisk.

**WUSTERHAUSEN**, albo **DEUTSCH-WUSTERHAUSEN**, m. w nowej Marchii Brand. o m. 6 od Rupina nad Dossą.

**WUSTERHAUSEN** Wandalski, dom Krol. w Brandeburgii, w Cyr. Teltowskim nad Spreą Wandalską, o m. 6 od Berlina.

**WUSTEROW**, m. i grod w Xstwie Zelleńskim nad Jetzą, o m. 4 od Danneberga.

**WYCHOWIEC**, m. w Woi. Brzeskim Lit. m. 6 od Pńska na poln.

**WYGRY**, w Woi. Trockim, fl. i bogaty klasztor Kamedulow.

**WYL**, piękne m. Szwajcarskie o m. 5 od S. Galla. Opat ma tu swoy piękny palac. Bardzo jest ładne i leży na pagórku.

**WYSOCK**, m. w Woi. Brzeskim Litt. między błotami, o m. 3 od Dubrowicy.

**WYSOKIE**, m. drewniane i małe, w Woi. Lubelskim, nad Strugą, w gruntach dobrych, o m. 4 od Franopola, 5 od Lublina, nal.

do imienia Xżąt Jabłonowickich.

**WYSOKIE**, zwane Lit. m. w Woi. Brzeskim Litt. fl. iarmarkami walnemj na konie i bydło Ukraińskie. o m. 3 od Kamienca Lit.

**WYSPA**, *Insula* u Fran. *Isla*. Jest część ziemi ze wżytkich stron oblana woda. (\*)

**WYSPA-BURBONSKA**, obacz *Mascareigne*.

**WYSPA-FRANCYI**, ob. *Francya*.

**WYSPA-WIELKA**, *Insula grandis*, *Isla grande*, wyspa na pomorzu Brezylji, o m. 25. na połud. od Rio-Janeiro. Kanał ciągnący się od niej do lajndale Komunikacyą wypis z Brezylją i schronienie okrętom. Na brzegu jest M. małe na przeciw leżące, zwane: *Villa grande*.

**WYSPADŁUGA**, *Insula longa*, *Isla longue*, wyspa Ameryki półn. należąca do nowego Yorku, w stronie zachod.

**WYSPA** Wniebowstąpienia, *Ascensio*, *Isla de l'Ascension*, wyspa między Afr. i Brezylją położona, odkryta r. 1508. od Tristana *Senna*, w dzień w Niebowstąpienia. Dla niedostatku wody, niema żadnego któryby się na niej miałzkać odważyć. Okręty lądnią tu dla wytechnienia z przyczynę portu dobrego. Poławiają się na tey wyspie żolwie wysmienite. Odchodzące okręty zostawiają listy do mających przybyć po nich w hutelce w miejscu pewnym, co zowią *le bureau de la poste*, które przybywający czytają i inne znowu zostawiają. dl. 5. sz. połd. 7. 57. Jest wyspa tegoż im. w Amer. połd. na przeciw brzegom Brezylji.

**WYSPA** Wniebowzięcia, *Assumptio*, *Isla de l'Assomption*, wyspa w Amer. półn. w Golfie S. Warzeńca, przy uycieiu wiel. rz. tegoż im. Okryta jest lasami i ośia-

(\*) Szukaj wysp pod nazwiskami właściciwemi, procz następujących.

da od Fr. do których nal. przez traktat Utrechtski, ustąpiona potym Angl. traktatem Paryzkim r. 1762. dl. 316. sz. 49. 30. Tegoż im. M. w Paragway właściwey nad rz. Paragwayą z Bisk. Jest ludne, obfituje w wszelkie owoce i zboża, powietrze ma umiarkowane, przeczdrzewa zawsze zieleniące się widzicie się tu daia; i wiele pastwisk dl. 319. 40. sz. połd. 25. 30.

WYSPY-KANARYJSKIE, ob. Kanaryjskie wyspy.

WYSPY Kapu Zielonego, *Insulae capitis viridis*, tą wyspą na Oceanie Atlantyckim położone ku pomorzu zachodniemu Afr. i na zachod Kapu zielonego *Cap Verd*; Jest ich 12, z których *S. Jago*, jest największą. Antoni Noli Genueńczyk, będący na usługach Krola Portug. odkrył je r. 1460. i oddał Koronie Portugal. Powietrze tu pałnie ciepłe i niezdrowe. Vice-Krol rezydnie w *S. Jago*. dl. 352--355. sz. 11. 30'. 19".

WYSZOGROD, *Viszogrodia*, m. w Mazowszu stol. swej ziemi z Kasztelanią i stwem grod. miejsce ładów i seymikow. Miało dawniej dobry zamek. r. 1319. od Krzyżaków, 1370. od Ziemowita Xięcia Mazowieckiego wzięte było, r. 1747. pożar go zniszczył. Leży nad Wisłą, o m. 12 od Warszawy. Ziemia Wyszogrodzka niema żadnego pow.

WYZGROD, m. w Kiiowskim nad Dnieprem.

WYZYNA, zowie się klin ziemi oblaney morzem Bałtyckim w Woi. Pomorskim, na którym stoi M. Hela i 8 wsi, a który formuie Pautzkerwick.

## X

XACCA, albo SACCA, *Terracina*, M. Sycylijskie z obronnym zamkiem i portem na brzegu pold. wyspy, pod górą, o m. 8 od Mazary, 19 od Palermu. dl. 30. 37. sz. 37. 34.

XAGUA, port w Amer. na brzegu pold. wyspy Kuby, między wyspami Pinos i Spiritu Sancto. Jest to jeden z najpiękniejszych Portow Ameryki.

XAINTES, ob. Sainttes.

XAMUKN, wiel. wyspa Chińska w Prow. Xantung w Golfie Gaudgeskim. Bardzo jest ludne, i dobry na brzeg.

XANDRE, (S.) m. Fr. w pow. *d'Anis*, o m. 2 od Rochelle.

XAOCHOU, *Xaocheum*, wiel. M. Chińskie w Prow. Quantou między dwoma byltreni rz. dl. 130. 30. sz. 24. 42.

XAOJU, M. Chińskie w Prow. Fokient. dl. 131. sz. 17. 10.

XATIVA, *Satabis*, M. Hiszp. w Krol. Walencyi w Prow. Segura. Przeszedłszy to M. na stronę Arcy-Xzęcia r. 1706. wzięte było przez Fr. i Hiszp. którzy je zupełnie zniszczyli. Poczęło potym znowu powstawać i do pierwszey przychodzić piękności. Leży na górze pod którą płynie rz. Xucar, o m. 13 od Walencyi, 20 od Alkantu. dl. 17. 21. sz. 39. 1.

XAVIER, M. nayhandlowniejszy w całej Gwinei i znane wrelacyach Angiel. pod im. *Sabé* albo *Saby*. Zniszczone było przez Murzyną Dahometą. ob. Juda. Widzicie się tu daie ieszcze dotąd ulica palmowa służąca niby za Bursę, do ktorey udawali się kupcy Eur. dla handlowania z Judayczykami.

XAVIER, m. Hiszp. w Nawarze, o m. 1. od Sangoesa. Dało swoje imie S. Franciszkowi Xaweremu.

XECIEN, *Xiciumum*, M. Chińskie w Prow. Queichau. Leży w kraiu obfitującym w żywe srebro. dl. 11. 30. sz. 27. 55.

XENIL, rz. Hiszp. w Krol. Grenady. Wpada w Gwadalkwiwr nie daleko Ebijsa.

XENSI, Prow. siódma Chińska, trzecia z szesnastu składających to wiel. Państwo. Graniczy

na połn. z wiel. murem, na w. z rz. Jauną, a z innych stron z górami. Zamyka w sobie 8. Metropoliow, 107. M. wiel. nie licząc M. żołnierskich i zamkow. Obsituie w to wszystko, co jest do życia potrzebnego. Wiel. liczba roślin lekarskich tu znayduje się. M. S. jest Sigan.

**XERESDEBEDAJÓZ**, albo **DELOS-CAVALEROS**, *Xera Equitum*, M. dosyć znaczne Hiszp. w Estremadurze, w pow. nazwanym *Tralo-Guardiana*, z tyt. wiel. M. Leży w kraiu obsituującym w paltwiska nad rz. Ardillą, o m. 11 od Badajozu. dl. 11. 30. sz. 38. 13.

**XERES-DE-LA-FRONTETA**, *Alta Regia*, piękne i bardzo znaczne M. Hiszp. w Andaluzyi w Diec. Sewilskiej. St. jest przez batalią, która tu itoczona była r. 712. i przez swe dobre wina, które przez zepfucie zowią *de Cheres*. Leży przy Guadalecie w kraiu miłym i żyznym, o m. 2 od S. Maryi, 7. od Kadix, 19. od Sewilli, 140. od Madrytu. dl. 12. 5. sz. 36. 40. Jest ieszcze tegoż im. M. w nowey Hiszp. w nowey Gallicyi. dl. 272. 10. sz. 22. 35. Inne zaś w Audyencyi Gwatymalckiej, przy źrzodle małej rz. wpadającej w morze pold. **XIAZ**, *Xiansia*, m. w Krak. stol. pow. swego, z dawnym klasztorem Augustynianow, z pięknym pałacem za M. W górzystym, położeniu nal. do Margr. Pinczowskich. Jest blisko Miechowa.

**XICOCO**, *Xicoca*, wyspa Japońska, między wyspami Niphoni i Saikoc. ob. Japonia.

**XICONA**, *Sextona*, m. Hiszp. w Krol. Walencyi w pow. Segura zobronnym zamkiem wystawionym na górze. Leży między górami w kraiu obsituującym w dobre wina, o m. 6 od Alikantu. dl. 17. 25. sz. 38.

**XILOCASTRO**, *Aegira*, m. w Morei w Xstwie Klarencyi, o m. 2 od Gofu Lepanto.

**XINCHEU**, *Xincheum*, M.

Chińskie w Prow. Huguang między górami, w których różnego gatunku rudy znaydują się. W tych mieszkaią dzicy ludzie, o których Chińczycy mówią, iż pochodzą z związku zakłętego między psem i Krolewną tego kraiu. Krol zaś był dał swoią córkę temu psu za to, iż zabił jednego z nayokrutniejszych nieprzyaciół jego, którego zabicielowi tę przyrzekł nadgrodeę. dl. 129. 6. sz. 29. 6.

**XUCAR**, *Sucro*, rz. Hiszp. zaczynająca się w nowey Kaftyli w *Sierra de Cuenca*, i wpada w morze śródziemne między Coitera i Gandia przerznawszy Krol. Walencyi.

**XUDNOGROD**, M. w Turcyi Europ. w Kroacyi na granicy Dalmacyi, o m. 11 od Sebenico, 15 od Zary. dl. 44. 46. sz. 40. 16.

**XUICHEU**, *Xuicheum*, M. Chińskie w Prow. Kiangsi przy rz. Hozyang. dl. 132. 4. sz. 28. 57.

**XUNKING**, *Xunking*, M. Chińskie w Prow. Suchuenie w kraiu górzystym. dl. 124. sz. 31. 37.

**XUNNING**, *Xunning*, M. Chińskie w Prow. Junnan pod górami. dl. 117. 2. sz. 24. 47.

**XUNTE**, *Xunta*, M. Chińskie w Prow. Pekinckiej w kraiu górzystym. dl. 131. 9. sz. 37. 50.

**XUNTIEN**, ob. Pekin.

## Y

**YABAQUE**, Yabaka, wyspa Amer. jedna z Lukayskich na połn. ku w. wyspy Maguany, a na połn. S. Dominika. dl. 22. 30.

**YALE**, M. i Prow. Indyi w sch. na wyspie Ceylan.

**YAMBO**, m. Azyat. w Arabii na brzegu wsch. morza Czerwonego z portem i zamkiem. dl. 53. 45. sz. 21. 40.

**YANCHEU**, *Yancheum*, wiel. piękne, ludne, bogate i kupieckie M. Chińskie w Prow. Nankin. W o. kolicach jego wiele żup solnych

znayauie się. dl. 136. 30. sz. 35. 6.

**YANON**, osada Fr. na brzegu Malabarckim, o m. 30 od *Con-davir*. Robią tu piękne płótna, zwane *płótnami Gwineyckimi*.

**YAOGAN**, M. Chińskie żołnierskie w Prow. Junnan, w kraiu napelnionym lasami i górami. dl. 119. 16. sz. 26. 3.

**YARMOUTH**, *Jarmutum*, M. Angiel. w Hr. Norfolk, z tyt. Hr. i dobrym portem przy uściu rz. Yary, o m. 35 od Londynu. Polow śledziow największym jest tuteyszym bogactwem. Posyła 2 Dep. na Parl. dl. 18. 56. sz. 52. 34.

**YARMOUTH**, m. na wyspie Wight w Anglii, z portem. Jest piękne i obr. Posyła 2 Dep. na Parl. i leży o m. 25. od Londynu. dl. 16. 20. sz. 50. 38.

**YAZOUGDA**, osada Fr. przy Krol. Awańskim. Nal. do osady Chandernagorskiej.

**YDAUSQUERIT**, kraina Afr. w Biledulgerydzie przy Sahara. Obsituie w konie i bydło.

**YEMEN**, ob. Arabia szczęśliwa.

**YENLHEU**, M. Chińskie w Chanuton między rz. Cy, i Kiaug. dl. 143. sz. 36. 18.

**YENVILLE**, ob. Janville.

**YERRE**, ob. Hieres.

**YERKEN**, ob. Irken.

**YERVILLE**, m. Fr. w Norm. o m. 6 od Rotomagu.

**YESD**, *Fesda*, M. znacz. w Iraku Perskim na w. Ispahanu. Leży w kraiu obsitaiącym w owocach, cytryny i zboże. Rękodziela materyalne czynią go tak znacz. kobiety tego M. miane są za najpiękniejszy w caley Persyi. dl. 74. 5. sz. 32.

**YEURE-LE-CHATEL**, wiel. m. Fr. w *Beauce* o m. 2 od Pluvers nad rz. Rinardą.

**YOCHOU**, M. Chińskie w Prow. Hukwang nad rz. Kiongą, Siangą, i Fungą. dl. 130. sz. 30. 5.

**YONNE**, *Icauna*, rz. Fr. zaczynająca się w górach Morvant; wpada w Sekwanę u *Montreau*. Poczyna bydź splawną od *Clamecy*.

**YORCK**, *Eboracum*, piękne, wiel. bogate, ludne, i iedno z najznaczn. M. Angiel. stol. Prow. Jorkskiej z *Arcy-Bisk.* ktorego *Arcy-Bisk.* jest kapelanem zawsze *Krolowy*, i ją koronuje. Ma wiel. Biblioteką, i tyt: *Xstwa*, który nosi drugi syn *Krol Angl.* kościół katedralny miany jest za najpiękniejszy w caley *Eur. M.* to było bardzo śl. za czasow *Rzymian.* Posyła 2 Dep. na Parl. Leży nad rz. *Ouse* o m. 17 od *Linkolnu*, 44 od *Edymburga*, 50 od *Londynu*. dl. 16. 23. sz. 53. 54. Prow. *Jorkska* jest Prow. nadmorska poln. i największa w Anglii, która posyła 2 Dep. na Parl. Ma m. 107. dokola i zawiera w sobie 3,770,000. morgów gruntu. Dzielą ją na 3. części ktore są: poln. *Easta* i *Westridding*. Obsituie wto wszystko co tylko do życia jest potrzebnego, a ofobliwie w bydło, zooże, zwierzynę, ryby i dobre konie.

**YORCK** nowy, Prow. Amer. poln. graniczy na poln. z *Kanadą* na w. z nową *Anglią*, naz. z *Pensylwanią* i *Wirginią*, na pold. z morzem poln. rz. *Hudson* przerzyna ją od poln. ku pold. Jest iedną z 13. Prow. składających nową *rzeczpospolitą Amer.* Nazywano ją przedtym nową *Szwecyą*, ponieważ w *Szwedzkich* zostawała ręk. Ale odmieniła imie przeszedłszy do *Angl.* ob. stany *ziednoczone, Pensylwania.*

**YORINAM**, Prow. Amer. w *Guennie* mająca m. 60. dl. Leży wzdłuż rz. *Amazońskiej*. Obywatele są przystoyni, piękney talii, mężni, odważni, i zręczni do robienia orężem. Tak mężczyzni, iak *białogłowy* chodzą tu nago.

**YOUOHIL**, *Jogalia*, M. Irlandskie, w Hr. *Korck*, z dobrym

portem, przy wyjściu rz. Blankwater. Dep. na Parl. dl. 9. 50<sup>o</sup> sz. 51. 51.

YOUSET, wieś o m. 2. od Uzez, przy ktorej leży źródło wody mineralney zdrowey na suchoty, dysfenteryą, &c.

YPRES, *Ypra*, piękne, obr. i znac. M. w Flandryi Austr. z Bisk. Suff. Malinńskiego, erygowanym r. 1559 przez Papieża Pawła IV. Fran. go dobyli r. 1678. i zatrzymali przy sobie aż do traktatu Utrechtskiego. Znowu go odebrali r. 1744. Było to przedtym wielkie, bardzo ludne i bardzo handlowne M. Leży w piękney i żyzney równinie nad rz. Yper. o m. 5. od Courtrai, 6. od Nieuportu, 9. od Dunkierki, 6. od Lille, 58. od Paryża. dl. 20. 32. 55". sz. 50. 51. 5.

YRAK-AGEMI, ob. Irak-Agemi.

YRIER-DE-LA-PERCHE, (S.) *Sanctus Aredius*, m. Fr. w Pow. Limolin nad Loulou, o m. 8. od Limoges, z przeorstwem i kollegiatą.

YSENDICK, małe ale obr. m. w Flandryi Hol. nad odnogą rz. Skaldy, którą zowią *Elle* przy morzu, w kraju bagnistym, który zalać woda na około można, o m. 4. od Ecluse, 4. od Middelburga, 7. od Gandawy. Jest jedną z sortec Zelandzkich z strony Flandryi. Xżę Maurycy dobył go r. 1604. dl. 21. 8. sz. 51. 20.

YSSEL, *Isola*, rz. w Niderlandzie zaczynająca się w Niem. w Xstwie Kliwii; wpada w odnogę Renu, którą zowią *Yffel*, która wpada w Zuiderzee. Druga jest rz. tegoż im. w Hr. Holl. wpadająca w Mozę przy Rotterdamie.

YSSELBOURG, *Isala Burgum*, m. w Niderlandzie w Gieldryi na gran. Hr. Zutphen nad Yffelą, o m. 5. od Kliwii, 9. od Gieldryi. dl. 24. sz. 51. 52.

YSSELMUNDL, wyspa Hol.

na przeciwko Rotterdamu.

YSSELSTEIN, m. Hol. z zamkiem nad Yffelą, o m. 2. od Utrechtu, 5. od Gorcnm. dl. 22. 30. sz. 52. 3.

YSSENGEAUX, m. Fr. w Prow. Langwedockiey w Pow. Verlai o milę od Ligery, 4 od Puy.

YWERDUN, *Ebrodunum*, małe ale piękne, dawne i obr. M. i Grod Szwaycarski w krain Wodzkim. Jest w miłym położeniu nad uez. Neufchatel nad rz. Orba i Siebą, na których są dwa mosty, o m. 14 od Berny. dl. 24. 32. sz. 40. 45.

YVES, (S.) M. Angl. w Kornuwallii, o m. 20. od Launceston. Połyła 2. Dep. na Paul.

YVETAUX, zamek i Margr. Fr. o m. 4. od Falaise.

YVETOT, *Tvetotium*, wiel. m. Fr. w Pow. Caux w Normandyi o m. 2 od Caudebec, 7. od Rouen, z tyt. Xstwa. Wielkie były dysputy między uczonemi nad tąd: krolestwa, który wielu utrzymują, że był dany temu miastu,

YVETOT, m. Norm. o m. 20 od Valogne.

YUMA, wyspa Amer. położona z Lukayskich na pośn. wyspy Kuba; daią iey m. 22. dl. 7. szerokości.

YUMETO, wyspa Amer. położona z Lukayskich, na pośn. wyspy Yuma pod Tropikiem. Daią iey m. 15. długości.

YUNNAN, ob. Junnan.

YVOY, *Yvodum*, m. Fr. w X. Luxemburgu nad Chjerą o m. 5. od Bouillou, 5 od Sedanu, 4. od Montmedi, 13. od Luxemburga. Ustąpione było. Fr. traktatem Ryświckim. Nazywają go także *Cari-guan*. dl. 22. 54. sz. 49. 40.

YUPI, wiel. Krol. w Azyi, w Tartaryi wiel. między Nieulem, Oceanem wsch. Tartaryą wiel. własciwą i Chinami. Mało jest znane.

YORELEVEQUE, m. Fr. w Pow. Maine o m. 2. od Maus nad Huiną.

## Z.

**Z A A R A**, ob. Sahara:

**Z A B**, ob. Zeb.

**Z A B A C H E**, ob. Palus Meotis.

**Z A B E L N**, lub **S A B E L N**, m. w Kurlandyi nad rz. Abawą, gdzie rozwaliny zamku widzieć się daią.

**Z A B E L S T A I N**, m. Szwab. w Xstwie Wirtemberskim o m. 11. od Stutgardy, z zamkiem wystawionym na górze.

**Z A B E L S T E I N**, m. zamek i Gród Frankoński w Bisk. Wurtzburckim o m. 8. od Schweinfurtu.

**Z A B E R N**, ob. Saverne.

**Z A B E S**, ob. Sambes.

**Z A B Ł O T O W**, m. w Pokucie pod pan. Austr. nad Prutem, od Sniatyna o m. 3 na z.

**Z A B Ń O**, m. w Sandomirskim pod pan. Austr. nad Dunajcem, o m. 2. od Tarnowa.

**Z A B O Ł A**, M. w Xstwie Siemogrodza, na granicy Moldawii o m. 4. od Brassau.

**Z A C A T E C A S**, Prow. Amer. połu. składająca część nowej Galicji w Meksyku. Graniczy na połu. z nową Biskają, na w. z Prow. Panuko, na pold. z Gwadalajarą, na z. z Culiacan i Chiametlan. Kray ten w srebro obfituje.

**Z A C A T U Ł A**, *Zacatula*, M. Amer. połu. w nowej Hiszp. w audyencyi Meksykańskiej, o m. 80 od tego M. z portem przy uściu rz. Zakatuli na morzu połu. dł. 263. sz. 17. 20.

**Z A C H A U**, w śrzed: Marchii Brand. o m. 2 od Brandeburga nad Hawelą.

**Z A C O N I E**, ob. Brazzo di Maina.

**Z A D E C K**, ob. Satz.

**Z A F R A**, *Segeda*, m. obr. Hiszp. w Estremadurze z dobrym zamkiem. Leży pod górą o m. 2. od Mediny de las Torres. dł. 12. sz. 38. 20.

**Z A G A R A**, albo **HELICON**, gó-

ra fl. w Turcyi Eur. w Liwadyi nad Golfem Korvntskim przy Partenie. Zawsze prawie jest okryta śniegami.

**Z A G A T A**, ob. Mawaralnahar.

**Z A G R A B**, *Siscia*, M. obr. i ludne, stol. Kroacy z Bisk. Suffr. Kołoczeńskiego. Leży na lewym brzegu Sawy, o m. 12. od Karloftadtu, 25. od Kaniski, 55 od Budy. dł. 33. 28. sz. 45. 50.

**Z A G O S Z C Z**, stwo w pow. Wislickim, płaci kwar. zł. 5855. cum attin. jest wpossejly emfit. Ogińskich.

**Z A H A R A**, M. Hiszp. w Andaluzyi przy źrzodle Gwadalety, o m. 18. od Sewilli z zamkiem na gorze mianym za niedobyty, z tyt. Hr.

**Z A I R A**, *Zairus*, wiel. rz. w Afr. zaczynająca się w jez. Zamorra, i wpada w Ocean zach. międy 5'. 40". sz. połu.

**Z A K L I C Z Y N**, *Zalcicinum*, m. w Sandomirskim, z zamkiem daw. i kośc. farnym mur. i Reformatów. Leży nad Dunajcem, w położeniu górzystym, o milę od Wojnicz.

**Z A K L I K O W**, m. w Sandomirskim w dobrym położeniu, o m. 4 od Sandomierza.

**Z A K R O C Z Y M**, M. stol. swey ziemi w Mazowszu, z klasztorem Kapucynow, składem soli. Ma Karczelańią i Stwo Grod. mieysem jest seymikow i sądow. Leży na wzgorku przy uściu Narwy do Wisły, o m. 4 od Warzawy, 3 od Pióńska. Znajdują tu ziemię zdawną do fartur. Ziemia dzieli się na 3. pow. Zakroc. Serocki, i Nowomiejski.

**Z A L E S Z C Z Y K I**, m. w Pokucie pod pan. Austr. porządne, oliadte, fl. założonemi fabrykami sukien i kamlotow. Leży nad Nistrem na pograniczu, o m. 5. od Jazłowca, 8 od Kamiénca Podol. 10. od Stawilawowa. Jest teraz stol.



dystryktu w Cyr. Halickim.

**Z A Ł O S C E**, m. Ruskie, pod pań. Austr. w Cyr. Lwowskim; jest stare i nowe. Leży nad rz. o milę od Markopola, 3 od Podkaminienia.

**Z A M B R O W**, m. stół. swego Pow. w ziemi Łomżyńskiej, jest male i źle budowane, o m. 3. od Łomży. 2 od Czyżowa.

**Z A M O R A**, *Sentica*, M. obr. i znacz. Hiszp. w Krol. Legiońskim z Bisk. Suffr. Kompostelskiego. Jest oyczyzną Alfonsa Zamory. Leży w kraiu żyznym obfitującym w to wszystko, co tylko do życia jest potrzebnego, na prawym brzegu rz. Douero, na ktorej jest piękny most, o m. 14. od Salamanki, 22. od Walladolidy, 22 od Legionu, 46. od Madrytu. dł. 12. 26. sz. 41. 38. W okolicach są rudy turkusowe.

**Z A M O R A**, piękne M. Amerykańskie w Perou, w audyencyi Kwitańskiej, o m. 120 od Quito, przy Andes górach, o m. 70. od morza pośd. W okolicach jego znajdują się bogateminy złote. Nal. do Hiszp. dł. 34. 25. sz. pośd. 6. 5.

**Z A M O R A**, *Azania*, dawne M. Afr. w Barbaryi w Prow. Bugii, nal. do Algierczyków, z fortecą.

**Z A M O S C**, *Zamoscia*, wiel. znaczne i dosyć mocne M. w Belskim, teraz pod pań. Austr. obwarowane nakształt fortecy, z akademią fund. od Jana Zamoyckiego Kancl. i Hetmana W. K. r. 1589. ktory tu też wieczną z dóbrwyci dla imienia Zamoyckich ustanowił ordynacją potwierdzoną seymem. Zdobi go kolegiata wspaniała, Dom zastawow *Mons pietatis* zwany, Zakonne kościoły, i Cerkwie, zamek &c. Gustaw Krol Szwedzki bezkutecznie go oblegał r. 1656. dobyte było od Salow r. 1715. dnia 29 Grudnia r. 1720. Unia kościoła Łaciń. z Rulią Pol. tu była potwierdzona. I ten to jest *Nowy Zamość*, założony z gruntu

od Jana Zamoyckiego, i nazwany od Starego Zamoyscia, ktory teraz jest miescomnikczemnym o 2 mile ztąd, a ktory był gniazdem tey wiel. familii, dostawsz się Łaznińskim dał im Zamoyckich nazwisko. Leży w polach obilznych i pięknych równinach opasane wałami i fossą, na trakcie pocztowym. Nal. do Majoratu z okolicznymi dobrami wielkimi, od Krasnostawu m. 4, od Rawy Ruskiej 7, od Lublina 13, ode Lwowa 16. od Warszawy 39. dł. 46. 7. sz. 51. 0.

**Z A M P A N G O**, M. w Ameryce poln. w nowey Hiszp. na drodze z Meksyku do Gwaxaki, przy górze *Missequa*. Obywatele jego Indyanie i Hiszp. są bardzo bogaci.

**Z A N F A R A**, Krol Afr. w Nigrycyi naz. Krolestwa Zegzegaińskiego. Murzyni tego kraiu są cery bardzo czarney, a ich fizyonomia, bardziey do zwierzęcia, niżeli do człowieka jest podobna.

**Z A N G A R I A S**, Piraci Judyjscy na brzegach Malabarckich.

**Z A N G W E B A R**, *Zanguaharia*, kraina Afrykańska w Kalbryi, leżąca nad morzem Indyjskim. Rozciąga się od poln. ku pośd. od rz. Jubo aż do Krol. Mauruko, i zawiera w sobie wielką liczbę pomniejszych Krolestw. Obywatele są albo bałwochwalcy, albo Mahometanie.

**Z A N O W**, m. w Pomeranii dalszey o m. 6. od Rugenwaldu.

**Z A N T A**, *Zacintus*, wyspa na morzu Greckim, przy brzegu zach. Morei, o m. 7 na pośd. ku w. od wyspy Cefalonii; nal. do Wenetow. Ma m. 6. dł. a 4. sz. Jest jedną z najmilszych i najżyzniefszych wysp. Najznaczniefszymiey jest dochodem gatunek rozenkow Koryntskich, w ktore obfituje zawiera 50 wsi i jedno M. także *Zanta* nazwane. Leży na brzegu wsch. wyspy z portem, z Bisk. Łacińskim Suffr. Korfeńskiego i Bisk.

**Bisk. Greckim.** Forteca leży na wzgórk, widzieć się daie na wyspie źródło sioły czarney. Augl. Hol. i Fr. mają na niey swoie sklady. dl. 38. 56. sz. 37. 57.

**ZANZIBAR**, *Zanzibaria*, wyspa na morzu Indyjskim, przy brzegu Zangwebarskim. Leży między wyspą Pemba i Mosia. Ma tyt: Krol. oblitnie w rośliny cukrowe i cytryny. Obywatele iey są Mahometanie. dl. 52. sz. pold. 7.

**ZAPOTECA**, *Zapoteca*, Prow. Amer. polu. w nowey Hiszp. Rozciąga się od polu. ku pold. od Prow. Gwaxaki aż do Gofu Meksykańskiego. Kray tenieś górzysty, kamienisty, który przeto nie bardzo jest żyzny.

**ZAPUSZCZANSKI** Trakt, część Woi. Trockiego od rzeki Niemna ku Zawintom, ciągnąca się ma to nazwisko. Zaczyna się o m. 1 od Oniszek do rz. Szczupy.

**ZAR**, rz. która ma początek w lasach na pogran. Podolskim, płynie przez Podole i Woi. Braclawskie wpada do Bugu.

**ZARA**, *Jadera*, dawne, bardzo obr. i znacz. M. Rzeczypospolitey Weneckiey w Dalmacyi, stol. Hr. Zary, z Arcy-Bisk. dobrą cytadellą i dobrym portem. Jest to miejsce zaścianające Rzeczypospolitey. Władysław Krol Neapolitański, przedał go Wenetom r. 1409. Biazet ją im odebrał r. 1498 ale potym było Turkom odebrane, i odtąd zawsze było przy Rzeczypospolitey, po mimo usilnego starania Turka w odebraniu onym miasta tego. Z tego to miasta wychodzi ilawny napóy nazwany *Marasquin*. Leży na połwyspie uformowanym od Gofu Weneckiego, i przekł. talsnym na wyspę przez wykopanie fols w miejscu gdzie w ziemią styka się, o m. 28 od Jajczy, 66. od Ragury, 60 od Wenecyi, 36 od Spolatro. dl. 33. 4. sz. 44. 22. Stara Zara odległa jest od tego miasta o m. 8.

Tom III.

**ZARKI**, m. w Krakowskim, osiadle wielą żydami, dawne dziedzictwo Męcińskich.

**ZARNAFE**, M. obr. w Grecyi, w Morei, w *Brazzo di Min.* Leży na wzgórk, w pięknym położeniu o m. 8 od Mifistry.

**ZARNOW**, m. w Woi. Sandomirskim, z Kaczelanią. dl. 42. 7 sz. 51. +

**ZARNOWIEC**, lub **ZERNOWIEC**, m. w Woi. Pomorskim pod pan. Pruskim z Opac. Norbertań. nad morzem. Tegoż im. m. w pow. Xięskim, przedtym z zamkiem, z stwem ktore płaci kwar. zł. 4769 od Małogoszcza m. 5. Jest na trakcie poczt.

**ZAR SZYN**, m. o półtory mili od Dukli pod panowaniem Austr.

**ZARUDZIE**, m. Ruskie przy Zborowie pod pan. Austr.

**ZARUMA**, M. Amer. w Peruwii o m. 20 od *Cuenca* sz. pold. 3. 40. Znayduią tu się niny; ale są zaniedbane, iż są podlego gantunku.

**ZASŁAW**, *Zaslavia*, m. w Woi. Wolyńskim, ktore dawniey nosilo tytuł Xiwa, i iednych z Xiwem Koreckim miewało panow. weszło było potym przez posąg w dom Chlebowiczow, Xżat Ostrogskich, Lubomirskich, teraz nal. do Xżat Sanguszkow, z zamkiem, stawami wielkimi, nad rz. Horyniem, od Korca m. 4. dl. 49. 9. sz. 51. 3.

**ZATMAR**, *Zatmarium*, M. obr. i Hr. w wyż. Węgrzech na gran. Siedmiogrodza. Buntownicy chcieli ie z nienacka opanować r. 1681. Ale ich złapauo i surowie skarano. Leży nad rz. Samos otaczająca go ze wszech stron o m. 20 od Tokaiu, 25 od Waradynu, 52. od Budy. dl. 39. 59. sz. 47. 50.

**ZATOR**, *Zatoria*, m. w Krakowskim, stol. Xiwa Zatorskiego, ktore Jan Albert od Januliza ostatniego Xcia nabył r. 1494. za 80000

zl. Zygmunt zaś August r. 1564. do Pol. je inkorporował, teraz zowiąc się pod pan. Austr. Miasto miało mury i zamek, miało swe iako i Xstwo szczególne prawa, sądy i seymiki. Leży nad Wiłą przy uścim rz. Skawy, od Oświęcimia o *m.* 2, od Krakowa 4. dł. 46. 5. sz. 50. 10.

**ZAWAŁÓW**, m. w Podolskim, z zamkiem nad Lipą rz. od Podhaiec *m.* 2. Jest pod pan. Austriackim.

**ZAWICHOST**, m. w Woi. Sandomirskim z Kasztelanią, zamkiem dawn. klasztorem Panien S. Franc. sławne porażką Rusinów r. 1205 na ktorey Roman Xzę. Ruski poległ. Leży nad Wiłą, w okolicy obfitęy w owoce, i góry wapienne, o *m.* 2. od Sandomierza. Było od Tatarów spalone r. 1240.

**ZAWKRZE**, lub **ZAWSKRZYŃ**, m. w Woi. Plockim, stol. swey ziemi, w zwisko ma od rz. Wkry, za którą leży. Jest male i źle budowne. Ziemia Zawskrzyńska dzieli się na 3 pow. Srzeński, Niedźborowski i Mławski. Konstytucya r. 1726. pozwoiła tey ziemi urzędników i ziemskie w Mławie sądy.

**ZBARAZ**, *Zbaravia*, m. w Woi. Woliń. główne Zbarażczyzny, przedtym Xstwo, z zamkiem sł. ciężkim oblężeniem woysk Pol. od Kozaków r. 1649. Są 2 miasta nowy i stary Zbaraz, leżą nad żyzodłami rz. Kyceni, o *m.* 5 od Zborowa pod pan. Austr.

**ZBĄSZYN**, m. w Poznańskim, gniazdo Zbąskich, potym Ciświckich, dawniey siedlisko herezyków.

**ZBORÓW**, *Zborovia*, m. Ruskie z zam. gniazdo sławney rodziny Zborowickich, pamiętne 2 dni potyczką między Chmielnickim wodzem Kozaków i Polakami, zwycięstwem naszych, i oboch stron ugodą r. 1649. Leży na trakcie poczt. o *m.* 5 od Zbaraza. Pod pan. Austr. dł. 44. 4. sz. 51. 4.

**ZBRYSZ**, m. w Podolskim na rz. Podhorce, o *m.* 2 od Husiatyna

**ZDIAR**, w Czechach w Cyr. Czestawskim Jest to klasztor zakonu Cisterlow.

**ZDUNY**, m. w Woi. Kaliskim.

**ZDZIECIOŁ**, m. w Woi. Nowogrodzkim.

**ZEB**, Prow. Afr. w Barbarvi w Biledulgerydzie. Algerytanie częśc oney posiadają.

**ZEBURG**, m. w Xstwie Warmińskim.

**ZEBEN**, ob. Hermanstadt.

**ZEDENICK**, piękne M. i Grod w Marchii Ukerskiej w Brandeburgii o *m.* 15 od Berlina. Dobre znajdują się tu piece do wytapiania zelaza, i Opac. panien szlachetnych złożone z Xieni i 6 zakonnic.

**ZEGZEG**, Krol Afr. w Nigrycyi na pośd. Nigeru, który go oddziela od Krol. Kasteńskiego. Gran. na w. z Krol. Zaufrańskim na pośd. z Benińskim, na z. z puszczą. Nał. do Krola Tembutkiego.

**ZEIL**, M. i Grod w Bisk. Bamberckim, w Frankonii nad Menem. Leży o *m.* 10 od Bambergi.

**ZEILA**, M. S. w Krol. Adelfkim w Afr. na brzegu pośd. przesmyku Babel Mandel. dł. 60. 40. sz. 10. 25.

**ZEITHAIN**, przy Muhlbergu, nad Elbą w Misni.

**ZEITHON**, *Lami*, M. Turreckie Eur. w Jannie z zamkiem nad Golfem swegoż imienia, przy rz. Agrionda, o *m.* 10 od Larysfy. dł. 41. sz. 39. 10.

**ZEITZ**, *Zitia*, *Ciza*, m. Niem. w Elekt. Saskim. Było przedtym Bisk. Leży nad Elsterą o *m.* 10. od Lipska 18, od Erfortu. dł. 30. 8. sz. 50. 59.

**ZEITZ**, albo mały Zeitz, w Xstwie Anhalt Beruburskim.

**ZELANDIA**, *Seeland*, Prow. w Niderlandzie, jedna z siedmiu

składających rzeczpospolitę stanów zjednoczonych. Morze ją odłącza z strony połn. od wysp Hollenderskich; Skalda od Brabancyi od w. od połd. Flandrya, a Ocean graniczy ją na połn. Krań ten z kilkunastu wysp jest złożony. Obfituje w psiatwiska. Aby zapobiedz jego zalewom, wszędy porobiono tamy, bez których Zelandya dnia jednego mogłaby bydź w Oceanie zanurzona. Rządzi się nakłztalt Hollandyi. ob. Selandya.

ZELANDIA nowa, złożona jest z dwóch wielkich wysp, których obywatele są okrutni ludobijczy. Ale to się ściąga tylko do ich nieprzyjaciół, traktowali oni dobrze nawet Europejczyków do nich przybytych; ale na to spuścić się nie trzeba, gdyż kiedy niemają się bydź dołyć mocnymi do pokonania jego, na ow czas na złe mocy swej zazywają. Wreszcie kraj ten jest wygodny dla spoczynku i zafilenia okrętów żeglujących na morzu połd. leżąc w połowie prawie drogi z Callao do Przylądku dobrej nadziei. Znaydują w nim wodę, świnie, drob i owoce właściwe temu krajowi. dł. 180. sz. połd. 40.

ZELECHOW, m. w Woi. Sandmir. z pałacem, dawne gniazdo Ciołkow, teraz dziedzictwo Xżąt Lubomirskich.

ZELL, *Cella*, M. Niem. w Cyr. niż. Saxonii w Xstwie Luneburskim, stołeczne Xstwa Zellkiego nal. do Elek. Hanowerskiego z pięknym i obr. zamkiem. Fran. dobyli go r. 1758. Leży nad Alledobu o m. 6 od Brunświku, 15 od Hildesheimu, 19. od Luneburga, 5. od Neufztadu. dł. 27. 57. sz. 52. 45. Xstwo Zelleńskie leży między Elbą i Wezerem. Ma m. 48. dł. a 40. sz. Gran. na połn. z Holstynem i Lawenburgiem, na w. z Meklemburgiem i Marchią, na połd. z Brunświkiem i Bisk. Hildesheimskim, na z. z Xstwem

Hannowerskim i Werdeńskim.

ZELL, nad rz. Hammersbach, *Cella*, m. Niem. w Cyr. Szwabaskim w Margr. Badeńskim. Jest to M. Cesarskie pod protekcyą domu Austr. R. 1775 było uwolnione od prawa kadukowego we Fr. Leży nad Nagoltą, o m. 6. od Bady, 12 od Stutgardy. dł. 25. 47. sz. 48. 19. Obywatele jego są katolicy. Drugie M. tegoż im. jest w Elekt. Trewirskim o m. 10. od Trewiru nad Mozellą. Inne jeszcze w Arcy-Bisk. Saltzburkskim o m. 12 od Saltzburga nad jez. Zellenkim ob. Liebezell.

ZELL, m. Niem. w Xstwie Saxe-Gotha. Znaydują się miny w jego okolicach.

ZELLER-BAD, ob. Lebezell.

ZELWA, m. w pow. Stolimskim w Woi. Nowogrodzkim, zalecone wałnemi iarmarkami; jest osiadłe i porządne, nad rz. tegoż im. która do Niemna wpada, o m. 3. od Stolimia nal. do Xżąt Sapielow.

ZEMLA nowa, ob. Nowa Zemla.

ZEMPLIN, M. i Hr. w wyż. Węgrzech nad rz. Bodrogą o m. 10. od Kozyc, 11. od Tokayu. dł. 39. 10. sz. 48. 36.

ZENG, ob. Segin.

ZENNA, ob. Zinna.

ZERBST, *Sarvesta*, pow. i M. Niem. w Xstwie Anhaltkim, o m. 4 od Dessau, z pięknym zamkiem. Xstwo Anhalt-Zerbskie leży nad Elbą między Wittenbergiem i Magdeburgiem. Xżęta z tej linii posiadają jeszcze pow. Jewern.

ZERBSTEN, albo KLEIN-ZERBST, w Xstwie Anhalt-Koethen. Położone jest przy Acken nad Elbą.

ZEREM, ob. Sirmisch.

ZERIGAN, M. Perkie w Irak-Babilońskiej w równinie bardzo obfiternej pomiędzy górami. Jest oyczyną kilkunastu autofow

flawnych pomiędzy Arabami.

ZERNIKI, m. w Woj. Gnieźnieńskim.

ZEROMIN, w ziemi Dobrzyńskiej m. 3 od Sierpca, fl. cudownym obrazem w kośc. Ref. m. wprzod Jezuitów.

ZIA. *Cza*, wyspa na Archipelagu jedna z Cyklad na północ Thernii, na półd. i z. Negreponu, o m. 5 od Kapu Colonne, kończącego Liwadyą z tey strony leżąca. Ma m. 6. dl. 3 sz. Bardzo jest dobrze uprawna i obfituje w to wszystko, co tylko do życia jest potrzebnego. Jedwab, żółądź dębowa są tey najznaczniejszym dochodem. Nal. do Turków. Obywatele tey prawie wszyscy wyznawają religii Grecką. Mają swego Bisk. rezydującego w Zia, miejsce pryncypalnym wysp. Stawiane m. jest nakształt amfiteatru na wzgórk, w miejscu owym gdzie była dawna *Carthaea*. Leży o milę od Po. tu. dl. 42. 32. sz. 37. 40.

ZIEGENHALS, w Szląsku w Xtrwie Grotkowskim, o m. 2. od Neisly. St. jest przez piękne szkła, które tu robią.

ZIEGENHEIM, *Zigenhamm*, piękne m. i Hr. Niem. w Cyr. wyż. Rend, w Landgrafofstwie Hesse-Kasselskim, do którego nal. Leży na wyspie uformowanej od rz. Sewalm o m. 12. od Kasselu, 7 od Fritzlarn dl. 27 10. sz. 51. 10. Jest to obr. forteca, dla bagn, które ją do kosa otaczają. Jest także przy nim stary ale piękny zamek.

ZIEGENRUCK, m. w Misnii w Cyr. Neüszadkim nad Saalą o m. 4 od Saalfeldtu, z Grodem i zamkiem na górze położonym.

ZIELUN, m. w Woj. Plockim ku Prusom z pałacem i komorą Pol. nal. do Zamoyckiego.

ZIEMIA Tęga, ob. Terra Firma.

ZIEMIA Nowa, *Terra Nova*,

*Terra Neuve*, znaczna wyspa w Amer. półn. odkryta była r. 1495 przez rybaków Biskaykich, którzy ją nazwali byli *Terre de Bacallous*, czyli kraiem stokiszów, ponieważ bardzo wiele tu ryb się tych poławia Traktatem Utrechtskim ustąpiła tey Francya Anglii, zachowując sobie wolność połowu i sutzenia ryb od Kapu *Bonaville* aż do końca tey najbliższego północy, a rząd do miejsca zwanego *pointe riche* ku zach. Lecz przez traktat r. 1783 rzekł się Krol Fr. połowu na tey wyspie w stronie zachodniej a natomiast warował go, sobie w stronie bliższej półn. od Kapu *S. Jean*, do Kapu *Rage*, do teyże wolności połowu przypuszczeni Amerykanie ziednoczeni. Leży na Oceanie przy wnięciu Golfu S. Wawrzyńca, o m. 15 od wyspy Kap Breton. Ma figurę troykąta, i na m. 300 w okolo, grunta nie bardzo dobre. Pełna jest lasów, gor i pastwik. *Plaisance* jest M. S.

ZIEMIA Ognia, *Terra ignis*, *Terre de Feu*, nazwisko jest wysp wielu, które się ciągną okolo na m. 130. wzdłuż cieśniny Magellańskiej w Ameryce pold. Pełno są dolin, i łak oblanych wielą strugami, mieszkanie od dziczy, z których, mówią, iż są niektorzy ludoiedzcy. Nazwane są ziemią Ognia od Magellana, który je znalazł r. 1520 z przyczyny iż wstępując na nie wnoocy ujrzał ogień wybuchający bez wątpienia z Wulkanow tu będących.

ZIEMIA Magellańska, ob. Magellanika.

ZIEMIE południowe, *Terra Australis*, zowią się te, które leżą ku biegunowi pold. i są Antarktyczne, iako przeciwnie półn. Arktycznymi się zowią. Odkrycia które różni wędrownicy czynili dotąd, nie są dostateczne do dania nam dokładney o nich wiadomości. Jednak już daleko ku obom

polom posnnięto się.

ZIERENBERG, m. i Grod, w niż. Hasyi o m. 4 od Kasselu.

ZIEROTIN, Hr. Czeskie w Cyr. Slanitzkim o m. 3. od Slanitzu.

ZINNA, albo ZENNA, w Xięstwie Magdeburckim w Cyr. Luckewaldu. Jest to klasztor sekularyzowany o m. 2 od Juterbeku, 7. od Wittembergi.

ZINKOW, m. w Woi. Podolskim z zamkiem, już zrzuconym.

ZINTEN, m. w Prusiech dawn. w Cyr. Brandeburckim.

ZINTZENDORF, w niż. Austr. w pow. wyż. Wiener-Wald. Jest dziedzictwem Hr. tegoż im. ob. Herrnhut.

ZIPPEL-ZERBST, ob. Zoerbig.

ZIRNITZ, lub ZIRCHNITZERSEE, ob. Czrynitz.

ZIRIC-ZEE, *Scaldia*, piękne i mocne M. Zelandkie stołeczne wyspy Schouven, przy uyciu rz. Skaldy. Jest handlowne i ludne. Tu się urodził Piotr Peckius. Było przez Hitzp. wzięte r. 1576 po 7. miesięcznym oblężeniu. Leży o m. 10 od Hullt, 6 od Brylly. dl. 21. 25. sz. 51. 38.

ZISKABERG, przy Pradze. Krol Pruski wygrał przy tym mieyscu potyczkę r. 1757.

ZITTAU, albo SITTAU, *Zittavia*, M. znacz. Niem. w wyż. Łuzacyi, nal. do Elek. Saskiego. Leży nad Meissą, na gran. Czeskiej, o m. 7. od Gerlitzy, 10 od Drezna. dl. 32. 30. sz. 50. 54. M. to wielki prowadzi handel. Ma znaczne szkoły i bibliotekę publiczną.

ZŁOCZOW, m. Ruskie pod pan. Austr. dosyć porządne, z zamkiem od Jakuba Krolewicza wstawionym z szkołami, kościołem faryjskim, Reform. i Mazylianow za miastem. Ma też Ruś tu z piękne Cerkwie i Ormianie kościol. Jest osiadle, ma wielu żydow, i

Ormianow kupczących wołami i sioninami. Nal. do Xżąt Radziwiłłow. Jest na trakcie poczt. o m. 8 ode Lwowa, 5 od Glinian, 4 od Trębowli. Grunta tu są dobre, i stawy wielkie.

ZŁOTONOSCA, m. w Kiowskiem nad rz. tegoż imienia mającą uścicia na w. Bobnowski.

ZŁOTORYA, m. Krol. w ziemi Dobrzyńskiej, z zamkiem dawn. Jest pod pan. Pruskim.

ZŁOTOW, m. w Woi. Kalskim.

ZMIGROD, m. w Sandomirskim, na którym się długo familia Stadnichich piłała. Jest nowy i stary, i tuż blisko leżą nad Wisłoką w górach, o półtery mile od Dukli, 2 i pół od Krosna. Pod pan. Austr.

ZMUDZ, *Samogitia*, Prow. W. Xstwa Litewskiego mająca tytuł Xstwa. Gran. na poln. z Kurlandyą, na w. z Woi. Trockim, na pośd. z tymże i Prusami, z temiż na z. i morzem Bałtyckim. Dzieli się na 28 pow. Eyragolski, Wilkowiki, Wielonki, Szawelki, Rolieński, Widuklewski, Krozki, Tędziagolski, wielkich i małych Dyrwian, Jaswoński, Berzański, Uzwałski, Telszewski, Retowski, Poiriki, Wiekszwiański, Korlszewski, Szawdowski, Gondyński, Twercki, Polongowski, Potumfzewski, Pawendeński, Birogniański, Medyniański, Konklański, Zorański. Z tych pierwsze 15. pow. są dą się w Rosieniach, reszta w Szawlu. Obydwa Gody sądzi Starolla Zmudzki, który jest najwyższym tej Prow. urzędnikiem, ma mieysce w senacie po Woiew. Łęczyckim, i obierany bywa od obywatelow. Seymikuie Xstwo w Rosieniu, obiera 3 poslow, 4 Dep. do Wilna 2, a 2 do Grodna. Herb tego Xstwa jest pogoń Litt. i Niedzwiedz czarny; mundur kontufz ponsowy wylogi niebieskie, żupan biały. Ma 3 Senatorow: Biskupa, ktore-

go katedra fund. jest w Miednikach r. 1416 od Władysława Jagiella ma prałatow 6. i tyleż Kanon. Starostę i Kasztelana Zmudzkich. Kray jest żyzny bardzo i urodzajny, okryty lasami, oblany rzekami Niennem, Windawą, Muszą, Dubiszą &c. Obsity w rudy, drzewo, lny &c. M. S. Rosienie.

**ZNAIM**, albo **ZNOYM**, *Znoimium*, M. obr. Niem. w Morawii na gran. Austr. Cesarz Zygmunt w nim umarł r. 1437. Szwedzi go dobyli r. 1645. Leży nad Jazą o m. 10 od Brinny, 13 od Wiednia. dl. 34. 20. sz. 48. 48. Piękny tu jest stary zamek.

**ZNIN**, *Znena*, m. w Woi. Gniezn. nal. do Arcybiskupow Gnieźnieńskich r. 1331 od Krzyżaków, 1447. pożarem zniszczone było.

**ZOBLITZ**, m. w Miśni w Cyr. Ertzgeburckim na granicy Czeskiej. Biorą stąd kupcy marmur i żywicę.

**ZODIAK**, *Zodiacus*, wiel. Cyr. położony ukośnie między zma biegunami świata, tykający się dwóch tropików w dwóch rozmaitych miejscach. Temu jedynie Cyr. szerokość przypisują. Dają tey 16. gradusów, gdyż 12. konstellacyi, które go dzielą oddalone są od środka tegoż Cyr. w swoim biegu na ośm gradusów od brzegow. Ta szerokość jest podzielona na dwie części linią nazwaną *Eklipską*, ponieważ gdy miesiąc znajduje się na niej, naprzeciw tego punktu, gdzie się słońce znajduje, ziemia stojąca między nimi, zaciemnia miesiąc, gdy zaś miesiąc i słońce znajdują się na jednym z punkcie tej linii, naówczas miesiąc znajdujący się między słońcem a ziemią, zaciemnia słońce i linią słońce obiega przez 365. dni i blisko 6 godzin, co składa rok słoneczny. Te 6 godzin złączone na końcu lat 4. składają jeden dzień przydawany do miesiąca Lutego, i stąd te lata zowią się przestępne;

gdyż u Rzymian liczono dwa razy 6. przed kalendas Marca, 11 minut brakujące do 6 godzin roku, trzy dni składają we 400. lat. I dla tegoż to rok przestępny nie bywa na początku każdego wieku, ale tylko co cztery wieki. Dzieli się Zodiak na 12 części, konstellacyami zwanych. Są to kupy gwiazd, którym dawni nadali imienia zwierząt. Te imiona są: *Baran, Rak, Byk, Bliźnięta, Lew, Panna, Waga, Niedźwiadek, Strzelec, Jednorożec, Dzban, i Ryby*. Znaki te oznaczają rozmaite roku pory. ob. Tropik, Ekwator.

**ZODZISZKI**, m. w Wiłęńskim. **ZOERBIG**, albo **ZIPPEL**. Zerbst. grod i m. w Miśni w Cyr. Lipskim, o m. 10 od Lipska z zamkiem.

**ZAST**, ob. Saest.

**ZOFI**, ob. Sophia.

**ZOFFINGEN**, *Tobinum*. dawne i piękne M. Szwajcarskie w Kantonie Bernieńskim, o m. 1 od Arburga. Bardzo piękny w nim kościół widzieć się daie. Znajduje się w tym mieście biblioteka publiczna, gdzie różne rękopisma są ciekawe. Zoffingen leży przy wiel. lesie wydającym najpiękniejszy sosny z całej Szwajcaryi.

**ZOLFELD**, ob. Salsfeld.

**ZOLKIEW**, lub **ZOLKWA**, m. Ruskie, teraz w Cyr. Lwowskim pod pan. Aust. założone zamkiem, w którym Jan III. przemieszkiwał, którego familii było to M. dziedzictwem. Ozdobne jest pięknymi ogrodami, wspaniałą Kolegiatą, klasztorami, &c. Leży w pięknej i żyznej okolicy, ośiade i porządne dosyć. M. to dało początek imięnowi st. familii Zolkiewskich, z rąk Sobieskich potem przeszło do Xżat Radziwillow. od Lwowa o m. 3. od Rawy Ruskiej 4. di. 44. 6. sz. 51. 5.

**ZOLLERN**, *Zollernum*, *Zollera*, zamek Niem. na górze, o m. 4 od Tubingi. Daie imie Xstwu Ho-

ken-Zollernkiemu, w Cyr. Szwab-  
skim. Graniczy z Xstwem Wirtem-  
berskim pow. Elchingen, Xstwem  
Firsztemberskim i Baronią Wald-  
burcka. Ma m. 15 dl. 7 sz. Kray ten  
jest bardzo żyzny. Xżę Hohen-Zol-  
lernki jest Podkomorzym dziedzi-  
cznym Cesarzkim. Z teyże samey  
pochodzi linia co i dom Brandebur-  
cki. Familia tego na dwie jest podzie-  
lona części obie są Katolickie,  
starza bierze przezwiśko Hechin-  
gen, a zaś młodzica Sigmaringen.  
dl. 29. 43. sz. 48. 24.

Z O L N O C H, *Soluocum*, M.  
znacze w wyż. Węgrzech stol. Hr.  
tegoż im. Turcy ie wzięli r. 1554.  
a zaś Cesarscy odebrali r. 1684. Le-  
ży nad Tyflą, w mieyscu gdzie w nią  
wpada rz. Segeba, o m. 22 od Ko-  
loczy, 18 od Budy, 25 od wiel.  
Waradynu. dl. 37. 45. sz. 47. 10.

Z O Ł U D E K, m. w Wileńskim.

Z O M M E, rz. płynąca pod  
Berg-op-Zoom.

Z O N A, *Zona*, strefa, termin  
Geograficzny znaczy pasmo ciągle  
globu ziemnego zawartego między  
dwoma równoleżniami Cyr. od E-  
kwatoru. Przeciąg ten jest iak pas  
równoległy do Ekwatora; zawiera  
w sobie rozmaite klimata. Geogra-  
fowie dzielą Glob na 5 Zon albo  
części, uważając ie podług różnych  
stopniow zimna lub gorąca. Te  
strefy są: gorąca, dwie umiarkowa-  
ne i dwie zimne albo lodowate.

Zona gorąca rozciąga się o 23.  
gradusy i pół od kaźdey strony E-  
kwatora, a przeto zawiera w sobie  
przeciąg 47. gradusow między dwo-  
ma tropikami, podzielony przez  
ekwator na dwie równe części,  
z których jedna jest połn. a druga  
połd. Zowią ją gorącą, gdyż będąc  
pod owym mieyscem, ktorędy  
przechodzi słońce w czasie swoiego  
biegu, tak jest od niegoż rozpaio-  
na, iż dla iey gorąca wielkiego da-  
wni mieli mali, iż niemieszkaną była.  
Ale długość nocy, wiatry i deszcze  
miarkują te upały.

Zony umiarkowane, są między  
strefą gorącą i zimną. Zawierają w  
sobie przeciąg od 43. gradusow,  
rozciągający się między tropikami  
i Cyrkułami polarnemi. Gorąca i  
zimna w takowych Zonach są u-  
miarkowane, i tym bardziey lub  
nujey znośne, im są bliźsze lub  
dalże od tropikow.

Zony zimne albo lodowate, z ie-  
dney strony ograniczone są cyrku-  
łami Polarnemi, z drugiey zaś bie-  
gunami, i zawierają w sobie prze-  
ciąg 23. gradusow i pół. Nazywają  
się tak, dla tego iż słońce na ich  
horyzoncie nie pokazując się, tyl-  
ko przez część roku, sprawiaie, iż  
w nich wielkie panują zimna. Za-  
ledwo tam lody stopnieć mogą w le-  
cie, lubo ciepło w czasie iego jest  
bardzo wielkie, gdyż słońce na ich  
jest horyzoncie. Ale ciepła te nie  
długo trwają a nieznośne mrozy  
czynią tamteyżze kraie nieludnemi.  
Jednakże znajduią się w nich oby-  
watela, acz nie w wielkiej liczbie,  
ktorzy w zimie w lochach podziem-  
nych mieszkaią, znuśliży do nich  
żywności.

Z O N S, albo *Sons*, *Sontina*,  
m. o m. 5 od Kolonii nad Renem.

Z O Q U E S, Prow. w Amer.  
połn. w nowey Hiszp. w Prow. Chia-  
pa na granicy Prow. Tabasca. Kray  
ten oblitnie wiewdab i jagody szar-  
laine.

Z O R A N I E, m. w Żmudzi sto-  
lecz. powiatu.

Z O R N D O R F, przy Kuźtynie  
w Brandeburgii; Krol. Prutki zbil-  
tu Moskalew r. 1758.

Z O S S E N, m. pow. i grod w  
śrzedniey Marchii Brand o m. 7 od  
Berlina, nad rz. Nottą.

Z O T E N B E R G; *Zobotus*,  
*Mens-Sequax*, wiel. góra Szląska  
w Xstwie Swidnickim, o m. 8 od  
Wrocławia. Służy za Barometr oby-  
watelom. Biorą z niey oni marmur  
zielony ciemny. Na wierzchu góry  
jest kaplica, do ktorey pielgrzy-  
mują. Nal. ta góra do Opata wyspy



*Sable w Wroclawiu.*

ZUCKMANIEL, m. Szląskie w Xstwie Grotkowskim, o m. 6 od Neiffy, H. przez swoje rudy. Było spalone i zrabowane od Prusaków r. 741. Krolowa Węgierska, zatrzymała go przy sobie, jako miejsce barierowe, trakatam pokojin zawartym z Krolom Pruskim r. 1742.

ZUG, *Pagus Tugiensis*, albo *Tugenus*, stodny Kanton kzeeczy-Pospolitey Szwajcarskiej, graniczy na w. i poln. z Kantonem Zurich, na z. z Kantonem Lucerneńskim i z powiatami wolnemi *Freye Emptern*, na pośd. z Kantonem Schweiz. Ma m. 7 dl. a 4 sz. Kraj ten jest rokosfzny przez swe położenie i bardzo żyzny w zboża, wina, i owoce, ołobliwie w okolicach jeziora Zug. Rząd tego Kantonu jest Demokratyczny. Obywatele jego wszyscy są Katolicy i nal. do Diecezji Konstancyeńskiej. Kanton ten dnia 27 Czerwca r. 1352 wszedł w konfederacyą Helwecką. ob. Aegeri.

ZUG, jezioro, *Lacus Tugiensis*, albo *Tugenus*, jezioro Szwajcarskie, biorące swoje imie od M. Zug. Ma m. 4 dl. i tyleż sz. Bardzo jest w niektórych miejscach głębokie, ołobliwie od Zug M. aż do Arty, i doły burzliwe. Obfituie w wysmienite ryby; znajduje się wnim między innymi ryba nazywająca się *Reteli*, miana za najlepszą rybę w Szwajcarach. Okolice tego jeziora są bardzo mile i dobrze uprawne.

ZUG, *Tugium*, dawne i piękne M. Szwajcarskie, stol. Kantonu tegoż im. Dzieli się na stare i nowe. Kościół S. Otwalda, S. Michala, ratusz i cekanż godne są ciekawości wojażerow. Całe ulice starego M. zawalily się w jezioro Zug, trzeciego Marca r. 1435. i od tego czasu wystawiono nowe. Zug leży nad jeziorem swegoż im. w najpiękniejszym miejscu w całej Szwajcaryi, o m. 5 od Lucerny,

Schweitz i Zurichu, 18 od Bazylei i Soloturn, 20 od Konstancyi, a 118 od Paryża. dl. 26. 14. sz. 47-12.

ZUKOW, m. Pruskie w Pomorskim. H. klasztorem Panien S. Franciszka. Leży blisko morza. Czytamy w dawnych dziuiach, iż przytym n. miedź bito.

ZULAWA Gdańska, oblana jest od Willy i Motławy. i 39 wsi zawiera, które na 1400 łanow mają. Magistrat Gdański w niej rząd sprawnie. *Zulawa Malborska*, jest wiel. i mała. Wielka, *Insula maior*, oblana jest Wilłą i Nogatem, i zawiera więcej nad 2130. łanow. Dzieli się na 5 części *Winkel*, które są Montawski, Schenawski, Lichtenawski, Neuteichiki i Leświtzi. Zawiera 13 paralii Luterskich. Mała Zulawa Malborska leży między Nogatem i Drausen jeziorem, zwaną wprzod Zulawą Fitzawską. Pruskie i Hollendr. łany wynoszą na 966. na Pruskich łanach jest wsi 21. na Hollendr. 16. *Eiblggiska Zulawa*, rachuje się do małej Malborskiej. Zulawa w ogólności znaćczy nizjną z błot i bagnisk uczynioną do uprawy sposobną. Grunta iey są żyzne i najwięcej przynoszące pożytku. Obfitują we wszystkie wygody życia, procz łalow. Nal. do Krola Prus.

ZULCH, albo ZULPICH.

ZULLICHAU, albo ZULICHOW, *Zullichavia*, M. Szląskie w Xstwie Krossenskim, o m. 8 od Krossen, o i od Odry, w krain obfitującym w zboże. Robią w nim dobre sukna. Moskale przy nim wygrali batalią na Prusakach r. 1759 nazwaną także *Palzig*, od blisko leżącego miejsca.

ZULPHA, M. Perfskie blisko Ispahannu, którego jest prawie przedmieściem, gdyż rz. go tylko Sendern od M. oddziela. Droga idąca od jednego M. do drugiego, miana jest za najpiękniejszą w całej Perfyi. M. Zulpha jest osadą Or-

mianow, którą wiel. Szach-Abas sprowadził z Armenii do Persyi. Ma ją tu oni Arcy-Bisk. kilkanascie klasztorow i kościelow.

**ZULPICH**, albo **ZULCH**, *Tolracum*, M. Niem. w Xstwie Juliaceńskim, nal. do Arcy-Bisk. Kolońskiego. Mniema wielu, że to M. jest dawny. *Toibiak*, przy którym Klodowensz r. 496. wygrał bit. batalią, która była mu powodem do zoltania Chrześcianinem. Leży nad Nasselą, o m. 4 od Juliaku, 4 od Bonny. dl. 24 23. sz. 50. 32.

**ZUNCHIO**, ob. Navarrin.

**ZURAWNO**, m. Ruskie, z którego się pisali Zurawinicy, w dobrem położeniu przy uściu rz. Swiecy do Dniestr, o m. 2 od Zydaczowa. Jest pod pan. Austr.

**ZURICH**, *Tigurum*, dawne, wiel. ludne, bardzo handlowne, obronne i jednoznaczniejszych M. Szwajcarckich, stol. Kantonu tegoż m. z Akademią albo Collegium. Gmachy w nim najznaczniejsze są: kościół nazwany *Grofs Mauer*, Arsenal i ratusz, cekauz tenże jest najlepszy z całych Szway. opatrzon. Zurich przyjęło odmianę religii, przez Ulryka Zwingliusza wniesioną r. 1524. Było przedtym M. Cesarckie. Jest oyczyną Jana Henryka Rhon i Konrada Gesnera przezwanego *Plinuszem*, Niem. Leży w bardzo pięknym położeniu na dwóch pagórkach, w miejscu gdzie zbieżają Zurich wypływa rz. Limmat, na której są dwa piękne i wiel. mosty i która na dwie części rozdziela M. o m. 15 od Konstancyi, 16 od Bazylei, 51 od Genewy, 20 od Berny. dl. 26. 20. sz. 47. 28. Kanton Zurichski jest pierwszy z Kantonow i najobiterniejszy po Berneńskim. Graniczy na połu. z Renem, który go oddziela od Kantonu Szaffuzy i kraju Kletgowii, na w. z Thurgawią i Hr. Tockenb. na pold. z Kantonem Schwitz, a na z. z Kantonem Zug i pow. wolnemi

rząd w nim jest Arystokratyczny i Demokratyczny.

**ZURITA**, m. Hiszp. w starey Kastyli nad Taisem w okolicach Toledu z starym zamkiem i komenderyą zakonu Kalatravskich Kawalerow.

**ZUROW**, m. Ruskie, dawne familii Zurawskich gniazdo. od Zydaczowa m. 3.

**ZURZACH**, m. Szwajcarckie w Hr. Badeńskim, o m. 3 od Bady. W nim się odprawia dwa jarmarki; jeden zaczyna się nazajutrz S. Trojcy, drugi wszego Września. Leży nad Renem przy zbiegu tego z Aarą.

**ZUTPHEN**, *Zutphania*, Hr. i obcotte M. w Geldryi Holl. W dziedzię w nim daje wspaniałe kościol. Xżę d'Orange ie był wziął r. 1591. na Hiszp. Fra. ie odebrali r. 1672. i oddali stanom r. 1674. Leży nad rz. Yffelą i Breckelą, o m. 3. od Dewentern, 9. od Kliwii, od Nimegi, 22. od Amsterdamm. dl. 23. 48. sz. 52. 12. Hr. Zutphen graniczy na połu. z Yffelą, która go oddziela od Velau, na z. z Ober-Yffelą, na w. z Bisk. Munsterkim na pold. z Xdtem Kliwii.

**ZWANIEC**, m. w Woi. Podolskim, przedtym obronne i pamiętne w dziejach naszych leży nad Niefrem na pograniczu, o m. 3 od Chocimia. Jan Kazimierz r. 1651. pod nim się okopał przeciw Tatarom.

**ZWENKAU**, albo **ZWENKA**, m. Niem. w Cyr. Lipskim, o m. 3 od Lipska, na prawym brzegu rz. Elstery. Nal. do Merleburga.

**ZWERNE**, grod w niż. Hafsji, o m. 1 od Kasselu.

**ZWIAHEL**, m. w Woi. Wołyńskim, które pięknie powstać poczyna.

**ZWICKOW**, albo **ZWICKAU**, *Cygnau*, m. Niem. w Elekt. Sakskim. Było to przedtym M. Cesarckie. Leży nad Meldawą, o m. 10 od Plawen, 6 od Altenburg. dl. 30. sz. 50. 43.

**ZWINGENBERG**, M. Niemiec. w Cyr. wyż. Renu, o m. 3. od Darmstadt.

**ZWINGENBERG**, pow. zamek i grod nad Nekre, w grodzie Mosbachskim w Elekt. Palatynatu.

**ZWINOGRD**, lub Dzwino-  
skod, dawniej Swinigorod, m. w Woi. Braclawkim stol. pow. z Rarotwem. Tegoż im. w Podolskim pod pan. Austr.

**ZWOENITZ**, albo ZWENITZ, m. w górach Miśni, o m. 18 od Bregna.

**ZWOL**, *Zuvolla*, M. obronne w Prow. Ober-Yffel, z kilkoma zamkami. Przedtym było Cesar-  
skie i Anzeatyckie. W dobrym leży położeniu na wzgórkach, nad rz. Aq, i Yffelą, o m. 3 od Kampen, 6 od Dewenter, 2 od Kasselu. dl. 23. 43. sz. 52. 33.

**ZWOLEN**, m. w Woi. Sandomirskim, nikielne z kościołem murowanym, z stwem; ma grunta poczęści piaszczyste i bory znaczne o m. 5 od Ryczywołu, 3 od Ciepłowa, 17 od Warszawy.

**ZWYFALTEN**, w Szwabii, o m. 8 od Ulmy. Jest to Opac. nale-  
do Bened. Opat nie ma miejsca po-  
między Pralatami Szwabskimi.

**ZUYDERZEE**, - *Austrinus Sinus*, odnoga morza półn. rozcią-  
gająca się od półn. ku połd. w Prow.  
win. ziednoczonych. Leży między  
Fryzją, Ober-Yffelą Geldrią i Hol.

**ZYDACZOW**, m. lituskie, przed-  
tym stol. pow. teraz pod pan. Au-  
stryac. z dawnym zamkiem. Jest w  
dobrym położeniu przy łysem rz.  
Stryia do Niestra, o m. 3 od Zu-

rowa, 4 od Stryia.

**ZYDYCZYN**, w Woi. Wo-  
łyńskim, fl. Opac. Bazylianow fun-  
dowane w pierwizych czasach, kto-  
re wzięte było od Schizmatyków  
r. 1650. potym oddane było Uni-  
tom r. 1668. Jest w miłym położe-  
niu nad Styrem, o m. 1 od Łucka,  
5 od Dubna.

**ZYRMUNY**, m. w pow. Lid-  
zkim, ozdobne pięknym pałacem  
Xząt Radziwillow, o m. 4 od Li-  
dy. dl. 42. 8. sz. 53. 28.

**ZYROWICE**, m. w Woiew.  
Nowogrodzkim, z dawnym i zna-  
cznym Monasterem i Cerkwią z  
Cudownym obrazem Nays. Panny  
Bazylianow Unitow, leży przy rz.  
Szczarze, o m. 1 od Stonina, 2 od  
Bytenia, 9 od Nowogrodka, 28 od  
Wilna. dl. 49. 12. sz. 52. 50.

**ZYTOMIERZ**, m. w Woi.  
Kilowskim, stol. pow. miejsce sey-  
mikow i sądow, z Kasztelaniją i  
stwem grod. z szkołami, ozdobne  
kilką kościołami i cerkwiami. Le-  
ży nad rz. Ciecieraf, o m. 5 od  
Czerniechowa, 20 od Kiiowa. dl.  
46. sz. 50. 30.

**ZYWIEC**, Ziewitz, m. w Kra-  
kowskim, przedtym Hr. dziedzic-  
zne Komorowskiach, które gdy od  
Konstancyi Krolowy żony Zygmun-  
ta III. za 60000. zł. u Mikołaja  
Hr. Komorowskiego kupione było,  
stało się długich sporow seymowych  
pryczyną. Dobra Zywieckie roz-  
ciągały się wzdłuż na m. 10. wszertz  
na 6 M. r. 1656. było wzięte i zlu-  
pione od Szwedow. Leży nad rz.  
Solą blisko granicy Szląckiej i Wę-  
gierkiej w górach, o m. 8. od  
Krakowa.



# PRZYDATKI I POPRAWY.

## A

**A**BELINSKIE Stwo, w Zmudzi, w pow. Korczewskim, płaci kwar. zł. 992. Leży nad rz. która tegoż jest im. wypływa z pow. Upitkiego i łączy się z Niewiażą.

**ACHTYRKA**, m. Mosk. w Wielkorządztwie Charkowskim.

**ADAMOW**, lub **JADAMOW**, małe m. w ziemi Łukowskiej, zalecone walmi gospodarzkiemi iarmarkami, nal. do imienia Kraśńskich, o m. 2 od Łukowa.

**ALATYR**, m. Moskiewskie, stol. pow. Wielkorządztwa niż. Nowogrodu, nad rz. Alatyr, która przy tym m. wpada do Sury.

**ALEXANDER** Newski, ob. Nawa.

**ALLA**, rz. w Prusiech, ma źródło powyżej M. *Allestein*, płynie pod Wartemberg, Gutestadt, Heilsberg, czyli Alletperg, w Warmii, wpada do Prus Xzęcych i oblewa Barthenstein, Schipenbeil, Friedeland i Allenburg, a przy Welau z Preglą się łączy.

**ALEMBURG**, m. nad rz. Allą w Krol. Pruskim, w Cyr. Tarpawskim, przy uściu rz. Omet.

**ALLENSTEIN**, ob. Olsztynek.

**ANADYRSKOY** Ostrog, m. Moskiew. nad rz. Anadyr, która uchodzi do Oceanu zachod. w Syberyi w Prow. Jakutzkoyey, z osadą Moskalow.

**ANDRYCHOW**, lub Jedrychow, m. w Krakowskim, zalecone fabryką liczną obrusow, drewniskow, płocienek &c. Liczy na 600. rzemieślnikow nieustannie nad warsztatem pracujących, około zaś 500. jest takich, którzy gotową robotę po Polszcze, Szląsku, Morawie, Prusiech, Saxonii &c. ro-

zwożą. Nal. do imienia Hr. Ankwiczow. Jest pod pan. Austr. o m. 7 od Krakowa.

**ANDRYTOWICZE**, m. w pow. Owruckim.

**ANNOPOLE**, m. w pow. Urzędulowskim.

**ANTONOW**, m. w Kijowskim, między rz. Rosłą i Kosiawicą.

**ANTOKOŁ**, przedmieście Wilna, ozdobne pałacem i ogrodami Xżąt Sapiehow; oddane wieczyście od Kzepltey na utrzymanie Litt. Artylleryi, wraz z innymi dobrami w Litwie.

**ANZELM**, m. z zamkiem w Estonii, wzięte było od Zamoyckiego Hetmana r. 1602.

**ARGUYN**, wyspa w tomie I. kar. 37. traktatem r. 1783. gwarantowana jest Francyi od Angl.

**ARGUNSKOY**, m. Moskiew. w Syberyi, w pow. Udyńskim nad rz. Argun, zalecone szybami febrnymi. Leży ku granicy Mugańskiej.

**AUGUSTOW**, w tomie I. kar. 46. Stwo podług Instrukcyi 1715. płaci kwar. zł. 3003. jest podległe prawu emfit. Karwowskiego. W okolicy, iż kruszce znajdowano, Akta Kor. świadczą.

**AUSCHWITZ**, ob. Oświęcim.

**AYSYNSKIE** Stwo, w Woi. Białawskim płaci kwar. zł. 2422. dane w posiadły emfit. Wilnerowi.

## B

**B**ABIMOST, w tomie I. kar. 51. zwany u Niem. Bomst, zalecone iarmarkami, stwo płaci kwar. zł. 2998. w posiadły emfit. Xcia 107 nińskiego.

**BACHTYN**, stwo w Podolskim placu kwar. zł. 2677. emit. z Attyneoyami Drzewieckiego. W tymże Woi. *Bachwica* placu kwar. zł. 700 emit. Alexandrowicza.

**BACZECHNICKIE** stwo w Olzmiąńskim placu kwar. zł. 264.

**BAKUNY**, w pow. Brzesk. Litt. stwo placu kwar. zł. 346. emit. Butharyna

**BALIGROD**, m. Ruskie, teraz pod pan. Austr. dawne dziedzictwo familii Balow. w górzystym położeniu nad rz. Hufayczą, o m. 4 od Litka.

**BALINICKIE** stwo, w Podolskim, placu kwar. zł. 3074. emit. Ronikierow.

**BAR**, w tomie I. kar. 58. założony był od Krolowy Sony z domu Sforeyi na pamiątkę Baru icy oyczynny w Król. Neapolit. Stwo Barskie ze wszystkimi przyległościami pod daninę Jana Wychowskiego Wdy Kfiow. podpadającemi, za dziedziczne Xciu Marcinowi Lubomirskiemu uznano, i r. 1776. potwierdzono, należy teraz dziedz. do Xcia Poninskiego.

**BARANOW**, w tomie I. kar. 58. popraw. w Sandomirskim, gniazdo familii Baranowskich herbu Grzymała; przy nim Sapielha Hetman r. 1656. był od Szwedow porażony. Tegoż im. w Lubelskim.

**BARCIN**, m. w pow. Keyńskim.

**BAWOROW**, m. w Trembowelskim pow. gniazdo Baworowskich.

**BARYSZOW**, m. w Kiiowskiem nad rz. Trubicą; między tą rz. i Dnieprem tamże *Baryszpole*. m.

**BASOWKA**, m. w pow. Winnickim.

**BAZAR**, m. w pow. Zytomirskim, nak. do soufnu Komisji Edukac. w possessioni Hr. Krasieckich.

**BĘDZIN**, m. w Krakow. nad rz. Brenanicą, z stwem plac. kwar. zł. 2257. o m. 3 od Sławkowa. W

okolicznych górach znajduie się ruda. Stwo z Attynen. w emit. Kozielnickiego.

**BERCAD**, m. w Kiiowskiem nad rz. tegoż im: która od m. o m. 7. do Boga uchodzi.

**BEREZA**, w Brzeskim Litt. z wiel. Kartuzią w śród lasow, o m. 8 od Brześcia, fundacyi Leona Sapielhy Podkancel. W X. Litt.

**BEREZOW**, m. Mosk. w Provin. Tobelskiej nad rz. Sofwą, która do Oby wpada, st. więzieniem Menuykowa.

**BEREZYNA**, w tomie I. kar. 72. popraw. w Mińskim.

**BERNATANY**, w Upitskim stwo, placu kwarty zł. 943. emit. Puzynow.

**BERZNICA**, stwo w pow. Grodzieńskim placu kwarty złotych 879.

**BESKID**, ob. Krępak.

**BIALA**, m. w Woi. Rawskim Xżat Radziwillow.

**BIALACZOW**, m. w pow. Opoczyńskim, gniazdo Białaczewskich.

**BIALOCERKIEW**, w tomie I kar. 77. dodaj: stwo Białocerkiewskie Nayiasn. Stanislawowi Augustowi Krolowi Pol. i jego sukcesorom w dziedzictwo oddała Rzplta r. 1774, które Krol Jmć ustąpił dziedzictwem Xaweremu Branickiemu Hetm. W. Kor.

**BIALÉ** Grudki, m. w Kiiowskiem przy lasach wiel. nad rz. Repiną. Tamże *Biale-pole*, m.

**BIECKIE** stwo, w Połockim placu kwar. zł. 254, emit. Szaumana.

**BIENIEC**, stwo w ziemi Wieluńskiej placu kwar. zł. 211.

**BILGORAY**, m. w tomie I. kar. 79. popraw. w Sandomirskim.

**BIŁOPORODKA**, m. w pow. Krzemienieckim

**BIRUZA**, m. Ruskie, teraz pod pan. Austr. leży w górach, zalaczone iarmarkami, o m. 2 od Lubic.

**BISKUPICE**, m. w pow. Urzędowskim.

**BIRNBAUM**, ob. Międzychod.

**BLIZANOW**, stwo w pow. Kaliskim płaci kwar. zł. 1442, emfit. Miałkowskich.

**BŁONIE**, m. w ziemi Warszaw: st. pow. na trak. poczt. o m. 4 od Warszawy. Stwo płaci kwar. zł. 1586, emfit Dzierzbickiego.

**BNIN**, m. w Poznańskim, sławney familii niegdyś Bnińskich gniazdo

**BOBOWA**, m. w Krakowskim nad rz. Białą, o m. 2 od Grybowa, pod pan. Austr. dało początek imieniu Bobowskich.

**BOBTOWSKIE** stwo, w pow. Kowieńskim, płaci kwar. zł. 364.

**BOCISZOWIEC**, m. w pow. Koloński. *Tamże dodaj*: Bobrownickie stwo emfit. Sumińskie 80 płaci kwar. zł. 1540.

**BOBRUYSK**, w *tomie I. kar. 83. dodaj*: stwo płaci kwar. zł. 6342 zoltaie w possessyi emfit Łopotta, mieysce sądow pow. Rzeszyckiego.

**BOGORYA**, m. w Sandomirskim, dawne siedlisko domu tego im.

**BOGUSŁAW**, w *tomie I. kar. 84. dodaj*: stwo oddane jest w dziedzictwo Stanisławowi Augustowi Krol. Pol. konstytucyą r. 1775.

**BOLECHOW**, m. Ruskie w Górach, o m. 3 od Stryia na pold. pod pan. Austr.

**BOLEMOW**, w *tomie I. kar. 85. dodaj*: stwo Bolemowskie płaci kw. zł. 1926 dane prawem emfit. Xciu Mich. Radziwiłłowi. W Bolemowie podług konstytucyi roku 1766. Generał gospodarz i Deputacki Woj. Rawskiego są odprawia. Leży nad rz. Rawą, i przy lasach wiel.

**BOŁNICKIE** stwo, w pow. Wilkomirskim płaci kwar. zł. 1475.

**BOREK**, u Niem. *Groszburg*, m. w Woj. Kaliskim, z dawną farą i obrazem cudow.

**BORSTYN**, m. Ruskie pod pan. Austr. o milę od Marcinowa.

**BORYSOW**, w *tomie I. kar. 89. popraw*: w Mińskim. Tegoż im. w pow. Orszańskim stwo płaci kwar. 13519, podlega prawu emfit. Xcia Radziwiłła.

**BORUNY**, m. w pow. Oszmiańskim, z klaszt. Bazylianow między lasami, o m. 3 od Oszmiany, 12 od Wilna.

**BOTOCKIE** stwo, w Zmudzi w pow. Widuklewskim płaci kwar. zł. 1041. w possessyi emfit. Tomaszewicza

**BOZAWOLA**, m. w Woj. Lubelskim.

**BRAHIŁOW**, m. w pow. Wiennickim

**BRASIEŁOW**, m. w pow. Kiiwskim.

**BRASŁAW**, w *tomie I. kar. 95. dodaj*: stwo płaci kwar. zł. 8968, w possessyi emfit Tomaszewicza. *Brasławskie* stwo zaś emfit. Xcia Ponosińskiego.

**BRATYAN**, m. w ziemi Michalowskiej pod pan. Pruskim, przedtym stwo.

**BRDA**, lub Bro, rz. w Pomorskim wypływa z jez: z po za Człuchowa, oblewa Choynice, Tucholę, Bidgosez, i przy Fordonie uchodzi do Wisły. Obfituje w minogi i tofosie.

**BROK**, m. w Mazowszu nad Bugiem, blisko uyscia rz. tegoż im. do Bugu, o m. 4 od Nura.

**BRUDZEWÓ**, m. w Kaliskim daw. gniazdo Brudzewskich, teraz imienia Mielżyńskich.

**BRZEGI**, w pow. Chęcińskim stwo płaci kwar. zł. 1760, w poss. emfit. Kluszewskich.

**BRZESKO**, dawne m. w Krakowskim, gdzie Iwo Biskup Krakowski fundował Norbertanow okolo r. 1223, których Opac. Hebdowskim zowiemy. *Tamże*

Brzeſko nowe nad Wiſłą, o w. 5 od Krakowa.

BRZEZNIKA, ſtwo w pow. Piotrkowskiem, płaci kwar. zł. 1285.

BRZOŒTEK, m. w Sandomirſkim nad Wiſłoką, o milę od Kołaczyc pod pan. Auſtr.

BRZODOWCE, m. Ruſkie, o milę od Rozdobu.

BRZOZA, w pow. Radomſkim ſtwo płaci kwar. zł. 2067.

BRZOZOW, m. Ruſkie, rezydencyonalne Biſkupa Przemyſkiego, z pałacem, kollegiatą, i koſc. ſzpitalnym. Zalecone ſkadem winnym wiel. w gruntach dobrych i przy laſach znacznych, m. 2 od Kroſna, 4 od Dukli. Pod pan. Auſtr.

BU CZYN, m. w Kirowskim po nad Dnieprem.

BUDZANOW, m. Ruſkie, z kąd wyſzli Budzanowſcy, nad rz. pod pan. Auſtr. m. 2 od Czorkowa.

BUDZISZEWSKIE ſtwo, w ziemi Rawſkiej płaci kwar, zł. 900.

BUK, M. dobrze zabudowane w Dyec Poznańſkiej, do Biſk. należąca, ozdobione pięknym Ratuszem i wspaniałym kościołem Farą, znajdują ſię tam ieſzcze 4 kościoły drewniane, w pięknej architekturze z wieżami. Szpital z kaplicą murowany fundacyi ſławnego Sta ni ſława Reſzki Opa ta Jędrzejowſkiego, męża w naukach i ſwiętobliwoſci znakomitego, który ſię rodził w tym mieſcie. Miasto to ma znaczne przywileje od Xżąt i Krolow Poſkich nadane, o m. 3 od Poznania.

BUKACZOWCE, m. w ziemi Halickiej, teraz pod pan. Auſtr.

BUKANSKIE ſtwo, w pow. Wilkomirſkim płaci kwar. zł. 364.

BUKI, m. w pow. Winnickim.

BUSKO, m. w Krakowſkim z kollegiatą, klasztorem Norbertanek.

BYCHAWA, m. w Lubelſkim z pałacem, laſami, ſtawami, przedtem ſiedliſko Bychawſkich, teraz nal. do Stoſińskich, o m. 3 od Lublina.

BYSTRZYCA, w pow. Wileńſkim ſtwo, płaci kwar. zł. 1785.

BYSZOW, m. w pow. Kirowskim.

C.

CARYCZYN, m. Moſk. w Wielkorządztwie Aſtrachańſkim nad Wolgą, od ktorej tu do Donu ciągnięta ieſt Kopianica.

CEKINOWKA, m. w pow. Winnickim.

CHABNE, m. w Woi. Kirowskim nad r. Uſłą, wſzrod. wiel. laſow, nal. do Steckich imienia, o m. 5 od Owruca.

CHECINY, w tomie I. kar. 131. *do dan*: ſtwo płaci kwar. zł. 2806. emiteuſis nań dana ieſt Załuſkim.

CHERZON. M. Moſkiewſkie wiel. portowe, obronne nowo wybudowane, dokończone r. 1777, ſławione z rozkaſu i koſztem Kar. tarzyna II. Imper. Roſſyi, z powodu zawartego pokoju między Turcyą i Moſkwą r. 1774, przez który Bóg w Dniepr wpadający ſiał ſię obu państw granicą, i dla ułatwienia handlu Zaporowſkim mieſzkańcom. Liczą w Chersonie na 30 00 ludzi. Ważtat okręgotowy tu założony ieſt w ſtanie wygotowania 12. okręgotow liniowych. Leży między dwoma limanami czyli uſciami Dniepru i Behudo morza czarnego, w wygodnym dla handlu Poſkiego połozeniu, o ſtrzelenie z armaty od dawney fortecy, o m. 5 od Oczakowa. dl. 51. ſz. 46.

CHMIELNIK, w tomie I. kar. 137. *do dan*: ſtwo Chmielnickie, dane ieſt Sta ni ſławowi Augustowi Krol. Pol. i jego familii wieczyſcie od Seymu r. 177. Te goż im. m. w pow. Wiſlickim.

**CHODECZ**, m. w Kujawskim z kościołem farnym murowanym, małe i liche, w gruntach po części piaszczystych, mało osiadłe; pod miastem leży jezioro głębokie i rybne od Przedecza m. 1. od Kowala 2.

**CHODOROW**, m. Ruskie, zalecane iarmarkami, o m. 2 od Zydaczowa, gniazdo Chodorowskich, pod pan. Austr.

**CHODZIEZ**, m. w Poznańskim, z 2. kośc. nad rz. Bolemką. Złobi go zamek nowy na miejscu dawnego. Nał. do Grudzińskich. Jest w górach i piaskach, od Uyscia m. 2, od Pily 3.

**CHOŁOJOW**, m. w Belzkim.

**CHOŁOPIENICE**, m. w pow. Orzańskim, konstytucją r. 1775 naznaczone na Seymiki, sądy ziem. i grodzkie, kancelaryą &c. na miejscu zakordonowanej Orszy dla powiatu Orzań. Nał. do Chreptowiczow im.

**CHOMENTOW**, m. w Sandomirskim, st. danym nazwiskiem imieniowi Chomentowskich.

**CHOTEL**, lub **CHODEL**, m. w Woi. Lubelskim, nał. do funduszu komisji edukac. w possessioni Szydłowskiego.

**CHROBERZ**, w *tomie I. kar.* 238. *dotyczy*: Teraz znaki tylko przuzow z zamku tego widzieć się dają. Nał. do Margr. Pińczowskich. Jest wieś o m. 2 od Wislicy.

**CHRZANOW**, m. w Krakowskim, sławne górami obfitemi w ołów, cynę &c.

**CHWALISZEWO**, m. w Poznańskim, duchowne.

**CHWEJDANY**, stwo w Zmudzi w pow. Poirskim, płaci kwar. zł. 4989, w possessioni emit. Ronikierow.

**CHYROW**, m. Ruskie, o miłę od Felsztyna, 4 od Przemyśla, w górach nad rz. nał. do Ossolińskich. Jest pod pan. Austr.

**CIAMPA**, ob. Tschompa.

**CIESZKOWICE**, m. w

Krakowskim, nad rz. Białą, o półtory mili od Bobowy, pod pan. Austr.

**CIEPIELOW**, m. w Sandomirskim nikczemne z pięknymi stawami i lasami, wprzod Xząt Sauguszkow, teraz Karczewskich, o m. 2 od Zwolenia, od Koźlenic 5.

**CIESNINA**, toż co Fretuin u Łac. ob. *Fretum*.

**CIESZANOW**, m. Ruskie w dobrych gruntach, o m. 2 od Lubaczowa, pod pan. Austr. gniazdo Cieszanowskich.

**CIESZYN**, ob. Tefchen.

**CMIELOW**, m. w Sandomirskim, mające na 500. osady, z kośc. nał. do Małachowskich, o m. 3 od Tarłowa. W okolicy rudy żelazne postrzeżone były.

**CUDNOW**, m. w Kiiwskim, dosyć znaczne nad rz. na trakcie poczt. nał. do Xząt Ponińskich.

**CYRYNSKIE**, stwo w Nowogrodzkim, płaci kwar. zł. 1259.

**CZAKATORN**, m. Węgierskie, w Komitacie Szaladeńskim z dawnym zam. Jest m. uprzywiilejowane, i główne okolice wiel. obfitey i zaleconey dla przednich win słodkich, przy uysciurz. Murry do Drawy.

**CZANAD**, m. Węgier. stoł. Hr. z katedrą Bisk. nad rz. Marosch.

**CZARTORYA**, nowa i stara, m. w pow. Zytomirskim.

**CZECZELNIK**, m. w pow. Winnickim.

**CZEMPIN**, m. w Poznańskim.

**CZEPEL**, wyspa wiel. na Dunaju niedaleko Budy w Węgrzech. Należała dawniey do Xcia Eugeniusza, którego tu pamięć zachowane przedgórze zwane Eugenioszowskie, gdzie zamek wystawił ow Niazę. Jest to zaś góra pokryta drzewem i winnicami. Wypa teraz nał. do kamery Węgier.

**CZERKASY**, w Kiiwskim stwo płaci kwar. zł. 16982 emit.



Xżąt Sanguszkow.

**CZESNEK**, m. Węgierskie z zamkiem na wioskowej skale w Komitacie Węspyrńskim.

**CZETNEK**, m. Węgierskie wyż. w Komitacie Gomorkim, 11. rudą żelazną.

**CZORSZTYN**, w tomie I. kar. 156. popraw: zamek wiel. ruynujący się dla dawności od którego i wsi blizkiej bierze słwo nazwisko.

**CZURYŁOW**, m. w Woi. Braclawskim.

**CZYWILSKIE** słwo, w powiecie Wilkomirskim płaci kwarty zł. 443. emfit. Zyniewow.

**CZYRZEC**, ob. Szczyrzec.

**CZYZOW**, m. w ziemi Łomżyńskiej szlacheckie, nad rz. o m. 2 od Zambrowa.

## D

**DABIE**, m. w Łęczyckim, Krol. płaci kwar. zł. 246.

**DABROWICA**, dawne siedlisko familii Firleiw, z zamkiem opuszczonym teraz, w Woi. Lubel.

**DABROWNA**, ob. Dubrowna.

**DALESZYCE**, m. w Sandomirskim z dawnym kościołem założonym od Iwona Bisk. Krak. mieszkaone tylko od samych Chrześcian, o m. 2 i pół od Bozencina.

**DASZOW**, m. w pow. Winnickim.

**DĘBNO**, m. w Sandomirskim niegdyś dziedzictwo Sieniawskich.

**DELATYN**, m. na Pokociu nad Prutem, o m. 2 od Nadworny.

**DEMIDOW**, m. w pow. Kiowski.

**DENKOW**, m. w pow. Sandomirskim.

**DERAZNIA**, m. w Woi. Braclawskim.

**DERESZOW**, m. Ruskie pod pan. Austr. w Cyr. Lwowskim.

**DERMAN**, Opac. Bazyljanow w Woi. Wołyńskim, fund. od

Xżąt Ostrogskich, w okolicy obfitoy w owoce krajowe i w miłym położeniu, o m. 2 od Ostroga, 5 od Dubna.

**DEYMA**, lub **DEUME**, rzeka w Prusiech, która przy Tapiaw wpada do Pragli, przez Kopanicę czyli Deynę Nową, ciągnioną pod Labiau, ma komunikacyą z Zatoką morską, a przez kanał Friederichshafen z Niemnem i Gilga.

**DIAMENT**, ob. Dumamunda.

**DŁUBNA**, rz. w Krakowsk. ma źródło pod Jangrodem, uchodzi do Wilty pod Mogilą, płynie zawsze pełnym korytem, nie zmniejszyła się na upaly, ani marznięte w zimie.

**DOBRA**, m. w Woi. Kaliskim.

**DOLSK**, m. w Poznańskim.

**DOMESNEZ**, góra nadmorska w Inflanciech nad odnogą Instantską niebezpieczną dla skal piaszczystych na m. 4 ciągnących się. Na górze są dwa ogniska, jeden z nich na 12 wżwyż, drugi 8 i pół sążni; te od Sierpnia do Stycznia palą się dla wygody żeglarzow, które jeżeli oba są widziane, oznaczają niebezpieczeństwo, jeżeli jeden, są bezpieczni. Na drzewo, którego corocznie na 1000. sążni wychodzi koszt łoży Ryga, i dale 2500. talarow. Jest ku połn. o m. 6 od Dondangen.

**DOMINIQUE**, w tomie I. kar. 170. dodu. Traktatem r. 1783 odstala ją Francya wiel. Brytanii.

**DONDANGEN**, zamek w pow. Piltyńskim, należał wprzod do Bisk. Rykich, potym Xżąt Holsztynskich z 10, wsiami teraz do familii de Sackenhal.

**DORSUNISZKI**, m. w powiecie Kowieńskim, z słwem płaci kwar. zł. 1719. dane emfir. prawem Ogińskim; na nim seym r. 1607. warował pewną sumnę teyże familii.

**DROBIN**, m. w Woi. Plockim, małe osiadle od wielu garnarczow i zydow, w gruntach bar-

do dobrych, o milę od Raciąża,  
3 od Płocka, nal. do Skarbkow.  
DUGNIA, w pow. Wiślickim  
Krolewiczczyna płaci kwarty zł.  
955.

DRZĄZGOW, m. w ziemi  
Stężyckiej.

DUBICKIE stwo, w Lidzkim  
płaci kwarty zł. 796.

DOBIECKO, m. w ziemi  
Przemyskiej, teraz pod pan Austr.  
dosyć porządne, z pałacem, kośc.  
i cerkwią: dziedziczne Hr. Kraś-  
kich. Leży nad Sanem na trakcie  
Cesar skim, o m. 4 od Jarosławia, 1  
od Dynowa, 4 od Przemyśla. dl.  
43. 2. sz. 50. 6. Należało dawniej  
do Stadnickich familii.

DUCKIE stwo, w pow. O-  
szmiańskim płaci kwarty zł. 1434.

DUDNO, m. w Belzkim.

DUNAJGROD, m. w Woi.  
Podolskim.

DUNAJOW, m. Ruskie nad  
rz. Hnilią, o m. 2 od Narajowa,  
pod pan. Austr.

DYMIRSKIE stwo, w Ki-  
iowskiim płaci kwart. zł. 1996.

DUPINO, m. w Poznańskim.

DYNOW, m. w Przemyskim,  
teraz pod pan. Austr. osiadłe żyda-  
mi, u. handlem płocien, było  
dziedzictwem Maciejowskich, po-  
tym Ossolińskich. Jest w dobrym  
położeniu nad Sanem, o milę od  
Dubiecka. dl. 43. 2. sz. 50. 5.

DZIAŁDOW, ob. Soldau.

DZIAŁDOWKA, rz. zowie  
się *Wkra*, wypływa z Prus da-  
wnych i oblewając Działdow od  
niego bierze nazwisko, łączy się z  
Płocką i uchodzi do Bugu.

DZIEWIENISZKI, stwo w O-  
szmiańskim pow. płaci kwart. zł.  
1184.

DZIKOW, m. w Woi. San-  
domirskim

DZIUNKOW, m. w pow.  
Winnickim.

DZWINOGROD, ob. Zwi-  
nogrod.

## E

EGLONA stwo, w pow. wiel.  
Dyrwian płaci cum attin. kwarty  
zł. 1747.

EKA, rz. w Inflanciech.

EKATARYNENBURG, lub KA-  
TARYNENBURG, m. w Syberji, nad  
rz. Iset, która wpada do Tobol-  
skiej, regularnie zabudowane i  
umocnione. Piotr I. r. 1723. zało-  
żył jego fundamenta, ale Katarzy-  
na Małżonka jego r. 1726 dokona-  
ła i od swego nazwała imienia. Tu  
superintendent górników rezyduje.  
Powiat Ekatarynburski jest oddzie-  
lony od Syberji Wielkorządztwa  
i od niego dependują wszystkie szy-  
by srebrne, miedziane, góry żela-  
zne, ołowiane, które w Syberji lub  
Permii i Oremburgu znaydują się,  
Słobody, Ostrogi i fortece, które  
do górnictwa Cesar skiego nale-  
żą dzielą się na 3 dystrykt: ekataryn-  
burski, Kutajski i Alapajski.

ELMAZOW, m. w Kiiow-  
skim nad rz. Supoia poniżej Pie-  
czary.

ELTON, st. jezioro słone w  
okolicy Astrachanu.

ELZBIETY, Prowincya Mo-  
skiew. w Kiiowskim, w ktorej M.  
S. i forteca S. Elzbiety leży nad  
Ingulcem.

ENGELSBURG, ob. Po-  
krzywno.

## F

FALKOW, m. w pow. Opo-  
czyńskim.

FAUST, m. w pow. Trembo-  
welskim.

FAUSTOW, *Fastouta*, m. w  
Kiiowskim, dawniej rezydencya  
Bisk. Kiiow. z kąd Jezuici swe  
Koll. przenieśli byli do Kiiowa.

FELIN, m. Infantkie, przed-  
tym znaczne. Wzięte było od Het-  
mana Zamoyckiego r. 1693. Leży  
w pow. Parnawskim.

FELSZTYN, *Felstinum*, m.

## F

Ruskie pod pan. Austr. o milę od Chyrowa, było przedtym dziedzictwem Herburtow.

**FIRLEY**, m. w pow. Urzędowski.

**FIRLEIOWKA**, m. w Belzkim.

**FLORIANÓW**, m. w Belzkim.

**FLORYDA**, *na kar.* 209. przez traktat r. 1783. nal. cała do Hiszpanii.

**FORDON**, ob. Wordon.

**FRANOPÓL**, lub **FRAMPÓL**, m. w Lubelskim, male i źle budowane, w położeniu dobrym, z lasami, na trakcie, nal. do imienia Wisłockich, opólmil od Goraya, 2 od Szczepczyszyna, 4 od Zamościa.

**FRYDLAND**, m. w Poznańskim.

**FRYSZTAK**, m. w Sandomirskim, pod pan. Austr. nad Wisłoką, o m. 1 i pół, od Strzyżowa, 2 od Krosna.

## G

**GALAM**, *na kar.* 225. nal. do Francji traktatem r. 1783.

**GARBÓW**, m. w Lubelskim nowo erygowane, na trakcie pocztowym z stawami, &c. nal. do Granowskiego, od Lublina, o m. 2 i pół 1 od Markoszewa.

**GARNISZKI**, stwo w pow. Wilkomirskim płaci kwar. zł. 90.

**GITANSKIE** stwo, w pow. Wilkomirskim płaci kwarty zł. 1821

**GIZOWSKIE** stwo, w pow. Kowieńskim płaci kwar. zł. 662.

**GŁĘBOKIE**, lub **HLYBOKIE**, m. w Połockim, z klasztorem Karmelitów na gran. pow. Oszmiańskiego między błotami.

**GŁOWACZÓW**, m. w Woi. Sandomirskim.

**GŁOWNÓ**, m. w Woi. Rawskim, szlacheckie.

**GŁUCHÓW**, m. Mosk. w Kijowskim, w dystrykcie Nizińskim, było stolicą Gubernii małej Rusi do r. 1775.

**GŁUSKO**, m. pod Lublinem, drzewem zabudowane, z stawami, młynami, na trakcie Ruskim wprzod Gałęzowskich, teraz Kosłowski dziedzictwo.

**GŁUSZYN**, m.

**GNIEWCZYCE**, stwo w powiecie Pińskim dane prawem emfit. Wiśniewskim, płaci kwarty zł. 1099.

**GNIEWKÓWO**, m. w Inowrocławskim, pod pan. Pruskim, przedtym stwo.

**GNIEWOSZÓW**, m. w Woi. Sandomirskim, drewniane, leży obok z Granicą M. na trakcie, na doły Lubiátowskiego Mycielskiego, o m. 3 od Kozienic, 15 od Warszawy. w gruntach jest dobrych.

**GOLINA**, m. w pow. Kowieńskim.

**GOGOLEW**, m. Mosk. w powiecie Kijowskim nad rz. Ostrą.

**GOLĄB**, m. w Sandomirskim Krolewsczyszyna płaci kwarty zł. 2647. gdzie r. 1656. porażony był Czarnecki od Szwedów, leży nad Wisłą nie daleko Sieciechowa, dana nań emfit. Kraiewskiemu.

**GOŁOGURY**, m. Ruskie w położeniu górzystym, od Gliuian o m. 2 pod pan. Austr.

**GOŁUCHÓW**, m. w Kalskim, gniazdo Gołuchowskich, było dziedzictwem Leszczyńskich, od których tu wystawiony zamek. Leży blisko Chodzcza.

**GORAY**, m. w Sandomirskim, w kraju górzystym w pośród piaszków i lasów, zalecone iarmarkami. Jest o m. 1 od Frampola, 3 od Bilgoraya. Nal. do Ordynacyi Zamoyskich.

**GORLICE**, m. w Krakow. po za którym wypływa rz. Rapa o m. 2 od Biecha ku poid.

**GOROCHOWECZ**, m. Moskiewskie w Xstwie Włodzimirskim.

**GORZECKO**, m. w Sandomirskim, o m. 2 od Bilgoraja, nal. do Ordynacyi Zamoyskich.

**GOSLICE**, w Sandomirskim

o m. 2 od Sandomierza, s. porażką Rusi pod Leszkiem czarnym.

**GOSZCZYN**, w ziemi Czerkiewy stwo. płaci kwar. zł. 1014.

**GO WARCZOW**, m. w Sandomirskim.

**GOZDOWA**, m. w ziemi Chelmskiej.

**GRABOW**, w tomie I. kar. 248 popraw: w Sieradzkim, w pow. Oitrzefszowskiem stwo, płaci kwar. zł. 2717. w possessyi emfit. Xżąt Radziwiłłow, w dobrach stwa tego ruda żelaza się znajduje. Tegoż im. stwo jest w pow. Trockim płaci kwar zł. 120. Inne w pow. Pyzdrowskim, płaci kwarty zł. 256.

**GRABOWIEC**, m. w pow. Ratomskim.

**GRANICA**, m. w Sandomir-male, drzewem zabudowane, niedaleko Willy, leży na trakcie, styka się tuż z Gniewoszewem, nal. do inienia Wielopolskich, o m. 3 od Kozienic, 15 od Warszawy.

**GRANNE**, m. w Podlaskim nad Bngiem, z stacją poczt. od Sokolowa, o m. 3 i pół, od Pobiłk 2 i pół.

**GRANOW**, m. dziedziczne w pow. Winnickim z klaszt. Bazylian.

**GRENADA**, na kar. 251. została przy Anglii przez traktat r. 1783.

**GRODZISKO**, m. w Woi. Poznańskim, z dawnym kościołem farnym fund. od Opalińskiego Kaziela na Nakiel. a nabyte było od Opalińskiego Wdy Kaliskiego r. 1630. Jest tegoż im. w Woi. Rawskim, dawniej dziedzictwo Okunniow. Inne o m. 4 od Warszawy. Inne w ziemi Drohickiej.

**GRODZISKO**, m. w Przemyskim, dobrze zabudowane i bardzo osiadłe, s. dobremi piwami, niegdyś siedlisko Grodzickich, teraz dziedzic. Borzęckich, o milę i pół od Zolyni.

**GROJEC**, w tomie I. kar. 254. doday: stwo, płaci kwarty zł. 1083 dane od Rzpłtey prawem emfit. Za-

luskim; M. jest liche, z kościołem far. na górze, w gruntach nie bardzo dobrych, o m. 3 od Tarczyna, 7 od Warszawy. Jest stol. pow.

**GRYBOW**, zwany dawniej *Grunberg*, m. w Krakowskim, niegdyś obmurowane, ma 4 kośc. Jest pod pan. Austr. było stwem. Pod M. jest góra zwana żelazną, której ziemia okazuje rudę żelaza. Leży nad rz. Białą, o m. 2 od Sądzcza.

**GRZEGORZOW**, m. w Woi. Łęczyckim, o m. 1 od Kofa.

**GRZYMAŁOW**, m. Ruskie w Trembowelskim pow.

**GRZYMISZEW**, w pow. Konińskim.

**GULBIN**, w powiecie Upińskim, stwo płaci kwar. zł. 5345. dane od Rzepltey prawem emfit. Igielstromom.

**GUMBINNEN**, m. Pruskie regularnie zabudowane nad rz. Pissą, stolica skarbowey i wojskowej Pruskiej kamery, z kościołem Katol. i Luter.

**GURYEW-GORODOK**, m. Moskiewskie w Orenburskim wielkorządztwie, o półtowy mili od morza Kaspijskiego, nad średnim Korytem rzeki Uralstromy, krora tu 3. uściami do morza wpada.

**GUZOW**, w ziemi Sochaczewskiej stwo, płaci kwar. zł. 3419 dane od Rzepltey prawem emfit. Ogińskim. Tegoż im. o m. 3 od Radomia, s. wygraną Zygmunta III. nad Rokoszanami r. 1601.

**GWOZDZIEC**, czyli Gozdziec, m. na Pokuciu, o m. 4. od Sniatyna.

**GZOWICE**, w pow. Radomskim stwo, płaci kwar. zł. 409 podlega prawu emfit. Modzelewickiego.

## H.

**HANUTA**, m. w Woi. Mińskim pod pan. Rosyi, na pograniczu Moskwy, nal. do Ogińskiego.

**HELA**, m. Pruskie w Żulawie

Gdańskiej, na górze tegoż Imnad morzem, znaczny tu bywa rybcelow.

HELMET, m. Inflanckie w Estonii, poddało się z zamkiem swym Zamoy ski: Hetmanowi r. 1693.

HISZPANIA, *Hispania*, u Franc. *Espagne*, u Hiszp. *Espanna*, znaczne Krol. Emopeyskie, z jedney strony oblane morzem, z drugiey ograniczone Portugalią, z górami Pyreneyjskimi. Rozciąga się wzdłuż na m. 240, w szerz ma więcey nad m. 200, a w okół 620. Figurę tego Krol. biorąc razem Portugalią przyrownywa Strabo do stóry wołowej. Powietrze Hiszp. jest suche, ciepłe, czyste i zdrowe. Zima doznać się Hiszpanom nje daie. Całe Krol. dzieli się na wieie Prow. które prawie wszystkie mają tytuł Krolestw. Na półn. są: Nawarra, Biskaya, Asturya; na z. Estremadura i Gallicya; na połd. Andaluzya, Grenada, Walencya. i Murcya; na w. Aragonia i Katalonia; w środku jest Krolestwo Legionu i obydwie Kastylie. Kray przerzyna 6. rzek więkzych: Eber, Gwadalkwiur, Gwadyana, Duero, Tagus, i Minho. Krol. ma tytuł Katolickiego, *Catholicus*, który mu dawany bydź począł po odkryciu nowego świata i zawoio-waniu Maurow. Trybunał inkwizycyi, czyli sąd duchowny dla utrzymania Religii Katolickiey, która jest tu panującą i jedyną tylko, miał wielką powagę. Zakonow kawaleryi wtym Krol. jest 5. Dialekt języka Hiszp. jest Łaciński, mieszany z wiel. obcemi słowami. Krola Hiszp. posiadłye za Europą są bardzo wielkie, osobliwie w Ameryce, tak iż mógł mowić Filip II. iż w tego kraiach nigdy słowice niezachodził. Kray jest górzysty, lubo ma wiele równin i dolin, i żyzne bardzo grunta, nieuprawne jednak, dla nieludności, i lenistwa Hiszpanow. Góry są okryte

pożytkującemi drzewami, i obfite w krutec, niedobywany odobywateľow, procz rudy żelaza. Wydaie Hiszpania wiele iedwabiu, koni-rosłych i rzeźwych, szafiranu, ryżu, trzein cukrowych, i naydelikatnieyzych owocow. Liczba mieszkańcow wynosi na 10. m. milionow. W całym Krol. zawiera się 3. Arcybisk. 48 Biskupstw, 2146. klasztorow męzkich, panieńskich 1023. Fabryki i rękodzieła nielą tu w tak dobrym stanie, iakby bydź mogły. Liczy się w Hiszpanii miast, *Ciudades* 139, i wiele bardzo miasteczek *Villas*. Dochody Krolewskie wynoszą na 30 millionow talerow Niem. Hiszpanie są mężni, cierpliwi, trzeźwi, i dowcipni. Do wina, które mają nawysmiensze i w obfitości, nie są przywiązani. Madrid jest M. S.

HŁUSKO, m. w Nowogrodzkim.

HŁUSKO Dubrowickie, m. w pow. Rzeczyckiim, nad rz. Porycą zaleconym brmarkami.

HOŁOSZYCE, m. Xiążąt Czartoryjskich, o m. 3 od Tarnogroda.

HORNOSTAYPOL, m. w pow. Zytomirskim.

HORODENKA, m. w ziemi Halickiej.

HOROZANKA, m. w pow. Kołomyjskim.

HUBSKIE stwo, w pow. Oszmiańskim płaci kwar. zł. 1099, emf. Hornowskiego.

HUSIATYN, ob. Usiatyn.

HUSSAKOW, m. w Przemyskim pod pan. Austr. o milę od Przemysła.

I.

JABŁONKA, m. w ziemi Łemżyńskiej, nal do Szląskich, o m. 2 od Zambrowa.

JACIMIERZ, m. w Sanockim, pod pan. Austr. w górach, o milę od Rymanowa.

JADOWO, stwo w Nurckim

placi kwar. zł. 1156 emfit. Malczewskiego.

JAHORLIK, m. w Braclawskim nad Dniestrem.

JALOWO, stwo w pow. Wolkowyskim, placi kwar. zł. 1500, emfit. Bulharyna.

JAMPOL, m. w Wołyńskim znaczne obfitością kredy w okolicy znajdujący się. Tegoż im. m. w Braclawskim.

JANIKOW, m. w Sandomirskim, nal. do Opac. Sieciech. o m. 3 od Opatowa.

JANOW, m. w Brzeskim Litt. dawne dziedzictwo Szuyskich, o m. 5 od Brześcia.

JANOW, m. w Woi. Trockim w pow. Kowieńskim nad rz. Wilią. w bardzo miłym położeniu erygowane od J. W. Kossakowickiego Bisk. Inflan. osadzone rzemieślnikami i rękodzielnymi, o m. 11 od Wilna. Tegoż im. m. w Braclawskim nad Bohem. Inne w Halickim.

JANOWIEC, w tomie I. kar. 293. poprawo: w Sandomirskim. Tegoż im. m. w Gnieźnieńskim.

JANOWKA, m. w Woi. Wołyńskim, w pow. Łuckim.

JAROSZOW, m. w Woi. Podolskim. Inne tegoż im. w Kiowski.

JARUN, m. w Woi. Wołyńskim.

JARYCZOW, m. Ruskie, nad rz. na trakcie poczt. pod pan. Austr. o m. 3 od Lwowa.

JASIOŁDA, rz. w Brzeskim Litt. wypływa z bagnow Brzeskich od poln. oblewa Berezę, Chomsk, Motol, i blisko Pińska z Piłą się łączy.

JASLISKA, m. Ruskie, było niegdyś murowane, nal. do Bisk. z kośc. i rezydencją, ma wielkie składy winne. Leży w górach, z lasami obszernymi, o półmili od granic Węgier. 2 od Dukli. Klucz Jaslicki zawiera wś 13.

JASŁO, m. w Krakowskim,

przy nysciu rz. Rapy do Wisłoki, pod pan. Austr. z klasz. Karmel. wprzod stwo, o milę od Kolaczyc.

JASNA GÓRA, ob. Częstochowa.

JASNOHORODKA, m. w Woi. i pow. Kijowskim.

JASTROW, m. w Woi. Poznanińskim, z kośc. drewn. nad ieżiorem, i rz. Pylą, pod pan. Pruskim.

JAWORNICZEK, m. Ruskie w Sanockim, z wiel. lasami łośkowemi, o milę od Dynowa, nal. do Xząt Radziwiłłow.

JEDWABNE, m. w ziemi Wizkiey, liche, żydami napelnione, nal. do Rembelskich, o milę od Wizny, 2 od Łomży.

JEZOW, m. w Rawskim duchowne.

ILETZKOY Gorodok, m. Mosk. w Prow. Oremburskiej nad uysciem rz. Ileki do Uralstromy, sławne zapami soli kopaney.

ILINSK, m. w pow. Zytomirskim, dziedzicne i gniazdo imienia Ilińskich.

ILMANOWA, m. w pow. Sandomirskim.

IŁOW, m. w ziemi Gostyńskiey.

JORDANOW, m. w Krakowskim, dawne, nad rz. Skawą.

JOZEFGRÓD, m. w Braclawskim, budowne i porządne, zalecone łarmarkami, nal. do Xząt Lubomirskich.

IWANKOW, m. szlacheckie w pow. Zytomirskim.

IWANOWICE, m. w pow. Kaliskim.

IWNICA, m. w pow. Kijowskim.

JUTROSIN, m. w powiecie Pyzdryskim.

JURGIELANY, stwo w pow. Ofzmińskim, emphiteusis Zadarnewskiego.

JUROW, m. w Halickim.

IZBICA, m. w Brzeskim Kuław. nal. do Xząt Czetwertyńskich,

było Skarbkow, z kośc. pałacem,  
o m. 3 od Chodcza.

## K.

**KADARYISKIE** stwo, w pow. Trockim płaci kwar. zł. 2548.

**KĄKOLNIKI**, m. w Halickim pod pan. Austr.

**KALUSZ**, m. w Halickim nad rz. Limnicą pod pan. Austr. o m. 4 od Halicza.

**KALUSZYN**, m. w ziemi Liwskiej.

**KAMIONKA**, m. w Lubelskim.

**KANCZUGA**, m. w Sandomickim, teraz pod pan. Austr. z kościołem Far. murewanym i cerkw. o m. 2 od Łancuta, tyleż od Dubiecka; nal. do Xżąt Lubomirskich.

**KAPINOS**, stwo w ziemi Sochaczewskiej płaci kwar. zł. 1588.

**KASKI**, m. w Rawskim, stwo płaci kwar. zł. 1764. emfit. Szymanowskiego.

**KEMPNO**, m. w ziemi Wieluńskiej, handlowne, zalecone iarmarkami, na trakcie od Wieruszowa m. 3.

**KĘTY**, m. w Krakowskim, sławne urodzeniem S. Jana Kantego, nad rz. Solą, o m. 2 od Oświęcimia.

**KIEŁCZYCŁÓW**, stwo w Sieradzkim, płaci kwar. zł. 1063. emfit. Mielnińskiego.

**KIERNOZIA**, m. w ziemi Gostyńskiej, nikczemne, o m. 2. od Łowicza.

**KISIELIN**, m. w pow. Włodzimirskim.

**KLESZCZOWA**, stwo w pow. Pudzrskim, płaci kwar. zł. 275. emfit. Lipskiego.

**KLESZCZELE**, m. w Podlaskim, w ziemi Bielskiej, osiadłe i dość porządne, w gruntach piaszczystych, z stwem płaci kwar. zł. 1158. podległym prawu emfit. Czarnockiego, o m. 3 od Bielska,

1., od Warszawy.

**KLONOWSKIE** stwo, w Sieradzkim płaci kwar. zł. 3605. emfit. Mielżyńskiego.

**KLUCZKOWIEC**, m. w Lubelskim.

**KOMORÓW**, m. w Bełzkim, nal. de Mirow imienia, o m. 2 od Zamościa.

**KONSKA WOLA**, m. w Lubelskim, dobrze zabudowane z pięknym kościołem, dworem, i domami dobrymi, pogorzało roku 1783; jest na trakcie w gruntach dość dobrych, o milę od Kurowa, 4 od Lublina. Nal. do Xżąt Czartoryjskich.

**KORABŁOWICE**, w ziemi Sochaczewskiej stwo płaci kwar. 850. emfit. Piekarskich.

**KOSSÓW**, m. w Halickim, o milę od Kutych pod pan. Austr.

**KOSZAR**, m. w pow. Włodzimirskim.

**KOSZYCKI**, m. w Krakowskim, leżące przy uściu rzeki Szreniawy do Wisły.

**KOZŁÓW**, m. w Krymei, handlowne, nad klinem ziemi wpuszczonym w morze czarne, z małym portem.

**KOZYN**, m. w pow. Krzemienieckim, nikczemne, nal. do Hr. Tarnowskich, o m. 3 od Dubna.

**KOZMIN**, m. w Kaliskim, gniazdo Kozmińskich domu.

**KRAKOWIEC**, m. w Przemyskim, z wiel. pałacem, i pięknymi ogrodami, nad rz. Wisznią, od Mościsk m. 2 i pół, od Jarostawa 4, ode Lwowa 9. Nal. do imienia Cetnerow.

**KRASNICZYN**, m. w ziemi Chełmskiej, im. Międzyńskich, o milę od Skierbieszowa.

**KROBIA**, m. w Woj. Poznańskim. Tu Piotr z Bnina Biskup Poznan. pałac dla Biskupow wyślawił był.

**KROSIENKO**, m. w Sandomirskim.

**KRUKIENICE**, m. w Prze-

myśliskim, pod pan. Austr. o m. 2 od Mościsk.

**KRYNICE**, lub **BRYNICE**, jezioro w Bełzkim, na półmili długie, we 2 lub 3 lata woda z niego ustępuje do przyległej góry, i daje sposobność do połowu ryb, innego czasu siccją lub niewodem zbrodzić go niemożna. Leży blisko Komercowa.

**KRZYWCZA**, m. Ruskie nad Sanem w górach, o milę od Kraciszyna, pod pan Austr. Tamże wola Krzywoccka.

**KRYSTYNOWO**, m. w powiecie Komińskim.

**KUCZBORSK**, m. w Woj. Płockim w pow. Srzeńskim, gniazdo Kuczbońskich.

**KULIKÓW**, m. Ruskie pod pan. Austr. o m. 2 ode Lwowa.

**KUROZWEKI**, m. w pow. Wiślickim, z klasz. Kanon. Regul. jest dawne; bywało dziedzictwem Męcińskich, Lanckorońskich, teraz nal. do Sołtyków.

**KURZĘTNIK**, m. w ziemi Michałowskiiej nad Drwęcą, leży na górze wysokiej z zam. starym spustoszonym. Należy do kapituły Chełmińskiej pod pan. Pruskim, o ćwierć mile od Nowego miasta.

**KUTKÓRZ**, m. Ruskie nad rz. o milę od Buska pod pan. Austr. z klasztorem Kapucynów, nal. do Łączyńskich, o m. 2 od Oleśka.

**KUTY**, m. w Halickim, sławne żupami soli warzoney, na samej granicy, a milę od Kossowa, 4 od Kołomyi.

## L.

**LANDEK**, m. w pow. Kosciańskim.

**LASOCIN**, m. w Sandomirskim, mające na 300 osady; blisko Wisły, z lasami wiel. o m. 2 od Tarłowa, nal. do im. Xzją Sangużkow.

**LESNIOWKA**, m. w Woj. Wołyńskim.

**LESZCZAIÓW**, m. w pow. Krzemienieckim.

**LESZCZYN**, m. w Kiiowskiim.

**LETNIOWCE**, m. w pow. Łatyczewskim, stwo płaci kwarty zł. 1613.

**LITOWICZ**, m. w pow. Włodzimieckim.

**LUBRANIEC** wielki i mały, m. w Brzeskim Kiiawskim, z klasztorem Kanon. regul. fundowanym od Lubrańskiego Bisk. Pozn. z pałacem, jest nad rz. w gruntach miernych, gniazdo dawne Łarailii Lubrańskich, a teraz dziedzictwo domu Dąbskich, o milę od Brzeźcia.

**LUCHYNY**, m. dziedziczne w pow. Zytomirskim.

## L.

**ŁASKARZEW**, m. w ziemi Steżyckiej, duchowne.

**ŁEKNÓ**, m. w pow. Kcyńskim, dawniej gniazdo Łękińskich, nal. do im. Radomskich.

**ŁOBZENICA**, m. w pow. Nakielskim.

**ŁOMOWATE**, m. Krol. w Kiiowskiim.

**ŁUCZYŃCE**, m. w Podolskim.

## M.

**MACHIROWO**, w Połockim z klasz. Bazylianów sławnym dla cudow. obrazu. Leży blisko Dźwiny, m. 3 od Połocka.

**MACIEJOWICE**, m. w ziemi Steżyckiej.

**MACKOWSKIE** stwo, w Trockim płaci Rwar. zł. 2024.

**MARENIN**, m. w Woj. Wołyńskim.

**MARGUNIN**, m. w Woj. Poznańskim, z kośc. mur. gniazdo Marguńskich, było dziedzictwem Ciecierskich. teraz Skorzeńskich, ma młyny i solnizce. Leży w piaskach, o m. 2 od Poznania.



**MATYSOWKA**, m. w Przemyskim, nieczemne.

**MIASTECZKO**, m. w pow. Trebowelskim.

**MICHNOWICE**, m. w ziemi Chełmskiej.

**MIECHOWO**, m. w Kujawskim nad Wisłą, m. 4. od Torunia.

**MIELNICA**, m. w Woi. Wołyńskim.

**MIELZYN**, m. w pow. Pyzdrowskim, dawne gniazdo Mielżyńskich.

**MIESCISKO**, w Gnieźnieńskim stwo, płaci kwar. zł. 405.

**MIŁOSŁAW**, m. w Woi. Gnieźnieńskim.

**MIROW**, m. w pow. Wiślickim.

**MIROWKA**, m. w Kijowskim.

**MOSOR**, m. w Wołyńskim.

**MNISZEW**, w *tomie II. kar. 164. popraw*: wieś z pałacem Xiążąt Sapiehów, nad Wisłą w piaskach, o milę od Magnuszowa.

**MUKAROWSKIE** stwo, w Woi. Podolskim w pow. Łatycewskim płaci kwar. zł. 6018.

**MYSŁÓW**, m. w Woi. Krak. jest gniazdem domu Mysłowskich, herbu Nałęcz.

## N.

**NARODYCZE**, m. dziedziczne w pow. Owrućkim.

**NEWIS**, wyspa w Ameryce jedna z Antylskich, leży na połn. ku z. od Montferratu, została przy Anglii traktatem r. 1781.

**NIESUCHOYCZE**, m. w pow. Włodzimirskim.

**NIEMIROWKA**, m. w Woi. Wołyńskim.

**NEWIERÓW**, m. w ziemi Śnieżkiej.

**NOWOSIOŁKI**, m. w pow. Kijowskim.

**NORZYŃSK**, m. w pow. Owrućkim.

## O.

**OBRYCKO**, m. w Poznańskim.

**OLCHOWICE**, m. w pow. Kijowskim.

**OLSZA**, m. w pow. Chęcińskim.

**OPORÓWO**, m. w Rawskim niedaleko Łowicza z klaszt. Paulinów, gniazdo Oporowskich.

**ORLA**, m. w ziemi Bielskiej.

**OSMOLIN**, m. dziedziczne w ziemi Gostyńskiej.

**OSTRÓWEK**, m. w Poznańskim.

**OZDZARZYCE**, m. w pow. Włodzimirskim.

## P.

**PAWŁÓW**, m. w ziemi Chełmskiej.

**PAZYNCZEW**, m. w Łęczyckim, o milę od Łęczycy.

**PIASTKA**, m. dziedziczne w pow. Zytomirskim.

**S. PIERRE**, ob. S. Piotra.

**PIŁA**, ob. Pyla.

**PILAWCE**, m. w Podolskim.

**PISTYN**, m. w Pokuciu z żupami soli warzoney.

**PRAWNO**, m. w Lubelskim.

**PRAZÓW**, m. dziedziczne w pow. Zytomirskim.

**PROVIDENTIA**, w *tomie II. kar. 317. popraw*: traktatem r. 1783. Hiszpania oddała ją Anglii wraz z Bahamą.

**PRZEWALY**, m. w ziemi Chełmskiej.

**PUCHACZÓW**, w *tomie II. kar. 320. popraw*: w Lubelskim.

**PUSTYNKI**, m. w Mściławskim z dawn. klaszt. Bazylianów, o milę od Mściławia. Tegoż im. w Witebskim, zalecone iarmarkami, m. 9 od Witebska.

## R

**RACHMANOW**, m. w powiecie Krzemienieckim.

**RAFALOWKA**, m. w Woi. Wołyńskim, ku Poleśowi, Olizarow imienia.

**RAKOWIEC**, m. we Lwowskim, pod pan. Austr.

**RASZKOW**, m. w Kaliskim.

**RAY**, m. w Woi. Wołyńskim.

**REYOWIEC**, m. w ziemi Chełmskiej.

**ROGAWKA**, m. Krol. w ziemi Drohickiej.

**ROSYCH**, m. w pow. Włodzimirskim.

**ROZYSZCZA**, m. w Woi. Wołyńskim.

**RUDKA**, m. w ziemi Drohickiej.

**RUZYN**, m. w Kiiowskim.

**RYCHWAŁ**, m. w pow. Konisńskim.

**RYNARZEWO**, m. w powiecie Kcyńskim.

**RZYSZCZOWA**, m. w Kiiowskim.

## S

**SACHNOWKA**, m. w Kiiowskim.

**SADKOWCE**, m. w Podolskim.

**SARNAKI**, m. w ziemi Mielnickiej.

**SAPOLNO**, m. w Kujawskim.

**SEMIELOW**, m. w pow. Sandomirskim.

**SKULSKO**, m. w Kujawskim.

**SŁOBODYSZCZE**, m. w pow. Zytomirskim.

**SŁOMIANY rynek**, m. w Lubelskim.

**SŁOMNIKI**, m. w pow. Proszowickim. Tegoż im. w Krakowskim nał. do Wielkorządów Krak.

**SMIAŁOWICZE**, m. w Woi. Mińskim z domem XX. Misyonarzów, dawniej im. Zawiszów, teraz Ogińskich.

**SMIŁA**, m. w pow. Kiiowskim.

**SMŁODOWO**, m. w ziemi Łemżyńskiej.

**SMOŁDYNIEWO**, m. w powiecie Łuckim.

**STEBLOW**, m. w pow. Kiiowskim.

**STEPAN**, m. w Wołyńskim.

**STĘSZEW**, m. w Poznańskim.

**STERDYNIA**, m. w ziemi Drohickiej.

**STOBUCHWA**, m. w Woi. Wołyńskim.

**SUDYŁKOW**, m. w pow. Krzemienieckim.

**SWIERZE**, m. w ziemi Chełmskiej.

**SZEPETYN**, m. w pow. Krzemienieckim. Tamże Szepelówka.

**SZLICHTYNKOWO**, m. w Poznanskim.

**SZUMSK**, m. w Wołyńskim.

## T

**TARASZCZA**, m. w pow. Winickim.

**TAYKURY**, m. w Woi. Wołyńskim.

**TERACYN**, m. w ziemi Chełmskiej.

**TOPOROW**, m. Rutkie pod pan. Austr. o m. 3 od Buska.

**TROJANOWKA**, m. w Woi. Wołyńskim.

**TRZCIEL**, m. w Poznanskim.

**TUCZNO**, w Poznanskim.

**TULISZKOW**, m. w pow. Konisńskim.

**TURYA**, m. w Kiiowskim.

## U. W.

**UCHANOW**, m. w pow. Sandomirskim.

**USZOMIR**, m. dziedziczne w pow. Zytomirskim.

**WALLIA**, ob. Gallia.

**WASIŁOW**, m. w pow. Kiiowskim.

WASNIOW, m. w pow. Sandomirskim.

WAWOLNICA, m. w pow. Urzędowskim.

S. WAWRZYNCA, rz. ob. S. Laurent.

WEISSEMBURG, ob. Alba Regalis. Alba Julia.

WIELEDNIKI, m. w pow. Owruckim.

WIELICHOW, m. w pow. Poznańskim.

WIENEBURG, m. w pow. Nakielskim.

WISKITKI, m. Krol. w ziemi Sochaczewskiej.

WISZENKI, m. w Woi. Wolskim.

WODYNIE, m. w pow. Wareckim.

WOLSZTYN, m. w Poznańskim.

WOŁODARKA, m. w Kiowkim.

WYBRANOWKA, m. Ruskie pod pan. Austr.

WYSOKA, m. w pow. Nakielskim.

WYSOKIE Mazowieckie, m. w ziemi Drohickej.

WYSZEMIERZYCE, m. w powiecie Wareckim.

WYSZWA, m. w pow. Włodzimirskim, z zamkiem.

## X

**X**AWEROW, m. w Bracławskim, nal. do Komisji Edukacyney w posesyi, Hr. Krafickich.

XIAZ, m. w Poznańskim.

XIAZNICE, w powiecie

Błońskim, starostwo płaci kwar. 347. emfit. Mioduskiego,

Z

**Z**ABOWO, m. w Poznańskim.

ZABOTYN, m. w Kiowkim.

ZAGOROW, m. w pow. Konińskim.

ZAWADY, m. w Poznańskim.

ZERKOW, m. w pow. Pyzdrskim.

ZERNIKI, m. w pow. Kcyńskim.

ZŁOTNIKI, m. w pow. Trębowskiem, pod pan. Austr.

ZŁOTOWO, m. w pow. Nakielskim.

ZOCHOW, ob. Rzochow.

ZOŁYNIA, czyli Lubomierz, m. Ruskie, pod pan. Austr. drzewem zabudowane, z stawami, w

gruntach piaszczystych, dawne

dziedzictwo Xżąt Lubomirskich, o m. 1 od Łańcuta, 5 od Rudnika,

ZUKOW, m. w pow. Błońskim.

ZWEYBRUCKEN, *Bipontium*, u Fran. *Deux ponts*, m.

Niem. stol. udzielnego Xśwa tegoż im. w Cyr. Renn niższego, w

grzechach Wogieńskich, z wiel. zaurkiem. Leży nad rz. Schwolbe, między Sarbruch i Kayterslauten, o m.

15 na połd. ku z. od Wormacyi, 22 od Strazburga, 19 od Metzaru,

21 od Moguncyi. dł. 25. 6. sz. 49.

20. Xięstwo *Zweybrucken*, czyli

Dwoch-moſtow, lub Bipontyńskie, ma na z. Lotaryngią, na połd. Alfi-

cyą, inne strony gran. z Palatynatem i Hr. Sarbruch. Nal. do Xżąt

domu Palatynkiego. Kraj jest mały i górzysty.

NB. Ponieważ tu wypisane są kwarty Krolewsczyzn podług lustracyi 1765. a te Konstytucyą r. 1775. powiększone są w Koronie, w półtora tyłu a w Litwie we dwoje, więc tu kwarty mają być rachowane tak, iż gdzie się kładzie kwar. zł. 100. tedy ta w Koronnych Starostwach właściwie się płacić powinna zł. 150. a w Litwie 200.

# NOTA NIEKTORYCH KSIĄZEK

ZNAYDUJĄCYCH SIĘ U PIOTRA DUFOUR

Drukarza *J. K. Mci y Rzeczypospolitey.*

- Apteczka Końska. - - - - - Zł. 5.  
 Dykcyonarz Przyśłow w czterech  
 językach, to jest w Polskim,  
 Łacinskim, Francuzkim, i Nie-  
 mieckim. 2. tom. - - - - - 3.  
 Dykcyonarz Geograficzny w 3. tom.  
 in 8vo. na papierze ordynary-  
 ym. - - - - - 24.  
 na kleowym. - - - - - 36.  
 Excerpt Konstytucyi z ustaw Sey-  
 mowych 1774. & 1775. Anni, ty-  
 czących się ustanowienia Rady  
 przy Boku Jego Krolewskiej Mci  
 niestający. - - - - - 3.  
 Grammatyka Niemiecka stosowana  
 do poiętności umięających swóy  
 język, a uczących się po Nie-  
 miecku Polaków, przez *Joachi-  
 ma Markwarta.* - Zł. 2. gr. 15.  
 Grammaire raisonnée, ou Principes  
 de la langue Polonoise, à l'usage  
 de tous les Etrangers qui parlent  
 le Français & qui veulent apran-  
 dre la langue Polonoise avec beau-  
 coup de facilité, par M. l'Abbé  
*Trębczyński.* 2 vol. in 8vo Fl. 8.  
 Hystorya Turecka tom. 5. in 4to 36.  
 Kazimierz Wielki, na przednim pa-  
 pierze in 4to. - - - - - 4.  
 Mowy za czterma Stanami, Ku-  
 pieckim, Rolniczym, Żołnierskim  
 i ludzi nczonych, który z nich  
 jest Kraiowi pożyteczniejszy, a  
 jest pierwszy do łask szczegul-  
 nieyszey Monarchow opieki, de-  
 dykowane i ofiarowane J. K. Mci.  
 przez *P. Dufour*, przełożone z  
 Francuzkiego przez *Franciszka  
 Barssa* 1. tom in 8vo. - - - 4.  
 Mowa na pytanie: która z cnot  
 Bohatyrow jest naypotrzebniej-  
 sza? i iacy są Bohatyrowie, kto-  
 rym na niey zbywało. - - - 1.  
 O człowieku moralnym - - - 4.  
 Ordynacya samowładnącey i nay-  
 potężniejszey Katarzyny II. Im-  
 peratorowey caley Rossyi. in  
 8vo. - - - - - 6.  
 O przywroceniu dawnego rządu  
 według pierwiastkowych Rzeczy-  
 pospolitey ustaw. - - - - - 5.  
 Powieści moralne P. Marmontela  
 13. części, czyli 3. tomy in  
 8vo. - - - - - 26.  
 Powieści moralne Panny Uney,  
 które są niby dopelnieniem Po-  
 wieści P. Marmontela 4. tom  
 in 8vo. - - - - - 24.  
 Rada patryotyczna dla terażniey-  
 szego Stanu Polski od dobrze ży-  
 czącego Kraiowi swemu publiko  
 podana. - - - - - 3.  
 Rewolucya terażniejsza Ameryki  
 północney w trzynastu zkonfede-  
 rowanych osadach, Jarzmo Wiel-  
 kiej Brytanii zrzucających, z  
 poprzedzającym opisanie hi-  
 storycznym i geograficznym tych-  
 że krajow z Niemieckiego na Pol-  
 ski język przetłomaczone. - - 4.  
 Sekreta ciekawe i doświadczono  
 dla powszechney wiadomości wy-  
 dane. - - - - - 4.  
 Sztuka ogrodnicza czyli o ogrodni-  
 ctwie zawierająca przepisy cho-  
 dzenia przyzwoitego około ogra-  
 dow kwiatowych, kuchennych,  
 i sadów przydatkiem niektórych  
 ciekawych i użytecznych wiado-  
 mości sekretnych. - - - 3.  
 Terminorum Juris canonico-civilis  
 interpretatio ad usum Candida-

torum Jurisprudentiae curâ & operâ Mr. Francisci Minocki &c. ZI 4.  
 Treść ustaw Miasta J. K. Mci Poznania. in 4to. - - - 4.  
 Wieśniaczka uszczęśliwiona czyli pamiętniki P. Margrabiny de L. V. 4. tom in 8vo. - - - 16.  
 Zdanie o charakterze, obyczajach i dowcipie Niewiaſt, w różnych wiekach, przez P. Thomas Akademii Francuzkiej napisane,

teraz na Polski język przełożone. - - - - - 3.  
 Zygwarda klasztorne przypadki i koperſztynchami z Niemieckiego na Polski język przełożone 2. tom in 8vo. - - - 12.  
 Zbiór Rezulucyi Rady Nieustaloney, potrzebnych do wiadomości Juryzdykcyi ſadowych i obywatelów obojga Narodow 1. tom in fol. - - - - - 12.  
 Zwierzenie i poufanie ładney korbietki 4. tom. in 8vo. - - - 5.

Wszystkie inne Artykuły w Magazynie iego znajdujące się wyrażone z oznaczoną ceną w katalogu, który się rozdaie gratis. Po książkach innych znajduje się katalog Komedyi, Dramatow y Oper Komicznych w liczbie więcej iak 115. na Teatrze dobrze y z sukcessem przyiętych, osobne się przedaią według ceny w katalogu wyrażoney.

Dla ułatwienia zaś nabycia onych Drukarz oświadcza się spuścić ie za czer. zło. 12. ktoby wszystkie razem kupił, ktoby zaś mając iuż pierwszych 10. Tomow kosztujących czer. zło. 4. resztę dokupił, zapłaci czer. zło 9. tak że razem ie kupując daleko taniej niż z osobna ich nabyć można.

U tegoż samego prenumerować można na Dykcyonarz Historyczny sławnych ludzi wszystkich Narodow, osobliwie Polakow. w 8. lub 9. Tomach 8vo majori w tymże samym formacie y pismem drukowany co y ninieyszy Dykcyonarz Geograficzny, 2gi. Tom onego wyidzie wkrótce, na prenumeratę teraz aż do końca Stycznia Ro. 1784. nie trzeba więcej płaćć iak zło. 65. na papierze ordynarynym, a czer. zło. więcej na lepszym papierze.

*NB.* Co trzy Miesiący cena prenumeraty będzie podwyższona aż do 100. zło. na papierze ordyna-

rynym, cena, za którą dzieło to sprzedawane będzie po wyjściu z pod prasy, co się stanie, iak się spodziewamy w przeciągu 1784. Roku.

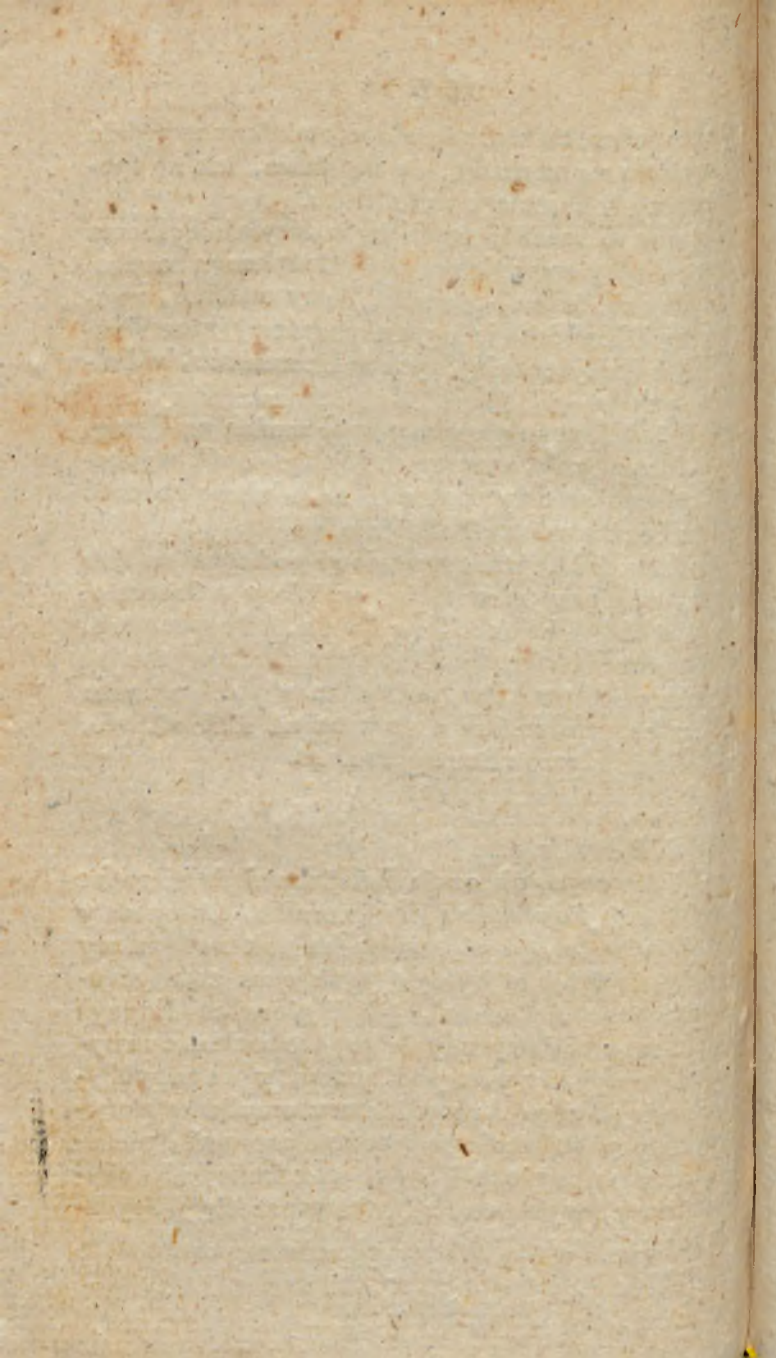
Dzieło to prezentowane było Najjaśnieyszemu Panu, Który raczył przyjąć Dedykacją onego. Wszyscy ci, którzy pierwsze Tomy odebrali, uważają tę Księgę iako iedną z naybardziej interesujących y nayżyteczniejszych w Literaturze, w Polskim Języku.

U tegoż samego prenumerować można na Pamiętnik Historyczny, ktorego co Miesiąc tomik wychodzi, płacąc na cały Rok zło. 24, a chcąc go mieć przez Poczte na całą Polskę zło. 36.

Tudzież na Awizki tygodniowe pod tytułem *Avis divers*, zawierające w sobie anekdoty o Literaturze y osobliwości tak Fizycznych, historycznych, ekonomicznych &c. ktore co tydzień raz wychodzą częścią po Francuzku, po Polku y po Niemiecku w Warszawie płacić za nie trzeba na Rok 18. zło. z odesłaniem przez Poczte zło. 40.

NB.

Od dawnego iuż czasu Publikum żąda pierwsze trzy Tomy *Pamiętnika* z Października, Listopada y Grudnia 1782, prenumerując na rok następujący 1783, niepodobno było do tych czas zadofyć uczynić iego żądaniom, gdyż pierwsza Edycja dzieła tego nadzwyczajnie prędko rozkupiona była. Dla wygody więc publiczney, y za przychyleniem się do tego Autora, który omyłki w pierwszej Edycyi postrzeżone znacznie poprawił, pierwsze trzy wspomiane Tomiki przedrukować postanowiliśwy, wydad one z Druku w przeciągu Stycznia 1784.



# W Y P I S A N I E,

Samych nazwisk Łacińskich, Miast, Kraiów, Gór y Rzek, które są wzmiankowane w tym Dykcyonarzu, z przyłączeniem nazwisk teraźniejszych y własciwych, podług których ich szukać należy. W tymże porządku umieszczone są nazwiska Miast, Kraiów, Gór, Rzek y Narodów dawnych, których albo nie masz już, albo odmienity swe nazwiska, z wyrażeniem ich położenia, a te są odmiennym wydrukowane charakterem.

## A

**ABALLABA**, *App'ehy.*

**ABANTES**, Narod w Tracji, u którego zwyczajem było włożyć sobie ucinąć, aby nie dać nieprzyjaciolom, za co by ich zchwycić mogli. Przeszli oni do Grecyi, i tam zbudowali miasto **ABA**, z kąd *Apollo*, którego tu był Kościół, nazwany był: **APOLLO ABÆUS**. Po zruynowaniu miasta tego od *Xerxesa* r. od zal. Rzymu 274. **Abantowie** przenieśli się na Wyspę *Negrepont*, której też dali nazwisko: **ABANTIS**.

**Abannus**, *Nawarryn.*

**Aballo**, *Avalon.*

**Abatis cella**, *Appenzel.*

**Abatis villa**, *Abbeville.*

**Abdara**, *Adra.*

**Abdera**, *Asperosa.*

**Abduas**, *Adda.*

**Abellinum**, *Avellino.*

**Abellinum Mariticum**, *Marsico*

*Ketere.*

**Aberdonia**, *Aberdeen.*

**Abieta**, *Agrya.*

**ABILA**, Góra w Afryce przy szańcu cieśniny Gibraltarskiej, jedna jest z kolumn *Herkulesa*.

**Abilena**, *Kraina w Celsyryi.*

**Abobriga**, *Villa de Condé.*

**ABORIGENES**, dawny Narod we Włoszech, po których nastąpił *Latynowie* y *Rzymianie*. Nazwisko *Aborigine*ślow oznaczało Narod nie mający żadnego początku.

**Abrinca**, *Aar.*

**Abrincæ**, *Auranthes.*

**Abudiacum**, *Abach, Fuessem.*

**Abula**, *Avila.*

**Abus**, *Humber.*

**Abutina**, *Abensperg.*

**ABYDOS**, Zamek nad cieśniną *Dardanelską* w *Azyi* leżący.

**Abydus**, *Abutiga.*

**Acanthus**, *Krizzo.*



ACARNANIA, CARNIA, część Epiru ciągnąca się od Arceńskiego Golfsu do rz. Achelous.  
 ACCARON, Miasto Filistyńczyków na południe Joppy leżące, które potym Herod nazwał Cezareą.  
 Acci, *Guadix*.  
 Accipitrum Insulæ, *Azores*, S. Piotra Wyspa.  
 Acedum, *Ceneda*.  
 Achada, *Achonry*.  
 ACHÆMENI, Narod mieszczący się w Persyi.  
 ACHAIA, część pół Wyspy Morei, nad golfem Lepańskim. Pod nazwiskiem tym rozumiano także Prowincyą Liwadyi.  
 ACHELOUS, rzeka w Epirze wpadająca do Golfsu Weneckiego, a która go dawniej oddzielała od Natolii. Jest której Herkules bieg sprostował.  
 ACHERON, rzeka w Epirze uchodzi do Golfsu Arceńskiego. Jest to ta rz. którą Poeci zwali rzeką piekielną.  
 Acherontia, *Cerenza*, *Cirenza*.  
 ACIDALIUS, Źławne źródło w mieście Orchomenie.  
 Acillio, *Aiguillon*.  
 Acicularum promontorium, *Aiguilles*.  
 Acimincum, *Salankemen*.  
 Acineum, *Buda*.  
 Aci, *Jaci d' Aquila*.  
 ACIS, strumyk płynący pod górą Etną.  
 Acona, *Acken*.  
 ACRO-CERAUNII MONTES, góry w Epirze, zwane są dzi-

śny górami Himery.  
 Acronius Lacus, Konstantynieńskie jezioro.  
 Acropolis, *Hochsted*.  
 Actium, *Prewexa*.  
 Acula, *Aquapendente*.  
 Acumum, *Peter Waradyu*.  
 Acus, *Aiguille*.  
 Acutus, *Agout*.  
 Addua, *Adda*.  
 Adetauna, *Echteren*.  
 ADIABENA, część Assyryi na Wschod rzeki Tygru położona.  
 Adrana; *Eder*, *Adranum*, *Aderno*.  
 Adria, *Atri*.  
 ADRUMETUM, leżało niegdys przy Mieście Afryce.  
 Aduas, *Adda*, *Aduatum*, *Tongres*.  
 Adula, *S. Gotarda Gora*.  
 Advocatorum terra, *Voigtland*.  
 ABA, Miasto w Kolchidzie nad Fazyą, o małą odległość od morza. Toż nazwisko dawne było Górze Circello, MONTE-CIRCELLO.  
 Aedera, *Eder*.  
 AEDUI; gdzie dziś dyeczyza Autęńska.  
 Aegabra, *Cabra*.  
 AEGE, Miasto w Macedonii, om. 8. na połu. ku z. od Pelli.  
 Aegeum Mare, *Archipelag*.  
 Aegidz, *Capo d' Istria*.  
 S. Aegidius, *S. Gilles*, *S. Idzi*.  
 Aegillium, *Giglio*.  
 Aegimurus, *Galite*.  
 Aegina, *En ia*.  
 Aegiptus, *Egypt*.

- Aegira, *Xilocastro*.  
 AEGIUM, Miasto w Achaii nad brzegiem gólfu Lepanckiego.  
 Aegleburgum, *Ailesbury*.  
 Aegusa, *Fawagnana*.  
 Aelana, *Zilach*.  
 Aelia Capitolina, *Jeruzalem*.  
 Aemillianum, *Millan*.  
 Aemodæ, *Schotland*.  
 Amona, *Laubach*.  
 Aemonia, *Citta Nuova, Szigis*.  
 Aenaria, *Ischia*.  
 Aenona, *Nona*.  
 Aenus, *Euo*.  
 Æolæ Insulæ, *Liparyskie Wyspy*.  
 ÆOLIDA, część Natolii po-  
 niżej Troady.  
 ÆQUI, Narod we Włoszech  
 osiadły w Króju, przez któ-  
 rego źródło Teverona pły-  
 nęła.  
 Ære, *Ar, Æria, Aire*.  
 Æfernia, *Ifernua, Æsis, Jesi*,  
 rz: *Aesora, Isona*.  
 Æstivalium, *Fstival*.  
 Æthalia, *Wyspa Elba*.  
 Æthiopes Albicantes, *Albinos*.  
 Æthiopia, *Abissynia*.  
 ÆTOLIA, część Liwadyi na  
 połud: ku w. Akarmanli bę-  
 dąca nad Golfem Patras.  
 Aganippa, źródło góry He-  
 likonu.  
 Agatennæ portus, *Agay*.  
 Agatha, *Agde, Agathopolis*,  
*Maguelone*.  
 Agaunum, *S. Maurycy*.  
 Agedunum, *Ahun*.  
 Agecium, *Ay*.  
 Agenticum, *Sens, Agesina*,  
*Angouleme*.  
 Agerana Vallis, *Agerenthal*.  
 Augeripontum, *Tamesbruck*.  
 Agaio, *Aa*.  
 Agramontum, *Aigremont*.  
 Agrigentum, *Girgenti*.  
 Ala, *Alen, Aiaba, Alava*.  
 ALANI, Narod początek swoy  
 właściwie mający w Tarta-  
 ry.  
 Alanova, *Ebersdorf*.  
 Alanum Jovis, *Alenjoie*.  
 Alarici Castrum, *Alayrac*.  
 Alavardum, *Allevard*.  
 Alauna, *Valogne*.  
 Alba, *Alva de Tormes, Aube*,  
*Elvas*.  
 Alba ad Saravum, *Sarcilba*.  
 Alba Augusta Helviorum; *Al-  
 be, Viviers*.  
 Alba Ducalis, *Binata*.  
 Alba græca, *Belgrad*.  
 ALBA LONGA, m. Latynow  
 blisko Rzymu leżąca.  
 ALBA MARITIMA, dzisiay Zara  
 Vecchia, blisko Miasta Zary.  
 Albamarta, *Aumale, Albania*,  
*Braid-Albin*.  
 Albantonium, *Aubenton*.  
 Alba Pompeia, *Alba, Alba*  
*Sebusiana, Weisssemburg w*  
*Alsacyi*.  
 Alba terra, *Aubeterre, Albi-  
 ga, Alby*.  
 Albiatum Crassum, *Biagrasso*.  
 Albici, gdzie dziś we Fr.  
 dice. de Riez.  
 Albinatum, *Aubenas*.  
 Albingaunum, *Albenga*.  
 Albinia, *Aubagne, Albinicum*,  
*Aubigny*.  
 Albitunillum, *Vintimilla*.  
 Albion, *Brytannia Wielka*.

- Albis, *Elba*.  
 Albula *Tyber*.  
 Albunea, źródło *Trivoli*.  
 Alburacis, *Ariège*.  
 Albus mons, *Blamont*.  
 Albutio, *Abusson*.  
 Alciacum, *Auxi*.  
 Algenburgum, *Altenburg*,  
*Oldenburg*.  
 Aldenardum, *Oudenarde*.  
 Alduadubis, *Doux*.  
 Alebium, *Delebio*.  
 Aletha, *Aleth*. Alena, *Awlen*.  
 Alemania propria, *Algowia*.  
 Alais; *Alais*, *S. Reims*. Ale-  
 fientis pennis, *Auxois*. Ale-  
 fionum, *Alais*.  
 Aletium, *Leccce*.  
 Aletium, *Alatri*.  
 Alexandria, *Kandahar*.  
 Alexandria minor, *Alexan-  
 dretta*.  
 Alexandria Statiellorum, *Ale-  
 xandria de la Poille*.  
 Alexanum, *Alessiano*. Alexia-  
 num, *Alixan*.  
 Alvara, *Alghier*.  
 Algea, *Algowia*. *Algia*, *Auge*.  
 Alingavia, *Langei*.  
 Alingonis portus, *Langon*.  
 Aliso, *Wesel*.  
 Alla naritica, *Achstadt*.  
 ALIENORGES, Narod dawny  
 w Gallii mieszkający, gdzie  
 teraz Delfinat y Sabaudya.  
 Almanowia, *Algowia*.  
 Almanilla, *Almanechos*.  
 Almantia, *Almanca*.  
 Alminium, *Almiffa*.  
 Alnetensis tractus; *Aunis*,  
 pow: *Altencki*.  
 Alnetum; *Launoy*, *Aunay*.

- Alonium, *Alicante*.  
 Alpes, *Alps*.  
 ALPHEA, rzeka w Morei, uchod-  
 dzi do gulfu Arkadyi.  
 Alpissaxum, *Alpstein*.  
 Allena, *Almeda*. Alsons, *Aur-  
 xonne*.  
 Altaripa; *Altenreiff*, *Haute-  
 rive*.  
 Alta Silva, *Haute feille*.  
 Altia, *Altzey*.  
 Altenvillere, *Hautvilliers*.  
 Attinum, *Tolna*, *Atriacum*,  
*Autruu*.  
 Altusfontis, *Haute fontaine*.  
 Alvernia, *Auvergne*, *Alvernum*,  
*Auvers*. Aluta, *Alant*.  
 Arnacaum, *Mocao*.  
 Amantia, *Mohacz*.  
 Amasius, *Ems*.  
 Amazonum Regio, *Anazia*,  
*Amazonow Kray*.  
 AMASERIS, Miasto w Król. He-  
 raklei, kray nad brzegami mor-  
 rza Czarnego między Hera-  
 kleą y Sinopą.  
 AMATHIONTA, Miasto na Wy-  
 pienie Cypru nad brzegiem  
 Wschodnim. Inne tegoż im-  
 było w Palestynie nad Jor-  
 danem.  
 AMBARRI, Narod, gdzie dziś  
 Diecezya de Chalons, i Cha-  
 rolois.  
 Ambianum, *Amiens*.  
 Ambibarreti, pow: *Niwer-  
 neński*.  
 Ambibarii, *Auranchin*.  
 Ambivarriti, gdzie *Anvers*.  
 Ambracia, *Arta*.  
 Ambroniacum, *Ambournai*.  
 Amelia, *America*.

- Amida, *Diarbek*.  
 Amilus, *Fms, Samsoun*.  
 AMITERNUM, było m. w po-  
 blizkości dzisiejszego Aquila.  
 AMMON, Jowisz Ammoński  
 miał swoy Kościół w Lybii  
 na z. Egiptu, o m. 100.  
 od morza Szrodziemnego.  
 AMMONITÆ, Ammonici. Na-  
 rod niegdys mieszkaący na  
 Wschod Jordanu.  
 AMRHEI, mieszkali na Za-  
 chod, a potem na Wschod  
 morza Umarłego.  
 Amphipolis, *Amboli*.  
 Amphissa, *Salona*.  
 AMPHRISsus, Rzeka dawna  
 w Tesalii.  
 Amstelodamum, *Amsterdam*.  
 AMYCLÆ, miało położenie  
 blisko Sparty. Inne mieysce  
 tegoż im było blisko Fondi.  
 Anagarum, *Nageta*.  
 Anaphe, *Nanfio. Anaphia,*  
*Napoli*.  
 Anas, *Guadiana*.  
 Anassus, *Piava; Anasus, Ens*.  
 Anazarba, *Acsaray*.  
 Ancalitia, *Henley*.  
 Anciacum, *Ancy-le-Franc*.  
 Ancora, *Ancre*.  
 Ancyra, *Angura*.  
 Andaginum, *S. Hubert*.  
 Andegavum, *Angers*.  
 Andelous, *Andelot*.  
 Andematunum, *Langres*.  
 Andesium, *Ancenis*.  
 Anderitum, *Javoulex*.  
 Andes, *Angers. ob. Mantua*.  
 Andetrium, *Mostar, Clissa*.  
 Andrifium, *Andresy*.  
 Aneda, *Edimburg*.  
 Anemobria, *Jampoli*.  
 S. Anemundus, *S. Chamond*.  
 Angelopolis, *S. Ange. An-  
 geles*.  
 Angeriacum, *S. Jeand' Angely*.  
 Angledura, *Anghura*.  
 Angliera, *Anghiera*.  
 S. Anianus, *S. Chignau*.  
 Anicium, *le Puy*.  
 Anio, *Teverona*.  
 Anisola, *S. Calais*.  
 Anius, *Ens*.  
 Anselium, *Annecy*.  
 Annuo, *Auneau*.  
 Anatolia, *Natolia*.  
 Anseola, *Anso*.  
 Anseria, *Oye*.  
 Antenacum, *Andemach*.  
 ANTÆ, Mieszkańcy niegdys  
 Bessarabii.  
 ANTANDRUS, m. w Frygii, pod  
 górą Ildą, i na połud: Miasta  
 Troyi.  
 Anticaria, *Antequerra*.  
 Antibarum, *Antivari*.  
 ANTICYRA, m. w Focydzie,  
 i Wyspa na odnodze Zeitoń-  
 skiej, z kąd wychodziła cie-  
 mierzycza zachwalona.  
 Antiochia Margiana, *Mesched*.  
 ANTIPATRIDA, m. nadbrzeżne  
 w Palestynie na północ  
 Joppy.  
 Antipolis, *Antibes*.  
 ANTIUM, położone było bli-  
 sko Nettimo.  
 ANTARES, byli w okolicy  
 Nantes.  
 Anveila, *Anweiler*.

- Advermodium, Envermen.*  
*Alexanum, Lanciano.*  
*Aloxur, Terracina.*  
*Anzicennia, Anfico.*  
*Aonia, Bœotia.*  
**APAMÆA**, m. w Bitynii pod  
 górą Olimpem. Było inne  
 w Frygii na północy Chintayi;  
 Inne zaś w Syryi nad rz.  
 Orontem, blisko miejsca,  
 gdzie teraz formuje jezioro,  
 o m. 10. na północ od Hamy.  
 Także nad zbiegiem Tygru  
 i Eufratu &c.  
*Apamiazæ, Pamicers.*  
**APIRIDIA**, miejsce fl. w Fry-  
 gii na Meandrem.  
*Ambrodifum; Afryka. m.*  
**APIDANUS**, rz. w Tessalii, ktd.  
 ra wpada do Penay do brzegu  
 Wschodniego, Apollonis,  
*Bonandrea, Pollina Sissopoli.*  
*Apona, Laudan.*  
*Aponus, Abano.*  
**Aprimonastrum, Ebermun-**  
*ster.*  
*Aprurium, Abruzzo.*  
*Aqua, Pontremoli.*  
*Apulia, Puglia.*  
*Apulia Daunia, S. Ange.*  
*Aqua, Aix-en Othe.*  
*Aqua bella, Aigue belle.*  
*Aquæ, Fürstfeld.*  
*Aquæ Bormonis, Bourbon*  
*l'Archambaud.*  
 --- *Borvonis, Bourbonne les-*  
*bains*  
*Aquæ Calidæ, Orense, Aigues-*  
*Caudes, Bagnols, Bath,*  
*Vichi.*  
 --- *Convenarum, Bagneres.*
- Aquæ Fervidæ, Fervaques.*  
 --- *Flaviæ, Chavez.*  
 --- *Gastianæ, Aix.*  
 --- *Helvetiæ, Bada.*  
 --- *Lupinæ, Gwadelupa.*  
 --- *Mattiacæ, Wis Baden.*  
 --- *Mortuæ, Aigues-Mortes.*  
 --- *Nisiacæ, Bourbon-Lancy.*  
 --- *Regiæ, Egra.*  
 --- *Sextiæ; Aix, Akwasexta.*  
 --- *Solis, Bath.*  
 --- *Statiellæ, Acqui.*  
 --- *Tarbellicæ, Dax.*  
 --- *Veteres, Ondevatter.*  
 --- *Voconis, Vic-le Comte.*  
*Aqua Sperfa, Aigueperse.*  
*Aqua viva, Aigue vive.*  
*Aquensis Vicus, Bagneres.*  
*Aquianum, Evian.*  
*Aquinctum, Anchin.*  
*Aquila; Aquilegia, l'Aigle.*  
*Aquilina; l'Aigle, Angulema.*  
*Aquilonia, Cedogna.*  
*Aquincum, Euda.*  
*Aquisgranum; Akwisgran,*  
*Aix-la Chapelle.*  
*Aquiltriæ, Guistres.*  
*Aquitania; Akwitania, Guien-*  
*ne.*  
*Ara Ubiorum, Bonna.*  
*Arabicus Sinus, Morze Czer-*  
*wone.*  
*Arabizæ emporium, Aden.*  
*Arachosia, Kabulstan.*  
*Arachotus, Kabul.*  
*Aræ - Flavizæ; Heidenheim,*  
*Blaubeuern.*  
*Arægenus, Bayeux.*  
*Arar, Saone.*  
*Araugia, Arau, Araura, Fraud.*  
*Araufio; Arauzia, Orange.*

- ARAXES, rzeka w Armenii  
wpada od Zachodu do Mo-  
rza Kaspyjskiego.
- ARBELLA, nad Tygrem. po-  
niżej Niniwy, i Mozulu.
- Arbor felix, *Arbon*.
- ARCADIA, Prowincya zawarta  
w środku Peloponezu.
- Archelais, *Erekli*.
- Archizæ, *Arques*. *Arciaca*,  
*Arcis*.
- ARDEA, Stolica niegdyś Re-  
tulow, trwa jeszcze dotąd  
pod tymże im. leży o m. G.  
na połd. od Rzymu.
- Ardelica, *Peschiera*.
- Ardra, *Ardes*.
- Arduenna Sylva, *Ardennens*.
- Arete, *Hieris*.
- ARECOMICI VOLCÆ, Narod  
w Langwedocyi przedtym  
mieszkał y ponad Rodanem.  
S. Aredius, *Irier*.
- Arelate, *Arles*.
- Arenacum, *Arnheim*.
- ARETHUSA, nazwilko sta-  
wnego źródła w Syrakuzie.  
Tegoż im. m. w Syryi blisko  
Apamei.
- Aretium, *Arezzo*.
- Argantomagus, *Argenton*.
- Argathelia, *Argyla*.
- Argea, *Argovia*.
- Argenus, *Orne*, lub raczey  
*la Vire*.
- Argentea, *Plata*.
- Argenteus, *Argens*.
- Argenteus Mons; srebrna gó-  
wa, *Bielany*.
- Argentigera, *Arget*.
- Argentina, *Strasburg*.
- Argentarium, *Argenteuil*. *Ar-  
gentorium*, *Argentan*.
- Argentoratium, *Strasburg*.
- ARGIRIPPA, lub ARGOSHIP-  
PIUM, dals *Arpis*, w Kapita-  
nacie pod góra Gerganem.
- Argovia libera, *Freye Aemter*,  
czyli wolne powiaty.
- Aria, *Ahran*, *Herat*.
- Ariana, *Korassan*.
- ARICIA, Miasto i las wielki w  
Latium na półd. Rzymu na  
drodze Apiuszowey leżące.
- Aridagantia, *Arouaise*.
- Arimathia, *Rama*.
- Ariminum; *Rimini*, *Arymin*.
- Ariua, *Tezela*.
- Arionius, *Arnon*.
- Arifabium, *Ava*.
- Aristadium, *Arnstad*.
- Arizenus, *Vieux*.
- Arlape, *Pechlarn*.
- Arlodium, *Arleux*.
- Armasanicæ, *Aymargues*.
- Armeni, *Ormianie*.
- Armentarizæ, *Armentieres*.
- Arminienfis tractus, *armagne*.
- ARMORICÆ GENTES, Narody  
Gallow ośiadłych niegdyś  
nad Oceanem między Sekwa-  
ną y Ligierem.
- Armuniada, *Armuyden*.
- Armuzia, *Ormuz*.
- Arnaldi via, *Arnheim*.
- Arneburgum, *Arneberg*.
- Arnetum, *Arnay*.
- Arnostadium, *Arnstad*.
- Arnus, *Arno*.
- Aroa, *Arroé*.
- Arola, *Aar*, *Arool*.
- Aroæ Burgus, *Arbourg*.

Arolæ mons, *Arberg*.  
 Aromatum promontorium,  
     *Cap Guardafuy*.  
 Arosia, *Vesteras*.  
 Arovia; *Araw*.  
 Arrabo, *Raab* rz.  
 Arremarense Monasterium,  
     *Montier Ramey*.  
 Arschotium, *Aerschot*.  
 ARSINOË, *Famagousta, Suez*.  
 Było wiele m. tego im. in-  
 nych.  
 Artabrum promontorium, *Cap*  
     *Finisterræ*.  
 ARTAXATA, m. *Armenii* nad  
     *Araxq*, w niejakiey odle-  
     głości od Eriwanu.  
 Arthenæum, *Artenai*.  
 Artigis, *Alhama*.  
 Arubium, *Modrus*.  
 Arucci nova, *Moura*.  
 Arverni, *Clermont*.  
 Arunci, *Aronches*.  
 Arunda, *Ronda*.  
 Arundina, *Arundel*.  
 Arupinum, *Reugno*.  
 Ascalingium, *Hildesheim*.  
 ASCALON, m. w Palestynie, o  
     m. 5. na połud: od Joppy.  
 ASCAULES, Narod, gdzie dziś  
     *Sochaczow, Łowicz, &c.*  
 Ascenius, *Aische*.  
 Asciburgus, *Aschaffenburg*.  
 ASBRA, Wieś w Beocyi, pod  
     górą Helikonem, mieszka-  
     niem Hezyoda sławna.  
 Asculum, *Ascoli*.  
 Asiacum, *Azay*.  
 Asia minor, *Azya mniejsza;*  
     *Natolia*.  
 ASINGABER, m, w Arabii opo-

czytley nad golfem Wschod-  
 nim, i północnym morza  
 Czerwonego.  
 ASOPUS, rz. która oddziela  
 Beocyą od Attyki.  
 Asorus, *Oforo*.  
 Aspadiana; *Aspahamum, Ispa-*  
     *han*.  
 Aspalatos, *Spalatio*.  
 Asphaltides lacus; *Mare mor-*  
     *tuum, morze umarte*.  
 Assidonia, *Medina Sidonia*.  
 ASSYRYA, dziliaj Prow. *Kur-*  
     *dystan*, i nadto zabierała nie-  
     które części Prowincyi Sąd-  
     siedzkich.  
 Astacilicis, *Tefezara*.  
 Asta Colonia, lub *Pompeia,*  
     *Asti*.  
 Astapa, *Estepa*.  
 Asta regia, *Xeres de la Fron-*  
     *tera*.  
 Astigis, *Exjia*.  
 Astura, *Staffings*.  
 Astonica, *Astorga*.  
 Astipalæa, *Stampalia*.  
 Asulum, *Afalo*.  
 Atanacum, *Aignay*.  
 Ataxo, *Aude*.  
 Aternura, *Pescara*.  
 Ateste, *Este*.  
 Athanagra, *Cardona*.  
 Athenæum, ob *Aisnay*.  
 Athenopolis, *Grimaud*.  
 Athesinus ager, *Etschlandia*.  
 Athesis, *Adiga*.  
 Athochium, *Atock*.  
 ATHONONES, Narod w Woly-  
     niu wyższym.  
 Attrebates, *Arvas*.  
 Atria, *Adria*.

- ATTICA**, *Attyka*, niegdys Prowincya Grecka, ziedney Arony zawarta Euryppem, z drugiey golfem Ateńskim.  
**Attiniacum**, *Attigny*.  
**Attripiacum**, *Attichy*.  
**Attuatacum**, *Tongres*.  
**Aturum**, *Aire*.  
**Aturus**, *Aaout*.  
**Avelonia**, *Inis-Owen*.  
**AVARI**, Awarowie, byl to lud Tartary, który potym osiadł w Włofzech. Są to Przdokowie Węgrow.  
**Avaricum**; *Bourges*, *Biturika*.  
**AVARINI**, Narod ponad Narwa. przy iey uściu do Wioły.  
**Audomaropolis**, *S. Omer*.  
**Audura**, *Euse*.  
**Averæ**, *Avesnes*. **Avereriæ**, *Avenieres*.  
**Avenio**; *Avignon*, *Awenion*.  
**Aventicum**, *Avenches*.  
**Aventinum**, *Abensperg*.  
**Averium**, *Aveiro*.  
**AVERNUS**, jezioro zwane Piekielnym, blisko Pouzzoli we Włofzech.  
**Aufidena**, *Alfidena*.  
**Aufidus**, *Ofanto*.  
**Auga**, *Eu*. **Augia dives**, *Reichenau*.  
**Augia minor**, *Weissenau*.  
**Augusta**; *Agosta*, *Tubingen*.  
**Augusta**, *Auschorum*, *Ausch*.  
 -- **Bastenorum**, *Bassignana*.  
 -- **Dea**, *Die*.  
 -- **Emerita**, *Merida*.  
 -- **Nemetum**, *Spira*.  
 -- **Practoria**, *Aousta*.
- Augusta Rauracorum**; *Augst*, *Bazylea*.  
 -- **Salsarum**, *Aousta*.  
 -- **Suessionum**; *Soissons*, *Swessyon*.  
 -- **Taurinorum**, *Turyn*.  
 -- **Tiberii**, *Ratisbona*.  
 -- **Trevirorum**; *Trewir*, *Treves*.  
 -- **Tricassinorum**, *S. Paul-trois-Chateaux*.  
 -- **Trinobantum**, *Londyn*.  
 -- **Vagiennorum**; *Saluzza*, *Saluces*.  
 -- **Vangionum**; *Worms*, *Wormacya*, *Wangen*.  
 -- **Veromanduorum**, *S. Quentin*.  
 -- **Vindelicorum**; *Ausburg*, *Auszpurg*.  
**Augustovia**, *Augustow*.  
**Augusto-bona**, *Troyes*.  
**Augusto-magus**, *Senlis*.  
**Augusto-dunum**, *Autun*.  
**Augusto-nemetum**; *Clermont*, *Klermon*.  
**Augusto-ricum**; *Limoges*, *Lemowik*, *Poitiers*, lub *Piktawa*.  
**Avila**; *Aviles*, *Awild*.  
**Avitacum**, *Aubierre*.  
**Avitium**, *Benavent*.  
**Avium Insulæ**; *Ptakow Wy-spy*, *Aves*.  
**AULERCI**, gdzie dziś Powiat Cenomanski, ( le Maine ) Perche, i Eboracenski.  
**Aulica**, *Eltze*.  
**AULIS**, port w Bebcyi na pogramiczu Attyki, i nad cieśniną Negreponu.



**AULON**, Valona. Był tegoż im. wzgórek blisko Tarentu, Równy żyznością w przednie wina.  
**AUREA VALLIS**; *Airvaux, Oval.*  
**Aureatum**, *Aichstadt.*  
**Aurelia** *Allobrogum, Geneva.*  
**Aurelianum**; *Orleans, Aurelian.*  
**Auria**, *Orensee.*  
**Aurigera**, *Ariege.*  
**Auriliacum**; *Aurillac, Awyl-liak.*  
**Autimontium**, *Goldenberg.*  
**Aurio**; *Furon, Huiron.*  
**AUSA**, Wieś w Katalonii.  
**Aufonia**; *Italia, Wtochy.*  
**Auffonia**, *Auxonne.*  
**Austra**, *Auffigi* AUSTRANIA, gdzie Samlandia.  
**AUSTRASIA**, dziś Xstwo Lotaryngii, y Prowincye na północ będące.  
**Austrinus Sinus**, *Zuyderzee.*  
**Autariarum**, *Abrobania.*  
**Antistiodorum**; *Auxerre, Antyziodor.* **Autricum**, *Chartres.*  
**Auximum**, *Ofimo.*  
**Axelodunum**, *Hexim.* **AXIACE**, Narod gdzie. Bog do Dniepru uchodzi.  
**Axiace**, *Oczakow.*  
**AXIACES**, niegdyś, teraz Dniepr.  
**Axima**, *Lanzo.*  
**Axiopolis**, *Galacz.*  
**Axius**, *Vardari.*  
**Axona**, *Aisne.*  
**Aymontium**, *Ayamonte.*

**Azamarum**, *Azamor.*  
**Azama**, *Zamora.*  
**Azania**, *Adel.*  
**Azilium**, *Manfum, Mas d'Azil, Erzerum.*  
**AZOT**, leżało o 4. m. na południe od Joppy.  
**Azoum**, *Azo.*

## B. B. B.

**BABILONIA**, Babilon Miasto niegdyś ledwie nienaywiększe w całym świecie, zabudowane było nad Eufratem, o m. 30. na półd. ku Zach: od Bagdadu. Nie maż dzisiaj żadnych jego znakow. Imainacya dzisiejszych z podania dawnych ie opisuje. Babilonia Prowincya dziś się zowie, *Irak.*

**Bacca Sera**, *Bacia Seray.*  
**Bacemum**; *Baceim, Bazeim.*  
**Bactra**, *Balek.*  
**Bactriana**, *Korasan.*  
**Badenberga**, *Bamberg.*  
**Badera**, *Bazieres.*  
**Bagacum**, *Bawar.*  
**BAGAY**, m. dawniey w Numidy.  
**Bajoce**; *Bayeux, Bayoka.*  
**S. Baldonner**, *S. Galmier.*  
**BALEARES INSULAE**, są teraz Majorcka, Minorcka i Iwika. Pierwsza *Balearis major*, druga *Balearis minor* zwane były.  
**BALGENTIACUM**, *Baugency* teraz się zowie.  
**Balgia**, *Bathia.*  
**Balliolum**, *Bailleuil.*

- Ballivia Juncetana, *Vieux-Joucs*.  
 Balma, *Bauma*.  
 Balneolum, *Bagneux*.  
 Balneum regis, *Bagnarea*.  
 Balia, *Albusia*. *Balya*, *Bali*.  
 Bapalma, *Bapcaune*.  
 Bara, *Dunbar*.  
 Baranium, *Baraniwar*.  
 Barbaellum, *Barbeaux*.  
 Barbata, *Barbada*.  
 Barcetum, *Barzeto*.  
 Barcelona, *Barcellona*.  
 Barcino, *Barcelona*.  
 Barcovicum, *Barwick*.  
 Bardarius, *Varaari*.  
 Bardeatis, *Bianer*.  
 Bardorum vicus; *Bardevic*,  
*Bardwik*.  
 Bardum; *Barda*, *Bardt*.  
 Barium; *Bari*, *Bar*.  
 Bariolum, *Bariols*.  
 Barnastapula, *Barnstaple*.  
 Barefluctum, *Barfleur*.  
 BANTI, Narod w poblizkości  
 Bartonii.  
 Barulum, *Barlette*.  
 Basenis Sylva; *Schwartz-*  
*Wald*. Las czarny, *Foret-*  
*Noire*.  
 Basiana, *Pofega*.  
 Basilea; *Hâle*, *Bazylea*.  
 Basilopolis; *Bazyli-grod*,  
*Wasylgorod*.  
 Basoleæ, *Bazoches*.  
 S. Basolus, *S. Basle*.  
 Bassiniacus Ager, *Bassigny*.  
 Bassivilla, *Basville*.  
 Bassorum Oppidum; *la Bassée*,  
*Bassea*.  
 BASTARNÆ Narod, gdzie  
 dziś Podgdrze.

- Rasti; *Baço*, *Baza*.  
 Batavia; *Betuwe*, *Hollandya*.  
 Batavodurum, *Batenburg*.  
 Bathiense, Monasterium, *Bath-*  
*monster*.  
 Beatia, *Paenza*.  
 Becia, *Biecz*.  
 Beda, *Bidburg*.  
 Bedriacum, *Caneto*.  
 Beleni ville, *Blain-ville*.  
 Belgium; *Pays-bas*, *Nider-*  
*land*.  
 Belia, *Belchite*.  
 Belica, *Bellay*.  
 Bellilucanus, *Balaruc*.  
 Belisia, *Bilsen*.  
 Bellaqua, *Bellaigue*.  
 Bellegarium, *Balaguer*.  
 Belli-castro, *Bel-castro*.  
 Belliriparii Castrum, *Beau-*  
*repaire*.  
 Bellofordia, *Beaufort*.  
 Bellogardia, *Belgrad*.  
 Bello-mariscus, *Beaumariz*.  
 Bello-montium, *Beaumont*,  
*Bomon*.  
 Bello-quadra, *Beaucaire*.  
 Bello-vacum; *Beauvais*. *Bello-*  
*wak*.  
 Bellus-jocus; *Beaujeu*, *Bel-*  
*zok*.  
 Bellus-Launomarus, *Bello-*  
*mer*.  
 Bellus-locus, *Beaulieu*, *Bellok*.  
 Belna, *Beaune*.  
 Belsa, *Beauce*, *Belzya*.  
 Belsinum, *Boria*.  
 Belsa, *Betz*.  
 Benacus-lacus; *Lago di Garda*,  
*Jeziwo Garda*.  
 Benearnia, *Bearn*.  
 Benearnus, *Lescar*.

- Benefeldia, *Benfeldt*, *Bequia*. *Bekia*, *Berga*, *Bergen*.  
**BERECYNTHUS**, góra w Frygii niedaleko Sangary. Inna na Wyspie Krecie.  
*Berenice*, jest to Apamea w Celefiryi. Było tegoż im. kilka Miast w Egypcie, iedno z nich sławnieysze.  
*Berga* od *Tabernas*, *Berg-Zabern*.  
*Bergæ* od *Zomam*, *Berg-ob-Zoom*.  
*Bergamum*, *Bergama*.  
*Bergula*, *Bergas*.  
*Bergusia*, *Balaguer*.  
*Berigonium*, *Bargeny*.  
*Berisa*, *Tokat*.  
*Bernaburgum*, *Bernburg*.  
*Beroacum*, *Bernay*.  
*Berræa* Macedoniæ, *Carra-veira*.  
*Berræa* Syriæ, *Alep*.  
**BERÆA**, lub *Beroe*, Miasto w Tracyi blisko Morza Czarnego na Pograniczu Mezji.  
*Berolinum*, *Berlin*.  
*Berona*, *Beraun*.  
*Borythus*, *Biaruth*.  
**BERSABEA**, Miasto leżące niegdys w samym końcu południowym Judei.  
*Bersuræ*, *Bersuire*.  
*Belinæ*, *Bisignano*.  
*Bestia*, *Viesti*.  
**BETHEL**, Miasto w pokoleniu Benjamin, o m. 6. na półn. ku W. od Jerozolimy.  
**BETHSAIDA**, nad brzegiem Zachodnim jeziora Genezareth w Palestynie.  
*Beugeha*, *Bugey*.  
*Biattia*, *Bæça*.  
*Bibacum*, *Biburg*.  
*Bibiscum*, *Vivy*.  
*Bibraetæ*, *Autun*.  
*Bidiscum*, *Bitche*. *Biducasses*, ob. *Viducasses*.  
*Bifeldia*, *Bilefeld*.  
*Bigerra*, *Villena*.  
*Bibbilis nova*, *Calatajud*.  
*Billiomagus*, *Billom*.  
*Billitionum*, *Bellinzona*.  
*Bipontium*, *Zweybruck*, dwóch mostow M. i Xitwo.  
*Birfletum*, *Bierohet*.  
*Birtha*, *Bir*.  
*Bisontio*, *Besançon*.  
*Biterræ*, *Beziers*.  
**BITHYNIA**, *Bekfangil*.  
**BITHYNIA**, Prowincya północna Natolii nad brzegiem morza Czarnego i morza Marmora.  
*Biturgia*, *Borgo-di-San-Se-polcro*. *Bituriæ*; *Bourges*, *Bituryka*.  
*Bizia*, *Vixæ*.  
**BIZIA**, niegdys mieszkanie Terei, bylo nad morzem Czarnym w Tracyi.  
*Blabitya*, *Blauheuren*.  
*Blancoberga*, *Blanckemberg*.  
**BLANDONA**, miała dawniey położenie toż, co dzislay *Civita Vecchia*.  
*Blanzincum*, *Blanzac*.  
*Blavia*, *Blaye*.  
*Blesæ*; *Blois*, *Bleza*.  
*Bletifa*, *Ledesma*.  
*Bocemum*, *Bolzano*.  
*Bodencomagus*; jest toż, co *Industria*.  
*Bodincus*, *Po*,

Bodobriga, *Boppiart*.  
 BOEOTIA, *Beocya*, dawny  
 kraj w Azji rozciągał się  
 z jedney strony od brze-  
 gów morza Czarnego do  
 Gofu Lepanckiego, z dru-  
 giej na północ ku W. At-  
 tyki.  
 Boethana, *Beder*.  
 Boetica, *Andaluzya*.  
 Poetis: *Guadalquivir*, *Gwa-  
 dalkiwir*.  
 Bogadum, *Fritzlar*.  
 Boli, Narod tam niegdyś o-  
 śiadły gdzie Czechy teraz,  
 a potem w Bawaryi. Byli  
 teżi w prow. *Buch*, w oko-  
 licach *Burdegali*, i w pow.  
*Burgoskim* we Francyi.  
 Boiodurum, *Irnsstadt*.  
 Bolerium, *Péurin*.  
 Boleslavia, *Buntzlau*.  
 Boleum, *Boglio*.  
 Belonia, *Boulogne*.  
 Bonæ fortunæ, *Borneo*.  
 Bona-vallis, *Bonne-vall*.  
 Bondico-magum, *Casal*.  
 BONONIA, *Boulogne*. Inna  
 miała tam swe położenie,  
 gdzie teraz *Illok*.  
 BONONIA, także była gdzie  
*Widyn*.  
 Bonunfagetum, *Bonsay*.  
 Bonus Aer; *Eonaire*, *Buenos  
 Aires*.  
 Borbeto-magus; *Worms*,  
*Wormacya*.  
 Borbonium, *Bourbon*.  
 Boringia, *Bornholm*.  
 Borussia, *Prusy*.  
 Borysthenes, *Dnieper*.  
 Boscobellum, *Henrichemont*.

BOSPHORUS, cieśnina. Zna-  
 cznieysze były: ieden w  
 Tracyi nad którym leży  
 Konstantynopol, drugi  
 Cymmerycki, który czyni  
 połączenie morza Czarnego  
 z izeiorem Meotides.  
 Bosporus, *Ochsenfurt*.  
 BOSTRA, Miasto w Arabii pa-  
 stey.  
 Botolnia, *Bolton*.  
 Botzavia, *Orangeburg*.  
 Bovianum, *Boiano*.  
 Bracara, *Bragua*.  
 Braccum, *Saccum*, *Bryffac*.  
 Bracenum, *Bracciano*.  
 Brachbantum, *Brahant*.  
 Bragadurum, *Pfullendorf*.  
 Brajacum, *Brou S. Romain*.  
 Braia, *Brie*.  
 Brannesia, *Adenburg*.  
 Brannovices, *Briennois*, w  
 pow. *Birançonnois*.  
 Bratislavia; *Wroctaw*, *Bre-  
 slau*.  
 BRATUSPANTIUM, położone  
 w *Diec. Bellowaceńskiej*.  
 Braunodurum, *Braunau*.  
 Bravum, *Burgos*.  
 Brechinia, *Brecknok*, *Brega*,  
*Brzeg*.  
 Bremocartum, *Bremgarten*.  
 Brennacum, *Braine*.  
 Breona, *Brienna*.  
 Briconium, *S. Brieux*.  
 Brigantonia, *Bregançon*.  
 Brigantes, *Northumberland*.  
 BRIGANTIA; *Bragance*, *Bre-  
 gentz*, *Briançon*.  
 Brigantum (Flavium) *Betanços*,  
*Compostella*.  
 Brillindunum, *Burlington*.

Brinonia, *Brignolles*.  
 Briocum, *S. Brioux*.  
 Brioveta, *S. Lo*.  
 Briscia; *Brzesé, Bressya*.  
 Bristicia, *Windsch-Feistritz*.  
 Britolinum, *Bretuil*.  
 Brivadurum, *Briara*.  
 Briva-Itare, *Pontoise*.  
 Briva-Curretia, *Brives-la Gaillarde*.  
 Brivas, *Brioude*.  
 Brivates, *Brest*.  
 Brixellum, *Bercello*.  
 Broburgus, *Eurburg*.  
 Brocomagus, *Brumpt*.  
 Bronium, *Brenne l'Allen*.  
 BRUCTERI, Narod dawny w Germanii.  
 Brundulium, *Brindes*.  
 Brunctum, *Brugneto*.  
 Brynotis Mons, *Bramsberg*.  
 Brunnopolis, *Brunsbuk*.  
 BRUTH, Narod niegdyś gdzie Kalabrya.  
 Bruzziae, *Bruges*.  
 Buba, *Termoli*.  
 BUBASTUS, Miasto w Egypcie niższym nad Kanalem Nilu.  
 Bubus, *Bua*.  
 Bubulæ, *Bulles*.  
 Buccina, *Levanzo*.  
 Buccinium, *Bouchain*.  
 Bucino, *Bocino*.  
 Budiffa, *Bautzen*.  
 Budovecium, *Budweis*.  
 Budruntum, *Bitonto*.  
 Bullio, *Eowillon*.  
 Bunitium, *Stralsund*.  
 Burobars, *Beniarox*.  
 Buon's mons, *Bourmont*.  
 Burchusia, *Burckhausen*.

Burdigala, *Bordeaux*.  
 Burgidolum, *Deols*.  
 Burgundia, *Bourgogne*.  
 Burgundiae Comitatus, *Franche-Comté*.  
 Burgus Novus, *Burg à neuf*.  
 Buruncum, *Burick, Worringen*.  
 Busentiacum, *Buzançois*.  
 Bustatium, *Bouffac*.  
 Buthrotum, *Butrinto*.  
 Buthonia, *Bath*.  
 Butua, *Budoa*.  
 Buxentum, *Policastro*.  
 Buxeria, *Bussieres*.  
 Buxetum, *Bujeto*.  
 BYBLOS, m. w Fenicyi o m. 10. na połnoc od Baruth. Inne było w Egypcie przy początku Deltę, gdzie się Nil na koryta dzielić zaczyna.  
 BYRSA, było nazwisko Cytadeli Kartageńskiej.  
 BYSACENA, Kraina w Afryce granicząca z Królestwem Tunetańskim.  
 Byzantium; *Constantynopol, Carograd, Stambul*.  
 C. C. C.  
 CABALLICUS-AGER; *Chablais*, pow. Szablonski.  
 CABAR SUSIS, Miasto w Byzacenie.  
 Cabellia, *Chablis*.  
 Cabellio, *Cavaillon*. Cabillonum, *Chalons*.  
 Cadacherium, *Cadequie*.  
 Cadmea, *Cytadella Tebańska*.  
 Cadocum, *Cayeux*.  
 Cadomus, *Caen*.

- Cadunium, *Cadoin*.  
 Cadurcinus pagus, *Quercy*.  
 Cadurcum, *Cahors*.  
 Cadytis, *Jeruzalem*.  
 Cæa, *Zia*.  
 CÆRESI, Namurki dziś powiat.  
 Cæsar Augusta; *Asfaray, Sar-ragoſſa*.  
 Cæſarea - ad Lutram, *Kayſers-lautern*.  
 Cæſarea, *Jerſey*.  
 Cæſarea Cappadociæ, *Kefara*.  
 CÆSAREA MAURITANICÆ, znajdowała ſię niedaleko Genewy, w Królestwie Tremefuſkim.  
 CÆSAREA PALESTINÆ, m. nad morzem Szrodziemnym, o m. 15. na połu. ku Z. od Jeruzolimy.  
 CÆSAREA PHILIPPI, m. w Galilei ku ſzrodłom rzeki Jordanu.  
 Cæſareo forum, *Kefmark*.  
 Cæſaris - burgus, *Cherbourg*.  
 -- Inſula, *Kayſerswerd*.  
 -- Mons, *Kayſersberg*.  
 Cæſaritta, *Ceireſte*.  
 Cæſaris verda, *Kayſerswerd*.  
 Cæſarodunum, *Tours*.  
 Cæſaromagus, *Beauvais*.  
 Cæſarotium, *Gifors*.  
 Cæſiæ litus, *Calvi*.  
 Cætobris, *Setubal*.  
 Cafria, *Kafrierya*.  
 CAICUS, rzeka w Mezyi, która na przeciw Wyſpy Lesbos uchodzi do morza.  
 Caino, *Chinon*.  
 Caiona, *Kaien*. Cairoanum, *Kairwan*.

- Calæ, *Chelles*.  
 Calagorgis; *Caxeres, S. Lizier*.  
 Calagubris, *Calahorna*.  
 Calamæ, *Chaumes*.  
 Calatum, *Tadcaſter*.  
 Calatia, *Cajazzo*.  
 Calcida, *Calzada*.  
 Calact, miasto w Nortumberlandyi.  
 Caledonia, *Szkocya*.  
 Calemba, *Cambaja*.  
 Calenum, *Cariola*.  
 Cales, *Calvi*, w Królestwie Neapolitańskim.  
 Caletensis Ager, *Caux*.  
 Caliaris, *Cagliari*.  
 Calido-becum, *Caudebec*.  
 Califfa, *Kaliſz*.  
 Callatia, *Kilia nowa*.  
 Calle, *Porto*.  
 Calligeris, *Kanyur*.  
 CALLINICE, *Kallinika*, m. w Oſrhoenie zruynowane w piątym wieku od Kozroefa. Leżało nad Eufratem.  
 Callium, *Cagli*. Callipolis, *Gallipoli*.  
 Calniacum, *Chaune*.  
 Calnucum, *Chaunay*.  
 Caloneſus, *Belle Isle*.  
 Calonna, *Chalonne*.  
 CALPA, góra w Hiſzp: nad cieſniną Gibraltarską, jedna z kolumn Herkuleſa, leży pod Gibraltarem.  
 Calvaria, *Kalwaryya Góra*.  
 Calvomons, *Caumont*.  
 Calvus mons; *Chaumont, Etyſa góra*.  
 CALYDON, w Aetolii blisko Golfu Weneckiego,

- Canacus, *Kema*.  
 Canalodunum; *Colchester, Maiden*.  
 Canana, *Chaul*.  
 CAMARINA, Miasto w stronie południowej Sycylii. Było zrzucone od Syrakuzanów, którzy opanowali go znalazłszy przystęp przez bagno ofuszone od mieszkańców dla uwolnienia się od wilgoci, i zarazy zepsutego powietrza. Zkąd urosło przysłowie: *Camaranum ne moveas*.  
 Cambeticum, *Chambery*.  
 Camboritum, *Kanbrida*.  
 Cambria, *Galles*.  
 Camelliacum, *Chambli*.  
 Camenecis, *Kamieniec*.  
 Cameracum, *Cambroy*.  
 Camilliacum, *Chemillé*.  
 CAMPANIA, *Campagna, Campania di Roma, Champagne, Szampania*.  
 Campania, *Terra di Lavoro*.  
 Campidona, *Kempton*.  
 Campinacum, *Chempigny*.  
 Campolilium, *Lilienfeld*.  
 Camponi, *Campan*.  
 Campoveria, *Veere*.  
 Campus-rotundus, *Campredan*.  
 Camudolanum, *Northampton*.  
 Camuledunum, *Malden*.  
 CANA, *Kana*, Miasto w Galilei nad północnym brzegiem jeziora Genezareth.  
 Cancis, *Canche*.  
 Candidobrinse Oppidum, *Combronda*.  
 Cane, *Caxem*.  
 Canis Suspensus, *Capendu*.

- CANOZE, *Cannes*.  
 CANOPUS, Miasto w Egypcie, o m. 8. na w. od Alexandryi.  
 Cantabria, *Biscaya*.  
 Cantabrigia, *Cambrida*.  
 Cantaropolis, *Kanstad*.  
 Cantatium, *Catanzaro*.  
 Cantilia, *Chantel*.  
 Cantium; *Kent, Kety*.  
 Cantuaria, *Cantorbery*.  
 Canuccis, *Sargel*.  
 CAPENAS, miało położenie, o m. 6. na półn. od Rzymu.  
 CAPHATEA, przylądek nad brzegiem północnym Negreponu.  
 CAPHARNAUM, *Kafarnaum*, Miasto przy wnieściu Jordanu do jeziora Genezareth.  
 Cappadocia, *Anafia*.  
 Caprea, *Capraia*.  
 Capsulæ, *Caorla*.  
 Caput æqueum, *Cappacio*.  
 --- Istriæ, *Capo d' Istria*.  
 --- Stagni, *Capestan*.  
 Carantonus; *Charente, Charenton*.  
 Carcamis, lub Karchemis, *Kerkisa*.  
 Cardamine, *Camarina*.  
 Carentonium, *Carentan*.  
 Caretum, *Carhaix*.  
 CARIA, była niegdyś prow. przy końcu Południowym i Zachodnim Natolii.  
 Carianum, *Cariati*.  
 Carinianum, *Carignan*.  
 Carificus, *Quierzy*.  
 Carleolum, *Carlisle*.  
 Car-

Carmania, *Kerman*.  
 Carmaniola, *Carmagnole*.  
 Carmanum, *Carmaing*.  
 Carnarius, *Carnero*.  
 Carinæ Alpes, *Carniola*.  
 Carnovia; *Jagerndorf, Karnow*.  
 Carnutum, *Chartres*.  
 Carobriæ, *Chabris*.  
 Caroli locus, *Chailly*.  
 Carolomontium, *Charlemont*.  
 Carolopolis; *Charlestown, Charleville, Compiègne*.  
 Caroloregium, *Charleroy*.  
 Caropum, *Charot*.  
 Carpathus, *Scarpanto*.  
 Carpentoraçte, *Carpentras*.  
 Ad Capinos, *Charmes*.  
 Carpum, *Carpi*.  
 Carræ, *Harran*.  
 Carrodumum; *Krakow, Krainburg*.  
 Carrofum, *Charroux*.  
 Cartena, *Mostagan*.  
 CARTHAGO, *Kartagena*, leżała niegdyś, blisko Tunetu na Klinie Ziemi oblaney Morzem, na północ Miasta rzeczolęgo.  
 Carthago nova, *Carthagena*.  
 Carthago vetus, *Villa-Franca-de-Panades*.  
 Carthea, *Zia*.  
 Cartilatum, *Carlat*.  
 Carus, *Chor*.  
 Carus locus, *Charliou*.  
 Casa Dei, *Chaise Dieu*.  
 Caseolum, *Choiseul*.  
 CASILINUM, było dawniey m. na przeciw dawnęy Kapuy nad tąż rzeką.

Casnetum, *Quesnoy*.  
 CASSANDRIA, *Kassandra*, miała położenie nad Golfem Salonickim w samym końcu ięgo  
 Casteletum, *Chaselet*.  
 Cassenaticum, *Sassenage*.  
 Cassilia, *Kassel*.  
 Cassinogilium, *Cassencuil*.  
 Cassiopæa, *Janna*.  
 Cassimira, *Kazimierz*.  
 CASSITERITES, mieszkałi niegdyś w stronie północney i Zachodney Anglii.  
 Cassubia, *Kaszuby*.  
 CASTALIUS FONS, *Kastaliyskie* źródło znaydowało się pod górą Parnassem.  
 Castania, *Castallanetta*.  
 Castelletum, *Catelet*.  
 Castellio, *Chatillon*.  
 Castellodunum, *Chataudun*.  
 Castellum Arianorum, *Castellnaudary*.  
 ---Britonum, *Dumbarton*.  
 ---Carnonis, *Chatel-Chalons*.  
 ---Hunnorum, *Castelaum*.  
 ---Menapiorum, *Kessel*.  
 ---Morinorum, *Kassel*.  
 ---Norum, *Castelnau*.  
 ---Tabernarum, *Bern-Castel*.  
 ---In Vosage, *Chatel*.  
 Castilio Hiverorum, *Castiglione-del-Stivere*.  
 CASTORIA, Miasto w Macedonii w niższym Państwie nad ieżiorem, na pograniczu Albanii.  
 Castra, *Castres, Chartres*.  
 ---Alata, *Edyuburg*.  
 ---Albina, *Alpen*.  
 ---Batava, *Passau*.



Castra Caecilia, *Caceros w Hiszpanii.*  
 ---Claudia, *Glocester.*  
 ---Lucii, *Chalus.*  
 ---Ordeonii, *Ordingen.*  
 ---Ulpia, *Alphen.*  
 Castrimonium, *Castro.*  
 Castrum Cervaris, *Cervera.*  
 ---Album, *Castel-branco.*  
 ---Alifo, *Essa.*  
 ---Brientii, *Chateau-briant.*  
 ---Cameracense, *Chateau-Cambresis.*  
 ---Caninum, *Chateau-Chinon.*  
 ---Celsum, *Champroceaux.*  
 ---Gelosum, *Castel-geloux.*  
 ---Heraldi, *Castellerant.*  
 ---Lidi, *Chateau-du Loir.*  
 ---Marixæ, *Malborg.*  
 ---Mediolani, *Chateau Meilant.*  
 ---Nantonis, *Chateau Landon.*  
 ---Novum; *Castelnoovo, Chateaneuf.*  
 ---Novum Ariti, *Castelnaudary.*  
 ---Radulfi, *Chateauroux.*  
 ---Urdiale, *Castro de Urdiales.*  
 Castulo, *Castona.*  
 Catalanum, *Chalons.*  
 Cateliacum, *Cadillac.*  
 Catenellibocensis Comitatus, *Katzenellenbogen.*  
 Catti, *Hessia.*  
 Caturigæ, *Chorges.*  
 Cavares, *Hrab. Awenionu.*  
 CAUCHI, *Narod niegdys, dziś Kaszubianie, lub Kujawianie.*  
 Cauciacum, *Choisi.*  
 Caucoliberis, *Collioure.*  
 CAUDIUM, *mięczy Kapuą i*

Benewentem, *gdzie ona zaszła słowna porażka Rzymian zwan: FURCÆ CAUDINÆ.*  
 Causa, *Kowno.*  
 Cavedium, *Cawan.*  
 Caurium, *Coria.*  
 CAYSTRUS, *rzeka w Jonii, która płynie pod Efez.*  
 Cea, *Zia. Cebu, Ceva.*  
 CEDRON, *Strumyk, który oblewał Jerozolimę od Zachodu.*  
 CELSUNA, *to jest Apamæa w Frygii.*  
 Celama, *Ned-Roma.*  
 Celbis-burgus, *Kylburg.*  
 Cella; *Zell, Celles.*  
 Cella Medulsi, *Saramon.*  
 Cella omnium SS. *Toussaints.*  
 Cella quercus, *Kildare.*  
 Celleja, *Cilley.*  
 Cellula, *la Selle.*  
 Celsiniatus, *Sauxilanges.*  
 Celsona, *Solfona.*  
 CELTICÆ, *siedliska mieli w Galii między Sekwaną, Renem, i Garunną.*  
 CELTICERI, *Celtyberowie, byli mielzkańcy północney za Ebreem Hiszpanii.*  
 CENCHRÆ, *był to port Miasta Aten.*  
 Ceneftum, *Cotra.*  
 Cenomanum, *Mans.*  
 CENTAURI, *był naród w Tesfalii, Góralskiej Pelionu i Olfy.*  
 CENTRONES, *ich siedlisko gdzie teraz Tarentezya, i Dyecezya Duaku.*  
 Centum-Cellæ, *Cwita-Vecchia.*  
 Ceos, *Zia.*

- CAPERANA**, Miasto Włoskie nad Garilanem.  
**Cephaledis**, *Cefalis*.  
**CEPHISIA**, Miasto w bliskości Aten leżące.  
**CEPHISUS**, rzeka mająca swe źródło w Dorydzie, i która wpada do jeziora jednego w Beocyi.  
**CERASUS**, Miasto w Królestwie Pontu nad morzem Czarnym, o m. 60. na w. od Amazyi.  
**Ceraunia**, *Cerines*. ob. *Acroceranii*.  
**Cercetia**, *Cyrkassia*.  
**Cercina**, *Querezueng*.  
**Cerentia**, *Cerenza*.  
**Cereris-Sacrum**, *Sancerra*.  
**Ceretania**, *Cerdagne*.  
**Ceretta**, *Cardignan*.  
**Cervia**, *Chevres*.  
**Cervinontium**, *Hirsberg*.  
**Cervinum**, *Czerwińsk*.  
**Cestria**, *Chester*.  
**Cetius-mons**, *Kalemberg*.  
**Cetobriga**, *Setubal*.  
**Cetobrix**, *Almada*.  
**Chalcis**, *Nagrepont*.  
**CHALDEA**, Część Babilonii, niedaleko gósu Perskiego. Oyczyzna Magów Mędrców. Kray górzysty.  
**CHAMAVI**, naród Germanii, którzy się z Gallami zjednoczyli byli.  
**Chaonia**, *Chimera*.  
**CHARYBDIS**, wir morski ku brzegom Sycylii, w cieśninie Messyny, niebezpieczny dla Okrętów, a który wystawiali sobie Rzymianie pod postacią psa żarłocznego.  
**CHARIDEMUM promontorium**, teraz Kap Gatta zwany w Król: Grenady.  
**Charauna**, *Camul*.  
**CHELIDONIAE INSULAE**, sławne morskie szkopuły ku brzegom Karamanii.  
**Cherium**, *Quiers*.  
**CHERONAEA**, Miasto na północ Beocyi z strony Focydy.  
**CHERSONESUS**, półwysep. Sławniejszy były *CIMBRICA*, teraz Jutlandya; *TAURICA*, teraz Krym.  
**CHERSINUS**, rzeka dzisłay się zowie Dźwina.  
**CHERUSCI**, mieszkali na północ rzeki Wezery.  
**Chilonium**, *Kiell*.  
**CHIMERA**, Wulkan, czyli góra Kragus w Licyi wybuchająca ogień.  
**CHIOS**, *Scio*.  
**CHRONUS**, teraz Niemen rz.  
**Christburgum**, *Kixberg*.  
**Chrysites**, *Sidero-Capsa*.  
**Chryseopolis**; *Emboli*, *Scudari*.  
**Chulmia**, *Hertzegowina*.  
**CHUTRI**, mieszkali dawniej nad brzegiem wschodnim Eufratu, i nastąpili w Samaryi na miejsce Izraelitów  
**Cibinium**, *Hermenstadt*.  
**CIBIRA**, Jedno tego im. m. znajdowało się w Frygii, drugie w Pamfilii.  
**Cisteria**, *Chichester*.  
**CICONES**, mieli siedlisko przy wyściu Hebru w Tracyi.  
**CILICIA**, *Cylicia*, kray w A-

- zyi, rozciągał się około granic południowych i wschodnich Karamanii.
- Cimacum, *Chimay*.
- CIMBRI, narod początek swoy biorący z Jutlandyi.
- CIMINIUS mons, lacus; góra i jezioro pod Witerbem.
- CIMMERII MONTES, powyżey Albanii. Cymmeryjskie ciemności poszły w przyśłowiu. ob. Bosphorus.
- Cimotus, *Argentiera*.
- CIRCELLI, mieszkali tam, gdzie dziś Circello, m. Włoskie w Kampanii Rzymskiej.
- Circesium, *Kerkisia*.
- Circa Julia, *Konstantyna*.
- CIRTHA, Miasto w Numidyi.
- Cisfa, *Pago*.
- Cistercium, *Citeaux*.
- Citeium, *Sitia*.
- CITIJUM, Miasto na brzegu wschodnim Cypru.
- Civaro, *Chamberti*.
- Civitas, *Ciudad*.
- Ciza, *Zeitx*.
- CLANIS, rzeka, która płynie pod Acerre. Inna była w Toskanii.
- Clanum, *Glocester*.
- Clarasum, *Cherosco*.
- Clara tumba, *Mogila*.
- Clara vallis; *Clerval, Clervaux*.
- Clariacum, *Clerac*.
- Claromons; *Chiaromonte, Clermont, Częstochowa, czyli Jasna góra*.
- Claromontium, *Clermont*.
- Claros, *Calamo*.
- Clavarum, *Chiavari*.

- Clavarium, *Chivas*.
- Claudia, *Klagenfurt*.
- CLAUDIOPOLIS, *Koloswar*. Inne m. tegoż im. było w Karamanii.
- Clavenna; *Chiavenna*.
- Clausentum, *Soutamphon*.
- Clausulæ, *Ecluse*.
- CLAZOMENA, m. w Jonii nad brzegiem północnym półwyspy przed Smyrniem leżącej.
- Cliniacum, *Clamecy*.
- Clpiacum, *Clichy*.
- CLITUMNA, piękne i ś. źródło, o m. 3. na z. Spoletu.
- Cloveshona; *Kliffa*, lub *Kloveshow*, m. Angielskie dawniej w Krol: Kent:
- Clusium, *Chusi*.
- CNIDUS, miało położenie na końcu północnym ku połud: w Azji mniejszej.
- COCOSATES, gdzie pow: Bazaradeński.
- COCYTUS, rzeka, w Epirze, która uchodzi w Acheron.
- Codania, *Kopenhaga*.
- Codanus Sinus, *Odnoga Kategoat*.
- Codicium, *Coucy*.
- Coelesyria, ob. *Liban*.
- Coenobium, *Kanubin*.
- Coetenus, *Coesnon*.
- Colhis, *Mingrelia*.
- COLLATIA, nad rz: *Tewerona* troche na północ Rzymu.
- Collis Martis, *Kolmars*.
- Colobrega, *Kolberg*.
- Colombæ, *Coulons*.
- Colonia; *Coulans, Toulonges*.

- Sudbury, Kolomyia, Kolno.*  
 Colonia Agrippina; *Kolonia, Kolno.*  
 --Allobrogum, *Geneva.*  
 --Antonini, *Colchester.*  
 --Claudia, *Akra.*  
 --Equestris, *Nyon.*  
 --Jovaria, *Saltzburg.*  
 --Julia; *Bonna, Parma.*  
 --Munatianna, *Bazylea.*  
 --Trajana, *Kayserwerder.*  
 Colonizæ vinosæ, *Coulanges-les vineuses.*  
 COLOPHON, Miasto w Jonii blisko Efezu.  
 COLOSÆ, Miasto w Frygii, o m. 35. na W. od Smirny.  
 Columbaria, *Kolimar.*  
 Columbariæ, *Colommiers.*  
 Columnæ Herculis; ob. *Abila, Calpe.*  
 Comacula, *Comachia.*  
 COMAGENA, północna część Syrii nad Eufratem.  
 COMANA, Miasto w Kappadocyi na drodze z Tokatu i Tarsu, i w równey prawie od tych 2. miast odległości.  
 Comagenum, *Haimburg.*  
 Comeranum, *Boiscommum.*  
 Commoda, *Cometau.*  
 Compendium, *Compiègne.*  
 Complutum, *Alcala de Henares.*  
 Compsa, *Consa.*  
 Concangium, *Kenda.*  
 Concha, *Cuenza.*  
 Concordia, *Kochersberg.*  
 Concurcallum, *Concreffaut.*  
 Condate; *Condé. Cosne, Rennes.*  
 Condvincum, *Nantes.*  
 Confluentes; *Conflans, Koblentz, Confolans.*  
 Confugia, *Kauffungen.*  
 Conitia, *Chounice.*  
 Connatia, *Connaught.*  
 Conniacum, *Cognac.*  
 Conforani; *Conserans, S. Lizzier.*  
 Constantia; *Konflancya, Gaza, Contances.*  
 Contia, *Miranda de Duero.*  
 Convalia, *Combrailles.*  
 Convenæ; *S. Bertrand, Comminges.*  
 Coprinlacum, *Cognac.*  
 COPTOS, Miasto w Egypcie wyższym, blisko prawego brzegu Nilu, z Kanalem do rz: ciągnionym. Leży poniżej Tebow o mil kilka.  
 CORACESUM, Miasto w Cylicyi nad brzegiem wschodnim gólfu Satalii.  
 Corbia; *Corvey, Kornwey.*  
 Corbiniacum, *Corbigny.*  
 Corcagia; *Corck, Kork.*  
 CORSINIUM, leżało dawniej Salmony blisko.  
 Corialum, *Cherbourg.*  
 Corinium, *Circester.*  
 CORIOLII, *Korycolanie.* Narod niegdyś słu dzki Wojskow, o m. 6. na półd: ku z. od Rzymu.  
 Coriovallium; *Falkenburg, Lauquemont.*  
 Corisopitum; *Kemper; Cornwallia.*  
 CORITUS, Miasto, na którego dziś mieyscu leży Cortona.

- Cornelia Wimpina, *Wimpfen*.  
 Cornubia, *Kornwallia*.  
 Corinetum, *Corneto*.  
 Cornu Galliae, *Kornwallia*.  
 Cornutus, *S. Aubin du Cornier*.  
 Corona; *Brassau, Landscreon*.  
 Coronaburgum, *Kronenburg*.  
 Coronium; *Corogne, Koruna*.  
 COROZAIM, Korozaim, m. w Palestynie nad brzegiem Genezareth jeziora.  
 CONSINAMUM, *Pienza*.  
 Cortopitum, *Morpeth*.  
 Corterate, *Contras*.  
 Corturiacum, *Courtray*.  
 CORYBANTES, był lud niegdys osiadły na wyspie Samos, gdzie było i miasto Corybantium.  
 CORYCE, miasto w Cylicyi i góra w Jonii.  
 COS, wyspa, teraz Stanchio.  
 Cosa, *porto-Hercule*.  
 COSMOPOLIS, czyli miasto świata; jest to zmyślone nazwisko, które znajdujemy na tytułach Książek, dla niewydania miejsca, gdzie wyszła Książka z druku.  
 Collio, *Bazas*.  
 Cotonaenum, *Codogno*.  
 Cotycaum, *Chitaya*.  
 Covalia; *Kyla. Kowal, Kowalewo*.  
 Covordia, *Kqeworden*.  
 CRAGUS, góra w Lidui.  
 Cranioburgum, *Krainburg*.  
 Credonium, *Craon*.  
 Cremeneia, *Krzenieniec*.  
 Cremisium, *Krems*.  
 Creolium, *Kreil*.  
 Crepicium, *Krapiec*.  
 Crepicordium, *Crevecoeur*.  
 Crepsa, *Chwyso*.  
 Creta; *Cardia, Kandy*.  
 Crevenum, *Crauant*.  
 Crimiacum, *Cremien*.  
 Creuzburg, *Kreuzborg*.  
 Crociatonum, *Valogne*.  
 Crolla, *Creusse*.  
 Croviacum, *Crony*.  
 Cruciniacum, *Krutzenach*.  
 Crudatum, *Cruas*.  
 Crumenum, *Comorra*.  
 CRUSTUMERIA, nad Tybrem, o m. 3. poniżej Rzymu.  
 Crusvicia, *Krustwik*.  
 S. CRUX; *S. Croix, Santa Cruz, S. Krzyż*.  
 CTESIPHON, *Ktezifon*, nad lewym brzegiem Tygru, na przeciw Seleucyi, poniżej Bagdadu.  
 CUBANI, *Kubanie*.  
 Cucusus, w Kappadocyi, o m. 4. na pdln. ku w. od Tarsu. S. Chryzostom tu zostawał na wygnaniu.  
 Cularo; *Grenoble, Gracyanopol*.  
 Culma, *Helmino*.  
 Culmensa, *Helmsa*.  
 Culmisciacum, *Cormicy*.  
 Cumbria, *Kumberlandia*.  
 Cunae, *blisko Pouzzoli*.  
 Cuna, *Kowno*.  
 Cunetio, *Mariborough*.  
 Cuneum, *Coni*.  
 Cuperfanum, *Conversano*.  
 Cupra-montana ripa, *Trasfome*.  
 Cupri-mons; *Kupfersberg, Kopersberg*.  
 CURES, *Stolica Sabinow, dzi-*

fay się zowie Correza, o  
 m. 6. na pdln. od Rzymu.  
 Curia Rhaetorum; *Korra*,  
*Chur*.  
 Curiosolite, *Kemper*.  
 Curtiniacum, *Courtenay*.  
 Curto, *Gordon*.  
 Curzola, *Corcyna Nigra*.  
 Cusiacum, *Cussy*.  
 Cutna, *Kuttemberg*.  
 CYANISAE INSULAE, są to skały,  
 które odgraniczają Kanał  
 Konstantynopolitański od  
 brzegów Europy.  
 CYCLOPES, mieszkańcy w okoli-  
 cach Etny góry.  
 CYDNUS, rzeka Cylicyi, któ-  
 rey wyście jest blisko  
 Tarsu.  
 Cydon, *Kanea*.  
 Cygnea, *Zwickau*.  
 CYLENA, *Chiarenza*. Jest na-  
 zwisko także iedney góry  
 w Arkadyi na granicy A-  
 chajii.  
 CYNTHUS, góra w Delos, z ką-  
 d Apollo *Cynthicus* zwany.  
 CYPARISSUS, Miasto, rzeka,  
 i golf, gdzie leży Arkadya.  
 Cypsel, *Ipsala*.  
 CYRENAICA, część Królestwa  
 Barki, z strony Trypolu.  
 S. Cyricus, *S. Syr*.  
 Cynos, *la Corse*.  
 Cyrseum, *Czeršk*.  
 Cyrus; *Cur*, *Kur*.  
 Cyta, *Cotatis*.  
 Cythera, *Cerigo*.  
 Cytheron, góra w Beocyi,  
 blisko Tebow.  
 Cythmes, *wyspa Thevmia*.  
 Cyzicus, miało położenie na

pdl wyspie wschodniej  
 morza Marmora w Myzyi.

## D. D. D.

DACIA, dziś Xstwo Sied-  
 miogrodu, i część Prowincyi  
 przyległych.  
 Dardalion, *ob. Alicata*.  
 Dalebium, *Deltbio*.  
 Damafia, *Aufxbourg*.  
 Dammona, i Dainum; *Dam*.  
 DAN, Miasto na gr n. półno-  
 cney Palestyny w Pokole-  
 niu Nephtali.  
 Dani, *Duńczykowie*.  
 Danorum mons, *Danneberg*.  
 Danubius, *Dunay*.  
 Danubiolus, *Dunajec*.  
 Danubii Insula, *Donawert*.  
 Dantiscum, *Gdańsk*.  
 Danus, *Ain*.  
 DAPHNE, Przedmieście An-  
 tiochii. Toż było nazwi-  
 sko portu nad Kanalem Kon-  
 stantynopolitańskim.  
 Daradus, *Serzega*.  
 Darantasia; *Tarentexya*, *Mou-  
 tier*.  
 DARDANIA, była częścią My-  
 zy. *Myzyi*.  
 DARDANUS, miasto Myzyi, od  
 którego wzięła nazwisko  
 cieśnina Dardanelcka. Mia-  
 sto już zginęło.  
 Dariorigum, *Vannes*.  
 Darnis, *Derna*.  
 DAROMAS, część południowa  
 Judei.  
 Datii, *Dax*.  
 Dawentria, *Deventer*.  
 Daunia; *Capitanista*, *Kavi-  
 tanat*.

Dea Vocontiorum, *Die*.  
 Decempagi, *Dieuse*.  
 Decizia, *Deciza*.  
 Dellium; *Delhi, Delli*.  
 Delos, *Sidiles*.  
 Delphi; *Delph, Delft*.  
 DELPHI, Miało w Focydzie pod górą Parnassem. (*nat.*)  
 Delphinatus, *Dauphiné. Delfi*.  
 DELTA, nazwisko niższego Egiptu, od litery Greckiej D. tak się zowiącey, z przyczyny, iż Nil uchodząc do morza i oblewając tę prow. formuie figurę tej litery.  
 Denonium, *Denani*.  
 S. Deodatus, *S. Die*.  
 Deonantum, *Dinant*.  
 Deppa, *Deppe*.  
 Dereta, *Derote*.  
 Deria, *Londondery*.  
 Derivata, *Darmouth*.  
 Derpatum, *Derpt*.  
 Derfavia, *Tezewo*.  
 Dertona, *Tortona*.  
 Dertosa, *Tortosa*.  
 Derdense Monasterium, *Mon-tier en Der*.  
 S. Desiderius, *S. Dizier*.  
 Deva, *Chichester*.  
 Devana, *Aberden*.  
 Devonia, *Devonshire*.  
 Dia, *S. Die*.  
 Diablintes, *Jublanis*.  
 Dianium, *Denia*.  
 Dicasmuta, *Dixnude*.  
 Dictæus mons, góra na wyspie Kandyi.  
 Didymoticos, *Dimotuk*.  
 Diedonum, *Dundea*.  
 Dingobriga, *Dingelsing*.

Dinia, *Digne*.  
 Diocesaræa, *Nicaraya*.  
 Diolindum, *Cahors*.  
 Diomedæ Insulæ, *Tremitis*.  
 Dionontum, *Dinant*.  
 Dioscoridis Insula, *Socotera*.  
 DIOSPOLIS MAGNA, Teby w Egypcie. Inne miasto Diospolis leżało w Palestynie, o m. 2. na połn. ku w. od Joppy.  
 DIRCE, sławne źródło w Poetach, znaydowało się w Beocyi blisko Tebow.  
 Discuria, *Socotera*.  
 Divio; *Dijon, Dixon*.  
 Diviocorturum Remotum; *Rheims, Remy*.  
 Divodurum; *Diesenhoffen, Metz*.  
 Divona, *Cahors*.  
 Divus, *Déé*.  
 Dobrinia, lub Dobrinum, *Dobrzyn*.  
 Doccum, *Dorkum*.  
 DODONA, miasto Thesprotyi w Epirze.  
 DOLOPES, *Dolopowie*, naród w Tessalii blisko góry Pindu i nad rz: Achelous.  
 Dolum, *Deols*.  
 Dom de-villa, *Doudeau-ville*.  
 Domiciacum, *Donzy*.  
 Dominium Martini, *Dammartin*.  
 Dommamantum, *Dormans*.  
 Donenses Cozaci; *Dońscy Kozacy, Duńce*.  
 Donincum, *Doulens*.  
 Dordingum, *Dowdon*.  
 Dordracum, *Dordrecht*.  
 DORIDA, część Focydy. Było

- toż nazwisko p. w wyspy południowej i zachodniej Azji mniejszej czyli Natolii.
- Dorobernum, *Kantuarya Kantorbery.*
- Dorodunum, *Dornock.*
- Doroſtorum, *Siliſtria.*
- Dracenum, *Draguignan.*
- Draconerium, *Dronero.*
- Dracuima, *Echingen.*
- Dragamantina, *Travemunda.*
- Drangiana, *Segeſtan.*
- Drepanum, *Trapani.*
- Dreventia, *Drewanca.*
- Dreviceia, *Drzewica.*
- Drinopolis, *Drinawerd.*
- Drivordia, *Trefurt.*
- Drocum, *Dreux.*
- Druentia, *Durance.*
- Druma, *Droma.*
- Drufiburgum, *Doesburg.*
- Drufomagus, *Memmingen.*
- Dryopolis, *Aichſtatt.*
- Duacum; *Douay, Duak.*
- Duama, *Dauma.*
- Dubis, *Doux.*
- Dubris, *Douvres.*
- Ducatus Venetus, *Dogat.*
- Ducatus, *Xieſtvo.*
- Dellium, *Hohentweil.*
- DULLICHUM, leżało w liſko Itaki.
- Dunna, *Houa.*
- Dunnus, *Daun.*
- Dunum, *Puit de Dome.*
- Duna, *Dżwina.*
- Dunbritonium, *Dunbarton.*
- Duncheldinum, *Dunkel.*
- Dunkelbula, *Dunkelſpield.*
- Dunga, *Dabul.*
- Dungallia, *Dunnegal.*
- Dunhelnum, *Durham.*
- Dunum; *Dun, Downe.*
- Duranius; *Dordogne, Dordonia.*
- Duratum, *Dorat.*
- Durbata, *Moful.*
- Durgaugia, *Turgau.*
- Durias; *Gwadalkwirwir, Guadalquivir.*
- Durius, *Douero.*
- Durnovarta, *Dorcheſter.*
- Durobriva Stanford.
- Durobrivis, *Rochefter.*
- Durocaſſes, *Dreux.*
- Durocortorum, *Rheims.*
- Duroſtadium, *Wuck-the Duerſtede.*
- Duroſtallum, *Duretal.*
- Durovernum, *Kantorbery.*
- Duziacum; *Douzy, Duzyak.*
- Dyſionopolis, *Warna.*
- Dyrrachium, *Durazzo.*

## E. E. E.

- E BELLANUM, *Biela.*
- Eblana, *Dublin.*
- Ehodia, *Aurigny.*
- Ebodurum, *Butzaw.*
- Ehora, *Evora.*
- Eboracum, *Torck.*
- Eboriacum, *Farmontiers.*
- Ebrodunum; *Embrun, Tverdun.*
- Ebrogilum; *Ebreuil.*
- Ebroicæ, *Evreux.*
- Ebronium, *Evron.*
- S. Ebrulphus, *S. Furoult.*
- Ebudæ, *Hebrides.*
- Ebura, *Eure.*
- Eburone, powiat de Tongres.
- Eburovicum, *Evreux.*
- Ebusus, *Iwika, Ivica.*
- Ecbatana; *Amadan, Ekbatana.*



Echinades, *Curzolaires.*  
 Ecclasia, *Fschlache.*  
 Edeffa, *Orfa.*  
 EDESSA, Miasto Macedonii o  
 8. m. na półn: ku z. od  
 Pelly.  
 S. Edmondus, *Edmonsbury.*  
 Elia, *Kiffel.*  
 Eglesia, *Iglesias.*  
 Einsham, *w Anglii.*  
 Eisnae, *Isne.*  
 Eistera, *Aischach.*  
 Elana, *Tor.*  
 Elath, *Ailach.*  
 Elaver, *Allier.*  
 Elbinga, *Elbląg.*  
 Elbora, *Talavera la Reina.*  
 Elbotum, *Elboenf.*  
 Eleæportus, *Parga.*  
 Elepha, *Niebla.*  
 Elephantiacum, *Elwangen.*  
 ELEUSIS, miasto Attyki nad  
 odnogą i na z. Athen.  
 ELEUTHEROPOLIS, Miasto  
 wolne. Znayduie się czę-  
 stokroć to słowo na tytule  
 Xiążek, dla ukrycia miey-  
 sca ich drukowania, lub też  
 dla oznaczenia materyi,  
 w którey są pisane.  
 Elgia, *Elgin.*  
 Elgovia, *Lennox.*  
 ELIBERIS, Elvire, Elwiru,  
 miasto Hiszpańskie przy  
 Grenadzie. Obacz Illiberis.  
 Eliocrata, *Lorca.*  
 ELIS; Belvedere, Elida, jest  
 teraz Xięstwo Klarencyi  
 w Morei.  
 Elhamium, *Elan.*  
 Ellus, *Ill.*

Elmadia, miasto Afryki.  
 Elna, *Perpignan.*  
 Elna, *S. Amand sur Scarpe.*  
 Elusa, *Fause.*  
 Elyma, *Canina.*  
 ELYMAIS, składała część Su-  
 sifianu teraznieyszego.  
 Elystet, *Elster.*  
 EMATHIA, miasto w głębi od-  
 nogi Salonickiey.  
 Embricum, *Emmerick.*  
 Emelia, *Emmeley.*  
 Emesus, *Ems.*  
 Emetha, *Emden.*  
 Emisa, *Emesa.*  
 EMMAUS, o 3. m. na półn: od  
 Jeruzalem.  
 Emporiæ, *Ampurias.*  
 ENGADDI, na brzegu Zachod-  
 nym morza umarłego.  
 Engelheimum, *Ingelheim.*  
 Engilburtum; *Moulins En-  
 gilbert.*  
 Engolisma, *Angoulême.*  
 Engyum, *Enguien.*  
 ENIPEUS, rzeka Thesalii, wcho-  
 dząca w Penę do brzegu  
 lewego. Była inna w Pelop-  
 ionezie, która łączyła się  
 z Alpheą niżey Olimpu.  
 Ens, *Ain.*  
 Ensia, *Ens.*  
 Eolia, *obacz, Æolia.*  
 Epamanduodurum, *Mandeure.*  
 Epaona, w diecezyi de *Bellay.*  
 EPECIUM, Spezza Viscio bli-  
 sko Almiffy.  
 Ephyra, dawne nazwisko Ko-  
 rynthu.  
 EPIDAUROS, Malwasia, gdzie  
 Eikulapiusz był czczony;

- Ragusa.*  
 Epidium, *Fla.*  
 Epiphaneia, *Hama.*  
 Episcopi Castrum, *Bischofs-Castl. Episcopi Cella, Bischofs-Zell. Infula, Bischofs-Werda.*  
 Eporedia, *Jurée.*  
 Eposia, *Tvoy.*  
 Epternacum, *Echteren.*  
 Erebergum, *Ehrenberg.*  
 Eremus, *Hermitage, Pustynia.*  
 Erfurtum, *Erfort.*  
 Ergovix pagus, w powiecie Weronezkim.  
 Eriberti Saxum, *Hamirstein.*  
 Eridanus, *Pó, Padus.*  
 Erix, *Lerice.*  
 Ernacum, *Esne.*  
 ERULLI, Narod niegdyś osiadły nad Istrem.  
 ERYMANTHA, góra, miasto, i rzeka w Arkadyi, w Alpę wpadająca.  
 ERYTHRÆA miasto Jonii, na brzegu południowym półwyspy przed Smyrną leżące.  
 ERYTHRÆUM MARE, Morze czerwone, i odnoga Perska.  
 ERYXMONS, blisko Trapanii w Sycylii.  
 Escó, *Schongaw.*  
 Escovium, *Econis.*  
 Esna, *Aisne.*  
 Estelantensis Comitatus, pow. Auxols, czyli Antyziodoreński.  
 Estlandia, *Estonia w Inflanciech.*
- Estotilandia, *Labrador.*  
 Etnonus mons, *Obacz Alicate.*  
 Etolia, *Obacz Ætolia.*  
 Etona, *Æton.*  
 Etruria, *Toskania.*  
 Evandria, *Olivença.*  
 Enboea, *Negrepont.*  
 Eugubium, *Gubio.*  
 Euna, *Ain.*  
 EURIPPUS, *ciasnina Negrepontka.*  
 EUROTAS, rzeka Morei, która otaczała Spartę.  
 Exaquense oppidum *Lessay.*  
 Exilissa, *Centa.*  
 Exium, *Essey.*  
 Exoldunum, *Iffoudun.*  
 Exonia, *Excester.*  
 Extrema, *Estremos.*
- F. F. F.
- FABARIÆ, *Pfeffers.*  
 S. Facundus, *Sahagun.*  
 Fæsulæ, *Fiesoli.*  
 Falernus campus, blisko Tiano.  
 Falesia, *Falaise, Falezya.*  
 Falisca; *Civita - Castellana. Monte-Fiascone.*  
 FALISRI, Faliskowie, mieszkańcy brzegu prawego Tybru, na przeciwko Sabinów.  
 Falmatum, *Falmouth.*  
 Faltria, *Falster.*  
 Famata Augusti, *Famagouste.*  
 Famenensis tractus, *Famina.*  
 Fanum, Fortunæ, *Fano.*  
 --Jovis *Fanjaux.*  
 --Martis, *Pescia.*  
 --S. Mariæ ad portum, *Laguana.*

- Fara, *Fera*.  
 Farense Monasterium, *Farmontier*.  
 Farmanaghensis Comitatus, *Fermanagh*.  
 Farus, *Faro*.  
 Fasia, *Faise*.  
 Falianorum insula, *wyspa Falianow*.  
 Fauces, *Fuessen*.  
 Faucontium, *Faucognesi*.  
 Favencia, *Faenza*, *Fayence*.  
*Huesca*, *Barcelona*.  
 Fefza, *Fistella*.  
 Felicitas Julia, *Lizbona*.  
 Felsina, *Boulofne*, *Bolonice*.  
 Felinum, *Feulletin*.  
 Fenetium, *Fenieres*.  
 Feniculetum, *Fenouilledes*.  
 FERENTIUM, miasto Toskanii dawniey Biskupstwo, krò-rego Katedra iest przeniesiona do Witerbu.  
 S. Fereolus, S. *Fargeau*.  
 FERUSIÆ RUPES, *Knokfergas*.  
 Ferneliodunum, *Dumferling*.  
 Ferna, *Fearnes*.  
 FERONIA, miasto i Kościół tey Bogini, i był przy Terracynie. Było tam miasto tegoż nazwiska przy gòrze Soracto.  
 Ferraræ, *Ferrieres*.  
 FESCEMNIA, miasto Toskanii nad Tybrem wyżej Faliłkow.  
 Fesuke, *Fiesoli*.  
 Fezza, *Fez*.  
 Fidemium, *Femi*.  
 FIDENES, było nieco wyżej wpadku Tewaterony w Tyber.
- FIDENTIA; Borgo-San-Donnino, Vic-Fezensac.  
 Figiacum, *Figeac*.  
 Filecum, *Filecke*.  
 Filiceria, *Fougeres*.  
 Finbria, *Femerem*.  
 Finarium, *Final*.  
 Fines, *Fismes-Pfin*.  
*Tuy*, *Veilane*.  
 Finis tetræ, *Finisterre*.  
 Finnouia, *Fmlandia*.  
 Fionia, *Funen*.  
 Firmicum, *Fermo*.  
 Firmitas, *Ferté*.  
 Fiscannum, *Fisci campus; Fescamp*.  
 Fitacum, *Fitachi*.  
 Flanona, *Fianone*.  
 Flanium, *Fians*.  
 Flaviniacum, *Flavigny*.  
 Flaviobriga, *Bilbao*.  
 Flexia, *la Fleche*.  
 Flixa, *Flix*.  
 Florentia, *Fleurange*.  
 Florentiola, *Firenzuola*.  
 Floriacum, *Fleury*.  
 Florium, *Florennes*.  
 Florum, *Flores*.  
 S. Florus, S. *Flour*.  
 Flotta, *Flotz*.  
 Flumium, *Fium*.  
 Fluvius magnus, *Rio grande*.  
 Foa, *Foué*.  
 Fodovarium, *Fodwar*.  
 Follanebraium, *Follembrai*.  
 Fons Bleaudi, *Fontainebleau*.  
 ---Euraldi, *Fontevault*.  
 ---Rapidus, *Fontarabia*.  
 Fontænum, *Foutenai*.  
 Fontanelia, *Fontennelle*.  
 Fontanensis Arx, *Fuentes*.

Fontanensis Ecclesia, *Wells*.  
 Fontanetum, *Fontenai*.  
 Fontes, *Fontaines*.  
 Fora, *Fore*.  
 Forchea, *Forth*.  
 Forcia de Patro, *Prats de Molo*.  
 Forensis Pagus, *Forez*.  
 Forezium, *Forez*.  
 Formiæ, *Mola*.  
 Foro-Julienſis tractus; *Friule, Forojulienſki powiat*.  
 Fortalitium agri, *Forza de agro*.  
 Fortunatæ insulæ, *Kanaryjskie Wyspy*.  
 FORUM APPII, było miasto blisko Bagna Terracyny, między Rzymem i miastem tym.  
 Forum Calcarium, *Forcalquier*.  
 Forum Claudii; *Carinola, Moutier w Tarentezie*.  
 --Cornelii, *Imola*.  
 --Domitii, *Frontignan*.  
 FORUM FLAMINII było o 1. m. od Folignio.  
 --Fulvii, *Valencia nad Padem*.  
 --Julii, *Cividat di Friuli, Frejus*.  
 --Licæ, *Lidkoping*.  
 --Limecorum, *Ponte de Lima*.  
 --Livii, *Forli*.  
 --Neronis, *Forcalquier*.  
 --Novum, *Fornove*.  
 --Seguſianorum, *Feurs*.  
 --Sempronii, *Fossombrona*.  
 --Tiberile, *Kaysersthal*.  
 Fossa Claudia, *Chiozza*.  
 --Maria, *Kanał wyptywający*

z lewego koryta, *Rhodanu w morze*.

Fossa nova, *Fos di novo*.  
 Francæ vullæ, *Franquevaux*.  
 Franciscopolis, *Havre de Grace*.  
 Francoberga, *Frankenberg*.  
 Francodalia, *Frankendal*.  
 Francofordia, *Francofurtum: Frankfurt*.  
 Fredericia *Friderichs-Ode*.  
 Fretum Caletium, *Pas de Calais, czyli cieśnina Kalańska*.  
 Fretum Siculum, *Faro di Mesſina*.  
 Frequentium, *Fricento*.  
 Friberga, *Freydberg*.  
 Friderici Mons, *Fridberg*.  
 Friderici stadium, *Friderichsstad, Freudensvald*.  
 Friesacum, *Freisach*.  
 Frisinga, *Freisgen*.  
 Frisia Orientalis, *Ost-Fryzja*.  
 Frontiacum, *Fronſac*.  
 Fruxinum, *Freisgenn*.  
 Fuciniacum, *Fauſſigny*.  
 Fucinus lacus, *Lac Celano*.  
 Fulginio, *Fulgineum; Foligny*.  
 Fulium, *Feuillans*.  
 Fundi, *Fondi*.  
 Fuſniacum, *Foigni*.  
 Fuxum, *Foix*.

## G. G. G.

GABALLICUS pagus; *Gevaudan, pow: Gewodzki*.  
 GABAON, miasto w Palestynie, leżało o m. 3. na półn. ku z. od Jerozolimy.  
 GABES, miało położenie o m. 3. na półd: od Rzymu.

- Gabro, *Jauron*.  
 Gabrosentum, *Newcastel*.  
 Gades, *Cádiz*.  
 GAETULIA, prowincya na pold. Krol: Marokańskiego i Krol: Trypolitańskiego.  
 Gaitia, *Jaycza*.  
 GALAAD, góra na w. Jordani między Moabitami i Ammonitami.  
 GALATIA, część Natolii, gdzie znajduje się Angouri miasto.  
 GALSUS, rzeka w Kalabrii, która wpada do golfu Tarentskiego.  
 GALILÆA, *Galilea*, część północna Palestyny, między jeziorem Genezareth, i morzem śródziemnym.  
 Galleora, *Gualcor*.  
 Gallia; *Francya*. *Xstwo Walii*.  
 Gallia Cisalpina, *Lombardya*.  
 Galliacum, *Gaillac*.  
 Gallicia, *Halicz*.  
 Gallio, *Gaillon*.  
 Gallitæ, *Guillestre*.  
 Galliva, *Gallovidia*; *Galloway*.  
 Gall - Græcia, to jest *Galatia*.  
 Gamapium, *Gamaches*.  
 Gamundium, *Castellazzo*.  
 Ganabara, *Janeiro*.  
 Gandulphi Arx, *Castel-Gandolphe*.  
 Gangræ, *Kiankari*.  
 Gannum; *Kongu*, *Gonga*.  
 Ganodurum; *Constance*, *Konstancya*.  
 GARAMANTES, Narod mieszkający niegdys na południe

- Getulii, jeden z najodleglejszych od Rzymu.  
 Garganus mons, *S. Angelo w Kapitanacie*.  
 Gargara, jest przylądek góry Ida w Miziyi.  
 Gargogilum, *Jargeau*.  
 GARIZIM, góra niedaleko Sychemu.  
 Garocela, *Exiles*.  
 Gartia, *Gartz*.  
 Garumna, *Garonne*.  
 Gaudiacus, *Jony*.  
 Gaudiosa, *Joyeuse*.  
 Gaulos, *Gozzo*.  
 Gaumelam, *Liela*.  
 GAZA, nazwisko miejsce w których składano skarby Monarchow Perskich. Toż było nazwisko miasta *Tauris*.  
 Gebenna, *Genewa*.  
 Gedanum, *Gdańsk*.  
 Gedrosia, *Mekran*.  
 Gela, *Terra nova, w Sycylii*.  
 GELBOE, góra w Palestynie, która się pasmem ciągnie od Jezrael do Jordanu.  
 Gelnusa, *Gelnhausen*.  
 GELONI, Narod, którego tam było Siedlisko, gdzie teraz Kiiowiszczyzna.  
 Gemblacum, *Geminiacum*; *Gemblours*.  
 Gemmatium, *Jamets*.  
 Gemmeticum, *Jumieges*.  
 Genabum, *Orleans*.  
 Genadium, *Chonad*.  
 Genezareth, ob. *Tiberiada*.  
 Gentia, *Genzano* blisko *Ardey*.  
 Gengulfinum, *S. Gengoux*.

- Gerardi mons, *Grammont*.  
 Gerara, leżało na granicy południowej w *Judei*.  
 GERGOVIA, niedaleko Klermontu w pow: *Auvergne*.  
 Germania, *Niemcy*.  
 Germanicia, *Marasch*.  
 Germia, *Kerman*.  
 Geruntius, *S. Girons*.  
 S. Gervasius w *Genewie*, iedna część miasta.  
 Gerunda, *Girone*.  
 Gesium, *Gex*.  
 Gesoriacum, *Bolonia*, w *Pi-kardyi*.  
 GETÆ, Narod dawny *Tartaryi*.  
 GETH, o *m. 3.* na w. od *Jopy*.  
 Getulia, ob. *Gaetulia*.  
 Giennium, *Jaen*.  
 Gippevicum, *Ipswick*.  
 Girba, *Gerbe*.  
 Gissa Hassorum, *Giessen*.  
 Gisleopolis, *S. Guillain*.  
 Glanafoliuz, *S. Maur*, nad *Ligiera*.  
 Glannateva, *Glandewa*.  
 Glaronna, *Glaris*.  
 Glaucus, *Abascia*.  
 Glessarize Insulæ, wyspy *Fero*.  
 Gnefius, miasto w stronie południowej *Kandyi* wyspy.  
 Goæ, *Goes*.  
 S. Goar, *S. Gower*.  
 Golconda, *Bagnacar*.  
 GOMORRA, iedno z 8. miast spalonych ogniem spuszczo-  
 nym z nieba, leżało nad  
 brzegiem połudn: morza  
 umarłego.  
 Gontiana, *Gemajedia*.  
 Gorichemum, *Gorkum*.  
 Gornacum, *Gournay*.  
 GORTYNA, miasto na półd:  
*Kandyi* na wyspie *Creta*.  
 GORTYS, miasto w *Arkadyi*.  
 Gosselinum, *Jocelin*.  
 Gossense cænobium, *Goes*.  
 GOTHI, *Gotowie*, starożytny  
 Narod początek swoy ma-  
 iący z *Tartaryi*.  
 Gracuris, *Agreda*.  
 Gradicum, *Gray*.  
 Græcia, *Grecya*.  
 GRÆCIA MAGNA, zwał  
 się ten kraj *Włoski*,  
 gdzie dziś *Apulia* i *Kala-*  
*brya*.  
 Græcium, *Gratz*.  
 Grafinianum, *Castel-novo de*  
*Garfagnan*.  
 Granata, *Grenada*.  
 Grandimontium, *Grammont*.  
 Grandis Sylva, *Granselwe*.  
 Grandis villa, *Granville*.  
 GRANICUS, rzeka mała wy-  
 pływająca z góry *Ida*, i  
 wpadająca do morza *Mar-*  
*mora*. Sławna przegraną  
*Daryusza III*.  
 Grannonæ, Port w pow: *Bes-*  
*sin*.  
 Gratiana, *Gradyška*.  
 Gratianopolis; *Grenoble*.  
 Gravenengæ, *Gravelines*.  
 Gravionarium, *Bambergæ*.  
 Grinnicum, *Grasse*.  
 Grossum boscum, *Gros-bois*.  
 Grukæ, *Grein*.  
 Guardastallum, *Guastalla*.  
 Guelpherhitum, *Holfenbut-*  
*tel*.

Giardi villa, *Guerville*.  
 Gundulphi curia, *Gondrecourt*.  
 Gundulphi villa, *Gondreville*.  
 Guttemberga, *Kutenberg*.  
 GYMNESIÆ INSULÆ, zwazy się  
*Minorka; Maiorka*.

H. H. H.

**H**ADINA, *Hadington*.  
 Hadranum, *Aderno*.  
 Hadria; *Atri, Adria*.  
 Hadrianopolis, *Adryanopol*.  
 Haduannum, *Hatuan*.  
 Hæmus mons, jest góra, która oddziela Romania od Bulgaryi.  
 Hafnia, *Kopenhaga*.  
 Hala; *Hallein, Halla*.  
 Halapum, *Halpo*.  
 HALIARTUS, miasto w Beocyi. Inne tegoż im, było w Messenii.  
 HALICARNASSUS, miasto w Karyi na granicy zachodniej ku połd: w Natolii, w głąb odnogi morckiej.  
 Halis, *Kitzil-Irmak*.  
 Hamburgum, *Hamburg*.  
 Hammonia, *Hamburg*.  
 Hammus, *Ham*.  
 Hannebonum, *Hennebon*.  
 Hannonia, *Hainaut, Henegan*.  
 Hanovia, *Hanau*.  
 Harecortis, *Harcourt*.  
 Hassia, *Hessen*.  
 Hastopolis, *Ratisbona*.  
 Hebrides, *Westerny Wyspy*.  
 HEBRON, było o m. 6. na południe od Jeruzolimy.  
 Hebrus, *Mariza*.  
 HELFA, *Castelamara* w Król:

Neapolitańskim w Fryncy. pacie bliższym.  
 Helia, *Fly*.  
 Helicon, *Zagara*.  
 Heliopolis; *Balbek, Soltwed*.  
 HELIOPOLIS, miasto w Egypcie średnim, powyżey Kairu.  
 Hellepontus, *Dardanelle*.  
 HELORUS, rzeka w Sycyllii, która wchodzi na północ Kapu Passaro, zowie się ATELLARI.  
 Helvetia, *Szwajcary*.  
 HELVII, gdzie powiat Wiwareński we Francyi.  
 Hemicopolis, *Quelle bæuf*.  
 Heortis mons, *Hartberg*.  
 Herbaria, *Rubiera*.  
 Herbipolis, *Wurtzburg*.  
 Hercinia Sylva, *Hartzwald*.  
 Herculanum; *Irkelens, ob. Portici*.  
 Herculis Insula, *Afinara*.  
 Herenachium, *Goth*.  
 Heripensis pagus, *Hurpoix*.  
 Herius fluvius, *Vilaine*.  
 HERMIANA, miasto Biskupa Byzanczeńskiego.  
 HERMIONA, nad golfem Neapolitańskim w Romanii, nad brzegiem północnym.  
 Hermostio, *Armançon*.  
 Hermopolis, *Benefouff*.  
 HERNICI, Narod, których miasto było Anagni.  
 HERNIUS, rzeka, która wpada do gólfu Smyrneńskiego.  
 Herofelda, *Hirschfeldt*.  
 Heroopolis, *Suez*.

- Merulae, *Wierca*.  
 HESPERII, nazwisko dane w o-  
 góiności Królestwa i Narodom  
 Zachodnim. Służyło Wło-  
 chom, Hiszpanii, Wyspom  
 Kanaryjskim, względem  
 tych, którym te na Zachod  
 położone zdały się. Ogród  
 sławny Hesperydow był  
 w Król: Barkańskim, blisko  
 Kapu Rałat.  
 Hetruria, *Toskania*.  
 Hexi; Mottil, *Velez-Malaga*.  
 Hierapolis, *Ratsbona*.  
 Hibernia, *Irlandia*.  
 Hiddonis ager, *Hitzacker*.  
 Hienipa, *Alcala de Guadaira*.  
 HIRAPOLIS, miasto w Syryi  
 o m. 10. na półn: ku w.  
 od Alepu. Inne było tegoż  
 im. w Frygii, o m. 30. na  
 półd. ku w. od Smyrny.  
 Hierosolyma, *Jeruzalem*.  
 Himera, *Termini*.  
 Hipæa, *If*.  
 Hipera, *Typres*.  
 HIPPOCRENE. Źawne źródło  
 blisko Helikonu.  
 S. Hippolitus, *S. Poelten*.  
 Hipponium, *Bivona*.  
 Hippo Regius, *Hipponna* nie-  
 daleko Bonny w Afryce.  
 Hippo Zaritos, *Biserta*.  
 HIRPINI, mieszkali tam nie-  
 gdys, gdzie dziś Avellino,  
 i Conza we Włoszech.  
 Hispali, *Sevilla*.  
 Histria, *Istria*.  
 Hoium, *Hul*.  
 Holacus, *Hohenloc*.  
 Holmetius pagus, *Houlme*.  
 Holmia; *Stockholm, Sztokolm*.  
 Tom III.
- Holfatia; *Holflein, Holfztyn*.  
 Horata, *Houat*.  
 Hortanum, *Orti*.  
 Hostedunum, *Authun*.  
 Hænellorium, *Honfleur*.  
 Hungaria, *Węgry*.  
 HUNNI, Narod dawny, który  
 wywodził z Tartaryi, i osia-  
 dając w Węgrzech dał po-  
 czątek nazwiska Hungarow.  
 Hunnonis Curia, *Hunne Court*.  
 Hunnorum tractus, *Hundes-  
 ruck*.  
 Huxaria, *Hoxter*.  
 HYDASPIS, rzeka uchodząca  
 do Indu.  
 Hydropolis, *Feucht-Wangen*.  
 Hydruntum, *Otranto*.  
 Hyllis, *Sabioncello*.  
 Hymetta, góra niedaleko Aten.  
 Hypæa, *Titan*.  
 Hypanis, *Bok* lub *Bog*.  
 HYPÆA, Miasto w Anatolii  
 pod górą Timolus na prze-  
 ciw Sardes.  
 Hycarnia, *Asterabat*.  
 I. I. I.
- JABA, *Jawa*.  
 S. JACOBUS; *St. Jacques, St.  
 Jago*.  
 S. Jakub, *James-Town*.  
 Jadera, *Zara*.  
 Jamdunia, *Jandeure*.  
 Jamna, *Citadella*.  
 Janoscopia, *Jenkoping*.  
 Janna, *Génes, Genua*.  
 Januaria, *Jagodna*.  
 Japides, *Morlaques*.  
 JAPYGiA, *Ziemia Otrantska*.  
 Jarmutum, *Tarmouth*.  
 Jassus, było blisko *Halikarnassu*



Jatinum, *Meaux*.  
 Jauria, *Jawer*.  
 Jaurinum, *Raab*.  
 Jaxarte, *Sihon*.  
 Ibere, *Ebre*.  
 Iberia; *Hiszpania, Imeretta*.  
 Iberiacum, *Jury*.  
 Icauna, *Tonne*.  
 Iccius portus, *Wassant*.  
 Icenorum Regio, *Essex*.  
 Iciodorum, *Issoire*.  
 Iconium, *Cogny*.  
 Icolium, *Serselli*.  
 IDA, góra w Krecie i Mizvi.  
 IDALIA, miestas miłe na Wy-  
 spie Cyprus.  
 Idamus, *Zin*.  
 IDUMAEA, była na pold: *Judei*.  
 Jella, *Stradella*.  
 Jemptia, *Jempterland*.  
 Jendum, *Jedo*.  
 Jervia, *Jerverland*.  
 Jezrael o 3. m. na poln: od  
*Samaryi*.  
 Igædita, *Idanah velha*.  
 Igilgilis, *Gigeri*.  
 Igniacum, *Igni*.  
 Igoraudis, *Ingrande*.  
 Iguvium, *Gubio*.  
 Ilcussum, *Ilkusch, Olkusz*.  
 Ilerda, *Lerida*.  
 Ilipula, *Niebla*.  
 ILLUM, dawne nazwisko *Troi*.  
 Illiberis; Elna, *Collioure*.  
*Obacz Eliberis*.  
 Illicum, *Elcha*.  
 Illiturgis, *Anduxat*.  
 Illuro, *Malaro*.  
 Illyricum, *Dalmacya*.  
 Illorcis, *Lorca*.  
 ILVA; ELBA, wyspa Włoska.  
 Iluro, *Oleron*.

Ilza, *Iltz*.  
 IMAUS, część wschodnia gó-  
 ry Taurus ku *Indyom*.  
 Imbriopolis, *Katyzbona, Ra-  
 tisbona*.  
 Imbros, *Lembro*.  
 INACHIUS, rz: płynąca w Argos,  
 i ginąca w bagnie blisko  
 morza.  
 Inarimae, *Ischia*.  
 Incubisma, *Angouléma*.  
 Indiacum, *St. Flour*.  
 INDIBILIS było dawniey na  
 trakcie z Tortozy do Wa-  
 lencyi.  
 Indus, *Am*.  
 Industria, było m. na prawym  
 brzegu Padu, o kilka m. ni-  
 żej Turynu.  
 Ingena, *Avranches*.  
 Inger, *Indre*.  
 Innernium, *Inverness*.  
 Inovladislavia, *Inowrocław*.  
 Insabres, *Medyolańczykowie*.  
 Insula-Barbara, *Isle Barbe*,  
*Wyspa Barba*.  
 Insula-Sancta, *Heilige-Lande*.  
 INSULÆ; Ilheos, *Ille, Isle*,  
*Isola, Lille, Wyspy*.  
 Interamna, *Teramo*.  
 Inter-aquas, *Entraignes*.  
 Inter-amnes, *Antrain*.  
 Inter-amnum, *Terni*.  
 Intervalles, *Entrevaux*.  
 S. Joannes, *St. Jean, St.*  
*Juan, S. Jan*.  
 Joanylia, *Jomville*.  
 Jocondiacum, *Joué*.  
 Jogalia, *Toughil*.  
 JOLCOS miasto Thessalii nad  
 odnogą *Volo*.  
 Joncaria *Jouquere*.

- Joncarizæ, Jonquieres.**  
**Jonia, na brzegu Zachodnim, Anatolii. Efez było M.S.**  
**Jonium Mare, morze leżące koło Peloponezu, który Jończykowie zamieszkali byli.**  
**Joppe, Jaffa.**  
**Jordanis, Jourdain, Jordan.**  
**Jos, Nio.**  
**Josedum, Corbeil.**  
**Jotrum, Jouarre.**  
**Joviniacum, Jorgny.**  
**Jovis ara, Jouare.**  
**Jpsus, było o 15. m. na półd: od Chiutaye.**  
**Jrea, Itken.**  
**IRENOPOLIS, Bagdad. Słowo to oznacza miasto pokoju, i znayduie się czasem na tytułach Książek, dla ukrycia miejsca drukowania onychże lub też dla wyrażenia zamiaru, którym są pisane.**  
**Iria Flavia, Padron.**  
**Iriæ vicus, Voghera.**  
**Iriniaum, Irigny.**  
**Irti, Irtich.**  
**Irva, Irwin.**  
**Ifala, Yffel.**  
**Ifala-burgum, Yffelbourg.**  
**Ifara; Ifer, Ifere, Oise.**  
**Isauria, część Karamanii.**  
**Isca, Excester.**  
**Isca, Caerleon w Hr: Monmouth na prawey stronie Sawerny.**  
**Ischalis, Ilchester.**  
**Ischia, Ischia.**  
**Islegemium, Isenghien.**  
**Isniacum, Iigny.**  
**Isleba, Eisleben.**  
**Ismarus, góra Tracyi, przy uyciu Hebru.**  
**Isontius, Lisonzo.**  
**Iffa; Liffa, Isle.**  
**Iffelstadium, Iffelstein.**  
**Iffidolium, Exideuil.**  
**Iffoldunum, Iffoudun.**  
**Iffius, miasto nad morzem Cylicy o 15. m. na półd: ku w. od Adany, 6. od Lajasso.**  
**Ifter, Dunay niższy.**  
**Itacha wyspa odnogi Weneckiey na w. Cefalonii.**  
**Italica, Sevilla la Vieja, blisko Sewilli.**  
**Iturisa; Sanguesa, Toloza.**  
**S. Judocus, St. Josse.**  
**Judonia, Judoigne.**  
**Julia, Giulia.**  
**---Caesarea, Alger.**  
**---Traducta, Taryffe.**  
**Juliacum; Juilly, Juliers.**  
**S. Juliana, Santillana.**  
**Juliani Arcus, Arcueil.**  
**Julinum, Wollin.**  
**Julia Bonna, Bonna.**  
**Julibona; Bayeux, Lillebonna, Vienne.**  
**Juliobrica, Angular.**  
**Juliobriga, Logrogne.**  
**Juliodunum, Loudun.**  
**Juliomagus, Angers.**  
**Julius-Portus, był w ueziorach Lukryńskim i Awerneńskim razem złączonych.**  
**Juncætana - Ballivia, Vieux-Jons.**  
**Junonia Insula, Lancerote.**  
**Ivocia, Ivrée.**  
**Jurassus, Jura.**

Justiniana, *Giustandil*.  
 Justinopolis; *Aclaray, Capo d'Istria*.  
 Jutia, *Jutland*.  
 Juvavum, *Saltzburg*.  
 Juvenacum, *Giovenazzo*.  
 Juviniacum, *Juvigné*.

## K. K. K.

**K**AUFORA, *Kaufbeuren*.  
 Kilonum, *Kiell*.  
 Kinhornia, *Kinhorn*.  
 Kirkembriga, *Kirkubright*.  
 Kokenium, *Kokenhausen*.

## L. L. L.

**L**ABELLUM, *Lavello*.  
 Laberus, *Limerick*.  
 Labisco, *Pont-Beauvoisin*.  
 Labodunum, *Ladebourg*.  
 Laboris Terræ, *Ziemie Labour*.  
 LACINIUM PROMONTORIUM, góra nad morzem w wejściu półd: odnogi Tarentskiej.  
 Lacobriga, *Lagos*.  
 Laconia, *Sacanie, Sakania*.  
 Lactodurum; *Bedfort, Lutterwort*.  
 Lactora, *Leffoure*.  
 Ladeborgum, *Ladenbourg*.  
 LADON, rz: Arkadyi wpadająca w Alfeę.  
 Ladona, *St. Jean de Laune*.  
 Lædus, *le Loir*.  
 LÆSTRIGONES żyli w okolicach *Etny*.  
 Lætitæ, *Lieffe*.  
 Lagenia, *Leinster*.  
 Laghlinia, *Laglyn*.  
 Lamacum, *Lamego*.

Lamia, *Zeiton*.  
 Lamum, *Lamo*.  
 Landana, *Landevenech*.  
 Landavia, *Landau*.  
 Landavium, *Landaff*.  
 Landericiacum, *Landrecya*.  
 Landinum, *Landen*.  
 Langehum, *Langets*.  
 Langonium, *Langonet*.  
 Lanigara, *Guagida*.  
 LANNIUM, *Lannoy Opactwo*.  
 LANUVIUM, M. w Latium; na drodze Apijskiej.  
 Laodicea; *Lataquia, Dognist*.  
 Lapidæ, mieszkałi w Pindzie i Othrysie, w Thessalii.  
 Lapurdensis tractus, *Labourd*.  
 Lapurdum, *Lowde*.  
 Lars, *Laar*.  
 Larissa, *Schizar*.  
 Larius Lacus, *Lac de Come, izejuro Komeyskie*.  
 Lascurra, *Lescar*.  
 Lassa, *Laas*.  
 Latiniacum, *Lagny*.  
 Latium, *Kampania Rzymska*.  
 Lavara, *Aveiro*.  
 Laubia, *Laubkes*.  
 Laubona, *Lauban*.  
 Laudania, *Lothiane*.  
 Laudiacum, *Mont-Louis*.  
 Laudunum, *Laon, Londun*.  
 S. Laudus, *St. Lo*.  
 Laviacum, *Laufen*.  
 LAVINIUM; było w Kampanii Rzymskiej, mało co oddalone od morza.  
 Laumellum, *Lumello*.  
 S. Launomarus, *St. Lomer*.  
 Lauracum, *Layrac*.  
 Laureacum, *Lorch*.  
 Laurentum, było blisko ny-

ſcia Tybru na pold:  
 Lauretum, *Loret.*  
 Lauri, *Leerdam.*  
 Lauriacenſis ager, *Laura-gais.*  
 Laus, *Laino.*  
 Laus Pompeia, *Lodi.*  
 Lavum, *Lao.*  
 Lazica, *Mingrelia.*  
 Lebadea, *Livadya.*  
 Lebreti vicus, *Albret.*  
 Ledefia, *Leeds.*  
 Ledo, *Lire.*  
 Ledo-Salinarius, *Lons-Saunier*  
 Ledra, *Nikozya, Nicoſia.*  
 Legia, *Lis.*  
 Legio, *Leon.*  
 Lemaniſ portus; *Hith, Lima.*  
 Lemnos, *Stalimena.*  
 Lemovices, *Limoges.*  
 Lengiacum, *Langeac.*  
 Lentia, *Lentz.*  
 Lentium, *Leus.*  
 S. Leo, *San-Leo.*  
 Leobulium, *Leubus.*  
 Leoburgum, *Lawemburg.*  
 Leocata, *Alicate.*  
 Leocorium, *Wittenberg.*  
 Leodium, *Liege, Lüttych.*  
 Leomania, *Lomagne.*  
 Leones, *Lions.*  
 Leonice, *Lozgues.*  
 Leonis Monafterium, *Lemſter.*  
 Leonis finus, *golfe de Lion.*  
     odnoga *Liońska.*  
 Leontium, *Lentini.*  
 Leontopolis, *Damar.*  
 Leopolis, *Lwow, Lemberg.*  
 Leovardia, *Leuedrde.*  
 Lepontia, *Levontina.*  
 Leporetum, *Albret.*  
 Leproſum, *Levroux.*  
 Leptis, *Lebeda.*

Lerica, *Lero.*  
 Lerna, jezioro Lerneńskie w  
     Argolidzie, blisko Napoli  
     de Romanie.  
 Lero; *Lerius, Lero.*  
 Lesbos, *Metelin.*  
 Lesva, *Lewes.*  
 Leſuinus pagus, *Lieuvain.*  
 Lete, *Lita.*  
 Lethe-lima, mała rz: w Por-  
     tug: między Minho y  
     Douro; Guadaletta miała  
     także to nazwiſko; wpada  
     w odnogę Cadix.  
 Letrumum, *Letrim.*  
 Leucas, *St. Maure.*  
 Leuci ob: *Tullum.*  
 Leucopetra, *Weiffenfels.*  
 Leucopibia, *Lochguhabir.*  
 Leucorea, *Wittenberg.*  
 Leucoteon, *Nicoſie, Nikozya.*  
 Leuctrae, m. w Beocyi nad  
     odnogą Lepantſką.  
 Leve Fanum, *Lewes.*  
 Leviniacum, *Levignac.*  
 Levitania, *Lavedan.*  
 Leuviffa, *Lewis.*  
 Lexovium, *Liſieux.*  
 Liba, *Liban.*  
 S. Liberata, *Ste Livrade.*  
 LIBURNIA, *Kroacya.* między  
     Itryą i Dalmacyą; Libur-  
     neńczykowie zamieſzkali  
     byli na brzegu Wſchodnim,  
     Włoch.  
 Liburnum, *Libourne.*  
 Libyſſa, *M. Bythynii,* ku Bos-  
     phorowi.  
 Licetria, *Leiceſter.*  
 Liciniacum, *St. Germain-*  
     *Lambron.*  
 Licus, *Lech.*

Lidericus, *le Loir*.  
 Liger, *la Loire*.  
 Liguria, *brzegi Genueńskie*.  
 Ligurium, *Ligueux*.  
 Ligurus; *Livourne, Liworna*.  
 Ligusticum Mare, część  
 Wschodnia odnogi Lugduń-  
 skiej. *Ob Marsala*.  
 Libæum Promontorium, gó-  
 ra nad morzem Zachodnim,  
 Sycylii.  
 Lilium, *Lis, Opac*.  
 Limius, rz: Port: między  
 Minho i Douro.  
 LIMNA, M. Peloponezu mię-  
 dzy Messenią i Lakonią.  
 Limolium, *Limoul*.  
 Limonum, *Portiers*.  
 Limosum, *Limoux*.  
 Lindana, *Landevenech*.  
 Lindecollinum, *Linkoln*.  
 Lindum, *Linhthgow*.  
 Linga, *Lingen*.  
 Lingones; *Langres*.  
 Lirum regis, *Lyn-regis*.  
 Lix, *Larrache*.  
 Lipsia; *Leiptzig, Lipsk*.  
 LIPTINA, Lemines w Hr: Kam-  
 brezyjskim.  
 Liris, *Garillan*.  
 Liserpalus, *Liverpool*.  
 Lisimachia, było nad isthmen,  
 Dardaneńskim.  
 Lissus, *Alessio*.  
 Lистра, M. Galacyi o 14. m.  
 na z. od Iconium.  
 Litomericum, *Leutmeritz*.  
 Livo, *Louvo*.  
 Livonia, *Instanty*.  
 Lixa, *Larache*.  
 Lobetum, *Alharazin*.  
 Łońta, *Elnbogen*.

Locri, zamieszkałi Phocyde  
 ze strony Epiru.  
 Locri, M. blisko Gierace.  
 Locus Augusti, *Lugo*.  
 ---Dei, *Loc-Dieu*.  
 ---Regis, *Loroy*.  
 Logana, *Lohne*.  
 LOMBARDI, *Lombardowie*, po-  
 chodzący z Niemiec zało-  
 żyli Kr: Włoskie, które  
 potem zniszczone; lecz  
 kraj nosi ich nazwisko.  
 Lomberium, *Lombes*.  
 Loncium, *Lientz*.  
 Londinum, *Londres, Londyn*.  
 Londinum Scanorum, *Lunden*.  
 Longavilla, *Longueville*.  
 Longobardia, *Lombardya*.  
 Longovadus, *Longuay*.  
 Longolatum, *Loulay*.  
 Longoretum, *S. Ciran*.  
 Longum villare, *Longuilliers*.  
 Longus vicus, *Longui*.  
 Lorincum, *Lorris*.  
 Lothringia, *Lorraine, Lota-  
 ryngia*.  
 Lotophagi, *Gerbe*.  
 Lovanium, *Louvain, Ldewen*.  
 Lovettienense castrum, *Ldē-  
 venstein*.  
 Lovicium, *Łowicz*.  
 Lovincum, *Louans*.  
 Lovolautrum, *Vollore*.  
 Lubeca, *Lubeka*.  
 Lubecum, *Lubek*.  
 Lubiana, *Laubach*.  
 Lucania, *Basilicata*.  
 Lucania, Principat bliźszy.  
 Lucanum, *Lugano*.  
 Lucca, *Lucques*.  
 Luccæ, *Loches*.  
 Lucena, *Lutzen*.

Lucentum, *Alikant*.  
 Luceoria, *Łuck*.  
 Lucio, *Luçon*.  
 Lucis stella, *Lucelle*.  
 Lucius vicus, *St. Jean de Luz*.  
 LUCRINUS IACUS, blisko Puz-  
 zol. W. R. 1536. wyrzu-  
 cone z ogniem Kamienie i  
 popioły napelnily ie.  
 Lucus, *Lugo, Luc*.  
 Lucus Asturum, *Oviedo*.  
 Lucus Dei, *Gadebusch*.  
 Ludera, *Lure*.  
 Ludovici arx; *Fort - Louis,*  
*Louisbourg*.  
 Lugdunum, *Lyon*.  
 - Batavorum, *Leyda*.  
 -- Clavatum, *Laon*.  
 -- Convenarum, *S. Bertrand*.  
 -- Segusianorum, *Lyon*. (le.  
 Luguvillum, było gdzie Caril-  
 lumbaria, *Lombers*.  
 Lumbariæ, *Lombez*.  
 Lumen Dei, *Leyne*.  
 Lunate, *Lunel*.  
 Lundinum, *Lunden*.  
 Lunensis portus, golfo de la  
 Spezzia, odnoga Spezeńska.  
 Lupa, *Loupe*.  
 Lupara, *Louvres*.  
 Luparia, *S. Just en Picardie*  
*St. Just w Pikardyi*  
 Luparia, *Altamura*.  
 Lupariæ, *Louviers*.  
 Lupiæ, *Lecca*.  
 Luporum Mons, *Wolfsberg*.  
 Luppia; *Lippe, Lippstadt*.  
 S. Lupus; *S. Leu, S. Loup*.  
 Lufacra, *Lufarches*.  
 Luscum; *Łucko, Łuck*.  
 Lusdum, *Lude*.  
 Lusitania, *Portugalia*.

Lutera regia, *Königsutter*.  
*Obacz Luttra*.  
 Lutetia, *Paryż*.  
 Luteva, *Lodeva*.  
 Lutipons, *Pruck*.  
 Lutitia, *Loytz*.  
 Lutosa, *Luse*. (tera.  
 Lutra; *Lutter, Lure*. ob: Lu-  
 Lutr burgum, *Lauterburg*.  
 Lutum, *Louth*.  
 Luxovium, *Luxewil*.  
 Luziniacum, *Lusignan*.  
 Lybia, *Kroh Barca*.  
 Lycæus, góra Arkadyi z stro-  
 ny Messenii.  
 Lyeaonia, część Karamanii.  
 S. Lycerius, *S. Lizier*.  
 Lycia, część Karamanii na z.  
 Satalii.  
 Lycopolis, *Siout*.  
 LYCTUS, M. części w. Krety  
 na półd: ku w. od Gnoſſus.  
 LYDIA, w Anatolii, gdzie jest  
 Sardes.  
 LYRNESSUS, m. Troady.  
 M. M. M.  
 MACEDUNENSE Castrum.  
*Mehun sur Tevre, Mehun nad*  
*Tevrą*.  
 Macerizæ, *Mesieres*.  
 Macertæ, *Maisieres*.  
 Macheum, *Machecou*.  
 Macloviolopolis, *S. Malo*.  
 Macra (Santa) *Fismes*.  
 MADAURUS w Afryce, było  
 blisko Tagastu.  
 Madeburgum, *Meidbourg*.  
 MADIANITES, *Madianitowie*  
 mieszkali w Arabii skalistey.  
 Madraspatanum, *Madras*.

Madus, *Maidstone*.  
 MœANDRE, rz: Phrygii wpa-  
 dająca w morze Egeykie  
 przy *Milet*.  
 Mæonia, *M. Lydii*.  
 Magalona, *Maguelone*.  
 Magdalonum, *Mataloni*.  
 Magdunum, *Mehun*.  
 Majeddo o 6. m. na półd: od  
 Samaryi.  
 Maginiacum, *Guiscard*.  
 Magnesia, *Manachte*.  
 Magnesia, *M. Thessalii*, na  
 półd: odnogi Salonickiey.  
 Magniacum, *Meyn*.  
 Magnus Locus, *Manlieu*.  
 Mago; *Maho, Maon*.  
 Mahdia; *Afryka M.*  
 Maia; *May, Mayo*.  
 Maiævilla, *Mayenfeld*.  
 Majama, *Gaza*.  
 Majorica, *Maiorque, Maiorka*.  
 Majus monasterium, *Marmou-  
 tiers en Tourraine*.  
 Malbodium, *Maubeuge*.  
 Maldunum, *Malmesbury*.  
 MALEE. Góra nad morzem  
 naybardziey ku w. i półd:  
 położona w Morei.  
 Malleo, *Mauléon*.  
 Malliacum; *Marty, Maillesais  
 Luines*.  
 Malmundarium, *Montmedi*.  
 Malmogia, *Malmö*.  
 Malnoda, *Malnoue*.  
 Malodunum, *Malus Dumus,  
 Maubuisson*.  
 Mamercix, *Mamers*.  
 Mamertium, *Martorano*.  
 Manæana, *Miliane*.  
 Mandagara, *Mangalor*.  
 Mandubia, *Mandœuvre*.

Mandnessedum, *Manchestev*.  
 Manica; *Manche, Meymut*.  
 Mantlada, *Maxan*.  
 Mansura, *Mansoure*.  
 Mansus S. Puellarum, *Mas  
 S. Puellas*.  
 Mantianum, *Airz*.  
 Mantianus lacus, *Actamar*.  
 Mantinæa, *Mandi*.  
 Mantinum, *Bastia*.  
 Mantua; *Mantoue, Mantua*.  
 ---Carpentanorum, *Madrid*.  
 Maracanda, *Samarcande*.  
 Maranania; *Marananta, Ma-  
 rignan*.  
 Marantium, *Marans*.  
 Marantum, *Marant*.  
 Marathon, *M. Attyki* nad  
 Euryppem, przy weyściu  
 do odnogi Negropontskiey  
 na półn: ku w. od Athen.  
 Marchia; *Marche, Marck*.  
 Marcia, *Marchena*.  
 Marciana silva, *Forêt-noire*.  
 Marciliacum, *Marcilly*.  
 Marciniacum, *Marcigni*.  
 Marcodurum, *Dure*.  
 Marcolix, *Marolles*.  
 MARCOMANI, dzisieyfi Mora-  
 wowie w okolicach Rhenu  
 i Menu, a potym w Cze-  
 chach mieszkający.  
 Marde, *Merdin*.  
 Marengium, *Marvejols*.  
 Mareolum, *Mareuil*.  
 S. Maria in Morellis, *Moreaux*.  
 ---de Regali, *la Reale*.  
 Marica, część kampanii, nad  
 Garyllnem.  
 Maridunum, *Carmarthen*.  
 Mariæ-Betga, *Marienberg*.  
 ---Burgum, *Marienburg*.  
 Mariæ

Marize-Cella; Celle, *Marienzell*.

--Mons, *Marienberg*.

---Stadium, *Mariensladt*.

--Vallis, *Mariantal*.

Marinæ, *Mareennes*.

Maris-stella, *Hertingen*.

Maritima; *Martigues, Maretimo*.

MARMARICA, część Kr: Barki najbliższa Egiptu.

Marobodunum, *Praga*. (rok.)

Marocanum, *Marochium, Ma-*

Marolæ, *Marolles*.

Maronea, *Marogna*.

Marrubium, na pold: izeziora Celano.

MARSI, *Marsowie*, mieszka-li kolo brzegow izeziora Celano.

Martiniacum, *Martigné*.

Martinopolis, *Mersburg*.

Martis burgum, *Mersburg*.

Marus, *la Morave, Morawa*.

Masacum, *Maeseyck*.

Masafra, *Massafra*.

Masanderanum, *Mazanderan*.

Masaris, *Muzara*.

Maseris castrum, *Mazeres*.

Maffiacum, *Massay*.

Massilia, *Marseille, Marsylia*.

MARSSIQUE, miejsce, dobre-mi winami sławne przy Traietto.

Mateola, *Mateta*.

Matisco, *Macon*.

Matritum, *Madrid*.

Matrona, *Marne*.

Mauri monasterium, *Marmoutier*.

Mauriana, *S. Jean de Maurienne*.

Mauritania Cæsariensis; Kr. *Algerkie*.

Mauritania Tingitana, Kr. *Fezu i Maroku*.

Mauritia, *Wyспа Maurice*.

Maurocena, *Chonad*.

Mausiacum, *Mauzac*.

Mausilum, *Mosul*.

S. Maxentius, *S. Maixent*.

Maxima Sequanorum, *Besancon*.

Maxula, *Marfa*.

Mazaca, Stolica Kappadocyi o 30. m. na pold: od Amazyi.

Mazada, Forteca blisko morza umarłego.

Mazonis monasterium, *Moisevaux*.

Masowia; *Masowie, Mazury. X. Mazowieckie*.

Mecca; *Mecque, Mekka*.

Mechlinia, *Malines, Mecheln*.

Medama, *Nicotera*.

Mademleca, *Medemblick*.

Media, część poln: *Irak-Agemi*.

Medianus-vicus, *Moyenvic*.

Mediolanum; *Milan, Evreux Medyolan*.

Mediolanum, *Santonum, Saintes*.

Mediomatrici, *Metz*.

Medlicum, *Moelck*.

Medlinga, *Moedling*.

Meduana, *Mayenne*.

Medulicus pagus, *Medoc*.

Meduota, *Mante*.

MEGALOPOLIS, *Meckelburg*, było jeszcze inne tegoż nazwiska miasto w Arkadyi na gr: *Lakonii*.



- Melani montes, *Horob.*  
 Meldæ, *Mcaux.*  
 Meldula, *Meldela.*  
 Melerium, *Melleraye.*  
 Melfictum, *Molfetta.*  
 MELIBAEA było pod górą Ossa  
 w Tessalii.  
 Melignanum, *Marignan.*  
 Melita; *Malta, Meleda.*  
 Melitena; *Malatia.*  
 Mellentum, *Meulan.*  
 Mellotum; *Marion, Mertou.*  
 Mellusum, *Melle.*  
 Melocabus, *Cobourg.*  
 Melodunum, *Melun.*  
 Melos, *Milo.*  
 Melphis, *Melphi.*  
 Memelium, *Memmel.*  
 Memphis, *M. S. Egyptu na*  
*lewey stronie Nilu, trochę*  
*wyżey Kairu.*  
 Menapii, *X. Geldryi i Kliwii.*  
 Menariacum, *Merville.*  
 Menavia, *Man.*  
 S. Menechildis, *St. Mene-*  
*hoult.*  
 Menevia, *S. David.*  
 Meninx, *Gerbe.*  
 Menoba, *Almunecar.*  
 Menosca, *Gueteria.*  
 Meppa, *Meppen.*  
 MERCIE, *Kr. Anglii, którego*  
*Lincoln był M. S.*  
 Mercorium; *Mercœur, Mer-*  
*cuvr.*  
 Mercurii promontorium, *Cap-*  
*Bou.*  
 Merrenetum, *Marigni.*  
 Mergentherum, *Marienthal.*  
 Mervinia, *Meriometsshire.*  
 Mésariacum, *Mezieres w Tou-*  
*raine.*
- Mefia filva, *Bosco.*  
 Mefnogada, *Egra.*  
 Mesopotamis, *Diarbekir.*  
 Meflana, *Messyna.*  
 Meflupia, *ob: Sapigia.*  
 Messene, było w części z. od-  
 nogi Coron.  
 Meiteno, *Mcintennon.*  
 Meitonium *w Anglii.*  
 Metæ, *Metz.*  
 Metagonium, *Caçaçã.*  
 Metallinum, *Medelin.*  
 Metapontum, w głąb odnogi  
 Tarentu.  
 METAURUS, rz: w X. Spoleto  
 wpadająca w odnogę We-  
 neckã.  
 Methymna; *Médyna, Médine.*  
 Methymne, daw: *ju. wyspy*  
 Metelin.  
 Metiosedum, *Meudon.*  
 Metone, *Modon.*  
 S. Michael; *S. Michel, S.*  
*Miel, S. Miguel.*  
 Miciacum, *S. Mesmin.*  
 Milæ, *Milazzo.*  
 Milevum, *Mila.*  
 Miliacum, *Milly.*  
 Millebacum, *Micaubec.*  
 Militensis Dynatria, *Militſch.*  
 Mimate, *Mende.*  
 Mincius, rz. płynąca pod  
 Mantuã.  
 Miednicæ, *Miedniki.*  
 Miedzirecia, *Miedzyrzecz.*  
 Miada, *Minden.*  
 Mindonia, *Mondoneddo.*  
 Mingua, *Muggia.*  
 Minidunum, *Moudon.*  
 Minius, *Migne.*  
 Minoriffa, *Maureſa.*

- Misturna, *Traietto*.  
 Miquinza, *Miquenezze*.  
 Mirabellum, *Mirebeau*.  
 Mirasicum, *Mirepoix*.  
 Miravallis, *Mirevaux*.  
 Miravia, *Mironx*.  
 Mitobriga, *Cidad-Rodrigo*.  
 Misauca, *Masox*.  
 Misericordia, *Merci-Dieu*.  
 Milenum, *Misko Pouffol*.  
 Misnia, *Meissen*.  
 Michilene, *M. S. Meteliny*.  
 Mniara, *Hubed*.  
 Mohab, *Kray na w. morza umarlego*.  
 Modoetia, *Monza*.  
 Modunum, *Metidon*.  
 Mœnus, *Mein*.  
 Mœsia superior, *Servia; inferior, Bulgeria*.  
 Mogeciana, *Papa*.  
 Moguntia, *Mayence, Moguncya, Mainz*.  
 Molinæ, *Moliens, Moulins*.  
 Molifinus, *Molise*.  
 Molismus, *Mlesme*.  
 Molosses, *nieszkałi na brzegu polna; odnogi Arta*.  
 Molundense monasterium, *Molome*.  
 Molyberga, *Muhlberg*.  
 Momonia, *Munster*.  
 Mona; *Anglesey, Man*.  
 Monachium; *Monaco, Munich*.  
 Monachodanum, *Monickedam*.  
 Mona Danica, *Mone Danoise*.  
 Monæci Arx, *Monaco*.  
 Monaghanum, *Monagan*.  
 Monasteriolum; *Monistrol, Montreuil*.  
 Monasteriolum, *Bestail, Montreuil, Bellay*.
- Monasteriolum, *Senonum, Montrecau*.  
 Monasterium; *Monaster, Montier, Munster*.  
 --- in Dervo, *Montier en Der*.  
 --- novum, *Montier-neuf*.  
 --- Vetus, *Montivilliers*.  
 Monbacia, *Monbaza*.  
 Monda, *Mondego*.  
 Montmelianum, *Montmélian*.  
 Mons acutus; *Montagut, Montaignu, Montegut*.  
 --- Albanus; *Montalban, Montauban*.  
 --- Albas, *Mont-blanche*.  
 --- Alcinus, *Montalcino*.  
 Mons Altus, *Montalto*.  
 --- Argisus, *Montargis*.  
 --- Aureolus, *Montauban*.  
 --- Barrus, *Montbar*.  
 --- Bazonis, *Montbazon*.  
 --- Belligardus, *Montbelliard*.  
 --- Berulsi, *Montbron*.  
 --- Brissonis, *Montbrison*.  
 --- Cassinus, *Montcassin*.  
 --- Cinisius, *Montcenis*.  
 --- Contorius, *Moncontour*.  
 --- Cornetus, *Moncornet*.  
 --- Dei, *Mondee*.  
 --- Delphini, *Mont-Dauphin*.  
 --- Desiderii, *Montdidier*.  
 --- Dominans, *Puy de Dome*.  
 --- Dublelli, *Montdoubleau*.  
 --- Falconis; *Montfaucon, Montefalco*.  
 --- Ferax, *Montferrat*.  
 --- Fortis, *Montfort*.  
 --- Gomerius, *Montgomery*.  
 --- Hannoniæ, *Mons*.  
 --- Inaccessus, *Aiguille*.  
 --- In Pabula, *Mons en Puelle*.

- Mons Leonum, *Serre-Lione*.  
 -- Letherici, *Montlery*.  
 -- Lodoici, *Montlouis*.  
 -- Lupelli, *Montluel*.  
 -- Luzzonis, *Montluzon*.  
 -- Major, *Montmajor*.  
 -- Maranus, *Monte Marano*.  
 -- Maurentiacus, *Montmorency*.  
 -- Maurilonis, *Montmorillon*.  
 -- Medius, *Montmady*.  
 -- Merulae, *Montmerle*.  
 -- Mirabilis, *Montmirail*.  
 -- Monachorum, *bischo Bambergi*.  
 -- Olvarum, *Montolieu*.  
 -- Penferium, *Montpensier*.  
 -- Pefullanus, *Montpellier*.  
 -- Petrolus, *Montpeyron*.  
 -- Pilofus, *Monte Peloso*.  
 -- Pulicianus, *Montepulciano*.  
 -- Redonis, *Montredon*.  
 -- Regalis, *Montrejan*.  
 -- Relaxus, *Morlaix*.  
 -- Rosarum, *Montross*.  
 -- Rotundus, *Montrond*.  
 -- Saffonis, *Mont-Saugeon*.  
 -- Sequax, *Rotenberg*.  
 -- Thefauri, *Montréjour*.  
 -- Vici, *Mondovi*.  
 -- Viridis, *Monte Verde*.  
 Montanoburgum, *Montebourg*.  
 Montegium, *Montech*.  
 Montensis Ducatus, *Berg*.  
 Montes Cercconoffii vel Sudéri, *Montagnes des Géans, góry Olbrzymów*.  
 Monthilum Adhemari, *Montelimar*.  
 Montiniacum, *Montagnac*.  
 Montio; *Moncao, Monçon*.  
 Montorium, *Montoirs*.  
 Monumetia, *Monmouth*.  
 Mopsuestia, *Massifa*.  
 Moræca, *Miranda, de Ebro*.  
 Morenthiacum, *Morhange*.  
 Moravia, *Murray, Moravia*.  
 Morbonium, *Morbegno*.  
 Morelum, *Morenul*.  
 Morenvallis, *Morenual*.  
 Moria, *wzgórek w Jeruzolimie zanknięty*.  
 Morgnum, *Morges*.  
 Morini à Terouane.  
 Moriniacum, *Fortmorigni*.  
 Moritania, *Mortagne*.  
 Moritonium, *Montain*.  
 Morlachia, *Morlakia*.  
 Morolia, *Morailles*.  
 Morhae, *Meurs*.  
 Morta, *Miente*.  
 Mortuum mare, *Mortemar*.  
 Morvinus pagus, *Morvan*.  
 Mota, *Meute*.  
 Moltchæ portus, *Mascate*.  
 Mosca, *Moskwo, Moskwa*.  
 Mosomum, *Mouzon*.  
 Mota, *Mothe*.  
 Motuca, *Modica*.  
 Motula, *Motala*.  
 Mouchiacum, *Mouchy*.  
 Mulcedonum, *Mussidan*.  
 Mulhusa, *Mulhausen*.  
 Mullacum, *Mughano*.  
 Munda, *Münden*.  
 Munsterberga, *Munsterberg*.  
 Mura, *Muer*.  
 Muræla, *Mucraw*.  
 Muratum, *Morat*.  
 Murellum, *Muret*.  
 Murg's, *Muzacra, albo Almerya*.  
 Mantri veteres, *Morusdro*.

Murfa, *Ffsek.*  
 Murus, *Muro.*  
 MUSA, na tym mieyscu jest teraz  
 Mochs.  
 Muscium Episcopale, *Mussy*  
*P Evêque.*  
 Mussiacum, *Moissac.*  
 Mussi pontum, *Pont à Mous-*  
*jon.*  
 Mutina, *Modone.*  
 Mycale, góra na pold: Efezu.  
 Mycene, *M Argolidy.*  
 MYGDONIA, Prow: *Macedonii,*  
 gdzie jest Salonika; rozcią-  
 gała się ona w Thracyi.  
 Mylasa, *Melazzo.*  
 MYRA, m. nadm: Lycyi o  
 30. m. na pold: ku z. od  
 Satalii.  
 MYRINA, nad odnogą Smir-  
 neńską.  
 MYRMIDONS, Myrmidonowie,  
*Narody Theſalii.*  
 Myrtilis, *Mertola.*  
 Myſia, część Natolii, gdzie  
 jest Nikomedis.  
 Mytilene, *Metelin.*

## N. N. N.

NABATHÆI, mieszkańcy  
 Arabii Skaliſtey.  
 Naim o 6. m. na półn: od Sa-  
 maryi.  
 Nafius, *Niſſa.*  
 Nanceium, *Nancy.*  
 Nannetes, *Nantes.*  
 Nantogilum, *Nanteuil.*  
 Nantuates, *Chablais.*  
 NAR, rz. przechodząca przez  
 Narni i wpadająca w Tyber.  
 Nara, *Naro.*

Narilingm, ville des Locriens  
 M. Lokrenczykow.  
 Narora, *Narenza.*  
 Navareturn, *Navarreins.*  
 Navicellæ, *Nazelles.*  
 Naupactus, *Lepante.*  
 Nauplia, *Napoli.*  
 Nauportus, *Laubach w Kar-*  
*nioli.*  
 Naxuana, *Nachivan.*  
 Naxus, *Naxos.*  
 Naziance w Kapadocyi o 35.  
 m. od Cogni.  
 Neapolis, *Naples, Neapol.*  
 Neapolis Nemetum, *Neu-*  
*ſtadt-an der hart.*  
 Neapolis Syriæ, *Naplouſe.*  
 Nebriffa, *Lebrixa.*  
 Nebulianus ager, *Nebouſan.*  
 Neccarus, *Necker.*  
 Negumbunum, *Negombo.*  
 Nemausus, *Nismes.*  
 NEMEA, M. Argolidy na gr:  
 Korynthu.  
 Nemetacum, *Arras.*  
 Nemetes, *Diec: Spiry.*  
 Nemetodunum, *Nanterre.*  
 Nemoſum, *Nemours.*  
 Nemoſus, *Nevers.*  
 Nemproduram, *Nanterre.*  
 Nemus, *Nemours.*  
 Neoburgum, *Neuburg,*  
*Nauzburg.*  
 Neocaſtrum, *Neuf-Chateau,*  
*Nicaſtro.*  
 Neocæſarea, *Nioſara.*  
 Neocomum, *Neuſchâtel.*  
 Nœcum, *Noto.*  
 Neomagus; *Nevers, Bucking-*  
*ham, Chiceſter, Nyons.*  
 Neomarchia, *Neumarck.*  
 Neopolis, *Neuſtadt.*

- Neoportus, *Neuport.*  
 Neosolium; *Neuhas, Neuhausel.*  
 Neostadium, *Neustadt.*  
 Nepeta, *Nepi.*  
 Neptunium, *Netuno.*  
 Neptunium promontorium, *góra nadm: naybardziey ku półd: położona w Arabii, która z brzegiem Ajan, czyni przesmyk, Babelmandel.*  
 Nerium, *Nardo.*  
 Nerium, Promontorium, *góra nadm: Finisterre.*  
 Nerolinga, *Nordlinga.*  
 Nervii, *Hainault.*  
 Nesterfielda, *w Anglii.*  
 Netium, *Andria.*  
 Netum, *Noto.*  
 Nevirnum, *Nevers.*  
 Neustria, *Bretania i Normandia.*  
 Nicea; *Nice Isnich.*  
 Nicer, *Necker.*  
 S. Nicolaus; *St. Nicolas.*  
 St. Nicolo, *Nicolasburg.*  
 Nicopia, *Nicoping.*  
 Nicopolis, *Prevesa.*  
 Nidacum, *Nideck.*  
 Nidda, *nazwiłko. rz: Angielskiej.*  
 Nidrosia, *Drontheim.*  
 Nigella, *Nesle.*  
 Niger lacus, *Noirlac.*  
 Nigra pelissa, *Nigrepelisse.*  
 Nigrum monasterium, *Noirmoutier.*  
 Ninive, *Ninove.*  
 Ninus, *Niniva.*  
 Nissa, *Neissa.*  
 Nisyros, *Nisaro.*  
 Nitiobriges, *Agénois.*  
 Nitria, *Neytrache.*  
 Nivaria, *Teneriffa.*  
 Nivernum, *Nevers.*  
 Nivigella, *Nivella.*  
 Nivium Insula, *Nieves.*  
 Nobiliacum, *St. Leonard le Noblet.*  
 Nobiliacum; *Neuilly, Noail-  
le, Novale.*  
 Noë dunum, *Sublains.*  
 Noiiodunum, *Noyon.*  
 Nolum, *Noli.*  
 Nonantcuria, *Nonancourt.*  
 Nonnaticum, *Nonningues.*  
 Norba Cæsarea, *Alcantara.*  
 Norcopia, *Norkoping.*  
 Norda, *Norden.*  
 Nordoburgum, *Norbourg.*  
 Nordovicum, *Norwich.*  
 Noricum, *Karynthia i Styria.*  
 Norimberga, *Nuremberg.*  
 Northusa, *Nordhausen.*  
 Nosonaem, *Schoenech.*  
 Nova cella, *Neuen-cella.*  
 - - Domus, *Neuhaus.*  
 Novæ Herfæ, *Nien Herse.*  
 Novanthum, *Cokermant.*  
 Novempopulane, *część Gwien-  
ny, gdzie jest Auch.*  
 Novesium, *Nuys.*  
 Noviacum, *Neuvy.*  
 Novidunum, *Nyon.*  
 Novigentum, *Nogent, St.  
Clou.*  
 Novimagus, *Neuf-château.*  
 NOVIODUNUM; *Nevers.*  
 Nevmarek, *Neuvy, Noyon.*  
 Nogentle Rotrou.  
 NOVIOMAGUS; *Lisieux, Ni-  
mego, Noyon, Nuits, Spira.*  
 Novioregum, *Royan.*  
 Novoburgum, *Nienbourg.*

Nymbourg.  
 Novogorod; Nisen, Novogorod.  
 Novostadium, Neustadt.  
 Novum Plimthum, New Plimouth.  
 Novus portus, Nieuport.  
 Nuceria, Nocera.  
 Nucetam; Noyers, Noizay.  
 Nucillum, Nozeroy.  
 Nugaro, Nogaro.  
 Numantia, ob: Soria.  
 Numidia, Kr. Algeru.  
 Nursia, Norcia.  
 Nutium, Nultz.  
 Nymphoea, M. Bithynii.  
 Nyssa, M. Kappadocyi o 28. m. na poln: ku w. od Cogni.

## O. O. O

OASIS, były większa i mniejsza w Thebaidzie Egypckiej Oaxes w Krecie.  
 Obafcina, Obafine.  
 Obias, Oby.  
 Oblincum, Blanc.  
 Occitania, Langwedocia.  
 Ocelis, Ghelu.  
 Ocelum, Exiles.  
 Octodurus, Martigny en Valais.  
 Odessus, Warna.  
 Oea, Tripol w Barbaryi.  
 Oebalia, ieano z nazwisk Lakonii.  
 OENIPONS; Muhldorff w Barbaryi nad Innem, Inspruck, Oetting.  
 Oenistadium, Instadt.  
 Oenostadium, Instadt.  
 Oenotria, Wtochy.

Oenotrix Insulae, Pontia i Afschia.  
 Oenus, Inn.  
 Oelia, Oise.  
 Oeta, góra na poln: Tessalii.  
 Oetogesa, Mequinenza.  
 Olanis burgum, Offenburg.  
 Oga, Hongue.  
 Ogvr s. Ormus.  
 Oitha Frieša, Friesoire.  
 Oitina; Katin.  
 Ola, Aken.  
 Olario, Oleron.  
 Olavia, Wolaw.  
 Olbia, Hides.  
 Olbia, Satalia.  
 Oleinium. Dulcigno.  
 Oldus, Lot.  
 Oliba, Olte.  
 Olicana, Halifax.  
 Olica, Olika.  
 Olimpia, Longanico.  
 Olina, Orne.  
 Olinio, Hole.  
 Ollius, Ogljo.  
 Olomutium, Olmutz.  
 Olfus, Else.  
 Oltis, Lot.  
 OLYMP; góra na poln: Tessalii; druga góra, przyktorey podstawie jest zbudowana w Prusie; inna jeszcze góra na w. odnogi Arta.  
 Olympia, Longanico.  
 OLYNTHIUS, M. na końcu poln: odnogi Salonickiej.  
 Olyssipo, Lisbona.  
 Omagum, Umago.  
 Onchestus, M. Beocyi.  
 Onoba, była na miejscu Moquery.  
 Onoldium, Anspack.

Ophir, brzeg m. Afryce.  
 Ophiusa, Formontera.  
 Opts, Guete.  
 Opus, M. Lokr-ńczykow.  
 Oppavia, Troppau.  
 Oppolia, Oppelen.  
 Oradives, Costa, Ricca.  
 Oratio-Dei, Oraison-Dieu.  
 Oraplaunum; Arlon.  
 Orbatum, Orbais.  
 Orbisterium, Orbestier.  
 Orcelis, Orihuela.  
 ORCHOMENE, M; było iedno  
 w Arkadyi, a drugie w  
 Beocyi.  
 Orestias, Andrinople.  
 Orctum, Calatrava.  
 Orgelium, Urgel.  
 ORICUM, w głąb odnogi Wa-  
 lcuńskoy.  
 Origiacum, Orchies.  
 Oronte, rz. Syryi płynąca z  
 półd: ku półn: i wpadająca  
 w morze szrodziemne przy  
 Antiochii.  
 Orrhes, Forsar.  
 Ortospana, Candahar.  
 Ortygia, Syrakuza; jest to  
 także iedno nazwisko wyspy  
 Delos.  
 Osca, Huesca, Huescar.  
 Oscella, Domo d' Oscella.  
 Oslia, Oesel.  
 Ośmii, Diec. Treguierska.  
 Osroene, część Diarbekiru na  
 w. Eufratu.  
 Ossa, góra Tessalii blisko  
 Olympu.  
 Othna, Hastings.  
 Otholinia, Fife.  
 Otinum, Eutin.  
 Ottinga, Oettingen.

Ottonia silva, Ottenwald.  
 Ottonium, Odensee.  
 Ovescimia, Oswiecim.  
 Ovietum, Oviedo.  
 Ovilabis, Wels.  
 Oxix Insulæ, Cursolaires.  
 Oxii, Ahuaz.  
 Oximus, Hiesmes.  
 Oxonium, Oxford.  
 Oxus, Gihon.

## P. P. P.

PACHIMERUM, Promonto-  
 rium, góra nadm. w Sycylii.  
 Paciacum; Pacy, Passy.  
 Pæctæ, Pati.  
 Pæthys, Pazzi.  
 FACTOLE, rz: Lydii; miata  
 ona swe źródło w górze  
 Imolus, przechodziła przez  
 Sardes i głąga w Hermus.  
 Padus, Po.  
 Pæinani, w Luxemburgu.  
 Pæonia, część półn: Mace-  
 donii.  
 Paganorum Insula, Pago.  
 Pagasæ, Volo.  
 Palæocastrum, Policastro.  
 Palentia, Palencya.  
 Palatiolum, Palaiseau.  
 Palatium; Palacios, Palais,  
 Palazzuolo.  
 PALINURUM, PROMONTORIUM,  
 góra nadm. Pryn: bliższe-  
 go, w Kr: Neap: o 7. m.  
 na z. od Policastro  
 Pallene; pół wysp odnogi Sa-  
 loniki.  
 Palma Majorque, M.  
 Palmarum Civitas, Ciudad de  
 las Palmas.  
 Palmyra, Tadmor.

- Paloda, *Palotta*.  
 Paludellum, *Pallau*.  
 Palum, *Pau*.  
 Palumbaria, *Palomera*.  
 Palus; *Palos, Palude, Palus*.  
 Pamisus, rz. Morei w odno-  
 gę Coron, *wpadająca*.  
 PAMPHYLIA, na brzegach  
 półd. Karamanii, gdzie jest  
 Satalia.  
 Paneas, toż samo *M. co Cae-  
 sarea Philippi*.  
 Pannonia, *Hungaria, Węgry*.  
 Panormus, *Peterme, Pa-  
 nermo*.  
 PAPHLAGONIA, na brzegach  
 morza Czarnego, w Ana-  
 tolii, na półn: Galacyi.  
 Paphos, *Bassa*.  
 Papia, *Pavia*.  
 S. Papulus, *St. Papoul*.  
 Paramucanum, *Panarutan*.  
 Paredum Moniale, *Paray-le-  
 Monial*.  
 Parietina, *Velez de Gomera*.  
 Parifium, *Periz*.  
 Parium, *Paros*.  
 Paropanifus, *Daca*.  
 Parthasia, *M. Arkadyi*.  
 Parthenius mons, *góra Arka-  
 dyi*.  
 Parthenope, *Neapol*.  
 Parthenopolis, *Magdeburg*.  
 Parthia, *Sablustan*.  
 Partiniacum, *Partenay*.  
 Pasargada, *Tchilminar*.  
 Pasvalcum, *Passevalck*.  
 Patara, *M. nadm: Licyi o 35.  
 m. na półd: ku z. od Sa-  
 talii*.  
 Patavium, *Padwa*.  
 Paterniacus, *Payerne*.  
 Tom III.
- Paterniana, *Pastrana*.  
 Pauliacum; *Pouilly, Pavilly*.  
 Pax Augusta, *Badajoz*.  
 Pax Julia, *Beja*.  
 Pechinum, *Peking*.  
 Pedemontium, *Piemont*.  
 S. Pelagus, *St. Palais*.  
 Pelagonia: ob: *Paonia*.  
 Pelasgi, *mieszkałi zrazu w  
 Argolidzie, z kąd po różnych  
 Grecyi rozpięzchnęli się Pro-  
 wincyach nawet i w Tes-  
 salii byli*.  
 Peligni, *zamieszkałi Kray Sul-  
 moński*.  
 Pelian, *góra Tessalii w pół-  
 wyspie na półd: odnogi Sa-  
 lonickiej leżącym*.  
 Pella, *Jenizzar*.  
 Peloponesus, *Morea*.  
 Pelorum, *góra nadm: na rogu  
 Sycylii półn:*  
 Peltina, *Pilsen*.  
 Pelusium, *m. Egiptu, na brze-  
 gu uścia wschodniego Nilu*.  
 Penafela, *Pegnafiel*.  
 Penaflos, *Pegnaflor*.  
 Peneus, rz: w Tessalii, która  
 wpada w Golf Tessaloniki.  
 Druga tegoż im. rz: w Xię-  
 stwie Klarencyi w Morei.  
 Peninsula, *Peniscola*.  
 Penna fidelis, *Pegnafie*.  
 Pentapolis, ob: *Cyrenaika*.  
 Peregia, *Pereczas*.  
 Perga, *m. Pamfilii, o m. 6.  
 na półn: ku w od Satalii*.  
 Pergama, *było nazwisko Cy-  
 tadelli w Troi*.  
 Perimulum, *Patane*.  
 Perinthus, *Erekli*.  
 Permessus, *strumyk wypływa-  
 G*



- iący z *Heikom.*  
 Permia, *Fermi.*  
 Pernavia, *Parnawa.*  
 Persepolis, *Tchilmnar.*  
 Persi, *Gawrs.*  
 Particum, *Perche.*  
 Pertisus pagus, *Pertois.*  
 Perugia, *Prouse.*  
 Peruvia, *Peru.*  
 Pesciera, *Peschiera.*  
 Pessinuntus, m. Galacyi o m. 20. na w. od *Chiutaye.*  
 Petershutiana Abbatia, *Petershausen.*  
 Petilia, *Strongli.*  
 Petiliana, *Petigliane.*  
 Petina, *Pedena.*  
 Petovia, *Petau.*  
 Petra pertusa, *Pierreport.*  
 Petrifons, *Pierrefons.*  
 S. Petri monasterium, *St. Pierre le Montier.*  
 Petri mons, *Pyrna.*  
 Petrocia, *Peyrusse.*  
 Petrocorium, *Perigueux.*  
 Petromantalum, *Magny.*  
 Petropolis, *Petersburg.*  
 Petrosa, *Peyrouse.*  
 Petuaria, *Beverley, Petersborough.*  
 Penetia, *Terre de Bari.*  
 Phabranam, *Brenna.*  
 Pharia, *Lisino.*  
 Pharfalus, *Farsa.*  
 Phaselis, *Fionda.*  
 Phauliana, *Terra nova.*  
 Phazania, *Krama Afryk. na Traktie z Król. Trypolit. do Nigryci.*  
 Pheques, *Narod mieszkający w gajach na wyspie Corfu.*  
 Phicoele, *Cervia.*  
 Philippoburgum, *Philipsburg.*  
 Philippopolis, *Philippstadt.*  
 Philippeville, *Cudadreal*  
 Philistini, *Filistyńczykowie,* mieszkali na brzegu nadmorskim Palestyny półd.  
 Phlagraei Campi, *Ziemia Labour, w Kr: Neap: było także tegoż imienia inna w Tessalii.*  
 Philocandros, *Policandro.*  
 Phocée, *M Jonii nad morzem Egcyjskim.*  
 Phocis, *na brzegu półn: odnogi Lepantskiej.*  
 Phoenicia, *Prow: nadm: Palestyny półn:*  
 Phorbantia, *Levanzo.*  
 Phorca, *Phortahim.*  
 Phrygia, *część Anatolii, gdzie jest Chiutaye.*  
 Phtiotis, *było na półd: odnogi Salonickiej.*  
 Pica, *Pico.*  
 Piciacum, *S. Auy.*  
 Picintini, *Nswo Salerno.*  
 Picenum, *Marchia Ankońska.*  
 Pictavium, *Poitiers.*  
 Piēti, *Szkotowie.*  
 Pigneium, *Piney.*  
 Pinarolium, *Pignerol.*  
 Pinciacum, *Poissy.*  
 Pincinniacum, *Pecquigny.*  
 PINDUS, *góra oddzielająca Epir od Tessalii.*  
 Pinellum, *Pinhel.*  
 Pinna Vestinorum, *Pinna.*  
 Pinthia, *Valladolid.*  
 Piperacum, *Pebrac.*  
 Pirum, *Megzswar.*  
 PISA, m. klidy na lewym *Alphey* brzegu.

- Pisæ, Poix.  
 Pisaurum, Pefaro.  
 Piscenæ, Pésenas.  
 Pisciacum, Poissy.  
 Pisileo, Pizzigitone.  
 Pisidia, część poln: Pamphylia.  
 Pisite, miysce Francyi niezna-  
 ne, gdzie odprawito się Con-  
 ciliium 862.  
 Pistoria, Pistoie.  
 Pituerium, Pluviers.  
 Pitulæ Insulæ, Iwica i For-  
 mentera.  
 Placentia, Placencya, Plai-  
 sance.  
 Plana Silva, Pleine-Selve.  
 Platæa, M. Beocyi pod górą  
 Citheron nad Asopem.  
 Plavia; Plave, Plauen.  
 Pleškovia, Pleškow, Fškow.  
 Pleumofia, Honschote.  
 Plexiacum, Plessis.  
 Plimuthum, Plymouth.  
 Plona, Ploen.  
 Ploufscum, Plock.  
 Plombariæ, Plombières.  
 Plumbinum, Piombino.  
 Podium, Puy.  
 Podium celsum, Puicelay.  
 Podius Cretanus, Puy Cerda.  
 Pæni, Kartagińczykowie.  
 Pæstum, Pesti.  
 Polemniacum, Polignano.  
 Polutium, Połock.  
 Pompeiopolis, Palefoli.  
 Pampelon, Pampeluna.  
 Pomponiana, Pomégue.  
 Pons, Prack.  
 --ad Ararim, Verdun, w Bur-  
 gundy.  
 --ad Ligerim, Pont de Cé.  
 --Altus, Ponteau.
- Pons Archiepiscopi, Puente de  
 l'Arcobispo.  
 --Arcuentis, Pont de l'Arche.  
 --Audomarum, Pont-Aude-  
 mer.  
 --Castelli, Pont du Châtel.  
 --Dominarum, Pont aux  
 Dames.  
 --Elaveris, Pontarlier.  
 --Fractus, Pont-Fraer.  
 --Gardo, Pont du Gard.  
 --Levis, Pont-Ivoi.  
 --Otronus, Pontron.  
 --Panis, Ptimpont.  
 --Regis, Königsberg.  
 --Reintrudis, Porentru.  
 --Saii, Pont de Cé.  
 --Theofreai, Pontfroy.  
 --Trojani, Alkantara.  
 --Tremulus, Pontremoli.  
 --Vallentis, Pont de-Vaux.  
 --Vetus, Fonteveara.  
 --Ursonis, Pontorson.  
 Pontana, Drogheda.  
 Pontes; Pons, Reading.  
 Pontia, Pons.  
 Pontica, było jedno z na-  
 zwisk Bithynii.  
 Ponticarium, Pondichery.  
 Pontiniacum, Pontigny.  
 Pontiopolis, St. Pons de  
 Tommieres.  
 Pontifara, Fontoise.  
 S. Pontius, St. Pons.  
 Pontivus pagus, Ponthieu.  
 Pontus, Król. Stykaiące się z  
 brzegami pod morza Czarnego  
 aż do Kolchidy.  
 Populonium było tam gdzie  
 Piombino.  
 Porcetana, Abbatia, Bur-  
 scheid.

Porta, *Pfoerten*.  
 Porta Cæli, *Tennenbach*.  
 S. Portianus, *St. Pourçain*.  
 Portus-Alacris, *Port-Alegre*.  
 ---Augusti, *Porto nad Tybrem*.  
 ---Delphini *Porto-Fino*.  
 ---Divini, *Oran, i Marsakwi-  
wiv*.  
 ---Gratiæ, *Havre de Grace*.  
 ---Herculiscufani, *Porto Her-  
cole*.  
 ---Herculis Labronis, *tub Li-  
burni; Liburna, albo Li-  
worna*.  
 ---Iccius, *Wuiffen*.  
 ---Magnus; *Almeria, Ports-  
mouth, Corogno*.  
 ---Romanus, *Porto*.  
 ---Romatinus, *Potto Gruaro*.  
 ---Santonum; *la Rochelle, Ru-  
pella*.  
 ---Seguanæ, *Barbeaux*.  
 ---Suavis, *Pouffey*.  
 ---Ulterior, *Treport*.  
 Posonium, *Prezburg*.  
 Possidonia, *Pesti*.  
 Postoina, *Adelberg*.  
 POTIDÆA, miasto położenie w  
 końcu północnym golfu Sa-  
 lonickiego, zowie się od  
 dawna *Kassandrya*.  
 Poinum Castrum, *Peina*.  
 S. Præjectus, *S. Priest*.  
 Prænestæ, *Palestrina*.  
 Præsum Promontorium, *Mo-  
zambik*.  
 Pratelum, *Preaux*.  
 Pratum molle, *Premol*.  
 Premisla, *Przemysl*.  
 PRIENA, miasto w Jonii pod  
 górą *Mykalq*.  
 Primislavia, *Prentzlow*.

Prochyta, *Procida*.  
 Procolitia, *Colchester*.  
 Propontis, *Marmora*.  
 Provincia, *Provancia*.  
 Prulliacum, *Preuilly*.  
 Ptisciana, *Darel-Hamara*.  
 Ptolemaïs; *S. Jan z Akry,*  
*S. Jean d' Acre*.  
 Pudentiacum, *Pouancé*.  
 Pugenses aguæ, *Poungnes*.  
 Puficentis ager, *Puisjaya*.  
 Puteoli, *Pouffol*.  
 Puteolis, *Puisseau*.  
 Putidi, *Puants*.  
 Putiscum; *Pautzke, Pucko*.  
 PYLUS, *Navarrin. Było inne  
w Prow: Elidzie nad Penecq*.  
 Pyranus, ob: *Mafisa*.  
 Pyxus, *Policastro*.

## Q. Q. Q.

QUADI, *Morawia*.  
 Quadrigellæ, *Charolles*.  
 Quercetum, *Quesnoi*.  
 Querinibz, *Qwirymba*.  
 Quintilinoburgum; *Kwedlim-  
burg, Quedlimburg*.

## R. R. R.

RABACHA, *Rabat*.  
 Rabariæ, *Ravieres*.  
 Rabellum, *Ravello*.  
 Rachelburgum, *Rackasburg*.  
 Radinum, *Radzyn*.  
 Radis, *Ré*.  
 Rado, *Raon*.  
 Rædesus, *Rodesio*.  
 Raga, *Roye*.  
 RAGÆ, miasto Partow, o m.  
 60. na półn. od *Ispahanu*.  
 Rana, *Rein*.  
 Randrusium, *Randerson*.

- Rapistagnum; *Rabstons*,  
*Rabstyn*.  
 Ratiastum, *Limoges*.  
 Ratiatæ, *Retz*.  
 Rauciacum, *Roucy*.  
 Rauda, *Aranda*.  
 Rauraci, ob: *Augusta Rauracorum*.  
 Rausanum, *Rom*.  
 Rausenburgum, *Rauschemburg*.  
 Realisvilla, *Realville*.  
 Reate, *Rieti*.  
 Rebellio, *Robil*.  
 Rebellum, *Revel*.  
 Recinetum, *Recanati*.  
 REDINGÆ; *Reading*, gdzie  
 miane było concilium, r.  
 1279.  
 Regalis mons; *Realmont*,  
*Rouaumont*.  
 Regiacum Attrebatium, *Arras*.  
 Regiana, *Ellerena*.  
 REGILUS LACUS, iezioro *La-*  
*tyńskie* znaydowało się tam,  
 gdzie teraz *Kampania*  
*Rzymśka*.  
 Reginunda, *S. André*.  
 Regina, *Reyna*.  
 Reginæ, Comitatus, *Queen-*  
*scouti*.  
 ..Gradecium, *Konigsgratz*.  
 Reginapolis; *Queenstown*, *Ra-*  
*tisbona*.  
 Regiomons, *Regiomontum*;  
*Królewiet*, *Königsberg*.  
 Regiopolis, *Kinstown*.  
 Regis Comitatus, *Kingscounti*.  
 Regis-curia, *Konigs-hoffen*.  
 Regitheste, *Rethel*.  
 Regium, *Riez*.  
 Regium Julii i Lepidi, *Regio*.  
 Regula; *Regle*, *Reole*.  
 Regularis locus, *Royallieu*.  
 Reii Apollinarii, *Riez*.  
 Remi, *Rheims*.  
 Renfroona, *Reifreu*.  
 Reomense Monasterium, *Mou-*  
*tier S. Jean*.  
 Reontium, *Rions*.  
 Repta, *Ampasa*.  
 Refa, *Rées*.  
**Resbacum, Rebais.**  
 Retona, *Reclondo*.  
 Retza, *Rez*.  
 Rewalia, *Rewel*.  
 Revanum, *Frywan*.  
 Reveffio, *S. Paulien*.  
 Reuvisium, *S. Gildas de*  
*Ruys*.  
 RHÆTI, narod niegdys gdzie  
 dzis Gryzonowie, lub cała  
*Szwajcarya*.  
 Rhage, *Nottingham*.  
 Rhedones, *Reunes*.  
 Rhenana vallis, *Rheinwald*.  
 Rhenoberga; *Rheinbergen*.  
 Rhenus, *Ren*.  
 Rhigodunum, *Warrington*.  
 Rhiusfiavia, *Rosenfeld*.  
 Rhoda, *Roses*.  
 Rhodanus; *Rhone*, *Rodan*.  
 Rhodigium, *Rovigo*.  
 RHODOPE, zwata się góra,  
 która oddzielala *Macedonię*  
 od *Tracyi*.  
 Rhombus, *Mariza*.  
 Rhuteni, pow. *Franc*: *Rou-*  
*erque*, *Kuś*.  
 Ribodi mons, *Ribemont*.  
 S. Ricardus, *S. Riguer*.  
 Ricolocus, *Richelieu*.  
 Ricomagus, *Riom*.  
 Riduna, *Aurigny*.

Rigodunum; *Richemont, Riom.*  
 Rigomagum, *Rimogen.*  
 Ripz; *Rypen, Rye.*  
 Ripa magna, *Ribera grande.*  
 Ripadavia, *Rihadavia.*  
 Riphearna, *Reame.*  
 Ripulae, *Rivoli.*  
 Rileta, *Rille.*  
 Rithymna, *Retimo.*  
 Rivadium, *Ribadeo.*  
 Rivanzæ, *Rivi, Ricux.*  
 Rivovilla, *Ruisseauville.*  
 Rivus, *Riz.*  
 Rivas, *Moreni, Romorentin.*  
 Roboretum, *Londondavi, Ro-  
vera.*  
 Rodensis Abbatia, *Munch-  
roden.*  
 Rodericopolis, *Ciudad Ro-  
drigo.*  
 Rodia-Ducis, *Rolduc.*  
 Rodium, *Roeux.*  
 Rodolium, *Reully.*  
 Roducma, *Rouane.*  
 Roffa, *Rocheſtr.*  
 Roſſianum, *Ruffick.*  
 Roma, *Rzym.*  
 Romandiola; *Romagna, Ro-  
mania.*  
 Romanum Monasterium, *Ro-  
mani Montiers.*  
 Romarici mons, *Remiremont.*  
 Rosacum, *Rofcha.*  
 Roſcianum, *Roffano.*  
 Roſetum; *Gröſſeto, Roſoy,  
Roſetta.*  
 Rotalium, *Ruel.*  
 Rothomagus; *Rouen, Ro-  
tomag.*  
 Roto, *Redon.*  
 Rotundus mons, *Romont.*  
 Rubea villa, *Kotwyl.*

Rubeacum, *Ruſac.*  
 Rubeus mons, *Kugemont.*  
 Rubi, *Ruvo.*  
 RUBICON, rzeka • *Włoſzech  
w ſtanie Papięzkim, która  
wypływa z pogranicza Xe-  
ſtwa Urbińskiego, i wpada  
w golf Wenecki, o m. 4.  
na z. od Rimini. Zowie ſię  
Lujo.*  
 Rubricatus, *Lobregat.*  
 Ruconia, *Rioxa.*  
 Rudia, miało położenie blisko  
miasta *Lecco.*  
 Rula, *Ruvo.*  
 Ruginum, *Rugen, Rugenwald.*  
 Rupella, *la Rochelle.*  
 Rupes; *la Rogue, Rocca.*  
 Rupes Amatoris, *Roquem-  
dour.*  
 -- *Ardennez, la Roche.*  
 --- *Cavardi, Rochechouart.*  
 --- *Poſſei, Rochepeſay.*  
 --- *Raboldi, Rapolſtein.*  
 --- *Regis, Rocroi.*  
 Rupifortium, *Rochefort.*  
 Ruſcino; *Tet, Tour de Rouſ-  
ſilon.*  
 Ruſcurum, *Algier.*  
 Ruſionium, *Temendſurt.*  
 Ruſvinum, *Roſwengen.*  
 Rutheni; *Ruſ, powiat też  
we Fran. Rhodéz.*  
 Rutheni Comitatus, *Hrab. de  
Renſe.*  
 RUTULI, naród mieſzkał po-  
nad brzegami Oceanu w  
*Kampanii Rzymſkiej.*  
 Rutupizæ, *Sandwich.*

S. S. S.

**SABÆI**, nawał Arabii szczególwy, których *Stolica Sancia*.

*Saoaria, Sarwar.*

*Sabachia, Sarfaa.*

**SABINI**, mieszkali we Włoszech, gdzie i teraz powiat *Sabiński*; w Xieściewio też *Spoletańskim*, i części *Abruzzy*.

*Sabis, Sambra.*

*Sabrina, Sawerna, rz.*

*Sabuloneta, Sabioneta.*

**Sacrum promontorium**; *Cabo Corso, Sagrés.*

*Saelodium, Salo.*

*Sagium, Sééz.*

*Saguntia, Morviedro.*

*Salacia, Alcazar de Sal.*

*Salambina, Salobrena.*

*Selomboria, Harbert.*

**SALAMIS**, *Colouri*. Było też miasto tegoż im. w stronie wschodniej wyspy *Cypru*.

*Sala, Tedelez.*

*Salentinum, Ziemia Otrancha.*

*Saleria, Seltz.*

*Salia vetus, Oldensel.*

*Saientes, Saillans.*

*Sallingu Stadium, Selingstadt.*

*Salinarum vallis, Saltzthal.*

*Salingiacum, Selingstadt.*

*Salisburgum, Saltzburg.*

**SALMACIS**, źródło i miasto w *Karyi*.

*Salmantica, Salamanka.*

*Salmurium, Saumur.*

**Salodurum**; *Soleure, Soluturna.*

*Salomonis villa, Salmarsweiler.*

*Salopia, Schrewsbury.*

*Saltus, Sault.*

*Salva, Sauves.*

*Salva terra, Sauveterre.*

*Salvatorium, Sauvoir.*

*S. Salvius, S. Sauve.*

**SALVES**, mieszkali niegdys w *Diecezyi Arelateńskiej.*

*Samachia, Scamachia.*

*Samaria, Sebaste.*

*Samarobriva, Amiens.*

*Sambracia, Grimand.*

*Sannium, Abruzzo.*

**SAMOSATE**, miasto *Komageny* nad rz: *Eufratem*, o m. 30. na poln: ku w. od *Alepu*.

*Samus Danica, Samsue.*

*Sanctio, Seckingen.*

**SANGAR**, rzeka w *Azyi* mniejszej, która wypływa z *Galacyi* przerzyna *Bitynią*, i wpada do morza *Czarnego*.

*Sangossa, Sanguessa.*

*Sanguitarsa, Santerre.*

*Santonía, Saintonge.*

*Saponaria, Savonnieres.*

*Saræ pontum, Sarbruck.*

**Saravi pons**, *Saarbruk, Saarburg.*

*Saravus, Sara rz:*

**SARDICA**, miasto którego rowaliny dają się widzieć w pobliżności *Soffii* w *Bulgaryi*.

**Sardones**, tam gdzie pow. *Russyllonu*.

**SAREPTA**, miasto w *Fenicyi* między *Tyrem* i *Sydonem*.

*Sarisburia, Salisburg.*

**SARMATIA**, *Sarmacya* Europejska miała miejsce, gdzie dziś *Polska, Ruś, &c.*

*Sarnia, Garnesey.*

Sarunetes, *Sargam.*  
 Sassa, *Sas de Gand.*  
 Satanacum, *Stenay.*  
 Satulartis, *Saucourt.*  
 Saxones, *Sasi.*  
 Saxulum, *Sassuolo.*  
 Scachia, *Scamacchia.*  
 Scalabis, *Santaren.*  
 Scalæ, *Echelles.*  
 Scaldia, *Zirick, Zée.*  
 Scaldis; *Escout Skalda,*  
*Schelde.*  
 Scaldistadium, *Schelestadt.*  
 Scalia, *Schowen.*  
 SCAMANDRA, *rzeczka wynfy-*  
*waiąca z góry Idy w My-*  
*zyi.*  
 Scandia, *Schonen.*  
 SCANDIANO, *wieś: i Hrab: w*  
*Xieście Reggionńskim we*  
*Włoszech. o m. z. na połd:*  
*od Reggio.*  
 Scapalia; *Szaffusa, Schaf-*  
*hausen.*  
 Scardona, *Grossa wyspa.*  
 SCEPSIS, *było niegdyś miasto*  
*w Troadzie.*  
 SCETE, *puszcza w niższym*  
*Egypcie, która dotąd ma*  
*swoich pustelników.*  
 SCILLA, *skala we Włoszech,*  
*naprzeciw Messyny.*  
 Scodra, *Scutari.*  
 Scoriale, *Escorial, Escurolles.*  
 Scotia, *Szkocya.*  
 Scotusa, *Licostomo.*  
 Scupi, *Uscopia.*  
 Scyllacium, *Squillace.*  
 Scytia, *Tartarya.*  
 Sebethus, *mała rzeczka, któ-*  
*ra płynie we Włoszech,*  
*wpada w odnogę Neapoli-*

*tańską. Zowie się Rio de la*  
*Madalena.*  
 Sebulium, *Weissemburg.*  
 Sebasteia, *Sivas.*  
 Sebatum, *Schwartz.*  
 Sebendunum, *Campredon.*  
 Secalaunia, *Sologne.*  
 Secerræ, *Cervera.*  
 Secontia, *Roa.*  
 Secovia, *Seckau.*  
 Secura, *Segura.*  
 Securitas Confinium, *Seguro*  
*de la Frontera.*  
 Sedena, *Seyne.*  
 Sedumum, *Sion.*  
 Seglami, *gdzie pow. Walen-*  
*tyńsk.*  
 Segesta; *Siffeg Sefiri.*  
 Segeste, *w Sycylii, blisko Tra-*  
*pary.*  
 Seghetusa, *Segezwar.*  
 Segobriga; *Segorbia, Cabeza*  
*de Vide.*  
 Segudunum, *Rhodes.*  
 Seguntia, *Siguenza.*  
 Segusium; *Susa, ob: Forum.*  
 Segustero, *Sisteron.*  
 Seilliniacum, *Seignelai.*  
 Selimbria, *Selivrea.*  
 SELEUCIA; *było dawniej mia-*  
*sto tego im. w Syryi, przy*  
*wyściu rz. Oronty. Inne le-*  
*żało nad Tygrem poniżej*  
*Bagdadu.*  
 SELINONTIÆ THERMÆ, *w Sy-*  
*cylji, w dolinie di Mazara.*  
 SELINUS, *miasto w Cylicyi nad*  
*brzegiem Wschodnim gólsi*  
*Satali.*  
 Sena; *Sains, Sienna.*  
 Senia, *Segni.*  
 Senius, *Serchio.*

Senogallia, *Sinigaglia*.  
 Senones, *Sens*.  
 Senones Celsi, *Senonches*.  
 Senticæ, *Zamora*.  
 Senus, *Shanon*.  
 Separa, *Seure*.  
 Septa, *Centa*.  
 Septenillium, *Settenil*.  
 SEPTIMANIA, *Langwedocya* tak  
 zowią z przyczyny, iż  
 w niej 7. miast większych  
 liczą: *Toulouse*, *Beziers*,  
*Nîmes*, *Agde*, *Maguelone*,  
*Lodeve* i *Ufcz*.  
 Septonia, *Schaftsburg*.  
 Sequana, *Seine*, *Sekwana*.  
 Sequanorum Maxima, *Franche-*  
*Comté*.  
 S. Sequanus, *S. Seine*.  
 Sergianum, *Sarzana*.  
 Serricum, *Serry*.  
 Serica; *Terturya Chińska*,  
*Kattay*.  
 Sernæ, *Sorres*.  
 Servania, *Schirwan*.  
 Servesa, *Zerbst*.  
 Servitia, *Sarwitza*.  
 Seryphos, *Serfo*.  
 SESTOS, miało położenie nad  
 cieśniną *Dardanellską* w *Eu-*  
*ropie*.  
 Setabis, *Xatiwa*.  
 Setuacatum, *Aichstad*.  
 Severiacum, *Sirai*.  
 Sexiona, *Xicona*.  
 Sextum; *Sesto*, *Sesfri*.  
 Siberina, *Severina*.  
 SICAMBRI, naród niegdyś po  
 nad rz: *Lippa*.  
 Sicania, *Sycylia*.  
 Sicheu, o m. 9. na półn: od  
*Jerozolimy*.

Tom III.

*Sicoris*, *Segre*.  
 SICYON, było miasto w *Achaii*  
 nad golfem *Korynckim*, i na  
 zachod miasta *Koryntu*.  
 Sidoleucum, *Saulieu*.  
 Sidou, *Seyde*.  
 SIGÆUM, miasto i przyłątek  
 nadmorski w *Troadzie*.  
 Sigillariæ, *Sellieros*.  
 Signia, *Segni*.  
 SILANUS, rzeka we *Włoszech*  
 uchodząca do morza na  
 północ miasta *Pæstum*.  
 Silinæ, *Sorlingskie wyspy*.  
 Silvavetus, *Oudenbose*.  
 --Ducis, *Bois le-duc*.  
 --Major, *Seave Majeure*.  
 Silvanectum, *Senlis*.  
 Silviniacum, *Souigny*.  
 Simæthus, rzeka w *Sycylii*,  
 która wchodzi o m. 3. na półd:  
*Katany*.  
 Simenia, *Hantschire*.  
 SIMOIS, rzeczka wypływająca  
 z góry *Ida* w *Myzyi*.  
 Sina, *Chiny*.  
 Sindarium Insula, *Celebes*.  
 Sinesgua, *Senanque*.  
 Sinemurum, *Semur*.  
 Singidunum, *Belgrad*.  
 Singilis, *Xenil*.  
 Sinova, *Huc*.  
 Sinuella, *Mondragon*.  
 SION, mała góra znajduiąca  
 się w samej *Jerozolimie*.  
 Siphnos, *Sifanto*.  
 SIPUNTUM, miasto bliskie *Man-*  
*fredonii*.  
 SIPYLUS, góra pod którą leża-  
 ła *Magnezya*, która teraz  
 własciwość zowie się: *Ma-*  
*nachia*.

H



- Sirenum Seculi, *wyspy bez-  
 ludne ku brzegom Kampanii.*  
 Sirmium; *Antropeza, Sirmich.*  
 Sisapo, *Aimade.*  
 Siscia; *Zagrab, Siffey.*  
 Sithonia, *część Tracji, gdzie  
 znajdował się Ohnthus.*  
 Sistanca, *Siferon.*  
 Sithomagus, *Thetfort.*  
 SLAVI, *narod początkowo po-  
 chodzący z Sarmacyi, osia-  
 dły polim w Niemczech,  
 między Elbą i Wisłą, w  
 Węgrzech, &c.*  
 Slavia, *Sklawonia.*  
 Slatæ, *Ecluse.*  
 Soccona, *Saone.*  
 SONOMA, *miasto Palestyny, le-  
 żało niegdyś w stronie naj-  
 bliższej południa gdzie mo-  
 rze umarło teraz.*  
 Soepinum, *Supino.*  
 Soetabis, *Xatrea.*  
 SOGDIANA, *niegdyś w Uzbeku  
 na północ Gihonu.*  
 Solemiacum, *Solignac.*  
 Solensis ager, *Soule.*  
 Solisbacum, *Sultzbach.*  
 Solisguella, *Soltwedel.*  
 Solnocum, *Zolnoch.*  
 Sonegia, *Soignies.*  
 Sontina, *Zons.*  
 Sontius, *Lifouzo.*  
 SOPHENE, *kraina Persyi mię-  
 dzy rz. Eufratem i górą  
 Taurus.*  
 SORACTE; *góra, starożytnie  
 miasto, dziś Monte S. Silve-  
 stro blisko Tybru o m. 8. na  
 półn. od Rzymu.*  
 Soretana Abbatia, *Schuffen-  
 ried.*  
 Soricinium, *Sorafa.*  
 Sorviodunum, *Salisbury.*  
 Sospitellum, *Sospello.*  
 Soteropolis, *S. Salvador.*  
 Sobates, *Sos.*  
 Spelao, *Espau.*  
 Sparnacum, *Espernay.*  
 Sparno, *Espernon.*  
 SPERCHIUS, *rzeka w Ftyoty-  
 dzie na półn: Thermopilon.  
 Zowie się tych czasów  
 Agriomila.*  
 Sphetia, *Sfetigrado.*  
 Spinalum, *Epinal.*  
 SPORADES, *wyspy leżące na  
 Archipelagu, około Kapu  
 najbliższego południa ku z.  
 w Azji mniejszej.*  
 Stabuletum, *Stavelo.*  
 STAGYRA, *miasto nadmorskie  
 w Macedonii pod górą  
 Athos.*  
 Stagnum; *Stagno, Etanches,  
 Etain.*  
 Stamedium, *Tamies.*  
 Stampæ, *Estampes.*  
 Stapulæ, *Estaples.*  
 Starcum, *Estarke.*  
 Statio; *Stantz, Stade.*  
 Stenoberga, *Heenberg.*  
 Stirps, *Eslerp.*  
 Stivagium, *Eslival.*  
 STOECHADES, *wyspy we Fr.  
 d'Hieres*  
 Strata, *Estrées.*  
 Strigonium, *Gran.*  
 Stripaniacum, *Etrechy.*  
 STROPHADES, *wyspy leżące  
 blisko Zanthu, osiadłe od  
 samych prawie Mnichow*

- Greckich, którzy wielkie ma-  
ią w Zancie dochody i w Ge-  
falo ii. Wywózka ztąd obcy  
wina przednie, rozetki,  
i wyborne owoce.*
- Strumenſe Monasterium,  
*Fſirun.*
- STRYMON, rzeka która oddzie-  
la Macedonię od Tracyi.
- Sturium, *Ribandon*
- STYMPHALA, miasto i jezioro  
*w Arkadyi pograniczne Ar-  
golidy*
- Styra, *Steyer.*
- Suana, *Soana.*
- Subdintum, *le Mans.*
- Sufis, *Souſſe.*
- Sublacenſe Monasterium, *Sub-  
biaco.*
- Subſilvania, *Unterwald.*
- Suero, *Xucar.*
- Suecia, *Suecna; Szwecya.*
- Sueſſa, *Selſa.*
- Sueſſones; *Soiſſons; Sieweſſyon.*
- SUESTA POMETIA, miasto  
*megdyś Wolskow, na za-  
chod miasta Veſetri.*
- SUEVIA, *Szwabin, dawniey  
ſię rozciągała aż do morza  
Bałtyckiego.*
- Suevus, *Sprie.*
- Suffeta, *w Afryce.*
- Suillum, *Schwitz.*
- Sulgas; *Sorgues rzeka, ob.  
Pont de Sorgues, Vacluſe.*
- Sulcis, *Igleſias.*
- Sumerium, *Somieres.*
- Sumina, *Somma.*
- Surregium, *Belgard.*
- Suſatum, *Soeſt.*
- Suſa; *Suſes. Souſe.*
- Sufellia, *Souſelle.*
- Suvinnia, *Schueniz.*
- Syagros, *Fartaque, Fartak.*
- SYRACIS, *w ſtronie południo-  
wey golfu Tarentſkiego.*
- SYENA, *najcelnieyſze miasto  
wyższego Egiptu bliſko Ka-  
terakt. Nilowych mniej-  
ſzych.*
- Sylletium, *Squillace.*
- Sylva benediſta, *Sauve be-  
nede.*
- Sylva lata, *Sauve balade.*
- SYNNADA, *miasto w Frygii o  
m. 15. na poſt: od Chiutayi.*
- Syracus Ager, *Landes po-  
wiat.*
- SYRTIS MAXIMA, *Szkopuł  
na Oceanie zwany, le grand  
Banc.*
- SYRTIS MAJOR I MINOR, *od-  
noga morza ſzrodziemnego  
oblewająca brzegi Afrykań-  
skie między Królestwem Bar-  
ki i Trypolu; którey zato-  
ka, najgłębiey klinem mię-  
dzy dwie Ziemie zachodzi,  
zowie ſię wielka, mnieyſza  
zaś ieſt bliſko Cebes.*

## T. T. T.

- TABELLICUM, *Tailleburg.*
- Taberna; *Sabern, Sawerna.*
- TABOR, *góra o m. 7. na poſt.  
od Santaryi.*
- Tabraca, *Tabarca.*
- Tabuda, *Demer.*
- TABURNUS, *góra w bliſkoſci  
Caudium.*
- Tacapa, *Cebes.*
- Tacubis, *Abrantes.*
- TABNARIUM *promontorium,  
przyłątek morſki południo-*

- wy ku w. nad golfem Koryntskim w Morei.*  
 Tænia longa, Targa.  
 Tagodastum, Isadagus.  
 Tagularia, Tilliers.  
 Talabriga, Talavera.  
 Talca, Alca.  
 Taleaburgus, Tailleburg.  
 Talemundum, Talmoud.  
 Talhuda, Tagasa.  
 Taliequitium, Tagliacozzo.  
 Tamara, Tavistock.  
 Tamedunum, Taunton.  
 Tamefis, Tamiza.  
 Tannum Burgus, Bourg en Bresse.  
 Tanais, Don.  
 TANIS, miasto Egipskie nad odnogą Nilu, miało położenie na z. Damietty.  
 Tanneium, Tenailles.  
 Taprobana, Ceilan.  
 TAPSUS, miasto w Afryce niedaleko Tunis na połud. Był pół-wysp tegoż im: na północ Syrakuzy.  
 Tarbellicæ aquæ, Dax.  
 TARQUINIUM, miasto w Etruryi blisko Corneto.  
 Tartesium, Tartas.  
 Tarvisus; Trevisa, Trewiza.  
 Tarufates, Turjan.  
 Tavera, Twer.  
 Tauniacum, Tonmay.  
 Taurædum; Giuslandil, Tauris.  
 Tauriacum, Toury.  
 Tauriniacum, Thorigny.  
 Taurinum, Turin.  
 TAURUNUM, Belgrad; czyli miejsce blisko Sawy leżące, zwane teraz Czerwinka, przy Belgradzie.  
 Taurus, Toro.
- TAVUS, Tay.  
 TAYGETA, góra w Lakonii, kończąca się przyląkiem Tenaryjskim.  
 Teanum, Teano, Tyana.  
 Teatæa, Chieti.  
 Tecelia, Teklemburg.  
 Techinia, Tekin, lub Bender.  
 TECTOSAGES VOICÆ, naród Langwedocyi ku Garunnie osiadły.  
 Teçleta, Tedelez.  
 TEGEA, miasto w Arkadyi blisko miasta Alpheæ kiedyś leżące, o r. 6. na półn. ku z. od Napoli w Romanii.  
 TELEBOIDES Insule, wyspy przy wyspie S. Maura będące.  
 Telliolum, Tailleul.  
 Telomartius, Toulon.  
 Telonium, Toulon.  
 Temeste, Messa.  
 TEMPE, dolina sławna między Olympem i Ossą którą przerzyna rzeka Peneæ.  
 Tenasserimum, Tenacerim.  
 Teneræmunda, Dendermunda.  
 Tenissa, Tremecen.  
 Tenos, Tina.  
 Tephlis, Tessis. †  
 Terchium, Terki.  
 Terdona, Tortona.  
 Tergeste, Triest.  
 Termæ, Xacca.  
 Tertiaria, Tercera.  
 Tesara, Tezar.  
 TETRICUS, góra poblisko miasta Norcia.  
 Teurnia, Willach.  
 Teutoburgium, Dethmold.  
 TEUTOBURGUM; Döcsburg,

- Duisburg. Było miasto iedno tego im. w Panonii w okolicy miasta *Quinque Ecclesiarum*.
- TEUTONES, nazwisko dawne narodu Niemieckiego.
- Thamiatis, *Damietta*.
- Thelmissus, *Macri*.
- Thenotixæ, *Thenailles*.
- Theoci curia, *Tewksbury*.
- Theodemerensis ager, *Thimerais*.
- Theodonis villa, *Thion ville*.
- Theodofia, *Kassa*.
- THEODOSIOPOLIS, *Affancale*.  
Inne tego im. było o m. 8. na w. od *Trajanopolu*.
- Theolocus, *Theulley*.
- Theophilis, *Gottlieben*.
- Theorafcia, *Thierache*.
- Theorodunum, *Wels*.
- S. Thotfridus, *S. Chaffre*.
- Theotvaldum, *Doe*.
- Thera, *Santorini*.
- Theranne, *Calamata*.
- Thermæ, *Austriacæ, Baden*.
- ...Carolinæ, *Karlsbad*.
- ...Hirærentes, *Termini*.
- ...Inferiores, *Bade w Szwa-bii*.
- ...Superiores, *Bade w Szway-caryi*.
- Thera æ, *Salonichi*.
- Thermidava, *Daguo*.
- THERMIDON, rzeka w *Amazyji*, uchodząca w morze *Czarne*.
- Theschina, *Cieszyn*.
- THESPIÆ, miasto w *Beocyi*, pod górą *Helikonem* w stro-nie południowej.
- THESPROTIA, miała położe-nie na połu. ku z. gólsu *Ar-teuńskiego*.
- Thessalonica; *Salonichi, Tes-salonika*.
- Thetis, *Tet*.
- Thomasopolis, *Tomaszpol*.
- Thomafovia, *Tomaszów*.
- Thracia, *Romania*.
- THRACONTIDIS, prowincya *Galilei*, ku źródłom rzeki *Jordanu*.
- Thudinum, *Thuin*.
- THULE, lub *Thyle, Islandya*.
- THURII, nazwisko dane *Sy-barydzie*, po odnowieniu ie-go od *Greków*, z którego był *Herodot*.
- Thyatira, *Akissar*.
- Thyella, *Aielo*.
- Thymbra, miasteczko w *Troa-dzie*.
- Tiberis, *Tiber*.
- Tibiscum, *Titul, lub Temes-war*.
- Tibiscus, *Cissa*.
- Tibur, *Tivoli*.
- Tiburnia, *Willach*.
- Ticinum; *Pavia, Tyczyn*.
- Ticinus, *Tesno*.
- Ticis, *Tock*.
- Tifernum, *Citta di Castello*.
- Tigernum, *Thiers*.
- TIGRANCERTA, miasto nie-gdyś w *Armenii* południo-wej nad rz. *Tygem*.
- Tigulia, *Sestri*.
- Tigrum, *Zurich*.
- TILIUS, rzeka w *Dalmacyi*, która do morza *Adryaty-ckiego* wpada, poblisko mia-sta *Sibenico*.
- Tillum, *Tiel*.

TIMAVUS, rzeka w pow. Noro-  
 julieńskim uchodząca mię-  
 dzy Akwileją, i Triestem.  
 Tingis, Tanger.  
 Tinaceti, Tingtoesis.  
 Tjidis, Teort.  
 Tituris, Teuzar.  
 Tivurtium, Trevoux.  
 TMOLUS, góra w Krygii, pod  
 którą leżało Sardes.  
 Toarcium, Thouars.  
 Tobinium, Zoffingen.  
 Tociacum, Toucy.  
 Tokeum, Tokay.  
 Tolbiacum, Zulpich, lub Zulch.  
 Tolca, Touque.  
 Tolosa, Toulouse.  
 Tomeratum, S Pons.  
 Tomesium, Tommeis.  
 Toredon, Bassora.  
 Torena, Turenne.  
 Tornacum; Tournay, Tornak.  
 Ternodunum, Tornerre.  
 Torpatum, Derpt.  
 Tolliacum, Thoiffey.  
 TRACHIYS, miasto w Tessalii,  
 na połud: gósu Tefsaloni-  
 ckiego.  
 Tragurium, Traon.  
 Trajanopolis, Palesoli.  
 Traiectum ad Mosam, Ma-  
 stricht.  
 Traiectum ad Rhenum,  
 Utrecht.  
 TRALLES, miasto w Karyii,  
 blisko Meandru.  
 Trapezus, Trebizond.  
 TRASIMANUS, jezioro w Pe-  
 ruzyjskim pow.  
 Transfalana provincia, Owe-  
 rissel.  
 Transstagnana, Allenteja.

Transmontana, Tra los Mon-  
 tes.  
 Treceæ, Troyes.  
 Treconium, Treguier.  
 Tremonia, Dortmunda.  
 TREMONIUM, Dormont w  
 Westfalii. Tu r. 1005. mia-  
 ne było Concilium.  
 Trenobium, Tournus.  
 Treobannum, Trivigno.  
 Trevir, Trewir.  
 Trevoltium, Trevoux.  
 TRYZENA znaydowca się w  
 Morei nad gósem Egey-  
 skim.  
 TRIBACTRA, stolica Sogdyany,  
 Bokara.  
 Tribulium, Trebigna.  
 Triburis, Trebur.  
 TRIBURIUM, niedaleko Mogun-  
 cyi, st. przez miane tu Con-  
 cilium, r. 895.  
 Tributum Cæsaris, Tribsees.  
 Tricastles, Troyes.  
 Tricastini, S. Paul trois Cha-  
 teaux.  
 Tricontium, Sancoins.  
 Tridinum, Tiino.  
 Trileucum promontorium,  
 Kap Ortegat.  
 Trinscria, Sycylia.  
 Trinobantes, Hrabswo Mid-  
 dlesex.  
 TRITON, rzeka w Afryce, któ-  
 ra uchodzi do masy Syrtu.  
 Trivæ lacus, jezioro zwane  
 du Bois w Attycii.  
 TROAS, w Natolii nad Cieśni-  
 ną Dardanellą.  
 Troca, Troki.  
 Troglotidis, Abex.  
 Troia, Troyæ, lub Illium,

miasło niegdys w Myzyi.  
 Bedze zwiownane z ziemią  
 od Grekow, o nawione zo-  
 flato i postawione bliżej  
 morza.

Tropetopolis, *S. Tropes.*  
 Trudenopolis, *S. Tron.*  
 Trutnovia, *Trautenau.*  
 Tucubis, *Abrantes.*  
 Tudæ, *Tuy.*  
 Tudertum; *Todi.*  
 Tugium, *Zug.*  
 Tubingi, *Stalngen.*  
 Tullum Leucorum, *Towl.*  
 Tunctum; *Tunis, Tunet.*  
 Tungri, *Tongres.*  
 Tunoniam, *Thonon.*  
 Tyra, *Turgowia.*  
 Turbato, *Teruel.*  
 Turchestania, *Turkestan.*  
 Turones, *Tours.*  
 Turris Ardens, *Tour d'Ordre.*  
 --Juliana, *Truxillo.*  
 --Sillana, *Toràesilas.*  
 --Stratonis, *lub Casarea Pa-*  
*lestina.*  
 Turtavia, *Forchain.*  
 Turturiacum, *Tourtoirac.*  
 Turullus, *Chionvic.*  
 Tuscia, *Toskania.*  
 Tusculum novum; *Frascati.*  
 Tutela; *Tudela, Tullis.*  
 Tuvomontium, *Toam.*  
 TYANA, miasło w Kappadocyi,  
 o m. 20. na północ od  
*Tarsu.*  
 Tychopolis, *Gluckstadt.*  
 Tyde, *Tuy.*  
 Tylos, *Bachrain.*  
 Tyndaris, *blisko Termini miasła.*  
 Tyras, *Unieistr.*  
 Tyrians, *miasło w Argolidzie.*

Tyrreni, *Toskania.*  
 Tyrus; *Sur, Sour.*

V. V. U. U.

VABRINCUM, *Vabres.*  
 Vada, *Vado.*  
 Vada Viriæ, *les Vés.*  
 Vadacium, *Waas.*  
 Vadani mons, *Vaudemont.*  
 Vadenſis pagus, *Walezya.*  
 Vaga, *Necaus.*  
 Vagoriturum, *w pow: Cenemañ-*  
*ſtiri, lub Seex.*  
 Valacria, *Walcheren.*  
 Valcum, *Walpon.*  
 Valdenſinga, *Vaudrevange.*  
 Valentianæ, *Valenciennes.*  
 Valeſcia, *Valasse.*  
 Valetria, *Barege.*  
 Vallia, *Xstwo Wallii, lub*  
*Gallii.*  
 Valliacum, *Vailly.*  
 Vallis benediſta, *Val benoit.*  
 --Burgum, *Walleburg.*  
 --Color, *Vancouleurs.*  
 --Diaboli, *Vaudables.*  
 --Dominarum, *Frauenſfeld.*  
 --Guidonis, *Laval.*  
 --Macræ, *Magra.*  
 --Nemorensis, *di Deinona.*  
 --Romana, *Val Romey.*  
 --Roſcidz, *Roncevaux.*  
 --Scolarium, *Val-des-Eco-*  
*liers.*  
 --Serenz, *Val Sery.*  
 --Telina, *Waltelina.*  
 --Viridis, *Walwarda.*  
 Valliſoletum, *Valladolid.*  
 Vallocuria, *Walcourt.*  
 Valoniæ, *Valognes.*  
 Vallum, *Wals.*  
 VANDALI, *Wandalowie. Na-*

- rod dawny Niemiecki, osiadły ponad morzem Ballyckim.
- Vandalia, *Wensyffel.*
- Vandalitia, *Andaluzya.*
- Vandopera, *Vandœuvre.*
- Vangiones, ob. *Augusta.*
- Vangio rivus, *Vignori.*
- Vapincum, *Gap.*
- Varactum, *Gueret.*
- Varciacum, *Varzy.*
- Vardo, *Gardon.*
- Variscorum Curia, *Hoff.*
- Vaseonia, *Gasconia.*
- Vasio, *Vaison.*
- Vastalla, *Guastalla.*
- Vastena, *Warnton.*
- Vastinia, *Gastinz.*
- Vastum, *Guasto.*
- Vanrium; *Lavaur, Jawora.*
- UBII, naród Niemiecki, który był wezwiał Rzymian na swoją pomoc, osadzony od nich z tej strony Renu, aby był bezpieczniejszy przeciw zawisłci Sasiadow.
- Ucetia, *Uez.*
- Væts, *Wight.*
- Vedassus, *Bidassoa.*
- S. Vedastus, *S. Waast.*
- Vedinum, *Udino.*
- Vegia, *Veglia.*
- Veicetia, *Vicenza.*
- VEII, *Węjowie* naród sąsiedzki Rzymian, ponad Tybrem, pomiędzy Rzymu.
- Velauni, *Velay.*
- Velia; *Castelamara, w Pryn-cypacie bliższym.*
- Velinus, ob. *Rieti.*
- Velitræ, ob. *Veletri.*
- Vellaunodunum; *Beaune, lub*
- Chateau - Landon, albo Auxerre.*
- Velocassinus pagus, powiat *Wexyński.*
- Venantodurum, *Huntington.*
- Vendocinum, *Vendone.*
- Vendopera, *Vendœuvre.*
- Veneris flos, *Kinnoz.*
- Veneriæ; *Wenecya, Vannes.*
- Venetiola, *Venezuola.*
- Venta Belgarum, *Winchester.*
- Venufia, *Venosa.*
- Verbanus, *Lago Maggiore.*
- VERBIGENUS PAGUS, Kanton *Fryburski i Xstwo Neuchatel.*
- Verbinium, *Vervins.*
- Verda, *Ferden.*
- Vergilia, *Murcya.*
- Verinbrea, *Vernibria; Verberia.*
- Vernogilius, *Vernolium, Vernuil.*
- Verodunum, *Verdun.*
- Veromandui, ob: *Augusta.*
- Verena, *Bonna.*
- Verovicum, *Warwick.*
- Veruca; *Verua, Montefalcone.*
- Verulæ, *Veroli.*
- Verulamium, *blisko S. Albans.*
- Vesalia Inferior, *Wesel.*
- Superior, *Ober Wesel.*
- Vesonna, *Perigueux.*
- Vesontio, *Bezançon.*
- Vestmaria Damii, *Westmorland.*
- Vestmonasterium, *Westminster.*
- Vestrovicum, *Westerwik.*
- Vesulus, *teraz się zowie*
- Viso, ob. *Po.*
- Vetera, *Santen.*

- VETULONIUM**, miasto w Etrurji. leżące dawniej w mątey odległości od Populonium na północ.
- WESTSEX**, Królestwo, czyli dawna Prowincya, która zawierata kracie zachodnie Brytanii Wielkiej.
- Ufoaugia**, Anglija.
- Ugoza**, Ugoz.
- VIA ÆMILIA**, droga, która prowadzita z Rzymu do Akwilei.
- VIA APPIA**, ciągneta się od Rzymu do Kapuy, potym do Beneventu, gdzie dzielita się na dwa trasy, jeden szel ku Brundysium, drugi do Regio.
- VIA AURELIA**, byta ta droga która szła przez granice Toskanii, i Liguryę, aż do Gallii.
- VIA CLAUDIA**, prowadzita z Rzymu przez szrodek Etrurji aż do Porto Venere, tam łączyla się z drogą Aurelia.
- VIA FLAMINIA**, szłyta idącym z Rzymu do Aryminu.
- VIA SALARIA**, byta ciągniona z Rzymu do Ankony.
- VIA VALERIA**, szła od Rzymu do Piskary.
- Viadrus**, Odra.
- Vibiscus**, Vevay.
- Vibo**, Bivona.
- Viceliacum**, Vezelay.
- Vicinacia**, Vicinomia, Villaine.
- Victoria**, Agobel.
- Victoriacum Francicum**, *Vitry le François.*
- Vicus Aquensis**, *Vico Aquense.*
- Anusti, Kairwan.
- Brajæ, *Vic Braia.*
- Ad Cærem, *Vic w Carlades.*
- Ircæ, Voghera.
- Julius; *Aire nad rz: Adour;*  
*Gemersheim.*
- Monasterii, *Vimontier.*
- Sarina, *Vicegrad.*
- Viducasses**, *Vieux.*
- Vidulliacum**, *Vesly.*
- Vicrium**, *Vihers.*
- V. Et.**, *Wightun.*
- Vigenna**, *Vienne.*
- Vigilizæ**, *Bileglia.*
- Vigornia**, *Worcester.*
- Villa Dei**, *Ville-Dieu.*
- Francæ, *Ville-Franche.*
- Lupensis, *Ville Loin.*
- Magna, *Ville magna.*
- Murum, *Ville mur.*
- Regais; *Ville-del Rey, Villa Real.*
- Vetus, *Ville-mur Vieu-villo.*
- Villaris ad Collum Retiæ**, *Villers-Coterets.*
- Viltonia**, *Wiltshire.*
- Vimacensis pagus**, *Vimeu.*
- Vimania**, *Wangen.*
- Vimaranum**, *Guimaraens.*
- Viminacium**, *Newville.*
- VIMINIACUM**, miasto w Mezycji nad Dunajem, o m. 30. powyżey Belgradu.
- Vimutium**, *Weimouth.*
- Vinacium**, *Vignats.*
- Vinaria**; *Weimar, Wizmar.*
- Vinciacus**, *Creveœur.*
- Vindana**, *Vannas.*
- Vindasca**, *Venasque.*
- Vindascensis Comitatus**, *proviat Venaisin.*



Vindejorium, *Windsor*.  
 VINDELICII, *narod który mieszkał w Szwabii od Bregentzu aż ku Dunajowi*.  
 Vindibilis, *Belle-Isle*.  
 Vindinum, *le Mans*.  
 Vindobona, *Wiedeń, Vienna*.  
 Vindonissa, *Windisch*.  
 Vindossinense, *Castrum, Altenburg*.  
 Vineæ, *Weingarten*.  
 Vinneiacus pagus, *Vimeu*.  
 Vincium, *Vence*.  
 Vintonia, *Winchester*.  
 Viruburgum, *Wurtzburg*.  
 Virgi, *Vera*.  
 Viridarium, *Verges*.  
 Viridellium, *Versuil*.  
 Viridurum, *Verdun*.  
 Virinandis, *Castrum, Vermand*.  
 Viritium, *Greiffenhagen*.  
 Viriziacum, *S. Basle*.  
 Virimanduentis pagus, *powiat Vermandois*.  
 Virovesca, *Birviesca*.  
 Virunum, *Fressac*.  
 Wisburgum, *Wisby*.  
 Vitrangium, *Fenesfrange*.  
 Vistula, *Wista*.  
 Visuris, *Wefer*.  
 Vitelliacum, *Wittlich*.  
 Vitodunum, *Winterhut*.  
 Vittebarea, *Wittenberg*.  
 Vitus, *S. Weit*.  
 Vladislavia, *Wrocławek*.  
 Ulcinium, *Dulcigno*.  
 Uliarius, *Oleron wyspa*.  
 Uliffæa, *Ultzen*.  
 Ullinga, *Flessingen*.  
 Uloameria, *Włodzimierz*.  
 Ulpianum, *Prisdena, i*

Ultonia, *Ulster*.  
 Ultrajectum, *Utrecht*.  
 Ulsterium, *Elster*.  
 Ulyssippo, *Lizbona*.  
 Umbelicus maris, *Maelstrom*.  
 Umbria, *Ombria*.  
 Umbro; *Ombrone*.  
 Unelli, *ob: Valogne*.  
 Ungaria; *Węgry, Ungwar*.  
 Ungiacum, *Oigny*.  
 VOCANTH, *narod dawny, gdzie Diecezja Dieńska i Hexonska, we Francji*.  
 Voaiocæ, *Vieux*.  
 Vodium, *Void*.  
 Voigtia Variscia, *Woigtland*.  
 Voicæ, *ob. Arecomici, Teslofages*.  
 Voliba; *Bodmary Falmouth*.  
 Vollaterra, *Volterre*.  
 VOLSCI; *Wolskowie, posiadali pomorze Włoskie, od Antium, aż do Terraciny*.  
 Volcinium, *Bolsena*.  
 Volutaria, *Volturava*.  
 Vorganium, *Karhais*.  
 Vormatia, *Worms*.  
 Vosagus Saltus, *Vosges*.  
 Vosalia, *Ober Wesel*.  
 Volium, *le Vgeois*.  
 Vosonius, *Pouzon*.  
 Vratislavia, *Wrocław*.  
 Ucha, *Orba*.  
 Urbventum, *Orvietto*.  
 Urbs, *Lorbus*.  
 Urcinum, *Adjazzo*.  
 Urgo, *Gorgonna*.  
 Urbs, *Oira*.  
 Uricum, *Ourique*.  
 Uripponium, *Rippon*.  
 Urticampus, *Ourcamp*.  
 Ursinum, *Ursingen*.

Urso, *Ossuna*.  
 Urus, *Ouse*.  
 Usbium, *Ipswik*.  
 Ufellis; *Oristagni, Uffel*.  
 Ufetu, *Uzez*.  
 Upii, *w powiecie Zutfanii*.  
 Ustinga, *Usting*.  
 UTICA, miasto w Afryce, niegdąś na z. Kartaginy leżąca. Rzeka Bagrada płynieła pomiędzy temi z. miastami.  
 Uticum, *S. Evroul*.  
 Utina, *Udin*.  
 Vulturinus, *Volturno*.  
 Uxama, *Osma*.  
 Uxartus, *Onessant*.  
 Uxella; *Lestwithiel*.  
 UXELLIDUNUM, miasto w powiecie Quercy, toż podobno, co Cahors teraz.  
 Uxentum, *Ugento*.  
 Uxi, *Ahuas*.  
 Uxus, *Usson*.  
 Uzarchia, *Luzarches*.

## X. X. X.

XANTHUS, rzeczka, która wypływa z góry Ida. Tegoż

im, miasto w Lycyi blisko morza leżące.

Xera Equitum, *Xeres do Badajoz*.

Xicenum, *Xecien*.

## Y. Y. Y.

YPERGRÆCIA, *Oberkirch*.  
 Yvodium, *Tvoi*.

## Z. Z. Z.

ZABOTHUS, *Zotenberg*.

Zacynthus, *Zanta*.

ZAMA, miasto bliskie Kartaginy na Zachod.

Zancla, *Messina*.

Zilis, *Arzilla*.

ZIPH, stawna Puszcza, która się rozciągała między górą Hebron, i morzem umarłym.

Zitia, *Zeitx*.

Znoimum, *Znaim*.

Zuvolla, *Zwoll*.



IMIONA JJ. OO. JJ. WW. WW, ICHMCIOW PANOW,

*Ktorzy Prenumerowali*

N A

DYKCYONARZ GEOGRAFICZNY.

Exempl:

<b>N</b> AYIASNIEYSZY PAN.	10
Prześwietna Komisija Edukacyjna.	60
Korpus Kadetow	15
Xiążę Poniatowski, Biskup Plocki.	I
Xiążę Stanisław Poniatowski, General Leutenant Woyfk Koronnych.	I
X. Okecki, Biskup Poznański, Kanclerz W. Ko- ronny.	I
Xiążę Czartoryski, General Ziem Podolskich.	I
Xiążna Czartoryska, Generalowa Ziem Podolskich.	I
Xiążę Radziwill, Woiewoda Wileński.	I
Hrabia Unruh.	I
Hrabia Moczyński, Referendarz Koronny.	I
Meciński, Starosta Wieluński.	I
Hrabia Moczyński, Ex Stolnik Kor:	I
Witostawski, Obozny Polny Koronny.	I
Xiążę Marcin Lubomirski, General Leutenant Woyfk Koronnych.	I
Olizar, Stolnik Koronny.	I
Xiążę Janutz Czetwertyński.	I
Mniszech, Marszalek Nadworny W. X. Litt:	I
Xiążna Lubomirska, Marszałkowa W. Kor:	I
Rzewuski, Pisarz Polny Kor:	I
Xiążę Poniatowski, Ex-Podkomorzy Kor:	I
Potocki, Podkomorzy Kor:	I
X. Cieciszowski, Biskup Koadjutor Kiiowski Officyal Warszawski.	I
Tyszkiewiczowa, Referendar: Litt:	I
Potocki, Woiewoda Ruski.	I

## Exemplar:

Frabia Bruhl, General Artyleryi Kor:	I
Xiążę Sapieha, Kanclerz W. W. X. Litt:	I
Xiężna Sanguszkowa, Woiewodzina Wołyńska.	I
Alexandrowicz, Kasztelan Podlaski.	I
Gurowski, Marszałek W. W. X. Litt:	I
Xiążę Alexander Lubomirski.	I
Potocki, P. farz W. W. X. Litt:	I
Potocki, P. dftoli Kor:	X
Ogińska, Hetmznowa W. W. X. Litt:	I
Wielohurki,	I
Xiążę Szembek, Biskup Koadiutor Plocki,	I
Raczyński, General Wielkopolski.	X
Kosłowski, Podskarbi Nadw: Kor:	X
Grabowska, Generalowa Gwardyi Konney Litt:	I
X. Turcki, Biskup Łucki.	I
X. Bartz, Bibliotekarz Rzepltey.	I
X. Stanisław Piątkowski.	I
Skowronski, Sekretarz Xcia Generaja Podolskiego.	X
Kossakowski, Sekretarz, J. K. Mci.	I
Zablocki.	X
Skodowski.	I
Jozef Lignau.	X
Markwart.	X
Baczyński,	I
Anorzekiewicz, Sekret: Kom: Skarb: Kor:	I
Kahlen, Rezydent Gdański.	X
Jozef Szczeniawski.	I
Jozef Fergis, Rotmistrz.	I
Nowicki, Geometr J. K. Mci:	X
Dankiewicz,	I
Wieprzowski.	I
Antoni Tomaszewicz.	X
Antoni Modzelewski.	X
Filip Obuchowicz.	I
Jan Jeleński.	I
Przybylski.	I
Bronisz Chromiński.	I
Adam Heppen, Kapitan od Regim: Wodzick.	I
Joachim Grzymała, Porucznik od Regim: Wodzick.	I
X. Hieronim Stroynowski S. P. Prefekt. Professorow w Krakowie.	X

## Exemplars:

X. Mikołaj Stanis: Bramański S. P.	I
Jan Kalck, Kapitan od Regim: Wodzi.	I
Święcicki, Miecznikiewicz Ostrzeszowski.	I
X. Chołoniewski, Kustosz Łucki, Kan: Lwow.	I
Ksietan Hebdowski, Kapitan od Regim: Potoc:	I
Tietz.	I
Glaize.	I
X. Teodor Grodziecki, Dziekan Łucki.	I
Cholewski, Łowczy Sochaczewski.	I
X. Jan Wor niez.	I
X. Jakub Zajączkowski.	I
X. Tomasz Strachowicz.	I
Jan Kozłowski.	I
Schindler.	I
X. Karol Pleński.	I
Zboński, Kasztelan Raciążki.	I
X. B. nawentura Goylewicz.	X
Bernatowicz, Sekr: Xcia Jmci Wdy Wileńskiego.	I
Boczkowski, Kapitan.	I
Sułkowski, Cześnik Inowrocławski.	I
Strzyżewski Rejent Sądow Marisz.	I
Antanazy Rogaliński.	I
Hippolit Rogaliński.	I
X. Grochowicki.	I
X. Piotr Gościński, Kan: Pultuski, Prorektor izkoł Pultuskich.	I
X. Sebaścjan Rudawski, Missyonarz Diec: Płock.	I
Kazimierz Dakiszewicz, Rotmistrz X. Zuudz.	I
Michler.	I
Idziński.	X
Góski.	B
Motowidło.	I
Ginter, Podstoli Wdztwa Nowogrodzkiego.	X
Korsak, Oboźny Wdztwa Nowogrodzkiego.	X
X. Stefan Noiszewski, Prefekt Szkół Sluckich.	I
X. Tadeusz Niemanowicz Prof: Szkół Sluckich.	X
X. Onufry Totwiński, Prof: Szkół Sluckich.	I
Leon Madziarski, Prezes Fabryki Periskiej Sluckiej.	I
Zabielowa, Łowczyzna W. X. Litt:	I
Morawski, General Woyfk W. X. Litt:	X
Mateniz Ustrzycki, Sekr: J. K. Mci.	B

<b>Franciszek Witofzyński, Sekr: Xcia Jmci Generala</b>	
Podol:	I
X. Wargacki, Teolog J. K. Mci.	I
X. Kolędowicz, Wizytator Szkół.	I
X. Antoni Muszyński, Prof: w Akad: Krakowskiej.	I
X. Meleniewski, Prokurator Gener. Jmci X. Metro-	
polity.	I
X. Downar, Kanonik Smoleński.	2
Borkowski, Instygator Ekon, J. K. Mci.	2
X. Tomasz Strachowicz.	I
X. Andrzej Słabniewicz, Kan: Łucki, Rektor Szkół	
Wolynskich.	I
Michał Augustynowicz, Pisarz Apos: Konsist: Łuckiego.	I
X. Ignacy Drozdowicz, Spowiednik Panien Brygitek.	I
X. Stefan Szydłowski, Prof: Łucki.	I
Kowalkowski, Miecznik Nowogrodzki.	I
X. Antoni Juszkiewicz, Prałat Zmudzki.	I
X. Halyburton, Kanonik Zmudzki.	I
X. Jan Januszewski, Kanonik Zmudzki.	I
Michał Wessel, Podikarbi Xcia Jmci Wdy Wileń:	
Boban.	I
X. Palma, Pleban w Pfuśtach.	I
Łasocki, Kasztelan Gostyński.	I
Kuszewski, Regent Metr: Kor:	I
Kraiewski.	I
Cieplński.	I
Iwodulki.	I
Jan Salacki.	I
Witkowski.	I
Sobolewski, Poczmayster Grodzieński.	I
Bobinowski, Regent Tabaczný W. X. Litt:	I
Łękański, Przeor Jasnogórski.	2
Karol Kalleman.	I
Urbanowski, Chorąży Gwardyi Kor.	I
X. Woliński, Starszy S. Krzyża.	I
Niewieściński, Szambelan J. K. Mci.	I
Kazimierz Kognowicki.	I
Boelke, Sekr: Gabin J. K. Mci.	3
Dobrzański.	I
X. Marcin Swieykowski, Kanonik Płocki.	I
X. August Darewski.	X

Exemplar:

Strzałkowski.	I
Kazimierz Kąszewicz Starosta Wolborski.	I
X. Floryan, Gwardyan w Górze.	I
Tomasz Illinicz, Porucznik Brygady Hufarskiej.	I
Albrycht Klefzczyński.	I
X. Samberger.	I
Kowalkowski.	I
Możeyko, Łowczy Trocki.	I
Michał Jaworski Burgrabia Grod: Goe	I
Więtkowski.	I
Sokołowski, Chorążyc Kruswicki.	I
X. Balm, Prowincyal Benifratrow.	I
X. Paprocki, Kanonik Łowicki.	I
Jozef Szyszko, Chorążyc Gwardyi Litewskiej.	I
Tadeusz Podguski.	I
37. z Ichnościow Panow Prenumeratow nie- chcieli podać swych Imion.	



\*KSIEGARNIA\*

ANTYKWARIAT



B

46945



Елс  
60